



BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

1879–1880

ZBRAL
EUGENIO CERIA

BiS 14

IZDAJA V SLOVENŠČINI
EDITIO SLOVENICA

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

14. ZVEZEK

IZDAJA V SLOVENSKEM JEZIKU

MEMORIE BIOGRAFICHE DI SAN GIOVANNI BOSCO

EDITIO SLOVENICA



BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL
EUGENIO CERIA

14. ZVEZEK
1879–1880

salve

LJUBLJANA 2021

BIOGRAFSKI SPOMINI SV. JANEZA BOSKA

ZBRAL EUGENIO CERIA

14. ZVEZEK, 1879–1880

V SLOVENSKEM JEZIKU - EDITIO SLOVENICA

BiS 14

NASLOV IZVIRNIKA

MEMORIE BIOGRAFICHE DEL BEATO GIOVANNI BOSCO

RACCOLTE DA EUGENIO CERIA

VOLUME 14, 1879–1880

Società editrice internazionale, 1933



Prevedel:	Valter Dermota
Uredili:	Stanislav Duh, Franc Podbevšek, Andrej Baligač
Jezikovi pregled:	Karmen Furlan, Stanislav Duh
Oblikovanje in grafični stavek:	Marjan Lamovšek, Bos&Graf
Izdal:	Salezijanski inšpektorat Ljubljana 2021
Tisk in založba:	Salve d.o.o. Ljubljana
Naklada:	50 izvodov
Spletna izdaja:	www.donbosko.si/bis

Izdaja "ad experimentum".

Za tekstnokritično sklicevanje je merilo besedilo v izvirniku.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-36:929sv. Bosko J.
272(450)"18"

LEMOYNE, Giovanni Battista

Biografski spomini sv. Janeza Boska, ki jih je zbral Janez Krstnik
Lemoyne / [prevedel Valter Dermota]. - Ljubljana : Salve, 2012-<2018>

Prevod dela: Memorie biografiche di Don Giovanni Bosco

Zv. 14: 1879-1880 / zbral Eugenio Ceria. - 2021
ISBN 978-961-289-103-9 (zv. 14)
COBISS.SI-ID 261096704





sv. Janez Bosko
duhovnik

Fotografija: Michele Schemboche, Turin 1880

NOVEMU VRHOVNEMU PREDSTOJNIKU
DON PIETRU RICALDONEJU
ČETRTEMU NASLEDNIKU BLAŽENEGA DON BOSKA
NAJ BODO NOSILCI LUČI IN SPODBUDE
TOLIKI DRAGI OČETNI SPOMINI,
KI SO BILI ZBRANI IN PRIPOVEDOVANI
S TOLIKO LJUBEZNIJO

PREDGOVOR

PRI OPISU DOGODKOV V TEM ZVEZKU se bo bralcu večkrat dozdevalo, da vidi don Boska, kako mu krvavijo noge, ko hodi po sprehajališču, ograjenem z vrtnicami, kot ga poznamo iz slovitih sanj. To je bilo sprehajališče čudovito lepih vrtnic: vrtnice nad glavo, vrtnice pod nogami, vrtnice z leve in desne strani, toda vse te vrtnice so skrivale silno trnje, ki ga je bodlo v noge in mu zadajalo globoko rane. Površni opazovalci so ga z občudovanjem gledali, kako s trdnim korakom hodi po tako cvetoči poti. Kdor pa je opazoval natančneje in hodil po njegovih stopinjah, je spoznal s koliko in kakšnimi vbodi je Božji mož korak za korakom prehodil pot.

Tudi pričujoči zvezek pripoveduje o dogodkih in navaja listine dveh let in bi se na škodo jasne predstavitve lahko podvojil. Kajti ko korak za korakom z leti obnavljamo in usklajujemo vse, kar je bilo v zvezi z našim ustanovnikom, zbiramo velikansko število podatkov ne samo *ad aedificandum* [za spodbudo] naših sobratov, temveč tudi z namenom, da bi pripravili snov, ki jo bo potreboval bodoči življenjepisec, čigar naloga je celotno prikazati izreden lik svetnika in ga postaviti v okvir njegovega časa.

V teh dveh letih vodenja Družbe, ki je nastajala, v sveti duhovniški službi, v opravljanju nalog, v pogostih potovanjih, v obrambi pred napadi nasprotnikov ni don Boskova dejavnost nič ponehala, čeprav se je njegovo zdravje čedalje bolj slabšalo.

K razumevanju in ocenjevanju tako izredne dejavnosti nam pomagajo nekatere opombe blaženega Claudia De la Colombièra.

V času, ko je bil mrzlično zaposlen z apostolatom, je pisal sestri vizitandinki:¹ »Težko je biti nenehoma med ljudmi in ne iskati drugega kot Boga; imeti vedno trikrat ali štirikrat več dela, kot ga zmoreš opraviti s svojimi močmi, in ne izgubiti dušnega mira, brez katerega ni mogoče imeti Boga; imeti na voljo samo nekaj minut, da prideš k sebi, in se kljub težki raztresenosti zbrati v molitvi. Vse to je mogoče, čeprav ni lahko.« Da je bilo mogoče, nam kažeta življenji obeh blaženih, ki je za De la Colombièra trajalo le nekaj let med njegovim prvim

¹ Pismo III.

postankom v Paray-le-Monialu, medtem ko se je za don Boska raztegnilo za nekaj dvajset let. Taka možnost je, kot nam pravi prvi in kakor je bila resnica za oba, prihajala iz dejstva, da se je vsakemu poslu prepustil samo iz nadnaravnih nagibov in zato, ker je Bog tako hotel.

Don Boskovo duhovnost na novo osvetljujejo besede svetega očeta Pija XI. v avdienci 17. junija 1932 papeškim malim in velikim semeniščem. O našem blaženem je papež med drugim povedal tudi naslednje:² »Njegovo življenje je bilo v vsakem trenutku nenehno darovanje ljubezni in nenehna zbranost v molitvi: človek, ki je bil pozoren na vse, kar se je dogajalo pred njim. Ljudje so od vseh strani prihajali k njemu, ta z eno, drugi z drugo stvarjo in on je stoje pozorno poslušal vse, skušal dojeti vse in zbrano odgovarjal na vse. Rekli bi, da ni dojemal ničesar, kar se je dogajalo okoli njega. Rekli bi, da je bila njegova misel nekje drugje, in dejansko je bilo tako, bila je pri Bogu, tesno duhovno združena z njim. Toda potem je odgovarjal vsem, za vsakogar je imel najprimernejšo besedo in tako prikrojeno okoliščinam, da je najprej presenečala in potem vzbujala občudovanje. To je življenje svetosti in zbranosti, predanosti molitvi, ki ga je blaženi gojil ponoči in ob vseh neprekinjenih dejanjih čez dan.«

Iz te osnove duhovnosti je don Bosko črpal neomajno zaupanje v Boga, zaradi katerega se mu ni zdelo pretežko nič, česar se je loteval, in ga ni nič motilo glede kakršne koli možnosti za prihodnost. Isto zaupanje je znal vliti svojim sodelavcem in sotrudnikom, ki so kljub mnogim negotovostim zaradi notranjih in zunanjih težav šli za njim po načrtani poti; eni tako, da so z njim delili vsakdanje napore, drugi pa so njega in njegove oskrbovali z vsakdanjim kruhom in s sredstvi za razne ustanove.

Še na nekaj don Bosko sredi vseh dogodkov ni nikdar pozabil: na gorečnost, da bi usmerjal duhove svojih salezijancev k Bogu. Da bi dosegel ta visoki cilj, je uporabljal svojo veliko skrivnost tako, da jim je kazal, kako zelo ima rad vsakega posebej, in jih spodbujal k izpolnjevanju njihovih dolžnosti. Tako očetovstvo, ki pa ni bilo splošno in transcendentalno, mu je narekovalo tisto umerjenost, ki je značilna za razsvetljene ljudi in zares višje misleče, ki se znajo preudarno prilagajati različnim značajem, da jih vse obvladuje *fortiter et suaviter* [odločno in ljubeznivo] tam, kjer je potreba največja.

To nas vodi k nekemu drugemu pomembnemu opažanju. Don Boskovo prizadevanje, da bi vzgojil ljudi, ki naj bi bili osnova njegove Družbe, je bilo zelo dolgo in težko: Izbirati jih, jim pomagati v rasti, oblikovati jih, navezovati jih nase je bilo naporno delo vsaj tridesetih let. In kolikokrat je njegovo prizadevanje ostalo brez sadov zaradi bolečih odhodov! Toda na koncu je le žel uspehe svoje nepremagljive vztrajnosti, in to zlasti dva: medsebojno povezanost prvih

² *Osservatore Romano*, 19. junij 1932.

članov s svojim poglavarjem in duha edinosti, ki smo ga podedovali od njih.

V šestdesetih letih, odkar živi salezijanska družba, še nikoli ni prišlo do kakega objokovanja vrednega razkola, kakršni so mučili druge redovne družine na začetku njihovega obstoja. Nič ni bolj potrdilo tolike bratske sloge kot pravkar opravljena izvolitev četrtega don Boskovega naslednika. Več kot osemdeset volivcev iz štirih delov sveta se je brez vsakršnega predhodnega dogovora enoglasno zedinilo za don Petra Ricaldoneja in tem so potem sledili tisoči in tisoči nevolivcev. Tak dogodek ni mogel ulti pozornosti svetega očeta, kateremu je bilo v veselje v prvi avdienci novemu vrhovnemu predstojniku poudariti njegov pomen in vrednost.³ Stene poslopja se rušijo, če temelji niso zadosti trdni, ko pa stojijo trdno pokonci, je znamenje, da jih je graditelj postavil na skalo. Naj Bog nikdar ne dovoli, da bi se uničevalci približali tem temeljem. Če bi pa s časom uničujoči dejavniki le prišli do temeljev, potem upamo, da jih ne samo ne bodo razjedli, temveč se jih ne bodo niti dotaknili. Temeljito poznanje don Boskovega življenja, njegovega dela in njegovega duha bo za vedno odločilno in učinkovito povezovalo posamezne dele v celoto, ki jo je on ustvaril.

Vrnimo se k nam in k našemu skromnemu delu. Kljub dokazom dejstev se bo v obdobju, ki ga opisujemo, pokazalo obžalovanja vredno nerazumevanje, in to ne v prostaških duhovih! Medtem ko bo teža dejstev večino silila, da bodo priznavali in vzdikali *Digitus Dei est hic* [Božji prst je tukaj], bo le-ta za druge ostal skrit v ponižnosti svojega služabnika. Na evangelijskem področju je to usoda velikih sejalcev. Tukaj tisti, ki seje, navadno ni isti, ki tudi žanje, in klico, iz katere poganja veselje žanjcev, po navadi zalivajo solze, ki jih toči tisti, ki seje.⁴

Turin, 13. avgust 1932

³ *Atti del Capitolo Superiore*, 22. junij 1932.

⁴ Jn 4,37: Eden seje, drugi žanje. – Ps 126 (125),5: Tisti, ki sejejo v solzah, žanjejo z vrskanjem.

1. POGLAVJE

BLAŽENI OBISKUJE HIŠE V FRANCII

VEDNO VEČJI RAZVOJ SALEZIJANSKIH USTANOV v Italiji in Franciji je zahteval od don Boska vedno daljše in pogostejše odsotnosti iz Oratorija, da je obiskoval pred kratkim ustanovljene hiše in se dogovarjal z organizatorji in dobrotniki. Zlasti ni smel pozabljati na Rim, kjer so bili v igri veliki interesi za prihodnost Družbe. Še dobro, da je imel v Turinu človeka, ki ga je vredno nadomeščal. Izkušnja zadnjih let mu je pokazala, da se je lahko mirno zanesel na don Ruovo zrelost.

Ni si mogel želeči bolj vdanega sina, bolj zvestega tolmača, bolj delavoljnega in pametnega ustvarjalca, bolj razsvetljenega duha, predstojnika, čigar avtoriteta je zunaj vsake razprave, z eno besedo človeka, ki je ves predan don Boskovemu poslanstvu, prežet z njegovimi mislimi in ki bi zmozel držati v rokah ne samo vajeti Oratorija, temveč tudi predstavljati ustanovnika v vseh pogledih in delih. Tako je don Bosko lahko večkrat in za daljši čas bil odsoten iz matrne hiše, ne da bi se mu bilo treba bati posledic, ki bi jih povzročila njegova odsotnost. V naslednjih štirih poglavjih ga bomo spremljali v Franciji, Liguriji in Toskani, v Rimu in *per aliam viam* [po drugi poti] nazaj v Valdocco.

Če bi vprašal za svet zdravnike, mu gotovo ne bi dovolili, da bi se v zimskem času izpostavljal tolikim težavam, naporom in pomanjkanju, ki so ga čakali na potovanju. Kakor za vse ljudi, ki so bili na zemlji določeni za velike stvari, lahko tudi o njem rečemo: *convulnerunt in infirmitate* [v tegobah so bili podkrepļeni],¹ tako da so bili odporni v vseh težavah.

Ko je 30. decembra odhajal, ni don Rui zapustil kaj dosti denarja, izročil pa mu je okrožnico, ki naj bi jo januarja razposlal za loterijo slik,² in pismo sotrudnikom, ki naj bi ga objavili v *Vestniku* za mesec januar in ki je pozivalo k dobrodelnemu sodelovanju.³ V okrožnici je don Bosko zapisal:

¹ Heb 11,34.

² Glej MB XIII, str. 711 [BiS XIII, str. 465–466].

³ Prav tam, str. 607 [prav tam, str. 309].

Velezaslužni gospod!

Prosim vaše blagorodje, da bi nam bili še naprej naklonjeni in bi nam pomagali izvesti malo loterijo,

o kateri smo že govorili v Vestniku. Iz priloženega pravilnika boste zvedeli za njen namen. Gre za to, da oblačimo nage, sprejemamo pod streho brezdomce, damo jesti lačnim in sodelujemo pri reševanju duš.

V upanju na vaše sodelovanje vam pošiljam srečk, ki jih ali obdržite zase ali jih razprodate med svoje znance. Če bi na začetku marca imeli še srečke, ki jih ne bi nameravali zadržati, jih brez nadaljnjega pošljite nazaj. Če bi vam bilo mogoče razprodati še več srečk, mi, prosim, sporočite in vam jih bomo takoj poslali.

Usmiljeni Bog, ki obljublja bogato plačilo za kozarec vode, ki smo ga dali komu v njegovem imenu, vam bo bogato poplačal vaše dobro delo v korist ubogih dečkov. Medtem ko vam zagotavljam skupne molitve vseh dečkov, ki jih podpirate, mi je v visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

1. januar 1879

Spremljal ga je don Cagliero. Po nekajdnevnem postanku v Sampierdareni⁴ sta se 3. januarja odpravila v Alassio, kjer je našel utrujenega ravnatelja in večino sobratov izdelane od naporov. Bližal se je praznik Treh kraljev. Tamkajšnji predstojniki so enoglasno prosili don Boska, naj bi jim pustil tam za nekaj dni svojega sposobnega spremljevalca, da bi jim pomagal pripraviti fante na praznik Gospodovega razglasenja in bi s svojo živahnostjo razgibal duhove: »Ustavil sem se,« piše, »ter nemalo delal in se trudil.⁵ Ta moj postanek je bil namenjen pastoralnemu obisku salezijancev in izrednemu pogovoru s sestrami. Takrat je tudi uradno postavil don Rocca za podravnatelja zavoda, kajti don Cerruti je bil slabega zdravja in ga je pred kratkim imenoval za inšpektorja.

Blaženi je imel s seboj tri klerike, ki so prišli v Sampierdareno, in je takoj odpotoval v Nizzo Mare. Tu ga niso pričakovali, čeprav so sobratje slutili, da bo prišel. Ko so sedeli pri kosilu, so zaslišali močan žvižg lokomotive, ki ga sicer niso nikdar slišali, in si rekli: »Nekaj pomembnega se bo zgodilo.« Ko so vstali od mize, je ravnatelj že vzel klobuk, da bi šel na obisk, ko je pritekel vratar in

⁴ Ohranjeno je pismo msgr. Agostina Negrotta, vodje obrezovalcev velikega parka v Rimu, ki nosi datum 3. januarja 1879. Don Bosko je gotovo iz navade, da je skoraj vedno pisal Turin, napisal *Turin* namesto *Sampierdarena*. Tega dne so iz Genove odpluli zadnji trije misijonarji in deset hčera Marije Pomočnice.

»Predragi in velečastiti monsinjor! Prejel sem vaše pismo z darom za naše misijonarje, ki so že odpotovali v Ameriko. Prav tako sem izvedel tudi za izgubo vaše gospe matere in mi je bilo zelo hudo. Skupno in zasebno smo zanje opravili molitve. Veseli me vaša vztrajna želja, da bi vstopili v našo ponižno Družbo. Upam, da bom sredi februarja v Rimu in se bova o vsem pogovorila. Medtem se vam zahvaljujem za vašo vztrajno naklonjenost in priporočam sebe in naše misijonarje v vaše molitve. V bratski povezanosti se imenujem v J. K. najvdanejšega prijatelja. DUH. JANEZ BOSKO. Turin, 3. januar 1879.«

⁵ Pismo don Rui, Nica, 11. januar 1879.

zaklical: »Don Bosko, don Bosko!« Fantje so se ob tem klicu usuli proti vratarnici, kjer je bil don Ronchail, ki se ni dal presenetiti in je menil, da je vse samo šala ali sen. Ko pa je stopil na prag, da bi odšel, je zagledal don Boska, ki je izstopil iz kočije. Pripravili so mu najlepšo dobrodošlico, ki so jo v naglici zmogli. Ko sta stopala v zavod, je don Bosko vprašal, kako je z baronom Hernaudom. Čudno sovpadanje! Prav v tistem trenutku je baron, tudi brez napovedi, nenadoma prišel, se globoko poklonil in izročil don Bosku ključ. Ko je don Bosko končeval kosilo, je poštni sel prinesel telegram, ki je sporočal iz Mentona njegov prihod.

Vsem je bilo hudo, ko so ga videli tako zelo utrujenega. Vlak ga je zelo zmučil, še vedno so ga bolele oči, čutil je bolečine v želodcu in šlo mu je na bruhanje. »Močno zaupa v molitve svojih sinov,« je pisal don Rochail, »in je zato prosil za pogosta in številna dobra in sveta obhajila.« Don Cagliero pa je poročal: »Treba je veliko moliti za don Boska. Oči in želodec ga zelo bolijo. Treba je vedeti, da ni več tisto, kar je bil nekoč. Kdor ga spremlja, mora zelo paziti nanj. Treba je uganiti njegove potrebe, ker ni navajen, da bi za kaj prosil, in zato trpi in molči. Treba je vse predvideti.« Te dni je pisma narekoval.⁶

Nedeljo 3. januarja in praznik Razglašnja je prebil v hiši v Nici, od koder je 7. odpotoval v Marseille.

S seboj je vzel don Ronchaila kot tajnika. Ko je prišel don Cagliero, je bil on vodja zavetišča Saint-Pierre do vrnitve ravnatelja Ronchaila. Ob odhodu blaženega je bilo nekaj šale, ker je nosil klobuk in pas po francosko. Očem njegovih sinov se je zdela taka obleka malo čudna. Tudi sam se je smejal in dejal: Danes se začenja pustni čas in je treba narediti kaj posebnega. Toda ta šala je zakrivala veliko pomembnejšo resnico, kot bi si mislili tisti, ki so se šalili. Kakor se je sedaj oblačil po francosko, tako se je pozneje oblačil v Španiji po špansko. Ljubezen, ki ga je delala sposobnega, da je bil vsem vse, da bi vse pridobil za Jezusa Kristusa, mu je narekovala zunanje vedenje, ki je odpravilo vse nevarne predsodke, kot bi bil ta, da s svojimi ustanovami prinaša tudi italijanski nacionalizem, kar bi gotovo žalilo občutljivost dežel, ki bi ga gostile, in vzbudilo dvome o čistosti njegovih namenov. Z vlakom sta odpotovala v Fréjus, kjer ju je ljubeznivo sprejel škof msgr. Terris. Nato sta še isti večer nadaljevala pot v Marseille. Tu jih je najprej pozdravil *mistral*, mrzel veter, ki piha z vzhodnih gora proti zahodu in ki je divjal nekaj dni s tako silo, da se je zdelo, da hoče podreti hišo. Gotovo to ni bilo vreme, ki bi bilo naklonjeno don Boskovim boleznim.

Toda mraz ni bil samo v zraku, kajti na začetku se ni nihče zanimal za don Boska. Ker je prišel v Marseille skoraj inkognito, so ga samo v oratoriju slovesno prejeli. Tudi župnik pri San Giuseppeju se je zdel, da ni več tisti kot nekoč, saj se je vedel zelo brezbrizno. Na obiskih je don Bosko naletel samo na hladno

⁶ Pisma don Bologne don Rui (Marseille, 8. januar), don Ronchaila (prav tam, 9) don Cagliera (Nica, 11).

uradnost. V enem primeru se mu je zgodilo še huje. Ko je šel na obisk k neki redovni skupnosti, je prosil vratarja za predstojnika.

Ta mu je pokazal stopnice in hodnik ter mu povedal številko sobe. Z njim je bil don Bologna. Vstopila sta in se razgledovala, dokler nista prišla do nakazane sobe in tam našla tri redovnike, ki so sede na zofi govorili o poslih. Don Bosko se je ponižno predstavil. »Koga iščete?« ga je vprašal predstojnik.

»Sobo patra rektorja,« je odvrnil don Bosko.

»Stopite v predsobo.«

»Rad bi patru rektorju samo povedal ...«

»Stopite v predsobo. Sedaj moramo urediti nekaj poslov.«

Don Bosko je stopil v predsobo in precej dolgo čakal. Končno je pater rektor prišel in ga zviška vprašal:

»Kdo ste?«

»Don Bosko.«

»Kaj želite od mene?«

»Vaši dobroti bi rad priporočil zavod, ki sem ga ustanovil tukaj v Marseillu.«

»In nič drugega?«

»Ne, gospod. Prišel sem samo zaradi tega in da vas pozdravim.«

»Če nimate kaj drugega povedati ... Razumem ... Potem vas pozdravljam.«

Po teh besedah je odšel in don Bosko je zapustil hišo. Don Bologna mu je godrnjaje sledil, tako zelo je bil jezen in zmeden. Toda Božji služabnik mu je mirno odgovoril: »Prava reč! Ti bodo osramočeni, ko se bodo zavedeli, kako so naju odpravili.« Ko so v poznejših letih čudežna dela razodevala sled roke Božje previdnosti v don Boskovih ustanovah, so ti patri prizadevno prihajali na obisk in ga častili.

V kratkem bomo povedali, zaradi česa so se duhovi tako zelo spremenili in zakaj se je don Bologna že dalj časa počutil kakor na trnju in prosil don Boska, naj pride. Ne da bi se vznemirjal, je skušal ohrabriti ravnatelja.

Njegova sobica je bila obrnjena proti hribčku, na katerem so rasli trije veličastni hrasti, toda skozi veje je bilo z dvorišča mogoče videti, kaj se dogaja v sobah. Nekega dne je z roko pokazal na dvorišče, s katerega se je videlo skozi nezagrnjena okna, in rekel: »Videl boš, da se bomo kmalu znebili te nadloge in bo tam stala velika hiša z obširnimi dvoriščem.« Te besede so malo spodbudile ravnatelja, vendar ga niso popolnoma pomirile in don Bosko ga je slišal, kako je vzdiknil: »Jaz tukaj izgubljam čas!« Zares ni bilo videti, da bi mogli doseči kaj obetavnega.

Toda k odpravi teh nevšečnosti je pomagala Božja previdnost, ki je v trenutku spremenila razpoloženje duhov. Neka piemontska mati je pripeljala k don Bosku svojega sina, ki je vzbujal sočutje: bil je majhen, rahitičen, zviti vaze, komaj je premikal noge in se opiral na bergle. Moral je biti star kakih osem let.

Nekaj zunanjih gojencev, ki so obiskovali šolo in so pripadali pevskeму zboru župnije sv. Jožefa, ju je videlo, ko sta šla v don Boskovo sobo. Božji služabnik jima je postavil nekaj vprašanj, nato je pohabljenca blagoslovil in mu ukazal, naj odvrže bergle. V trenutku se je otrok vzravnal, odvrigel obe opori in zbežal. Ženska je kakor ponorela pobrala bergle in kriče, da se je zgodil čudež, zbežala za otrokom. Oba sta v trenutku izginila.⁷ Šele na duhovnih vajah osem mesecev po tem dogodku si je don Bologna upal vprašati don Boska, kako se je vse zgodilo. Zaupno mu je odgovoril: »Don Bosko je menil, da v Franciji ni mogoče nič narediti, in je zato rekel materi Božji Mariji: Là,⁸ začnimo!«

In so zares začeli. Glas o čudežu se je razširil po celem mestu, vzbudil silno zanimanje in začela se je brezkončna procesija obiskovalcev. Ne moremo trditi, da je don Bosko dobro govoril francosko, vendar je govoril tako sproščeno, da so bile celo napake dobrohotno sprejete. Toda še večji vtis je delala njegova nepremagljiva mirnost, ki je ob živahnosti Francozov prihajala še bolj do izraza. Razmišljal je o povečanju hiše in mnogi obiskovalci, ki so vedeli za to, so kar tekmovali, kdo mu bo v bolj rožnatih barvah opisal prihodnost, ki naj bi dala zavodu že v šestih mesecih dvesto petdeset gojencev. Don Bosko jim je dal govoriti, potem pa je z zelo stvarno opombo skoraj hladnokrvno postavil govornike na trdna tla resničnosti.

Dvanajstega januarja je don Bologna pisal don Rui: »Navdušenje narašča,« tega dne je škof don Boska povabil na kosilo skupaj z desetimi župniki iz mesta in ga hotel imeti na svoji desnici. Don Ronchail je poročal don Rui 14. januarja: »Nikdar ne bi pričakovali take velikodušnosti in tolike pripravljenosti. Če gledamo na to, kar se dogaja tukaj te dni, moramo reči, da je kakor v pravljici. Don Bosko je ves iz sebe in si ne more razložiti, kako daleč je vse to dogajanje preseglo njegovo upanje in celo njegove zamisli. Ta teden bo gotovo ena najlepših strani zgodovine naše Družbe.« In še istega dne istemu naslovniku: »Način, kako se širi gibanje, je nekaj pravljичnega.« Pritok obiskovalcev je tako narasel, da bi bilo treba začasno nastaviti tajnika, ki bi obvladal položaj.

V pismu don Rui 20. januarja je zapisal: »Njegovo ime je kot električni tok, ki je v kratkem preletel ves Marseille, in če bo ostal tukaj še nekaj časa, bo treba poskrbeti, da bo don Berto prišel urejat sprejeme.« Tudi don Bosko je 27. januarja poročal don Rui: »Naše stvari tukaj se bajno razvijajo, kot bi to imenoval svet, mi pa bomo rekli na čudežen način. Naj bo hvala in zahvala Gospodovi dobroti.«

⁷ Huysmans je v svojem poznanem profilu don Boska pri opisu tega dogodka zagrešil dve napaki: eno glede na kraj in drugo glede na čas. Pravi, da se je to zgodilo v Rue Beaujour, kar ni res, in 29. januarja, ko je bil don Bosko v Saint-Cyru. Naše poročilo se opira na pričevanje don Bologne, ki ga je zapisal don Lemoyne, in na zapiske don Cartiera, ki se je takrat mudil v hiši v Marseillu, a je potem dobesedno zapisal salezijanec don Rivière. Kar se tiče datuma, menim, da se je zgodilo med 10. in 11. januarjem. Bralci se lahko prepričajo, če primerjajo podatke, ki smo jih navedli.

⁸ Piemontski izraz, ki pomeni »Daj, začnimo!«

Sredi tolikega navdušenja se je porodila pobuda za konferenco; imel naj bi jo don Bosko v župnijski cerkvi ali vsaj javno v kaki dvorani v mestu. Moral se je ukloniti. Uspelo mu je zbrati prijatelje zavoda v samem zavodu, in sicer v eni izmed spalnic, ki so jo spremenili v dvorano. Da bi pomislil, kako naj pove, ni bilo časa zaradi nenehnih obiskov. Na zborovanje je prišel tudi škof. Don Bologna se je čudil, ko ga je slišal, kako neposredno je govoril v svoji francoščini. Tudi poslušalci so se čudili. Eden izmed njih, ki so ga radovedneži vprašali, kako se je don Bosko znašel v francoskem jeziku, je domiselno odgovoril: »Govoril je francosko tako, kakor da bi znal.«

Pri tolikem spodbudnem navdušenju so za izvedbo načrta za dograditev prišla tudi že prva sredstva. Kakor da bi don Bosko hotel spodbuditi velikodušnost Marseillčanov, je takoj naročil nekemu arhitektu načrt za petdeset tisoč frankov. Stavba naj bi bila končana do avgusta in bi lahko sprejela dvesto gojencev. Ko je nekega dopoldneva z arhitektom Itierom razpravljajl o načrtu, je prišel opat Timon,⁹ ki je dolgo natančno preučeval, svetoval, pritrjeval, ugovarjal, odsvetoval. Končno se je poslovil.

Don Bosko, ki je bil zelo previden v svojih odločitvah, pa je pri vsem zelo bistroidno ocenjeval različne položaje in je dejal arhitektu: »Bojim se, da bo dobri kanonik Timon ob vstopu v nebasa našel kaj, kar ne bo popolnoma po njegovem okusu.«

Don Bosko bi rad svoje največje prijatelje povabil na kosilo, toda zavod za kaj podobnega ni bil pripraven. Zato je bila dobrodošla zamisel gospoda Giulia Rostanda, predsednika Družbe Beaujour, da bi don Bosku na čast pripravili zares kraljevsko pojedino, na katero je povabil cvet marsejske družbe. *Inter pocula* [med pitjem] je bila izrečena tudi beseda o izgradnji velikega zavoda za rokodelce pod don Boskovim vodstvom. Pri tem so naleteli na dvojje težko rešljivih vprašanj: zbrati nemalo tisočev frankov za gradnjo in ustvariti potreben kapital, s katerega obrestmi bi vzdrževali gojence. Vsi so bili prepričani, da je težava velika in upi za rešitev zelo majhni. Tedaj je don Bosko ob pravem trenutku smeje se in nadvse resno izjavil: »Res je, to so zelo zahtevne naloge. Toda za izvedbo zahtevnih nalog so potrebni Marseillčani.« Te besede so udarile kakor električna iskra. Don Bosko si niti v sanjah ni mogel misliti, da bodo imele tak učinek. Težave zaradi stroškov so izginile in del ni bilo treba nikdar prekiniti zaradi pomanjkanja denarja. Ko je don Bosko pripovedoval o tem dogodku v Alassiu, je priznal, da se v tistem trenutku ni niti zavedel učinka, ki so ga naredile njegove besede, ki so zares prišle *ex abundantia sermonis* [iz preobilja be-

⁹ Glej MB XIII, str. 97 [BiS XIII, str. 65–66]. Želimo popraviti netočnost, ki smo jo zapisali na navedenem mestu. Bratje Presvetega srca, o katerih govori omenjeno mesto, niso bili iz Puyja, temveč člani krajevne družbe, imenovane *Euvre du Sacré-Coeur de l'Enfant Jésus* [Delo presvetega Srca dečka Jezusa], ki jo je ustanovil opat Timon in je nekaj let pozneje postala Družba papeškega prava.

sede]. Na to ga je opozoril opat Guiol in to so potrdila dejstva. Sicer pa moramo pomisliti na don Boskovo spretnost, da je znal ob pravem času izreči besede, ki so ugajale ušesom njegovih poslušalcev.

Obiski so se vrstili drug za drugim. O enem izmed njih nam je ohranjen spomin. K don Bosku je prišel zelo bogat Marseillčan gospod Olive, ki je bolehal za neozdravljivo boleznijo in ga prosil, da bi ga blagoslovil in mu izprosil ozdravljenje. Blaženi mu je svetoval zanesljivo sredstvo za ozdravitev: stopi naj v banko, dvigne njegovemu premoženju primerno vsoto denarja in mu ga prinese. To zanj ne bi bila kaka posebno velika žrtev; treba je pač skloniti glavo, ker gre za čudež. Gospod ga je prosil za čas, da bi stvar premislil in se pogovoril z ženo. Don Bosko mu je dejal: »Če menite, da je preveč, dobro premislite. Zame je to brezpogojna predpostavka. Bog pozna srca in ve, kaka žrtev bi bila sorazmerna. Če že nočete dati denarja meni, ga namenite za kako drugo dobrodelno ustanovo ali ga izročite škofu, da ga bo on razdelil. Toda če hočete ozdraveti, morate to storiti.«

Gospod se je večkrat vrnil k don Bosku, vendar se nikakor ni mogel odločiti. Končno je Božji služabnik, ki je šel na obisk k škofu, dobil od njega dva tisoč petsto frankov kot dar gospoda Oliveja. Ta je kmalu prišel k don Bosku prepričan, da je storil, kar je bilo treba. Toda za njegove možnosti je bila to prava malenkost. Zdi se, da mu je Božja previdnost hotela pomagati, da bi odtrgal svoje srce od bogastva.

Seveda se mu je don Bosko za dar prisrčno zahvalil. Toda na njegovo ponovno vprašanje, ali more upati na ozdravitev, mu je odgovoril: »Čujte. Ko sem vam zadnjič predlagal vaš dar, sem videl, da bi vas Gospod uslišal. Sedaj tega ne morem več trditi. Še naprej prosite Gospoda, mogoče vas bo v svojem usmiljenju uslišal. Toda stvar je postala zelo težka. Ugoden trenutek je minil in se ne vrne več. Jezus je, tako pravi Sveto pismo, *pertransiit benefaciendo* [šel mimo] in delal dobro, vendar se ni *mansit* [ustavil]. Ali razumete te besede?« Ta je na žalost razumel, da bo ostal s svojo boleznijo, in tako je tudi bilo.

Če so bili obiski nenehna obtežitev, pa tudi nujne potrebe niso dale miru. »V rokah imamo velika dejanja,« je pisal don Rui, »in zato je treba veliko moliti, da se bo vse dobro izteklo.« Ena izmed teh pomembnih nalog je bilo razčiščenje odnosa salezijancev do župnije sv. Jožefa. Ravnatelj in župnik se nista prav razumela. Ta je zahteval od Oratorija sv. Leona službo, imenovano *maitrise* ali fante, ki bi oskrbeli cerkev z gregorijanskim petjem in bili na voljo za svete obrede. O *maitrise* med dogovarjanjem o odprtju zavoda za ubogo mladino dejansko niso nikdar govorili, o tem so govorili šele potem, ko je don Bologna prevzel vodstvo zavoda. Nepredvidena potreba je nagnila kanonika Guiola, da je zaupal *maitrise* salezijancem. Ti so v veliko nevšečnost osebja in zastonj prevzeli to nalogo kot znamenje hvaležnosti za toliko uslug, ki so jih prejeli. Vendar so opravljali nalo-

ge, kakor so mogli in znali in ob pomoči zunanjih fantov, medtem ko je župnija pričakovala, da bodo to opravljali notranji gojenci. To pa je bilo tem v škodo, saj jih ne bi mogli nadzorovati, ko bi hodili ven in ne bi bili brezpogojno pod vodstvom ravnatelja. Stvari so se zaostrole in ravnatelj je pisal gospodu Rostandu: »Mi imamo sistem¹⁰ vzgoje, ki mu pravimo *preventivni*, ki ga ni mogoče izvajati, če gojenci niso popolnoma pod našim vodstvom. Nikdar ne uporabljamo kazni, temveč v vsakem trenutku opiramo naše delo na asistenco, pamet in vero. Zato je nujno potrebno, da službo *maitrise* v župniji opravljajo drugi in ne notranji gojenci. Ti bodo na voljo za velike slovesnosti in bodo okrepili pevski zbor ter skrbeli za službo pri oltarju.«

Poleg *schola cantorum* [pevskega zbora] je župnik kot nekaj samo po sebi umevnega zahteval tudi stalno službo duhovnika v župniji, čeprav v Italiji taka obveznost ni poznana. Ko so prvič govorili o tej zadevi, je župnik tako predlagal don Bosku, kot da bi ta služba mogla biti v korist zavodu. Duhovniki, tako je modroval on, bi po opravljeni maši mogli ves ostali čas uporabiti za delo v oratoriju. O kakih drugih obveznostih je bil govor šele potem, ko je don Bosko prišel v Marseille. Toda tudi v tem ga don Bologna ne bi mogel zadovoljiti, razen v škodo zavodu. V zgoraj omenjenem pismu je glede tega pripis, ki more zanimati tudi našo Družbo. »Ta je,« tako piše tam, »posvečena moralni in gmotni pomoči mladini in naloga pomožnega duhovnika bi bila opravljati pogrebe ali spremljati krsto na pokopališče. Toda to ni v skladu z duhom Družbe in bi zato marsikateri član raje zapustil skupnost kot opravljal službo, za katero se ni posvetil Gospodu.«

Menimo, da ti dve okoliščini zadostujeta, da razumemo, kako je po začetnih medenih mesecih prišlo do trenja med zavodom in župnijo, med ravnateljem don Bologna in opatom Guiolom in kako se je kot posledica tega ohladil odnos med opatovimi prijatelji in salezijanci. Ko se je po čudežu naklonjenost spet povrnila, je bilo treba s sekiro odpraviti vzroke nesoglasja in urediti zadevo. Tu se je pokazala don Boskova velikodušnost. Globoko hvaležen človeku, ki si je toliko prizadeval, da bi prišli salezijanci v Marseille, je iz Turina z opatom prijateljsko razpravljal o zadevi in je septembra z župnikom pri sv. Jožefu podpisal dogovor, ki je očitno znamenje njegove globoke hvaležnosti. Da bi pa preprečil pretiravanje v pomoči, je dodal pripis, v katerem je rečeno, da bo Zavod sv. Leona dajal pomoč župniji toliko, kolikor bo »v skladu z obveznostmi, ki jih mora vsak izpolniti v oratoriju«. ¹¹

Za drugo zelo pomembno zadevo je don Bosko prosil za posebne molitve in

¹⁰ Pismo gospodu Rostandu kot odgovor na njegov dopis z dne 8. septembra 1879. Imamo prepis, ki nakazuje dve pisavi, ker je bilo pismo pisano po nareku. Pripombe in spremembe sta napisala don Rua in don Bosko. Podpisal pa je don Bosko.

¹¹ Dodatek, št. 1.

21. januarja pisal don Rui: »Zelo so potrebne molitve. Če mi hočejo dečki storiti zelo ljubo uslugo, naj po mojem namenu opravijo tridnevnicu obhajil v dober izid naših zadev.« Z Družbo Beaujour je bilo treba namesto starega skleniti nov dogovor, kajti stari se je iztekal in pojavile so se nove pomembne okoliščine. Šlo je za prevzem vodstva zavodov v La Navarru in v Saint-Cyru, kjer bi Beaujour kupila zemljišče od opata Vincenta in njegovih najemnikov, in sicer tako, da bi z denarjem dobrotnikov poplačali samo dolgove, ki so bremenili zemljišče, potem pa bi zemljo in poslopje prepustili don Bosku s pogoji, ki naj bi jih še določili. O teh pogojih so razpravljali na dolgotrajnih pogovorih in končno prišli do določil, ki naj bi jih podpisali v treh, uresničili pa v štirih naslednjih mesecih.¹² Po končanih dogovorih je don Bosko 27. januarja poročal don Rui: »Danes ob dveh popoldne se bodo odločile velike stvari, ki se tičejo nas. Vse je pripravljeno v našo korist. Upajmo, da bo vse sklenjeno v soglasju s sveto Gospodovo voljo.« O tem je pisal nekaj dni prej in zatrdil, »da gre za zelo pomembne moralne, gmotne in religiozne zadeve«.

Tudi zadeva Auteuil mu je povečala delo. Opat Roussel, ki je že dalj časa hotel govoriti z njim, je izrabil njegovo navzočnost v Marseillu in prišel na pogovor. Nameraval je sprožiti vprašanje o težavah glede načrta, ki ga je izdelal vrhovni kapitelj in podpisal don Bosko. Toda ob navdušenju Marseillčanov za don Boska je polagoma spremenil mnenje, da je podpisal *sic et simpliciter* [tako in preprosto] z željo, da bi dogovor čim prej uresničili.¹³

Njegovo prizadevanje v Marseillu potrjujejo tudi pisma, ki jih je pošiljal don Rui. Imamo jih pet. Toda prej kot pisma so to spomenice o zadevah, ki so bile že izvedene, ali o tem, kar naj bi se še opravilo. Pisane so v kratki, pregledni obliki, iz česar se vidi, kako zelo sta se ti dve duši med seboj razumeli. Podajamo jih na koncu zvezka.¹⁴ Iz teh pisem bo bralec tudi razbral, kako je don Bosko kljub najrazličnejšim skrbem, ki so ga obdajale od vseh strani, mislil na vse in na vsakega z zavzetostjo predstojnika in prizadevnostjo očeta. Razen za svojega vikarja se je zavzeto zanimal za novince, kakor je mogoče razbrati iz pisma, ki ga je pisal njihovemu magistru.

Predragi don Barberis!

Druge najine osebne stvari v drugem pismu. Upam, da naši novinci, punčica mojega očesa, tekmujejo med seboj in so vsi zdravi, poleg tega pa skušajo omiliti mraz, ki ga v tem letnem času vsi čutimo kljub svoji gorečnosti. Povej jim, da so gaudium meum et corona mea [moja radost in moja krona]. Vsekakor krona in venec iz vrtnic in ne iz trnja. Naj nikdar kak salezijanski aspirant ne zabode trna v srce tako ljubeznivega očeta, kot je don Bosko. Kaj takega naj se nikdar ne zgodi, temveč naj vsi med seboj

¹² Dodatek, št. 2.

¹³ Prim. MB XIII, str. 534 [BiS XIII, str. 351].

¹⁴ Dodatek, št. 3 (A–E).

tekmujejo v molitvi in prejemanju obhajila in z zglednim obnašanjem.

Trije novinci, ki so odpotovali z menoj, so se takole porazdelili: Boyer je v La Navarru, Taulaigo, ki to piše, in Turin sta ostala tukaj in bosta posvečevala hišo Beaujour. Ta hiša je mladika, ki jo moramo od vsega začetka zelo pozorno gojiti, ki pa bo zrasla v veliko drevo, katerega dobrodejna senca in velike zasluge se bodo čutile v daljnih krajih. Tako, upam, se bo zgodilo v Gospodu. Sabato Foglino in Quaranta se bosta vkrcala za Montevideo. Zadovoljna in srečna sta in si ne želita ničesar drugega, kot da bi čim prej priskočila na pomoč svojim tovarišem v Urugvaju.

Don Ronchail vam bo pisal druge novice. Reci don Depertu, naj »posveti« zakristijo in vse, ki prihajajo tja, zakristanu Palestrinu pa povej, da naj bo priden; Giulio Augustu¹⁵ reci, da naj bo dobre volje, in don Rui, da naj zbere veliko denarja; grofu Caysu pa povej, da naj skrbi za svoje zdravje, kakor bi skrbel zame.

Bog naj vas vse blagoslovi in vam podeli milost, da boste živeli in umrli v njegovi milosti. To milost naj Bog podeli predvsem tistemu, ki ga več ne bom dobil, ko se bom vrnil v Turin. Ti pa me imej vedno v J. K. Tvoj najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 10. januar 1879

Tisti, ki ga don Bosko naj ne bi našel več živega, je bil eden izmed varovancev don Barberisa, aspirant don Remondino. Umrli je 1. februarja.

Ni pozabil niti hčera Marije Pomočnice, katerim je po njihovem ravnatelju don Lemoyne poslal v Mornese pismo, ki ga še nismo našli.

Predragi don Lemoyne!

Iz škofije sv. Lazarja in verjetno iz kraja, kjer je sv. Marija Magdalena molila in se pokorila, pišem tole pismo hčeram Marije Pomočnice. Ti ali mati predstojnica preberita to pismo sestram in dodajta pripombe, za katere menita, da so potrebne. Bilo bi mi ljubo, če bi mogli poslati prepis pisma tudi vsem drugim sestrskim hišam.

Tukaj sem zaradi mnogih in težkih zadev. Ko boš zvedel za vse, boš ves iz sebe in boš razumel, kako so se sanje iz Lanza uresničile.¹⁶ V sredo odpotujem v La Navarre skozi Saint-Cyr, ki je tudi naš. Proti koncu tedna bom, če je Bogu tako po volji, v Nici. Ne vem, kako daleč so že prišli redovi mojega prijatelja Mussoja, ki ga pozdravi v mojem imenu. Prav tako pozdravi še druge iz naše hiše, gospoda dekana in druge naše prijatelje in salezijanske sotrudnike.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Lemoyne, in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Drugi njegov ljubezniv izraz pozornosti je veljal rokodelcem v Oratoriju, katerih voščila je skušal očetovsko vrniti s pismom, ki ga je naslovil na njihovega kateheta.

¹⁵ Giulio je pometlač, ki ga je že večkrat omeni. To ime navaja, da doda še drugo Augusto (prim. MB XIII, str. 35 [BiS XIII, str. 32]).

¹⁶ Prim. MB XIII, str. 534 [BiS XIII, str. 351].

Predragi don Branda!

Nenehno mislim na svoje drage rokodelce, za katere molim, kakor če bi jih obiskoval, jih tolažil in z njimi govoril. Vendar bi rad z dejanji pokazal, da se jih v resnici še prav posebej spominjam. Reci jim, da sem z veseljem sprejel njihova božična in novoletna voščila in se jim zanje zahvaljujem iz vsega srca. Prejel sem od njih dobre novice in se zahvaljujem Gospodu za njihovo dobro voljo in milost, da so krepostni.

Sem tukaj v Zavodu sv. Leona, kjer je že kakih sedemdeset fantov, ki bodo počasi, korak za korak postali podobni našim obrtnikom v Oratoriju. Nekateri so celo pokazali voljo, da bi jih prekosili v poslušnosti in pobožnosti. Rekel sem jim, da jim to ne bo uspelo. Bomo videli.

Povej vsem, da jim priporočam pogosto sveto spoved in sveto obhajilo. Vendar je treba oba zakramenta prejemati s pravim razpoloženjem, da je mogoče opaziti napredek v kaki kreposti. O, da bi Bog dal, da bi mogel reči, da je vsak rokodellec dober zgled svojim tovarišem! Od vas, dragi fantje, je odvisno, ali mi boste pripravili to nadvse lepo zadoščenje.

Vem, da molite zame, in pripisujem izboljšanje svojega vida vašim molitvam. Nada-ljujte. Zahvaljujem se vam in Bog vam bo povrnil.

Usluga, za katero vas prosim, je eno dobro opravljeno obhajilo po mojem namenu.

Bog naj blagoslovi tebe, dragi don Branda, naj blagoslovi vse asistente, delavce, vse rokodelce in naj nam podeli milost, da bomo vsi iz enega srca ljubili in služili Bogu tukaj na zemlji, da ga bomo mogli nekoč večno uživati v nebesih.

Imej me v vsem v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille

Medtem ko se je povezava s Francijo vsak dan bolj krepila in večala, je Božja previdnost navdihnili grofa Caysa, da je kljub visoki starosti sprejel trdo življenje oratorija.¹⁷ Ta krepostni plemič, ki je popolno govoril francosko in se v tem jeziku tudi pisno brežhibno izražal, poznal do zadnjega značilnosti tega ljudstva, je Božjemu služabniku storil neizmerne usluge tako s peresom kakor z osebnim nastopom. Kako visoko je don Bosko cenil njegovo delo, nam pove naslednje pismo.

Predragi moj gospod grof Cays!

Z veseljem sem prejel vaše pismo in se zahvaljujem za novice, ki mi jih pošiljate. Opat Roussel je dejansko prišel v Marseille in po nekaj razgovorih je kratko malo podpisal načrt, ki smo mu ga poslali. Prinesel ga bom s seboj, ko bom šel v Turin. Upam, da se bomo 3. februarja dobili vsi skupaj v Alassiu in se domenili, kaj nam je storiti.

Skušajte prodati kako hišo pri Sant'Anni, kajti sicer bomo doživeli denarni polom.¹⁸

¹⁷ Prim. MB XIII, str. 218 [BiS XIII, str. 145].

¹⁸ Glede opata Roussela MB XIII, str. 737 [BiS XIII, str. 482]. Sant'Anna je kmetija, ki jo je don Bosko podedoval po baronu Bianci (prim. prav tam, str. 571 [BiS, str. 376]). Glede don Fusconija prav tam, str. 645 [BiS, str. 424].

Jaz sem še v Marseillu zaradi nekaterih pomembnih opravkov, za katere pa menim, da so zelo koristni za našo Družbo. O tem se bomo pogovorili v Allassiu.

Gospod D'Ycard je prišel k meni in me vprašal po vas. Bil je prepričan, da ste z menoj. Zelo se je razveselil, ko sem mu povedal, da ste že duhovnik.¹⁹

Moje zdravje se je malo popravilo, za kar gre zahvala Gospodu Bogu.

Če morete, stopite k markizi Fassati. Pozdravite jo v mojem imenu in ji poročajte o meni. Prosim vas, da pozdravite tudi vso vašo družino. Recite don Ghivarellu, naj postane priden, don Fusconeju, da nimam od njega nikakršnih poročil, in don Angelu Saviu, da naj bo zares pravi angel. Vi pa pazite na svoje zdravje in skrbite zase, kakor če bi skrbeli zame.

Milost N. G. J. K. naj bo vedno z vami in nam pomaga izpolnjevati Božjo voljo.

Molite zame, ki ostajam vedno vaš najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 20. januar 1879

Blaženi je imel tudi priložnost, da je pisal gospe Matildi, soprogi gospoda Alessandra Sigismondija, ki smo ga večkrat srečali na don Boskovih potovanjih v Rim. Pismo je dokaz globoke vdanosti teh pobožnih zakoncev do našega blaženega očeta. Ti so ga zares imeli radi. Poleti 1931 je don Rinaldija, ki je bil v Rimu na naši generalni prokuri, obiskala dobra starka, ki se je opiraje na svojo palico povzpela po sicer položnih stopnicah, ga pozdravila v njegovi pisarni in mu izročila lep dar. To je bila vdova gospa Matilde, ki je po naključju zvedela, da biva tam tretji don Boskov naslednik, in si ni mogla kaj, da ne bi prišla na obisk in govorila z njim o blaženem.

Velespoštovana gospa Matilde!

Vaše pismo me je dohitelo v našem zavodu v Marseillu. Don Rua je že poskrbel, da so po vašem namenu darovali sveto mašo pri oltarju Marije Pomočnice v Turinu. Tudi jaz sem daroval sveto mašo z molitvami in obhajili naših sirot tukaj v zavodu.

Ta zavod smo odprli lansko leto po moji vrnitvi iz Rima in smo ga v čast novemu papežu imenovali Oratorij sv. Leona.

Proti koncu tega tedna bom obiskal še druge hiše, ki smo jih odprli v Franciji, in potem nadaljeval svoje potovanje v Rim, kjer bom, če bo taka Božja volja, od 15. do 20. prihodnjega februarja.

¹⁹ Gospod Jean Victor D'Ycard de Barbarin je bil prvi salezijanski sotrudenik v Marseillu in prvi dobrotnik Oratorija sv. Leona. Umril je 24. februarja 1879. Don Bologna je (30. aprila 1879) pisal don Rui: »Gospod Jean-Victor D'Ycard de Barbarin, ki ga vi dobro poznate, je umrl pred nekaj meseci. Zapusnil je sebe vredno vdovo. V svoji dobroti je sklenila nadaljevati dobra dela svojega moža, zlasti še tako, da je našo hišo sprejela v svoje posebno varstvo. Ko boste govorili z don Boskom, mu povejte, da je v soglasju z gospo Jacques, ki se je prva obvezala postati naša druga mati. Sta sestrični. Da ne bi bila mati samo v besedah, nam je začela pošiljati veliko orodja in pribora, ki ga je njen mož imel na deželi. Gre za nekaj tisoč frankov vrednosti, dve kovaški peči z vsemi pritiklinami in dva lepa ročaja itn. Obljubila nam je še veliko drugega. Vdova je, brez otrok. Rad bi, da bi o tem obvestili don Boska. Ta gospa vas pozna iz vaših stikov z njenim soprogom. Pozna tudi don Boska, ki ga je videla tukaj v družbi svojega moža; videla ga je sicer samo mimogrede, vendar je bila vsa očarana.«

Gospa Matilde in gospod Alessandro, o koliko stvarih se bomo lahko pomenili! Ker se bom mogel v večnem mestu zadržati samo malo časa, bomo uporabili en dan za naš pogovor.

Bog naj vas blagoslovi in z vami dragega gospoda Alessandra in gospodično Adelaido. Ko imam čast, da se priporočam v vaše molitve, čutim veselje, da se smem imenovati najvdanejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 21. januar 1879

P. S.: Uporabljam usluge tajnika, ker mi oči odpovedujejo, čeprav se mi vid od časa do časa malo izboljša.

Don Bosko je 27. januarja z župnikom sv. Jožefa šel v Aix »zaradi neke pomembne stvari«, kakor je pisal don Rui. Zdi se, da je tam imel *sermon de charité* [pridiga o dobroti] z nabirko.²⁰

V starodavnem rimskem mestu se je zgodil čuden pripetljaj, ki ga je don Bosko sam pripovedoval don Lemoynu. Ko je šel obiskat barona Martina, ga je ta povabil na kosilo skupaj z vso svojo družino. Bil je v zaupnem odnosu s temi plemenitimi gospodi. Preden so sedli za mizo, je blaženi šel skozi salon, kjer je bil razpostavljen srebrni namizni pribor, se za kratek čas ustavil in občudoval ta mali zaklad. Potem je narejeno slovesno iztegnil roko in kos za kosom vtaknil v svoj žep, drugo pa pospravil v kovček, ki je stal tam blizu. Baron in drugi so opazovali in čakali, kako se bo končala šala. Ko je končal opravilo, ki je trajalo nekaj minut, je vprašal barona, koliko bi mogel stati celoten servis. »Če bi hoteli vse kupiti novo, bi stalo kakih deset tisoč frankov, toda prodaja bi dala verjetno komaj tisoč frankov.«

»Prav, gospod baron,« je nadaljeval don Bosko, »ker ste tako zelo bogati in se moram jaz tako zelo truditi, da potešim glad svojih dečkov, mi dajte tisoč frankov in jaz vam bom vrnil vašo srebrnino.«

Kot najbolj naravno je plemeniti gospod izročil don Bosku tisoč frankov in Bosko je prav tako kot nekaj najbolj naravnega na svetu postavil vse stvari na svoje mesto.

Dne 29. januarja je v spremstvu don Ronchaila zapustil Marseille in se napotil v Saint-Cyr. Tu je bil kaka dva tedna prej don Cagliero, ki se je vračal iz La Navarra, kamor je popeljal dve hčeri Marije Pomočnice. Vendar je bil njegov obisk samo mimogrede, ker po njegovih besedah v Zavetišču sv. Petra ni bilo človeka, ki bi, kakor se je on izrazil, mogel služiti »na področju vesti«, ²¹ se pravi spovedovati skupnost.

²⁰ Pismo E. Visona misijonske družbe don Rui 6. februarja 1888. Pismo vsebuje izraze sožalja ob don Boskovi smrti. Tam piše: »Če bo nekega dne njegova svetost papež dal nebeškega zavetnika *Œuvres de jeunesse* [Delu za mladino] zavetiščem, upam, da bodo vsi salezijanski sodelavci prosili, da naj bo to sveti Janez Bosko.«

²¹ Pismo don Rui, Niza, 16. januar 1879.

Ker je bil to praznik sv. Frančiška Saleškega, je bila večerja, ki so mu jo pripravili v Saint-Cyru, zelo skromna: juha iz leče, za prikuho leča z oljem in kisom in dva vrabca, ki so ju ujeli fantje čez dan. Vse to za tri osebe.

Naslednjega jutra so ju pričakovali v Toulonu, kjer naj bi obiskal *maitrise*, ki se je hotela prepustiti vodstvu salezijancev. Vedeti je namreč treba, da so v nekaterih krajih *maitrise* prava mala semenišča. Obisk je bil zelo natančen in je dolgo trajal. Božji služabnik je med obiskom blagoslovil neko težko bolno gospodično, ki je skoraj v trenutku ozdravela in potem živela še pet let. Podrobnosti o dogodku nam niso znane, vemo samo to, da je teta ozdravljene osebe bila nato goreča salezijanska sotrudnica vse do svoje smrti.²²

Ker se je obisk zavlekel čez načrtovani čas, je don Bosko potihoma rekel tajniku, naj si ogleda za kako gostilno za skromno kosilo. Toda tisti gospodje se zaradi prevelike vljudnosti niso niti za trenutek oddaljili od njega in so ga spremili vse do železniške postaje, od koder sta odpotovala v Hyères. Tu pa je glad, ki so se mu pridružile še druge težave, postavil njegovo potrpežljivost na težko preizkušnjo. Proti večeru naj bi ju čakala na postaji kočija grofa Buttignya, ki sta mu poslala telegram iz Toulona in kateremu je don Perrot iz La Craua poslal obvestilo. Don Bosko, ki je bil prepričan, da bo dobil kočijo, ni šel na omnibus in se je napotil po poti, kjer sta dve luči, kakršne imajo kočije na vsaki strani, razsvetljevali cesto. Mesto Hyères je kakih dvajset minut oddaljeno od železniške postaje. Naša dva popotnika sta se napotila proti dvema lučema, ki sta po kakih desetih korakih ugasnili. Bila sta plinski svetilki ob vhodu na železniško postajo.

Kaj naj storita? Ni jima preostalo drugega, kot da sta peš nadaljevala pot. Toda deževalo je cel dan, zato jima je blato segalo do gležnjev, bila je tema in prtljaga je bila težka. Iz stiske sta naredila krepost in se napotila v imenu Gospodovem. Ko so jima roke otrple in niso mogle več nositi kovčkov, sta počivala na kupih peska. Tedaj je don Bosko začel pripovedovati smešne zgodbe in spodbudil svojega popotnega tovariša, da je tudi on pripovedoval svoje. Na tak način in po vrsti postaj sta končno prišla v Hyères. Neko žensko sta vprašala, kje je hiša gospoda Buttignya. Toda ženska je bila iz Cunea in ni vedela. Zato sta stopila v neko kavarno v upanju, da bosta dobila odgovor. Toda tu so jima povedali, da živijo v mestu tri družine Buttigny. Tako sta brez cilja taval po uličicah, dokler nista naletela na nekega gospoda in ga vprašala, kje je hiša nekega Buttignya, ki ima letovišče v bližini La Navarra. Gospod je poklical nekega dečka in ga natančno poučil, da jima je pokazal pot.

Medtem je bil grof ves v skrbeh. Njegov kočijaž, ki je šel čakati don Boska na postajo Crau namesto na postajo d'Hyères, se je vrnil in rekel, da don Boska

²² Pismo gospe J. Thomas don Rui, Toulon, 8. februarja 1883.

ni bilo. Toda njegov gospodar, ki je bil oblečen v črno, ker se je odpravljaj na neki sestanek, je trdil, da je to nemogoče, saj je dobil ne enega, temveč dva telegrama. S trdimi izrazi je obdeloval ubogega prevoznika, tedaj pa sta prišla don Bosko in njegov spremljevalec. »Tukaj sem,« je dejal don Bosko, položil na tla svoj kovček in ga pogledal z utrujenim pogledom, pa s smehljajem na licu. Bila sta blatna vse do pasu, od železniške postaje do palače sta potrebovala celo uro. Grof ni mogel skriti svojega velikega zadovoljstva, toda ko ju je videl v tako žalostnem stanju, je naročil služabnikom, naj jima očistijo obleko. »Gospod grof,« se je uprl don Bosko, »danes še nisva kosila. Bodite tako dobri in nama najprej postrezite z malo hrane.«

Medtem je v kaminu že prasketal velik ogenj. Kmalu so pripravili mizo in lahko si mislite, s kakim tekom sta se oba spravila na hrano. Ko sta končno šla k počitku, sta obleko prepustila služabnikom, ki so jo dali sušit in jo drugi dan z veliko težavo očistili.

Proti enajsti uri je doktor D'Espiney, zdravnik v Hyèresu, prišel po don Boska in ga popeljal na obisk h grofu Villeneuveu. Spremljal ju je don Ronchail. Ta gospod je pri nekem padcu s konja udaril z glavo ob drevo in si težko poškodoval možgane, tako da so se vsi bali, da so mu odpovedale umske sposobnosti. Povrhu vsega mu je še smrt iztrgala ženo, ki jo je nadvse ljubil. Bali so se, da se mu bo zmešalo. Ni bil sicer napadalen, vendar tako čudaški, da so ga zdravniki hoteli poslati v umobolnico.

Toda doktor D'Espiney, človek trdne vere, je svetoval, da bi najprej izrabili nebeška sredstva. Don Bosko je dobil bolnika s cigaro v ustih. »Gospod grof,« je dejal doktor, »pripeljal sem vam don Boska, ki vas želi pozdraviti.« Grof je premeril don Boska od pet do glave in poklical strežnico: »Maddalena,« je dejal, »čas je, da grem na sprehod.«

»Oprostite, gospod grof,« je prosil zdravnik, »počakajte malo. To je don Bosko, ki bi vam rad podelil svoj blagoslov.«

Grof se je zresnil in sedel. Don Bosko ga je blagoslovil in mu izročil svetinjico Marije Pomočnice, ki jo je ta hvaležno sprejel. V tem trenutku je notranja napetost izginila in polotil se ga je popoln mir. Proti večeru je poslal po don Boska v hišo grofa Buttignya in se zadržal z njim v dolgem pogovoru. Božji služabnik ga je spodbudil k velikemu zaupanju v Marijo Pomočnico, mu naročil, da naj opravlja nekatere pobožne vaje, in mu rekel, da ga pričakuje popolnoma zdravega meseca maja v Turinu na prazniku presvete Device Marije Pomočnice. Grof je svoj obisk opravil že mesec prej. Na njem ni bilo več nobenega sledu kake bolezni.

Obiska v La Navarru in Saint-Cyru sta don Bosku dala priložnost, da je dobro spoznal gmotno in moralno stanje teh dveh ustanov. V La Navarru je našel izredno rodovitno zemljo, medtem ko sta bila v Saint-Cyru dober vir dohodkov

zgodnje sočivje in prodaja zimzelena, ki ga v Franciji uporabljajo za okraševanje mrtvaških vozov in grobov. Treba je bilo preudariti, ali naj dajo zemljo v najem ali jo pod lastnim vodstvom obdelujejo s pomočjo najemnikov ali pa ustanovijo dve poljedelski šoli. Take ustanove so bile priljubljene povsod in bi zato lahko računali na vsakovrstno podporo in pomoč.

Kar se tiče notranje uprave, je ugotovil kaj malo prijetno dediščino. V La Navarru je zvedel za hude moralne prekrške, ki so jih bili krivi prejšnji gospodarji. Zato so skušali z vsemi sredstvi odstraniti spomin na tiste žalostne čase. Bilo je kakih petdeset gojencev, od katerih jih je kakih deset kazalo jasna znamenja cerkvenega poklica. V Saint-Cyru pa je naletel na pravo babilonsko zmešnjavo. Kakih štirideset stanovalcev od treh do trideset let so vodile tako imenovane nune, o katerih smo poročali v prejšnjem zvezku, jih nadzorovale v spalnicah in delavnicah, kjer so skupaj delali fantje in dekleta in zvečine brez nadzora. Treba je bilo pospešiti prihod Beaujourja, da bi prevzeli posest in uvedli redno upravo.²³ Na konferencah v Alassiu je don Bosko poročal o stanju. Dejal je: »Prosimo Boga, da nas blagoslovi in drži roko nad nami. Če bi bil jaz prej poučen o vseh zadevah, bi zelo razmislil, preden bi vse to sprejel. Toda bilo je rečeno, da stvari v obeh ustanovah niso pravilno delovale zaradi pomanjkljivega vodstva.«

S temi in podobnimi besedami je vnaprej zaprl usta tistim, ki so slišali govoriti o njegovih sanjah in so ga imeli za sanjača, se pravi človeka, ki je šel za praznimi prividi. Brez dvoma ni pozabil rožnatih sanj iz leta 1877 v Lanzu. Kako je potem mogel trditi, da če bi vedel prej to, kar je zvedel pozneje, ne bi nikdar sprejel? Ali ne vidimo spet in spet, kako je Božji služabnik *in agibilibus* [kar se da storiti] ne glede na sanje hotel, da ga vodi razsvetljena previdnost in modrost? Končno pa je le Božja previdnost vodila vse njegovo delovanje in dogodke.

O tem prvem potovanju, kjer še sedaj blagrujejo njegov obisk, nam ni znana kaj več. Dne 2. februarja ga dobimo v Nici²⁴ ob vračanju v Italijo. Tu je Božja dobrota ponovno hotela povišati svojega zvestega služabnika s čudežnim dogodkom, o katerem bomo poročali po pripovedovanju prizadete osebe²⁵ in glede na zdravniško potrdilo.

Grofici Villeneuve, ki jo je 1876 napadlo akutno vnetje rebrne mreže, je pretela smrt.

Težko bolezen je prebolela, vendar so ostale druge hude posledice. Vračajoča se vročina, ki je nadlegovala gospo še pred boleznijo, se je upirala vsem zdravilom v taki meri, da je pogosto pretela smrtna nevarnost. Leta 1878 je gospa telesno tako oslabela, da ni nihče več računal na ozdravitev.

²³ Pismo kanoniku Guiolu v Sampierdareni je sestavil in napisal don Rua, podpisal pa don Bosko 15. februarju 1879.

²⁴ Glej Dodatek, št. 3 E.

²⁵ Pismo grofice iz Villeneuvea grofu Caysu; Nica, 6. junij 1879.

Zgodilo pa se je, da ji je neki prijatelj novembra tistega leta pripovedoval o don Bosku in o milostih, ki jih je on dobival po priprošnji Marije Pomočnice. Ta pogovor ji je vzbudil živo željo, da bi spoznala Božjega moža in se priporočila njegovim molitvam. Njen zdravnik doktor Espiney ji je priporočil zrak v Nici. Grofica je bila januarja 1879 v Nici, ne da bi občutila kakršno koli izboljšanje. Nasprotno, splošno počutje se ji je zelo poslabšalo, ni imela teka, mučila jo je nespečnost, bila je nesposobna za kakršen koli telesni napor, pa četudi je šlo le za nekaj stopnic. Življenje ji je postalo neznosno. Ko je slišala, da je don Bosko v Nici, je prosila za sprejem in ga tudi dobila 3. februarja. Obisk pri blaženem je naredil nanjo globok vtis. Povabil jo je, da je sedla, jo prosil, naj mu razloži svojo bolezen, jo dobrohotno poslušal, nato pa vstal in ji dejal: »Brez dvoma na tej zemlji ni stvari, ki bi bila dragocenejša od zdravja. Toda mi ne poznamo Božjih namenov. Kljub vsemu pa je obljubil, da bo odprl tistemu, ki trka: Zato trkajmo tako močno, da nas bo uslišal, saj nam je obljubil. Ozdraveli boste, da boste mogli krščansko vzgojiti svoje otroke.«

Grofica je pokleknila, da bi prejela blagoslov. Don Bosko jo je blagoslovil in ji govoril o njenih otrocih in tudi njo povabil za 24. maj v Turin. Ona nam v svojem poročilu takole piše: »Domov sem se vrnila polna upanja, kakor da se ne bi spominjala, da sem bila pred eno uro še bolna. Proti večeru sem šla z otroki kakih šest kilometrov na sprehod. Vrnil se mi je tek in spanje. Pri hoji po stopnicah nisem čutila nikakršne težave, o mojih težkih bolečinah ni bilo več nikakršne sledi. Noge so se mi tako okrepile, da sem z nekim svojim sorodnikom naredila dvanajst kilometrov dolg sprehod v manj kot treh urah, ne da bi se med potjo ustavila.« Njen zdravnik je potrdil ozdravljenje in napisal obširno izjavo, ki jo lahko preberemo na koncu tega zvezka.²⁶

Ostaneta nam še dva dogodka, ki sta se v tem času pripetila v Nici. O prvem nam pripoveduje kardinal Cagliero, ki je hotel pokazati, kakšen učinek sta imela don Boskov pogled in beseda. Po neki konferenci, ki jo je imel v Nici, je blaženi šel iz prezbiterija in se napotil proti vratom, toda množica ga je stiskala in mu onemogočala prehod. Neki človek mrkega pogleda ga je nepremično gledal, kakor da bi mu hotel storiti kaj hudega. Don Cagliero ga je pozorno opazoval in bil v strahu, ker se mu je don Bosko počasi bližal. Končno sta si bila iz oči v oči. Ko ga je don Bosko zagledal, ga je nagovoril: »Kaj želite?«

»Jaz? Nič.«

»Vendar se mi zdi, da mi hočete nekaj povedati.«

»Nič vam nimam povedati.«

»Bi se mogoče želeli spovedati?«

»Jaz da bi se spovedal? Niti v sanjah mi ne pride kaj takega na misel.«

²⁶ Dodatek, št. 4.

»Kaj pa potem delate tukaj?«

»Tukaj sem zato, ker ne morem stran.«

»Že razumem. Gospodje, pustite me za trenutek samega,« je dejal don Bosko okoli stoječim.

Ko so se bližnji umaknili, je don Bosko tistemu človeku prišepnil nekaj na uho in ta je padel na kolena in se sredi cerkve spovedal.

O drugem dogodku nam pripoveduje D'Espiney v svojem *Vita di Don Bosco* [don Boskovem življenjepis]. Slišal ga je od znanega pariškega založnika Jossa. V Nici je don Boska obiskal učen duhovnik in uspešen pisatelj msgr. Postel, ki je bil tudi zelo pobožen. Med pogovorom ga je prelat nenadoma vprašal: »Bodite tako dobri in mi povejte, ali je moja vest čista pred Bogom? Božji služabnik se je nasmehnil in hotel oditi. Toda njegov sogovornik mu je zaprl pot, dvakrat je obrnil ključ v vratih in ga vtaknil v žep. Nato je dejal: »Glejte, don Bosko, ne boste odšli od tod, dokler mi ne poveste, kako je z mojo dušo pred Bogom.«

Te besede je izgovoril tako odločno, da se je don Bosko zamislil, položil obe roki na prsi, kakor je bila njegova navada, uprl svoj dobrohotni pogled v monsinjorja in mu razločno dejal:

»Vi ste v Božji milosti.«

»Bojim se, da vam to narekuje samo vaša dobrota do mene.«

»Ne, dragi monsinjor,« je dodal don Bosko, »to, kar vam pravim, vidim.«

2. POGLAVJE

IZ ALASSIA V LUCCO. LETNE KONFERENCE ZA SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA.

LETA 1878 JE ZARADI PODALJŠANEGA don Boskovega bivanja v Rimu odpadla konferenca za praznik sv. Frančiška Saleškega. Toda naslednje leto nikakor ni hotel, da bi se opustila, zato je mislil nanjo že dalj časa. »Moramo urediti zbor ob prazniku sv. Frančiška,« je 11. januarja iz Marseilla pisal don Rui. »Predlagam, da bi se dobili v Alassiu ali v Sampierdareni. Lahko bi prišel z don Durandom in s kom drugim, ki ga imaš za primerneга *ad hoc* [za to]. Povej mi svoje mnenje glede kraja in časa. Jaz sam bi prišel v Turin, toda to bi prekinilo moje načrte.« Don Rua se je moral prilagoditi don Bosku, vendar je izrazil željo, da bi šli v Alassio. Blaženi mu je odgovoril 21. januarja: »Pripravimo stvari za Alassio, in sicer 2. februarja.« Vendar so morali datum prestaviti na 6. februar.¹

Petega februarja je z don Caglihom in don Ronchailom odpotoval iz Nice in po kratkem postanku v Vallecrosii z namenom, da bi razveselil tamkajšnje sobrate, prišel proti jutru v Alassio. Proti poldnevu so iz Turina prišli don Rua, don Lazzaro, don Ghivarello, don Barberis in grof Cays, ki so prenočili v Sampierdareni. Kako ljubeznivo jih je sprejel don Bosko; bil je v obednici. Ker so nove prišleke zadrževali kleriki in fantje, so drug za drugim posamično prihajali v obednico. Don Bosko je vsakega nadvse ljubeznivo sprejel in v znamenje zadovoljstva ploskal z rokami, medtem ko so prihajali k njemu, da so mu poljubili roko; on pa jih je vpraševal o njihovem zdravju, o klerikih, o fantih in še marsičem drugem. Na koncu pa je sklenil: »Dobro, odlično! Moramo pisati temu in temu tako in tako. Temu moram poslati listek. Ko boste pisali fantom, jim povejte, da je bil don Bosko nadvse zadovoljen, ko je slišal, da so pridni in zdravi, da bi jih rad zopet videl, da naj molijo, da se bodo zadeve, o katerih bomo razpravljali, lepo končale.«

¹ O teh konferencah imamo na voljo zapiske don Barberisa s kraja dogajanja.

Konference so začeli 6. februarja ob štirih popoldne. Poleg že imenovanih so se jih udeležili tudi ravnatelji iz Ligurije. Predmet zasedanj so bile zadeve v Franciji. Don Bosko je pripovedoval o sprejemu v Marseillu, natančno je poročal o hišah v La Navarru in Saint-Cyru. Rekel je, da so prišle prošnje iz Fréjusa Aixa, Toulona in Hyèresa. Ko je govoril o opatu Guiolu, je dejal: »V Marseillu je župnik Guiol pokazal izredno velikodušnost v gmotni in moralni pomoči salezijancem, zato se moramo pokazati tudi mi velikodušne in privoliti v nekatere njegove želje.« Branje dveh pisem don Bologne mu je navdihnilo tole misel: »Mislim, da noben Francoz, ki bi prišel v Turin in bi delal tudi čudeže, ne bi bil tako velikodušno sprejet kakor mi v Franciji, zlasti še v Marseillu, ki je tako ljubosumen na tuje vmešavanje.« Nato so razpravljali o členih pogodbe, ki sta jo v zadevi *Maîtrise* v Marseillu podpisala opat Guiol in don Bosko, in pretresli najpomembnejše točke iz pogodbe z družbo Beaujour. Na koncu zasedanja so ustanovili dve komisiji. Prvi je predsedoval don Rua in naj bi poskrbela za osebje v Marseillu, druga pa naj bi dopolnila osebje v Samperdareni. Don Bosko in grof Cays sta skušala urediti korespondenco, zlasti s Francijo. Na koncu so obravnavali zadevo Anteuil, o kateri smo že obširno poročali v devetnajstem poglavju prejšnjega zvezka. Ko so rešili tudi to zadevo, so pozno ponoči končali sejo. Zborovalci so dobro izrabili svoj čas.

Popoldne 7. februarja so delali v obeh ločenih komisijah za osebje. Popoldne so se dogovorili o ustanovitvi treh inšpektorij: piemontske s sedežem v Turinu, ligurske s sedežem v Alassiu in ameriške s sedežem v Buenos Airesu. Nove hiše bi dali eni izmed prvih dveh inšpektorij. Za inšpektorja piemontske inšpektorije je bil izbran don Francesia, ki bi do konca leta še vodil zavod v Varazzeju, za Ligurijo don Cerruti, kateremu so dodelili za soravnatelja don Luigija Rocca, in za Ameriko don Bodratto, ki je dejansko že dve leti opravljal to službo. Pri prvem delu te seje so v don Boskovi predsobi bili navzoči samo kapitulariji, medtem ko so v don Boskovi sobi zborovali člani vrhovnega kapitlja in potem odšli v sobane, kjer so bili zbrani ravnatelji. Tu je blaženi razglasil ustanovitev inšpektorij in imena inšpektorjev. Rekel je, da od inšpektorjev pričakuje veliko razbremenitev vrhovnega kapitlja in učinkovito pomoč ravnateljem.

Treba je vedeti, da – kakor pripominja don Barberis – ta ureditev še ni bila dokončna, temveč poskus; treba je začeti in potem spotoma popravljati in izboljševati. Rekli so tudi, da v Alassiu niso govorili o srednji Italiji. Verjetno zato, ker bi v kratkem ostala samo postojanka v Maglianu Sabinu. Kakor je razvidno iz uradnega spisa domov, so pozneje to odločitev spremenili. To so sporočili z okrožnico, datirano v Turinu, ko je bil Božji služabnik v Rimu. Iz iste listine črpamo novico, ki so jo kot zaupno sporočilo oznanili zborovalcem v Alassiu. Članom vrhovnega kapitlja se je iztekal službeni čas in bi bilo zato treba sklicati nov vrhovni zbor za volitve. Če bi zbor sklicali med šolskim letom, bi to

povzročilo veliko neprijetnosti. Zato je don Bosko prosil v Rim za podaljšanje službenega časa kapitularjev do naslednjega vrhovnega kapitlja. Prošnji je bilo ugodeno. Omenjena okrožnica se glasi:

Ravnateljem naših domov

Z zadoščenjem ugotavljamo, da naša družba z Božjo pomočjo vedno bolj raste in se širi. Zato moramo sodelovati z Božjo previdnostjo in ne smemo opustiti ničesar, kar bi prispevalo k njeni utrditvi.

Šestega februarja so se v Alassiu zbrali člani vrhovnega kapitlja in nekateri ravnatelji z namenom, da bi ustanovili inšpektorije. To sedaj sporočam ravnateljem naših zavodov.

I. Piemontska inšpektorija s sedežem v materni hiši v Turinu. Za inšpektorja je imenovan don Francesia, ki bo še naprej vodil zavod v Varazzeju. Ta inšpektorija zaobjema vse hiše v Piemontu in zavod v Esteju.

II. Ligurska inšpektorija s sedežem v Alassiu in obsega vse hiše primorja od Lucce do Marseilla.

III. Rimska inšpektorija. K tej inšpektoriji spadajo hiše v Maglianu, Albanu in Aricci. Vodil jo bo duhovnik Monateri, ki bo nadomeščal inšpektorja do nove odločitve.

IV. Ameriška inšpektorija obsega vse domove Južne Amerike. Še naprej jo bo vodil duhovnik Francesco Bodrato, župnik v Rocci v Buenos Airesu.

Vsi ravnatelji naj se čim prej povežejo s svojim inšpektorjem, da bodo tako imeli moralno in gmotno pomoč in bodo mogli premagovati težave, ki bodo nastale.

Sporočiti vam moram še drugo pomembno novico, ki se tiče vrhovnega kapitlja. Službena doba kapitularjev se je iztekla in bi morali zbrati ravnatelje za volitve. Da bi pa preprečili nerednosti in škodo, ki bi lahko nastala zaradi odsotnosti ravnateljev med šolskim letom, sem prosil Rim, da bi jim jo za nekaj časa podaljšali. Sveti oče je s posebnim odlokom določil, da ostajajo vsi v službi do leta 1880. Takrat bo sklican vrhovni zbor, ki bo izvolil člane kapitlja. Zato bo prihodnje leto sklican vrhovni zbor in bodo izvedene volitve svetovalcev novega kapitlja.

Izrabljaj priložnost, da vam priporočim branje, razmišljanje in izpolnjevanje določil vrhovnega zbora v Lanzu leta 1877. Če ima kdo kaj dodati ali spremeniti, naj to pravočasno sporoči pripravljavcem novega kapitlja, ki ga bomo, če bo Bog dal, opravili 1880.

Prejeli boste tudi poročilo o stanju naše družbe, ki smo ga predložili Svetemu sedežu. To naj služi vsem članom za informacijo in spodbudo za zahvalo Bogu, ki blagohotno blagoslavlja naše skromne napore. Skušajmo na vso moč delati za večjo Božjo slavo in zveličanje duš, zlasti še za pomoč pri krščanski vzgoji mladine.

Ne morem končati tega pisanja, ne da bi vam priporočil izpolnjevanje kreposti, ki zajema vse druge, to je sveto pokorščino. Vzljubite to krepost in si prizadevajte, da jo bodo zaradi vašega zgleda vzljubili in izpolnjevali tudi drugi. Obedientia est quae caeteras virtutes inserit, insertasque conservat [Pokorščina je krepost, ki zaobjema druge in jih ohranja].

Milost N. G. Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami. Molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. marec 1879

P. S.: Sobratom posameznih hiš naj se sporoči tisto, kar jih lahko zanima in se jih tiče.

Božji služabnik je drugi del zasedanja namenil svoji posebno ljubljeni temi o poklicih.

Sedaj je najpomembneje obravnavati način, kako naj pridobimo poklice. V ta namen bomo pripravili oddelek pri novem vrhovnem kapitlju.

Poznamo osnovo poklicev, to je pogosto prejemanje svetih zakramentov. Ostanimo trdno pri tej osnovi, skrbimo, da bodo fantje dobro opravljali spoved in obhajilo. Vendar to še ni zadosti. Na temelje je treba postaviti stavbo, to pomeni, da naj ravnatelj večkrat na leto govorijo o poklicu. Nikdar ne govorimo fantom »postanite duhovniki« ali »ne postanite duhovniki«. Treba jim je pokazati, da sta dve poti: eni se bodo zveličali, če bodo hodili po eni poti, drugi pa, če bodo hodili po drugi. Treba jim je priporočati, naj prosijo Gospoda, da bi jim dal spoznati, po kateri naj hodijo, na kateri jim je pripravil milost, ki naj jo prejemajo. Potem naj se posvetujejo s spovednikom. Najpomembnejša sredstva, da se v fantih prebudi ali ohrani cerkveni poklic ali tudi želja, da bi postali člani Družbe, so:

1. Ljubezen, s katero ravnamo s fanti.

2. Medsebojna ljubezen med predstojniki. Če fantje opazijo, da kdo nima rad drugega, govori proti njemu ali kritizira odredbe predstojnikov, nobeden ne bo postal salezijanec.

3. Zelo koristno je dobro poznanje pravilnika hiš in odlokov vrhovnega kapitlja v Lanzu. Vsak član naj ima en izvod pravilnika za zavode in študije o posameznih službah predstojnikov, da lahko takoj odgovori na zastavljeno vprašanje, kakor je zapisano v knjigi. Če kak ravnatelj ne bi naredil nič drugega kot dosegel, da bi vsak izpolnjeval naloge, ki mu jih pravilnik nalaga, bi storil že veliko. Iz tega bi prišel red, ta pa preprečuje toliko hudega, kar škodi poklicu.

Prav tako želim, da bi vsak član družbe dobil en izvod odlokov vrhovnega kapitlja, pa ne samo zato, da bi jih spoznali, temveč da bi tudi razumeli, kaj hočemo z njimi doseči in kaj bi bilo treba še dodati. Ravnatelj in prefekti naj imajo izvod s praznimi stranmi, kamor naj zapisujejo stvari, ki jih je treba obravnavati ali spremeniti, kakor bo pač pokazala izkušnja. Gre za to, da čim prej izpopolnimo naše pravilnike. Osnove, ki jih bomo postavili s soglasjem vseh, bodo trajne in stalne. Fantje, ki rastejo pri nas, bodo zlahka sprejeli naše zamisli in izročilo. Ko pa bo prešel prvi rod, ne bomo več dopuščali sprememb, četudi bi bile potrebne, ali pa jih bomo težko sprejemali. Treba je opraviti nalogo. Saj vidimo, kaj se dogaja pri drugih redovnih družinah, ko so se morale reformirati; prišlo je do razkolov in pogosto do pohujšanja.

Generalni kapitlji, ki se bodo zbirali po tridesetih in petdesetih letih, ko bomo mi že umrli, bodo dosti manj pomembni.

Vrnimo se k poklicem. Stvar, ki jo moramo urediti za vodstvo poklicev in na splošno za naše zavode, so spovedniki naših fantov. Fante morajo voditi spovedniki, ki so vsi istega duha. Pogosto se dogaja, da pridejo v naše zavode zelo dobri duhovniki, ostanejo nekaj časa pri nas, niso izmed naših, pa spovedujejo. Lahko so to svete duše, toda ker ne poznajo našega duha, bodo morda dajali nasvete, ki jih naši spovedniki ne bi dajali. Fant lahko izgubi zaupanje do svojega prejšnjega spovednika, to je do ravnatelja zavoda. Malo je stvari, ki bi fantom bolj škodovala, kot je to. Eden izmed fantov je na duhovnih vajah prišel k don Bosku po nasvet v zelo občutljivi zadevi. Potem je šel po nasvet k nekemu duhovniku, ki ni bil izmed naših, in ta mu je svetoval prav nasprotno od tega, kar sem mu rekel jaz. Nasvet je bil začetek propada in fant je sedaj popolnoma uničen. Vzemite to pravilo, da naj v zavodu nihče ne spoveduje, če nima ravnateljevega naročila. Duhovniki, ki ne spadajo v našo družbo, naj ne bodo nikdar redni spovedniki, pa če bi bili tako sveti kot don Persi in msgr. Belasio. To ima vedno pogubne posledice. Bodimo previdni, ko postavljamo za spovednike naših fantov naše mlade duhovnike.

Drugo veliko škodo za poklice povzročajo tisti, ki želijo okoli sebe zbirati skupine, ločene od drugih. Zahtevajte, da je vsem v zavodu središče ravnatelj. Če kdo koga vpraša za nasvet, naj vedno odgovori: »Kaj ti je o tej zadevi rekel ravnatelj? Vprašaj ravnatelja. Posvetuj se z njim, zaupaj mu popolnoma vse in boš zadovoljen. Njega je Gospod postavil zato, da pozna tvoje potrebe in jim zadosti. On ima posebna razsvetljenja, da ti svetuje, kaj naj storiš in česa naj se izogibaš.«

Gorje, če se v kakem zavodu ustvari dvoje središč. To postane kot dvojno bojišče, kot dva prapora, in če si že ne bosta nasprotna, bosta vsaj razdeljena. Ljubezen, ki jo izkazujemo enemu, krademo drugemu. Vse zaupanje, ki ga kak fant izkazuje komu, ki si ga hoče pridobiti, je vzeto tistemu, ki bi ga moral imeti v polni meri. Hladnost vodi v brezbržnosti, k manjšemu spoštovanju in je začetek nenaklonjenosti in že smo pri razdeljenem kraljestvu, ki bo uničeno. Zato naj ravnatelj poskrbi, da v njegovi hiši ne bo kršena enotnost.

V tem pogledu ne bomo tukaj ničesar sklepali kot kaj končno veljavnega, temveč prepuščamo vse ravnatelju, da po pameti praktično vodi zavod v smislu povedanih načel. V vsakem primeru lahko rečejo: »Pri nas sledimo pravilu, da kakor imajo škofofje pravico določati za svoje ustanove spovednike, ima tudi naš predstojnik pravico, da določa spovednika za svoje podrejene. Te pravice je deležen samo on. Kdor hoče spovedovati, se mora obrniti nanj.« Če je v naših zavodih kak dober duhovnik, naj imajo zunanji gojenci vso možnost, da se spovedujejo pri njem. Za notranje gojence je vsak dan na voljo za spoved samo ravnatelj, ob prazničnih dneh pa je svojim spovedancem na voljo dalj časa.

Kako naj se ravnamo glede pogostega obhajila? Priporočajmo pogosto sveto obhajilo, vendar imejmo pred očmi nekatera načela:

1. Fantje naj se spovedujejo samo enkrat na teden. Če se morajo zato, da lahko gredo k obhajilu, spovedati večkrat na teden, menim, da je bolje, da ne hodijo k obhajilu. To je splošno pravilo, vendar za kakega posameznika in zlasti v določenih okoliščinah lahko naredimo izjemo.

2. Ko prosijo za dovoljenje, da bi hodili vsak dan k obhajilu, se jim dovoli, če nimajo na vesti ničesar, kar bi jih oviralo. In ko gre samo za majhne stvari? Naj povemo, da tisti, ki se spoveduje vsak teden in potem do naslednje spovedi pada v iste napake, ne daje dobrega spričevala samemu sebi.

Potem ko je povedal vse, kar je hotel povedati o tej temi, je dal dvoje navodil za sprejemanje k mizi in sožitju tujih ljudi s salezijanci. Ne imejmo v naših zavodih ne kot mojstre, ne kot vodje pisarn vplivnih ljudi, ki nimajo namena postati člani naše družbe. Prav tako ne dopuščajmo, da bi plačani učitelji in mojstri prebivali v naših zavodih. Če že moramo koga sprejeti in plačati, mu ne bomo dali stanovanja v zavodu, temveč ravnajmo z njim kot z zunanjim uslužbencem.

Končno so obravnavali več novincev, ki naj bi jih sprejeli k večnim zaobljubam. Ko so nekateri prosili za triletno zaobljubo, je don Bosko ponovil že tolikokrat povedano, da so triletno zaobljubo priložnost, da podležejo skušnjavi. Mnogi se ne bi mogli upreti mikom sveta v takem položaju, po njihovo začasnem, iz katerega bi se lažje rešili. Z večnimi zaobljubami pa so ljudje veliko bolj mirni in ne mislijo toliko na svojo prihodnost, ki je zanje dokončno urejena. »Triletno zaobljubo smo uvedli, ko sem jaz imel še drugačno predstavo o družbi. Hotel sem ustvariti nekaj popolnoma drugečnega, kot je sedaj. Toda k temu, kar je sedaj, so nas prisilili in naj bo tako. Sedaj pa za okoliščine, v katerih smo, triletno zaobljubo pomenijo nevarnost. Bolje je, da pripustimo k zaobljubam samo tiste, pri katerih vidimo zadosti kreposti in izpolnjene druge pogoje. Druge izključimo.« Tako se je ob pozni uri končal zbor.

O triletnih zaobljubah je don Bosko izrazil iste misli, kot jih je povedal zvečer 18. oktobra 1878 don Barberisu in don Guidaziu, ko so se sprehajali pod stebriščem. Potem ko je izrazil svoje neodobravanje triletnih zaobljub, je dejal: »Triletno zaobljubo sem si zamislil zato, ker sem prvotno hotel ustanoviti družbo, ki bi pomagala škofom. Ker to ni bilo mogoče in so me prisilili, da sem storil drugače, so nam sedaj triletno zaobljubo prej v oviro kot v pomoč.«

To ponovno izjavljanje potrebuje določeno pojasnilo. Družba v svoji končni obliki v don Boskovi glavi se ni porodila v trenutku. Misel, da bi si pridobil sodelavce, se mu je kmalu pojavila. Nakazovale so mu jo skrivnostne sanje in jo ohranjale živo. Vendar se mu je kazala nedoločno. Okoliščine pa so se počasi razjasnjevale in postale določne. Leta 1855 se je začel resno ukvarjati z zbiranjem potrebnega spoznanja za sestavo pravil. Leta 1857 jih je napisal in jih predstavil osim prostovoljcem, da bi jih spoznali in videli, ali bi jih bilo mogoče izpolnjevati. V teh prvih pravilih sta dve stvari, ki sta se pozneje močno spremenili. Ena se je tikala obljub. »Obljube,« je bilo rečeno, »bomo obnavljali dvakrat za tri leta. Po šestih letih je vsak svoboden, da jih obnavlja za tri leta ali pa izpove večne zaobljube, se pravi, da jih bo izpolnjeval vse življenje.« S tem je povedal, da triletnih zaobljub ne šteje za nekaj podrejenega večnim zaobljubam, se pravi

kot čas priprave na te, temveč kot nekaj samostojnega, kot sredstvo, ki veže *ad tempus* [začasno] voljo ljudi, ki pomagajo don Bosku pri delu za oratorije in cerkvene poklice. Prav v tem je bila pomoč škofom. S tem členom lahko razumemo tudi drugega: »Zaobljube vežejo, dokler tisti, ki jih je naredil, živi v družbi. Tiste, ki iz zadostnega razloga ali po modri presoji predstojnikov izstopijo iz družbe, lahko predstojnik glavne hiše odveže od zaobljub.« Druga posebna stvar se tiče odnosa do škofov. »Če bi se pripetilo, da bi bilo treba odpreti kako novo hišo, naj vrhovni predstojnik ukrepa tako v duhovnem kakor gmotnem pogledu s škofom, v čigar škofiji namerava odpreti hišo v smislu gornjih pravil.« Člana nove postojanke morata biti vsaj dva, eden izmed njiju duhovnik. Do tukaj gre za mogoč porast oratorijev zunaj turinske nadškofije, v odvisnosti od don Boska za pomoč škofijskim ordinarijem. Šele po papeški avdienci 9. marca 1858 je začel *modis et formis* [po načinu in obliki] delati za ustanovitev salezijske družbe. Toda triletna zaobljuba so ostale še kakih deset let, potem pa so z novim zakonikom cerkvenega prava postale prava redkost.

Dopoldan 8. februarja so popolnoma posvetili razmeram v zavodu v Saint-Cyru in določitvi kakega ukrepa za sirotišnico. Ne bomo dodajali še kaj k temu, kar smo opisali v prejšnjem zvezku. Navedli bomo samo don Boskove besede, s katerimi je končal razpravo. »Potolažimo se,« je dejal, »ker je to vinograd, ki nam ga je odprl Gospod. Iz takih ustanov bo prišlo veliko dobrega za duše. Tukaj lahko računamo na duhovne poklice, kajti med temi dečki je veliko dobrih in primernih za Gospodovo svetišče. Več mi jih je izrazilo željo, da bi postali salezijanci. Tu je tudi veliko Marijinih sinov. So pa tudi taki, ki bi vstopili v družbo kot sobratje pomočniki. V Franciji danes skoraj ni cerkvenih ustanov, ki bi skrbale za take primere revnih ljudi. Že obstoječe pa so ali brezdne ali pa se posvečajo vzgoji sinov iz višjih družbenih slojev. Nikogar ni, ki bi skrbel za vzgojo takih, za kakršne skrbimo mi. Vsem je vseh naš duh in vrsta otrok, za katere mi razdajamo svoje moči. Prav zato povsod srečujemo toliko naklonjenosti in upam, da na tem področju ne bomo imeli nikakršnih tekmecev.« S temi besedami se je oklenil celotnega tamkajšnjega dela, ne samo Saint-Cyra, temveč tudi La Navarra.

Popoldanska konferenca ni trajala dolgo kot drugič. Najprej so razpravljali o krožnem potovanju don Cagliera in don Duranda po Italiji, da bi si ogledala razne ustanove, ki so jih ponujali don Bosku. To potovanje naj bi opravila že pred meseci, a so ju zadržale razne okoliščine. Določili so potovalni načrt: iz Neaplja bi se odpravila v Catanio, si ogledala Randazzo in šla nato v Palermo. Od tu bi se z ladjo vrnila v Neapelj in šla v Brindisi, kjer ju je škof nestrpno pričakoval. Iz Brindisija bi se po jadranski obali odpravila v Benetke in se skozi Milan vrnila Turin. Njuna glavna naloga je bila skleniti pogodbe za Randazzo, Brindisi in Cremono. V Randazzu bi morala prevzeti dogovor, ki so ga sklenili z občino Varazze. V drugih krajih pa bi obljubila prihod salezijancev, kakor hitro

bi to dopuščalo število osebja. Poleg tega je don Cagliero na mestu sklenil dogovor za sprejem ženskega vzgajališča, ki bi ga kneginja Cárcaci rada zaupala hčeram Marije Pomočnice v Catanii. Blaženi je sklenil sejo z besedami: »Pojdita. Ker pa *tempus urget* [čas sili], skušajta počivati ponoči, podnevi pa hodita okoli in uredita čim več stvari. Če bo tam, kamor bosta prišla, škof ali kaka druga ugledna osebnost, jo obiščita in recita: prišla sva, da vas pozdraviva v imenu našega predstojnika.«

Omemba sester je vzbudila pozornost navzočih na neko žalostno okoliščino. Njihovo število se je znatno množilo iz leta v leto. Veliko jih je zbolelo in umrlo. Kaj bi bilo treba storiti, da bi izboljšali higieno v njihovih skupnostih? O vsem so natančno razpravljali in naročili don Caglieru, naj stvar nadrobneje razišče. Don Cagliero, ki je precej dobro poznal njihov način življenja, je svetoval nekaj ukrepov, ki bi bili lahko izvedljivi: več gibanja, čist zrak, menjavanje sester, ki delajo v kuhinji. Vsaka hiša naj ima dvorišče ali vrt, kjer bi lahko brez ozira na zunanje kričale, skakale, se sprostile. Njihovo vest bi bilo treba rešiti tegob, ker mnoge izmed njih trpijo zaradi notranjih nesoglasij, zaradi predsodkov in bojazni in zaradi tega tudi zbolijo. Potem je don Bosko naročil, naj se zahvalijo Gospodu, in sklenil sejo.

Člani kapitlja in ravnatelji, ki so tri dni prebili ob don Boskovi strani in natančno opazovali njegov način življenja, so občudovali njegove kreposti in izmenjavali med seboj svoja opažanja. Don Barberis je za nas povzel vsebino teh pogovorov. Najboljši vtis je naredil nanje njegov duh žrtvovanja. Kdor ga ne bi poznal in bi se ustavil pri videzih, niti najmanj ne bi mogel misliti, koliko je trpel. S številnimi mislimi v glavi, z obilico nevšečnosti od vseh strani ni pokazal nikdar kakega ostrega vzgiba do kogar koli, temveč izredno pripravljenost za prenašanje slabosti drugih, tako da se je zdelo, da je to njegova druga narava.

Dobro se je zavedal pomena zdravja, vendar je zavračal vsak poskus, da bi kdo posebej skrbel zanj. Vsem je bila v veliko spodbudo njegova pripravljenost na prilagoditev neprijetnostim letnega časa in čemu drugemu neizogibnemu. Ko je bilo mrzlo, je rekel: »Seveda, potrebno je, da se mraz vsako leto vrača. Skušajte se dobro zavarovati, da ne bo trpelo vaše zdravje.« V vročem poletju, zlasti ko je vladala soparica, so ga slišali govoriti: »Prav, prav! To je bilo potrebno, ker podeželje potrebuje vročino.« Hvalil je poletje, ki je naravi v toliko korist. Je bil utrujen? »Seveda,« je rekel smehljaje se, »malo sem se utrudil. Ko bom ta ali on dan imel kaj časa, si bom oddahnil.« Svojim pa je zabičeval, naj se ne utrujajo preveč. Še vedno so ga bolele oči in desno oko mu skoraj ni več služilo. »Res je,« je menil, »da z enim očesom vidim manj kot z dvema. Vendar upam, da mi bo Gospod ohranil to edino, ker sicer ne bom mogel več delati. Da, Gospod zna pravilno uravnati vse stvari.« Pri razpravah, na katerih so načenjali že tolikokrat obdelane stvari, kdo ve, koliko ga je stalo poslušati improvizirane pripombe,

odvečne ugovore, komaj smiselno nasprotovanje. Kako težko mu je bilo, ko je slišal, kako neutemeljeno so zavračali še tako izdelane načrte, ki jih je mogel izraziti samo na pol, in kako so šteli za v oblake postavljene najboljše zamisli. V takih primerih je imel navado preprosto razložiti svoj načrt, potem pa je stvar prepustil glasovanju, ne da bi se spuščal v razprave, čeprav so glasovali proti njegovi zamisli. Ko pa se je s časom pokazalo, da je nemogoče postalo mogoče in je zmagala njegova zamisel, ni pokazal kakega zmagooslavja.

Takrat se v Alassiu zaradi tolike zaposlenosti razen v spovedi med skupno sveto mašo ni mogel zadrževati z gojenci. Vendar pa po končanem opraviilu v cerkvi ni mogel prehoditi kratke poti v obednico v manj kot dvajsetih minutah, ker so fantje takoj, ko so ga zagledali, prihiteli k njemu in on jih je razvedril s kako šalo ali jim rekel kako dobro besedo. Za vsak primer je imel pripravljena svoja vprašanja ali svoje odgovore. Isto je delal z učiteljji in asistenti.

Več vplivnih oseb mu je ponujalo svoje zavode in hiše, čemur se je moral seveda odpovedati. To njegovo obnašanje, mirnost in dobrohotnost, globina njegovih zamisli, modrost njegovih nasvetov, njegov nadvse ljubezniv način odgovarjanja na vprašanja in njegov angelski nasmeh so vse globoko očarali. Neko poslanstvo občine Porto Mavrizio je prišlo in mu ponudilo vodstvo krajevnih šol in zavoda, ki naj bi ga zgradili na javne stroške. Gospodje so se čutili počaščeni zaradi pogovora z Božjim služabnikom, čeprav ni mogel ustreči njihovim željam.

Javno je don Bosko v Alassiu govoril dvakrat: prvič fantom in drugič salezijanskim sotrudnikom. Fantom je govoril za lahko noč v soboto 8. februarja. Njegova beseda je veljala zlasti gojencem višjih razredov gimnazije in liceja. Priporočal jim je veselje. Bili naj bi veseli in se zato spravili z Bogom, se radovali z vernimi dušami v vicah in naslednji dan, ko je praznik, darovali zanje sveto obhajilo; pomislili naj bi na svojo bodočo radost in zato razmislili o svojem poklicu, kajti to je način, kako si zagotovimo veselje za vse življenje. Končno je sklenil in povedal, da želi, da bi bili veseli ne samo v svoji duši, temveč tudi v svojem telesu. Zato se je domenil z ravnateljem, da bodo dobili svoje tudi pri mizi. Sklenil je takole: če boste tako veseli in pridni sedaj, se boste pripravili na večno radost, ki vam jo želim iz vsega srca in zato iz vse duše prosim Gospoda za ta dar.

Našel je tudi čas za konferenco salezijanskim sotrudnikom tega kraja, ki so napolnili glavno ladjo cerkve. To ni bila prva konferenca te vrste v Alassiu, saj je podobno imel že tudi msgr. Alimonda, škof iz Albenge in salezijanski sotrudnik iz prvih časov. Zelo rad je imel zavod in njegovega ravnatelja, s katerim se je rad in dolgo pogovarjal. Visoko je cenil salezijansko družbo in imel don Boska za moža Božje previdnosti veliko prej, preden je postal škof. Na praznik sv. Frančiška Saleškega, ki so ga v zavodu obhajali 2. februarja, je upal, da bo srečal don

Boska, ko se bo vračal iz Francije. Imel je slavnostni govor in izrekel o njem pohvalne besede. Na čast sv. Frančišku Saleškemu, ki je 1877 postal cerkveni učitelj, je 29. januarja imel slovesen nagovor pred svojimi semenišniki in je izrekel naslednje navdušene besede: »In kje puščam tebe, moj dragi in častitljivi oče duhovnikov, Janez Bosko! Tebi se je razodel kot dečku Frančišek Saleški in pri njem si se naučil prijetne ljubeznivosti, privlačne svetosti in vseh krščanskih kreposti, ki delajo tako veliko čast in slavo. Od njega si prevzel zamisel in duha svoje velezaslužne družbe salezijancev. Jaz sem imel srečo, da sem jo videl, kako se je rodila, kako se je širila kot nebeška rastlina, ki so jo presadili na zemljo, v vsem podobno rasti in širjenju samostanov Obiskanja. Sv. Frančišek se obuja in ponovno živi v tebi, se množi in poživlja v skupnosti življenja. Ta izraz časti sem ti dolžan zaradi svoje velike hvaležnosti, kajti tvoje nadvse koristne ustanove in delo tvojih sinov se širijo v moji škofiji in budijo nove upe. Toda največje priznanje in izrazi globoke hvaležnosti ti prihajajo od Katoliške cerkve, ki ji v Evropi in Ameriki apostol salezijancev daje toliko dečkov, vzgojenih v krščanskih krepostih, in med katerimi je veliko spreobrnjenih barbarov in krščanskih svetnikov.«²

Ko je zvedel za don Boskov prihod, se je takoj pozanimal, kdaj in kje bi ga mogel sprejeti in se z njim po domače pogovoriti. Don Bosko ga je hotel prehiteti tako, da bi on šel v Albengo. Toda škof je bil hitrejši in je prišel v Alassio in se dolgo pogovarjal z blaženim. Ko je prelat odhajal, so ga don Bosko in vsi predstojniki spremili na železniško postajo.

Preden so se kapitulariji in ravnatelji razšli, je sklical vse sobrate zavoda. Ker se je čutil preveč utrujenega, je zaupal nalogo govornika don Rui, ki naj bi govoril namesto njega. On pa je skupaj z višjimi predstojniki predsedoval. To je bilo prvič, da je ob tako slovesni priložnosti prepustil besedo komu drugemu.

Ko se je don Rua vračal v Turin, mu je izročil dvoje pisem in en dopis, ki naj bi jih izročil naslovnikom. Pisma so bila namenjena njegovemu velikemu prijatelju Vallauriju in njegovi hudo bolni sestri.

Predragi gospod Pietro!

Prilagam to pismo za vašo gospo sestro Tereso. Če ga ni več sposobna sama prebrati, ji ga, prosim, preberite vi in ji zagotovite naše zasebne in skupne molitve. Vi pa, dragi don Pietro, skrbite za svoje zdravje. Jaz vedno prosim Boga za vas. Sem na poti v Rim, kamor me kliče sveti oče. Če vam morem tam biti v kaki stvari v pomoč, mi, prosim, sporočite. Molite zame in za naše uboge dečke (40.000) in me imejte vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 9. februar 1879

² Kardinal G. ALIMONDA, *Il mio episcopato*. II. zv., str. 444. Turin, Tipografia Salesiana, 1886.

Velezaslužna gospa Teresa Vallauri!

Don Rua mi je prinesel vaše novice in zelo mi je žal, da so nove nevšečnosti še povečale vaše bolečine. Bogu je znano, koliko smo molili za vaše zdravje. Nismo bili uslišani, toda molili bomo naprej. Prepričano smo, da bodo naše skupne molitve koristile vaši duši. Zaupajte v Jezusa in Marijo Pomočnico.

Salezijanski družbi ste izkazali velike usluge, in dokler bo obstajala, bodo zjutraj in zvečer molili za vas.

Bog naj vas blagoslovi in potolaži s svojo sveto milostjo. Molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Alassio, 9. februar 1879

P. S.: Kakor hitro bom prišel v Rim, bom prosil svetega očeta za poseben blagoslov za vas.

Dopis je bil namenjen kleriku Eugeniu Armelonghiju, učitelju in asistentu v zavodu v Borgu San Martino. Na vizitko je Božji služabnik zapisal naslednje vrstice: »*Armelonghi fili mi. Si diligis me, praecepta mea servabis. Praecepta mea sunt nostrae Constitutiones. Gratulor tibi eo quod valeas et adolescentuli tui in scientia et pietate concrescant. Deus te benedicat. Ora pro me. Amicus tuus. Sac. GIOVANNI BOSCO. Alassio, 9 Febbraio 1879*«³

Zapustil je Alassio, se ustavil v Varazzeju in prispel v Sampierdareno, kjer je ostal do 19. februarja. Iz Alassia je poslal gospodu Rostandu za Beaujour poročilo o svojem obisku v La Navarru in Saint-Cyru in ga obvestil o stanju osebja in vrednosti zemljišč. Njegovo poročilo predsedniku Družbe je bilo zelo koristno za dober uspeh nabirke, ki naj bi jo v kratkem izvedli v korist družbe za nova dela. Člani družbe so skušali natančno izpolniti dogovorjene obveznosti, tako da bi bilo vse v najlepšem redu. V odgovor mu je predsednik poslal v Sampierdareno ljubeznivo pismo, v katerem pozdravlja don Boska kot poslanca Božje previdnosti in izraža željo, da bi ustanova v Marseillu dosegla ves razcvet, ki ga je sposobna doseči s tremi ustanovami, se pravi s salezijanskim noviciatom, s srednjo šolo za gojitev cerkvenih poklicev in z obrtno šolo. Člani Beaujourja so pripravljeni na vso moč podpreti njegovo pobudo in potrebna sredstva.⁴

Don Bosko, ki je prav takrat moral odgovoriti opatu Guiolu, je izrazil svoje zadovoljstvo ob branju tega tako izjemno ljubeznivega pisma. »V tem trenutku,« je pisal po lastnem navdihnjenju in v svojem imenu don Rua, »sem prejel pismo gospoda Rostanda, ki ga bom ohranil kot dragocen spomin na človekoljuba, vernika in modrost. Upam, da vam bo odgovoril iz Rima. Če ga boste vi-

³ »Dragi moj sinko Armelonghi! Če me ljubiš, izpolnjuj moje zapovedi. Moje zapovedi so naše konstitucije. Čestitam ti, da ti gre dobro in da tvoji učenci napredujejo v znanju in pobožnosti. Moli zame. Tvoj prijatelj duhovnik JANEZ BOSKO. Alassio, 9. februar 1879.«

⁴ Dodatek, št. 5.

deli, mu povejte, da so njegovi načrti enaki mojim zamislim. V Beaujouru naj zraste noviciat, zavod za gojitev cerkvenih poklicev, zavetišče. Vse to bomo z Božjo pomočjo udejanjili. Časi, kraji in osebe nam svetujejo, naj gremo naprej nadvse previdno, hkrati pa z vso odločnostjo.»⁵

Medtem ko je bil v Sampierdareni, je eden njegovih blagoslovov imel čudežen učinek. Gospa Anna Chiesa je imela hčerko Pio, ki jo je mučil neznosen glavobol. Ko je izvedela, da je v zavetišču sv. Vincencija don Bosko, jo je pripeljala tja, da bi ga prosila za blagoslov. Ker je Božji služabnik ravno sprejemal obiske, ni mogla do njega. Toda ona ni obupala, temveč je štiri ali pet ur potrpežljivo čakala. Don Bosko je večkrat stopil iz svoje sobe, ne da bi jo opazil. Končno je šel mimo nje in jo vprašal: »In vi, gospa, kaj želite?« Mati mu je v nekaj besedah razložila stanje svoje hčerke. »Malenkost,« je vzkliknil don Bosko in rahlo položil roko na glavo bolnice. Bolečine so v trenutku izginile in se niso nikdar več vrnile.

Spomin na ta dogodek je dal povod za nekaj podobnega, izrednega. Ko je don Bosko že umrl, je gospa Casanova imela težave z nogo, bolezní ni jemala resno, in ko je prišla k zdravniku, je bolezen že tako napredovala, da bi ji morali nogo odrezati. Uboga ženska je bila vsa iz sebe. Tedaj ji je gospa Chiesa, nje-na prijateljica, spominjajoč se trenutnega ozdravljenja svoje hčerke, svetovala, naj se priporoči don Bosku, in ji izročila eno izmed relikvij *ex linteaminibus* [iz platnenega oblačila], ki so jih tako vneto zbirali po smrti blaženega. Gospa se ji je zahvalila za nasvet, položila relikvijo na bolno nogo in prosila don Boska za priprošnjo. Ko je prišel dan operacije, so zdravniki, ki so imeli že pripravljeno orodje, razvezali nogo in ugotovili, da se je stanje izboljšalo. Potem je gospa popolnoma ozdravela.

Ko je don Bosko odhajal iz Sampierdarene, so sklenili, da naj ga spremlja tudi grof Cays in mu skupaj z don Bertom služi za tajnika. Plemeniti grof, ki je postal salezijanec, je bil pripravljen deliti sobo z don Bertom, tako da bi spal na stoli, ker ni bilo nič boljšega, samo da bi mogel spremljati don Boska na potovanju v Rim. Ta ga je poslal iz Alassia v Turin, da bi uredil svoje posle in se čez en teden vrnil v Sampierdareno. Grof Cays je šel v Turin, pripravil vse potrebno, pozdravil veliko prijateljev, ki so mu dali veliko naročil, toda dan pred odhodom je prejel od don Boska telegram, v katerem je sporočal, da naj ostane v Turinu, ker ga bo spremljal don Bonetti. Grof je mirno pospravil svoj kovček in vsem, ki jih je srečal, ponavljal: »Ne bom šel v Rim. Don Bosko mi je sporočil, naj ostanem v Turinu.«

Blaženi je s svojim zvestim tajnikom šel z vlakom iz Sampierdarene v La Spezio, kjer je ostal dva dni, pisal pisma in obiskoval vplivne osebe. Prenočeval

⁵ Sampierdarena, 16. februar 1879. Pismo je napisal don Rua in podpisal don Bosko.

je pri vitezu Bruschiju, ki je pozneje postal salezijanec in duhovnik. Ker je imel hišno kapelico, je blaženi doma daroval sveto mašo. Vitezov nečak je bil župan v La Spezii in je bival v isti hiši kot njegov stric. Duhovnike je imel za dim v očeh in nekajkrat sovražno nastopil proti njim. Don Bosko ga je obiskal, ko je ravno zaradi prehlada moral ležati v postelji. Od takrat je bil župan popolnoma drugačen. Svojim prijateljem je zaupal, da je don Bosko popolnoma drugačen, kot si ga je predstavljal, in ga ni mogel prehvaliti.

Božji služabnik je želel imeti na kosilu pri opatu župniku dekana, nekaj kanonikov, nekaj navadnih duhovnikov, viteza Bruschija in še nekaj drugih. Za ubogega don Rocca je bilo kosilo prava polomija, kajti njegov kuhar je bil to bolj po imenu kakor po stroki in razen tega ni imel primerne sobe, kjer bi mogel pripraviti sprejem in omizje. Toda dejstvo, da so mogli sedeti pri isti mizi z don Boskom, jim je prineslo toliko veselja in zadovoljstva, kakor če bi bili skupaj s kraljem, je poročal sam don Rocca.

Po obisku šol in po konferenci za sobrate je zjutraj 22. februarja odšel v Sarzano pozdravit škofa, ki ga je zadržal na kosilu. Zvečer je nadaljeval pot do Luce.⁶ V Pisi ga je pozdravil ravnatelj don Marengo z nekaterimi drugimi gospodi iz Luce, ki so mu izrekli dobrodošlico. Na železniški postaji so ga kljub dežju čakali fantje, ki so ga hrupno pozdravili, kar je bilo v tistih časih nekaj izrednega za takega duhovnika. Tri gosposke kočije so don Boska in njegovo spremstvo odpeljale v Lucco. Po kratkem postanku v hiši Burlamacchi so se odpeljali naravnost v oratorij Santa Croce, kjer ga je pozdravilo nekaj uglednih gospodov, nato pa so ga zaradi pozne ure pustili »samega z nami«. kot pravi don Marengo, »v pogovoru z očetom«.

Naslednji dan, v nedeljo, je bila oratorijska cerkev polna ljudi, ki so hoteli videti don Boska darovati sveto mašo. Veliko ljudi je prosilo za njegov blagoslov. Med prvimi je bila proti poldnevu markiza Burlamacchi, ki ga je prosila, da bi prišel in blagoslovil njenega priletnega soproga. Star je bil osemminosemdeset let, ni mogel več govoriti, kuhala ga je huda vročina in ni mogel spati. Don Bosko ga je blagoslovil in glej, starček si je oddahnil, se počutil bolje in v ponedeljek je bil že na nogah. Popoldne so ga iz istega razloga poklicali še k drugim bolnikom, dokler proti večeru ni vsem skupaj podelil blagoslov z Najsvetejšim. Čeprav je bila že pozna noč, so ga fantje čakali, da bi mu poljubili roko, kot nam poroča ravnatelj, »in slišali iz njegovih ust pomembno besedo«.

Tudi markiz Massoni ga je dal naslednji dan poklicati, da bi ga blagoslovil. Zadela ga je kap in je bil že šest let priklenjen na posteljo. Niti s prstom ni mogel ganiti ali dvigniti glavo, ker mu je takoj padla na prsi in ga vlekla navzdol. Hranili so ga, mu brisali nos, kakor se dela z otroki. Žena, hčerka in eden izmed si-

⁶ Od tu vse do vrnitve nam bo vodič kratkobesedni dnevnik don Berta. Za Lucco imamo poročilo don Marenca don Rui.

nov so bridko jokali. »Ozdravite mi tega ubogega nesrečnega,« je prosila v joku gospa in pokleknila. »Oh, don Bosko, ozdravite mi ga!« Don Bosko je sedel in začel govoriti. Toda njegove besede so skušale vzbuditi potrpljenje in vdanost v Božjo voljo, ne da bi dal upanje na ozdravljenje. Ko so se duhovi malo pomirili, je markiza blagoslovil in mu ukazal, naj se pokriža. Kakšno začudenje! Bolnik je dvignil desno roko in se pokrižal. Naročil mu je, da naj vsak dan ponovi to dejanje in kliče sveti imeni Jezusa in Marije.

Kljub pustnemu času je bilo mogoče povsod slišati don Boskovo ime. Na cesti so se ljudje ustavljali in ga spoštljivo gledali, drugi so šli za njim in tretji so ga prosili za blagoslov. Celo maškare, ki so prihajale mimo, so se kljub svojemu lahkomišnemu vedenju spoštljivo priklanjale in izkazovale svoje spoštovanje. Nemalo jih je čakalo z obhajilom do pol devetih, da so ga lahko prejeli iz njegovih rok. Kaj se je dogajalo med njim in tolikerimi, ki so prišli k njemu na razgovor, ne more vedeti nihče. Don Marengo je videl nekatere tako presunjene, da so bili zmedeni in niso našli vrat, ki so vodila na cesto. »Kakšni dnevi obiskov!« je vzkliknil taisti. »Salezijanski dom je postal kakor občinska pisarna.«

Dne 25. februarja je bilo toliko obiskov, da se je don Bosko do smrti utrudil. Napadel ga je tako močan glavobol, da je moral prekiniti obiske in oditi v svojo sobo. Tiste dni je bilo slabo vreme, divjala je nevihta in padal je obilen dež. Dne 26. februarja se je bliskalo in grmelo, sprva je snežilo in nato močno deževalo. Blaženi je s kočijo, ki mu jo je dala na voljo neka dobra gospa, obiskal več bolnikov. Med drugimi grofa Sardija, ki mu je pripovedoval, kako se je eden izmed njegovih sinov na smrtni postelji priporočil v molitev don Bosku, si nato opomogel in se sedaj odlično počuti.

Ob treh popoldne je govoril sotrudnikom v cerkvi Santa Croce in se pri tem držal običajnega obrednika. Navzočih je bilo kakih sto ljudi, med njimi tudi nadškof. Don Bosko je prikazal delo vseh del – oratorije in razložil, kaj so salezijanski sotrudniki. Poslušalci so pozorno sledili njegovim izvajanjem.⁷ Po nagovoru so se vsi usuli v zakristijo in hišo ter se gnetli okoli njega, ker je vsak hotel slišati od njega kako spodbudo ali mu zaupati svoje težave.

O nekem dogodku se je takoj raznesla novica po mestu. Don Bosko je v spremstvu ravnatelja in obdan s skupino ljubeznivih gospodov šel proti stolnici, da bi počastil Sveto obličje. Tako imenujejo v Lucci čudežni križ, ki ga hranijo tam od osmega stoletja in za katerega pravijo, da ga je izrezljal sv. Nikodem. Le redko ga izpostavijo javnemu češčenju, zasebnikom pa ga ne pokažejo, razen znatnemu številu, in to pri zaprtih vratih. Don Bosku niti na misel ni prišlo, da bi prosil za tako uslugo. Šli so počasi proti stolnici, ko se je zaslišal glas: »Blagoslov!« Bila sta oče in mati, ki sta podpirala svojega sina, ki mu je odpoveda-

⁷ *Il Fedele* [Vernik], katoliški časopis v Lucci, št. 51, leto 1879.

la hrbtenica. Komaj je vlekel noge za seboj. Sam se sploh ni mogel premikati. »Toda,« je dejal don Bosko in se ustavil, »naj blagoslovljamo tukaj v javnosti?«
Zatem je dvignil oči k nebu in dejal: »Tudi tukaj lahko Bog blagoslavlja.« Ko se je pripravljaj, da bi dal blagoslov, so vsi poklekneli. Množica se je zbirala od vseh strani. Po blagoslovu sta starša dvignila bolnika. »Ali ne moreš sam narediti koraka?« ga je vprašal don Bosko.

»Ne. Sem preslab.«

»Te kaj boli?«

»Ne, gospod.«

»Daj, naredi kak korak, da vidimo.«

Fant je poskusil in se sam držal pokonci. Toda don Bosko: »Daj, pridi z menoj, da počastimo Sveto obličje.« Nato so se napotili v stolnico. Fant je naredil z don Boskom kakih dvesto korakov, ne da bi mu kdo pomagal. Po prvem presečenju je množica začela govoriti in starša sta, potem ko je minilo začudenje, vzela sina. Za vsemi tremi je šla množica. Fant je, kakor da bi se prebudil, stekel proti hiši in ga niso več videli, prav tako kakor v Marseillu.

Pred katedralo se je odigral zanimiv prizor. Pri vratih so don Boska sprejeli kanoniki v ornatih in s štirimi kleriki, ki so nosili prižgane sveče. Popeljali so ga v kapelo Svetega obličja, odprli sveto skrinjo in mu izkazali visoko uslugo, da je lahko Križanemu poljubil nogo.«⁸

Navzočnost don Boska v Lucci je na svoj način občutil tudi hudič. Neka petintridesetletna ženska iz župnije San Leonardo je bila obsedena in je trpela najrazličnejše hudičevo nadlegovanje. Župnik don Cianetti je zvedel za don Boskov prihod in se dogovoril z odgovornimi oblastmi, da ga bo naprosil, naj ga izžene. O svoji nameri ni nikomur nič povedal. Kljub temu je obsedenka nekega dne začela kričati: »Naj le pride tista vreča premoga, naj le pride tisti priležnik ...« in sledila je strašna kletvica proti Božji materi Mariji. Treba je bilo nadčloveških naporov, da so nesrečnico končno privedli pred Božjega služabnika, ki jo je blagoslovil takoj, ko jo je zagledal. Ko pa jo je hotel s podobico Božje matere Marije prekrižati po čelu, je niso mogli več obdržati, začela se je zvijati kot kača. To se je dogajalo 25. februarja dopoldne. Don Bosko je odšel in zagotovil, da bo ozdravela na dan Marijinega brezmadežnega spočetja. Tako se je tudi zgodilo. Osmega decembra je slišala pok, kakor da bi v sobo udarila strela, kar je zanj pomenilo osvoboditev.

⁸ Don Berto je Križanega takole opisal: »Ima zares plemenit izraz. Je mešanica dostojanstvene zadržanosti in neizrekljive miline. Ko ga gledaš, te prevzame verski strah. Svetlikajoče se oči te z nedopovedljivo silo vržejo na kolena, kjer občutiš svojo ničnost in grešnost. Z eno besedo: to obličje izraža nekaj nadčloveškega. Na glavi nosi dragoceno zlato krono, ki ga dela za *Rex tremendae maiestatis* [Kralja strašnega veličastva]. Dodajmo k temu še od kadila in dima sveč počrneli obraz, ki ga dela veličastnega, pa dobimo podobo Križanega, ki so ga prebivalci Luce pokazali don Bosku.«

Don Bosko je bil nadvse zadovoljen s številom in obnašanjem oratorijancev. Zares veliko so dosegli pri tistih fantih, in to v manj kot enem letu. Kletvice, ki so jih prej na svojo nesrečo bruhali iz sebe na vsakem koraku, niso več žalile ušes. Če so bili prej tako nasprotni cerkvi, da so bili ob zvonjenju, ki jih je klicalo v cerkev, pripravljeni preskočiti najvišje zidovje, da bi se rešili bogoslužja, so sedaj mirno stopali v vrsto, da so šli v cerkev. V pogostem prejetanju zakramentov, v zbranosti med pobožnimi vajami, v ljubezni do duhovnikov je bistro don Boskovo oko prepoznalo tisto samodejnost, ki cvete povsod, kjer zvesto izpolnjujejo metodo, ki jo je on učil in izpolnjeval. Zelo je bil zadovoljen, ko je videl okoli sebe zbrane čevljarčke, krojačke, mizarčke, kotlarčke, brkate barvarje, kako so prepevali, deklamirali, igrali, se zabavali in prihajali iz oratorijske večerne šole. Prav tako je ugotovil, da v cerkvi dobro poteka bogoslužje in da prihaja veliko ljudi. Bil je tako zelo zadovoljen s hišo v Lucci, da je naročil ravnatelju, naj o tem obvesti don Rua.

On sam mu je iz Luce pisal štiri dni pred odhodom.

Predragi don Rua!

Burlamacchi⁹ mora nujno spremeniti zrak. Njegovi starši ga ne želijo imeti doma. Bi bilo prav, če bi ga poslali v Alassio? Premisli in povej svoje mnenje Barberisu.

Življenjepise naših salezijancev, ki si jih prebral, je treba natisniti. Življenjepisa Arate in don Gamarre pa že lahko napovemo in ju bomo v kratkem natisnili posebej z vsemi opombami don Scappinija, don Albere, don Notaria, don Barberisa in don Boska itn., tako da bi bilo vsega za dva zvezka Letture Cattoliche. O tem lahko kaj pove Turia. Cinelli se dogovori z don Barberisom. Don Bonetti pričakuje pošiljke iz Turina,¹⁰ jaz pa pričakujem pošiljke od Bonettija tukaj v Lucci. Jutri bo konferenca za salezijanske sodelavce. Navzoč bo tudi msgr. nadškof. Pojutrišnjem dopoldne pa bomo odpotovali proti Rimu. Od tam bomo poslali novice za naše zavode. Prisrčno pozdravi vse naše fante in jim povej, da jih imam zelo rad, da jih ljubim v Gospodu, da jih blagoslovim in da jim bom poslal poseben blagoslov svetega očeta skupaj z debelo rezino salame. Naj bodo še naprej pridni in molijo, da bodo naše zadeve lepo napredovale. Don Bologna vztraja, da naj mu pošljemo don Grossa za učitelja petja. Če se ti zdi prav in če v Lanza ne bi bilo preveč ovir, menim, da mu lahko ugodimo. Imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Lucca, 25. februar 1879

V dopolnilo je dodal še dopis za don Barberisa. Iz tega lahko vidimo, da ni mislil na korist svojih sinov samo na splošno, temveč tudi za vsakega posebej, glede na potrebe in razmere vsakega.

⁹ Klerik novinec iz plemenite luške družine istega imena.

¹⁰ Don Bonetti je ostal v Sampierdareni.

Predragi don Barberis!

O stvarih, o katerih si mi pisal, sem odgovoril don Rui. Govori z njim.

Zelo me veseli odlično, ki ga bodo prejeli novinci za polletje. Isto povej vsem klerikom in zlasti Gresinu in Aimeju.

Glede izletov k Sant'Anni ni nikakršnih težav. Vendar jih opravite v primernem letnem času in ko bodo poti prehodne. Skrbi za njihovo zdravje.

Reci don Bertellu, da vem, kako poje in nosi križ, da pa je to potrebno za introire in Regnum Dei [vstop v Božje kraljestvo]. Povej don Notariu, da ga imam rad in da veliko pričakujem od njegove ljubeznivosti in odločnosti.

Lepo pozdravi drage prijatelje Ghiglioneja, Pelazzo, Bandina in Liso.

Uščipni don Savia, ker mi še ni pisal dolgega, zelo dolgega pisma.

Bog naj te blagoslovi, dragi don Barberis, in s teboj naj blagoslovi vse naše novince, ki jim želim zdravja in svetosti za to in prihodnje življenje.

Še naprej molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Lucca, 25. februar 1879

Prejšnjima dvema pismoma dodajamo še tretje, kleriku Alessandru Mori, ki je bil odgovoren za korespondenco ob mali loteriji ob koncu 1878.¹¹ Čeprav je bil don Bosko daleč in je imel veliko opravkov, ni pozabil nanj. Poslal naj bi mu srečke, ki bi jih delil v Rimu, in tajnika spodbujal, da bi on in njegovi sodelavci pridno opravljali nalogo in imeli pri tem veliko uspeha.

Dragi moj Mora!

Vem, da pridno delaš, in Bog naj ti vse povrne. Pričakujem srečke za Rim. Stori, kar moreš. Vendar si poišči pomoč pri drugih. Iz te loterije moramo iztržiti 100.000 frankov čistega. Vedi, da ne boš razrešen službe, dokler naše delo ne bo opravljeno.

Prisrčno pozdravi svoje sodelavce. Pozdravi Valentinija, Marcella Rossija, Palestrino, don Depperta. Temu se zahvali za pismo, ki mi ga je pisal. Bog naj nas vse ohrani v svoji sveti milosti in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Lucca, 25. februar 1879

Pričakovani don Bonetti je prišel iz Sampierdarene 26. februarja, ker je don Bosko določil 27. februar za dan odhoda. Vendar se je zaradi prevelike utrujenosti odločil, da bo še nekaj dni ostal v Lucci, ne da bi šel iz hiše, in bi se tako lahko dogovarjal o nakupu neke hiše.

Novice o don Bosku, ki sta jih sporočila don Berto in don Lazzero fantom v Oratoriju, so jim vzbudile veliko navdušenje.¹²

¹¹ Prim. MB XIII, str. 711 [BiS XIII, str. 465].

¹² Pismo don Lazzeru don Bertu, Turin, 4. marec 1879.

3. POGLAVJE

ŠTIRJE TEDNI V RIMU

OD DON BOSKA SMO IZVEDELI, da je šel na pot v Rim zato, »ker ga je klical sveti oče papež«. Iz Rima je don Bonetti pisal: »Don Bosko je bil že dvakrat v avdienci pri kardinalu Nini in pri drugih zaradi zelo pomembnih stvari. Državni tajnik mu je sporočil, da papež želi govoriti z njim o stvareh, ki jih tukaj ne moremo navajati.«¹

Med stvarmi, ki jih tukaj ne moremo navajati, ki si jih pa lahko mislimo, bi bil predvsem eksekvatur, ki ga je ministrstvo odreklo kardinalu Parocchiju za nadškofovski sedež v Bologni. O tem bomo govorili v petem poglavju.

Zakaj so potem tako nenadoma nadomestili grofa Caysa kot don Boskovega spremljevalca, lahko sklepamo iz tega, kar se je zgodilo nekaj dni prej don Bonettiju, ki naj bi sedaj spremljal don Boska. Dne 12. februarja je nadškofijski odlok prepovedal don Bonettiju spovedovanje v vsej nadškofiji in ukazal, da ga je treba v oratoriju sv. Terezije v Chieriju nadomestiti z drugim duhovnikom. S tem, da je šel v Rim, so se izognili govoricam in mu omogočili, da se je mogel bolje braniti.

Osem dni po tem odloku cerkvene oblasti je Oratorij dobil nepričakovan obisk, ki so ga razlagali na različne načine in z vsemi mogočimi okoliščinami. Don Bosko je zvedel za to tik pred prihodom v Rim.² Dne 20. februarja naj bi v Oratoriju igrali sakralno dramo o mučeništvu s. Pankracija. Dopoldne je neki škofijski služabnik vprašal v vratarnici za uro predstave in naznanil, da se bo predstave udeležil tudi monsinjor nadškof. Vsi so se začudili. Monsinjor je prispel v oratorij s precejšnjo zamudo, zato ga ni mogla pri vstopu v zavod pozdraviti godba, ki je razveseljevala občinstvo, sestavljeno samo iz zunanjih obiskovalcev. Sprejeli so ga hišni predstojniki in ga popeljali v gledališče. Eden

¹ Pismo don Rui, 10. marec 1879.

² Pismo grofa Caysa don Bosku, Turin, 21. februar 1879 (Dodatek, št. 6) in don Lazzera don Bertu, Turin, 4 marec 1879.

izmed fantov mu je z odra prebral pozdrav, za katerega se zdi, da je ekscelenci ugajal. Zanimanje, ki ga je pokazal med igro, ponovno ploskanje in razne čestitke so nakazovali, da mu je bilo dogajanje na odru všeč. Ni pa bilo ne klerikov ne fantov, ker so ti, kakor je bila navada pri predstavah za zunanje, šli na sprehod. Tudi glavnih predstojnikov ni bilo, ker so bili odsotni iz oratorija. Podobno se je nekaj dni pozneje nadškof pojavil tudi v Valsaliceju. Don Bosko je samo naročil, naj poizvedo razlog za tako nepričakovan obisk. Toda razen bolj ali manj verjetnih domnev ga ni bilo mogoče dobiti.

Od 1. do 28. marca, to je za čas, ki ga je don Bosko prebil v Rimu, nam don Berto samo enolično našteva lastna imena: imena oseb, ki jih je don Bosko obiskoval, ali tistih, ki so obiskovali njega ali se je z njimi srečal, in imena krajev, ki jih je obiskoval.³ Med navedenimi je veliko kardinalov in prelatov, s katerimi se je don Bosko pogovarjal ure in ure. Večkrat se je dolgo pogovarjal tudi z državnim tajnikom. Škof msgr. Laurenzi, avditor njegove svetosti, in msgr. Marzolini, posebni tajnik, ki sta oba prišla iz Perugie z novim papežem, sta želela spoznati Božjega služabnika. Ko sta nekega dne imela srečo, da sta ga dobila, sta z njim govorila dve uri in pol. Nakar je prvi vzkliknil ves pol občudovanja: »Oh, kakšen človek! Zares je vredno, da ga spoznaš.«

Cerkveni dostojanstveniki, ki še niso bili salezijanski sotrudniki, so se, potem ko so iz pogovora z njim zvedeli o tem združenju, želeli vpisati. Kamor koli je šel, se je vračal z novimi imeni ljudi, ki so se želeli vpisati v pobožno združenje.

V Vatikanu je don Bosko postal tako poznan, da so ga člani švicarske garde in orožniki strumno pozdravljali, kakor da bi bil kak prelat. Ob neki priložnosti ga je na dvorišču sv. Damaza poveljnik Lambertini obsipal z vljudnostmi, mu vedno znova poljubljal roko in se imel za srečnega, da ga je videl in spoznal. Vpisal se je med salezijanske sotrudnike.

In kako pogosto so ga vabili k svoji mizi! Dne 17. marca je počastil sv. Patricija v Irskem kolegiju, kjer mu je rektor msgr. Kirby zbral pri mizi izbrano družino povablencev. Prav tako je bil prisrčno sprejet pri benediktincih pri San Paolu zunaj obzidja dne 21. marca, na praznik njihovega duhovnega očeta. Bilo je kakih štirideset povablencev, med njimi kardinal Bertolini, zaščitnik teh menihov, kardinal Chigi, lepo število rimskih patricijev in gospodov gostov, med njimi slavni arheolog Giovanni Battista de' Rossi in drugi. Pri takih slovesnostih don Bosko ni bil prav nič v zadregi, znal se je odlično sporazumeti z vsemi. Na nekem banketu, na katerem se je pogovarjal s kardinalom Bertolinijem, ga je opazovalo več odličnikov in eden izmed njih je dejal: »Kako veličasten pogled: To je zares svetnik.«

³ Poleg tega dnevnika smo uporabili tudi pisma don Bonettija in don Berta v Oratorij.

Gospoda Sigismondi sta ga kakor vedno obdala z največjo pozornostjo in skrbjo. Želela sta ga imeti večkrat pri sebi na kosilu skupaj z obema njegovima tajnikoma. Tam je pripovedoval, kako je leta 1878 videl, kako se je neki fant blizu njegove spovednice dvignil več kot meter od tal in kako se je neki drug fant sredi svojih tovarišev prav tako dvignil v zrak. Tajnik je povedal imena, vendar se zdi, da tega ni slišal iz don Boskovih ust.

Omenili smo avdienco pri državnem tajniku. To je bil kardinal Nina, ki ga je na to mesto poklical Leon XIII. šest mesecev pred smrtjo kardinala Franchija. Don Bosko ga je želel čim prej pozdraviti in se mu pokloniti. Dva zaporedna dneva ni mogel priti do njega. Šele tretji dan, 5. marca, je po dolgem čakanju, bilo je pred njim veliko ljudi, končno prišel na vrsto. »Žal mi je, da ste morali tako dolgo čakati,« mu je rekel njegova eminenca, »ker vem, da imate veliko opravkov.« Sprejel ga je nadvse ljubeznivo in se z njim prijateljsko pogovarjal. Tisto dopoldne je v predsobi sprejemal goste tajnik, ki je petinštirideset le pozneje to prelepo opisal. »Predsoba je bila že polna obiskovalcev, ko sem zagledal dva duhovnika, ki sta želela biti sprejeta. Bila sta kakor drugi in povabili smo ju, naj sedeta in čakata, da bosta prišla na vrsto. Jaz, ki sem si točno ogledal obraz vsakega posameznega, sem bil presenečen zaradi skromnosti, mirnosti in zbranosti, ki se je odražala na njunih obrazih, zlasti starejšega, to je don Boska. Med dolgim čakanjem na avdienco sem ju opazoval in sem bil presenečen zaradi njune mirnosti in brezskrbnosti. Don Bosko je bil najprej zatopljen v globoke misli, potem je bral iz neke knjige pa spet pisal v beležnico. Tedaj se je čas avdience bližal koncu. Zaradi tolikšnega navala obiskovalcev je bilo jasno, da mnogi čakajoči ne bodo deležni obiska pri kardinalu. Med temi je bil tudi don Bosko, ki je prišel med zadnjimi. Ostal je miren na svojem mestu in me ni prosil, da bi ga pustil naprej. Nikdar nisem videl pri obiskovalcih takega zbranega miru proti koncu avdienc. Sam pri sebi sem menil, da je don Bosko moral biti Božji človek, sveta duša, kajti njegova mirnost je bila sad nespremenljive ljubeznivosti in miru ali pa je bil prepričan, da bo prišel na vrsto po višjem razsvetljenju.

Tako prevzet od njegove mirnosti in dostojanstva, sem sklenil, da mu bom priskrbel avdienco. Ko je potekel čas avdienc in sem povedal čakajočim, da je konec, sem namignil don Bosku, naj počaka. Stopil sem h kardinalu in ga lepo prosil, da bi ga sprejel, ker je naredil name velik vtis svetega človeka. Kardinal je privolil. Don Bosko je šel v avdienco in se zadržal precej časa. Ko je odhajal, sem razumel, da ga je kardinal prijazno sprejel. Vprašal sem ga po novicah, ki bi mi jih lahko povedal o sebi. Ljubeznivo mi je govoril o svoji ustanovi, ki je nisem poznal, o svojih sotrudnikih, med katere me je z velikim zadovoljstvom vpisal.

Spominjam se še neke druge podrobnosti. Ko se je don Bosko poslovil od mene, je, medtem ko je prekoračil prvo dvorano, dal služabnikom kardinala

napitnino, ki so jo rade volje sprejeli. Mislim, da jih je hotel nagraditi, ker so čakali čez uro avdienc. Tudi ta podrobnost mi je pokazala v njem Božjega moža, nadvse pozornega do drugih.⁴

Na njegovem stanovanju v Tor de' Specchi so si duhovniki in laiki prizadevali, da so prišli na vrsto v kratkem času odmora in prostega časa. Tudi plemeni gospodje so prihajali k njemu ali ga sprejemali v svojih palačah. Tako sta ga prišla obiskat grof Carlo Conestabile in markiz Vitelleschi, ki sta mu povedala, s kakšnim navdušenjem jima je papež govoril o njem. Princ Gabrielli, ki je prišel v času, ko je bil don Bosko pri kosilu, ni dal, da bi ga motili, temveč je pustil vizitko s sporočilom, da se bo vrnil čez pol ure, kar je tudi storil. V hiši kneginje Salviati, ki je želela z njim govoriti in pri kateri ga je čakala tudi markiza Patrizi, se je zadržal več kot tri ure.

Blaženi se je srečal tudi s člani vlade, z ministri in visokimi uslužbenci. Znan nam je samo ena zadeva, o kateri je razpravljal ob tej priložnosti. Že pet mesecev je visela nad Oratorijem pretnja, da bodo zaprli gimnazijo. To je bilo težko vprašanje, ki pa je bilo tedaj še komaj na začetku. O tem bomo govorili v dveh ločenih poglavjih.

Sredi teh zamotanih poslov ni pozabil na Oratorij. Skušal je zbrati nekaj denarja in ga poslati don Rui, ki je prosil, prosil ... Enkrat mu je poslal 1250 lir, drugič 1900 in tretjič 600. Nekega dne je dejal don Bonettiju:⁵ »Jutri ali pojutrišnjem bo prišla novica, da težijo cekini don Ruovo mošnjo.« »Ko se je napoved uresničila, je don Bonetti vprašal don Boska, kako je mogel vedeti za to. Odgovoril je: »Ko sem ti včeraj to povedal, se mi je zdelo, da vidim don Rua, kako si naliva belo vino v kozarec, in sem menil, da praznuje obilno podporo.« Zdi se, da gre za pet tisoč lir, ki so prišle v Oratorij od neznano kod.

Da bi priskočil na pomoč glede velikih in nujnih potreb Oratorija, je don Bosko v Rimu na veliko razpošiljal srečke za loterijo in v ta namen izdal naslednjo okrožnico.

Velezaslužni gospodje sotrudniki in gospe sotrudnice!

Dečki iz Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu, ki so v veliki stiski, se priporočajo velezaslužnim sotrudnikom in sotrudnicam tega svetega mesta. V njihovo korist smo pripravili loterijo in v imenu odbora prihajam k vam s priporočilom, da bi sprejeli ali razprodali ... srečke med svojimi znanci. Če bi konec meseca imeli še neprodane srečke, mi jih, prosim, brez nadaljnjega vrnite.

Res je, da je ta dobrodelnost namenjena ustanovi, ki je precej daleč od Rima, vendar vam zagotavljam, da bo v korist tudi številnim fantom iz Rima, ki smo jih in jih bomo še sprejeli v ta zavod.

⁴ Pismo patra Raffaella del Cuore di Gesù, pasijonista, Spezia (Bugnato), 1. december 1924, *Bollettino Salesiano*, februar 1925, str. 36.

⁵ Pismo don Rui, 10. marec 1879.

Dečki in ponižni prosilec prosijo Boga, da vas ohrani pri dobrem zdravju, medtem ko se v globokem spoštovanju podpisujem vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 7. marec 1879

Združenje salezijanskih sotrudnikov, ki je bilo že tako in tako številno, je v Rimu po konferenci 1878 iz dneva v dan naraščalo, ker je don Bosko povsod pridobival nove člane. Dne 17. marca⁶ je v cerkvi plemenitih oblatk v Tor de' Specchi imel predpisano letno konferenco za praznik sv. Frančiška Saleškega. Kardinal vikar Monaco La Valletta je predsedoval zborovanju, ki je bilo pomembno zaradi števila in stanu navzočih. Božji služabnik je prikazal, kaj je salezijanska družba z Božjo pomočjo in pomočjo sotrudnikov naredila preteklo leto v korist zapuščene in revne mladine v Italiji, Franciji in Ameriki. Ko je govoril o zavodih v Italiji, je omenil mesta, ki jih je ogrožala protestantska kriva vera, ter večerne in dnevne šole v La Spezii, ki so jih ustanovili z velikodušno podporo Pija IX. in njegovega naslednika; v tem mestu so kakih dvesto fantov odtegnili vplivu protestantov. Nato je odgovarjal na vprašanja mnogih, zakaj tudi v Rimu ne odpre obrtnih šol. »Otrokom iz Rima in okolice pomagamo tako, da jih pošljamo v Turin ali v druga zavetišča. Vsega skupaj jih je kakih sto.« Prav tako da si on želi, da bi kaj podobnega ustanovil tudi v Rimu, in upa, da mu bo to uspelo z Božjo pomočjo in zavzetostjo sotrudnikov. Nato je povzel besedo kardinal vikar in govoril o potrebi, da bi v Rimu ustanovili zavod za uboge dečke. Opisal je uničujoče posledice zadnjih političnih dogodkov za dobrodelne ustanove. Spodbudil je sotrudnike k novim dobrodelnim ustanovam v Rimu, zlasti kot protiutež protestantom, ki skušajo v središču katolicizma, kakor je tožil že papež Silvester, na vso moč postaviti središča, ki naj bi uničevala duše.

Tudi tokrat so poskušali v Rimu ustanoviti kako salezijansko postojanko. Kardinal vikar si jo je iz vsega srca želel. Ko je sprejel Božjega služabnika in ga posadil na svojo stran, je dobrodušno dejal: »Don Bosko, želim, da sedete tukaj na mojo desno. To ima globok pomen. Ali veste, zakaj? Želim, da bi bili vedno moja desna roka.« Tudi kardinal Oreglia je spodbujal in pripominjal, da bi salezijance s kako ustanovo v Rimu bolj upoštevali. Msgr. Jacobini, tajnik brevov, in vitez Silenzi, predsednik Križa svetega Petra, sta mu predlagala kraj avguštinških nun pri *Quattro Coronati* (Štirje kronanci). Don Bosko si je ogledal stavbo, bila je dobrem stanju. Za plačilo tri tisoč lir najemnine na leto bi lahko tukaj nastanili petsto rokodelcev. Da bi se pomenili, kako bi bilo mogoče premagati birokratske ovire, je rade volje sprejel povabilo na kosilo k vitezu Carosiu, Piemontčanu, svetovalcu na prefekturi. Ta gospod mu je obljubil vso pomoč pri uresničevanju tega cilja. On sam mu je uredil prvi pogovor pri prefektu, kar

⁶ Don Bonetti, ki je bil sam navzoč, jo postavlja na 18. marec (*Bollettino Salesiano*, april 1879), toda dnevnik don Berta ne dopušča nikakršnega dvoma.

naj bi potem vodilo k sprejetju šole. Šlo je zares, toda doseženega ni bilo nič. Zakaj ne, smo povedali že drugje.⁷ Če bi slovesnim obljubam sledilo zanesljivo finančno poroštvo, don Bosko gotovo ne bi zapustil Rima, ne da bi stvari spravil v tek.⁸

Dali so mu še drugo veličastno ponudbo: princ Gabrielli je bil pripravljen izročiti mu zavod San Michele a Ripa, ki mu je on načeloval. Ta velikanski dobrodelni zavod, ki so ga ustanovili papeži in se ga je polastila nova vlada, je namreč prišel z dežja pod kap. Moralnost je bila pokopana⁹ in dve tretjini prihodkov je šlo v žepe upravnikov. Don Bosko je kot po navadi ponudbo načelno sprejel, postavil pa je *in primis et ante omnia* [najprej in predvsem] tri predhodne pogoje: popolno svobodo v vsem, kar se tiče notranje discipline in kar je povezano s tem; popolna odstranitev vseh zunanjih oseb, ker so se tam naselile cele družine, in popolno razpolaganje z dvema tretjinama dohodkov. Princ, ki je imel najboljšo voljo, je takoj hotel sklicati komisijo in da mu bo, če bo kar koli odločeno, poslal odgovor. Don Bosko mu je iz Turina poslal izvod Pravilnika za notranje gojence oratorija. Minil je že cel mesec in upravni odbor se je še naprej posvetoval. Videti je bilo, da dobra volja predsednika ne bo zmogla prepričati osebja. Dejstvo je, da odgovora ni bilo.

Medtem je don Bosko sestavljal poročilo o moralnem in gmotnem položaju salezijanske družbe, ki naj bi ga predložil Svetemu sedežu. Vendar o tem sedaj ne bomo govorili, ker bomo to storili na drugem, primernejšem mestu.

Ker se ni zadovoljil s to splošno predstavitvijo Svetemu sedežu, je pripravil za kardinala državnega tajnika dvoje posebnih poročil z izrecnim namenom, da bi dobil podporo. V prvem poročilu je prikazal velike napore salezijancev v Turinu, La Spezii in Vallecrosii, da bi onemogočili protestante. Da bi pa mogli nadaljevati in povečati delovanje, so potrebna gmotna in moralna sredstva, še zlasti zato, ker je treba v vseh teh treh krajih graditi cerkve in zavode. Protestantska propaganda je prav v tistem času silno napadala italijanske škofo. Verska svoboda je sprostila nad Italijo krdelo protestantskih propagandistov, ki niso poznali nikakršnih mej. Ne brez razloga je don Bosko v pravilih postavil člen, v katerem pravi, da je treba zaježiti krivoversko poplavo. Jasno je videl,

⁷ Prim. MB XIII, str. 654–660 [BiS XIII, str. 428–433].

⁸ To je mogoče sklepati iz neuspelega pogovora s predstojniki 16. aprila.

⁹ Liberalni *Dovere* [Dolžnost] je 10. maja 1879 poročal, kaj je postalo iz zavoda pod liberalnim vodstvom: »V obratnem oddelku zavoda vlada ta nemoralnost in hudobija brez primerjave. Nočne tatvine so na dnevnem redu, vlamljajo z vitrihi in ponarejenimi ključi. Teh kriminalnih pripomočkov so zbrali tri vreče. Žalostno znamenje opravkov, ki se jim posvečajo gojenci. Po obednici in po stopnicah mečejo v znak protesta krožnike jedi. Ta način nasprotovanja so pokazali tudi v prostorih uprave, kamor so metali odpadke. Vse to je spremljalo zlonamerno vandalsko uničevanje vrat, oken in sten. To pa še ni vse. Pet dni je trajal javen upor z obmetavanjem kamenja in uničevanjem ploščadi.« V nadaljevanju časopis obžaluje, da je delo ravnatelja Lovatellija uničilo, spravilo na slab glas in onemogočilo tako starodavno in slavno ustanovo.

kako se je ta zagrizla v glave neukih in neizobraženih. V večnem mestu se je skozi predor pri Porta Pii razlila protestantska propaganda in se silno hitro širila. Malo je manjkalo, da bi se protestanti polastili Španske cerkve na trgu Navona. Še dobro, da so se pravočasno polastili te postojanke belgijski misijonarji presvetega Srca. »Ti sovražniki vere v Jezusa Kristusa,« je dejal kardinal vikar na konferenci salezijanskim sotrudnikom, niso samo zgradili cerkve in šole laži, temveč si z vsemi sredstvi prizadevajo, da bi pridobili pripadnike zlasti med nizkimi sloji prebivalstva in med neizkušeno mladino.« Uspehi salezijanskega prizadevanja na tem področju so bili spodbuda, da bi začeli podobno dejavnost tudi v Rimu.

V drugem poročilu je don Bosko predstavil potrebe misijonov v Ameriki in nakazal, kako je Ustanova Marije Pomočnice v Sampierdareni bogat vir cerkvenih poklicev. Za to delo je prosil podporo v svetem priboru in denarju.¹⁰ O misijonih je govoril že v prvi avdienci pri kardinalu Nini, ki mu je dejal: »Sveti oče že ve, da ste v Rimu, in jutri zjutraj mu bom v avdienci povedal vse, kar ste sporočili. Medtem pojdite h kardinalu Simeoniju, prefektu Propagande, in mu v mojem imenu povejte, da naj govori z menoj. Skupaj se bomo domenili, kako naj pomagamo don Boskovim misijonom.« Prefekt Propagande je sprejel don Boska 8. marca in se z njim eno uro in pol pogovarjal o zadevi misijonov. Prav tako ga je sprejel msgr. Zitelli, koncipist iste Kongregacije. Ne vemo pa, kaj so na teh pogovorih sklenili. V isti zadevi je naslovil prošnjo na svetega očeta, v kateri ga je prosil, da bi pri Kongregaciji za širjenje vere in Svetem detinstvu zastavil svojo besedo v korist Oratorija v Turinu in Marijinih sinov v Sampierdareni, ki sta semenišči za misijonske poklice.

Svetega očeta je prosil za duhovne darove še v treh vlogah. Najprej je prosil, da bi salezijanski duhovniki, ki so bili potrjeni za spovedovanje v eni škofiji, mogli dobiti dovoljenje od ravnateljev salezijanskih domov za spovedovanje gojencev v zavodu in drugih ljudi in da bi isti duhovniki smeli na svojih potovanjih v misijonih spovedovati vernike. Potem je prosil, da bi odpustke in druge duhovne darove, ki jih je naklonil Pij IX. 9. maja 1876 salezijanskim sotrudnikom, raztegnil na vse, ki živijo v salezijanskih domovih. V tretji prošnji je ponovno sprožil vprašanje privilegijev in prosil, da bi mu obnovili dva, ki mu jih je naklonil Pij IX. 21. aprila 1876, enega o spovedih in drugega za podeljevanje redov *extra tempora*. To zadnjo prošnjo je pustil pri odvetniku Leonoriju, ko je odšel iz Rima.

Poleg tega je prosil papeža za podelitev štirih odlikovanj velikim dobrotnikom, do katerih je čutil posebne obveznosti: odlikovanje sv. Gregorja Velikega za gospoda Giulia Rostanda, stopnjo prelata za opata Guiola, viteza meča in pla-

¹⁰ Dodatek, št. 9 (A, B).

šča za barona Amanda Hérauda in častni križec za viteza gospoda Benedetta Pelà v Esteju.¹¹

Z izjemo drugemu so bila odlikovanja podeljena. Glede odpustkov je odlok z dne 22. aprila 1879 določil: 1. Vsem, ki obiskujejo praznični oratorij ali živijo v kakem domu Družbe, popolni odpustek v trenutku smrti, na božični dan, za Brezmadežno, na praznik sv. Jožefa, svetih apostolov Petra in Pavla, sv. Frančiška Saleškega in na veliko noč. 2. Prav tako popolni odpustek vsem, ki poslušajo vsaj polovico govorov na duhovnih vajah, ki se opravljajo v naših cerkvah ali zasebnih oratorijih. 3. Tristo dni odpustka pokore tistim, ki izgovarjajo vzdihljaj *Marija Pomoč kristjanov*, in sto dni odpustka vsakokrat, ko opravijo premišljevanje.¹²

Kakšna usoda je doletela drugi dve prošnji, nam ni znano. Vedeti moramo, da don Bosko s takimi prošnjami ni želel doseči usluge, temveč mu je to bilo le sredstvo, da je vzbudil pozornost papeža in Rimskih kongregacij za svoje ustanove, kar je pripomoglo k utrditvi Družbe in odpravljanju nepopolnih informacij. Tako je treba razumeti dolge uvode k prošnjam, za katere se na prvi pogled zdi, da presegajo zaželeni cilj, kakor lahko vsak vidi, ko prebira zbirko listin na koncu zvezka.

Blaženi je bil samo enkrat pripuščen k papežu. Ni mogel priti na vrsto za avdienco do 20. marca, ker so za dva tedna ukinili vse sprejeme pri papežu. Od petsto prošenj so, kakor pravijo, rešili samo štiri.¹³ Že 8. marca je prosil za posredovanje msgr. Macchija, pa brez uspeha. Ker pa se mu je mudilo in ker je hotel oditi v Magliano in nato odpotovati, se je 20. marca priporočil msgr. Boccailiju, papeževemu tajnemu komorniku, da bi poskrbel za kratek pogovor s papežem. Ta peruški prelat, velik papežev zaupnik, je poznal don Boska iz prejšnjega leta.¹⁴ Skoraj takoj mu je določil, da naj bo še isti popoldan ob četrtna štiri v papeževi predsobi, kar je tudi storil. Papež je prišel ven točno ob dogovorjeni uri, oblečen za sprehod, se pravi v rdečem plašču in rdečem klobuku. Don Bosko, ki je čakal v prestolni dvorani, se je zavedel, da ga papež rade volje posluša. Prosil ga je, da bi za zaščitnika Družbe postavil kardinala Nina, državnega tajnika. Papež mu je odgovoril, da je to že storjeno. Govoril mu je še o misijonih in ga prosil za blagoslove. Govoril je še o drugih stvareh, vendar sta za to vedela samo don Bonetti in don Berto, ki sta čakala v primerni razdalji. Počasi je don Bosko spremljal svetega očeta do nosilnice, ki je bila že pripravljena, da bi ga ponesla na sprehod v vatikanske vrtove. To je bil zelo domač in za Leona XIII. nenavaden družinski način pogovora. Vse to je kazalo na resničnost trditev

¹¹ Dodatek, št. 10 (A–E).

¹² Prav tam št. 11.

¹³ Pismo don Bonettija don Rui, Rim, 21. marec 1879.

¹⁴ Prim. MB XIII, str. 693 [BiS XIII, str. 453–454].

več prelatov, da je papež zelo naklonjen don Bosku. Če že ni mogel obširno govoriti s papežem v zasebni avdienci, pa je zato dolge ure razpravljal z državnim tajnikom in drugimi načelniki kongregacij o stvareh, za katere nihče ni vedel in tudi ne bo nikoli vedel; vsaj v celoti ne.

Šest dni po tem srečanju s papežem je prišlo iz državnega tajništva sporočilo s podpisom msgr. Serafina Cretonija o uradnem imenovanju zaščitnika: »Njegova svetost naš gospod je v želji, da bi salezijanska družba, ki si zaradi dobrodelnih ustanov na raznih straneh sveta vsak dan pridobiva nove razloge za naklonjenost Svetega sedeža, dobila posebnega zaščitnika, dobrohotno določil kardinala Lorenza Nina, svojega državnega tajnika.« Za časa Pija IX. je opravljal nalogo zaščitnika kardinal Oreglia, vendar samo poluradno, ker si je ta papež pridržal zaščito salezijanske družbe, ki jo je v svojih začetkih posebno potrebovala. Sedaj pa je dobila resničnega in pravega zaščitnika kakor druge redovne družbe. Izbira ni mogla doleteti bolj naklonjenega prelata, ki je don Boska poznal, še preden je bil sam povzdignjen na kardinalsko čast, ga zelo cenil in mu bil dobrohotno naklonjen. Ko ga je don Bosko prosil, da bi prevzel vlogo zaščitnika, je ponudbo z veseljem sprejel in dejal: »Jaz sam tega ne morem predlagati svetemu očetu, toda če me bo on za to prosil, bom takoj sprejel.« To svojo naklonjenost je pokazal tudi, ko ga je blaženi prosil, da bi njegova eminenca, ki ima toliko opravkov, določil koga drugega, da bi urejal stvari z misijoni, ta pa je odgovoril: »Ne, ne! Želim, da o tem razpravljava midva. Pridite jutri ob pol petih in se bova o vsem pogovorila. Saj je pravi čudež, da raste kaka redovna družba na razvalinah drugih, ki so jih uničile satanske sile.« Blaženi je večkrat občutil, kako zelo koristna mu je bila zaščita.¹⁵ Ko se je vrnil v Turin in poročal o papeževi določitvi zaščitnika, je v imenu cele Družbe poslal kardinalu zahvalno pismo, ker je sprejel to nalogo. Hkrati je prosil za pomoč v misijonih in za izposlovanje privilegijev. Vse to lahko povzamemo iz odgovora, ki ga je poslal njegova eminenca.

Velespoštovani in velemenjeni gospod!

Nadvse veliko veselje mi je vzbudil ljubeznivi način, s katerim ste v imenu svoje Družbe izrazili čustva hvaležnosti in zaupanje vame. Prav tako se zelo veselim zagotovil vaših molitev, s katerimi mi želite izprositi od Boga tisto razsvetljenje in pomoč, ki je potrebna za mojo službo, za kar vam zagotavljam svojo veliko hvaležnost.

¹⁵ Kardinal Lorenzo Nina se je kot sin notarja rodil v Recanatiju 12. maja 1812 in umrl v Rimu 27. julija 1885. Študiral je v Rimu, kjer je bil 1845 posvečen v duhovnika in je dolga leta opravljal službo svetniškega prokuratorja. Postal je namestnik tajnika Kongregacije za koncil, dekan kapitlja pri Sveti Mariji Snežni in kanonik pri Sv. Petru. Pij IX. ga je imenoval za predsednika Svetega učenja in prefekta za šolstvo na Liceju sv. Apollinarija. Leta 1869 je postal član komisije za pripravo vatikanskega koncila in bil 12. marca povzdignjen v kardinalski škrlat ter imenovan za prefekta-ekonoma Propagande in denarja Petrovega novčiča. Po smrti kardinala Franchija (ponoči 1. avgusta 1878) ga je Leon XIII. imenoval za državnega tajnika. Leta 1880 ga je nadomestil kardinal Jacobini, on pa je obdržal samo prefekturo apostolskih palač.

*Želje vaše uglednosti za uspeh vaše ustanove se popolnoma ujemajo z mojimi in prepričan sem, da bo vaše neutrudno prizadevanje z Božjo pomočjo obrodilo zažele-
ne sadove. Kar se tiče mene, ki sem pripravljen sodelovati, pričakujem od vas prilož-
nosti, da vam priskočim na pomoč. Želel bi, da bi mi dali vedeti, s kakimi sredstvi bi
vam lahko pomagal v prvi zadevi, ki se tiče zunanjih misijonov, in kako bi jih hoteli
izvesti.*

*Brez odlašanja bom skušal pri svetem očetu izprositi tisto pomoč, za katero me pro-
site, in zagotavljam vam, da bo njegova svetost rada ustregla vašim željam.*

*Z izrazi najvišjega spoštovanja in posebne skrbi mi je v zadoščenje, da se imenujem
služabnika vaše uglednosti.*

L. kardinal NINA

Vatikan, 29. april 1879

Ničesar še nismo povedali o don Boskovem zdravju. To bi bilo kar dobro, če izvzamemo oči. Najbolje je, da pobrskamo po korespondenci njegovih dveh tajnikov z don Ruom. Dne 2. marca mu je don Bonetti pisal: »Včeraj smo srečno prispeli v Rim. Don Bosko je zdrav in njegovo oko se ne slabša. Če bi tako ostalo do konca 1879, bi bil velik Božji dar. Na vas, dragi svetnički v Oratoriju, je, da izprosite to milost.« Don Berto je 7. marca poročal: »Glede oči našega dragega očeta je še vse v negotovosti. Molite in spodbujajte druge, da bi molili.« In dva dni pozneje: »Njegov vid se je od včeraj na danes izboljšal. Šel je malo na sprehod in mu je dobro delo. Iz tega vidimo, da je zanj najboljše zdravilo brezdelje, ki si ga pa ne privoščim.« Istega dne beremo v dnevniku: »Dne 9. marca, nedelja, praznik sv. Frančiške Rimske. Maša pri oblatkah v Tor de'Specchi. Bila sta navzoča tudi kardinala Bilio in D'Avanzo. Preostali del dneva smo prebili v hiši. Proti večeru smo šli ven in ob avemariji prišli do Campidoglia.¹⁶ Nebo je bilo jasno. Malo smo se sprehodili in se vrnil domov.« To hišo, ki je stala nasproti samostana oblatk ob Campidogliu,¹⁷ nedaleč od pečine Tarpea, so sedaj porušili. Don Bonetti je 10. marca poročal: »Don Bosko se je kar popravil. Dva večera je z njegovimi očmi v redu. Fantom je treba reči, da naj dobro opravijo to devetdnevno k sv. Jožefu, da bo izprosil telesni vid našemu dragemu don Bosku in odprl duhovne oči nekaterim nesrečnežem. Ubogi don Bosko moli zanje in jih priporoča v goreče molitve njihovih dobrih tovarišev. Mogoče se kdo vprašuje, ali so ti med dijaki ali med rokodelci. Don Bosko je videl, da jih je nekaj tu in nekaj tam.« Don Berto 24. marca: »Gospod don Bosko je kar zdrav, vendar oči niso nič boljše. Treba je moliti, in to vedno moliti. Povejte to fantom.« Njegove oči so močno skrbele njegove prijatelje. *Osservatore Romano* je 18. marca pov-

¹⁶ Ob avemariji je z višine Campidoglia slišati koncert zvončkov, ki napolnjuje zrak z mističnimi harmonijami in dušo z milim občutjem.

¹⁷ Prim. MB XIII, str. 464 [BiS XIII, str. 306].

zel iz *Semaine Liturgique* (Liturgični teden) dolg članek o don Bosku. V njem je med drugim rečeno tudi naslednje: »Čudoviti don Bosko je bil vedno krhkega zdravja, sedaj pa mu preti izguba vida. Eno oko je že utrujeno, drugo pa zamegljeno. Dobri duhovnik pa ponavlja: – Čutim, da ne bo več dolgo, ko bom moral položiti račune pred Bogom. Rad bi še z zadnjimi močmi pomagal salezijanski družbi. – Pri vsem pa se trudi in dela kakor pred dvajsetimi leti.«

V Maglianu je bil njegov obisk dobrodošel, če ne že tudi nujen. Nekaj nevšečnosti, ki so jih povzročali nesporazumi glede zavoda, je don Dagheru pripravljalo kopico neprijetnosti. Ta je prišel iz Rima. Prišli so tudi trije predstavniki semenišča. Sestanek s kardinalom Biliom, ki se ga je udeležil tudi don Bosko, je odpravil sence. Navzočnost blaženega je uredila vsa nesoglasja. Don Daghero je odšel z don Boskom in don Bertom popoldne 24. marca. Na železniški postaji v Borghettu so ga pričakali kleriki iz semenišča in dijaki iz konvikta; vseh skupaj je bilo štirideset. Navzoč je bil tudi don Guidazio, ki je nalašč zato prišel iz Montefiasconeja. En dan je prebil v družbi svojih zunanjih prijateljev, 26. marca pa je ostal doma popolnoma na voljo svojim sobratom, ki so tako imeli priložnost za pogovor z njim. Naslednjega dne je pustil tam don Bonettija in se vrnil z don Bertom v Rim. Tu je hitro opravil še nekaj nalog in pripravil prtljago za odhod.

Tokrat ni obiskal Albana, vendar je odsotnost nadomestil na najboljši način. O tem nam pripoveduje don Piccolo v svojem zapisniku, iz katerega povzemamo živ opis dogodka. »To zadnje leto mojega bivanja v Ariccii so sobratje v Albanu in naša majhna bližnja hiša doživeli lepo presenečenje, ki nam je prineslo veliko zadoščenja. Don Monateri je od don Boska prejel pismo, v katerem mu sporoča, da je v Rimu in si želi, da bi ga sobratje iz obeh hiš čim prej obiskali. Kdo si more predstavljati naše veselje! Na prvi prost dan smo se z raznimi vozili odpravili na pot v večno mesto. Vsi smo bili prepolni veselja in naša srca so hitreje utripala, ko smo prišli v skromno hišo na Tor de' Specchi in bili blizu trenutku, ko bomo ponovno videli našega dragega očeta in mu poljubili roko. Ko smo vstopili v njegovo sobo, kjer nas je pričakoval, je bil ves nasmejan in kakor pomlajen od veselja, da nas je ponovno videl. Ves dan smo prebili z njim. Govoril je z vsakim in mu dal nasvete, ki so se mu zdeli najprimernejši. Med skromnim kosilom, ki smo ga použili z njim, se nam je zdelo, da smo v nebesih. Smehljaje se je sedaj govoril z enim in potem z drugim in jaz ga nisem videl nikdar tako veselega. Po kosilu je poslal don Giovannija Rinaldija, da je nesel našemu kardinalu zaščitniku darilo, in jaz sem bil določen za njegovega spremljevalca. Bilo je zelo skromno darilo, steklenica 80 let starega vina. Kardinal je darilo sprejel z znamenji velikega zadovoljstva, saj je ta materialni dar pomenil hvaležno srce dragega darovalca. Naročil nam je, da naj se don Bosku lepo zahvaliva za dar. Zvečer je don Bosko še enkrat ponovil svoje nasvete, nas spodbujal k resnemu delu in nas blagoslovil. Veselje, ki smo ga čutili ves dan, nas je zapustilo, ko smo

se morali ločiti od našega dragega očeta. Reči pa moram, da je tudi on, ko se je poslavljajal od nas, čutil žalost zaradi ločitve.«¹⁸

Zasledili smo samo tri pisma iz Rima z don Boskovim podpisom. Zaradi slabega vida sta jih po nareku napisala tajnika. Prvo je za opata Guiola. Iz tega pisma zvemo, da je v Rimu naredil prve korake za odprtje noviciata v Marseillu. Zdi se, da je iz tega leta tudi pismo v francoščini, verjetno izpod peresa grofa Caysa, vrhovnemu predstojniku kartuzije v Grenoblu. V njem prosi, da bi vzel pod svoje varstvo dobrodelnosti marsejski noviciat. Ohranjeni prepis nima datuma.¹⁹ Pismo za župnika v Marseillu pa se glasi:

Predragi gospod župnik!

Z velikim veseljem sem prejel vaše ljubeznivo pismo z dne 26. februarja, v katerem so bile odpustnice monsinjorja škofa marsejskega glede noviciata. Odlično. Pri Svetem sedežu ni težav. To je najpomembnejši korak. Sicer nam bo pomagal Bog. Za malo hišo ob našem oratoriju menim, da bomo mogli narediti takole: opat Constant kot predsednik Družbe Beaujour bo počakal na plačilo, seveda v naše breme, tako da bo uprava Družbe, če je vam tako prav, plačala 13 tisoč frankov, kot jih terja pogodba, in jaz bom to vsoto o pravem času plačal lastniku.

V vašo vednost naj vam povem, da bo sredi meseca marca prišel iz zavoda v Alassiu v Francijo kot inšpektor in generalni prokurator duhovnik Cerruti, ravnatelj zavoda v Alassiu. Obiskal bo vse naše ustanove in v spremstvu don Ronchaila ukrenil vse potrebno.

Hvalim in odobravam postopek podjetnikov za izgradnjo našega zavetišča.

Zahvaljujem se vam in vsem, ki so oskrbeli Notice sur les Salésiens [Novice o salezijancih]. Bilo bi mi zelo ljubo, če bi mi ob priložnosti poslali nekaj izvodov, dva zato, da bi ju v vašem imenu izročil svetemu očetu.

¹⁸ V don Bertovem zapisniku beremo pod istim datumom naslednje: »Nedelja 4. v postu (23. marca) maša v Tor de' Specchi. Iz Albana in Ariccie je prišlo na obisk k don Bosku sedem duhovnikov, klerikov in pomočnikov, ki so bili tudi pri kosilu. Potem se je don Bosko v spremstvu don Rinaldija vrnil k državnemu tajniku. Prav tako je obiskal msgr. Bianchija (tajnika kongregacije za škofo in redovnike). Zvečer je bil ponovno pri kardinalu državnem tajniku, ki je sprejel vlogo zaščitnika salezijanske družbe. Zatem se je odpravil k msgr. Boccaliju, kateremu je poklonil steklenico vina iz leta 1800. Kardinalu tajniku pa je izročil tri spomenice: eno o misijonih v Ameriki, drugo o misijonih v Evropi proti protestantom in tretjo s prošnjo za privilegije. Ko se je vrnil domov, je blagoslovil sobrate iz Albana in Ariccie, nakar se je s klerikom Varvalom proti osmi uri odpravil na večerjo k vitezu Carosiu, rimskemu podprefektu. Pri mizi bi moral biti tudi vitez Giraldini, svetovalec državnega sveta, pa ni mogel priti. Tako je vitez Carosio, ker je bil sam z don Boskom, lahko bolj svobodno govoril o ustanovitvi salezijanske hiše v Rimu. Ta gospod je iz Piemonta, verjetno iz Ovade.«

Pravi, »da se je vrnil k državnemu tajniku«, čeprav je bil pri njem po večkratnem obisku tudi včeraj. Po obisku zjutraj je kardinalu poslal darilo in pri tem uporabil don Rinaldija, ki ga njegova eminenca pozna. To je običajen način, da don Bosko pokaže svojo hvaležnost. Kardinalu se je hotel zahvaliti, da je sprejel pokroviteljstvo nad Družbo, in monsinjorju, ker mu je priskrbel avdienco. Steklenice starega in dobrega vina so mu iz Turina za njegovo zdravje poslale razne plemenite družine, on pa jih je uporabil v drugačne namene.

¹⁹ Dodatek, št. 12.

Vedno bolj sem prepričan o delovanju Božje roke pri ustanovi v Marseillu. Na začetku je treba malo potrpeti. Veliko stori Družba Beaujour. Storil bom, kar morem, toda število hiš (21) me je stalo aktive, pasive in neutruma. Pri vsem tem imam na voljo neko posest, ki mi bo vrgla nekaj tisoč frankov, da bom tako lahko uredil svoje posle. Kolikor bolj se navdušujem za ustanove v zvezi z župnijo sv. Jožefa, toliko bolj se odmikam od zavoda Roussel, ki še ni pripravljen za prodajo.

Nisem bil še pri svetem očetu, ker moram prej urediti marsikaj, o čemer vas bom obvestil takoj po avdienci.

Milost našega Gospoda naj bo vedno z nami in molite zame, ki ostajam v Gospodu vaš najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 4. marec 1879

Drugo pismo je poslal vitezu Carlu Favi, svojemu staremu prijatelju in dobrotniku.

Velespoštovani in predragi gospod vitez!

V veliko veselje mi je, da se vam lahko iz tega veličastnega mesta zahvalim za vsa dejanja naklonjenosti, ki sem jih bil večkrat deležen v vaši hiši ali ste jih bolje rečeno izkazali mojim fantom.

Vsak dan goreče molimo za ohranitev vašega zdravja, za zdravje vaše soproge in za zdravje vaših staršev.

Upam, da bom pred koncem tedna sprejet pri svetem očetu. Prosil ga bom za blagoslov za osebe, ki so se mi priporočile, zlasti še za vašo deklico.

Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti, medtem ko se v hvaležnosti izrekam za najvdanejšega služabnika in prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 19. marec 1879

Zadnje pismo vsebuje zahvalo, priporočila in nasvete za don Marenca in za njegove fante v Lucci.

Predragi moj Marencu!

Prejel sem tvoje pismo in pismo tvojih gojencev in oboje me je zelo razveselilo. Zahvaljum se vam za sinovska čustva, ki mi jih izrekate. Zagotovi svojim gojencem, mojim sinovom, da bom skušal v največji meri odgovoriti na ljubezen, ki mi jo izkazujejo, in bom molil zanje.

Svetega očeta bom prosil posebnega blagoslova za vas vse.

Vi pa, dragi sinovi, pomagajte mi z vašim lepim vedenjem. Bog vam daje na voljo čas in priložnost, da se učite in izpolnjujete našo sveto vero. Okoristite se čim bolj. V kratkem, če bo taka Božja volja, se bomo videli.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. Imejte me vedno v srcih J. in M. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

*P. S.: Tu vero in omnibus labora, opus fac evangelistae, ministerium tuum viriliter imple et Dominus dabit tibi voluntatem et potentiam, sic transeundi per bona temporalia ut non amittas aeterna.*²⁰

Blaženi je imel navado, da so po papeških avdiencah tajniki napisali okrožnice, ki jih je on podpisal in v katerih je določenim dobrotnikom sporočil poseben blagoslov svetega očeta. Ni bilo potrebno, da bi papežu navedel poimensko vse naslove. Znano je, da je papež podelil blagoslov vsem, za katere prosilec navede namen. Tako je storil tudi tokrat. V arhivu hranimo tople zahvale tistih, ki jim je bilo sporočeno.

²⁰ Ti pa prenašaj vdano vse, opravi delo oznanjevalca, pogumno izpolni svoje poslanstvo in Gospod ti bo naklonil hotenje in moč, da boš po časnih dobrinah korakal tako, da ne boš izgubil večnih. Iz 2 Tim 4,5 in iz glavne molitve 3. nedelje po binkoštih z majhnimi spremembami.

4. POGLAVJE

PRVI UKREPI ŠOLSKE OBLASTI ZA ZAPRTJE GIMNAZIJE V ORATORIJU

V DOLGI IN GRENKI BITKI PROTI ŠOLAM v Oratoriju so šolske oblasti delovale kot bolj ali manj zavestno orodje sektašev, ki so s prehoda izvršne oblasti vlade v roke parlamentarne levice kovali in širili zaroto proti vedno bolj cvetočim zasebnim šolam, ki jih je vodila Cerkev in redovniki. O tem bomo še večkrat govorili. Tukaj bomo pokazali samo ukrepe, ki so bili v škodo šol naše matrne hiše. Prekinili bomo pripoved o don Boskovi vrnitvi v Turin in se ustavili pri prvih znamenjih ukrepov proti gimnaziji v Valdoccu in prizadevanju Božjega služabnika med njegovim bivanjem v Rimu za njihovo obrambo.

Prvi ukrep, ki je nekako odprl ogenj napadov, nosi datum 10. oktobra 1878. V njem je Pokrajinski šolski svet zahteval od don Boska, da naj poučujejo v šoli samo ljudje, ki imajo diplomu kot potrdilo usposobljenosti za pouk, sicer bodo sledile kazni, med katerimi je mogoče tudi zaprtje gimnazije. Zato naj pošlje šolskemu nadzorniku seznam profesorjev za leto 1878–79 in navede akademske naslove v smislu zakonskih predpisov.

Na ta ukaz ni odgovoril, ker je skušal od ministrstva izposlovati preložitev odredbe za tri leta, ko bi mogli v Oratoriju poučevati tudi nediplomirani učitelji. V tem smislu je naslovil na prosvetnega ministra naslednjo prošnjo.

Ekscelenca!

Veliko zanimanje, s katerim spodbujate in vzdržujete zavode, ki imajo za cilj pouk in vzgojo širokih ljudskih plasti, me spodbuja, da se obračam na vas s prošnjo za veliko uslugo, oprt edinole na vašo znano blagosrčnost in dostojanstvo. Ta usluga se tiče zavoda, imenovanega Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Tu je zbranih več sto fantov, ki so nam jih poslali razni državni organi z namenom, da bi jih usposobili, da bi si z izučitvijo kake obrti ali tudi s šolanjem služili svoj kruh. Ta zavod nima nikakršnih rednih dohodkov in se vzdržuje edinole s pomočjo Božje previdnosti. Zato nam je šolska oblast vedno rada pomagala. Ker je štela te šole za družinsko in do-

brodelno ustanovo, ni nikdar delala težav glede legalnih naslovov učiteljev. Sedaj pa mi šolski nadzornik sporoča, da zahteva od vseh naših učiteljev državno priznane diplome.

To bi bila prava nesreča za uboge dečke, ker večina teh zelo nadarjenih učencev ne bi imela več možnosti, da bi si pridobila pošteno mesto v trgovini, pri vojaki in pouku. V tem težkem položaju se obračam na vašo velecenjeno ekscelenco, da bi omogočila sedanjim učiteljem, ki so usposobljeni za pouk, vsaj tri leta nadaljevati njihovo neplačano dejavnost v njihovih razredih. V tem času bi ti učitelji dosegli po zakonu predpisano starost, da bi mogli opraviti izpite in si pridobiti potrebne diplome.

V imenu ubogih dečkov tega zavoda ponižno prosim za to pomembno uslugo, medtem ko prosim Boga, da bi vas osrečil v tem in onem življenju.

V globoki hvaležnosti imam visoko čast, da se imenujem vaše ekscelence vdanega duhovnika.

JANEZ BOSKO

Turin, 1. november 1878

Prošnji so priložili don Boskovo lastnoročno pisano izjavo, ki jo je prepisal in podpisal don Durando in se glasi: »Podpisani kot šolski vodja v zavetišču, imenovanem *Oratorij sv. Frančiška Saleškega*, izjavljam, da v celoti poznam učitelje (*navedena so imena in razredi*), ki poučujejo z najboljšo voljo in v veliko korist učencev in kažejo nedvomne sposobnosti in spretnosti na raznih področjih pouka. Pomislimo, da poučujejo brez plačila in kakršne koli nagrade, zato se pridružujem prošnji, izraženi njegovi ekscelenci gospodu ministru, da bi milostno dovolil imenovanim učiteljem nadaljevati njihovo delo, ki ga opravljajo že toliko let itn. D. DURANDO.«

Da ne bi opustil ničesar, kar bi moglo odvrniti nevarnost, je prosil za posredovanje tudi svojega judovskega prijatelja komendatorja Malvana, generalnega tajnika v zunanjem ministrstvu.

Velespoštovani gospod komendator!

Sem v veliki stiski in prosim za pomoč. Na prosvetno ministrstvo sem vložil prošnjo, da bi šole tega zavetišča za uboge sirote šteli za dobrodelne šole, ki nadomeščajo delo staršev, tako da učiteljem ne bi bilo treba imeti ustreznih diplom. O tem bodo verjetno razpravljali v ponedeljek ali torek. Gre za to, da bi sedanji učitelji dobili dovoljenje, da nadaljujejo pouk, ali bi se jim dala možnost, da bi opravili izpite, čeprav še nimajo za to od ministrstva predpisane starosti.

Vaša beseda v mojo korist bi mogla pomeniti zlasti pri novem ministru, ki verjetno ne ve, da je ta naša hiša zavetišče za sirote in da nam večino gojencev pošiljajo državne ustanove.

Zaupam v vašo naklonjenost in imeli bomo razlog več za hvaležnost do vas, veleza-sluzni komendator.

Sprejmite pozdrave profesorja Pechenina in profesorja Duranda. Oba sta tukaj v moji sobi in želita, da bi vas pozdravila.

Bog naj vas ohrani pri dobrem zdravju in vam nakloni srečno življenje. Imejte me za vaše odličnosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. oktober 1878

Ministrstvo je pooblastilo prefekta, naj sporoči don Bosku, da kakor že v preteklosti na veliko žalost ne more delati izjem od splošnega zakona in da zato potrjuje vse, kar je določil pokrajinski šolski svet. Pri izpolnjevanju naročila je prefekt na lastno pobudo prosil don Boska, naj mu čim prej pošlje seznam diplom svojih učiteljev. Če don Bosko ne bi izpolnil tega naročila, bi bilo treba po volji ministra storiti vse, kakor zahteva zakon. Don Bosko je 15. novembra poslal imena don Rua, don Duranda, don Bonettija, don Bartella in don Pechenina. K seznamu diplomiranih profesorjev je dodal za vsak razred še seznam namestnikov brez diplom. Mož pogumnih dejanj je skušal tako dobiti posredno odobritev v korist nediplomiranih. Vedno si je prizadeval, da bi priznali Oratorij kot domačo hišno ustanovo. Nekaj tednov pozneje je nadzornik Rho v spremstvu nadzornika iz Novare opravil nenapovedan obisk. Dva diplomirana učitelja, ki sta bila v zavodu, sta stopila za kateder, v drugih razredih pa so bili namestniki. Ko je nadzornik odhajal, ni skrival svojega nezadovoljstva, vendar so zato, ker je bil don Boskov součenec, upali, da bo poročilo ugodno. Bilo pa je znano, da je z nezadovoljnim očesom gledal na salezijanske zavode, čeprav je na splošno znal vse zakriti z lepim videzom.

Namen tega obiska je bil, da bi Pokrajinski šolski svet v Turinu ugotovil, ali imajo profesorji potrebne diplome in ali dejansko poučujejo tisti, ki so bili navedeni na seznamu. Nadzornikovo poročilo je bilo uničujoče. Zato je sam šolski svet omilil izjavo, vendar z grožnjo, da bo prišlo do strogih ukrepov, če do 30. januarja 1879 ne bo vse urejeno. Temu sporočilu je kmalu sledila druga uradna odločba, v kateri so v prefektovem imenu prosili, naj Oratorij sprejme nekega revnega dečka.¹

Drugi obisk šolskega nadzornika, 7. marca 1879, se je končal še slabše kot prvi in je prisilil don Boska, da se je resno lotil zadeve. Vendar je iz zanesljivega vira izvedel za dve pomembni nadrobnosti: ministrstvo je v sporočilu šolskemu nadzorniku sicer priporočilo izvedbo zakona, vendar brez hudih posledic, ki jih predvideva, in da pobuda za vso zadevo ni prišla iz Rima, temveč od krajevnih oblasti, ki so se sklicevale na višje ukaze.² Ti dve spoznanji sta mu olajšali delo. Pri nadaljevanju oblasti se don Bosko ni ustavil sredi poti, temveč je šel k najvišjim pristojnim oblastem. Dne 1. marca je pisno prosil za avdienco pri ministrskem predsedniku Depretisu. Odgovoril mu je načelnik kabineta ko-

¹ Dodatek, št. 7.

² Dodatek, št. 8.

mendator Celesia di Vegliasco, češ da ga njegova ekscelenca pričakuje točno ob dveh v notranjem ministrstvu. Don Bosko je bil točen. Čakal je kake pol ure, ko je vstopil minister. Ko je šel mimo, je vstal, on pa ga je pozdravil, tako da je privzdignil klobuk. Takoj ga je sprejel. Pogovor, ki je trajal tri četrt ure, sta začela s spominom na Lanzo. Blaženi mu je govoril predvsem o misijonih, za katere je minister dejal, da jih z vso dušo podpira. Ko se je potem približal vročemu vprašanju, ki ga je omenil samo mimogrede, je minister dejal, da se je že oblikovalo javno naklonjeno mnenje in se mu zato ni treba ničesar bati. Nato je Božji služabnik priklical v spomin Salustijev *mobile vulgus* [nestanovitno ljudstvo]. Sedaj sta se začela na široko pogovarjati o vprašanju. Depetris ga je dobrohotno poslušal in mu obljubil, da bo priporočil njegove šole prosvetnemu ministru. Vse je teklo gladko. Tedaj je don Bosko poskusil še zadnjo potezo. S pomočjo svojega prijatelja Ferdinanda Fioreja, uradnika na ministrstvu, je pripravil spomenico, naslovljeno na predsednika vlade, da bi imel pri roki razloge, na osnovi katerih bi mu mogel podeliti dovoljenje, da bi imel v svojem Oratoriju učitelje brez diplom. Don Bosko mu je zadevo takole predstavil:

SPOMENICA

Radi bi priskočili na pomoč ustanovi, ki se trudi, da bi izboljšala položaj najpotrebnejšega družbenega sloja, to je ogrožene mladine, za katero se trudi Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu:

- 1. Oratorij sv. Frančiška Saleškega so tako civilne kakor občinske oblasti vedno šteje za dobrodelno ustanovo in za tako sta jo proglasila tudi kraljevi senat in poslanska zbornica.*
- 2. Oratorij sv. Frančiška Saleškega je s tem, da sprejema zapuščene dečke, pomagal državnim oblastem, ki so ga zato podpirale, priporočale in mu pomagale.*
- 3. Šolska oblast je več kot 36 let Oratorij oproščala obveznosti, da bi moral v svojih šolah nastavljeni diplomirane učitelje.*
- 4. Izdatek za plačevanje po zakonu določenih učiteljev bi močno otežil delovanje zavoda, ki nima nikakršnih denarnih dohodkov. Še več, taka zahteva bi škodovala gojencem samim, ker bi morali zmanjšati njihovo število.*
- 5. To ministrstvo je Oratorij sv. Frančiška Saleškega podpiralo tako, da ga je štelo za dobrodelni zavod in očetovsko družino, v kateri je duhovnik Janez Bosko iz gole krščanske ljubezni igral vlogo očeta svojim varovancem.*
- 6. Prosil bi, da bi zakon o splošni izobrazbi razlagali na tak način, da bi to bilo v korist in ne v škodo najbolj potrebnega sloja družbe.*
- 7. V želji, da bi pospeševali splošno izobrazbo, ki je postala obvezna tudi med manj premožnimi sloji, pooblašča duhovnika Janeza Boska, da v svoji dobrodelni ustanovi omogoča splošno srednjo izobrazbo ubogim dečkom, ne da bi moral za to uporabljati diplomirane profesorje.*

Spomenico naj bi spremljalo pismo, ki naj bi služilo za predstavitev in opozorilo.

Ekscelenca!

Znašel sem se v položaju, ko moram priporočiti vaši ekscelenci dečke, ki so zbrani v Zavetišču sv. Frančiška Saleškega v Turinu. V preteklosti temu zavodu kot dobrodelni ustanovi za uboge dečke ni bilo treba do pičice izpolnjevati vseh strogih zakonov o izobrazbi. Ker je država menila, da je večino naših gojencev poslala v zavod vlada, ni delala težav glede učiteljev, ki so poučevali zastonj. Sedaj pa zahtevajo, da bi profesorji bili stalno nastavljeni in jih drugi ne bi mogli nadomeščati. Prosim zato vašo ekscelenco, da bi zastavili svojo besedo pri prosvetnem ministru, da bi naše gojence imel kot otroke pod očetovskim varstvom in dovolil, da bi mogli sedanji učitelji še naprej nadaljevati svoje dobrodelno prizadevanje ali pa bi jih pripustili k izpitom, čeprav še nimajo starosti za uradno priznanje.

Ponižno priporočam vaši dobrohotnosti te uboge dečke, otroke staršev najnižjih plasti družbe, ki sem se jim popolnoma posvetil, in prosim, da bi njegovi ekscelenci prosvetnemu ministru priporočili mojo zadevo.

Čutim veliko čast, da se smem imenovati vaše ekscelence ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 15. marec 1879

Ministru se ni zdelo umestno, da bi uporabil te dopise, ker je menil, da bo bolj učinkovito, če v to zadevo ne bo zapregel uradnega konja. Odkrito je povedal: »Kadar koli želite govoriti z menoj, vam ni treba prositi za avdienco. Pridite in se izpovejte. Rad bi, da bi se pogovarjala kot dobra znanca in prijatelja. Ko boste spet poslali misijonarje, mi sporočite in vlada vam bo pomagala. Plačali bomo vsaj potovanje.« Končno mu je naročil nekaj stvari, ki naj bi jih sporočil papežu, kar je don Bosko obljubil. Ko je odhajal iz palače Braschi, ki je bila tedaj sedež notranjega ministra, je don Bosko šel mimo skupine poslancev, od katerih je nekdo pozdravil v piemontskem narečju. Malo prej je don Berto slišal, kako je nekdo v eni izmed soban glasno dejal: »Zdi se, da je svetnik.«

Isti gospod Fiore je don Bosku omenil »trpkega komendatorja Barberisa« kot osebo, ki je imela velik vpliv v ministrstvu, kjer je delal tudi glavni direktor srednjih šol. Vsi so ga imeli za nepristopnega za kakršna koli priporočila. Bil je tudi velik avtokrat. Don Bosko pa, ki je bil njegov šolski tovariš, ga je šel obiskat v zaupanju v staro prijateljstvo. Takoj ga je sprejel in se z njim pogovarjal kaki dve uri. Ker poročamo v prvi vrsti za naše sobrate, ki poznajo don Boskov slog, v katerem opisuje srečanja vseh vrst, bomo tudi tukaj podali glavnilno razgovora v obliki dvogovora, kakor ga je slišal pripovedovati don Berto, ki si je vse zapisal.

Don Bosko je na začetku komendatorja vikal, kakor je tudi komendator vikal don Boska. Ko pa sta prebila led, je ta vzkliknil: »Pustiva ob strani obrednik. Saj se dobro spominjaš, da sva bila tovariša v šoli. Kar tikajva se, tako bova govorila bolj zaupno. Saj razumeš, da jaz na tem položaju, na katerem sem, ne gledam nikomur v obraz.

»Toda ti bi mi lahko pomagal,« ga je prekinil don Bosko.

»Tu je zakon in jaz ne smem gledati na drugo.«

»Toda saj vidiš, da je pravica na moji strani.«

»Šolski svet je odločil in ta ima tu besedo.«

»Bodi tako dober in skušaj ministra ukloniti meni v prid.«

»Ne morem.«

»Toda glej! Jaz ne prihajam k tebi z zahtevami. Samo priporočam se, posreduj, daj mi kak nasvet.«

»Ukloni se, edino to ti lahko priporočim.«

Toda glej, jaz imam pero,« mu je don Bosko v šali rekel, »in zgodovina bo povedala, kako so ravnali s človekom, ki ni imel drugega namena, kot da bi pomagal ubogi in zapuščeni mladini.«

»Piši, kar hočeš. Ko me ne bo več, mi je malo mar, kaj bodo drugi govorili o meni.«

»Glej, dragi komendator, res je, da sedaj sediš na tem mestu, vendar to ni za vedno. Če boš razlagal zakone na ta način, ti bo to prineslo veliko sovražnikov. In ko ne boš več tukaj, te bodo preklinjali.«

Pri teh besedah se je gospod Barberis malo zamislil in potem dejal: »Toda zakonov se moramo držati.«

»Dobro. Toda zakone je mogoče razlagati tudi bolj blago in ne samo strogo.«

»Zadosti. Zaradi mene se ti ni treba ničesar bati. V Turinu ne dajo miru in na Pokrajinskem šolskem svetu. Od tod kar naprej pisarijo. Skušaj priti v stik z glavnimi ljudmi tega Sveta.« Potem mu je dal nekaj navodil. »Skušaj še govoriti z ministrom Coppinom ali vsaj z glavnim tajnikom komendatorjem Bosiem.«

Iz nekaj na pol izraženih misli je don Bosko prišel do spoznanja, v katerem grmu tiči zajec. Vsako leto se je kakih štirideset fantov iz Oratorija prijavilo na malo maturo. Tekmovali so z učenci državnih šol in jih dostikrat tudi premagali v zanju. Ti uspehi niso bili vseč nekaterim velikim ribam, budili so zavist in delali sovražnike med tistimi, ki niso mogli prenesti, da bi javne šole imele manjše uspehe kot don Boskove. En vzrok tega nasprotovanja je tičal tu.

Don Bosko, ki se je držal Barberisovega nasveta, je šel h komendatorju Bosiu, glavnemu tajniku za splošno izobrazbo na ministrstvu; vsak poskus pri ministru Coppinu bi bil kakor luknja v vodo, kakor je pričala izkušnja iz preteklosti. Komendator je bil nadvse zadovoljen, ko je v svoji pisarni lahko sprejel don Boska, ki si ga je že dolgo želel spoznati. Zadržal se je z njim dve uri in mu dal vsa navodila, kako naj ravna glede profesorjev.

Medtem ko je don Bosko hodil gor in dol po stopnicah v Rimu, je šolski nadzornik v Turinu 25. marca predložil šolskemu svetu poročilo o drugi inšpekciji v šolah Oratorija. »V razredih sem naletel na učence, ki so bili v najlepšem redu,

vendar pa so bili, kakor smo domnevali, razen v prvem razredu, učitelji mladi salezijanski kleriki in duhovniki, ki so bili pri prvem obisku navedeni kot namestniki profesorjev. V zavodu je bil tudi profesor četrtega razreda, ki pa je prišel v šolo šele, potem ko je zvedel, da ugotavljam, kdo pravzaprav poučuje. Tudi nekega tretjega učitelja so obvestili o mojem obisku. Prihital je ves zasopel, ko sem že opravil svojo nalogo in se je ura že končala.«

Profesor, ki je »prihital ves zasopel«, je bil don Marco Pechenino, avtor dveh grških slovarjev in iskanih *Forme verbali* [Glagolskih oblik]. Ta je ob odhodu inšpektorja iz Oratorija naredil neumnost, da je enemu izmed teh ljudi, ki ga je štel za prijatelja, dejal: »Pa smo pokazali nadzorniku!« Majhno bahanje, ki ga je tisti gorečnik takoj nesel na uho razkačenemu funkcionarju.

Ko so slišali poročilo, so člani šolskega sveta sklenili, da bodo predlagali ministrstvu, naj zapre gimnazijo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Ko se je don Bosko prepričal, da v Rimu ne nasprotujejo njegovim šolam, je uporabil geslo Fabia Massima in je zadevo zavlačeval. Na tak način so končali šolsko leto, naredili izpite in čakali novo šolsko leto.

Omeniti moramo, da se je tudi med liberalci v Turinu dvignil kak pošten glas v obrambo don Boskove šole. Odvetnik Giustina, ki se je v časopisih podpisoval s psevdonimom Ausonio Liberi, je bil urednik *Cronaca dei Tribunali* [Kronika sodišč],³ je objavil članek z naslovom *Un po'di pietà... e di giustizia* [Nekaj dobrote in pravičnosti], v katerem je poveličeval don Boska. Imenoval ga je »poštenega državljana«, čast mesta Turina, pred katerim se on klanja in v katerem spoštuje »ne duhovnika, temveč angela javne dobrodelnosti, Kristusovega apostola«. Nato se je obrnil na časnikarje in dodal: »Ne igraymo se strank. Pred javno dobrodelnostjo naj izginejo razlike, ostane naj skupek dobrih humanistov, ki želijo javno dobro in skupno korist ter javno moralo.« Ko bi bil gospod Giustina le vedno tako pošten!

Sredi vseh teh sitnosti, ki so se pridružile tistim, ki so ga mučile v Rimu, je miril svoje z obljubo, da se bodo stvari že uredile. »Kakšen mir je v tem svetniku!« je vzklikal don Bonetti, ko je pisal v Turin.⁴

³ Sodniška turinska revija, II. leto, št. 10 (8. marec 1879).

⁴ Pismo don Rui, Rim, 10. marec 1879.

5. POGLAVJE

DON BOSKOVA VRNITEV V ORATORIJ

NIKAKOR NE BI MOGLI UMETI, kako je don Bosko toliko mesecev ostajal daleč od Oratorija, če ne bi vedeli, kako skrbno ga je tam nadomeščal don Rua, ki je toliko delal, pa ostajal tako neopazen. Če lahko don Rua z ene strani imamo za don Boskovo delo, pa je bil z druge strani tudi resničen *adiutorium simile sibi* [pomoč njemu podobna], ki mu jo je dal Bog, da ga nič ne bi oviralo pri izpolnjevanju njegovega poslanstva. Ne bi se radi ponavljali, vendar moramo tukaj opozoriti bralca na neko posebno stvar. V *Poročilu Svetemu sedežu*, ki smo ga že omenili in o katerem bomo poročali, se samo mimogrede dotakne finančnega vprašanja: »Imamo nekaj dolgov,« pravi poročilo, »vendar razpolagamo z nepremičninami, ki prodane lahko poravnajo dolgove.« Popolnoma res. Posestva, ki jih je don Bosku v oporoki zapustil baron Bianco di Barbania, so imela svojo vrednost. Težava je bila v tem, da še ničesar niso prodali niti ni bilo načina, kako bi vse to na primeren način prodali, medtem pa se je stiska iz dneva v dan večala. Sicer je loterija vsak dan nekaj navrgla in don Bosko je naročil, da naj se ne konča, dokler ne bo dala sto tisoč lir čistega prihodka, toda ti dnevni dohodki so komaj zadoščali za najnujnejše dnevne potrebe. Če bi v teh težkih trenutkih ostali brez človeka, ki je kot don Rua s svojo mirnostjo, finančno spretnostjo in avtoriteto, s katero je obvladoval položaj, bi prišlo do finančnega zloma, kar bi na zunaj pomenilo izgubo zaupanja, znotraj pa moralno nelagodje, negotovost, razpad in razkroj. Medtem pa je vse skrbno potekalo kljub don Boskovi odsotnosti, ne da bi se kdo od daleč zavedal, da je bilo treba zasluge za tako stanje pripisati don Rui. Medtem ko ga je njegova previdnost učila, kako naj stvari spretno vodi, mu je njegova krepost pomagala, da je svoje cilje dosegal v tišini in ne da bi se kdo tega zavedal.

Don Bosko si je vedno želel preživeti veliki teden v Oratoriju. Ta je bil že zelo blizu, pot vrnitve, ki jo je hotel prehoditi, pa zelo dolga. Dne 28. marca zjutraj je zapustil Rim in se napotil v Firence, kjer se je na postaji Orte sešel z don Bonettijem, ki je prišel iz Magliana. V toskanski prestolnici so imena, ki sodijo

v salezijanske letopise, kot npr. sotrudniki Nerli, Uguccione ali dominikanski pater Verda, sicer manj poznana, pa vendar so to veliki razširjevalci *Letture Cattoliche* in *Biblioteca* italijanskih klasikov. Don Bosko je bil s svojima dvema spremljevalcema gost markize Nerli, ki je poslala na postajo svojo kočijo. Po božnosti bolne markize Uguccione je zadostil tako, da je šel maševat v njeno zasebno kapelico in na obisku pri njej govoril o duhovnih rečeh. Sveto mašo je daroval v Santa Maria degli Angioli, kjer hranijo truplo sv. Marije Magdalene Paciške. Po maši je želel povedati nekaj spodbudnih besed redovnicam, ki so bile žrtev sektaške razlastitve. V hiši Nerli ga je obiskalo veliko ljudi, med njimi grofica Digny. Obiskal je nadškofa Ceconija, ki ga je veselo sprejel, rekoč: »V vaše roke izročam dom revnih dečkov, ki naj bi ga odprli v Firencah. Recite mi, kaj naj storim, in vse bom zvesto izpolnil.« Te besede so nakazovale začetek dogovarjanja za salezijansko ustanovo v tem mestu.

V Firencah je končno mogel lastnoročno napisati pismo, namenjeno kanoniku Guiolu, ki mu je poslal v Rim kratko monografijo svojega kaplana o don Bosku in njegovi Družbi.

Dragi gospod župnik!

Prejel sem knjižico gospoda don Mendreja.¹ To je klasično delo te vrste, čeprav me je večkrat oblila rdečica zaradi prevelikih slavospevov moji malenkosti. Vendar naj bo vse v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš ter v korist ustanove, ki jo želi priporočiti. Zahvaljujem se njemu in vaši uglednosti. Svetemu očetu sta zelo ugajala izvoda, ki sem mu ju izročil. Obema pošilja svoj sveti blagoslov.

Njegova svetost se je dalj časa zadržal pri pogovoru o Oratoriju sv. Leona. Večkrat je ponovil, da ga odobrava, in je vsem udeležencem poslal svoj blagoslov. Izročil mi je posebno podobico za vas in za gospoda Rostanda. Preden vam ju bom poslal, ju morajo dokončati.²

Vračam se v Turin, kjer bom takoj po prihodu uredil zadevo z Marseillem in vse, kar se tiče poljedelski koloniji v St.-Cyr in v La Navarru.

Toliko stvari bi vam rad povedal osebno. Upam, da vas bom obiskal meseca maja.

Čim prej bomo morali pisati gospodu Jacquesu de Prat in drugim, vendar vas prosim, da bi vsem sporočili poseben blagoslov svetega očeta. Če imate na prodaj knjižico o naši ustanovi, vas prosim, da bi mi kakih deset izvodov poslali v Turin. Kar ste mi poslali doslej, je izginilo kot kafa.

Molite zame, predragi gospod župnik, in imejte me z globokim spoštovanjem, ljubeznijo in naklonjenostjo v J. K. za najvrednejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Firence, 29. marec 1879

P. S.: To je prvo pismo, ki sem ga po štirih mesecih lastnoročno napisal.

¹ L. MENDRE, duhovnik, *Don Bosco Prêtre, Fondateur de la Congrégation des Salésiens* [Duhovnik don Bosko, ustanovitelj Družbe salezijancev in njegova ustanova]. Oratorij sv. Leona v Marseillu in salezijanskih oratorijev, ustanovljenih v Franciji. Marseille, Tiskarna Marius Olive, 1879.

² Omenja za šalo odlikovanji, ki je zanj prosil.

Naj povemo nekaj besed o tem elegantnem delu. Deli se na dva dela. V prvem delu pisatelj prikazuje don Boskovo poslanstvo in njegovo vzgojno metodo. Pri tem uporablja Jerneja Garellija in dogodka iz Generale, ki ju prikaže kot dramatično mojstrovino. Don Boskovo poslanstvo je v skrbi za ubogo in zapuščeno mladino. Tukaj zagotavlja, ne misli imeti slavnostnega govora o njem. »Njegova skromnost,« pravi, »tega ne bi prenesla, poleg tega pa bi le s težavo govoril s pravim dostojanstvom. Obračamo se na goreče duše, vnete za zares katoliška dela, pri čemer bomo raje kot o don Boskovih krepostih govorili o njegovih delih. Don Boskova metoda pri ravnanju z mladino je ljubezen našega Gospoda Jezusa Kristusa. S tem si je pridobil v Cerkvi odlično mesto med tistimi, ki so hoteli udejanjiti besede Božjega učitelja: *Pustite otroke, naj prihajajo k meni.*« Potem ko je pokazal na delu Božjega služabnika pri srečnih dogodkih njegovega prazničnega oratorija, je končal prvi del takole: »Ko je kdo videl gorčično zrno in so ga poklicali, da bi si ogledal razbohoteno rastlino, ni mogoče, da ne bi vzkliknil: koliko kapljic vode in koliko sončnih žarkov je morala Božja previdnost dati stebłu, da mu je dajala primerno toploto podnevi in ustrezen hlad ponoči!« Potem nadaljuje z zgodovino zavetišča in obrtnih šol, ki so spremenili Oratorij »v neizmeren čebelnjak, kjer vsak dela s svetim navdušenjem, iz katerega rastejo dela, ki niso nič manj plemenita kot najslajši med nadvse delavnih čebel«. Prehod k drugemu delu se začneja z omembo začetka Družbe, ki se je široko razrasla v Italiji, preplula ocean do daljne Amerike, prekoračila Zahodne Alpe in se naselila v Franciji.

V drugem delu pisatelj najprej prikazuje potrebo po krščanski skrbi za mladino v Franciji s tem, da bi ustanovili krščanske obrtne šole, kar so že skušali storiti v Marseillu, vendar so bili uspehi zaradi neustreznih metod skromni. Zato pozdravlja don Boskove sinove, ki skušajo uvesti krščanske delavnice, kot se je to že zgodilo v Nici z obrtnimi šolami in kakor se pripravljajo za poljedelske šole v okolišu Crau d'Hyèresa. Tukaj navaja izrek Leona XIII., ki spodbuja take in podobne pobude.³

Pisatelj konča z vabilom vsem pravim katoličanom, da bi postali salezijanski sotrudniki, in povzema svojo misel v želji: »Oh, da bi vsa mesta v Franciji podprla te krščanske *delavnice*. Oratorij sv. Leona, sv. Petra in sv. Izidorja nam bodo brez dvoma skoraj dajali razveseljiv pogled na uspehe, ki se nenehno dopolnjujejo v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Podpiranje don Boskovih ustanov je znamenje dobrega katoličana in pomeni obrambo in sodelovanje pri delu v korist domovine. Ne, francoska zemlja, kjer dobijo dela, ki jih spodbuja krščanska ljubezen, velikodušne podpornike, ne bo manj rodovitna, kot je italijanska zemlja don Boskovim ustanovam. Srečni tisti, ki lahko vidijo, kako iz

³ Okrožnica *Quod apostolici muneris* z dne 28. decembra 1879.

gorčičnega zrna raste košato drevo. Toda še bolj srečni tisti, ki bodo mogli reči sami sebi, da so s svojimi darovi prispevali k razvoju in utrjevanju korenin.«⁴

Ko je sprejel in opravil številne obiske, se je Božji služabnik 31. marca odpravil iz Firenc v Bologno. Na železniški postaji ga je sprejela grofica Maria Malvasia in ga popeljala v svojo palačo, kjer je njemu in njegovim spremljevalcem odkazala stanovanje z več sobami. Prva misel blaženega je bila, da bi pozdravil kardinala nadškofa Lucida Mario Parocchija; ta je bil nadvse zadovoljen z njegovim obiskom in je vse povabil k sebi. Njegova eminenca je imel zadosti razlogov, da mu je izkazoval toliko pozornosti. Vedel je, koliko si je z Leonom XIII. in državnim tajnikom v Rimu prizadeval in si še prizadeva zaradi njegovega težkega položaja. Ko so ga 13. marca 1877 iz škofa v Pavii povišali v nadškofa v Bologni in je že slovesno prevzel svoj novi sedež, mu ni uspelo doseči *eksekvatur*. Senator Pépoli je na zasedanju visoke zbornice 23. januarja 1879 postavil vprašanje, zakaj mu ga ne dajo. Minister Taiani je menil, da bi sedaj, »ko piha bolj prijazen veter iz Vatikana«, mogli omiliti strogost pri izdajanju *eksekvaturja*. Bil je toliko pogumen, da je rekel, »da so s tem, ko je izginil v grobu Pij IX., izginile tudi vse jeze in nasprotja«. Ko je potem prešel h konkretnemu primeru ministrovega odnosa do nadškofa v Bologni, je skušal tega opravičiti z nasprotovanjem krajevnih oblasti: prefekta, kvestorja in uradništva. Verjetno je, da je Leon XIII. poklical don Boska v Rim zato, da bi državnemu tajništvu olajšal njegovo prizadevanje v tako zamotani stvari. Glede drugih škofov je bila vlada bolj popustljiva, toda pri nadškofu v Bologni ni popustila. Ker je blaženi vedel, da je bila trdnjava odpora v krajevnih političnih strankah, ki so imele Parocchija za skrajno nepopustljivega, je upal, da bo premagal odpor tako, da bi govoril s prefektom. Ta zavzetost je pridobila naklonjenost kardinala, ki je zato premagal določene predsodke, ki jih je imel o njem. Markiz Bevilacqua, ki je bil odločen, da bo v Bologni ustanovil dobrodelni zavod za ogroženo mladino, se je že hotel odpraviti v Rim, kjer bi vso zadevo izročil v roke don Bosku. Ko je o tem govoril s kardinalom, je ta najprej odklonil svojo privolitev in se obrnil na neko drugo redovno družino, ki pa zaradi pomanjkanja osebja zavoda ni mogla prevzeti. Ko pa je potem zvedel o don Boskovi zavzetosti za njegovo stvar, je popolnoma spremenil stališče.

Božji služabnik se je odločil, da se bo zavzel pri prefektu, zato ga je sklenil obiskati. Pri prvem poskusu so mu rekli, da ga ni. Ko se je naslednjega dne spet vrnil, ga je dobil in je bil sprejet. Prefekt je menil, da je don Bosko prišel k njemu zato, da bi ga prosil za denar, in mu je po uvodnih pozdravih očital, da povsod berači za svoje dečke.

»Da, to je res,« je odvrnil, »to je moja stroka, vendar tokrat nisem prišel sem

⁴ To je petdeset strani na lepem papirju, ki jih še danes beremo z užitkom.

zato, da bi prosil za miloščino. Prišel sem iz edinega razloga, da vas pozdravim in se vam poklonim kot predstavniku oblasti.«

»Kako vendar, ko ste vzvišeni nad poslanci in celo nad ministri? Ko govorijo o vas, se vsi globoko priklanjajo.«

Ali je bilo v teh besedah tudi kaj ironije in je prefekt hotel zavlačevati pogovor, ne vemo, vendar pa je v takem slogu potekal precej časa. Uspeh, zaradi katerega je don Bosko prišel, pa je izostal, ker ni mogel zmanjšati sektaškega nasprotovanja. Ko je tako poteklo pet nekoristnih let, je Leon XIII. poklical kardinala Parocchija v Rim in ga postavil za svojega vikarja. Na tem mestu je, kakor bomo videli, spet srečal don Boska v okoliščinah, ki so bile nadvse pomembne za Družbo.

Don Bosko je maševal v grofičini domači kapeli in doživel izjemno gostoljubje. Prišlo ga je obiskat veliko ljudi, med njimi tudi ugledne osebnosti kot Zambeccari, ki se je dolgo pogovarjal z njim o načinu, kako bi udeležili zamisli, ki jih je gojil in o katerih bomo govorili ob drugi priložnosti.

Popoldne 2. aprila je prišel v Este. Popeljali so ga naravnost v hišo njegovega velikega dobrotnika Benedetta Pelàja, ki je prav tisti dan obhajal svoj devetinsedemdeseti rojstni dan. Pripravil je velik banket in počakal toliko časa, da je tudi don Bosko lahko počastil omizje s svojo navzočnostjo. Ni mogoče opisati zadovoljstva, ki ga je kazal plemeniti gospod zaradi tega. Vendar je bil tisoč milj daleč od presenečenja, ki ga je doletelo. Sredi banketa se je don Bosko dvignil in nazdravil s prečudovito napitnico, v kateri je hvalil dobrohotnost meščanov v Esteju do ubogih salezijancev in se vsem iz srca zahvalil. Nato pa je naznanil novico, ki je vse zelo navdušila, najbolj pa gostitelja samega: »Veseli me,« je dejal, »da lahko ob tej priložnosti pozdravim gospoda Benedetta kot viteza reda sv. Silvestra. Sveti oče ga je odlikoval s tem redom v znamenje zadovoljstva nad vsem, kar je storil v korist salezijanskega zavoda in krščanske mladine.« Vsi navzoči so bili globoko ganjeni in Pelà je jokal od prevzetosti. Nihče si ne bi mogel predstavljati bolj prijetne in prisrčne slovesnosti.⁵

Od tod je blaženi odšel v zavod. Tukaj je pozorni gospod Benedetti mislil na vse, celo na zaveso v don Boskovi sobi, ki so bile zaradi njegovih bolnih oči bolj temne barve. Naslednjega dne ga je prišel obiskat v spremstvu svojega prijatelja Antonia Venturinija. Iz žepa je potegnil obveznico za osem tisoč lir, ki jih je posodil don Sali in ga prosil, naj sprejme kot dar. Rekel je tudi, da pripravlja še več in da je voljan dati kakršno koli vsoto, samo da bi bila stavba za salezijanski konvikt čim bolj popolna. Vitez je bil za zavod Manfredini pravi oče.

V Esteju še živi nečak imenovanega gospoda Antonia Venturinija doktor Francesco Venturini, ki je bil v letih 1878 do 1886 gojenec zavoda. Pripoveduje

⁵ *Brevi* o tem in še drugih odlikovanjih so prišli šele v juliju (Dodatek, št. 13).

o izrednem dogodku, ki se je pripetil v njegovi hiši. Njegova mati je bila zelo bolna. Hišni zdravnik Zannini in kirurg Morroni iz Monseliceja ter Sommariva iz Esteja so bili enotnega mnenja, da je stanje bolnice težko. Družina je želela slišati tudi mnenje profesorja Vanzettija s Kraljeve univerze v Padovi, ki pa je le potrdil nič dobrega obetajoče mnenje prej imenovanih zdravnikov. Njen tast je drugi dan don Boskovega bivanja v Esteju prosil tega, da bi prišel k njim na obisk. Blaženi je privolil. Ko so ga privedli k bolnici, jo je vprašal, ali zaupa v Marijo Pomočnico. Vsa iz sebe je potrdila. Don Bosko ji je izročil podobico Marije Pomočnice, ki naj bi jo položila pod zglavnik, in z njo molil zdravamarijo. Potem ji je podelil blagoslov in ji zagotovil, da ji bo Marija izkazala milost, in se nato poslovil. V resnici se je gospa čez nekaj dni vrnila med svoje družinske člane popolnoma ozdravljena in ponovno prevzela vse običajne posle.⁶

Divji veter in obilno deževje sta prisilila don Boska, da je še za en dan podaljšal svoje bivanje v zavodu, in mu onemogočila, da bi šel pozdravit škofa v Padovi, kamor se je prej namenil. Tako je lahko imel konferenco sotrudnikom v Esteju. V eni izmed zavodskih soban je govoril izbrani družbi duhovnikov in plemenitih gospodov in gospa. Na koncu so se odpravili v kapelo k blagoslovu. Nihče ni hotel oditi, ne da bi poljubil don Bosku roko, dobil njegov blagoslov in slišal iz njegovih ust besedo spodbude. Mnogi so poljubljali njegovo suknjo in talar.

Do sedaj je salezijanske konference pripravljal in vodil vedno don Bosko sam: kot v Esteju tako v Rimu dvakrat, v Turinu, Marseillu, Nici, Alassiu in Lucci. Dne 25. marca pa je neki časopis prinesel vest, da so sotrudniki v Modeni imeli redno zborovanje in s konferenco v cerkvi Blažene Device Nebeške. To, da so salezijanski sotrudniki nekega večjega središča opravili svojo konferenco sami, je pomemben dogodek, ki kaže, kako dobro je bilo sotrudištvo organizirano v tem mestu. Zato tega ne smemo mimogrede omenjati.

Nadškof msgr. Giuseppe Maria Guidelli, ki je bil že več let salezijanski sotrudnik, je prosil svojega generalnega vikarja msgr. Prospera Curtija, da bi ga nadomeščal. Don Enrico Adami, prošt pri Sant'Agnese, je bil določen za govornika. Potem ko je opisal nevarnosti, ki jim je izpostavljena mladina, je pokazal na don Boska, ki ga je Bog izbral, da jo bo s svojo salezijansko družbo reševal. Nato je opisal zgodovino salezijanske družbe, prikazal salezijanske sotrudnike, kdo so in kaj delajo, in razrešil težavo. Ima mogoče Modena mladinske ustanove za preproste plasti družbe? Manjka mogoče navdušenje zasebnikov za pomoč duhovščini? Čemu potem še kako novo združenje? Odgovoril je: »Pobožno Združenje salezijanskih sotrudnikov vas samo vabi, da bi se združili v sveto ligo, ki bi pripravila k delovanju vaše dobre namene, in vas prosi, da bi se vedno

⁶ Poročilo doktorja Francesca Venturinija, 29. avgust 1831.

bolj zavzemali za učinkovitost svojega prizadevanja in pripravili tudi druge, da bi vam na vso moč pomagali in tako storili vse, kar je mogoče, da bi uvedli prave vzgojne ustanove v naše mesto.« Nato je z navdušenim pozivom povabil vse, da bi vsak dodal svoj kamenček in bi po zgledu don Boska združili svoje sile. Kardinal Nina je telegramske sporočil poseben blagoslov svetega očeta temu »prvemu zborovanju« – kakor je bilo rečeno – »salezijanskih sotrudnikov«.

Vse to je don Bosku zelo ugajalo. Njegove pohvale pa je bil deležen odstavek na koncu poročila, ker je bil prepoln duha, ki naj bi preveval vse salezijanske sotrudnike. Na koncu so porazdelili naloge, se pravi, da bi v smislu pravilnika za predstojnika imeli vedno don Boska in bi v soglasju z njim in z ordinarijem kot predsednika modenskega oddelka, velespoštovanega msgr. Severina Roncatija, ki je imenoval za podpredsednika velečastitega župnika pri S. Pietru in velespoštovanega priorja pri S. Barnabu, ter za tajnika odličnega gospoda doktorja Luigija Marchiòja in za blagajnika markiza dr. Giulia Camporija. Tajnik je prebral še dodatek pravilnika za sotrudnike, ki se je tikal tega modenskega oddelka, in izzval kratek pogovor, kako naj bi poskrbeli za krščansko vzgojo mladine. Določili so, da bi vsaj enkrat na leto poslali predstojniku salezijancev v Turin dar za salezijanske misijone po svetu, da bodo aktivni člani združenja pomagali poučevati katekizem v župniji in v oratoriju, da bodo z denarjem iz blagajne združenja pomagali Marijinim sinovom, ustanovili brezplačno knjižnico za mladino, poskrbeli za praznično zabavo v za to določeni dvorani, za kar bi priskrbeli in bi vsak član prispeval 25 centov na mesec. Končali so s petjem himne *Iste confesor* in z blagoslovom relikvije sv. Frančiška Saleškega, ki je bila skupaj z njegovo sliko izpostavljena na oltarju.

Pozno zvečer je don Bosko odpotoval v Padovo. Tam ga je pričakal šestinosemdesetletni škof msgr. Manfredini, mu izrekel dobrodošlico in ga gostil v svoji palači. Naslednje jutro je šel z don Bonettijem in don Bertom maševat v stolnico. V mestu je obiskal grofico Da Rio. Ob enajstih ponoči je prispel v Milan, kjer je prenočil v hiši svojega velikega prijatelja odvetnika Comaschija. Dne 5. aprila sta se vrnila v Valdocco s svojega potovanja po Italiji in Siciliji tudi don Cagliero in don Durando.

V štirih dneh, ki jih je prebil v Milanu, je potolažil več bolnikov in jim podelil blagoslov Marije Pomočnice. Mladi Bonola, nekdanji gojenec zavoda v Valsaliceju, je padel s tramvaja in si zdrobil nogo, tako da so mu jo morali odrezati. Bil je v smrtni nevarnosti. Don Bosko ga je blagoslovil in mu dal svetinjico Marije Pomočnice in bolnik se je takoj počutil bolje. To je trajalo do drugega dne zvečer, ko se mu je stanje poslabšalo.⁷

⁷ Fant je umrl še pred avgustom, kakor je mogoče razbrati iz naslednjega pisma blaženega njegovi materi, plemeniti gospe Sofii Bonola Mattei:

»Veslopoštovana gospa! Še vedno se z veliko žalostjo spominjam težkega stanja, v katerem sem

Odpravil se je k župniku v Incoronati don Usuelliju, a je bil odsoten. Doma je bila samo gospodinja, ki pa je bila že štiri leta negibljiva, ni se mogla gibati brez tuje pomoči. Blagoslovil jo je in povabil, naj vstane. Ubogala je, šla v kuhinjo in srečna pripravila pogostitev.

Don Bosko se je naslednjega dne vrnil k don Usuelliju, ki mu je razkazal ves zavod v upanju, da bi on prevzel vodstvo. Začel naj bi z rokodelci. Nadškof, ki je bil zelo ljubezniv z Božjim služabnikom, je govoril z njim celi dve uri in bil zadovoljen s prihodom salezijancev v njegovo mesto. »Tako bom vsaj imel pri sebi prijatelje,« je dejal. Sicer bi bil bolj zadovoljen, če bi takoj mislili na dijake. Tako je mislil tudi don Bosko. Toda obrtniki so morali biti za obrambo pred šolskimi oblastmi, ki so bile zelo nasprotno zasebnim šolam. Dogovorili so se, da bodo konec maja podpisali dogovor. Toda eno je reči, drugo pa storiti. Don Uselli je bil neodločen človek. Ko je prišel čas, da bi se odločili, je hotel še naprej razpravljati. Tedaj so mu na lep način povedali, da naj opusti misel, da bi dobil salezijance.

Milan je bila zadnja postaja. Novica, da bo don Bosko ob devetih zvečer prišel v Oratorij, je z veseljem napolnila celo hišo. Niso ga videli že tri mesece in pol. Tisti dan so po nočnem opraviilu (bila je velika sreda) zaradi splošnega nestrpnega pričakovanja opustili vse drugo, se pripravljali na don Boskov prihod in šteli ure in minute, ki so jih ločile od snidenja. Don Bosko je prišel ob času večerje. Klici fantov so dušili igranje godbe. Dve dolgi in strnjene vrsti, ki naj bi ga sprejeli ob prihodu, sta se v trenutku razobličili; fantje niso več zdržali napetosti, ki jih je dušila, in so se vsi zgrnili okoli don Boska. Don Lazzaro, don Cagliero in don Barberis so se zaman trudili, da bi vzpostavili red. Don Bosko je potreboval vsaj pol ure, da je prišel čez dvorišče, v sobo in potem v obednico. Šele tedaj se je vseh polastil mir, kot ga je čutiti v družini zaradi očetove navzočnosti. In sprememba dragih čustev, ki vežejo otroke in očeta, se je pokazala v dveh različnih oblikah: v mistični tišini in druga v prijetnem navdušenju. Don Bosko je naslednjega dne – na veliki četrtek – v cerkvi Marije Pomočnice pred vso skupnostjo opravil obred umivanja nog, prizor, ki se sicer ponavlja vsako leto, pa vendar znova in znova napolnjuje srce z novimi nežnimi občutki. Na velikonočno nedeljo so v počastitev don Boskove vrnitve pripravili akademijo s petjem, deklamacijami, govori in godbo, kar jih je napolnilo z radostnim razpoloženjem.

Blaženi zaradi slabega vida ni mogel dobrotnikom pisno voščiti velikonoč-

videl in zapustil vašega sina vedno dragega spomina. Molil sem zanj, ko je bil bolan, in molim zanj tudi sedaj, ko je mrtev; upam, da je že deležen večne slave v nebesih. Vedno bom molil za vas, za vašega gospoda soproga in za vso družino. Naj vam Bog podeli sladka zadovoljstva v življenju, da bi še dolgo živeli in bi nekoč videli vso družino zbrano v nebesih. Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik. DUH. JANEZ BOSKO. *Turin, 19. avgust 1879. P. S.: Prejel sem 10 frankov od loterije in 5 frankov za mašno miloščino.*«

nih praznikov. Našli pa smo pismo, ki ga je narekoval svojemu tajniku in je naslovljeno na viteza Fava:

Predragi gospod vitez!

Prihajam iz Rima in vam sporočam, da vam sveti oče ponovno pošilja svoj blagoslov, vam, vaši soprogi in vaši hčerki. Bog naj vas vse ohrani pri dobrem zdravju.

Sprejmite voščila za velikonočne praznike in izraz hvaležnosti, ko imam čast, da se imenujem vaše predrage uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. april 1879

Česar ni mogel storiti don Bosko, je naredil don Rua. Razposlal je okrožnico s povabilom na akademijo. V okrožnici je bilo rečeno, da »dečki v želji, da bi praznovali srečno vrnitev gospoda don Boska, njihovega ljubljenege ravnatelja«, pripravljajo glasbeno – literarno prireditev. Izrablja pa priložnost, da »v imenu vse salezijanske družine« Oratorija vošči vsem »obilen blagoslov za velikonočne praznike«.

V Oratoriju je bila navada, da nikdar niso odločali o kaki pomembni stvari, ne da bi prej govorili z don Boskom ali mu o njej pisali. Ko so iz dneva v dan pričakovali njegov prihod, so veliko odločitev preklicali. Zato se je v trenutku, ko se je vrnil z dolgega potovanja, znašel sredi kopice vprašanj. Naj poročamo o tem, kar smo mogli zvedeti.

Predvsem se je govorilo o življenju v hiši. Don Lazzaro in don Barberis sta mu poročala o vedenju fantov in klerikov, o zdravstvenem stanju, o neredih, kdo se je posebej odlikoval v dobrem, kako je napredovalo delo v delavnicah in kako so se učili dijaki. Ravnatelj Oratorija mu je imenoval tri fante, ki so s svojim slabim zgledom škodovali drugim, in ga prosil za dovoljenje, da jih pošlje domov, ker se je tako zdelo prav. Don Bosko je vprašal, ali so to večji ali majhni fantje. Ko je slišal, da spadajo v višje razrede, da nikdar niso dajali upanja na lepo vedenje, je odločil, da naj takoj ukrepajo. Navadno je dolgo čakal na poboljšanje mlajših gojencev in je v primerih, ko je bila napaka tudi velika (nesramen odgovor ali javna nepokorščina), vendar pa izjemna v splošnem povprečnem vedenju, znal potrpeti. Če pa je kak gojenec že dolgo bival v Oratoriju in ostajal brezbrizen in mlačen in ni obetal poboljšanja, je bil pripravljen odpustiti ga iz zavoda.

Tudi magister novincev je imel med svojimi dva primera, za katera je čakal na posvet z don Boskom. V noviciatu je bil francoski subdiakon, nekdanji kartuzijanec, ki so ga sprejeli na priporočilo vrhovnega predstojnika kartuzije v Grenoblu. Bil je pobožen, pripravljen priznati svoje napake in spreten v mnogih stvareh, bil je zelo vzkipljiv in je med don Boskovo odsotnostjo povzročil dva nasilna nastopa s pretepom. Prepričan, da bo moral zaradi teh napak zapustiti noviciat, je že pripravil svoje kovčke in hotel oditi. Vendar je počakal na don Boskov prihod. Ko je Božji služabnik slišal poročilo, je želel, da naj še počaka-

jo, ker bi mogoče dobra volja premagala naravo. Tolika velikodušnost je včasih vzbujala začudenje. Toda on se je pri tem ravnal po nauku Božjega učitelja, ki je spodbujal, da naj ne utrnejo ugašajočega stenja. Nikakor ni popuščal, če je šlo za pohujšanje. Pri klerikih pa, ki so imeli povprečne uspehe in niso nakazovali kakih slabih posledic, je potrpel. Tako je ravnal z nekim klerikom iz Lucce, ki je v njegovi odsotnosti dal priložnost za veliko pritožb, čeprav konec koncev ni bilo razloga, da bi morali obupati. Ob tej priložnosti je izrekel svoje mnenje glede pripravnikov povprečnega vedenja: »Take je treba ohraniti. Povprečneži so v vseh skupnostih in v kateri koli redovni družini. Če bi zaradi prevelike strogosti hoteli izključiti vse povprečneže, se bojim, da bi nekateri dobri postali povprečni, kajti zdi se, da po odredbi Božje previdnosti popolnost ni stvar tega sveta. Vsaj v večini ne.«

Tisti pa, ki bi moral čim prej priti v stik z don Boskom, je bil don Rua, oratorijski zakladnik, če zakladnika imenujemo koga, ki upravlja, ki pa je največkrat brez zakladov. Kronika nam poroča o zanimivem pogovoru, ki je stekel v navzočnosti don Lemoyna, don Barberisa in nekih drugih duhovnikov v zavodu. Don Bosko je dejal don Rui: »Čuj, don Rua, vsi hočejo imeti denar in mi pravijo, da jih odpravljaš praznih rok.«

»To se dogaja,« je odvrnil don Rua, »iz preprostega razloga, ker je blagajna prazna.«

»Razprodajmo tiste srečke, ki jih še imamo, in bomo lahko poravnali tekoče potrebe.«

»Nekaj smo jih že prodali. Da bi prodali vse, se mi zdi neprevidno. Kajti vsak dan se lahko zgodi kaj, na kar nihče ne računa, in ne bomo imeli več niti pare, s katero bi si lahko pomagali.«

»Potrpljenje, Gospod bo poskrbel. Medtem pa poravnajmo najnujnejše dolgove.«

»Glede tistega malo denarja, ki ga imam, sem že naredil svoje račune. Zbiram ga za povračilo osemindvajset tisoč lir dolga, ki bo v kratkem zapadel. Zato ves denar, ki ga dobim, dajem na stran za ta primer.«

»Ne, nikakor ne! To je neumnost, da ne plačamo dolgov, ki bi jih mogli plačati danes, in dajemo na stran denar, ki ga bomo potrebovali čez dva tedna.«

»Toda z odplačilom dolgov danes lahko odlašamo. Kaj bomo pa storili takrat, ko bomo morali plačati veliko vsoto?«

»Tedaj bo poskrbel Gospod. Začnimo odplačevati danes, kolikor smo dolžni. Dajati denar na stran za prihodnje potrebe pomeni zapirati vrata Božji previdnosti.«

»Toda previdnost nam veleva, da naj mislimo na prihodnost. Ali nismo že izkusili v drugih podobnih primerih, v kaki stiski smo se znašli? Morali smo narediti drug dolg, da smo plačali prvega. In to je pot, ki vodi naravnost v propad.«

»Poslušaj me. Če hočemo, da se bo Božja previdnost neposredno zavzela za nas, pojdi v svojo sobo, prinesi ves denar, ki ga imaš, in ustrezimo tistim, ki jim moremo. To, kar se bo zgodilo pozneje, pa prepusti Gospodovim rokam.« Nato je rekel vsem navzočim: »Ne morem najti ekonoma, ki bi me popolnoma razumel, ki bi brezmejno zaupal v Božjo previdnost in ne bi skušal zbrati kaj denarja za prihodnost. Menim, da smo v takih denarnih stiskah zato, ker preveč računamo. Ko vstopi v te stvari človek, se Bog umakne.«

Pri tolikšnem zaupanju v Božjo previdnost ni zanemarjal človeške zavzetosti pri iskanju gmotnih sredstev. Zato je po svojem prihodu kot eno izmed prvih stvari odločil, kaj naj storimo z loterijo, ki je bila v teku. Potem je dal ponatisniti okrožnico z dne 1. januarja in razposlal srečke sotrudnikom s prošnjo, da bi jih razprodali. Nato pa je z namenom, da bi preprečil razmetavanje denarja, skušal v hiši ustvariti eno samo središče, od koder bi prihajala naročila za izdatke. Od začetka je bilo vse osredinjeno v don Bosku. Ko on ni mogel več slediti vsemu, so v nujnih primerih urejali stvari posamezni kapitularji neodvisno drug od drugega. Toda ta način je škodil hišni ekonomiji. »Stvari so šle naprej, kakor so pač mogle,« je dejal don Bosko, »toda reči v pomembnih stvareh, da gre naprej, kakor je pač mogoče, pomeni, da gredo slabo.« Tedaj je don Leveratto, prefekt v Oratoriju, predložil načrt za ureditev raznih pisarn in med seboj odvisnih dejavnosti tako, da bi bilo vse odvisno od tistega, ki naj bi vse vodil. Don Bosko je predlagal, da naj bi ustanovili komisijo, ki naj bi razmislila o načrtu. Sestavljali so jo don Rua, don Lazzaro, don Sala in don Leveratto.

Drug način, kako bi pomagali izčrpanim ekonomijam, je bila obnovitev obiskov pri dobrih in premožnih družinah, ki so bile vedno pripravljene pomagati. Navadno je v razgovoru omenil dobrodelnost, ki prinaša Božji blagoslov hišam, ki so pripravljene pomagati bližnjemu, in je v ta namen navajal primere, da je zanesljivo sredstvo, da si pridobimo od Boga zaželene milosti, dajanje vbogajme. Med deli, ki jih je treba podpirati, je Oratorij, ki je postavljen pod varstvo Marije Pomočnice, ki je s toliko dejanji pokazala, kako zelo so ji pri srcu dečki v Oratoriju. Don Barberis, ki je sam slišal ta izvajanja, ve povedati, da je vse to povedal zelo umirjeno, tako da je govoril o drugih osebah in z različnih vidikov osvetljeval pomen telesnih del usmiljenja, ki pa ima za cilj duhovno podporo. Bilo ga je nadvse prijetno poslušati, ko je govoril o tem.

Ker se je pravkar vrnil iz Rima, so ga radi vpraševali o tamkajšnjih zadevah. Novice iz Rima so v tistih letih prehoda od starih političnih oblik k novim nadvse zanimale papeževe pripadnike, ki jih v piemontski aristokraciji ni bilo veliko. Niso se toliko zanimali za novice, ki so jih prinašali časopisi, temveč za tiste, ki so se šušljale od ust do ust po zaupni poti in ki so jih imeli za bolj resnične. Zato se je pogosto dogajalo, da so don Boska, ki so ga imeli za uvedenega v skrivnosti, po njegovem prihodu iz Rima vpraševali o vsem mogočem in ga

včasih spravljal celo v zadrego. To se je zgodilo med drugim v hiši De Maistre. Ko je z don Barberisom šel v Borgo Cornalese, da bi obiskal kneginjo Montmorency in grofa Eugenia, ki je v času velikonočnih počitnic s svojimi otroki bil tam, je prišlo do takega pogovora. Kneginja in grof sta izrekla ogorčeno besedo proti krivicam, ki so jih v Italiji storili papežu in Cerkvi. Don Bosko pa, ki je dal, da so se njegovi sogovorniki znašali nad sovražniki, je ostal tih in miren. Taka mirnost je dražila plemenito gospodo, ki ga je vprašala, kako vendar more ostati miren, ko razpravljajo o tako pomembnih stvareh.

»Glejte,« je odgovoril, »kaj nam koristi, če smo žalostni zaradi zlobe? Bolje je, da se trudimo, da bi se na vso moč, ki jo imamo na voljo, zavzemali, da bi jih odpravljali. Razen tega moramo z ljudmi, ki nam sedaj vladajo, imeti veliko potrpljenja; računi, ki so jih odprli pred Bogom, so zelo resni.«

Poročila, ki sta mu jih prinesla oba odposlanca, ki sta se pred kratkim vrnila v Valdocco, so mu bila v veliko tolažbo. Ona dva sta bila vesela, da sta v tako kratkem času opravila tako dolgo potovanje, da sta obiskala toliko krajev in opravila toliko poslov. O tem bomo govorili v nadaljevanju. Pomembni sta dve dolgi pismi, ki jih je don Cagliero pisal s Sicilije. V Acirealeju, Catanii in Randazzu sta bila presenečena, ko sta ugotovila, kako škofje in duhovniki dobro poznajo don Boska in salezijansko družbo in kako pričakujejo od salezijancev veliko koristi za moško in žensko mladino. Razmišljanje, ki je najbolj vplivalo na razgovore in je razpoložilo njunega duha, da sta širokosrčno razlagala don Boskova priporočila, je bilo, da »je bila salezijanska družba prva poklicana, da je na otoku začela graditi na neverjetnih razvalinah, ki so nastale, potem ko so uničili in razgnali redovne družbe.«⁸

Ena izmed prvih misli takoj po don Boskovi vrnitvi je bil Marseille. Od 5. aprila je bil v San Leonu don Angelo Savio, ki so ga poslali tja z naročilom, da bi vodil dela pri novi stavbi in da bi opremil za vselitev hišo, ki so jo pravkar kupili. Ker darovi Marseillčanov niso zadoščali, je prosil za pomoč Turin. Don Bosko je imel tam svojega nekdanjega sošolca in prijatelja iz Chierija, tistega Annibala Strambia iz Pinerola, o katerem govori v prvem svojih spisov, ki so prišli do nas.⁹ Takrat je bil italijanski konzul v Marseillu in bi se morda lahko zavzel v Rimu za kako izdatno pomoč? Pisal mu je in ga prosil, da bi se zavzel za to zadevo. Ker vemo, zakaj gre, se nam ni treba čuditi, kako se je don Bosko zadrževal pri povečevanju nekaterih prednosti, ki bi jih pri tem imeli italijanski izseljenci in tudi salezijansko delo.

Ekszellenca!

Prosim vas, da bi vzeli v pretres stvar, ki vam je gotovo znana. Večkrat sem iz zaseb-

⁸ Pismo don Bosku, Acireale, 9. marec 1879.

⁹ LEMOYNE, MB I, str. 349–356; 454–455 [BiS I, str. 230–234; 294–295].

nih razlogov prepotoval Riviero od Ventimiglie do Marseilla in na žalost naletel na veliko število popolnoma zapuščenih fantov iz italijanskih družin: nekaterim so umrli starši, druge so starši zanemarjali in so se zato prepustili potepuštvu. Taki potem končujejo v poplajševalnicah, če pa se vrnejo domov, so v večini primerov zaradi slabih navad obsojeni na ječo. Da bi pomagali tem fantom, sem skušal ustanoviti v Nizzi Maritimi zavetišče za fante, potem poljedelsko kolonijo v La Navarru pri Fréjusu in še drugo v St.-Cyru pri Toulonu. Posebno pozornost pa sem namenil mestu Marseillu. Kakor je vaši ekscelenci dobro znano, živi v tem mestu in njegovi okolici 80.000 Italijanov, ki prepuščajo samim sebi ogromno število otrok. Da bi kakor koli pomagali tem nesrečnim otrokom, smo v soglasju z vašo ekscelenco ter z vašo pomočjo in pomočjo drugih meščanov odprli na Via Beaujour št. 9 zavetišče za rokodelce, ki je bilo takoj polno revnih otrok. Sedaj je tam že kakih 50 rokodelčkov, prav toliko pa jih prihaja v šolo od zunaj. Zaradi naraščajočih potreb in zaradi velike koristi, ki jo namenjamo tem našim sodržavljanom, smo začeli dozidavati sedanje poslopje, da bi mogli sprejeti še dodatnih 100 fantov. Delo hitro napreduje in stroški bodo znašali 100.000 frankov.

V preteklosti smo se opirali izključno na dobrodelnost meščanov, sedaj pa vzdrževanje poslopja, hrana in obleka gojencev stanejo toliko, da nam ostane le malo za plačevanje gradnje. Zato se v zadevi te ustanove, ki bi jo radi dokončali, obračam na vašo ekscelenco, da bi nam priskočili na pomoč s sredstvi, ki so vam na voljo. Prosim vas, da bi o tem obvestili italijansko vlado in zastavili besedico za nas in nam tako pomagali pri delu za najbolj izpostavljeno in potrebno plast naše družbe, za ogroženo mladino.

Res je, da te ustanove niso namenjene izključno Italijanom, da ne bi, kakor vaša ekscelenca dobro ve, vzbudili narodnostih strasti, vendar pa dejansko koristijo skoraj izključno njim. – Ko sem vam tako predstavil celo zadevo, vas prosim, da nas z avtoriteto, ki jo imate pri italijanski vladi, podprete s prispevkom, ki je namenjen takim ustanovam, in pomagata pri dokončanju našega začetega dela, zlasti z opremo prostorov.

S popolnim zaupanjem, da bom uslišan, imam čast, da se izpovem za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. april 1879

Prav tiste dni je Božjega služabnika razveselila novica, da je bil msgr. Gaetano Alimonda, ki smo ga srečali v Alassiu, povzdignjen v sveti škrlat. Ta prelat je don Bosku že velikokrat dokazal svoje spoštovanje. Toda najboljše je bilo prihranjeno za leta, ko se bo življenje blaženega bližalo koncu.¹⁰

¹⁰ Dodatek, št. 14.

6. POGLAVJE

BLAŽENI DON BOSKO SREDI SVOJEGA KRALJESTVA

ČE JE BILO KRALJESTVO KRŠČANSKE LJUBEZNI don Boskovo kraljestvo, je bil Oratorij v Valdoccu njegova kraljevska palača. Tukaj je ustanovil svoje bivališče kot v prednostnem kraju, tukaj je bil veliko let njegov dom, od tukaj se je kot sončna luč širilo njegovo delovanje do zadnjih mej sveta. Toda to širjenje dejavnosti je imelo za posledico, da se je moral korak za korakom umikati od svojega notranjega vodstva in postavljati službe in naloge, ki so jih opravljali drugi za zadovoljevanje hišnih potreb. Prišli smo tako daleč, da lahko govorimo o upravi samostojnosti Oratorija pod vrhovnim don Boskovim vodstvom.

Komisija, o kateri smo govorili v prejšnjem poglavju, ni delovala zaman. Njeni glavni sklepi so bili odobreni, sprejeti in uresničeni. Bili so naslednji: na čelu celotnega gospodarskega poslovanja stoji samo en odgovoren član, ki ima v rokah obrtniške in strokovne posle matrne hiše, in ta odgovorni član je prefekt Oratorija. Pristojen je za nadzor nad tiskarno, knjigarno in delavnicami. Vrhovni ekonom ne bi imel nič več opraviti, kakor če bi bil Oratorij kakršna koli druga salezijanska hiša. Ravnatelj bi imel pravice in dolžnosti kot kateri koli drug ravnatelj v Družbi. Želeti je, da don Boska obvesti o vsem, kar se dogaja v hiši, in dela v dogovoru z njim. Vendar pa ravnatelj ne bi bil dolžan upoštevati vmešavanja članov vrhovnega kapitlja; on naj odloča o vseh najpomembnejših dogodkih v hiši in o sprejemu gojencev. Podprefekt, ki bi imel svojo pisarno pri vratarnici, naj bi bil njegov pomožni tajnik, vendar naj ne bi storil ničesar brez njegovega soglasja. Njegova naloga naj bi bila dajati informacije o Oratoriju vsem, ki bi jih želeli, in začeti postopek za sprejem v zavod s tem, da bi pregledal listine in izpolnjene pogoje, vendar vedno v soglasju z ravnateljem. Če bi se prijavil kdo, ki nima izpolnjenih pogojev za sprejem, kot jih predpisuje pravilnik, pa ga priporoča škof ali kaka vplivna civilna oseba, kot na primer turinski prefekt, ki je prav takrat priporočal nekega komaj osemletnega dečka, bi zadevo prepustil ravnatelju, ki bi naredil kakršno koli izjemo, samo da ne bi

nasprotoval višjim oblastem. V tem primeru bi dečka, ki ne bi bil zadosti star, poslal v Lanzo ali kam drugam, četudi bi šlo za brezplačni sprejem. Podprefekt naj bi vedno deloval pod vodstvom ravnatelja in v smislu pravilnika; brezplačni sprejemi, zmanjšanje mesečnine, plačevanje računov, sprejemanje in izključevanje gojencev pa so naloge, ki jih lahko opravlja samo ravnatelj. Podobno naj bi potekale stvari v inšpektorialnih hišah: inšpektor skrbi za nadzor nad vsemi hišami inšpektorije in je v tesni zvezi z vrhovni kapitljem v smislu pravil, a naj se ne meša v normalen potek življenja v zavodu. Nova ureditev Oratorija je bila tudi v tem, da so se člani kapitlja preselili v zanje določen del hiše. Prej so kapitulariji imeli svoje pisarne v bližini ravnateljeve sobe, sedaj pa so dobili celo nadstropje osrednjega poslopja ob cerkvi sv. Frančiška Saleškega, vsak je imel dve sobi. Tja so tudi preselili njihovo obednico, ki je bila do sedaj v pritličju, skupna za vse sobrate.

Ene stvari pa don Bosko ni nikdar opustil v Oratoriju, to je spovedovanja. Mnogi, vsi, ki jim je bilo mogoče, so se spovedovali pri njem. Na koncu duhovnih vaj za dijake meseca aprila je kljub mnogim tujim spovednikom spovedoval toliko, da nekega večera zaradi utrujenosti ni mogel niti večerjati in desna roka, s katero se je opiral na klečalnik in dajal odvezo, mu je tako otrpnila, da je štirikrat zaman skušal prijeti žlico in si je moral pomagati z levico. V sorazmerno kratkem času je odpravil veliko spovedancev, ker je bil zelo kratek v dajanju nasvetov.¹ Da bomo razumeli učinek, ki so ga imele njegove spovedi, je treba upoštevati tudi duhovno pomaziljenje, s katerim je dajal nasvete. Vsi, ki so to izkusili, so hvalili njegovo učinkovitost.

Da se je toliko ljudi hotelo spovedati pri don Bosku, je pripomoglo prepričanje, da je bral vest. Če to ni bilo vedno tako ali celo precej poredko, pa je že sama možnost, da bi se kaj takega zgodilo, vabila spovedance k njemu. Branje vesti pa se je od časa do časa ponavljalo in ni ostalo skrito. Nekega dne leta 1879 je Božjega služabnika obstopilo kakih dvajset fantov, ki so mu drug za drugim poljubili roko. Kar je nepričakovano ustavil enega izmed njih, ga potegnil na stran in mu pokazal globoko zarezo na roki. »Glej, kaj si storil,« mu je dejal. Ko je fant pogledal zarezo, je nagonsko pogledal nohte, ki si jih je prav tisto jutro porezal. Don Bosko je pogledal njega in njuni pogledi so se sporazumeli. Bila je rana v živo meso. Ta fant, ki je bil sicer dober, je slišal grde pogovore in je podlegel skušnjavi. Prepričan, da don Bosko ve za vse, je šel naslednje jutro k spovedi in res je bilo tako. Poln začudenja in globoko skesan je od takrat bežal pred nevarnostjo in občutil do greha tak stud, da je, potem ko je postal duhovnik, bil pripravljen s prisego potrditi resničnost dogodka, kako mu je don Bosko jasno bral v duši.

¹ Nekateri izmed njih so si nasvete zapisali in mi hranimo nekaj primerov. V Dodatku (št. 15) lahko beremo zapiske nekega klerika, čigar ime bomo seveda zamolčali.

Obolele oči so don Boska kar naprej mučile. Nekateri so se bali očesne mreže, drugi so bili prepričani, da postopne oslepitve ni več mogoče preprečiti. Zelo ugleden očesni zdravnik doktor Reynaud je jasno povedal, da ni več upanja. Sicer pa se je don Bosko zdravil na neki način, o katerem je govoril don Bertu, ko sta v vlaku potovala iz Firenc v Bologno. Ko je 31. marca vlak prihajal v Pistoio, je blaženi pripovedoval svojemu tajniku, kako se mu je pred nekaj dnevi v sanjah prikazala neka gospa, ki je držala v roki stekleničko neke tekočine zelenkaste barve in mu dejala: »Če hočeš ozdraveti od svoje očesne bolezni, si s tem sokom cikoriije petdeset dni maži oči. Don Bosko je v Turinu pozabil na sanje, kakor je na to pozabil tudi don Berto. Toda nekega večera na začetku maja je don Berto v obednici v navzočnosti don Rua nenadoma vprašal don Laga, nekdanjega lekarnarja: »Povej mi, don Lago, ali cikorijev sok zares pomaga pri očesnih boleznih?«

»To je eno izmed zdravil, ki jih priporočajo,« je odgovoril ta.

»Prav. Pripravi mi ga nekaj.«

Don Lago je takoj ubogal, in ko je blaženi začel uporabljati to zdravilo, je takoj občutil izboljšanje. Dne 22. maja je dejal, da se mu je vid znatno popravil. Po petdesetih dneh, ko je podnevi in ponoči uporabljal to zdravilo, je bolezen krepko popustila in se potem ustavila. Vendar pa to ni preprečilo, da nekaj let pozneje na levo oko ne bi nič več videl.²

Naj bo že kar koli o teh sanjah; v zvezi s tolikarimi je imel neke druge, ki jih je pripovedoval 9. maja: bil je navzoč pri težkih bojih, ki bi jih morali bojevati tisti, ki so se čutili poklicane v Družbo, in dobil celo vrsto koristnih nasvetov za vse svoje sinove in nekaj učinkovitih nasvetov za prihodnost.

To je bil dolg in težek boj fantov proti vojščakom vseh mogočih videzov in različnih pojav, z najrazličnejšimi vrstami orožja. Nazadnje je ostalo le še nekaj živih.

Drugi še hujši boj se je vnel med velikanskimi pošastmi in ljudmi visoke rasti, ki so bili dobro oboroženi in dobro pripravljeni za boj. Nosili so visok in širok prapor, na njem pa je bil z zlatom vezan napis Maria Auxilium Christianorum [Marija Pomočnica kristjanov]. Boj je bil dolg in krvav. Toda tisti, ki so se bojevali pod praporom, so bili neranljivi in so si priborili obširno planjavo. Tem so se pridružili fantje, ki so zmagali v prejšnji bitki, in vsi skupaj so sestavili vojsko, vsak njen vojak je nosil v desni presveti križ, v levici pa majhno zastavico Marije Pomočnice, enake oblike kot zgoraj.

Novi vojaki so izvedli veliko vojaških vaj na tej obširni planjavi in se potem ločili. Eni so odkorakali proti vzhodu, nekateri proti severu in nekateri proti jugu.

Ko so ti odšli, so se ponovili enaki boji, enake vojaške vaje in odhod na vse strani.

Nekatere iz prvih bojev sem poznal. Tistih, ki so prišli pozneje, nisem poznal, vendar so dali vedeti, da me poznajo, in so mi postavili veliko vprašanj.

Zatem je začel padati dež blestečih plamenčkov kakor ogenj različnih barv. Zagrmel

² O tej pripovedi imamo še drugo različico z nekaterimi majhnimi spremembami (Dodatek, št. 16).

lo je. Nato se je zjasnilo in znašel sem se na prelepem vrtu. Neki moški, ki je bil podooben sv. Frančišku Saleškemu, mi je izročil knjižico, ne da bi mi rekel besedico. Vprašal sem ga, kdo je. »Preberi v knjigi,« mi je odgovoril.

Odprl sem knjigo, pa sem le s težavo bral. Lahko pa sem povzel naslednje točne besede:

Novincem: Pokorščina v vseh stvareh. S pokorščino si bodo zaslužili Božji blagoslov in naklonjenost ljudi. Z delavnostjo se bodo bojevali s pastmi duhovnih sovražnikov in jih premagali.

Redovnikom z zaobljubami: Ljubosumno čuvajte krepost čistosti. Ljubite dobro ime sobratov in skrbite za čast Družbe.

Ravnateljem: Vsa skrb, ves napor za izpolnjevanje pravil, s katerimi se je vsak posvetil Bogu.

Predstojniku: Popolna predanost, da podarimo sebe in podrejene Bogu.

Še marsikaj drugega je bilo natisnjeno v tisti knjigi, pa nisem mogel več brati, ker je papir postal moder kakor črnilo.

»Kdo ste vi?« sem ponovno vprašal človeka, ki me je mirno opazoval.

»Moje ime je vsem znano in sem poslan, da ti napovem nekaj prihodnjih dogodkov.«

»Katere?«

»Že napovedane in tisto, kar boš sam vprašal.«

»Kaj naj storim, da bom pridobil poklice?«

»Salezijanci bodo dobili veliko poklicev z zglednim obnašanjem, z nadvse ljubeznivim ravnanjem s svojimi gojenci in s priporočanjem pogostega svetega obhajila.«

»Na kaj naj pazimo pri sprejemu novincev?«

»Izključujte lenuhe in požrešneže.«

»In za pripustitev k zaobljubi?«

»Prepričati se, ali je zagotovljena čistost.«

»Kako je mogoče ohraniti dobrega duha v domovih?«

»Pisati, obiskovati, sprejemati in ravnati dobrohotno. In to zelo pogosto, zlasti predstojniki.«

»Kako naj ravnamo v misijonih?«

»Pošiljajte samo ljudi, ki so trdni v moralnosti. Pokličite nazaj tiste, ki bi o njih glede tega mogli dvomiti. Išcite in gojite poklice med domačini.«

»Ali naša Družba dobro napreduje?«

»Qui iustus est justificetur adhuc. Non progredi est regredi. Qui perseveraverit, salvus erit. [Kdor je pravičen, naj stori, da bo še pravičnejši. Kdor ne napreduje, nazaduje. Kdor bo vztrajal, se bo zveličal.]«

»Se bo zelo širila?«

»Dokler bodo predstojniki izpolnjevali svojo dolžnost, se bo širila in nobena sila na svetu je ne bo mogla ustaviti.«

»Bo dolgo trajala?«

»Vaša Družba bo ostajala, dokler bodo člani ljubili delo in zmernost. Ko bo odpovedal eden izmed teh stebrov, se bo vaša stavba porušila in pod svojimi razvalinami pokopala predstojnike, podrejene in svoje pripadnike.«

Tedaj so se pojavili štirje pogrebniški krsto. Šli so proti meni.

»Za koga je to?« sem vprašal.

»Zate!«

»Kmalu?«

»Ne vprašuj. Misli samo na to, da si umrljiv.«

»Kaj mi hočete povedati s to krsto?«

»Da moraš delati v svojem življenju tisto, kar si želiš, da bi tvoji sinovi delali po tvoji smrti. To je dediščina, oporoka, ki jo moraš zapustiti svojim sinovom. Moraš pa vse to pripraviti in zapustiti dobro opravljeno.«

»Nas čaka veliko cvetja in trnja?«

»Čaka vas veliko vrtnic, veliko tolažbe, vendar so pripravljeni tudi ostri trni, ki bodo v vseh povzročili globoko žalost in zaskrbljenost. Treba je veliko moliti.«

»Moram iti v Rim?«

»Da. Vendar počasi in zelo previdno in s temeljitimi premisleki.«

»Je že blizu konec mojega zemeljskega življenja?«

»Ne skrbi za to. Imaš pravila, imaš knjige, delaj tisto, kar učiš druge.«

Hotel sem še kaj vprašati, pa je votlo zabobnelo, začelo se je bliskati in nekaj ljudi ali bolje rečeno nekaj pošasti se je zaletelo vame, da bi me raztrgale. V tistem trenutku mi je nekakšna tema vzela vid. Zdelo se mi je, da sem mrtev, in začel sem divje kričati. Zbudil sem se in ugotovil, da sem še živ in da je tri četrt na pet zjutraj.

Če menite, da je v tem, kar sem vam sedaj povedal, kaj koristnega, vzemite.

O poklicu je govoril meseca junija in na gojence v Borgu San Martino naslovil pismo.

SOJIM DRAGIM SINOVOV 4. IN 5. RAZREDA GIMNAZIJE V BORGU SAN MARTINO

Najprej bi rad odgovoril na nekaj pisem, ki mi jih je poslal vaš profesor in nekateri izmed vas. Ker tega ne morem storiti posamično, bom pisal vsem skupaj in si pri tem zagotovil, da bom z vsakim posebej govoril na skorajšnjem prazniku sv. Alojzija.

Vedite torej, da moramo ljudje na tem svetu korakati po poti, ki vodi v nebesa, in da je ta pot dvojna: za duhovnike in za svetne. Za svetni stan si mora vsak izbrati tisto vrsto šolanja, tiste obveznosti, tisto stroko, ki mu bodo omogočile izpolnjevanje dolžnosti dobrega kristjana in s katero se strinjajo vaši starši. Za duhovniški poklic pa je treba izpolnjevati pogoje, ki jih je postavil Božji Odrešenik: odpoved udobnostim, svetni slavi in užitkom tega sveta, se popolnoma izročiti Bogu in si tako zagotoviti večno srečo v nebesih, ki ji ne bo nikdar konec.

Pri tej izbiri naj vsak posluša nasvet svojega spovednika in se potem ne glede na predstojnike in podrejene, na starše ali prijatelje odloči za tisto pot, ki bolj gotovo vodi k cilju večnega življenja in k sreči v poslednji uri. Fant, ki vstopi v duhovniški stan s tem namenom, je lahko prepričan, da bo storil dobro svoji duši in duši svojega bližnjega.

Znotraj duhovniškega stanu je veliko smeri, ki pa se morajo stekati v isto središče, ki je Bog. Duhovnik v svetu, duhovnik v redovnem stanu, duhovnik v zunanjih misijonih so tri oblike, v katerih evangelijski delavci delajo za večjo Božjo slavo. Vsak si lahko

izbere tisto, kar mu je bolj pri srcu, kar je bolj v soglasju z njegovimi telesnimi in moralnimi sposobnostmi in po posvetovanju s pobožno, modro in učeno osebo. Na tem mestu bi vam rad razjasnil veliko stvari glede sveta, ki hoče vso mladino v svoji službi, medtem ko tudi Bog hoče vso zase. Vendar bom to vsakemu povedal osebno in tako bolj natančno rešil težave, ki jih ima kdo ob tako pomembni odločitvi.

Dobra osnova za srečno življenje vsakega mladega človeka je pogosto sveto obhajilo in molitev k preblaženi Devici Mariji ob sobotah, kakor je zapisano v Preskrbljenem mladeniču.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z vami vsemi in naj vam podeli predragoceni dar vztrajnosti v dobrem do konca. Jaz vas bom vsak dan priporočal Gospodu in vi molite zame, ki ostajam vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. junij 1879

Na začetku maja je don Bosko lahko ugotovil, kakšne sadove prinaša njegova evangelijska dobrota ljudem, ki jih je zmešala politika. Senator iz Cagliarija Giovanni Siotto-Pintòr je leta 1871 izdal knjigo, prepolno antiklerikalizma.³ Toda 1879 je »sredi trpljenja na duši in telesu«⁴ uredil svoje misli in prišel k don Bosku, da bi mu izprosil poseben blagoslov svetega očeta. Don Bosko je pisal v Rim in dobil zaželeno. Dobrota svetega očeta je senatorja tako ganila, da je še enkrat preveril misli, ki jih je napisal v svojo knjigo o različnih vidikih Cerkve in njenih voditeljih, in jih preklical. Dne 4. maja je v spremstvu profesorja na turinski univerzi Allieva prišel v Oratorij in se blaženemu zahvalil za njegovo zavzemanje. Do zadnjega kotička si je ogledal hišo in odšel z zadovoljstvom v duši. Od takrat do svoje smrti 24. januarja 1884 je bil vedno zelo naklonjen našemu blaženemu, kakor bomo še videli.

Tega maja so štiri posebnosti označile devetdnevnicu Marije Pomočnice: neko romanje, dve konferenci in med tema znamenit preklic.

V Turin je prišlo dvesto Francozov, ki so tukaj sklenili svoje romanje v Rim. V Oratoriju so se ponovili prizori iz leta 1877. Popoldne 15. maja, na prvi dan devetdnevnic, so takoj ob prihodu šli v svetišče, kjer so se s fanti in verniki udeležili majniške pobožnosti in slišali v svojem jeziku navdušene besede msgr. Stanislava Schiapparellija, kanonika v cerkvi Corpus Domini. Nato so šli v zavod, kjer jih je pozdravila godba, in se srečali z don Boskom, nakar jim je Katoliška mladina v Turinu pod vodstvom grofa Balba ponudila okrepčilo in osvežilo. Sprejem so opravili pod slovesno okrašenim stebriščem, polnim notranjih in zunanjih gojencev, ki so jim navdušeno ploskali. Bilo je veliko govorov. Za don Boska je govoril grof Cays. Kot zadnji se je dvignil oče Picard, drugi predstojnik

³ *Fuori la Francia. Pensieri di GIOVANNI SIOTTO-PINTÒR* [Zunaj Francije. Misli Giovannija Siotto-Pintòrja], kraljevega senatorja. Turin, 1871.

⁴ Pismo teologa Margottija v *L'Unità Cattolica*, 6. junij 1879.

asumpcionistov. Zgovorno in navdušeno se je vsem zahvalil, povedal nekaj lepih stvari o papežu in se potem vrnil k spodbudnim besedam, ki so jih prejšnji govorniki izrekli romarjem, nato pa se je obrnil k don Bosku in vzkliknil *Voici le roi des Pèlerins!*« [To je kralj romarjev] in razložil: »Don Bosko ni nenehen romar samo zato, ker nenehno obiskuje svoje hiše v Italiji in Franciji, temveč tudi zato, ker množi samega sebe, in kamor ne more iti osebno, pošlje svoje sinove. In mi vidimo, kako ti njegovi romarji gredo po celem svetu, čez oceane in pridejo vse do neobljudenih predelov Pampe in Patagonije. Končujem svoj nagovor z dvojno željo v imenu vseh svojih tovarišev. Želim, da bi se romanja nadaljevala, rasla in se širila. Veliko častitljivih spominov, dragocene relikvije, čudežna svetišča so posejana tudi po naši Franciji, zato vabim člane turinskega društva Katoliške mladine, da bi prišli na romanje tudi v našo deželo. Mi vas pričakujemo, dragi bratje, v Parizu, v tistem Parizu, ki mu sicer pravijo moderni Babilon, a v tem veličastnem starem mestu so goreči pripadniki pravega, odločni molivci Jezusa Kristusa in vdani častilci Matere Božje Marije. Da, tam vas pričakujemo, da bi vam povrnili vašo ljubezen in ljubeznivost, ki smo ju deležni v tem pobožnem Turinu. In druga želja? Katera je? Naj nam Gospod da, da bi krdelo salezijancev pod vodstvom don Boska kmalu prišlo v naš Pariz in ustanovilo zavod, ki bi se lahko kosal s tem. Mi mu bomo pripravili pot z besedo in molitvijo.« Pozno ponoči so zapustili Oratorij in se napotili v prenočišče, kamor so jih vodili člani Katoliške mladine.⁵ V dopisu iz Turina 16. maja je *l'Univers* iz Pariza opisal »čudovit praznik«, sprejem, ki ga je romarjem pripravil »don Boskov Oratorij«.

Na voljo imamo listine, iz katerih je mogoče razbrati, kako lepe vtise so ti dobri katoličani dobili ob obisku Oratorija. To so tri pisma, od katerih sta bili dve napisani leto pozneje, tretje pa 1883. Neki gospod iz Bordeauxa in neki duhovnik iz Lilla se zahvaljujeta don Bosku, da ju je vpisal med salezijanske sodelavce, in se navdušeno spominjata srečanja 15. maja 1879. Prvi piše: »Nisem pozabil bratskega in ljubeznivega sprejema, ki ste nam ga pripravili v vaši blagoslovljeni hiši v Turinu. Še vedno hranim živo v spominu ure, ki sem jih prebil v družbi vaših dragih fantov in njihovih predstojnikov. Nimam besed, da bi se zahvalil Gospodu za milost, da mi je dal doživeti trenutke v navzočnosti svojega dragega služabnika, ki je storil toliko lepega v njegovo slavo.« Duhovnik pa piše: »Kot romar iz Rima sem videl in občudoval veličastna dela, ki jih je Bog po vas storil, in čutim se nadvse počaščenega, da sem bil sprejet med salezijanske sodelavce.« V tretjem pismu se je vikontesa De Lagrégeolière, rojena De Beauregard spomnila, kako ga je pred leti prosila za molitve za *zavetišče*, ki ji je bilo zelo pri srcu, pa so bile težave in ovire, ki pa so sedaj izginile in se je vsa

⁵ *Bollettino Salesiano*, junij 1879.

zadeva obrnila na bolje.⁶

Navdušena sklepna želja opata Picarda prehaja v pričakovanje, da bi čim prej dobili salezijance v Pariz. V Pismu je govor tudi o drugih francoskih zadevah, ki jih že poznamo.

Predragi gospod župnik!

Minulo zimo ste mi dali nekaj upanja, da nas boste obiskali za praznik Marije Pomočnice. Ali bomo imeli to zadovoljstvo? Vsi vas iz vsega srca pričakujemo. Ali veste, da bo msgr. škof iz Marseilla ali tisti Fréjusa šel v Rim in nas osrečil s svojim obiskom?

Pogosto dobivam novice o našem oratoriju. Bilo bi mi pa ljubo, če bi mi vi povedali svoje opažanje in navedli, kaj je dobro, povprečno in slabo. Vi veste, da vam popolnoma zaupam in sem pripravljen upoštevati vaše modre nasvete. Še mesec in pol in bo preteklo leto, kar smo začeli našo dobrodelno ustanovo; rad bi, da bi se po enem letu že pokazali sadovi in bi se stvari vsaj deloma ustalile.

Dom Auteuil pomeni za nas prevelike težave. Zato sem se mu po vašem nasvetu popolnoma odpovedal. Iz Pariza imam še druge ponudbe, vendar se za zdaj še nisem odločil za nobeno. La Navarre in Saint-Cyr sta v tem trenutku v fazi priprave. Za odhod v Saint-Cyr nimamo v rokah še nikakršne listine, čeprav bi bilo to nujno potrebno, če bi hoteli prevzeti vodstvo. Vsekakor pa bodo prihodnji teden odšli tja nekateri naši duhovniki, da se bodo dogovorili, kaj je treba takoj opraviti.

Če boste imeli priložnost govoriti z gospodi iz Družbe Beaujour, jim, prosim, sporočite, da bomo v soboto pri oltarju Marije Pomočnice opravili posebne molitve, da njih in njihovo družino Bog ohrani pri dobrem zdravju. Vi me pa priporočite Gospodu, medtem ko imam čast, da se imenujem v hvaležnosti in vdanosti zvestega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. maj 1879

Na prvo od dveh imenovanih konferenc je zaradi slabega vremena žal prišlo le malo sodelavcev, vsega skupaj kakih štirideset. Don Boskov nagovor je bil sestavljen po običajni shemi, omenjal je nove ustanove v Italiji, Franciji in Ameriki, delež, ki so ga pri tem imeli sodelavci, in povabilo k nadaljnjemu sodelovanju. Priporočal je zlasti cerkev sv. Janeza Evangelista in pokazal njen namen.

Na praznik Gospodovega vnebohoda se je neki valdežan odpovedal krivi veri. Dečka Coucourda so katoliški starši poslali v valdeški zavod pri Ventimigli. Kot izredno nadarjen je odlično napredoval pri učenju in s svetno kulturo srkal tudi valdeški strup, tako da so se protestantski ministri od njega nadejali velikih stvari. Toda on je v svoji bistrosti z leti začel razmišljati in zaradi toliko napadov na Katoliško cerkev začel dvomiti o pristnosti njihovega nauka, zlasti še zaradi neprimerne govorenja proti materi Božji Mariji. Nekega dne je v družbi ravnatelja in njegove žene, nekaterih profesorjev in sošolcev pogovor nanesel na devilstvo matere Božje Marije. Nekaj časa je poslušal, nato pa je dejal: »Pravite, da Marija ni bila devica. Toda zakaj potem v apostolski veroizpo-

⁶ Dodatek, št. 17.

vedi ponavljate, da se je Jezus Kristus rodil iz Marije Device?« V odgovor mu je gospa prisolila zaušnico, ki pa je udarila v prazno. »Toda to ni dokaz,« je vzkliknil, ko se je umaknil udarcu. In prav je povedal. Njegovi dvomi so rasli in v svojem srcu je že koval misel, kako bo postal katoličan. Toda kako naj se izmakne spletkam svojih vzgojiteljev? Kam naj se zateče? Starši so umrli in sorodniki so bili krivoverci. Na pomoč mu je prišla Božja previdnost. Neki dober katoličan, ki se je vsega zavedal, mu je pomagal iz zavoda in ga je izročil don Bosku. Bilo mu je skoraj 15 let. Dobro se je dal poučiti in zvečer 22. maja pred majniško pobožnostjo se je odpovedal krivi veri in *sub conditione* [pogojno] prejel krst v svetišču Marije Pomočnice, ki je bilo nabito polno vernikov. Obred je opravil msgr. Tammi, generalni vikar iz Piacenze, ki je bil tiste dni gost v Oratoriju. Za botra in botro sta bila markiz Scarampi in markiza Fassati. Novokrščencu so v čast vladajočega papeža dali ime Leon. Nato je stopil na prižnico msgr. Belasio in vzel za izhodišče svojega govora ta dogodek, da bi na ta praznik Gospodovega vnebohoda poveličal katoliški apostolat. V svoj govor je vključil tudi salezijski apostolat; dvojni tek dogodkov in misli, ki jih je povzel v nekem zvezku *Katoliškega branja* in naslovil na obe pravkar omenjeni osebi v večem spomin pravkar opravljenega obreda.⁷

Valdežani niso mogli mirno prenesti dobljenega udarca. Evangeljski pastor in ravnatelj valdeškega svetišča, ki je pet let skrbelo za fanta, sta objavila knjižuro, v kateri sta trdila, da so predstojniki hiše Marije Pomočnice izrabili revščino ubogega fanta in ga pokvarili, kakor so to skušali storiti še z drugimi tremi fanti iz istega zavoda. Poleg tega so protestanti v svojem časopisu *Le Témoin* [Priča] zarohneli proti mlademu konvertitu z najbolj nesramnimi in nespodobnimi čenčami pobesnelih ljudi. Leon pa je v odprtem pismu, ki mu ga je pomagal sestaviti don Bosko, postavil stvari na svoje mesto.⁸

Nekaj novega je bila konferenca za salezijske sotrudnice na predvečer praznika Marije Pomočnice. Zbralo se jih je dvesto, z običajnim programom, vendar so namesto odlomka iz življenja sv. Frančiška Saleškega prebrale odlomek iz življenja sv. Frančiške Šantalske, ki govori o tragičnem koncu njenega moža in o junaški potrpežljivosti vdove, ki je vse svoje življenje posvetila v Božjo čast in dobrodelne namene.

Tudi don Bosko jim je govoril. Najprej je povedal, kako je na začetku te ustanove imel namen pritegniti samo moške, da pa je potem Pij IX. na lastno pobudo članstvo raztegnil tudi na ženske in v odlok lastnoročno napisal besede: »Za vse vernike enega in drugega spola, *omnibus utriusque sexus Christi*

⁷ BELASIO, *Non abbiam paura! Abbiamo il miracolo dell'apostolato cattolico di 18. secoli e le sue sempre nuove e piu belle speranze* [Ne bojmo se! Imamo čudež katoliškega apostolata in 18 stoletij njegovega vedno novega lepega upanja], zv. 322, avgust 1879.

⁸ *Bollettino Salesiano*, julij 1879.

fidelibus.« Nato je podrobno opisal, kaj s pomočjo sotrudnic in pod vzvišenim vodstvom salezijancev delajo sestre Marije Pomočnice za deklice. Na koncu je omenil velike nevarnosti, ki so jim izpostavljene deklice v naših krajih in zlasti še v Ameriki. Spodbudil jih je, da bi pomagale salezijancem in sestram, da bi mogli vedno bolj širiti svoje delo za krščanski pouk in vzgojo. Toda s kakimi sredstvi naj bi sotrudnice stopile v to sodelovanje?

Našel bom nekatere, je dejal don Bosko. Najprej na vso moč poskrbite, da boste v srce dečkov in deklic v vaših družinah vcepile ljubezen do kreposti in gnus pred grehom. Isto skušajte storiti v družinah svojih sosedov, sorodnikov in prijateljev. Če zveste, da je kako neizkušeno dekle v nevarnosti za svojo čistost, jo skušajte z vsemi sredstvi odvrniti od tega in jo iztrgati iz krempljev krvoločnih volkov. Če bi zvedele, da so v kaki družini dečki ali deklice, ki naj bi dobili vzgojo ali šli na delo, dobro odprite oči in storite, svetujte, priporočite, naj jih pošljejo v zavode, vzgajališča, delavnice, trgovine, kjer jim z znanjem vcepljamo tudi sveti božji strah in kjer cvetijo lepe krščanske navade. Odprite v vaše družine pot knjigam in katoliškim časopisom in jih, potem ko jih boste prebrali v družini, dajte v roke čim večjemu številu ljudi in darujte najbolj pridnim obiskovalcem – dečkom in deklicam – krščanskega nauka. Zlasti pa, ko ugotovite, da kakega dekleta ni mogoče rešiti drugače, kot da jo umaknete iz okolja, v katerem živi, storite, kar morete, da jo spravite na varno.

Posebno pa vam priporočam pridne dečke, ki imajo radi pobožne vaje in ki obetajo, da imajo duhovniški poklic. Da, velespoštovane gospe, zavzemite se za te upe Katoliške cerkve, storite vse mogoče, rekel bom celo vse nemogoče, da bi pomagale v teh nežnih srcih rasti zametkom poklica, usmerite jih v kak zavod, kjer bi lahko gojili svoj poklic, in če so revni, jim pomagajte tudi z denarnimi sredstvi, ki vam jih je Božja previdnost dala v upravljanje, kakor vam bo svetovala vaša ljubezen do duš in vaša pobožnost. Ve boste presrečne, če boste v teh težkih časih mogle dati Cerkvi kakega duhovnika. V časih, ko duhovnikov tako zelo primanjkuje, da v nekaterih krajih naše Italije ob nedeljah sploh nimajo maše in zaradi pomanjkanja duhovnikov ni bogoslužja. Bog, angeli, vera, duše vam bodo hvaležni za tako prizadevanje in ve boste že tukaj na zemlji prejele stotero blagoslovov kot plačilo od Boga, poleg tega pa še venec zmage v nebesih.

Mogoče mi bo tukaj katera izmed vas dejala: »Za vse to je treba veliko denarja in jaz ne zmorem česa takega.« Odgovorjam na kratko, da vsaka pobožna ženska, ki ima rada Boga, Cerkev in duše, zna najti način, kako priskočiti na pomoč. Vem, da ve to že delate in to vsak dan dokazujete. Toda dovolite mi, da obžalujem, dà, vse vas vabim, da bi skupaj obžalovali veliko zaslepljenost ljudi našega časa. Vedno najdemo čas in sredstva za dolga zabavna potovanja, za bogata oblačila, da se pokažejo v javnosti na kaki prireditvi, za nakup ne enega temveč več parov plemenitih konj in dragih kočij. Če pa gre za miloščino, za dar v korist kake cerkve, za gradnjo kake sirotišnice ali doma za ostarele, da bi oblekli in nahranili revnega otroka, tedaj imajo pripravljenih tisoč izgovorov: kako slabo jim gre, koliko izdatkov imajo, kako pomagajo tu in tam, a končno ne dajo nič ali le malo za vero in za pomoč toliko dušam.

Ne dolgo tega mi je nekdo tukaj v Turinu pripravil soirée [večerno pojedino]. Nekdo, ki

je bil zraven, je dejal, da je bilo nekaj bajnega, veličastnega, kraljevskega. »Koliko je to stalo?« sem vprašal. »Sedemdeset tisoč lir.« Sedemdeset tisoč lir za eno večerjo! Kakšna slepota! S sedemdeset tisoč lirami bi lahko zbrali sedemdeset dečkov, jim omogočili šolanje in mogoče dali Cerkvi sedemdeset duhovnikov, ki bi z Božjo pomočjo mogli za Boga pridobiti tisoče in tisoče duš. In pomislite, da so tega gospoda pred nekaj meseci prosili, da bi plačal v nekem zavodu mesečnino za tri mesece za nekega dečka, pa je prošnjo odbil. Gotovo bo Bog nekega dne zahteval od njega račun za tisto večerno pojedino. Vi pa pri vsem tem vidite, kako se ljudje našega časa otepajo dobrih del.

Kar vam pripovedujem o razsipavanju z velikim imetjem, lahko povem tudi o manjših nepotrebnih izdatkih, ki, če so pogosti, jemljejo družinam možnost, da bi podpirale dobrodelne ustanove in povečevale učinkovitost verskih ustanov.

Velezaslužne sotrudnice, ne bi vam rad oteževal vest in vas učil, da ne živite v skladu z vašim stanom in vašimi možnostmi, hočem vam samo povedati in vam zabičati, da ne bi dovolile, da v vaša srca in vaše domove vstopa veliki bič razkošja. V tem primeru boste lahko prihitele na pomoč dobrodelnim ustanovam, pomagale brisati solze tolikेरim družinam in rešiti toliko ubogih otrok, ki so zbrani v naših ustanovah in jih vzdržuje krščanska dobrodelnost.

Res je, da so sotrudnice uspešno sodelovale v dobrodelnih ustanovah, ki jih je vodil don Bosko. Za to imamo brez števila dokazov. Vsakemu novemu zavodu je kot nekoč kaka dobra gospa postala dobrotljiva mati, ki mu je pomagala. Tak je bil primer gospe Jacques v Oratoriju sv. Leona v Marseillu. Te dobrotnice se niso omejevale samo na potrebe bližnje hiše, temveč so mislile tudi na materno hišo. O teh dobrodelnostih imamo dokaze, ki jih je treba ohraniti našim potomcem. Dostikrat se je govorilo o gospe Susanni, kot so jo imenovali sobratje v Varazzeju. Doma iz Celleja in bivajoča v Albissoli je storila ogromno dobrega v začetku te hiše. Imela je tak vpliv v Genovi, da je preprečila izvedbo škodljivih odlokov proti njenemu zavodu. Podali bomo eno izmed njenih pisem don Rui sedaj, ko se bliža praznik Marije Pomočnice.

Velespoštovani gospod Rua, predragi in preljubi nečak!

V svoje veliko zadovoljstvo bom jutri zjutraj s prvim prevoznim sredstvom iz Capo d'Albissole odposlala v Sampierdareno na vaš naslov košaro sadja za našega dragega, veličastnega, dobrega don Boska, vašega nadvse dobrega očeta. Na dnu košare bo zavitek, v katerem bodo štirje robci in tri rjuhe iz batista z vezenim mojim imenom. Nočem jih niti uporabiti niti jih pustiti kot dediščino. Naj jih uporabi presлавni don Bosko. So čisto novi in jih nisem nikoli uporabila. Upam, da bodo breskve in pomaranče zadosti sladke. Včeraj so mi jih poslali iz Finaleja. Prav tako mi je uspelo prihraniti za te vaše veličastne praznike karli jabolka.

Bodite tako dobri in molite zame, da bom mogla lepo in sveto umreti.

Gospod Angelo Riello, duhovnik Misijonske družbe iz Zavoda plemičev v Savoni, mi je pisal, da ni prejel Vestnika za mesec maj. Poslala sem mu svojega. Priporočam, da ga ne bi pozabili; gre za enega največjih dobrotnikov prve odprave misijonarjev. Nabral je več kot eno veliko nabirko, ki sem jo poslala don Bosku.

Njemu, vaši uglednosti, don Caglieru, don Durandu, don Lazzeru, velečastitemu don Pecheninu pošiljam najlepše pozdrave. Vaša najvdanejša in najbolj spoštljiva služabnica.
SUSANNA PRATO, vdova SAETTONÉ⁹
 22. maj 1879

Letno slovesnost praznika Marije Pomočnice je zelo motilo slabo vreme, ves dan je brez prenehanja lilo. Kljub temu je bila cerkev od zgodnjega jutra do poznega večera polna ljudi. Z ordinarijevim dovoljenjem je pontificiral msgr. Berengo, ki so ga dvanajst dni prej premestili iz škofijskega sedeža v Adrii v Mantovo. Dva stavka izpod peresa blaženega don Bologni razodevata vse zadovoljstvo zaradi uspeha tega praznika.

Dragi moj don Bologna!

Pošiljam ti nekaj pisem, ki jim dopolni naslov in jih pošlji naprej.

Če ti bo uspelo, da boš za praznik sv. Janeza Krstnika pripeljal s seboj gospoda župnika pri sv. Jožefu, bo zares prvorazredni praznik. Reci mu, da soglašam z vsem, kar mi je pisal v svojem zadnjem pismu. O vsem ga bom obvestil.

Reci madame Jacques, da naj bo pogumna v svoji bolezni. Sestre bodo poskrbele za vse in ji bodo poslušne na prvi migljaj.

Kako nekaj veličastnega je praznik Marije Pomočnice! Več kot 6.000 obhajil na sam dan praznika.

Vale et valedic.

DUH. JANEZ BOSKO

Opata Guiola ni bilo na praznik sv. Janez Krstnika. Godovni dan je ponudil zaželeno priložnost, da so sinovi izrazili svojo otroško vdanost z zasebnimi mislimi,¹⁰ skupnimi darovi¹¹ in javnimi prireditvami. Himna, ki jo je napisal don Lemoyne in uglasbil mladi dirigent Dogliani, je dramatično predstavljala štiri inšpektorije, ki so jih pravkar ustanovili, in štiri glavne don Boskove ustanove: salezijansko družbo, družbo hčera Marije Pomočnice, ustanovo Marijinih sinov in združenje salezijanskih sotrudnikov. Slavljenec je v zadnjem nagovoru z radostnim navdušenjem napolnil fante in goste, ko jim je s svečanim poudarkom naznanil, da je iz osrednje Pampe prejel pismo don Costamagna, ki mu poroča o uspešni evangelizaciji domačinov Indijancev. Kdo bi mogel iz don Boskove mirnosti sklepati, da mu je na predvečer tako lepega dne uslužbenec javne varnosti prinesel odlok o zaprtju njegovih šol?

Doglianijeva glasba je vse zelo navdušila. Skladatelj je znal izkoristiti velike možnosti, ki mu jih je dajalo besedilo himne in omogočilo zares veličastno

⁹ Zasluži, da poznamo tudi še drugo pismo iste gospe, ki ga je pisala don Rui prejšnji mesec (Dodatek, št. 18).

¹⁰ V Dodatku (št. 19) prinašamo genialno zamisel nekega fanta, ki je iz krojača postal knjigarnar. Nato priobčujemo pismo, ki ga je leto pozneje o isti priložnosti napisal neki drug gojenec.

¹¹ Dragocen žametast večerni plašč, ki so ga darovali nekdanji gojenci, damast za cerkev pričujočih nekdanjih gojencev, beli stolon z zlatimi vezeninami sester Marije Pomočnice.

predstavitev zaradi odličnih glasov, ki jih je imel na voljo. Tudi zunanjim obiskovalcem je glasba zelo ugajala. Za večerjo je Dogliani stregel pri mizi predstojnikom, ki so večerjali še v skupni obednici, to je bila njegova služba. Ko so sobratje odšli in je pospravil obednico, se je približal don Bosku, da bi mu poljubil roko in odšel. Toda don Bosko ga je prijel za roko in mu rekel, naj malo počaka. Prinesli so kavo za don Boska – znamenje, da ga zelo boli glava. Bili sta dve čaši. »Daj, Dogliani, popij tudi ti kavo.« Dogliani je pogledal don Cagliera in hotel nakazati, da ta čast pripada njemu. Toda don Bosko je nalil in mu ponudil. Popil je, se zahvalil in odšel. Še danes ga spomin na to dobro prevzema in si ne more kaj, da ne bi s hvaležnostjo mislil na don Boska.

Za praznik je baron Heraud iz Nizze Marittime poslal don Bosku slaščice, da si obogatijo mizo, in priložil tudi izdaten dar. Blaženi se mu je prisrčno zahvalil.

Predragi gospod baron!

Vaš gospod brat ali vaš veliki prijatelj Felice baron Arnaud gre v Nizzo in jaz izrabljam priložnost, da vam pošljem nekaj novic. Poznana zadeva je končana, vendar še nimam končne odločitve. Bomo videli!¹²

Vaše slaščice so bile odlične in ugotovili smo, da sta sladkost in dobrota darovalca odlična znanilca vaše osebe. Naredile so veličasten vtis.

Kakor sem vam že sporočil, sem prejel vaših 1.000 frankov in jih tudi takoj izdal. Dobil jih je duhovnik Giuseppe Fagnano, ki bo na začetku avgusta odpotoval v Buenos Aires, kjer bo po naročilu svetega očeta ustanovil prvo župnijo.

O drugih stvareh vam bom poročal prihodnjič. Zelo so mi potrebne vaše molitve.

Bog naj blagoslovi vas in gospo baronico in vaju oba ohrani pri trdnem zdravju.

V globoki hvaležnosti vaše uglednosti najvdanejši in najzvestejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. julij 1879

V Oratoriju so upali, da bodo imeli za praznik sv. Janeza v gosteh odvetnika Comaschija iz Milana, čigar globoko spoštovanje do don Boska je bralcem že znano. Ker ga ni bilo, mu je blaženi takoj pisal.

Predragi gospod vitez!

Pretekle dni sem od trenutka do trenutka pričakoval, da vas bom mogel sprejeti med svoje cenjene goste, kakor ste mi pisali, pa ni bilo nič. Ste mogoče zboleli ali je kaka nesreča v družini? Nikakor si kaj takega ne mislim in prosim Boga, da to odvrne od vas.

Vsekakor veste, da smo tukaj vsi vaši in da, če pridete, pridete v svojo hišo.

Bog naj blagoslovi vas in vašo družino in imejte me vedno za vaše uglednosti hvaležnega in najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. junij 1879

¹² O tem glej BiS XIII, str. 355.

Del slovesnosti, ki so jih pripravili za to priložnost, je bil posvečen msgr. Gerlandu Marii Genuardiju, prvemu škofu v Acirealeju, ki je don Cagliera in don Duranda med njunim potovanjem po Siciliji sprejel »z izredno dobroto in ljubeznivostjo«. Zbral je svoje duhovnike v škofijski palači in ju slovesno predstavil duhovniškemu svetu svoje škofije, s srcem na dlani slavil don Boska in salezijance in se imenoval njihovega »sobrata«.¹³ Don Bosku je bilo veliko do tega, da bi na dan sv. Petra on pontificiral v cerkvi Marije Pomočnice. Toda ordinarij je postavil pogoje, ki so pomenili isto kot prepoved, tako da monsinjor ne samo, da ni smel pontificirati, temveč tudi ni smel biti navzoč pri slovesni maši.

Kakor vidimo, obiski velikih osebnosti v Oratoriju niso nikdar prenehali. Zanimivo je slišati vtise, ki so jih tam dobili. K že navedenim izjavam bomo dodali še eno, ki jo je don Bosko prejel proti koncu maja. Pater Leonardo Maria Guerra najmanjših bratov (*Ordo Minimorum* – eremiti Frančiška Pavelskega) mu je pisal: »Vedno se z največjim veseljem spominjam dnevoj, ki sem jih po dobroti vaše spoštovane uglednosti prebil v vašem vrtu resnične kreposti in gostoljubja. Ko sem se vračal iz svojega afriško alžirskega misijona in sem zares potreboval počitka, sem se lahko zaradi vaše velike ljubezni spodbudil v dobrem in zbral v duhu.«

V povezavi z don Boskovim praznikom je bil tudi tradicionalni sprejem nekdanjih gojencev. Vabila so razpošiljali ob prazniku, slovesnost pa se je obhajala zadnje tedne šolskega leta. Leta 1879 so izbrali 17. avgust. Pri bratskem obedu se jih je zbralo več kot šestdeset. Vsi so enodušno povelicevali don Boska. V svojih napitnicah so povzemali zgodovino prvih časov. Eni so povelicevali silen napredek ustanove, drugi so napovedovali prihodnost in nekateri so budili spomine na dogodke iz don Boskovega življenja. Don Bosko se je po tistih besedah zahvalil Bogu za milost, da je videl okrog sebe venec svojih nekdanjih učencev, jih navduševal, da bi vztrajali v dobrem, in jih vabil, da bi vsaj sto let obnavljali take sestanke. Dejstvo je, da so se nekdanji don Boskovi gojenci rade volje vračali v svoj oratorij in se ga veselo spominjali. »Da povem po pravici,« je eden izmed najbolj oddaljenih pisal svojemu nekdanjemu tovarišu,¹⁴ »je bila zame prava sreča, da sem del svoje mladosti prebil pod don Boskovim varstvom v Oratoriju. V Oratoriju je nekaj posebnega, neki poseben način vzgoje, ki ga ni mogoče najti v drugih zavodih, ki niso pod vodstvom velikega don Boska.«

Dan po godovnem slavlju se je končal natečaj, ki je trajal dve leti in pri katerem je imel don Bosko *pars magna* [velik delež]. Povod zanj je dala *L'Unità Cattolica*, ki je 1877 ob koncu natečaja za knjigo o sv. Jožefu takoj dala pobudo za naslednji natečaj za knjigo o sv. Petru. Msgr. Pietre Ceccarelli, župnik pri San Nicolasu v Argentini, ki je takrat bil v spremstvu svojega nadškofa, je bral čla-

¹³ Pisma don Cagliera don Bosku, Acireale, 3. in 9. marec 1879.

¹⁴ Pismo don Federica Mulattierija, Clavesana, 24. marec 1879.

nek. Spomnil se je, da je tudi on daroval svojo prvo mašo na obletnico prvaka apostolov, čigar ime je tudi sam nosil, in je privolil v ponudbo. Ponudil je nagrado tisoč lir tistemu, ki bi v preprostem ljudskem duhu napisal boljšo knjigo o sv. Petru. Preprostost sloga in poljudnost pa ne bi smeli biti taki, da ne bi vsaj v opombah omenjali dveh dogodkov, to je prihoda sv. Petra v Rim in papeževe nezmotljivosti. Monsinjur je prepustil stvar teologu Margottiju, uredniku omenjenega časopisa, s pogojem, da don Bosko predseduje odboru pristojnih salezijancev, ki bi presodili delo. Pogoji naj bi bili taki, kot so v podobnih primerih: gesla za prepoznanje rokopisov, imena pisateljev v zapečatenih ovojnica in odprtje ovojnic, potem ko je zmagovalec določen.

Malo pozneje je neki dober katoličan iz Mantove, ki je ostal vedno neimenovan, predlagal podobno ponudbo svojemu škofu: natečaj za življenjepis sv. Pavla in enako nagrado za najboljšega natečajnika. Škof, ki je vedel za prejšnji natečaj, je prosil Margottija, da bi povezal oba natečaja in prepustil razsodbo komisiji, ki bi jo imenovali v Turinu. Novica je zelo ugajala teologu, ki jo je razglasil na posebnem tiskanem listu.

Rokopisi so začeli kmalu prihajati. Čas natečaja je trajal do 29. junija 1878. Don Bosko je določil komisijo za 1. avgust tega leta,¹⁵ ko so začeli ocenjevati. Zmagovalca naj bi razglasili 18. januarja 1879. Toda zaradi velikega števila rokopisov in obsega nekaterih je bilo treba več časa in odbor je preložil razglasi-
tev na 29. junij 1879.

Za natečaj o sv. Pavlu je odbor dobil na vpogled samo štiri primerke. Po uradnem posvetu so se zedinili za delo duhovnika Giacoma Murene, člana misijonske družbe, rojenega v Piacenzi, bivajočega v Ferrari.

Za drugi natečaj pa je bilo treba več časa, razen tega pa se je stvar zavlačevala. Prišlo je deset rokopisov. Odbor je izključil najprej življenjepise, ki niso ustrezali predpisom. Ostalo je troje del. Tukaj so se mnenja razdelila, kajti primerjava je bila zelo težka. Ko se je don Bosko zavedel, kateremu rokopisu so ocenjevalci najbolj naklonjeni, je prekinil razglabljanje in predlagal, da bi rokopise poslali msgr. Roti, ki ni bil več škof v Mantovi, temveč naslovni nadškof v

¹⁵ Uradni seznam članov odbora: 1. Bosko don Janez, *predsednik*. 2. Cays, grof don Carlo, doktor obojega prava, *tajnik*. 3. Bonetti don Giovanni, profesor literature in teoloije. *Eksaminator*. 4. Cagliero don Giovanni, doktor in profesor teologije. *Eksaminator*. 5. Cerruti don Francesco, doktor literature, profesor zgodovine in teologije, ravnatelj zavoda v Alassiu. *Eksaminator*. 6. Dalmazzo don Francesco, doktor literature, ravnatelj gimnazije liceja Valsalice. *Eksaminator*. 7. Durando don Celestino, profesor literature. *Eksaminator*. 8. Francesia don Giovanni Battista, doktor literature, profesor teologije, ravnatelj občinskega zavoda v Varazzeju. *Eksaminator*. 9. Rua don Mihael, profesor literature, biblične hermenevtike in teologije, prefekt Oratorija sv. Frančiška Saleškega. *Eksaminator*.

Namestniki: Če bo treba, bodo zgoraj navedene nadomestili naslednji eksaminatorji: Barberis don Giulio, doktor teologije. Bertello don Giuseppe, doktor teologije. Belmonte don Domenico, profesor filozofije, ravnatelj zavoda San Carlo v Borgu San Martino.

Kartagini, ugleden prelat, spoštovan zaradi svojega znanja in kreposti. Njemu naj bi prepustili odločitev. Odbor je sprejel ta predlog enoglasno in se odpovedal samoljubju v korist stroge pravičnosti, kakor je predlagal don Bosko.

Msgr. Rota je sprejel razsodniško vlogo in je 13. maja 1879 pisal tajniku odbora: »Prebral sem, in ker ne zaupam svoji sodbi, sem dal prebrati tri življenjepise sv. Petra pristojnim osebam. Izbrali so življenjepis v petih zvezkih, ki nosi naslov *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam* (Matth., XVI, 18) [Ti si Peter skala in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev (Mt 16,18)] in Origenovo besedilo *Nec adversus Petram, super quam Christus Ecclesiam aedificavit, nec adversus Ecclesiam portae inferi praevalerunt* (Orig. in Matth.)« [Niti proti Petru, na katerega je Kristus postavil svojo Cerkev, niti proti Cerkvi ne bodo zmagala peklena vrata (Origen k Mateju)]. »Mnenje škofijskih cenzorjev je bilo: »Zdi se nam, da je pisatelj v petih zvezkih dosegel načrtovani namen. Jasnost, preprostost, razvidnost so lastnosti, zaradi katerih bo v zadovoljstvo in korist ljudstvu, ki mu je namenjeno.« Nato so ob nekaterih opombah o slogu in jeziku dodali: »Sicer pa so dejanja sv. Petra tako predstavljena, da jih bodo razumeli skoraj vsi preprosti bralci.« S to oceno je odbor določil nagrado msgr. Ceccarellija pisatelju knjige, ki nosi kot moto navedeni besedili.

Odbor so sklicali za 25. junij. Odprli naj bi ovojnice z imeni pisateljev življenjepisov sv. Petra in Pavla, ki naj bi prejeli nagrado. Pri tem je bil navzoč tudi teolog Margotti, ki so ga prosili, da je odprl ovojnice. Ko so odprli ovojnico, ki je pripadala besediloma sv. Mateja in Origena, so ugotovili, da je v njej ime duhovnika JANEZA BOSKA. Ko so razglasili izid, je don Bosko takoj izjavil, da ni pisal zato, da bi prejel nagrado, temveč ker je šlo za slavo poglavarja apostolov in se ni mogel upreti, da ne bi sodeloval pri tem. Ko je tajno priložil svoj spis k drugim delom, je mislil zgolj na korist preprostega ljudstva, saj je bil to glavni cilj pobudnika. Odklonil je nagrado in predlagal, da naj bi denar namenili ustanovi, ki jo bo imenoval sam začetnik natečaja msgr. Pietro Ceccarelli.¹⁶

Natečaj ni zahteval še neobjavljenih del. Zato je don Bosko lahko preprosto predelal svoje *Življenje sv. Petra*, ki je izšlo v apostolovem jubilejnem letu in ga delno spremenil, nekaj dodal in marsikaj opustil.¹⁷ Knjiga je izšla šele 1884.¹⁸

Večkrat smo že omenili malo loterijo leta 1878. Potreba, da bi iz loterije dobili čim več, je silila, da so odlagali žrebanje vse dotlej, dokler je bilo mogoče prodajati srečke. Dne 24. maja je don Bosko razposlal novo okrožnico. Skoraj

¹⁶ *Unità Cattolica*, 17. avgust, 2. september, 6. oktober 1877; 16. januar, 27. in 29. junij 1879.

¹⁷ Don Caviglia je izdelal primerjavo te predelave s prvotnim besedilom v *Don Bosco, Opere e scritti editi e inediti*. II. zv., I. del: *Le Vite dei Papi*. I. serija: *Da S. Pietro a San Zeffirino*, str. 11. Značilno je dejstvo, da so v predelani izdaji izginili vsi navedki iz spisov kanonika Lorenza Gastaldija.

¹⁸ *Vita di S. Pietro Principe degli Apostoli raccontata al popolo per il SAC. BOSCO GIOVANNI*. Druga izdaja. Sampierdarena, Tis. San Vincenzo de Paoli, 1884. Nosi ovitek Katoliškega branja, vendar brez številke zvezka.

neverjetna je vztrajnost, s katero je vlekel naprej obveznost, za katero je menil, da si jo mora naložiti.

Velezaslužni gospod!

Znašli smo se na koncu male loterije, ki smo jo začeli v korist ubogih dečkov tega zavoda. Ker nam je ostalo lepo število neprodanih srečk, si dovoljujem, da vam jih nekaj priporočim in ponudim ...

Upam, da jih boste prevzeli. Če jih boste 30. junija imeli še kaj, jih brez nadaljnjega pošljite nazaj.

Usmiljeni Bog, ki obljublja bogato plačilo vsem, ki so v njegovem imenu dali bližnjemu kozarec vode, naj vam bogato poplača vaše dobro delo. Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. maj 1879

Medtem sta se zgodili dve stvari. Ker je Božji služabnik poslal srečke tudi v Francijo, je veliko Francozov plačalo ceno srečke, srečke same pa so poslali nazaj in takoj podvojili nagrado. Poleg tega se je nabralo še več dobitkov in so zato upravičeno pomnožili število srečk. Sedaj je don Bosko v Francijo poslal okrožnico, v kateri je zapisal, da bo vrnil vrednost prodanih srečk v korist dečkov v oratorijih v Nici, Marseillu, Navarru in Saint-Cyr, »ki so podrejeni salezijancem in imajo zato enako pravico, da uživajo sadove loterije«. ¹⁹ Prepričan, da bo misel ugajala tako v Franciji kakor v Italiji, je poslal nekaterim posameznikom tudi cele zavoje srečk.

Vestnik je natančno sporočal, kar je don Bosko razglasil v svoji okrožnici tistim, ki so se prvi odzvali njegovemu povabilu za novo leto. Vztrajal je pri propagandi in prosil, da naj neprodane listke pošiljajo nazaj. ²⁰ V dodatku avgustovski številki *Vestnika* je objavil dodatne predmete, katerih število je doseglo 501, glavnina pa je prihajala iz zbirke slik iz dediščine barona Barbania. Zaradi teh bogatih dobitkov je don Bosko ponujal srečke tudi vplivnim gospodom, kot npr. članom italijanske kraljeve hiše in grofu Chambordu. Kraljeva hiša je vzela petsto srečk, medtem ko sta grof in grofica Chambord izrazila svoje obžalovanje, ker jima potreba za podporo toliko francoskih dobrodelnih ustanov onemogoča, da bi podpirala še Oratorij v Turinu, čeprav bi jima to bilo ljubo. Kljub temu je grof, verjetno potem ko je prebral okrožnico, ki je bila namenjena Franciji, poslal don Bosku petsto frankov in mu dal vedeti, da mu je zelo pri srcu pomoč toliko dobrodelnim ustanovam, in če ni mogel prevzeti loterijskih srečk, je vendar hotel pokazati, da ceni njegovo delo in se toplo priporoča v njegove molitve. ²¹ Don Bosko je delil srečke tudi kardinalom in škofom, kolikor je mogel

¹⁹ Dodatek, št. 20.

²⁰ *Bollettino Salesiano*, januar, februar, april, julij, avgust 1879.

²¹ Dodatek, št. 21 (A–D).

in znal. Kopica pisem v odgovor priča o veliki dobrodelnosti, ki je navdajala italijanski episkopat, čeprav ga je revolucija spravila skoraj na beraško palico. Vse pa je tudi dokaz velikega spoštovanja, ki so ga sveti pastirji gojili do don Boska. Med drugimi imamo tudi pismi škofov iz Angouléma in Grenobla. Pet desetih srečk je kupil tudi vodja mavricijskega reda.²²

Da bi zbral čim več sredstev za svoje ustanove v Franciji, je don Bosko dal tudi v pariškem Figaroju objaviti poročila o svojih domovih. Na tak način so mogli razširiti svojo dobrodelnost tudi tisti, ki so bili pripravljeni pomagati takim, ki so se trudili za revno mladino, pa o katoliških ustanovah bodisi niso bili obveščeni ali pa površno. Ta naloga je bila zaupana Grofu Caysu, ki se je obrnil na opata Paulina, ki ga je spoznal v Auteuilu kot glavnega pomočnika opata Roussela. Glavni urednik je rade volje sprejel ponudbo, da bi objavil kak članek, vendar je želel natančnejše podatke o celotni ustanovi. Ko jih je dobil, je dejal, da mu obveznost, da podpira samo francoske ustanove, onemogoča, da bi zlorabljal francosko velikodušnost in zato ne more priporočati drugih.²³ Naj povemo, da je pozneje, ko so salezijanci šli v Menilmontan, eden izmed urednikov *Figaroja* govoril z don Bellamyjem, da bi odprl subskripcijo in bi polovico prihodka obdržal časopis, don Bellamy pa ga je zavrnil, češ da don Bosko nima navade na tak način prositi za javno podporo.

Žrebanje loterije je bilo 30. avgusta. Vsem, ki so kupili srečke, se je don Bosko osebno zahvalil v pismu, ki se je glasilo: »Podpisani globoko hvaležen sporoča, da je prejel znesek za loterijske srečke, ki jih je vaša uglednost zadržala, in skupaj z dečki, ki ste jih obdarili, prosi Plačnika, da bi vas bogato poplačal za izkazano dobroto.« Ko se je vse končalo, je don Bosko menil, da je njegova dolžnost, da se v osebнем pismu zahvali vsem, ki so dodelovali pri loteriji:

Velezaslužni sotrudniki in sotrudnice!

Kakor sem vam že sporočil, se je loterija, ki je tekla od začetka preteklega leta, srečno končala.

Zato čutim dolžnost, da se srčno zahvalim za pomoč, ki ste nam jo dajali bodisi s tem, da ste nam poslali darove za dobitke, bodisi da ste prodajali srečke.

Bilo je nemogoče, da bi zadeli vsi, ki so se udeležili loterije. Vendar pa ima tisti, ki ni ničesar prejel, lepo zadoščenje ob misli, da je podprl dobro delo. Zlasti pa se more veseliti ob misli na plačilo, ki ga bo stokratno prejel na tem svetu, in na neminljivo nagrado v drugem.

Jaz pa vam zagotavljam pomoč svojih ubogih molitev in molitev vseh, ki so v naših domovih. Predvsem bodo molili za vas naši ubogi dečki, ki jim Bog po vaši zaslugi preskrbi hrano in obleko, medtem ko se mi trudimo, da skrbimo za tako njihovo učenje in vzgojo, ki bosta iz njih naredila dobre kristjane in poštene državljane.

²² Pismo prvega starešine Cova don Bosku, Turin, 12. marec 1879.

²³ Pismo gospoda J. Bellea, Pariz, 30. september 1879.

Hkrati vam sporočam, da bomo 19. tekočega meseca, na dan, ki je posvečen spominu prečastite Device Marije, opravili posebno bogoslužje v cerkvi Marije Pomočnice v Turinu z namenom, da bi Bog naklonil vam in vašim družinam blagoslov za vaše časne in večne koristi. Opravili bomo sveto mašo, pri kateri bodo vsi dijaki in rokodelci in bodo za vas darovali sveto obhajilo in druge posebne molitve.

Končno vam v upanju, da nam vaša pomoč pri vzdrževanju tolikšne zapuščene mladine nikdar ne bo manjkala, izražam svojo globoko hvaležnost in vas z največjim spoštovanjem pozdravljam.

Vaš najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Med drugo polovico septembra in prvo oktobra je don Bosko obiskal zavode v Liguriji. Verjetno je bilo to v času letnih duhovnih vaj, ki so jih opravljali v Sampierdareni. Vendar o tem potovanju ne bi vedeli ničesar, če ne bi bilo nami-ga pri izražanju sožalja grofu Eugeniu De Maistre, ki mu je umrla žena.

Predragi gospod grof Eugenio!

Ne vem, kako bi začel to pismo! Ko sem bil na obisku naših zavodov v Liguriji, sem prejel sporočilo, da vaša gospa soproga ni več med živimi. Predstavljam si žalost, ki jo je ta smrt povzročila vam in vsej vaši družini! Žal mi je, da ne morem storiti drugega, kot da molim. To smo delali in delamo tako za vas kakor za vašo umrlo soprogo. Ko je bila zelo bolna, nam je to sporočila kneginja in prosila za naše molitve. Molili smo v vseh naših zavodih, vendar nas Bog ni uslišal ali bolje rečeno je ta cvetlica je v Božjih očeh dosegla lepoto, da si je zaslužila, da jo je Stvarnik iz zemeljskega presadil v vrt neminljive sreče v nebesih. Molimo Božje načrte in recimo: Fiat voluntas tua [zgodi se tvoja volja].

Toda vas, gospod grof, v teh okoliščinah lahko tolaži več stvari. Izgubili ste družinsko mater tukaj na zemlji in tako dobili nebeško priprošnjico pri Bogu, da boste prišli za njo v veliko boljšem stanju, kot je tukaj, in dokler bomo živeli tukaj na zemlji, ji bomo pomagali z našimi molitvami, če je to še potrebno, ali ji vsaj približali čas vstopa v nebesa.

Bog naj vas blagoslovi, moj vedno dragi gospod Eugenio, in z nami vso vašo družino, vse pa naj nas razsvetljuje na poti v nebesa. Amen.

Z vsem spoštovanjem in ljubeznijo imam čast, da se imenujem v J. K. vaše uglednosti najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. oktober 1879

S tem poglavjem smo morali prekiniti zgodovino boja, ki ga je moral don Bosko leta 1879 prestat v Oratoriju za Oratorij in ki ji moremo slediti brez prekinitve v vseh obdobjih. Videli smo že začetek spora zaradi učiteljev, toda najhujši vihar je prišel šele pozneje. Božji služabnik je dejal, da se je Oratorij rodil in rasel pod udarci. Pod udarci pa je živel tudi naprej.

7. POGLAVJE

ZAPRTJE ŠOL V ORATORIJU

DON BOSKOVA ZAVLAČEVALNA TAKTIKA, ki smo jo videli, da si jo je izbral v sporu s turinskim šolskim svetom v zadevi učiteljev, ne le da ni ustavila boja, temveč ga ni mogla niti upočasniti. Da bi preprečili nevarnost zmote, ki bi ji mogel kdo zapasti zaradi nepopustljive odločnosti, ki jo je don Bosko pokazal v tem boju, je treba dobro poznati stanje takratne italijanske šolske zakonodaje, ki se nanaša na srednje državno in zasebno šolstvo, tako od države priznано kakor nepriznано.

Javno in zasebno šolstvo v Italiji je usmerjal tako imenovani Casatijev zakon z dne 13. novembra 1859 in se je imenoval po Gabriju Casatiju, ki si ga je zamislil. Duh, ki je preveval ta zakon, je svoboda. Poleg državnih šol je priznaval tudi druge, od katerih sta dve posebnega pomena. Člen 246 pravi: »Vsak državljan, ki je izpolnil petindvajset let in ima potrebne moralne sposobnosti, ima pravico odpreti javno srednjo šolo s konviktom ali brez njega.« Sledijo trije pogoji, izmed katerih je najpomembnejši tisti, ki zahteva, da morajo poučevati samo zakonito usposobljeni učitelji. Na tak način smo dobili *zasebne institute*, ki naj bi jih v moči zakona država nadzorovala, ne pa tudi vodila. Državni nadzor se je raztezal na zaščito morale, na higieno, javni red in pouk.

Druga oblika srednjega šolstva je bila osnovana v členih 250 in 251, ki sta obravnavala šolo »znotraj družin pod nadzorom staršev ali njihovih zakonitih predstavnikov, in je namenjena otrokom družin in sorodnikov«, kakor tudi šola, ki jo vodi »več združenih družinskih očetov« z namenom, »da bi pod svojim nadzorom in odgovornostjo skrbeli za svoje otroke«. To je bila tako imenovana *scuola paterna* [očetna šola], ki »ni bila podvržena nobenemu državnemu nadzoru«. Za take so lahko šteli tudi srednje šole v zavetiščih, kjer so velikodušni dobrotniki človeštva zbirali revne in zapuščene otroke, da bi jim izkazali starševsko varstvo. Res je, da so ministrske okrožnice in razlage šolskih nadzornikov to načelo svobodne šole skrčile zgolj na okras. Res pa je, da nobena izvršna oblast ne more odpraviti

zakona in da državljani, ki ne upoštevajo samovoljnega vmešavanja in neosnovanih zahtev, nikakor ne more biti ožigosani, da se ne pokorava državnim zakonom.

Sedaj, ko poznamo zakonsko osnovo, se seznanimo še z izvajalci zakona v Turinu. Sem sodi najprej prefekt, ki je pokazal največjo zavzetost v boju proti Oratoriju. Turinski pokrajini je vladal neki Minghelli Vaini, katerega življenje je v zaupnem pismu don Bosku opisal takrat dobro poznani občinski svetnik Dupraz in ga lahko povzamemo takole: revolucionar aktivist v Modeni leta 1848, član vlade v kneževini in po priključitvi poklican v ministrstvo. Leta 1849 direktor kaznilnice v Onegli, vendar brez potrebnih sposobnosti za organizacijo in vodstvo take ustanove. Po opravljeni inšpekciji in po poizvedovanju prestavljen za ravnatelja ženske kaznilnice in zavoda za spolne bolezni v Turinu. Poslanec v parlamentu, inšpektor kaznilnic, prefekt v Cagliariu in Turinu. Drug pripadnik nekdanje kneževine Modene Nicomede Bianchi iz Reggio Emilie, prisodnik javnega šolstva v Turinu, je bil pravzaprav *faktotum* v tej zadevi in je vnesel v šolstvo sektaškega duha, kot je to mogoče razbrati iz njegovih zgodovinskih del. Nadzornika Rhoja je podpiral njegov brat duhovnik, preprost osnovnošolski učitelj, ki pa je zlorabljal vlogo šolskega nadzornika. Oba sta bila don Boskova sošolca v šolah v Chieriju. V njiju je telo sovraštvo do blaženega, odkar je bil neki njun nečak odslovljen iz zavoda v Mirabellu. Nesrečni teolog je pretil, da se bo maščeval zaradi storjene krivice, kot je on to imenoval. Leta 1879 je marsikje govoril proti Oratoriju in naznanjal kot gotovo zaprtje šol v Oratoriju, ne da bi na kakršen koli način pokazal, da bi mu bila ta odredba nevšečna. Don Bosko je po vrnitvi iz Rima obiskal nadzornika in mu z omembo obeh inšpekcij rekel: »Upam, da mi boš vsaj ti pomagal.« Ta pa mu je odgovoril, da se drži zakona. Don Bosko je vztrajal in ga spomnil starega prijateljstva ter navedel svoje razloge, vendar ni mogel dobiti od njega drugega odgovora kot: »Spravi se v red. Spravi se v red.« En razlog take neizprososti je bil, da ga bodo poslali za šolskega nadzornika v Palermo ali pa bi sploh izgubil kruh.

Sedaj pa navedimo dejstva. V devetdnevnic Marije Pomočnice je tajnik Pokrajinskega šolskega sveta poslal blaženemu prepis ministrskega odloka z dne 16. maja, ki ukazuje zaprtje gimnazije pri Oratoriju sv. Frančiška Saleškega. Izvedba ukaza je naložena prefektu kot predsedniku Turinskega šolskega sveta. Drakonski odlok se je opiral na dva razloga: prekršek proti usposobljenosti učiteljev glede na zakonske predpise in ponovna don Boskova prevara, ko je pošiljal turinskim šolskim oblastem seznam diplomiranih učiteljev, medtem ko so v resnici poučevali nediplomirani. Treba je povedati, da to sporočilo odloka ni bilo uradno, temveč samo kot obvestilo, da bi mogli storiti potrebne korake. Prefekt je storil to zato, ker je bila večina članov šolskega sveta naklonjena don Bosku in je nameraval poslati uradni odlok na dan pred odhodom gojencev na jesenske počitnice.

Treba je bilo izrabiti čas in tako preprečiti nesrečo. Don Bosko je šel k prefektu in se mu zahvalil za obzirnost, mu predstavil svoje razloge in mu želel izročiti kot spomenico naslednjo listino.

Velespoštovani g. prefekt!

Lepo prosim vašo spoštovano uglednost, da bi prisluhnili nekaterim dejstvom, ki se nanašajo na uboge dečke iz zavetišča, imenovanega Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Pojasnilo o odloku, s katerim gospod prosvetni minister ukazuje zaprtje gimnazije v zavetišču oziroma sirotišnici z imenom Oratorij sv. Frančiška Saleškega.

ZGODOVINSKI POGLED

Priganjan od žive želje, da bi poskrbel za toliko nesrečnih fantov, ki se jim zaradi zapuščenosti obeta žalostna prihodnost, sem se že 1841 začel truditi, da bi zbral čim večje število takih fantov v nekakšnih parkih za oddih. Leta 1846 smo za najbolj ogrožene odprli dobrodelno ustanovo, kamor so civilne oblasti pošiljale take vrste zapuščenih dečkov. Glavni cilj je bil, da bi se priučili kake obrti in se usposobili, da bi si nekega dne sami služili kruh. Med sprejetimi fanti je bilo nekaj takih, ki so od nara-ve prejeli posebne sposobnosti za šolanje, in takih, ki so prihajali iz propadlih plemiških in meščanskih družin in bi bilo primerno, da bi jim omogočili srednjo izobrazbo. Uspehi so bili zadovoljivi: veliko jih je uspelo v trgovini, vojaščini, šoli in nekateri so zasedli celo univerzitetne stolice. Nekateri so se želeli izpopolniti v tiskarstvu in so postali tiskarski učenci. Te šole je šolska oblast vedno imela za dobrodelno ustanovo, za zavetišče, za očetne šole v soglasju s členi 251 in 252 Casatijevega zakona o šolstvu. Šolski nadzorniki, prosvetni ministri in sam vladajoči kralj Umberto I. so bili vedno naši najuglednejši dobrotniki tako z nasveti kakor tudi z denarnimi podporami. Šele leta 1877–78 nam je šolski nadzornik ukazal, naj v naše gimnazijske razrede postavimo diplomirane učitelje, sicer ne bo več dovolil gimnazijskih razredov za te naše uboge dečke.

Menimo, da bi bila to prava nesreča za toliko otrok iz najnižjega sloja ljudstva, saj jih ne bi nihče več vzdrževal in kot neizučeni bi se morali vrniti v svoj prejšnji položaj. Ker pa se z druge strani želim pokoravati državi, sem skušal postaviti v posamezne razrede učitelje z ustreznimi diplomami. Ker so nekateri zaposleni z gmotnim upravljanjem zavoda, smo jim dali usposobljene pomočnike, ki imajo ustrezne naslove, da so asistirali in vodili razrede, ko so bili razredni učitelji odsotni. Tako so potekale stvari, ko je v moji odsotnosti gospod šolski nadzornik (pismo z dne 2. januarja tekočega leta) nepričakovano obiskal naše šole. Izjavil je, da se glede reda, snage, higiene, discipline ne more pritoževati, da pa so bili trije učitelji v tistem trenutku odsotni zaradi upravnih poslov in so namesto njih vodili razrede njihovi namestniki. Samo zaradi tega je, kakor je zapisano v pismu, zagrozil z zaprtjem zavoda, če ne bodo stalno na mestu profesorji, ki so zapisani v seznamu. Naj povem, da šolsko leto v tem zavetišču traja od 15. oktobra do 15. septembra, da je urnik razporejen tako, da imajo profesorji čas tudi za druge opravke in da nekatere dni niso navzoči. Če niso vedno na voljo za pouk, pa takrat, ko so v šoli, s posebno dejavnostjo nadomestijo, kar so izgubili.

Prav tako je treba opomniti, da ni nobenega zakona, ki bi zasebnim šolam ukazoval, da se morajo držati urnika državnih šol. Ne poznam zakona, ki bi profesorjem prepovedal, da bi jih kdo nadomeščal, ko ne morejo biti v svojem razredu, zlasti še, ker so na voljo namestniki z ustreznimi naslovi. Poznamo veliko primerov, ki pričajo o nasprotnem. V tem našem Turinu npr. je učitelj brez kakršne koli diplome, ki že več mesecev nadomešča v 1. razredu liceja nekega rednega profesorja.

Da se pokažem poslušnega šolski oblasti in da izkažem vsem šolskim predstojnikom dolžno čast, prosim kot uslugo nekaj časa, da bom uredil ne samo to, kar predpisujejo zakoni, temveč tudi tisto, kar želi šolski nadzornik.

Zato kot oče teh ubogih otrok najnižjega ljudskega sloja prosim vašo spoštovano uglednost, da bi se zavzeli pri Turinskem šolskem svetu, in če je treba, tudi pri prosvetnem ministru, da bi ne meni, temveč tem ubogim dečkom dali potreben čas.

Upam, da bo moja prošnja uslišana. Če pa to ne bi bilo mogoče, pa bi zato, da ne bi vrgli na cesto teh ubogih fantov, privolil v težko žrtev in spremenil upravo zavoda tako, da bi mogel vsak profesor biti ob pravem času na svojem mestu po predpisanim urniku.

Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. maj 1879

Blaženemu je bilo veliko do tega, da bi umaknili odlok. Zato je poslal te spomenice mnogim vplivnim osebnostim v Turinu in Rimu: komendatorju Barberisu, ministrskemu predsedniku Depetrisu, obrambnemu ministru De la Rochu, prijatelju don Dalmazzu in drugim visokim gospodom. V kapitlju je 8. junija 1879 izjavil: Minister Coppino pravi, da imamo visoke zagovornike in da Gospod kljub njegovi hudobnosti stvari tako ureja, da zmoremo vztrajati. Nima smisla, da bi ponovno pisal, ker sem mu že tolikokrat in z njim tudi govoril in on mi je obljubljal morja in gore, medtem ko si je dejansko prizadeval, da bi mi škodoval, kjer koli je le mogel.

Kot prepričan, da se mu ni bati ničesar nepričakovanega in nenadnega, se mu je zdelo primerno, da je obiskal Nicomedea Bianchija, ki je imel velik vpliv na šolski in občinski svet v Turinu. Že dalj časa sta se poznala. Don Bosko je na omenjenem kapitularnem zasedanju razložil, kakšno je stanje, in ponovil razgovor, kakor je zapisan v zapisniku. Kakor hitro ga je Bianchi zagledal, je *ex abrupto* [nepričakovano] začel:

»Oh, don Bosko! Prišli ste, da mi govorite o tistem odloku.«

»Seveda.«

»Glejte, ne bojte se. Odločeno je bilo, da vam ga ne pošljemo prej kakor na dan pred odhodom fantov na počitnice.«

»Tako je prav. Iz srca se zahvaljujem vsem, ki so bili udeleženi pri tem lepem dejanju. Toda razumite, da je ta odlok dejanje neodobravanja in nezaupanja do mene. Menim, da si ga nisem zaslužil.«

»Kaj hočete. Sedaj je pač tako.«

»Kaj mi svetujete? Jaz bi rad, da bi ga umaknili. Za to bi predložil primerne dokumente.«

»Razmišljal sem o zadevi in zdi se mi, da imate zadosti razlogov, da to dosežete po pravni poti. Vendar vam tega ne svetujem iz dveh razlogov. Kajti če bi bili prisiljeni, da se umaknejo, bi vam delali take sitnosti, da bi bilo slabše kot prej. In če je res, da imate razloge za svojo trditev, bi si oni izmislili protirazloge in odlok bi še vedno obstajal. Za tem odlokom pa stojijo Turinski šolski svet, občina in prosvetni minister.«

»Ali naj potem sprejemem to dejanje nezaupanja?«

»Poslušajte me: to leto delajte naprej kot do sedaj, za prihodnje leto pa si poiščite diplomirane učitelje.«

»Saj vendar imamo diplomirane profesorje in oni tudi poučujejo. Ali so dolžni držati se državnega urnika? Gotovo ne.«

»Iz poročila šolskega sveta je razbrati, da teh diplomiranih učiteljev v Oratoriju ni.«

»Pa so.«

»Potem pa takoj pošljite seznam z njihovimi imeni prefektu in navedite njihove naslove. Ne kot občinski svetovalec in ne kot član šolskega sveta, temveč kot prijatelj vam svetujem, da vi ne samo da niste dolžni ravnati se po državnem urniku, temveč da zato, da bi se otresli vsakega uradnega nadlegovanja in nezaželenih obiskov, predložite za primer potrebe in sebi v večjo varnost urnik, po katerem bi imeli pouk v zgodnjih jutranjih in poznih večernih urah. Če bi prišel šolski nadzornik dopoldne, bi mu rekli, da so gojenci v učilnici in imajo šolo pozno popoldne, in če bi prišel popoldne, bi mu rekli, da ste imeli šolo že jutraj.«

»Iz srca se vam zahvaljujem za vse, kar ste mi v svoji velikodušnosti povedali. Vedite pa, da jaz nisem nikdar iskal načina, kako bi izigral zakone ali jih prekršil, temveč se jih hočem za vsako ceno držati. Povem vam samo to, da včasih ni mogoče upoštevati urnika, drugič pa je spet potrebno, da najdemo namestnike.«

Da bi bolje razjasnil svoj položaj pred Šolskim svetom in turinsko občinsko upravo, ga je don Bosko vprašal o mnogih podrobnostih za primer, če česa ne bi zadosti poznal. Predsednik mu je zagotovil, da je dobro poučen o vsem, da so v Šolskem svetu obširno govorili o njem in pohvalili njegov zavod, da pa so tudi povedali, da skuša izigrati zakone in prevarati oblast s tem, da dá poučevati nediplomiranim učiteljem (tu je mislil na osnovne šole za zunanje gojence) in da prikazuje kot profesorje učitelje, ki nimajo diplom. »To je edina črna pika,« je dejal Nicomede Bianchi. »Prišel je nadzornik in profesorjev ni bilo na njihovih mestih. Prišel je drugič in vse je bilo kakor prvič. Še več, neki tak učitelj ali

kdo drug, ne vemo, je po drugem obisku dejal: 'Dobro smo ga prevarali!' To je bilo rečeno zato, ker so v Oratoriju imeli čas, da bi vstopili v razred dva ali trije diplomirani profesorji. Ko je za to zvedel šolski nadzornik in so to povedali šolskemu svetu, so postali nezaupljivi in so predložili ministrstvu odlok o zaprtju.«

Don Bosko je opozoril, kako neodgovorno in krivično so izrekli tako odvraten ukaz. In to vse zato, ker je nekdo, za katerega nihče ni vedel kdo, izrekel neprimerne besede na račun šolskega nadzornika! Vsekakor pa je bil zelo zadovoljen s tem razgovorom, ki je dolgo trajal. »Na zunaj se je Nicomede Bianchi,« tako je dejal don Bosko, »pokazal zelo naklonjenega in mi je odkril veliko stvari, za katere je bilo zelo koristno, da sem jih zvedel. Brez dvoma je eden najbolj vplivnih v Šolskem svetu, pa tudi nevarnih. Verjetno nam je on zadal smrtni udarec. Toda včasih nam Gospod govori tudi po ustih Balaamove oslice.«

Vse te stvari je don Bosko poročal glavnim vodilnim, vendar v hiši nihče ni vedel nič o vsem tem. Upal je, da bo zadevo lahko preložil vsaj za dve leti, ki jih predvideva zakon, in v dveh letih bi bilo mogoče marsikaj storiti. Priporočil se je teologu Bariccu, občinskemu svetovalcu, in njegovemu gorečemu prijatelju, ki pa mu je odgovoril:¹ »Na vso moč si prizadevam pomagati Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ki ste ga vi ustanovili in razvijali v splošno korist. Vendar se mi zdi preveč težko,

da, celo nemogoče, da bi vam šolska oblast pustila čas dveh let, ki jih predvideva zakon. Prosvetni minister že več let zabičuje pokrajinskim svetom, da naj zasebne šole že končno izpolnijo zakonske predpise. Tako za sedaj na kak splošen spregled ni misliti. Zavod sv. Frančiška Saleškega je zaradi velikega števila učencev zelo pomemben, in če bi popustili tukaj, bi se takoj oglasili drugi dosti manjši. Jaz, ki vidim, kako se stvari razpletajo, vam želim dati dober nasvet in vas prepričati, da storite vse, kar je v vaši moči, da si pridobite usposobljene in stalne učitelje za vse svoje šole. Na tak način boste vaši ustanovi zagotovili mir in nihče vas ne bo nadlegoval pri vašem delu. Božja previdnost, v katero tako zelo zaupate, vam bo dala sredstva, da boste vse to lepo izpeljali.« Tedaj je Božji služabnik pisal prefektu naslednje opravičilno pismo.

Velespoštovani gospod prefekt!

Čeprav sem že ustno povedal imena naših učiteljev gimnazijskih razredov, pa se mi zdi primerno, da jih sporočim pisno tudi vam, ki vredno predstavljate šolsko oblast. Profesorji, ki v teh nekaj tednih šolskega leta poučujejo v naši šoli, so:

5. razred duhovnik Durande Celestino

4. razred duhovnik Rua Mihael

3. razred duhovnik Nonetti Giovanni

2. razred duhovnik Pechenino Marco

1. razred duhovnik Bertello Giuseppe.

¹ Pismo z dne 18. junija 1879.

Njihove diplome so pri šolskem nadzorniku, in če je treba, vam lahko dostavim prepise.

V prihodnjem letu 1879–80 bo prišlo do kake spremembe, o čemer vas bomo pravočasno obvestili. Zagotavljam vam, da bodo vsi imeli zakonite diplome.

Dovolite mi čast, da se imenujem vaše uglednosti ponižnega služabnika. Podpisani:

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. junij 1879

Vse kaj drugega kot dve leti časa! Ko je minister zvedel, da so uradno objavo odloka odložili do konca šolskega leta, ne le da tega ni odobril, temveč je odločno ukazal, da je treba ukaz o zaprtju šole izročiti do 30. junija. Rho je prijateljsko opozoril don Boska in dodal:² »Osebnost prijateljstvo, ki me veže nate že toliko let, me sili, da ti svetujem, da sprejmeš odlok in ga zares in pošteno izpolniš. Ko boš to storil, boš lahko poslal ministru prošnjo, v kateri boš z zagotovilom poštenega državljana, ki se pokorava zakonom državne uprave, prosil, da bi za šolsko leto 1879–80 ponovno odprli gimnazijo, in zagotovil, da bodo vsi učitelji imeli zakonite diplome in da bodo ti tudi dejansko poučevali. Ta prošnja, ki bi jo podprla kaka vplivna oseba, bi mogla biti od ministrstva dobrohotno sprejeta, medtem ko tista, ki si jo predložil prefektu in je bila že dvakrat odbita, da bi namreč še dve leti imel učitelje, ki nimajo priznanih diplom, ne bo nikdar sprejeta.«

Po blisku grom. Bilo je na predvečer praznika sv. Janeza Krstnika, dan, ko so obhajali god očeta don Boska. Ob deseti uri je prišel v govorilnico uslužbenec javne varnosti z odlokom in ga izročil don Bosku, ki je podpisal potrdilo o prejemu.³ Z istim datumom je naslednje jutro prišlo pismo s prošnjo, da bi sprejel v zavod fanta Michaela Gabbira. Poslal mu ga je gospod Angelo Boggiani, ki je bil član državnega sveta na oddelku, ki je potrdil mnenje za odlok o zaprtju gimnazije.

Kako naj si predstavljamo, da bi don Bosko sprejel nasvet, ki ga obvezuje k takojšnjemu zaprtju njegovih šol? Oratorij ni bil zavodek, ki bi životaril v kakem oddaljenem kotičku polotoka. Ime njega, ki ga je vodil, je donelo češčeno in slavljeno po vsej Italiji in v tujini. Poleg tega pa ni bilo mogoče tebi nič meni nič toliko dečkov postaviti na cesto. Zato se mu je zdelo primerno nekaj, česar sprva ni hotel storiti: pisal je naravnost ministru Coppinu. Napisal je pismo,⁴ vendar si ga je upal odposlati malo popravljenega, šele po treh dneh.

Ekszellenca!

Izročili so mi ministrski odlok o zaprtju gimnazije, ki deluje v salezijanskem oratoriju. Dovolite mi pripomniti, da predlog Šolskega sveta, na katerega se odlok opira, nima zakonske osnove (kot je to mogoče razbrati iz priložene listine), ker so raz-

² Pismo, 20. junij 1879.

³ Dodatek, št. 22.

⁴ Dodatek, št. 23.

lične šolske snovi v *moji ustanovi* zaupane profesorjem z *zakonsko predpisanimi diplomami* v smislu člena 246 zakona o šolstvu, ki je brez osnove naveden v ukazu proti meni, in ker ni nobenega težkega razloga, kot je naveden v členu 247 za zaprtje zavoda. Če so potem diplomirani profesorji te gimnazije morda zadržani in jih nadomestijo drugi učitelji, to ne more biti vzrok za zaprtje kake gimnazije, saj ni v nasprotju z nobenim členom zakona zato, ker se to dogaja v katerem koli javnem ali zasebnem zavodu.

Zato v imenu pravice pozivam vašo ekscelenco, da prekliče ta odlok, in pričakujem odgovor v dveh ali teh vrsticah, da če bo odgovor negativen (česar ne pričakujem), lahko uporabim za obrambo svojih dragih varovancev tista sredstva, ki mi jih dajejo na voljo zakoni.

Imam čast, da se imenujem vaše ekscelence ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. junij 1879

Če ne drugo je don Bosko videl v tem prizivu sredstvo za pridobivanje časa, kar je bilo v takem položaju tudi nekaj vredno. Zato je pisal prefektu province:

Velespoštovani gospod prefekt!

Prejel sem vaše cenjeno pismo, ki je spremljalo ministrski odlok za zaprtje naših gimnazijskih šol.

Ker mi je nemogoče v kratkih štirih (tedenskih) dneh izpolniti ta odlok in ker razlogi, na katere se odlok nanaša, nimajo zakonske podlage, sem se odločil za priziv na višjo oblast.

To vam sporočam zato, da bi blagovolili preložiti izvedbo imenovanega odloka vse do novega ukaza, ki ga boste brez dvoma kmalu prejeli.

Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. junij 1879

Ker je moral don Bosko oditi iz Turina, je naročil don Rui in don Durandu, da sta šla k prefektu, da bi iz njegovih ust slišala, kaj namerava storiti glede zaprtja gimnazije. Iz dežja pod kap! Zvedela sta, da bo izgnal fante iz Oratorija. Ker njegova odločitev ni kazala na popustljivost, sta ga prosila, da naj vsaj omogoči opravljanje izpitov, ki jih ni bilo mogoče končati v tako kratkem času od izdaje odloka do časa izvedbe, saj ne bi mogli nikamor spraviti dečkov, ki niso imeli staršev. Zdi se, da je tu popustil, tako da bo mogoče brez kakih nevšečnosti prekoračiti kak dan čez 30. junij.⁵

Toda to je bila utvara, ki se je kaj kmalu razblinila. Še istega dne, ko sta opravila obisk, je prefekt odgovoril don Bosku, da nikakor ne more preložiti izvedbe ministrskega odloka. Če torej do 30. junija ne bo izpolnil ukaza in zaprl zavoda, bo on uporabil sredstva, ki mu jih dovoljuje zakon, in bo tako spoštova-

⁵ Pismo don Rue don Bosku, Turin, 28. junij 1879.

na vladna uredba, ki je izdala ukaz. Uradnik ga je zavrnil, češ »da je imel ne štiri, temveč osem dni časa za izvedbo odloka, ker so mu odlok izročili 23. junija«. Toda don Bosko ni štel dveh prazničnih dni, to je 24. junija, praznik sv. Janeza Krstnika in 2. julija, nedeljo. Toda on je mirno, odkritosrčno in jasno odgovoril:

Velespoštovani gospod prefekt!

Zaradi težkih zakonskih odlokov sem se obrnil na višjo oblast in sem zato menil, da boste preložili izvedbo odloka o zaprtju šole naših ubogih dečkov, dokler se pristojna oblast ne bo o vsem izrekla. Sedaj pa iz dopisa prefekture spoznavam, da hoče vaša uglednost končati vse s 30. junijem.

V tem primeru se moram podvreči taki grožnji. Zato vam sporočam, da smo danes prekinili pouk v tukajšnji gimnaziji. Potrudil se bom, da bom gojencem našel kako njim primerno obrt. Tisti, ki imajo še starše, se bodo verjetno vrnili domov.

Učenci petega razreda se bodo za gimnazijsko maturo zadržali v zavodu, dokler ne bodo opravili izpitov.

Imam čast, da se imenujem ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. junij 1879

Prefekt je izmenjal nekaj besed s pretorjem, da bi ugotovil, ali ga bo ta podprl pri naslednjem izpraznjenju zavoda. Toda pretor ni hotel nič slišati o tem, da bi se znašal nad ubogimi dečki. Saj so se te sirote vendar predstavljale v prefekturi in prosile za pomoč. Končno so 2. julija dovolili nekaj dni za dokončanje izpitov. Kaj je pomirilo duhove? Ministrstvo se je majalo in predvidevali so padec. V takih okoliščinah so se funkcionarji držali Talleyrandovega reka: *Surtout, pas de zèle* [Zlasti pa nikakršne gorečnosti]. Gorečnost pa ni dala miru don Bosku, ki je znova prijel za pero in napisal obrambo, ki naj bi jo poslal ministru za prosveto. Jasneje je prikazal očetno značilnost svojih šol, kot jih opisuje Casatijev šolski zakon. Govorniški navdih mu privre iz srca tam, kjer zavrača obtožbo, da je hotel prevarati šolske oblasti.

Pojasnila k odloku, s katerim je prosvetni minister odredil zaprtje gimnazijske šole v zavetišču z naslovom Oratorij sv. Frančiška Saleškega:

ZGODOVINSKI PRIKAZ

Vaši ekscelenci je gotovo znano, kako sem iz žive želje, da bi pomagal toliko nesrečnim fantom, ki se jim je zaradi njihove zapuščenosti obetala žalostna prihodnost, že od 1841 začel zbirati čim večje število takih sirot v parkih za oddih.

Leta 1846 smo za najbolj ogrožene in zapuščene odprli zavetišče, kamor so občinske in državne oblasti pošiljale vse vrste revnih otrok.

Glavni cilj je bil fantom pomagati, da so se izučili kake obrti, s katero bi si mogli pošteno služiti vsakdanji kruh. Med temi fanti je bilo nekaj takih, ki so od narave prejeli posebne sposobnosti za učenje, drugi pa so prihajali iz propadlih plemiških in meščanskih družin; zanje smo odprli srednje šole. Imeli smo lepe uspehe in nekateri

so dobro uspeli v trgovini, drugi v vojski, tretji v šolstvu in nekateri so zasedli univerzitetne stolice. Nekateri pa so v želji, da bi se posvetili tiskarstvu, vstopili v zavodovo tiskarno.

Te šole je šolska oblast vedno štela za dobrodne ustanove, zavetišča ali kot veliko družino z mnogimi družinskimi člani, v kateri je podpisani opravljal vlogo očeta. Vse to pa je bilo v soglasju s Casatijevim zakonom o šolstvu v členih 251–252.

Člen 251. »Srednješolska izobrazba za otroke družin ali sorodnikov, ki poteka znotraj družin pod nadzorom staršev ali zakonitih zastopnikov, je izvzeta iz vsakega državnega nadzora.«

Člen 252. »Pouk, o katerem govori prejšnji člen, je enakovreden pouku, ki ga daje več družinskih očetov, združenih s tem namenom, pod svojim nadzorom in pod svojo odgovornostjo svojim otrokom.«

Šolski nadzorniki in ministri za prosveto so vedno podpirali te šole tako z denarnimi prispevki kakor s tem, da so pošiljali sem uboge dečke, ki so po nesreči iz blagostanja padli v revščino. Člani kraljeve družine in sedaj vladajoči Umberto I. so bili vedno naši največji dobrotniki.

Samo v preteklem letu 1877–78 je šolski nadzornik te turinske pokrajine zahteval, da moramo nastaviti diplomirane učitelje, in zapretil, da sicer ne bo več dovolil pouka v gimnaziji. Ta zahteva je povzročila nemajhne težave in izdatke. Kljub temu pa smo pouk nadaljevali.

Ker bi to pomenilo veliko nesrečo za otroke nižjih plasti ljudstva, ki se ne bi mogli izučiti kake težavne obrti, ker bi se morali vrniti v prejšnjo revščino in zapuščenost. V želji, da bi se pokoraval državni oblasti, sem skušal postaviti v posamezne razrede učitelje z ustreznimi diplomami. Ker pa so nekateri izmed teh zaposleni z upravnimi posli in skrbmi za gmotne potrebe zavoda, smo jim dali sposobne namestnike, ki imajo enakovredne naslove in so v urah, ko so bili prejšnji zaposleni, asistirali in vodili šolo.

Stvari so tekle v določenem redu, dokler v moji odsotnosti gospod kraljevi šolski nadzornik (njegovo pismo z dne 2. januarja tekočega leta) ni ponovno obiskal šole. Izjavil je, da je glede snage, higiene, discipline in moralnosti vse v redu, da pa so bili diplomirani učitelji zaposleni z upravnimi posli in je zato v razredih našel njihove namestnike. Samo iz tega razloga je, kakor je zapisano v pismu, zapretil, da bo dal zapreti zavod, če imenovani profesorji ne bodo na svojem mestu.

Zdi se mi prav, da opozorim, da traja šolsko leto v našem zavodu od 15. oktobra do 15. septembra, da je šolski urnik urejen tako, da morejo profesorji opravljati svoje upravne posle, in čeprav nekatere dni ne pridejo v šolo, pouk teče naprej in jih v tem času nadomeščajo namestniki.

Povedati moramo, da noben zakon ne ukazuje, da se je treba držati od šolske oblasti postavljenega šolskega urnika. Prav tako ne poznam zakona, ki bi prepovedoval, da diplomirani profesorji ne bi smeli imeti v svojem razredu namestnikov. Saj imamo v tem našem Turinu primere, ko v licejih prvega razreda nadomeščajo naslovne profesorje učitelji brez kakršnega koli naslova, če ne jemljemo za enakovredni naslov dovoljenja, ki ga je izdal gospod šolski nadzornik.

Ker pa se hočem pokoravati šolski oblasti, sem prosil, da bi mi dali nekaj časa, v katerem ne bi le izpolnil vsega, kar predpisujejo zakoni, temveč tudi želje šolskega nadzornika. V prošnji, ki sem jo naslovil na gospoda šolskega predsednika, sem povedal tudi naslednje:

»Zato prosim vašo spoštovano uglednost, da zame kot očeta ubogih sinov najubožnejšega družbenega sloja posredujete pri Šolskem svetu turinske pokrajine, in če je treba, tudi pri prosvetnem ministru, da ne meni, temveč tem ubogim sirotam pusti čas za ureditev zadev.

Če ne bi mogel doseči zaprosene usluge, bi se v želji za koristi in prihodnjo srečo svojih varovancev podvrget težkim upravnim spremembam, da bo mogel biti vsak profesor v skladu z urnikom na svojem mestu v ustreznem razredu.«

Dolgo sem pričakoval ugoden odgovor na svojo prošnjo ali vsaj odlog izvedbe ukaza do konca šolskega leta, toda 23. junija so sporočili ukaz o zaprtju naših šol.

NEKAJ OPOMB V ZVEZI S TEM ODLOKOM

Do sedaj sem v vseh svojih odnosih do državnih oblasti štel za dolžnost, da izpolnujem ukaze tistega, ki ukazuje, in se pri tem nisem nikdar branil z zakoni. V tem primeru pa mi dovolite, da izrečem nekaj pripomb.

Od 23. do 30. junija, ne všteti prazničnih dni, ostajajo štirje dnevi za opravljanje izpitov 300 gojencev, za obveščanje njihovih staršev, katerih mnogi bivajo v zelo oddaljenih krajih in celo v drugih državah, kot so Francija, Anglija, Poljska itn.

Poleg tega so nam te gojence poslale občinske in državne oblasti. Upira se mi, da bi vam jih pošiljal nazaj, saj tudi te oblasti ne bi mogle takoj najti kraja, kamor bi jih poslale. Za to je potrebnih gotovo več kot štiri dni in torej že s tega vidika odloka ni mogoče izpolniti.

Treba je tudi pomisliti, da je veliko teh fantov popolnoma brez sredstev. Kaj naj storimo? Jih bomo vrgli v prvotno revščino in zapuščenost? Jaz si kaj takega ne upam storiti, razen če me v to prisili oblast, česar pa upam, ne bo storila.

NEZAKONITOST ODLOKA

Preden bi predlagali zaprtje, bi morali izpolniti člen 248 in dati zavodu čas, da bi povedal svoje pomisleke. Če bi upoštevali ta člen, bi mogli dati potrebna pojasnila in bi tako dali Višjemu šolskemu pokrajinskemu svetu priložnost, da izreče utemeljeno sodbo.

Šolski zakon (člen 247) navaja vzroke, ki lahko vodijo k zaprtju kakega zavoda: »Vzgojni zavod je mogoče zapreti samo, če to zahteva ohranitev moralnega reda ali obramba načel, ki vodijo javni družbeni red države, ali zdravje gojencev«.

ZMOTA TURINSKEGA ŠOLSKEGA SVETA

Gospod minister se pri svojem odloku opira na Turinski šolski svet in navaja pomanjkanje zakonske usposobljenosti učiteljev in prevaro, s katero je duhovnik Janez Bosko skušal preliščiti šolsko oblast s tem, da je poslal seznam učiteljev z diplomami, medtem ko so v resnici učili nediplomirani.

Prvi del te trditve je sploh brez osnove, ker sam gospod šolski nadzornik v pismu

dne 2. januarja trdi, da je 15. novembra 1878 prejel dopis s seznamom diplomiranih profesorjev, na katere ni imel nikakršne pripombe. Zato je odlok o zaprtju osnovan na zmoti. Kar se tiče drugega dela trditve, da je prosilec hotel prelistati šolsko oblast, me je sram, da bi moral odgovarjati.

Že 38 let živim v Turinu in služim državi brez kakršne koli osebne koristi, vóden zgolj od krščanske ljubezni. Vedno sem namenjal imetje in skrb ubogim sinovom revnega ljudstva in po pravici lahko trdim: naj še tako strog sodnik vzame v pretres, kar sem objavil v tisku, izrekel v besedi ali storil v raznih obdobjih, sem storil strogo pošteno, ne da bi kadar koli skušal ukaniti državno oblast. Niti najmanj nisem iskal načina, kako bi se izmaknil zakonu, temveč sem vedno oznanjal, da je treba zakon spoštovati, izpolnjevati in se mu pokoravati. Če sem kdaj prosil najvišje oblasti za omilitev zakonov, so mi šle vedno rade na roko. Tega pa nikoli nisem storil zase, temveč v korist mojih revnih in zapuščenih dečkov.

O nadomeščanju diplomiranih profesorjev s takimi, o katerih govori šolski nadzorNIK, sem odgovoril že zgoraj. Tukaj bi ponovil samo naslednje:

1. Noben zakon ne prepoveduje nobenemu nastavljenemu profesorju, da po potrebi ne bi smel poiskati namestnika, saj ostaja on odgovoren za razred, ki mu ga je zaupal zasebni zavod; to še toliko bolj, če ima namestnik enakovreden naslov.
2. Tukaj je treba ponovno poudariti, da imajo v zasebnih zavodih popolno svobodo pri določanju urnika, ki ustreza učiteljem. Zato lahko diplomirani profesorji naših šol izjavljajo, kar so tudi storili pisno šolski oblasti, da so oni dejansko in ne samo po imenu učitelji v svojih razredih (člen 246).

Dne 25. istega meseca smo napisali priziv na gospoda ministra, naj blagovoli prebrati pripombe, in ga opozorili, da prekratek čas onemogoča izvedbo ukaza.

Dne 26. junija sem prosil gospoda turinskega prefekta, da naj odloži izvedbo odloka, dokler ne dobi ministrovih navodil.

Gospod prefekt je dejal, da bo, če do 30. ne bo izpolnjen odlok, uporabil vsa zakonita sredstva.

Dne 30. junija smo gospodu prefektu sporočili, da smo zaprli šole in da bomo v pokorščini zakonom v najkrajšem času poiskali za gojence novo namestitev. Nekatere smo poslali domov k njihovim staršem.

Dne 2. julija je gospod prefekt dovolil nekaj dni odloga za izpeljavo izpitov, nakar naj bi gojence odpustili.

Toda kam naj jih pošljemo, ko so nekateri popolne sirote in od vseh zapuščeni, drugi pa so iz oddaljenih krajev in nekateri celo iz drugih držav?

Ko je ta zagovor prišel v Rim, je Depetrisova vlada že padla. Depetris je predložil visoki zbornici predlog zakona o odpravi davka na mletje, pa mu ni uspelo prepričati senatorjev, da bi zakon odobrili tak, kakršnega je predložil. Senat je zakon temeljito predelan poslal v poslansko zbornico, kjer je prišlo do spora o pristojnosti obeh zbornic. Glasovanje je zakon zavrglo in vlada je odstopila. *L'Unità Cattolica* je slavni odlok o zaprtju don Boskovih šol v lepem članku

imenovala »zadnje slavno dejanje vlade, ki je morala odstopiti«.⁶

Vse te tegobe niso motile običajnega don Boskovega miru. Tako je 5. julija v zavodu Valsalice odprl ornitološki muzej in kot pokrovitelja povabil senatorja Siotto-Pintòrja. Ta zbirka, ki sicer ni bila zelo velika, vendar pa lepo urejena in v odličnem stanju, je bila delo kanonika Giambattista Giordana, ki so ga Turinčani občudovali ne le zaradi govorniških sposobnosti, temveč tudi zaradi njegovih duhovniških kreposti. Navdušen in moder občudovalec narave je svoje proste ure preživiljal na svojem posestvu v Rivalti in iskal redke ptičje vrste, ki jih je nato nagačil in razvrstil. Eno dvorano svojega bivališča je spremenil v muzej, kjer je v razstavnih omarah predstavil najbolj iskane primere domačih in tujih ptic. Ko je raziskovalec leta 1871 umrl, so dediči ponudili zbirko don Bosku, ki jo je prevzel in poklonil liceju v Valsaliceju. Tako je na žalitev tistih, ki so mu zaprli šole, don Bosko odgovoril s tem, da je podpiral kulturne ustanove.

Siotto-Pintòr, ki se je živo zanimal za dogajanje v Oratoriju, je v svojem govoru večkrat namignil na zaprtje šole, vendar so namige razumeli samo nekateri poznavalci. Vsekakor so bili namigi ostri. Gotovo se bralci še spominjajo čudovitega kontrasta med don Boskovim mirom in žarom, s katerim je sardinški senator razmišljal z Božjim služabnikom v Oratoriju, napadal tiste, ki so bili vzrok teh nadlegovanj. Pa se ni zadovoljil samo z glasnim nasprotovanjem, temveč dvignil glas, ki se je »o neprimerljivem don Bosku« slišal tudi v Rimu. Ko je odhajal iz Turina, je še pisal nekdanjemu prosvetnemu ministru, ki mu je odgovoril, da če je salezijansko zavetišče zares v takem pravnem položaju, kot trdi on, naj ravnatelj predloži Pokrajinskemu šolskemu svetu reden dopis in naj razveljavi ukaz o zaprtju, za kar je bil tudi pooblaščen.⁷

Toda od krajevnih oblasti je bilo kaj malo pričakovati. Zato je blaženi dan po odprtju v Valsaliceju pisal kralju Umbertu I. in prosil njegovo veličanstvo, naj sprejme Oratorij pod svoje pokroviteljstvo.

Vaše sveto veličanstvo!

Ustanova, ki so jo vaši predniki podpirali, lahko bi rekli ustanovili in jo je tudi vaše veličanstvo velikodušno podprlo, se sedaj v vsej ponižnosti zateka k vam za pomoč. V mislih imam Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu, katerega namen je zbirati pod svojim varstvom revno in zapuščeno ter ogroženo mladino iz najnižjih ljudskih slojev. Ministrski odlok z dne 23. preteklega junija je ukazal takojšnje zaprtje šol, ki so 35 let uspešno delovale. To bi me prisililo, da bi postavil na cesto 300 ubogih dečkov, ki bi bili sicer z nekaj leti vzgoje sposobni, da bi si sami pošteno služili vsakdanji kruh.

Srce mi tega ne dovoljuje. Samo vaše veličanstvo nam lahko pomaga in reši te revčke popolnega propada.

⁶ *Unità Cattolica*, torek, 8. julij (Dodatek, št. 24).

⁷ Pismo Coppina senatorju Siotto-Pintòrju, 10. julij 1879.

Prosim, da bi prebrali priloženo razlago, v kateri zvesto prikazujem celotno stanje. Nikakor ne obsojam niti ne grajam oblasti, temveč prosim vaše veličanstvo, da bi se, če že ne bi razveljavili ukaza, vsaj zavzeli za odlog izvedbe, dokler ne bi kako poskrbeli za te nesrečne otroke. Vsi trepetaje dvigajo svoje roke k vam in prosijo vaše veličanstvo, da bi jim pomagali.

Vsi enodušno prosimo, da Bog blagovoli ohraniti vaše veličanstvo. Ponižni podložnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 6. julij 1879

Ker je čas pritiskal, je 8. julija poslal telegram grofu Visoneju, ministru kraljeve hiše: »Prisiljen sem postaviti na cesto 300 otrok. Mudi se. Prosim za takojšnje posredovanje.« Istega dne je grof iz Rima poslal vitezu Crodari Viscontiju, direktorju kraljeve hiše v Turinu, naslednji telegram: »Prosim, sporočite duhovniku don Bosku, da je prošnja, naslovljena na njegovo veličanstvo, po vladarjevem ukazu na prosvetnem ministrstvu.« Don Bosko je takoj brzojavno odgovoril grofu Viscontiju: »Naši dečki in njihovi predstojniki se iskreno zahvaljujejo in zagotavljajo nepozabno hvaležnost za velikodušno dejanje svojega vladarja.«

Zaradi vseh teh okoliščin se je zdelo, da so *sine die* [brez dneva] odložili razpustitev mladih dijakov, ki pa niso imeli šole, temveč so hodili na sprehod v bližnjo okolico in tam zbrani okrog svojega učitelja na prostem bili pri pouku. Jasno je, da so se različni razredi napotili na različne kraje. Zdi se, da dečki niso nič vedeli o zaprtju šole. Don Bosko je bil tako zelo prepričan o premirju, da je kardinalu zaščitniku sporočil tolažljivo novico, ta pa mu je 11. julija takole odgovoril: »Velikemu presenečenju zaradi zaprtja šol je sledilo veliko veselje, ki sem ga občutil ob prejemu vašega sporočila v pismu 11. julija. Upajmo, da bo sedaj po odlogu izvedbe sledil mir. Čestitam vam za uspeh, ki ste ga izbojevali v prid toliko ubogih dečkov.«

Vendar je bilo vse skupaj pravi križev pot nadlog, ki naj bi se ne končal tako kmalu. Don Bosko je pokazal prefektu telegram, ki mu ga je poslal vitez Crodara. Toda prefekt se je naredil slepega in ni hotel preklicati odloka, dokler je bila prošnja pri kralju v obravnavi. Pustil mu je samo deset dni odloga, dokler fantje ne bi dobili novega zavetišča. Blaženi se ni imel za premaganega in je za vsako ceno hotel doseči odlog izvedbe odloka. Zato je pisal ministru kraljeve hiše in prosil za vladarjevo pokroviteljstvo.

Ekscelenca!

Vaša ekscelenca si gotovo ne more predstavljati, kakšno zadovoljstvo je povzročil našim dečkom telegram viteza Crodare o zadevi naših šol. Vendar se nas je polotilo prvotno razočaranje, ko sem telegram predložil gospodu turinskemu prefektu in ga prosil, da bi odložil izvedbo ministrskega odloka. Odgovoril mi je, da o teh zadevah ne more sprejemati navodil od nikogar in da je treba te reveže razgnati. Pustil je

samo deset dni odloga za tiste dečke, ki ne vedo, kam bi šli. Drugi morajo takoj na ulice in ceste. Pošteni ljudje zatrjujejo, da ni nikakršnega razloga za zaprtje zavoda, če pa bi že bilo treba storiti, naj bi zaprli gimnazijo, ne pa vrgli na cesto uboge sirote, kot je to napovedalo prefektovo pismo.

V tem položaju mi ne ostane druga pomoč kot vaša in njegovega kraljevega veličanstva in prošnja, da naj pustijo pri miru to hišo, dokler se ne bodo izrekli o prošnji, ki sem jo poslal.

Hvaležni dečki se izročajo vašim rokam in meni je v veliko zadovoljstvo, da se lahko hvaležno izrečem za vaše ekselence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. julij 1879

Po *L'Unità Cattolica* se je s to neprijetno zadevo ukvarjal še šolski časopis *Il Baretti*, ki ga je urejal profesor Perosino. Objavil je naslednji dopis:⁸ »Ko je minister Coppino padel, je hotel pustiti spomin nase v Turinu s tem, da je dal zapreti don Boskove šole v Valdoccu. O tem bom govoril v *L'Unità Cattolica* prihodnji številki.« Medtem je *L'Unità Cattolica* spet povzela pisanje, pravzaprav poročilo, ki ga je don Bosko poslal ministru, vendar v časnikarskem slogu. Na koncu pa je dodala: »Toda je še en Turinčan z zadosti avtoritete, ki ve, kaj je človečnost in dobrota: to je Umberto I.« Temu je sledila don Boskova prošnja kralju in odgovor, ki ga je prejel.⁹ Tretji časopis (*Lo Spettatore*), političnoupravni katoliški dnevnik iz Milana, je stopil v boj z dvema živahnima polemičnima člankoma in prinesel naslednje pozornosti vredno razmišljanje:¹⁰ »Radi bi zaščitili šolanje vseh teh ubogih fantov, in da bi popravili vse napačne korake, ki so jih storili, jih hočejo pognati na cesto, kjer ne bodo imeli niti sence pouka, temveč jih bo veliko, ko ne bodo imeli več kruha, prisiljenih, da se bodo naučili neke druge znanosti, to je hudobije in razuzdanosti. In to naj se imenuje odlok v smislu zakona? Če dopustimo, da jim ne moremo dati možnosti za šolanje, ki ga tako čudno napihujejo in ki naj bi prihajal od ministrske diplome, zakaj potem moramo iti v to pretiravanje? Ali bo potem pomanjkanje pouka ovira za tako človekoljubno ustanovo, kot je ta, ki skuša dajati kruha ubogim dečkom, ki se potepajo po ulicah in so zapuščeni od vseh?«

Odvetniku branilcu Rhoja se je pridružil brat duhovnik, ki je don Bosku pisal dolgo pismo, iz katerega povzemamo uvod in sklep.¹¹ Začel je kar dobro. »Reči moram,« je začel, »da sem te vedno visoko cenil, kot to delajo vsi, ki poznajo tvoj lep značaj in vedo, koliko dobrega storiš zlasti še za najbolj revne. Vendar ti moram v zadevi zaprtja tvojih šol povedati, da nimaš prav. Menim

⁸ *Il Baretti*, št. 28, 10. julij 1879.

⁹ *Unità Cattolica* z dne 12. julija 1879.

¹⁰ *Lo Spettatore, Gazzetta di Lombardia*, 12.–13. in 14.–15. julij 1879.

¹¹ *Pecetto Torinese*, 17. julij 1879.

(oprosti mi, če ti govorim kot dobremu prijatelju, s srcem na dlani in brez zamolčanj), da ti ljubezen do tvoje ustanove nekoliko slepi oči in ti ne da videti zlega, ko se to dogaja dobremu družinskemu očetu, ki mu mogoče malo pretirana ljubezen do družine ne da videti napak otrok.« Očitki, ki sledijo, se sučejo okoli dejstva, da ne zna ali noče razlikovati med zasebno in očetno šolo. Krivi so učitelji, ki poučujejo, pa nimajo za to ustreznih diplom. Povzetek dolgih očitkov je podan pod podpisom in je pomešan s krokodiljimi solzami. »Zagotavljam ti,« povzema naš zagovornik, »da je mojemu bratu zelo hudo, ker mora opravljati, kar mu nalaga zakon, ki se mu ti nočeš ukloniti. Toda zakon in dolžnost nadvse! Tega ni bilo mogoče več prenašati in on tega po svoji vesti ni mogel več gledati. Mu lahko kaj očitaš? Don Bosko je zadosti pošten in ne obsoja dejanj svojega starega prijatelja, in če boš dobro premislil, boš videl, da je storil samo svojo dolžnost in hotel stvar urediti, da ne bo več govora o tem. S tem pa ni mogel škoditi drugim. Res je, da ima tvoja ustanova dobro vodstvo glede moralnosti, toda ali je to zadosti? Ne, nikakor ne! Tudi pouk mora biti urejen po zakonu, ki se mu nihče ne sme izmikati ali se povzdigniti nadenj ali proti njemu; le tedaj bo šlo vse po pravi poti. Nekateri svetovalci te spodbujajo, vendar ne vedno iz čistih in poštenih namenov.« Ta namig je veljal zlasti teologu Margottiju in profesorju Allievu. Sicer pa iz tega lahko vidimo, kaj se lahko zgodi duhovniku, ki se da okužiti »dikasterični (oblastiželjni) kugi« ali rečeno po domače boleznimi nizkih uradnikov.¹²

Iste misli je v še ostrejšem tonu teolog Rho izrazil teologu Margottiju.¹³ Temu se ni zdelo vredno, da bi odgovarjal, temveč je pismo poslal svojemu »velespoštovanemu don Bosku« in mu rekel, da bi stvari storil koristno uslugo in njemu izpolnil zelo drago željo, če bi »zasebno« odgovoril nadzornikovemu bratu. Don Bosko je poslušal nasvet.

Teolog Rho!

Teolog Margotti mi je poslal pismo, ki si mu ga pisal, in mi naročil, da naj ti odgovorim v tistem, kar se nanaša name.

To storim rade volje, ker je treba našo zadevo pojasniti, da ne bo izkrivljeno predstavljena.

Če bi prišel v Oratorij, bi se lahko prepričal, da je trditev, da naši učitelji nimajo diplom, popolnoma neutemeljena.

Sam tvoj brat šolski nadzornik ima v svoji pisarni seznam imen, priimkov in diplom. To so: Mihael Rua, Cestino Durando, Giuseppe Bertello, Giovanni Bonetti, Marco Pechenino. Vsi imajo diplomo. Zato se ministrski odlok o zaprtju opira na napačno predpostavko, ker imajo vsi učitelji diplome, kakor jih zahteva zakon.

Ti pa praviš, da poučujejo starejši gojenci itn.

¹² GIUSEPPE GIUSTI v *Ginghillinu*.

¹³ Pecetto Torinese, 17. julij 1879.

Imenoval ti bom starejše profesorje, ki so bili pravzaprav moji gojenci.

Sem sodijo tudi profesor Rinaudo z univerze v Turinu, Marco v Rimu in drugi po drugih univerzah. Ali ti ne bi smeli poučevati v mojih šolah? Ker pa imajo zasebne šole pravico do svobodnega urnika, ne more nihče zahtevati, da naj bi potek pouka ne upošteval ugodnosti učiteljev. Dalje zakon jasno pravi, da je zavod mogoče zapreti samo, če je težko moten družbeni red, morala ali zdravje gojencev. Proti šoli naših revnih dečkov ne moremo navesti nobenega izmed teh razlogov. Še več, sam šolski nadzornik je v svojem poročilu pohvalil snago, disciplino, moralnost in uspeh.

Če že obstaja kateri izmed teh razlogov, potem zakon pravi, da je treba pred zaprtjem vse dobro premisliti in se o vsem dogovoriti. Toda od vsega tega se ni storilo nič. Gospod šolski nadzornik je prišel v času moje odsotnosti, šel naravnost v šolo in ugotovil, da so higiena, moralnost, snaga in uspeh v redu.

Ko sem se vrnil v Turin, sem dobil pismo šolskega nadzornika, v katerem je rečeno, da morajo biti profesorji stalno navzoči v svojem razredu v smislu postavljenega urnika. Tega zakon ne zahteva. Da bi ustregel željam šolskega nadzornika, sem prosil, da bi mi dali čas, da bi mogel stvari urediti po njegovi želji in ne bi motil uprave v zavodu. Sklenil sem: če mi tega ne morete dovoliti, vas prosim, da mi daste čas, da preuredim upravo zavoda in bodo moji diplomirani učitelji vsak v svojem razredu, in to po urniku, kakor ga bo postavila šolska oblast. Odgovora nisem dobil do 23. junija, ko so mi sporočili zaprtje gimnazije. Ti se sklicuješ na zakon, ki je nad vsem in nad vsemi. Jaz pa pravim, da je pravica tista, ki mora obvladati vse zakone.

Proti kateremu členu zakona se je kaj storilo? Vedno to vprašujem, pa mi nihče ne odgovori. Je mogoče, da šolski nadzornik in drugi ukažejo postaviti na cesto uboge dečke, zbrane v zavetišču, kakor to hočejo storiti v tem primeru?

Praviš, da so pretekla že tri leta, kar se šolski nadzornik trudi, da bi vse uskladił z zakonom. Odgovoril sem mu, da so vsi šolski nadzorniki in vsi prosvetni ministri celih trideset let vedno hvalili, potrjevali in podpirali ta zavod. Moral je priti prijatelj, šolski tovariš, da je uredil zaprtje, ko sem se z vsem zaupanjem uskladił z zakonom. Vidiš, da ti govorim s srcem na dlani. Naredil mi boš pravo uslugo, če mi boš s Casatijevim šolskim zakonom v roki pokazal, proti kateremu členu sem se pregrešil. Vse, kar ti tukaj pišem, je v obrambo dečkov, ki so zbrani v tem zavetišču. Zunaj tega vsega želim ostati s teboj in s tvojim bratom v najboljših odnosih in mi bo v veliko veselje, če mi bo dana priložnost, da vam naredim kako uslugo.

Z največjim spoštovanjem najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. julij 1879

Teolog se je zagrizel. Pričakoval je odgovor na svojo osem listov obsegajočo spomenico, ki se je začejala z »moj dragi prijatelj don Bosko«. Pa nič. Nato piše Margottiju, ki pošlje pismo don Bosku in ga prosi, da bi mu odgovoril. Don Bosko iz obzirnosti do Margottija odgovori in začne odgovor z izzivalnim »Teolog Rho«. Teolog Rho, zelo nervozen človek, mu je odpisal. Temu je sledil trezen in dostojanstven odgovor blaženega.

Vedno predragi prijatelj!

Ko poštenjak vidi, da mu ne verjamejo, molči. Nisi me razumel in mi ne odgovarjaš na stvari, ki sem ti jih pisal. Prezir, s katerim govoriš o duhovnikih tega zavoda, mi onemogoča, da bi ti odgovoril s primernimi izrazi. Zato je o tem nesmiselno govoriti, čeprav sem to želel. V drugih stvareh si ostajava vedno dobra prijatelja. Še vedno računam na tvojo naklonjenost in na naklonjenost tvojih bratov, zlasti še viteza šolskega nadzornika. Vedno bom srečen, če bom mogel tebi in tvojim prijateljem narediti kako uslugo. Imej me rad v J. K. in verjemi najvdanejšemu prijatelju.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. julij 1879

Teolog je ponovno pisal, nadlegoval in iskal način, kako bi dosegli sporazum.¹⁴ Don Bosko je molčal. Iz obsežnega dopisovanja je bilo jasno, da je vso stvar vodil Šolski nadzornik, vendar ni zadosti dobro ocenil posledic. Zato se je skušal dostojanstveno izmuzniti iz cele zadeve. Z druge strani pa don Bosku ni hotel nič hudega. Zato je malo verjetno, da so prihajali pritiski tudi od drugod in določen strah, da bo izgubil službo. Pri tem pride tistemu, ki prebira obe bratovi pismi, na misel pripomba, ker tako v prvem kakor drugem povzdiguje don Boskovo krepost. »Nihče ne dvomi o tvoji poštenosti. Jaz sem prvi, ki te branim (kar sem že večkrat storil). Vsi priznavajo veliko dobrega, ki ga delaš. Da, če mi dovoliš, ti bom rekel, da delaš preveč dobrega in to je lahko razlog (oprosti mi, da ti to pravim) za nesporazum. Je mogoče trditev, da delaš preveč dobrega, žalitev? Ne verjamem.« Kako naj potem uskladimo tako visoko mnenje o don Bosku z možnostjo nasprotovanja v smislu nasprotovanja dolžnosti in pravičnosti? Ali se mogoče teolog ni krepko motil, v drugih pa je bila gorečnost, ki je imela čisto drugačne cilje?

Ko so oblikovali novo vlado pod predsedstvom Cairolija in prosvetnim ministrom Sicilijancem Perezom, je *Unità Cattolica* takoj objavila članek *Vprašanje pravičnosti*, ki ga je napisal neki »ugledni gospod«, niti klerik niti klerikalec,¹⁵ in v njem pokazal, kako je bilo zaprtje oratorijske gimnazije nasprotno zakonu. »Ugledni gospod je bil Giuseppe Allievo, redni profesor pedagogike na turinski univerzi. Urednik časopisa je napisal uvod, ki se je glasil: »Priobčujemo članek, ki je namenjen novemu prosvetnemu ministru, ki bi začel svojo službo najbolje tako, da bi popravil velikansko krivico in ne bi dovolil, da bi se izpolnilo hudo delstvo nad moralo in zakonom. Pred nekaj dnevi smo imeli priložnost, da smo poljubili v Turinu roko nekega uglednega prelata s Sicilije, ki je prišel med nas z izrecno prošnjo, da bi salezijanci odprli vzgojni zavod na tem otoku.¹⁶ Malo zatem smo videli, da so prav v tem Turinu pregnjali šole v salezijanskem zavo-

¹⁴ Pecetto Torinese, 24. julij 1879.

¹⁵ *Unità Cattolica*, 16. julij 1879.

¹⁶ Msgr. Genuardi, škof v Acirealeju (glej zgoraj, str. 92).

du. Kako lepo bi bilo, če bi neki sicilijanski minister popravil to krivico, ki jo je napravil šolanju in dobri mladini v Turinu neki piemontski minister!« Člankar profesor je pokazal na nezakonitost odloka in bičal samovoljo pri izvedbi ter zastavil prefektu vprašanje: »Minister vam je ukazal, je bilo rečeno, da zaprete zasebno gimnazijo. Ker pa je gimnazija kraj, kjer se poučuje, je zakonsko zaprt, ko se konča pouk, kakor se je to zgodilo 30. junija v salezijanski šoli. Toda prefekt si je privoščil, da je poleg gimnazije zakon zadel tudi zavod in ukazal izgon gojencev, otrok preprostega ljudstva, ki so se v tem zavodu pridno in v miru šolali. Naj nam gospod prefekt pove, v imenu katerega zakona in v imenu katere oblasti sme on iztrgati iz zavetišča toliko ubogih otrok in jih vreči na cesto brez vsake zaščite?« Na koncu se je odločno postavil v bran don Boskove časti. »Sredi te žalostne mešanice brezpravnosti in nepoštenosti, še način, kako žali ljudi. Don Bosko je hotel (to so besede, ki sta jih prefekt in šolski nadzornik izrecno ponavljala v ministrskem odloku) ponovno prevarati turinsko šolsko oblast. Tako da ta ubogi Gospodov duhovnik, ki s svojo krščansko ljubeznijo bedi nad toliko revnimi otroki, preprostega ljudstva ni prevaral, temveč je hotel prevarati oblast! Njegovim sovražnikom ni bilo zadosti, da so ga prizadeli v tem, kar mu je najdražje: v šolah njegovih dečkov. Treba bi bilo še vzpostaviti inkvizicijo, prodreti v njegove namene in ga obtožiti nepoštenosti, varanja in hudobne volje!«

Začela se je prava časnikarska polemika. Pustimo ob strani prostaštvo brezverskih časopisov in se ustavimo pri članku v časopisu *Baretti* 17. julija. Značilna je zavrnitev obtožbe: »Vprašujemo,« piše časnikar, »tistega, ki je svetoval, ki je ukazal in izvedel zaprtje imenovanih šol zaradi pomanjkanja diplomiranih učiteljev, ko je obiskal šole; vprašujemo, ali imajo vsi učitelji v tem našem Turinu v državnih šolah profesure ali diplomo, ki jih pooblašča, da poučujejo. In pomislite, da ti, ki bi jih imenovali nezakonite učitelje, kakor tisti, ki poučujejo v don Boskovih šolah, prejemajo, kakor je pravično, svojo redno plačo, medtem ko oni iz dobrodelnega zavoda ne dobijo nič, poučujejo zgolj iz duha gole krščanske ljubezni. Naj še dodamo, da je iz teh nezakonitih don Boskovih šol prišlo veliko učenih profesorjev, pisateljev odličnih knjig in spisov, učiteljev na licejih in univerzah in da tudi sedaj dajejo učence, ki na javnih izpitih dosegajo izredne uspehe in skoraj vsi zdelujejo. Med univerzitetnimi študenti pa so vedno med najboljšimi. Pa pustimo to. ... Povejmo pa, da ko gre za nekega Coppina, ki presoja in odloča v imenu neke zakonitosti, zaradi premnogih primerov, ki jih je opravil in jih še opravlja, ne moremo v njem najti pristojnosti sodnika.«

Toda od daleč *per chartam et atramentum* [s papirjem in črnilom] ni mogoče hitro in dobro razrešiti razprtij. Poleg tega pa je tudi zamenjava ministra narekovala, naj si stvar pogledamo od blizu. Zato je bil don Bosko dobro nasvetovan, ko je poslal v Rim don Duranda in profesorja Allieva s prošnjo, da bi

odložili izvedbo odloka o zaprtju in zlasti še izgon gojencev. Obrnil se je na odvetnika Aluffija, tajnika na notranjem ministrstvu s temle spremnim pismom.

Predragi gospod odvetnik Aluffi!

Vitez Allievo, profesor na Kraljevi univerzi v Turinu, in profesor don Durando prihajata v Rim v zadevi naših šol. Bilo bi silno pomembno, da bi bila sprejeta pri komendatorju Villi, notranjem ministru, ki je bil vedno naš dobrotnik.

Pošiljam ju k vam, da jima nakažete najkrajšo pot za sprejem.

Če imate poznane na prosvetnem ministrstvu, bi vas prosil za isto uslugo.

Upam, da ste zdravi. Prosim Boga, da bi vas ohranil še dolga leta, in se imam za vaše uglednosti ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. julij 1879

Spoštovani Villa je bil poslanec iz Castelnuova d'Asti in v preoblikovani vladi za Depetrisom notranji minister. Don Bosko je poznal že od leta 1859 in se je od takrat z njim večkrat srečal. Odposlanca naj bi mu izročila naslednje priporočilo:

Ekscelenca!

S hvaležnostjo se spominjam več primerov, ko ste pomagali temu našemu zavetišču in njegovim ubogim dečkom. To me spodbuja, da se tudi tokrat zatekam k vam.

Ministrski odlok, podpisan 16. maja in izročen 23. junija tega leta, odloča zaprtje šole zaradi edinega razloga, da naši učitelji nimajo ustreznih učiteljskih diplom. To je popolnoma neosnovano, ker je sam šolski nadzornik izjavil, da mu je bil izročen seznam učiteljev v njegovi pisarni 13. novembra 1878.

Kljub temu smo se pokoravali ukazu in pouk 30. junija končali. Toda stvar, ki je ta zavod posebno pretresla, je bil prefektov ukaz, da moramo vse gojence takoj odpustiti, sicer jih bodo s silo postavili na cesto, kjer bodo enako zapuščeni, kot so bili, preden smo jih sprejeli v zavod.

Prosim vašo ekscelenco, da kot notranji minister, kot naš velezaslužni meščan in kot poslanec mojega slavnega rodnega Castelnuova d'Asti ukažete, da ti ubogi dečki lahko še naprej bivajo v zavodu in se ukvarjajo s stvarmi, ki jim bodo nekoč pomagale, da si bodo mogli sami pošteno služiti svoj vsakdanji kruh. Tako se bo končal preplah med dečki in negotovost pri starših in bomo vsi skupaj s hvaležno dušo klicali nad vas nebeške blagoslove.

Profesor naših šol Durando in vitez Allievo, profesor na Kraljevi univerzi v Turinu, ki nam s svojim delom veliko pomagata pri vzgoji naših dečkov, prinašata ta moj dopis in bosta srečna, če jima boste dali nadaljnja pojasnila, če boste ob premnogih poslih lahko našli malo prostega časa.

Imam visoko čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. julij 1879

Za prosvetnega ministra je don Bosko napisal povzetek vsega, kar se je zgodilo.

Ekscelenca!

Ministrski odlok, podpisan 16. maja in sporočen 23. junija tekočega leta, je ukazal zaprtje srednje šole, ki že 35 let deluje v korist revnih dečkov v tem zavetišču, imenovanem Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu.

Odlok utemeljujejo s pomanjkanjem zakonite usposobljenosti učiteljev, kar pa je brez vsakršne osnove, ker smo 15. novembra 1878 izročili šolskemu nadzorniku seznam učiteljev z njihovimi naslovi, in sicer:

5. gimnazijski razred profesor Celestino Durando

4. Mihael Rua

3. Giovanni Bonetti

2. teolog Marco Pechenino

1. duhovnik Giuseppe Bertello

Vsi ti imajo učiteljsko diplomo v skladu s šolskim zakonom Casati, člen 246.

Prav isti zakon navaja razloge, zaradi katerih je mogoče zapreti kak zavod. To so: težko motenje javnega reda, moralnosti in zdravja med gojenci (člen 247).

Noben izmed teh vzrokov ni naveden v ukazu. Še več, na enem svojih obiskov je šolski nadzornik izrecno povedal, da je glede higiene, discipline, moralnosti in uspeha vse v redu.

Odlok omenja, da so bili v razredih namesto imenovanih profesorjev njihovi namestniki, na kar odgovarjamo, da je gospod šolski nadzornik pri svojem obisku našel vse v redu, le da sta bila od petih profesorjev v razredu samo dva, ki pa sta poučevala v času, ko jima je bilo to mogoče.

Noben zakon ne prepoveduje, da ne bi mogel redni profesor dobiti svojega namestnika, ki bi ga po potrebi nadomestil. To delajo povsod.

Imenovani zakon tudi dovoljuje zasebnim šolam, da oblikujejo urnik, kakor ustreza učiteljem.

Iz teh razlogov podpisani prosi vašo ekscelenco, da bi priznali zasluge učiteljev, ki delajo popolnoma zastonj, in naredili veliko dobro delo tem sinovom najnižjih ljudskih plasti, če bi preprečili izvedbo imenovanega ukaza, jih pustili mirno živeti v njihovem zavetišču in jih ne vrgli na cesto, kakor je bilo ukazano in kjer bi jim grozil gmotni in moralni propad.

Imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. julij 1879

Na dan odhoda don Duranda in njegovega uglednega spremljevalca v Rim je katoliški časopis *l'Emporio Popolare* naslovil besedo družinskim očetom in imenoval zaprtje don Boskovih šol kot eno največjih samovoljnosti levičarskih strank, ki so prišle na oblast 1876. Pred takim neznanskim nasiljem je bilo treba premisliti tri stvari: tako imenovani liberalci na vsa usta razglašajo zavzetost za izobrazbo nižjih plasti ljudstva, potem pa uničujejo prav te najrevnejše sloje s tem, da zapirajo ljudstvu namenjene don Boskove šole. Torej jim ni za pravičnost, temveč jih vodi slepa zavist v boju proti don Bosku, čigar šole so dosti

boljše kot državne. Zlasti pa se je osramotil *piemontski* minister Coppino, ki si iz sovraštva do vere ni pomišljal uničiti ustanovo, ki po prepričanju vseh pomeni enega največjih dosežkov Piemonta.¹⁷

Oba profesorja sta bila v Rimu toliko bolj spodbudno sprejeta, kolikor manj sta se tega

nadejala. Ko sta prišla v Vatikan, da bi obiskala tajnega komornika in generalnega kustosa Arcadie msgr. Ciccolinija, sta bila po njegovi zaslugi takoj sprejeta pri papežu. Leon XIII. se je takrat sprehajal v eni izmed bližnjih soban.

Papež je sicer že zvedel od kardinala Nina, kaj se dogaja v Valdoccu, vendar je želel slišati iz prvega vira za potek dogodkov. »Ne izgublajte časa,« je dejal don Durandu. »Stopite k notranjemu in potem k prosvetnemu ministru, iščite podporo pri kralju, vključite v zadevo čim več vplivnih oseb.« Prav to pa je don Bosko že storil. Ko je papež to slišal, je bil zadovoljen.

Oba ministra sta ju takoj sprejela in jima vse obljubila.¹⁸ Minister Perez je 24. julija takole pisal: »Odgovarjam na dopis z dne 15. julija tekočega meseca¹⁹ in želim, da bi vaša ustanova še najprej uspešno delovala v korist revežev. Gotovo teh uspehov ne bo preprečil zadnji odlok prosvetnega ministrstva. Ko bo vodstvo šole postavilo diplomirane učitelje, bo poleg soglasja z zakoni, kar želi ministrstvo, dalo gojencem boljši pouk in napredovanje v šoli.« Zaradi tega je blaženi takole pisal odvetniku Aluffiju:

Predragi gospod odvetnik Aluffi!

Najlepša vam hvala za pomoč, ki ste jo dajali mojima odposlancema. Danes zjutraj sem prejel pismo prosvetnega ministra, ki mi zagotavlja preklic odloka za zaprtje naših šol. Kljub temu pa še vedno preti prefektov odlok, da bo s silo izpraznil zavod. Nihče ne more razumeti razlogov za tako početje. Odlok se nanaša na pouk in ne na izgon gojencev. V ta namen prosim ministrovo odločitev in zato prilagam pismo, ki ga, prosim, po varni poti izročite naslovljencu.

Ko bo zadeva končana, se vam bom znova zahvalil.

Imejte me za hvaležnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. julij 1879

Šolski nadzornik Rho je medtem ravnal silno neprevidno, ko se je spustil na časnikarsko področje in javno napadel Oratorij. Šolska oblast, ki se na tak način razkriva, kliče javnost, da pove, kaj misli o njegovem početju. Zato razumemo časopis *L'Unità Cattolica*, ki je po zakonskih predpisih morala objaviti neko njegovo pismo, da to dela »s pravim veseljem«. Njegov bojni konj je bil

¹⁷ *Emporio Popolare, Corriere di Torino*, 20. julij 1879.

¹⁸ Telegram don Duranda don Bosku, Rim, 22. julij 1879.

¹⁹ Moralo je biti vdanostno pismo ministru.

vedno isti, češ da je don Boskova šola »*zasebna* šola in ne šola *očetnega* pouka«. In ker je don Bosko na začetku šolskega leta 1877–78 prosil neposredno prosvetno ministrstvo, da mu dovoli še tri leta imeti nediplomirane učitelje, je šolski nadzornik videl v tem jasno nasprotje, ki, kakor je menil on, zadostno kaže, da s to prošnjo priznava, da so njegove šole *zasebne* in ne *očetne*. Poleg tega je šolski nadzornik obtoževal don Boska laži, ker je – v kar je bil prisiljen – poslal seznam profesorjev, ki sploh niso poučevali.²⁰

Šolskemu nadzorniku je v istem času odgovoril vodja šol v Oratoriju don Giuseppe Bertello.²¹ Najprej je dokazal, da je don Boskova ustanova očetna in zato ni podvržena šolskim zakonom za *zasebne* šole. Gojencev ne pošiljajo v zavod združeni očetje, kakor zahteva zakon, temveč tisti, ki iz očetovske ljubezni in zavzetosti skrbi zanje, ker nimajo staršev. Več kot trideset let, to je do 1876, mu je država dala delati, kolikor in kakor so mu dopuščala sredstva in je narekovala krščanska ljubezen. Ko je don Bosko odprl zasebno gimnazijo po členu 247 Casatijevega šolskega zakona, bi moral to jasno povedati in pisno prijaviti šolskemu pokrajinskemu nadzorniku. Tudi do te formalnosti ni nikdar prišlo in o tem ga tudi nihče nikdar ni spraševal. Zelo znamenita zadeva o nedovoljenih šolah, ki so trideset let delovale, ne da bi jih kdo nadlegoval! Temu so ugovarjali, češ da je don Bosko prosil, da bi smeli začasno poučevati nediplomirani učitelji. Toda to se je zgodilo šele, potem ko je šolska oblast zagrozila zapreti šolo: ali predloži seznam diplomiranih profesorjev ali pa zapre šolo. Tedaj je don Bosko kot skrajno sredstvo prosil za tri leta časa, ko bi izšolal svoje profesorje ali bi si kako drugače pomagal pri delu za prihodnost svojih fantov. V drugem članku je pokazal, da je šolski nadzornik hotel dokazati, da profesorji, navedeni na seznamu, niso opravljali svoje službe, temveč so jih nadomeščali kleriki in mladi duhovniki. Priznati moramo, da je to dlakocepstvo; treba je odgovoriti s *provisum in primo* [predvideno v prvem]. Tam je bil samo Ahil in tukaj samo njegova peta, ki je dejansko šolskemu nadzorniku dajala priložnost za odgovor.²² Don Bertello je odgovoril in pri tem uporabil dokaz vseh dokazov, ki ga je pa šolski nadzornik preletel in zatrdil, da prvi članek ne vsebuje nič pomembnega.²³

Neki humoristični časopis, ki se je šalil »o don Boskovi veliki zmešnjavi«, je na precej smešen način primerjal Margottija z don Boskom; primerjava, ki nam odpira pogled na skrivne misli, ki so bile vzrok za to bitko.²⁴ Člankar je

²⁰ *Unità Cattolica*, 22. julij 1879.

²¹ Prav tam, 24. in 25. julij.

²² Prav tam, 31. julij. Pred odgovorom je don Bertello časopisu poslal še tretji članek, da bi obranil don Boska pred osebnim očitkom šolskega nadzornika v njegovem pismu Margottiju. Prinašamo ga v celoti v Dodatku (št. 25).

²³ Dodatek št. 26.

²⁴ *Fischietto*, 26. julij 1879. Takratna izjemno protiverska *Gazzetta del Popolo* je v rubriki *Sacco nero* [Črna vreča] na vso moč branila šolskega nadzornika. Z namenom, da bi prestrašila, je v članku

pisal: »Italiji veliko bolj škoduje don Bosko (spoštujemo dobro vero) kot sto Margottijev. Margottija vsaj vsi poznamo, koraka pod razprostrto zastavo, je odkrit in ima značaj. Ne boji se niti hudiča. Na ves glas kriči: hočemo papeža za kralja, ven iz Rima, tatovi, izobčenci! Javno želi, da bi prišel nov Sikst V., ki bi Rimljanom v obilici dajal polento in vislice. Don Bosko pa je, zdi se mi, da sem to že nekoč povedal, mirna voda, ki tiho spodjeda jez. Tiho poučuje svoj katekizem, tiho vceplja svoje ideje o papežu (vendar tako, da ga ne imenuje naravnost) in pripravlja vojake za papeža. Zato menim, da je Italiji bolj nevaren don Bosko kot trobentač Margotti, ki trobi, da ga vsi slišijo. Stokrat boljši je odkrit sovražnik kot tak, ki je pokrit s plaščem. Da končam: s tega vidika je zaprtje zavoda nekaj odličnega in jaz bi želel, da bi to veljalo za vse večne čase.«

Bilo je nujno potrebno, da je spregovoril tudi don Bosko. Svoj molk je prekinil s pismom v *Gazzetta del Popolo*, ki ga je objavila 4. avgusta.

Gospod urednik!

V svojem časopisu ste večkrat, zlasti v št. 211 govorili o zaprtju šole v zavetišču, imenovanem Oratorij sv. Frančiška Saleškega.

Ker je treba zaradi spoštovanja resnice in v korist ubogih dečkov popraviti nekaj stvari, vas ljubeznivo prosim, da objavite naslednja dejstva.

V vsakem času so to hišo imeli za dobrodelno ustanovo krščanske ljubezni, zavetišče za uboge dečke in nikdar za zasebno gimnazijo.

Veliko število dečkov usmerjamo v priučitev kake obrti, druge pa, ker so bistre glave in ker so sinovi ubogožanih meščanskih družin, v gimnazijo, da jih ne bi prikrajšali za možnost šolanja in ne bi storili nasilja njihovim naravnim sposobnostim.

Boncompagnijev zakon iz leta 1848 in Casatijev iz leta 1859 sta šla na roke tem šolam in petintrideset let so šolski nadzorniki in prosvetno ministrstvo sodelovali s tem zavetiščem in ga imeli za zavod za uboge otroke kot očetno ustanovo, ker njihov predstojnik dejansko opravlja službo očeta, kakor pravi Casatijev zakon v členih 251, 252 in 253. Naj še povem, da ta zavod živi od Božje previdnosti, da imajo gojenci pouk popolnoma zastonj, saj tudi učitelji ne dobijo za svoje delo nikakršne plače. Kljub vsemu temu hoče šolski nadzornik te šole podvreči zakonom o zasebnih šolah in tako predstojnika prisiliti k zelo težkim žrtvam za plačevanje diplomiranih učiteljev.

Da bi se pokoraval šolski oblasti in zakonskim predpisom, ki jih ni, sem izbral pet diplomiranih profesorjev, katerim sem zaupal pouk predmetov, kakor to zahteva zakon v členu 246.

Toda gospod šolski nadzornik se s tem ni strinjal in je zahteval, da morajo biti profesorji na svojem mestu po urniku, ki jim ga je on postavil! To pa je protizakonito, ker

31. julija pisala: »Zelo se čudimo, da članki proti šolskemu nadzorniku prihajajo izpod peresa kakkega profesorja naših državnih gimnazij in da don Boskovemu nasprotovanju, da bi se podvrgel temu, kar predpisujejo zakoni, in pri vsem tem klerikalnem rogoviljenju ni izvzet tudi kakšen naš psevdo-liberalec. Skušali bomo razčistiti zadevo in se spet oglasili.« Udarec je bil namenjen profesorjema Perosinu in Allievu. Tudi skrajno liberalna *Gazzetta Piemontese* se je postavila na stran nadzornika in govorila o nezakonitosti don Boskovih šol (3. avgust).

zakon pušča zasebnim šolam svobodo glede šolskega urnika in ga lahko krojijo po svojih potrebah.

Zato je Pokrajinski šolski urad na predlog gospoda šolskega nadzornika zaradi neizpolnjevanja uradnega šolskega urnika in zato, ker so nekateri profesorji poslali v razrede svoje namestnike, predložil zaprtje teh šol.

Gospod prosvetni minister je verjel, da je tak predlog utemeljen; 16. maja je podpisal odlok o zaprtju in ga 23. junija sporočil podpisniku.

Zakonitost tega dejanja naj presojuje drugi. Jaz samo pravim, da je to, kar sem povedal, zgodovinska predstavitev dogodkov, ki je nihče ne more spremeniti ali drugače razlagati.

Tisto pa, kar v tej zadevi posebno žali zagovornike pravice, je dejstvo, da v zadevo vključene stranke sploh niso upoštevali in se z njo pogovorili. Šolski zakoni v Italiji in tujini dajejo obtožencu priložnost, da pove svoje razloge. To meni ni bilo dano. Ni mi bilo dano v škodo toliko ubogih otrok iz najnižjih plasti družbe, ki bi jih vsi poštene ljudje morali braniti in se truditi, da bi izboljšali njihov položaj.

Upam, da bo novi prosvetni minister popravil ta javnosti škodljiv odlok v smislu sedaj veljavnih šolskih zakonov.

Že vnaprej se vam zahvaljujem, velečenjeni gospod urednik, za ljubeznivost, ki mi jo izkazuje. Imam čast, da se imenujem v globokem spoštovanju vaše uglednosti vdanega in ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. avgust 1879

Profesor Allievo, ki je bil vedno bolj prepričan o utemeljenosti don Boskovih pravic, je po svoji vrnitvi iz Rima dal natisniti delce *Casatijev šolski zakon in zasebna srednja šola*. To je bil pravzaprav sir na don Boskove makarone. Pisec ga sicer ni imenoval, je pa navajal razloge za njegovo pravdo. Don Bosko je knjižico takoj uporabil in jo poslal ministru Perezu z naslednjim pismom.

Ekscelenca!

Vaši ekscelenci je gotovo znano, da je minister Coppino z odlokom ukazal zapreti srednje šole, ki so petintrideset let delovale v prid ubogim dečkom, zbranim v tem zavetišču. Odlok je bil podpisan 15. maja, naslovniku pa izročen 23. junija z obveznostjo izvedbe 30. junija tekočega leta.

Kot ravnatelj ustanove čutim dolžnost, da preprečim uničenje teh fantov tako sedaj kakor v prihodnje. Če pustimo ob strani, da je bila izvedba odloka v tako kratkem času nemogoča, mi dovolite, da vam navedem nekaj opomb in razlogov, zaradi katerih je ta odlok protizakonit in zato neveljaven.

1. Pokrajinski svet, kakršen je ustanovljen (glej dokumentacijo).

2. Prizadetemu niso dali do besede. Nobena zakonodaja in nobeno sodišče ne ukrepa, ne da bi prej zaslišalo obtoženca.

V našem primeru je opravil inšpekcijo gospod šolski nadzornik, ki je popolnoma potvoril svoje poročilo, ne da bi o tem obvestil ravnatelja šole, ki bi gotovo imel tehtne pripombe.

3. Noben zakon šolske zakonodaje se ne tiče dobrodelnih ustanov, ker tukaj ni treba varovati niti zasebnih niti javnih koristi. V tem zavetišču učitelji poučujejo brezplačno in učenci ne plačujejo nikakršne šolnine.

Poleg tega je treba imeti dobrodelne ustanove za očetne ustanove, v katerih predstojnik predstavlja očeta, ker svojim varovancem skrbi za stanovanje, obleko, kruh in pouk. Ali ne opravlja vloge očetov? Poglejte, prosim, priloženo knjižico profesorja Giuseppeja Allieva.

4. Šolski zakon pravi v členu 356: »Osebam, ki brezplačno poučujejo v prazničnih šolah za ubogo mladino ali v osnovnih šolah za odrasle ali v posebnih tehniških šolah za rokodelce, niso potrebni izkazi usposobljenosti.« Če zakon dopušča toliko za javne šole, koliko bolj velja to za srednje šole v očetni upravi, o katerih govorimo? Glej člen 252! Vzrok za zaprtje je odsotnost zakonitih profesorjev z delovnega mesta. Treba je reči, da noben zakon ne predpisuje pravilnika za zasebne šole, zato lahko vsak svobodno določi tak urnik, ki mu najbolj ustreza. Ker morajo naši profesorji opravljati tudi upravne posle v naši dobrodelni ustanovi, si izberejo prosti čas dopoldne ali popoldne in ga posvetijo pouku. Zato niti sprememba urnika niti odsotnost profesorjev ne moreta dajati zakonite osnove za zaprtje zavoda.

5. Povedati moramo še, da je gospod nadzornik pri nenapovedanem šolskem obisku našel samo en razred brez zakonitega učitelja, ki ga je zastopal njegov namestnik. Ali je nadomeščanje učitelja lahko zakonita osnova za zaprtje kakega zavoda? Menim, da ne.

6. Tega zavoda nihče nikdar ni štel za zasebno gimnazijo, temveč vedno za zavetišče ubogih otrok. Za take jih je imel šolski nadzornik, za take jih je imel prosvetni minister, in to 35 let.

Zaradi vsega navedenega in za dobro ubogih mojih dečkov ter za korist naše družbe prosim vašo ekscelenco, da bi priznali nezakonitost imenovanega odloka in dopustili, da ta zavod nadaljuje delo v korist toliko zapuščenih otrok, ki bi sicer bili prepuščeni sami sebi in se ne bi mogli pripraviti na življenje.

Če pa vaša uglednost v svoji modrosti ne bi mogla ugoditi moji prošnji, bi vas ponižno prosil, da bi jo izročili državnemu svetu, ki naj ustrezno razsodi. Poln zaupanja v ljudski glas, ki razglaša vašo ekscelenco za očeta ubogih otrok najnižjega ljudskega sloja, imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Razprave v časopisih so se še bolj razplamenele. Od 5. do 9. avgusta se je oglasilo četrto časopisov, eden izmed njih kar dvakrat. *L'Unità Cattolica* je 5. avgusta objavila don Boskovo pismo v *Gazzeta del Popolo* s temle pozivom: »Don Bosko je človek, ki s svojo krščansko ljubeznijo oživlja, njegovi sovražniki pa so ljudje črke, ki ubija. Proti don Bosku se ponavlja to, kar so kričali že proti Jezusu Kristusu: *Nos legem habemus et secundum legem debet mori* [Imamo zakon in po tem zakonu mora umreti]. Toda zakon so tako napačno uporabili proti don Bosku, kakor so ga napačno uporabili proti Jezusu Kristusu. Naj bo kakor koli, mi bomo končali ta prepir. Človek, poln ljubezni, ne želi preprirov.«

Gazzetta del Popolo je istega dne objavila dvoje pisem dveh duhovnikov,

toda kako zelo sta se razlikovali! Eno je poslal don Rua v kratko pojasnilo, drugo pa opat Mongini. Ta duhovnik, trikratni liberalec, je imel za nas veliko zaslugo, da nam je odkrival, od kod streljajo nasprotniki. Vprašanje zakona je bilo samo pretveza, resnični vzrok vsega početja je bil političen. Ta liberalni duhovnik je pisal: »Don Bosko, ki ima zavode v Italiji in zunaj in celo v Ameriki, ima politični pomen, ki se skriva pod plaščem človečnosti, se pravi pod *dobrodelnostjo*. Ta pomen je v značilnosti njegovega učenja, ki je vse prepojeno z načeli Sillaba, tako da vzgaja Italiji in civilizaciji na splošno škodljive rodove. Don Bosko, ki se zdi, da ima prednost *vsepričujočnosti*, se lahko imenuje *potujoči Sillabus* z medom na ustih, ki mu omogoča, da ga njegovi dečki použijejo v majhnih količinah, kakor to delajo matere z grizljaji za svoje otroke. V don Bosku je spretnost, da zna vse navdušiti za papeža, in lahko rečemo, da v tej zadevi velja toliko kot tisoč klerikalnih učiteljev in tisoč tako imenovanih katoliških časnikarjev z njihovimi pretiravanji. Groza in trepet, če bi sto italijanskih mest imelo po enega don Boska. Če nič drugega, bi zmeda rasla in bi učinki bili kmalu vidni. Z vsem tem želim povedati, da če zakon ne more odpraviti vseh pomanjkljivosti srednjega šolstva, je treba z vso strogostjo nastopiti proti tovrstnim zavodom, jih nadzorovati, in če je treba, tudi zapreti.« Tu imamo slovnico, uporabljeno v ultraliberalnem kriteriju. Don Rua je 6. avgusta odgovoril na nekaj vprašanj, časopis *Gazzetta Piemontese* pa je nepristransko objavil don Boskovo pismo.²⁵ Don Bertello je v *l'Unità Cattolica* 7. avgusta zavrnil nekaj nepomembnih trditvev, ki jih je 3. avgusta pustil ob strani za šolskega nadzornika. Ne pove nič novega. Končno je *l'Osservatore Romano* v dveh stolpičih 9. avgusta objavil članek z naslovom Preveč zakonita obramba. V njem primerja don Boskov primer s primerom patra Ferrarija. Ko je leta 1878 umrl slavn astronom jezuit Secchi, znanstvenik svetovnega slovesa, je italijanska vlada, potem ko se je polastila Rimskega kolegija, kjer je imel astronom v enem delu stavbe svoj observatorij, čisto svojo stvaritev, iz sramu pustila pri miru tega znanstvenika. Ko je izginil *genius loci* [duh, duhovno ozračje, kraja], je bil njegov sobrat in asistent pater Ferrari, ki so ga vsi razlogi in pravica določali za njegovega naslednika, izgnan: gospod Coppino je brez dolgega razmišljanja šel za svojim ciljem, kakor hitro je videl, da to koristi njegovi stranki. Iz istih sektaških razlogov je isti gospod Coppino določil »svoje glavo zaprtje odličnega in zaslužnega katoliškega zavoda, kot je to don Boskov Oratorij«. To je pomenilo položiti prst na rano.

Med bobnenjem časnikarjev se je spet oglasil don Boskov glas Margottiju; »ves vreden njega samega«, je rekel časopis in bil ves vesel, da ga je mogel objaviti: »Če kdo še dvomi, da so don Boskove šole zares očetna ustanova, pa ne bo mogel zanikati, da ima zares očetovsko srce.«

²⁵ Dodatek, št. 27.

Velespoštovani gospod teolog!

Naklonjenost, ki ste jo izkazali meni in tem mojim ubogim dečkom, me sili, da se vam za vse iz srca zahvalim. Sedaj vas prosim za podporo v sporu tega Oratorija s kraljevim šolskim nadzornikom. Pravno vprašanje je bilo že zadosti obdelano in sedaj se zdi, da stvar prehaja na posamezne ljudi.

Ker ta ustanova potrebuje pomoč vseh in povsod in ker je moja želja, da bi v svoji majhnosti sodeloval z vsemi oblastmi za skupno dobro, vas prosim, da bi vnaprej opustili vsa tovrstna razmišljanja in namesto tega dali prostor dejavni krščanski ljubezni, ki mora vladati pri vseh vrstah državljanov.

Zdi se mi pa nujno potrebno nakazati vzrok, iz katerega je prišla vsa ta nerodna zadeva. Zdi se, da nekateri mislijo, da smo hoteli pri tej ustanovi imeti gimnazijo. Kaj takega nikdar nihče ni mislil. Če bi prebivalce Turina, tudi tiste, ki živijo v našem zavetišču, vprašali, kje je taka gimnazija, bi tega nihče ne vedel odgovoriti, ker take gimnazije ni.

Imamo pa brezplačne šole, ki jih izberejo gojenci sami, ki zaradi nadarjenosti in zaradi svojih družin, ki so padle v revščino, obiskujejo srednjo šolo.

Kljub pomanjkljivi utemeljitvi v danem ukazu in čeprav odlok o zaprtju ne bi smel posegati v življenje zavoda, sem se kakor vedno v preteklosti pokoraval ne samo zakonu, temveč tudi oblasti. Zato smo v skladu z ministrskim ukazom določnega dne prekinili pouk v srednji šoli, poslali gojence k njihovim staršem, prijateljem in dobrotnikom, ki so jih vsaj začasno sprejeli v svoje domove.

Vi, gospod teolog, boste le težko doumeli, kako zelo je bilo žalostno moje srce, ko je kar nenadoma prekinilo šolanje tristo mojih posinovljenih otrok, ki so že več let predmet mojih skrbi in nelahkih žrtev, in kar je najhuje, da sem jih moral razpustiti kljub veliki nevarnosti za njihovo prihodnost.

Sem pa popolnoma prepričan, da bo šolska oblast, ko bo ugotovila položaj tega zavoda pred zakonom in družbo, dala, da bom čim prej spet zbral svoje gojence in nadaljeval tisto vzgojo, ki jim bo omogočila, da bodo živeli kot pošteni državljani in si pošteno služili kruh.

Medtem pa z najboljšo voljo dajem na razpolago ta moj zavod tistim zapuščenim otrokom, ki mi jih bodo javne oblasti pošiljale, da se bodo izučili kake obrti. Sklepam to pisanje z globoko hvaležnostjo, s katero imam čast, da se imenujem vaše spoštovane uglednosti najvdanejšega in ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. avgust 1879

Istega dne – 10. avgusta – je liberalni turinski časopis *Risorgimento*, ki se ni hotel spuščati v to zadevo, prostodušno zapisal: »Zdi se nam, da je *summum jus summa iniuria* [največja pravica je največja krivica], ko gre za zavod, ki ni samo vzgojni, temveč tudi dobrodelni, ki skrbi za telesni in duhovni kruh stotinam revnih otrok.« Ko je potem navedel že znane liberalne zadržke o mnogih don Boskovih zavodih, je nadaljeval: »Po vsem tem si ne moremo kaj, da ne bi bili začuden zaradi toliko čudežev vere in ljubezni, ki jih ne bi znal nihče doseči, kaj

šele prekositi.« S tem uvodom je časopis obrazložil, zakaj je objavil dolg članek, v katerem je ne glede na zakonsko stališče nakazal svoje poglede na naravo tolikokrat omenjenega zavoda, ki je potrebno, če hočemo resno presojati upravičenost zaprtja in njegove posledice. Po kratkem opisu nastanka in razvoja zavoda in njegovih stalnih odnosov do vlade je sedanji odlok šolske oblasti primerjal z umorom nedolžnih otrok, ki ga je ukazal Herod, in izrazil upanje v boljše mišljenje in razporejenost nove vlade.²⁶

Časnikarska polemika se je raztegnila čez Alpe. Neki pariški časopis, ki ni bil moka za peko hostij, je duhovito opisoval svojim bralcem zadevo o zaprtju don Boskovih šol. V izdaji 13. avgusta dopisnik iz Turina, potem ko je prikazal dve glavni osebi drame, Coppina in Rhoja, nakaže še njuno žrtev ter nato obdela nesrečni odlok in pokaže njegovo otročjo nesmiselnost.²⁷

V Turinu se je na dan, ko je prišla ta številka *Figaroja* s tako vzvišenim karanjem, zgodilo nekaj, kar bi mogli imenovati igro Božje previdnosti za izigravanje hudobnih ljudi. Zloglasni *Fischietto* se je tistega dne znesel s karikaturro, ki je predstavljala ostudno pošast, oblečeno v duhovnika, kako sedi na oblakih. V desni roki je držala kajfež in pod pazduho debelo knjigo in malho, v levi roki pa palico za drugo malho z napisom: »Lep način obrambe industrije. V Turinu je čudodelnik *Dominus Lignus* s stroji, ki niso bili patentirani od ministrstva za šolstvo, izdeloval sovražnike Italije, zato so mu zaprli tovarno. Morda ga bomo videli odpotovati na kakem oblaku v Ameriko, da bo tam povečal svojo podružnico!« Pustimo ob strani obsedenost s prepričanjem, da bo don Bosko odpotoval v Ameriko.²⁸ Toda kajfež je bil prava nesreča za vso zadevo. Medtem ko so se bralci humorističnega časopisa smejali zaradi sovražnika luči, ki je moral s svojo zaostalostjo potovati daleč stran, so bralci *Barettija* mogli zvedeti veliko zelo zanimivih reči. Zvedeli so, da je od 32 kandidatov za gimnazijsko maturo na Kraljevi gimnaziji Monvisu zdelalo 22, medtem ko je bilo od notranjih gojencev Monvisa od 16 samo 7 zrelih za nadaljnji študij. Zvedeli so, da jih je od dvaindvajsetih z nezakonite šole dobilo najboljše rede in da je eden izmed njih bil najboljši med 82 maturanti, tako da je za deset točk prekosil vse druge. Zvedeli so, da bi tistih devet, ki jih je padlo, moglo z lahkoto narediti popravni izpit

²⁶ Dodatek, št. 28.

²⁷ Dodatek št. 29. Opat Paulin (pismo z dne 4. avgusta 1879) je že pisal iz Auteuila grofu Caysu: »Zelo nas je užalostila novica o pristranskem boju, ki so vam ga napovedali. Menili smo, da ima samo Francija pravico za take vrste krivic. Zdi se pa, da so tudi v Italiji plagiatorji gospoda M. Julesa Ferryja. Upajmo, da kriza, ki jo doživlja Cerkev v tem trenutku, ne bo dolgo trajala in da bo dobra vlada postavila pred vrata te ljudi, ki se zdi, da so sposobni samo obrekovati in preganjati dobre katoličane. Zmaga hudobnih ni nikdar večna. Počenja se veliko hudega, zelo veliko hudega in prav to žalosti vsakega poštenega človeka.« Pozneje je predstojnica prvega samostana v Annecyju, potem ko je zvedela, kakim vladinim tarčam je izpostavljen don Bosko, pisala don Bosku besede krščanske spodbude. Don Bosko je naročil grofu Caysu, naj napiše odgovor, ki ga je on podpisal.

²⁸ Prim. MB XIII, str. 359 [BiS XIII, str. 236].

v oktobru. Nato je časopis razmišljal: »Ti odlični uspehi so bili doseženi kljub motnjam, ki jih je povzročalo zaprtje zavoda.« O teh uspehih so seveda mestni časopisi modro molčali.

Počitnice so omilile napade in utišale spor, vendar si don Bosko ni nehal prizadevati, da bi za oratorij dosegel priznanje očetnega doma in bi bil tako izvzet iz določb za zasebne šole. Septembra je poslal prosvetnemu ministru pismo, v katerem je skušal pokazati, da je gimnazija v Oratoriju varno pribežališče toliko nadarjenim fantom, ki nimajo gmotnih sredstev za šolanje.

Ekscelenca!

Splošno ljudsko prepričanje, da je vaša excelenca velik zaščitnik revnih otrok iz najnižje družbene plasti, mi daje upanje, da boste nadaljevali dobrohotno naklonjenost do dečkov v zavetišču Oratorija sv. Frančiška Saleškega, ki želijo napredovati po poti znanja in kreposti. To zavetišče skrbi za kakih 900 revnih dečkov, ki jim z znanjem in obrtno spretnostjo pomaga do kruha.

Bolj nadarjeni lahko opravijo srednjo šolo.

V 36 letih so prosvetni ministri in šolski nadzorniki stalno spodbujali in velikodušno podpirali te šole, ne da bi zahtevali diplomirane učitelje. Šele v šolskem letu 1878–79 je gospod šolski nadzornik v Turinu hotel podvreči te šole strogim ukrepom zasebnih šol in s tem povzročil veliko zmedo in škodo med učenci, kakor sem vaši excelenci imel priložnost poročati.

Sedaj prosim vašo excelenco, da bi Oratorij sv. Frančiška Saleškega milostno imeli za zavetišče in dobrodelno ustanovo za zapuščene otroke in omogočili prosilcu, ki kot oče skrbi za kruh in vse drugo potrebno za vzgojo, da bi jim sam ali s pomočjo drugih dal izobrazbo, ki je potrebna, da si bodo mogli sami služiti kruh.

Odličen uspeh naših gojencev na državnih izpitih, ki so jih dostojanstveno opravili, in dejstvo, da mnogi izmed nekdanjih gojencevasedajo stolice na univerzah, dokazuje izredne sposobnosti naših učiteljev.

V svojem imenu in v imenu vseh dečkov, ki so deležni vaše podpore, imam čast, da se imenujem vaše excelence najvdanejšega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, september 1879

Istočasno je ponovno poskusil tudi na notranjem ministrstvu. Obe prošnji je opremil s potrebnimi listinami.

Ekscelenca!

Z namenom, da bi zagotovil dečkom tega Oratorija možnost, da bi si sčasoma mogli sami služiti kruh, sem vložil prošnjo gospodu prosvetnemu ministru. V tej prošnji sem izrazil željo, da bi ta zavod še naprej imeli za dobrodelno ustanovo in da bi predstojnik lahko omogočal sirotam srednješolsko izobrazbo, kakor se je to delalo že kakih petintrideset let.

Leta 1865 je šolski nadzornik, ki ni poznal posebne narave tega zavoda, hotel zavod podvreči zakonodaji zasebnih šol, to je z diplomiranimi učitelji. Toda izjava notra-

njega ministrstva in potrdilo turinskega župana prosvetnemu ministru sta odstranili vsako težavo.

Ko sem sedaj v enakem položaju, prosim vaš ekscelenco, da bi v prid naših dečkov rekli dobro besedo zgoraj imenovanemu prosvetnemu ministru. Velika in neizbrisna bo hvaležnost naših dečkov in moja do vaše ekscelence in vsi bomo prosili Boga, da naj vas ohrani še dolga leta. Imam čast, da se imenujem vašega najvdanejšega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, september 1879

Iz Rima ni bilo nobenega glasu in šolsko leto naj bi se kmalu začelo. Zato se je znova obrnil na pravičnost in dobroto ministra Pereza.

Ekscelenca!

Bliža se začetek šolskega leta in jaz sem še vedno v negotovosti, kaj naj storim z dečki, ki mi jih je Božja previdnost poslala v ta dobrodelni zavod. Ponižno vas prosim, da bi dobrohotno premislili in uredili vse potrebno zanje, ki vas z dvignjenimi rokami prosijo, da bi jim pomagali. Ko pričakujem dobrohotno dovoljenje za srednješolski pouk v tem zavodu, vas prosim, da bi glede povzročene motnje smel ponoviti naslednje:

- 1. Da Casatijev šolski zakon ravnatelja zasebne šole ne obvezuje, da bi moral šolski oblasti predložiti šolski urnik.*
- 2. Da so moji učitelji poučevali in da zakon šolskemu svetu ne daje pravice, da bi učiteljem zakonsko določal število ur pouka na leto.*
- 3. Da turinski šolski nadzornik, ki je po naključju prišel nadzorovat pouk v razredih, ne more sklepati, da naslovni profesorji ne bi nikdar poučevali, ker imajo pač še druge opravke pri upravi zavoda, in da so v prostem času redno poučevali.*
- 4. Da sem dobil že diplomirane profesorje ne zato, ker bi mislil, da je naša šola zasebna gimnazija, saj so civilne, šolske in občinske oblasti naš zavod vedno štele za dobrodelno ustanovo. Postavil sem diplomirane učitelje zato, da bi se uklonil zahtevam in pretnjam šolskih oblasti.*

Pravičnost in ljubezen, ki razglašata vašo uglednost kot zaščitnika revnega ljudstva, mi zagotavljata, da bom rešen muk, ki škodujejo tako javnosti kakor tudi toliko revnim dečkom, ki bi brez te oblike vzgoje zašli na krivo pot in končali v državnih ječah. Poln zaupanja v vašo znano dobrohotnost se v globoki hvaležnosti imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 19. oktober 1879

Tokrat je minister odgovoril. Dne 28. oktobra mu je pisal: »Iz vašega cenjenega dopisa z dne 19. oktobra sem zvedel, da ste dobili za pouk v vaših šolah potrebne diplomirane učitelje. To vam omogoča odpreti imenovano šolo, a se boste morali obrniti na šolski svet. To vam sporočam in vas poln spoštovanja pozdravljam itn.« Njegova ekscelenca je hotel rešiti kozo in zelje. Blaženi je razumel, da tu ni drugega izhoda kot seznam diplomiranih profesorjev. Zato se je držal ministrovega nasveta in poslal šolskemu nadzorniku seznam učiteljev, ta pa je zavrnil dva: Bartolomeja Fascieja, študenta drugega letnika literatu-

re, in Bessa Galla, študenta drugega letnika matematike. Zahteval je, da mora biti profesor prve gimnazije in profesor aritmetike v vseh razredih diplomirana učna moč. Ko bi zadostil tem pogojem, bi lahko zaprosili pri Pokrajinskem šolskem svetu za dovoljenje za ponovno odprtje šole. Don Bosko je vse uredil.

Velespoštovani gospod šolski nadzornik!

Študenta Bartolomeja Fascieja bo v 1. razredu ubogih dečkov te hiše nadomestil Marco Pechenino.

Klerika Galla Bessa pa za zdaj ne bo nadomestil nihče, ker bomo počakali, da dobimo diplomiranega profesorja za matematiko. To je v soglasju z zakonom, ki ne predpisuje ne števila ne kakovosti učiteljev na zasebnih šolah.

Podpisani pa odločno zagovarja, da je njegovo zavetišče dobrodelna ustanova in ne zasebna gimnazija in zato ni podvržena členu 246 Casatijevega šolskega zakona o diplomiranih učiteljih, da pa predstavlja diplomirane učitelje samo zato, da se pokorava krajevnim šolskim oblastem, pričakujoč končne odločitve višje oblasti.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. november 1879

Toda don Bosko ni mogel dopustiti, da bi ministrski odlok visel kot Damoklejev meč nad usodo Oratorija, zato je hotel doseči njegov preklc. Temu je veljal njegov boj za priznanje očetnega značaja njegovih šol. In tako je prišlo do nove bitke.

Prav tiste dni se je v parlamentih najpomembnejših evropskih držav bila bitka za neodvisnost pouka. Zdi se, da je povsod vel veter proti tiranskemu monopolu državne šole in javno mnenje je bilo razdeljeno. V Italiji je Narodni katoliški kongres v Modeni zadnji teden oktobra obravnaval to vprašanje. Inženir Buffa iz Turina je predložil osnutek prošnje s podpisi za obe zbornici za neodvisni pouk. »Kot starši imamo pravico vzgajati otroke, ki nam jih je Bog dal,« tako pravi vloga, »po naši vesti. Kot Italijani imamo pravico, da vzgajamo rod, ki ne bo v sramoto temveč v čast naši domovini. Kot državljani imamo pravico, da se zakoni uskladijo s prvim členom ustave, toda načelo neodvisnosti pouka, ki ga je uzakonil subalpinski parlament 1875 in naj bi se vključil v zakon 13. novembra 1859, je ostal samo mrtva črka.« Ko je Buffa v teku razgovora imenoval don Boska, so vsi živahno zaploskali.

Minister Perez je imel široke ideje o pouku. Preprosto dejstvo, da je poklical iz Turina in vzel za svojega posebnega tajnika Allieva, odločnega zagovornika te pravice, je zadostno znamenje teženj v ministrstvu, ki so jih potem potrdila še dejstva.²⁹ Toda ta nagnjenost ni bila zadnji razlog njegovega kratkega ministrovanja.³⁰ Odstopil je 19. novembra, in sicer zaradi nesoglasij s Cairolijevim

²⁹ Dodatek, št. 30.

³⁰ Prim. *Unità Cattolica*, 16. december 1879, članek *La tirannia dell'Insegnamento in Italia ed opportuni ricordi del professore Allievo* [Tiranija šolskega pouka v Italiji in koristni predlogi profesorja Allieva].

kabinetom. Ko so Cairoliju ponovno ponudili mandat za sestavo vlade, je ta Perezu ponudil ministrstvo za poljedelstvo, toda on je ponudbo odločno zavrnil in postavil izbiro: ali prosvetno ministrstvo ali nič! Namesto njega je dobil mandat literat Francesco De Sanctis.

Don Bosko je bil odločen, da bo svojo pravdo predložil Državnemu svetu in zahteval preklic Coppinovega odloka kot nasprotnega zakona, ker je njegov zavod dobrodelna ustanova. V ta namen si je primerno pripravil teren. Za prosvetnega ministra je začel pripravljati spomenico v obliki zgodovinskega poročila s peterimi dodatki listin od leta 1850 do 1866; tu se je zrcalila prava slika Oratorija v Valdoccu. Da bi mogli državni organi dobiti zadostne informacije, je dal spis natisniti v obliki knjižice,³¹ ki jo je z zgoraj imenovanim delom Allieva ali brez njega poslal raznim osebnostim. Sedaj je bilo treba najti pravo pot, da bi prišel do Državnega sveta.

Državni svet je prejemal po predpisu zakona predloge in dokumente samo od ministrstev. Zato je bilo treba vsako prošnjo vložiti po hierarhičnem postopku. V našem primeru bi bilo treba vlogo izročiti predsedniku Pokrajinskega šolskega sveta v Turinu, ta bi jo predstavil Svetu in Svet s svojim priporočilom prosvetnemu ministru. Minister bi jo proučil in jo nato poslal Državnemu svetu. Toda kakšno upanje je mogel dati don Bosku Pokrajinski šolski svet? Ali ne bi storili vsega, da bi speljali vodo na svoj mlin? Če ne drugo bi lahko z birokratskimi postopki vlogo odrinili do grških kalend. Hitrejša in zanesljivejša se je zdela druga pot, kraljeva pisarna. Zakon mu je dajal pravico in on jo je uporabil. Res je, da bi kraljeva pisarna poslala vlogo prosvetnemu ministrstvu in to bi se obrnilo na Pokrajinski šolski svet v Turinu za potrebna pojasnila. Toda sedaj ni bilo več mogoče ustaviti postopka. Poleg tega je imel don Bosko v Rimu tako na ministrstvu kakor v Državnem svetu zveste prijatelje, ki bi pazili, da bi odstranili ovire in si pridobili potreben vpliv.

Blaženi je zato napisal prošnjo kralju, razširil spomenico, ki jo je poslal ministru, in priložil obsežno dokumentacijo celotne zadeve. Eden izmed zgoraj omenjenih prijateljev, gospod Benedetto Viale, Turinčan, dolgoletni uradnik Državnega sveta, je pisal don Rui o tej prošnji: »Ne bi mogla biti bolje sestavljena.« Ko jo je potem pokazal enemu svojih tesnih prijateljev v notranjem ministrstvu, je dobil potrditev: »Je dobro sestavljena in notranjega ministra sili k razmišljanju.« Če mu ne bi bilo zadoščeno, bi se lahko obrnil na parlament ali začel pravni postopek pred sodiščem. Gospod Viale je zagotovil don Rui: »Ne dvomite, pazil bom, priporočal in svetoval za ugoden razplet, ki ni nič drugega kot gola pra-

³¹ *L'Oratorio di san Francesco di Sales ospizio di beneficenza* [Oratorij sv. Frančiška Saleškega, zaveščiše javne dobrodelnosti]. Prikaz duhovnika JANEZA BOSKA. Turin, Sal. tisk., 1879. Lahko beremo v Dodatku, št. 31.

vica.«³² Tudi don Boskovo spomenico kralju so natisnili.³³ Ko je gospod Viale dobil v roke seznam članov Državnega sveta, ki je obravnaval šolske zadeve, je poslal vsakemu en izvod, kakor tudi knjižico in delo profesorja Allieva.

Don Boskovo prošnjo so iz kraljeve pisarne izročili prosvetnemu ministrstvu 11. decembra. Na božično vigilijo je ministrstvo predložilo prošnjo Državnemu svetu z ministrovo pripombo, ki diši po trpkostih, ki so izvirale iz turinskih informacij.³⁴ Za posrednika je bil že določen komendator De Filippo, ki se je zdel naklonjen. Ko pa so spremenili sestav Državnega sveta za obravnavanje zadev, ki so se tikale prosvetnega ministrstva in naj bi jih obravnavali v notranjem ministrstvu, bi moral to vlogo prevzeti kdo drug. Toda zaradi višjih priporočil, pri katerih je verjetno sodeloval tudi Viale, je ostal De Filippo. Tudi senator Siotto-Pintòr je bil naklonjen don Bosku in se je zavzel v njegovo korist pri ministru, pri predsedniku Državnega sveta Cadorni in pri svetovalcih njegovih prijateljev. »Prekršek proti zakonu je jasen,« je vzklikal odločni Sardinec.³⁵

Stvari pa niso bile tako jasne v Turinu. Kakor da se ne bi nič zgodilo, je prefekt hotel poznati program in urnik šole. Don Bosko mu je odgovoril:

Veleugledni gospod prefekt!

Na vaš dopis z dne 24. decembra 1879 vam s spoštovanjem sporočam, da programi naših šol niso vedno enaki, ker so odvisni od znanja, ki ga učenci prinesejo s seboj.

Glede urnika, ki sicer ni predpisan po zakonu, vam sporočam, da traja šola dopoldne od 9.00 do 11.30 in popoldne od 14.00 do 16.30.

Ker pa so naši učitelji zaposleni tudi pri upravi zavoda, je treba urnik pogosto spremeniti. Vendar imajo priložnost, da poučujejo v teku šolskega leta, ki traja od 15. oktobra do 15. septembra.

Imam čast, da se imenujem vdani

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. januar 1880

³² Pismo don Rui, Rim, 19. november 1879. Viale je pokazal gorečnost, ki je ni mogoče prehvaliti. Njegova čustva do don Boska je mogoče razbrati iz besed, ki mu jih je pisal 11. decembra: »Če potrebujete še druga pojasnila, se kar obrnite name v vsem, kar se tiče vaše številne družine kjer koli na svetu, tudi v Patagoniji. Povračilo pričakujem od Boga, ki mi bo gotovo bogato poplačal.«

³³ *Le scuole di beneficenza dell'Oratorio di S. Francesco di Sales Torino davanti al consiglio di Stato* [Dobrodelne šole Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu pred državnim svetom], napisal duhovnik JANEZ BOSKO, Turin, Tip. Sal. 1879. Podano v Dodatku št. 32.

³⁴ Dodatek, št. 33.

³⁵ Pismo don Bosku, Cagliari, 29. decembra 1879 in še drugo pismo z dne 2. januarja 1880: »Prav danes sem toplo priporočil svetniku Državnega sveta De Filippu, da bi čim prej podal poročilo, in upam, da bo ta dopis imel svoj učinek. Vi pa s svojimi nadaljnjimi molitvami zame, da mi bo nebo prihodnji junij naklonilo, da bom pri maši v cerkvi sv. Frančiška Saleškega, katerega življenjepis sem počasi prebiral in sem se, rekel bi, zaljubil vanj do ušes. V tisti maši bom prosil, da se bom mogel popolnoma posvetiti koristim zavoda, in upam, da mi bo to uspelo. Če morem storiti kaj drugega, mi, prosim, pišite in v nobenem primeru ne bom varčeval z naporom in časom.« Na koncu ga prosi, da bi ohranil zanj »mestece v svojem srcu.«

Tudi don Bosko se je, kakor da se ne bi nič zgodilo, obrnil na notranjega ministra Depetrisa in ga prosil za podporo. Omenil mu je velike izdatke, ki jih ima s prehrano svojih gojencev. Minister je naročil prefektu, naj mu sporoči, da mu te podpore ne more dati, ker v predračunu niso predvideni taki izdatki in so vsa razpoložljiva sredstva uporabili za toliko potreb, ki se kažejo na vseh koncih kraljestva, zlasti v zimski dobi.³⁶

Predsednik Državnega sveta je imenoval posebno komisijo, ki naj bi proučila vso zadevo. Sestavljena je bila iz osmih članov, ki so se zbrali 26. februarja 1880. Ker ni bil zadosti natančno izdelan prikaz značaja šole, bi se komisija zopet sestala, ko bi bilo vse pojasnjeno. Ko so don Boska zaupno obvestili o tem, je sestavil za ministra naslednjo spomenico:

Dne 13. novembra 1879 sem Vaši ekscelenci poslal prošnjo, da bi preklicali odlok o zaprtju šol ob Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, kjer veliko zapuščenih dečkov dobiva krščansko vzgojo. Ker nisem dobil nikakršnega odgovora na svojo prošnjo in ker ne vem, ali je moja vloga Državnemu svetu in ministrstvu kje obtičala, prosim Vašo ekscelenco, da bi mi povedali, ali ste vzeli v obravnavo mojo vlogo in si ogledali dokumentacijo, ki kaže, da je zavod, ki sem ga priklical v življenje, dobrodelnega značaja. To mi je pri srcu toliko bolj, ker sem iz govoric, ki krožijo po Turinu, zvedel, da je kraljevi šolski nadzornik poslal ministrstvu svoje poročilo o vprašanju, ki je v obravnavi. Upam, da so se tisti, ki so mi podtaknili to zadevo, temeljito zmotili. Toda če je v glasovih o mojem zavodu kaj resnice, se čutim dolžnega, da z dejanji dokazem, da niso resnične. Radi bi pokazali, ali je res, kar se govori, da je kraljevi šolski nadzornik hotel Vaši ekscelenci prikazati, da so naše šole resnična zasebna gimnazija, v kateri učenci za majhno mesečnino dobivajo pouk različnih predmetov. To je velika zmota, ker v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ki je namenjen revnim dečkom, ni niti enega, ki bi za pouk plačal en sam cent, niti ni med učitelji nikogar, ki bi prejel najmanjše plačilo. Gojenci dobivajo pouk popolnoma zastonj in učitelji poučujejo, ne da bi za to dobivali kakšno koli plačo. Po mojem mnenju bi že samo to dejstvo zadostovalo, da je ta zavod dobrodelna ustanova v smislu tega, kar je ugotovil državni svet decembra leta 1879. V dokaz moje trditve bi lahko navedel celo vrsto brezplačnih sprejemov fantov, ki so mi jih priporočili razni ministri iz prejšnjih vlad, kvestura in sam prefekt Minghelli Viani malo pred odlokom o zaprtju naših šol. Res je, da nekateri bodisi vsak mesec ali vsako leto plačajo kako majhno vsotico in mogoče vsak stoti plačuje mesečno 24 lir, toda kako naj ta skromna vsotica zadostuje za hrano, obleko in popravila, ki so vsakomur potrebni? To gotovo ne more spremeniti dobrodelnega značaja te ustanove, ki živi iz sredstev, ki jih pošilja Božja previdnost. To se jasno vidi iz pravilnika te ustanove, ki za sprejem postavlja naslednje pogoje:

- 1. Starost izpolnjenih let 12 in ne več kot 18.*
- 2. Sirote brez očeta in matere, razen ko posebni razlogi zahtevajo kako izjemo.*
- 3. Revni in zapuščeni. Tisti, ki kaj imajo, prinesejo to s seboj za pomoč ustanovi.*

³⁶ Pismo prefekta Minghellija Vainija don Bosku, 7. februar 1880.

Nekateri bi radi videli med pogoji tudi zahtevo, da dečki, ki so sprejeti, hočejo postati duhovniki ali redovniki.

Da bi odgovoril na to navidezno zahtevo, bi bilo dovolj obiskati poleg oratorijev v Turinu še zavetišča v Lucci in Sampierdareni in videli bi stotine in celo tisoče ubogih dečkov, ki se učijo raznih obrti in ki na noben način ne želijo biti duhovniki ali redovniki. Mnogi izmed fantov so bolj ali manj sijajno končali svojo pripravo za življenje in nobeden ni ostal brez svojega mesta v družbi, kakor bi to nekateri radi prikazali. Kajti podpisani sem se vedno potrudil, da sem za fante, ki so bili izročeni moji skrbi, pa zaradi pomanjkanja talenta ali volje niso mogli končati šolanja v zavodu, našel delovno mesto in način, da so se mogli preživljati.

V potrditev povedanega bi lahko pokazal tisoče fantov, ki sem jih iz brezdolja in revščine spravil tako daleč, da si danes pošteno služijo kruh, drugi pa so, in teh je veliko, s študijem tako napredovali, da so danes na vodilnih mestih v državni upravi, v vojski, v raznih ministrstvih in nemalo jih je doktoriralo iz filozofije in literature ter uspešno poučujejo v raznih italijanskih mestih ne samo v gimnazijah in licejih, temveč tudi na univerzah. Res pa je, da pri tolikem številu fantov nekateri kažejo tudi nagnjenost k duhovniškemu in redovnemu poklicu. Ti dobijo v naših šolah možnost, da sledijo svojemu poklicu in se ustrezno izobrazijo. Ti poklici so nam potrebni, da lahko odpiramo nova zavetišča, parke za oddih in praznične oratorije.

Iz do sedaj povedanega upam, da Vaša ekscelenca jasno vidi, kakšen je položaj, in če bi bilo potrebno, sem pripravljen predložiti dokumente in dokaze, preden bi se odločalo o čemerkoli, kar ne bi imelo nikakršne osnove in bi bilo v škodo ubogim dečkom najnižjega družbenega sloja, ki smo jih pobrali s ceste, ko so bili prava nevarnost za družbo, medtem ko sedaj skušajo poboljšati sami sebe in vlivajo upanje, da bodo koristni člani naše družbe.

Zaupam v razsvetljeno modrost in dobroto Vaše ekscelence, da boste ta moja pojasnila prenesli Državnemu svetu in bodo ugledne osebnosti, ki bodo poklicane, da izrečejo odločilno sodbo v tej žalostni zadevi, imele pred seboj jasen položaj stvari.

Jasno je bilo videti, da stvari le počasi napredujejo. Šele 7. aprila je šolski nadzornik Rho poslal ministru zahtevano pojasnilo o naravi don Boskovega Oratorija. Če primerjamo njegovo poročilo z zgornjo spomenico, vidimo, da je Božji služabnik predvidel, kaj se pripravlja in kakšna pojasnila je dal šolski nadzornik. Nadzornik je trdil, da je le malo dečkov moglo biti sprejetih popolnoma zastonj in da sta dve tretjini fantov, ki so odšli iz zavoda z nedokončanim šolanjem, ostali v družbi brez vseh sredstev in da ti niso bili več sposobni za navadna dela, ki so jih opravljali prej, in ne zadosti izobraženi, da bi mogli stopiti v državno službo. Iz teh dveh razlogov Oratorij ni dobrodelna ustanova. Prav na ti dve trditvi je don Bosko v svojem poročilu ministru vnaprej odgovarjal.³⁷

Ko je šolski nadzornik prenesel ministrstvu svoje poročilo, je bil don Bosko v Rimu. Gotovo se je trudil, kolikor je mogel, vendar o tem vemo samo to, da

³⁷ Dodatek, št. 34.

se je 28. aprila komisija zbrala drugič. Hoteli so kar na kraju samem izreči mnenje s podatki, ki jih je poslalo ministrstvo, se pravi šolski nadzornik. Toda dobri svetnik baron Celesia se je dvignil in takole govoril: »Kako? Radi bi dali odločilno sodbo, pa niste dali do besede strani, o kateri govorite? Gospodje, ali smo v Turčiji?« Odločen poseg je deloval. Predsednik je naročil svetovalcu komendatorju Gerri, naj oblikuje mnenje za preklic ukaza o zaprtju³⁸ nekako takole: »Pri zbiranju podatkov o šolski naravi Oratorija sv. Frančiška Saleškega v tistem mestu šolski nadzornik v Turinu ni vprašal duhovnika Janeza Boska, ki se je pritožil zaradi odloka o zaprtju zavoda, ker pojasnilo duhovnika Janeza Boska lahko pojasni celotno zadevo, ker lahko duhovnika Janeza Boska o vsem izpraša prefekt na način, ki se mu bo zdel najbolj primeren, ker bo na tak način prefekt imel na voljo vse podatke, ki so potrebni za spoznanje zavoda bodisi kot šole bodisi kot dobrodelne ustanove, ali pouk sodi pod člen 260 ali pod 251 in 252 zakona iz 13. novembra 1859, in ker je prav, da ministrstvo na osnovi teh podatkov izrazi svoje mnenje, komisija meni, da naj se pred dokončno izjavo izvedejo vse zgoraj navedene poizvedbe.«

Medtem pa je v uradnih krogih v Turinu prišlo do mnogih sprememb. Mes- to prefekta je zasedel nov človek, ki je po naročilu Državnega sveta don Bosku pisno postavil naslednja vprašanja:

1. Kakšen je značaj Oratorija na splošno in kakšen je njegov cilj zlasti pri upravi gimnazije? 2. Koliko fantov v Oratoriju se uči kake obrti, koliko je teh, ki obiskujejo gimnazijo, in koliko je klerikov filozofov in bogoslovcev, ki študirajo za duhovnike? 3. Ali dečki nasploh, zlasti pa tisti, ki obiskujejo gimnazijo, pla- čujejo mesečnino ali so v zavodu zastonj, in koliko je takih, ki so v zavodu napol zastonj? 4. koliko gojencev se vsako leto prijavi za gimnazijsko maturo in koliko jih je lansko leto opravilo ta izpit? 5. Koliko fantov je zadnjih pet let končalo peti gimnazijski razred in koliko od teh jih je vstopilo v filozofijo z namenom, da bi postali duhovniki in vstopili v salezijansko družbo, ki jo je on ustanovil?

Don Bosko je takole odgovoril:

Velecenjeni gospod!

Rade volje odgovorjam na vprašanja, ki mi jih je vaša spoštovana uglednost postavi- la po naročilu prosvetnega ministrstva o Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

1. vprašanje: Kakšen je značaj Oratorija na splošno in kakšen je njegov cilj zlasti pri upravi gimnazije?

Odgovor na prvi del vprašanja:

Mnenje Državnega sveta iz leta 1879 pravi, da je značaj kake ustanove razviden iz cilja, ki si ga določa, in od vrste ljudi, za katere je ustanova priklicana v življenje. – Naj govorim o cilju, ki sem si ga postavil, ko sem se odločil, da bom ustanovil Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Menim, da to lahko najboljše izrazim z besedami, ki

³⁸ Pismo gospoda Vialeja (brez datuma) don Dalmazzu in don Bosku 3. maja 1880.

sem jih uporabil, ko sem prvič napisal pravilnik, ki sem ga predstavil državnim oblastem, in jih je objavila Gazzetta Ufficiale [Uradni list]: »Pogosto srečujemo otroke sirote brez očetnega varstva, brez dela in brez pouka zato, ker starši ne morejo ali nočejo skrbeti zanje. Izpostavljeni so največjim duhovnim in telesnim nevarnostim in se ne ve, kako bi jih mogli obvarovati pogube, če jim ne bi priskočila na pomoč dobrohotna roka, ki jih sprejme, jih usmeri k delu, redu, k veri. Namen Oratorija sv. Frančiška Saleškega je dati zatočišče mladim te vrste.

Da je kak fant sprejet v dom, imenovan Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Valdoccu, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- 1. Fant mora biti star najmanj 12 let in ne več kot 18.*
- 2. Biti mora sirota brez očeta in matere in ne sme imeti bratov ali sester ali drugih sorodnikov, ki bi skrbeli zanj.*
- 3. Biti mora popolnoma zapuščen in ubog. Če fant, ki sicer izpolnjuje prejšnje pogoje, poseduje kako stvar, jo mora prinesiti v dom, kjer bo uporabljena v njegovo korist, kajti ne bi bilo pravično, da bi kdo živel od podpore drugih, če si lahko sam pomaga.*
- 4. Biti mora zdrav in močan, brez telesne napake ali kake odvratne in nalezljive bolezni.*
- 5. Prednost pri sprejemu imajo dečki, ki obiskujejo Oratorij sv. Alojzija, sv. Angela varuha in sv. Frančiška Saleškega. Kajti ta dom je namenjen predvsem tistim popolnoma zapuščenim in ubogim fantom, ki obiskujejo katerega izmed imenovanih oratorijev.*

To je namen, zaradi katerega smo odprli salezijanski Oratorij, in jaz, ki sem ostal zvest temu cilju, sem se trudil, da bi ga vzdrževal s tistimi sredstvi, ki mi jih je pošiljala Božja previdnost. Iz tega se jasno vidi, da je salezijanski Oratorij po svoji naravi dobrodelna ustanova v korist zapuščene mladine. In da je res tak, so vedno priznavali občina, kvestura, prefektura in celo državna ministrstva. Vsi ti so nam pošiljali stotine zapuščenih dečkov. Za takega sta ga razglasila državni parlament in senatorska zbornica, za takega so ga imeli dobrotniki, ki so mu pomagali s svojo dobrodelnostjo in neštetimi podporami, tako da je iz skromnih začetkov postal zavod, ki lahko pomaga tisočem fantom v tiski, ustanovil je delavnice, laboratorije in šole, kjer se najbolj nadarjeni lahko izobražujejo in priučijo obrti in iz ubogih revnih sinov najnižjih ljudskih plasti postanejo poštene državljani, koristni za družbo.

Vse povedano potrjuje dejstvo, da je brez števila fantov, katerih imena bi lahko navedel, po svojem odhodu iz Oratorija zasedlo pomembna mesta v družbi in opravlja odgovorne službe v licejih in na univerzah, v vojski in v javni upravi. In pri tem lahko z zadovoljstvom povem, da ni nobeden prizadevnih gojencev tega zavoda odšel v svet brez potrebnih sredstev, s katerimi si lahko pošteno služi kruh, kakor ni nobenega, kolikor je meni znano, da v svojih odnosih do družbe in vlade ne bi bil pošten državljan. Še več, veliko je med njimi takih, ki so v določenih položajih storili prava junaška dejanja.

Na drugi del vprašanja odgovarjam, da je glavni cilj, zaradi katerega vzdržujem šole v tem Oratoriju, vzgoja in zadovoljevanje potreb, ki jih glede poklica čutijo ti zbrani fantje. Nekateri so po naravi nagnjeni k bolj ali manj odličnim poklicem (tiskarstvo,

livarstvo, fotografija, stereotipija itn.), ki se jih sicer ne bi mogli priučiti in jih koristno opravljati, če ne bi bili vsaj malo seznanjeni z latinskim, grškim in francoskim jezikom, zemljepisom, aritmetiko itn.

Nekateri so zelo bistri in nadarjeni in kažejo posebno sposobnost za znanje in so lahko družbi nadvse koristni, če jim pomagamo k višjim poklicem. Ti potem zaradi zastonskih mest v pokrajinskih zavodih in drugih dobrodelnih ustanovah dobijo sredstva, da se vpišejo na univerze in po končanem študiju z diplomami opravljajo službe v korist družbe in države. Tukaj zaradi pomanjkanja časa in prostora ne bom navajal njihovih imen. Sicer pa se lahko vsak pozanima za njihove uspehe.

Poleg teh je še veliko takih iz uglednih, a obubožanih meščanskih družin, ker se zaradi primernosti ne morejo enačiti s prvimi, jim pomagamo do mesta v družbi, ki najbolj ustreza njihovem položaju. Za ti dve zadnji vrsti fantov je potreben v Oratoriju gimnazijski pouk. Ta posebni cilj ne samo da ni v nasprotju s splošnim namenom ustanove, temveč ga dopolnjuje.

Odgovor na 2. vprašanje. – Fantov, ki se v zavodu učijo kake obrti ali se posvečajo drugim delom, je 510. Tistih, ki hodijo v gimnazijo, je, kakor je razvidno iz poročila šolskemu nadzorniku, 300. Verjetno ni treba poudarjati, da to število vedno niha, ker imamo skoraj vsak teden fante, ki prihajajo v zavod, in druge, ki odhajajo. Jeseni in pozimi je iz lahko razumljivih vzrokov več fantov, medtem ko jih je v toplih mesecih manj.

Glede klerikov je treba omeniti dvoje:

1. V Oratoriju ni redne šole za filozofijo, temveč te fante zaposlimo kot asistente pri vzgoji in drugih delih znotraj zavoda. Ker hočejo postati duhovniki, se jim daje čas in priložnost, da se izpopolnjujejo v svoji stroki, obenem pa pomagajo pri asistenci v delavnicah, spalnicah itn., katehizirajo otroke in pomagajo v večernih šolah s poukom glasbe in domačega jezika in opravljajo druga potrebna dela v zavodu.

2. Kleriki, ki sedaj prebivajo v Oratoriju in v drugih zavodih, ki jih je ustanovil don Bosko, niso vsi prišli iz šol Oratorija v Turinu, temveč so bili gojenci raznih semenišč. V želji, da bi se pridružili don Bosku, so prišli v Oratorij, kjer pod njegovim vodstvom pomagajo pri različnih dobrodelnih akcijah. To je jasno razvidno iz naslednje tabele osebja.

Klerikov, ki v opisanem načrtu študirajo filozofijo v salezijanskem Oratoriju, je petindvajset; od tej jih je sedemnajst končalo gimnazijo v drugih zavodih in samo osem jih prihaja iz Oratorija. Študentov teologije je dvanajest, od njih jih je pet prišlo iz drugih institutov.

Odgovor na 3. vprašanje. Eden od pogojev za sprejem v ta zavod pravi: »Če prosilec kaj poseduje, mora to prinesiti v dom in bo uporabljeno v njegovo korist, kajti ne bi bilo pravično, da bi kdo živel od podpore drugih, če si lahko sam pomaga in ni v skrajni revščini.« – V moči tega člena se dogaja, da niso vsi gojenci v zavodu popolnoma zastoni, temveč glede na svoje zmožnosti ali zmožnosti sorodnikov plačujejo majhen mesečni ali letni prispevek. Če pa pogledamo resnične potrebe varovancev, vidimo, da mora zavod sam skrbeti za večino.

V zavodu je 810 fantov, popolnoma zastoni jih je 450.

Dijakov, ki nič ne plačujejo, je v zavodu sto šest (106). En sam odstotek jih plačuje 24 lir. Drugi plačajo pet, kdo osem, kdo deset itn. Če upoštevamo brezplačna mesta

in mesečnine, ki jih ne moremo izterjati, lahko povemo, da je povprečna mesečnina dijakov približno šest lir na osebo, kar lahko vsak vidi, da ni zadosti za hrano; popolnoma brezplačen je tudi pouk učiteljev, saj med vsemi, ki poučujejo, asistirajo in opravljajo druge službe v zavodu, ni niti enega, ki bi dobival kako plačo.

Odgovarjajoč na to vprašanje se mi zdi pomembno povedati, da ima don Bosko v Italiji še druge zavode, ki so namenjeni premožnejšim plastem prebivalstva in kjer je mesečnina 24 lir in več, kjer poučujejo diplomirani profesorji, ki so seveda plačani. S temi zavodi nikakor ne smemo primerjati zavoda v Turinu, kot so to storili nekateri, kajti Oratorij v Turinu je tako po svojem značaju kakor drugih okoliščinah popolnoma drugačen.

Odgovor na 4. vprašanje. Gojencev, ki se vsako leto prijavljajo na izpite za gimnazijsko maturo, je povprečno dvajset. Lansko leto se jih je prijavilo 31, izdelalo jih je 26. Mnogi izmed njih so dobili zelo visoke ocene v Kraljevi gimnaziji Monviso v Turinu, eden pa je za deset točk prekosil vse druge in je dobil za to ustrezno priznanje.

Glede 5. vprašanja naj povem, da je med nami edino versko združenje, imenovano po sv. Frančišku Saleškem, namen tega pa je vzgoja revne in zapuščene mladine. Prosilec in vsi, ki sodelujejo z njim, so svobodni državljani in izpolnjuje zakone države.

Gojencev, ki so v zadnjih petih letih končali gimnazijsko šolanje, je 210. Od teh jih je 31 odšlo v šole za cerkveno izobrazbo ali se vpisalo med člane Združenja sv. Frančiška Saleškega.

Zdi se, da ni v nečast temu zavodu, da se je precej njegovih gojencev po prostovoljni odločitvi ustavilo pri don Bosku, da bi tiste dobrine, ki so jih prejeli oni, mogli dajati tudi drugim. Vendar bi bilo napačno misliti, da je Oratorij odprt predvsem zato, da bi dajal osebje salezijanskemu združenju.

Menim, da sem s tem, kolikor mi je bilo mogoče, odgovoril na vprašanja, ki ste mi jih postavili, in ostajam pripravljen, da dam kakršno koli pojasnilo, ki bi ga zahtevali od mene. Obenem pa prosim Državni svet, kakršno koli odločitev bo že sprejel glede prvega vprašanja, da se izrecno opredeli glede drugega vprašanja, ki se tiče zakonitosti ministrskega odloka, v moči katerega so zaprli šole salezijanskega Oratorija. V vsakem primeru pa postavljam to dobrodelno ustanovo pod varstvo vaše ekselence, ki jo visoko spoštujem. Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 7. julij 1880

Tisti, katerim je najprej poslal prepis teh odgovorov, so mu izrekli svoje odobravanje. Gospod Viale je menil, da spis pomeni odločen in zmagoslaven odgovor na vsa vprašanja in da na osnovi tega poročila ni mogoče dvomiti o odlični dobrodelni posebnosti Oratorija, in dodal: »Poleg jasnih razlogov veje iz vsega poročila plemenitost govornice in diha prepričanje o resnici in čisti vesti, ki ne zna lagati niti sebi niti drugim.« Izrazil je željo, da bi prefekt točno prenesel odgovor ministru in bi se ministrstvo prepričalo o storjeni zmoti.³⁹ Tudi ba-

³⁹ Pismo don Bosku, Rim, 27. julij 1880.

ron Celesia je poročilo prebral in pisal blaženemu: »Na mojem potovanju skozi to mesto so mi izročili pismo vaše spoštovane uglednosti z dne 17. tekočega meseca z opombami. Zahvaljujem se vam za poročilo in želim, da bi stvari razjasnili v korist dobrodelnosti in vzgoje, ki se ji tako zelo posvečate. Ker vas žal ne morem osebno obiskati in pozdraviti, dovolite, da vam izrazim svoje globoko spoštovanje itn. itn.«⁴⁰ Toda nas zanima zlasti to, kaj misli o poročilu prefekt. Ko je potrdil prejem,⁴¹ je pisal: »Prebral sem obrambo, ki ste jo napisali za svojo ustanovo. Kar se mene tiče, sem že prepričan in upam, da bo mogoče prepričati tudi druge.« Lepe besede, ki pa so čakale, da jih bodo obrazložila in potrdila dejanja. Vendar je don Bosko imel že en podatek, iz katerega je mogel sklepati na razpoloženje človeka, s katerim je imel opravka in od katerega je bil odvisen izid spora. Znano nam je, kako je Božji služabnik, ki je prejemal od svojih obču-dovalcev čudovite darove, znal take darove tudi poklanjati svojim dobrotnikom in oblastnikom. Dobil je v dar živega divjega zajca in že je mislil, kako ga bo daroval novemu prefektu, ko mu bo šel čestitat za njegovo imenovanje. Ta mu je v pismu, v katerem je potrdil prejem odgovorov na vprašanja, stvar omenil na malo čuden način: »Čutim dolžnost, da se vam zahvalim za divjega zajca, kateremu sem pripravil prihodnost, ki naj bi bila boljša od moje in od vaše, spustil sem ga na prostost.«

Zdi se neverjetno! Toda prefekt Casalis je tako dolgo zavlačeval odposlanje don Boskovih odgovorov, ki mu jih je izročil 7. julija 1880, da so listine prišle po ministru do Državnega sveta šele 7. junija 1881. To zavlačevanje je omogočilo novemu šolskemu nadzorniku komendatorju Denicottiju, da je stvar lahko dodobra preudaril. Prefekt ni storil drugega kot povzel njegove nenaklonjene izjave in sklenil, da odloka o zaprtju ni mogoče preklicati, dokler don Bosko ne bo izpolnil predpisov, ki jih predvideva zakon.

Predsednik oddelka, ki je v Državnem svetu obravnaval zadeve prosvetnega ministra, je imenoval posebno komisijo devetih članov za novo obravnavo pritožbe. Don Bosko, ki so ga tajno obvestili o celotnem dogajanju, je dal v naglici natisniti prefektovo pismo s petimi vprašanji in njegovimi odgovori in napisal naslednji uvod.

Velespoštovani gospod!

V prizivu na njegovo veličanstvo proti ministrskemu odloku o zaprtju vzgojnega zavoda v Turinu v zavetišču, imenovanem Oratorij sv. Frančiška Saleškega, mi je prosvetno ministrstvo postavilo vprašanja o naravi mojega zavoda, na katera sem odgovoril julija preteklega leta. Odgovor, ki ga sedaj ponovno povzemam, je naslednji. V ta namen se mi zdi potrebno opozoriti (kakor je to razvidno iz dokumentov, ki sem jih že predložil temu vzvišenemu Državnemu svetu) na naslednje:

⁴⁰ Pismo, Turin, 24. julij 1880.

⁴¹ Pismo, Turin, 15. julij 1880.

1. da je ta zavod očetna ustanova in dobrodelno zavetišče;
2. da je predstavljeno, pa ne odobreno, da je to zasebna ustanova in zato podvržena obstoječim zakonom in ni mogla biti zaprta, ker diplomirani profesorji, ki so bili na seznamu osebja, niso sami poučevali, temveč so se dali nadomestiti, če sami niso mogli biti navzoči pri pouku, tako da je popolnoma zgrešena trditev, da so poučevali nediplomirani učitelji;
3. da vsa preteklost govori v korist prosilca, od katerega niso nikdar zahtevali seznama diplomiranih učiteljev; pošiljal jih je samo, če so to od njega zahtevali, in se pri tem skliceval na člena 251–25 zakona o šolstvu, ko so oporekali naravi zavoda. Ker mora moj priziv priti pred Državni zbor, si dovoljujem vaši uglednosti izročiti en primerek vprašanj za boljše poznanje celotnega problema.

Ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. julij 1881

Ne da bi dal vedeti, da pozna vsebino prefektovega odgovora in imena članov komisije, je poslal tiskovino tem in vsem članom Državnega sveta. Don Bosko je dobro vedel, da priloženih dokumentov nihče ne bere, kaj šele da bi jih preštudirali, in da relatorji dajejo prav ministrstvu, člani komisije pa relatorjem. Ko pa je vsakemu članu izročil teh dvoje pisem, jim je dal priložnost, da so se površno poučili in prevzeli pri zboru besedo in tako ovrgli relatorjeve izjave ter se znali samostojno ravnati pri glasovanju.

Zdi se, da je bilo vse tako urejeno, da bi bila seja sredi julija, pa so jo odložili do novembra, ker je večina članov komisije šla na počitnice. Seja je bila 29. novembra. Don Boskova zadeva se je slabo končala zlasti zaradi hudobnih namigovanj Abignenteja. Dva člana komisije sta se zavzela za don Boska in baron Celesia se je na vso moč boril zanj, a je bilo vse zaman.⁴² Po dolgem prerekanju sem in tja, *če pomislimo to ali vzamemo ono*, je bilo rečeno, da ministrski odlok ne preprečuje don Bosku, da bi ponovno odprl svoje šole, ko se bo pokoraval zakonu, in da zavrnitev ukaza za zaprtje ne zasluži, da ga vzamejo v pretres. Dne 22. decembra je kralj podpisal odlok o zavrnitvi priziva in tako se je končala ta zamotana zadeva.

Ljudje pa, ki so jo povzročili, niso dobro končali. Spoštovani Coppino je skoraj takoj odstranjen z ministrstva. Minghelli Vaini, prefekt prvega razreda v Turinu, je bil prestavljen za prefekta tretjega razreda v Catanio, potem v Lecce in končno upokojen. Nicomedeja Bianchija, ki je vodil vso zadevo, so vrgli iz službe. Šolski nadzornik Rho, ki se je tako zelo bal iti na Sicilijo, je dobil leta 1880 odlok, da mora oditi na novo delovno mesto v Palermo. Prosil je za spremembo in ni hotel iti, nakar so ga odpustili in mu odvzeli plačo, zaradi česar se mu je zmešalo. Umaknil se je v svoj rojstni kraj. Njegovega brata duhovnika je zadela kap in je bil

⁴² Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 29. november 1881.

dolga leta priklenjen na posteljo. Da sklenemo to žalostno poglavje, naj povemo, da je med temi nadlegovanji prišel k don Bosku profesor Castelli z dokumentacijo, s katero bi lahko poteptal ubogega šolskega nadzornika, toda don Bosko ga je zavrnil in dejal, da taka sredstva niso vredna krščanske duše. Gospod Rho osebno nikdar ni imel vzroka, da bi se pritoževal zaradi don Boska tudi v času najhujših napadov na blaženega in je po njegovi smrti omenjal »gorečo krščansko ljubezen, ki ga je prevevala«, ter se je imenoval »starega prijatelja človeka, ki mu naša dežela in ves krščanski svet dolgujeta večno hvaležnost«. ⁴³

Resnici na ljubo šolski nadzornik Rho ni bil začetnik. On ni samo preprečil, da bi zavod v Borgu San Martino dobil naslov malega škofijskega semenišča kot naslednik zavoda v Mirabellu, temveč je skušal odvzeti pravico javnosti zavodu barnabitov v Moncalieriju. Z eno besedo: Rho se je bodisi iz slabosti bodisi zaradi strankarstva boril proti neodvisnemu šolstvu kot pokristjanjevanju šole in naroda. Prosvetni minister Ruggero Bonghi je 1875 pred polnim parlamentom izjavil, da obnova in vzpostavitev novega reda v Italiji nista mogoča, dokler bosta vzgoja in pouk v rokah klera.

Tako so se torej končevali strogi ukrepi, skozi katere je *per fas et nefas* [z vsemi sredstvi] morala ustanova očetnih šol [*l'istituzione delle scuole paterne*], ki so bile tako zaželeni v zakonodaji 13. novembra 1859. Sam Bonghi si je januarja 1875 v posebni okrožnici privzel pravico, da razlaga, spreminja, krni ali navaja zakon po mili volji. Bonghijevih načel in sklepov so se oprijeli šolski sveti in Državni svet z namenom, da so se uprli odpiranju očetnih šol, češ da je proti duhu zakona, da bi se združilo *sto* in še več družinskih očetov, da bi pod svojim nadzorom vzgajali in poučevali svoje otroke, in da je proti zakonu, da bi mogli družinski očetje pravico do takih šol zaupati drugim. ⁴⁴ Za vsako ceno so hoteli onemogočiti šolo, zavod in konvikt, ki bi bil zaprt za uradni ateizem, ki so ga hoteli vtihotapiti pod videzom nesovražne laičnosti.

S tem čisto določenim ciljem je prostozidarstvo, ki se je polastilo Minerve (boginja znanosti), odstranilo še vedno veljavno Casatijevo šolsko zakonodajo. Z ministrskimi odloki ali z okrožnicami posameznih ministrov so se po mili volji zoperstavljali črki in duhu zakona. Dostikrat so celo zadostovali ugovori kakršnega koli Carneadeja (ustanovitelj 3. akademije v Atenah), da je prosvetni minister ukazal nekaj, česar zakon ni zahteval, in se je uprl vsemu in vsem. Ko se je potem vnel boj in je bitka prišla do Državnega sveta, je ta dal prav prosvetnemu ministru in obdolžil tistega, ki je zagovarjal pravi smisel zakona.

Don Bosko, ki je jasno in kmalu spregledal skrite namene sektašev in ki je brez hrupa želel zaječiti pretečo nevarnost in zlobo, je bil tudi med prvimi, ki je na lastni koži izkusil tiranski državni monopol šolskih ustanov v Italiji.

⁴³ Pismo don Piccollu, njegovemu krajanu, Paccetto, 1889.

⁴⁴ Prim. *L'Opinione*, št. 224, z dne 18. avgusta 1875.

8. POGLAVJE

PRVO TRILETNO POROČILO SVETEMU SEDEŽU O STANJU DRUŽBE

MED TE IN DRUGE NIČ manj nadležne težave, ki jih bomo videli v naslednjih poglavjih in ki bi koga drugega, ki ne bi bil obdarjen s sveto ravnodušnostjo našega blaženega don Boska, že stokrat vrgle s tečajev, je tudi neprijeten položaj, v katerem se je kot vrhovni predstojnik salezijanske družbe nevede znašel pred Svetim sedežem.

Marca 1879 je v Rimu sestavil poročilo o moralnem in gmotnem stanju salezijanske družbe in ga dal natisniti,¹ ga izročil Svetemu sedežu in dal po en izvod tudi ravnateljem salezijanskih hiš. Knjižico je predstavil z naslednjimi besedami: »Konstitucije te Družbe predpisujejo v VI. poglavju, da je treba na vsaka tri leta podati Svetemu sedežu poročilo o gmotnem in moralnem stanju ter poročati o njenem napredku. To je bilo v preteklosti storjeno samo delno, ker je odpiranje novih zavodov in spremembe, v katerih so podvrženi vsi začetki, ter okoliščine časa in kraja onemogočali popolno in točno predstavitev, kakršna bi bila potrebna. V želji, da bi v vseh stvareh bil pokoren Svetemu sedežu, in v popolnem zaupanju, da bo dobil tiste nasvete in opombe, ki bodo v večjo Božjo slavo, izpolnjuje vrhovni predstojnik te Družbe dolžnost in ponižno predstavlja stanje, v katerem je Družba v raznih deželah, kjer opravlja sveto poslanstvo ali je udeležena pri šolski in umetnostni vzgoji mladine.« Sledi jasen pregled zgodovine začetkov in razvoja Družbe od 1841 do 1879 in povzetek njenega vodstva. Naš blaženi oče piše:

Ta Družba leta 1841 ni bila drugega kot katekizem, vrtič nedeljske zabave, kateremu se je leta 1846 pridružilo zavetišče za revne rokodelčke v obliki zasebne ustanove kot številne družine. Nekaj duhovnikov in gospodov je pomagalo kot zunanji sodelavci.

¹ *Esposizione alla S. Sede dello stato morale e materiale della Pia Società di San Francesco di Sales nel marzo 1879.* San Pier d'Arena, Tp. Sal. 1879.

Leta 1852 je turinski nadškof potrdil ustanovo, z motu proprio podelil vsa potrebna in ustrezna pooblastila duhovniku Janezu Bosku in ga postavil za predstojnika dela oratorijev. Od tega leta do 1858 se je začelo skupno življenje, šola in vzgoja klera, od katerih so nekateri postali duhovniki in ostali v zavodu. Leta 1858 je Pij IX. svetega spomina duhovniku Bosku svetoval, naj ustanovi redovno družbo z namenom, da bi ohranil duha oratorijev. On sam je dobrohotno nakazal konstitucije, ki so veljale za cerkvene družbe s preprostimi zaobljubami.

Šest let pozneje je Sveti sedež v posebnem odloku pohvalil in priporočil institut in njene konstitucije in ji določil predstojnika.

Leta 1870 je bila Družba s konstitucijami dokončno potrjena in je dobila pravico izdajati odpustnice klerikom salezijancem, ki so vstopili v domove Družbe pred štirinajstim letom.

Leta 1874 so bile konstitucije v vsakem členu dokončno potrjene s pravico izdajati ad decenium [za deset let] odpustnice. Potem je Sveti sedež postopoma obdaril Družbo s privilegiji, ki so potrebni vsaki cerkveni družbi preprostih zaobljub. Medtem je bilo ustanovljenih veliko domov, kakor je Božja previdnost dajala priložnost in so dovoljevala sredstva. Ker je Družba zelo narasla, je bila razdeljena v province.

Sobratje posameznih domov Družbe so podrejeni ravnatelju vsakokratne skupnosti. Ravnatelji so podrejeni inšpektorju, ki načeluje določenemu številu pravno ustanovljenih domov, ki sestavljajo inšpektorijo ali provinco. Inšpektorji so odgovorni vrhovnemu predstojniku, ta pa s svojim kapitljem upravlja celotno Družbo in je popolnoma in neposredno odvisen od Svetega sedeža.

Čeprav je namen te Družbe skrb za ogroženo mladino, njeni člani rade volje pomagajo župnijam in dobrodelnim ustanovam s pridiganjem ob tridnevnih, devetdnevnih, duhovnih vajah in misijonih, pomagajo pri maševanju, spovedovanju in delijo zakramente. Obenem s pisanjem, tiskanjem in širjenjem knjig dosegajo vsako leto tudi milijonsko naklado.

Poročilo se končuje s kratkim opisom moralnega stanja in poudarja zlasti tudi z načinom izražanja, dva namiga na odnose s turinskim ordinarijem in vprašanje privilegijev. Navajamo to mesto.

Potem ko smo podali materialno rast, ki jo je Božja dobrota naklonila ponižni salezijski družbi, se bomo na kratko dotaknili njenega moralnega stanja.

1. Izpolnjevanje konstitucij je hvala Bogu v vsej Družbi zgledno in se do sedaj noben salezijanec ni spozabil in bil vzrok kakega pohujšanja. Delo močno presega moči in število posameznikov. Vendar se nihče ne pritožuje in se zdi, da je trud druga hrana po telesnem kruhu. Res je, da so nekateri postali žrtev svoje gorečnosti tako v Evropi kakor v misijonih, toda to ni imelo drugačnih posledic kakor porast volje za delo drugih salezijancev. Vendar se je ukrenilo vse potrebno, da nihče ne bi delal in se trudil čez svoje moči na škodo zdravja.

2. Veliko jih prosi za vstop v salezijsko družbo, vendar se je ugotovilo, da imajo mnogi poklic za druge redove in za svetne duhovnike, ne pa za salezijsko družbo. Vsako leto je okoli 300 prošenj za sprejem v Družbo, vendar jih je sprejetih samo sto

petdeset. Tistih pa, ki na koncu noviciata naredijo zaobljube, je nekako sto dvajset.

3. Z župniki in škofijskimi ordinariji smo v najlepših odnosih. Lahko rečemo, da so do nas pravi očetje in dobrotniki. Samo z enim ordinarijem imamo težavo, vendar nismo mogli nikdar zvedeti za vzrok. S potrpljenjem, z Božjo pomočjo in z delom v popolni pokorščini njegovim ukazom upamo, da si bomo tudi pri njem pridobili naklonjenost, kakršne smo deležni v vseh škofijah.

4. Druga velika težava, ki nas tare, so privilegiji. Splošno prepričanje je, da imajo salezijanci privilegije, katerih so deležni drugi cerkveni redovi, česar nam pa Sveti sedež do sedaj ni naklonil. Tako materialni kakor duhovni upravi bi bilo dosti lažje, če bi bili podeljeni privilegiji, za katere ponižno prosimo.

5. Leta 1877 smo imeli prvi generalni kapitelj. Obravnavali smo več praktičnih vprašanj za izpolnjevanje naših konstitucij. Toda preden jih bomo poslali v potrditev Svetemu sedežu, jih želimo nekaj let preizkušati, da bomo videli, kaj je treba spremeniti. Nato jih bomo predložili v potrditev generalnemu kapitlju, ki ga nameravamo pripraviti leta 1880.

6. Vsi člani Družbe se pridružujejo svojemu vrhovnemu predstojniku v počastitvi Svetega sedeža in z obljubo najgloblje vdanosti s prošnjo, da bi najvišja oblast Cerkve še naprej ostala naklonjena z očetovsko zavzetostjo, medtem ko si bodo prizadevali za zvesto pokorščino namestniku Jezusa Kristusa v vseh deželah Evrope in Amerike, kjer imajo svoje ustanove.

Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam [Ne nam, Gospod, ne nam, temveč svojemu imenu daj slavo].

DUH. JANEZ BOSKO

vrhovni predstojnik

Najobširnejši del poročila govori o gmotnem položaju Družbe. Don Bosko daje pomen vsaki dejavnosti, ki si jo je zamislil in jo izvajajo njegovi salezijanci, pa naj bo še tako skromna. Vendar njegovim očem ne uide nič, kar delajo salezijanci in hčere Marije Pomočnice. Iz vsega nastaja podrobno poročilo o mnogem in različnem, kar delajo njegovi sinovi in hčere, tako da vsakdo vzklikne: *Digitus Dei est hic* [Tukaj je Božji prst].²

Kongregacija za škofo in redovnike je to prvo don Boskovo triletno poročilo preučila natančno v vseh nadrobnostih. Sledilo je sedem »opomb«, ki jih je kardinal prefekt Ferrieri sporočil 5. aprila.

Dobil jih je na svoji pisalni mizi, ko se je štiri dni pozneje vrnil v Oratorij. Božji služabnik ni imel najmanjše težave pri sestavljanju odgovorov, vendar se je odgovor vseeno malo zavlekel. Preveč skrbi ga je vznemirjalo tiste mesece, kakor smo in bomo še videli, da bi se mogel ustrezno zbrati in izraziti. Napisal je osnutek in ga dal prepisati. Nato je uvedel več sprememb in dodatkov, verjetno se je tudi posvetoval z naklonjenimi in strokovno podkovanimi osebami,

² Čeprav so delce poslali v vse hiše, je danes prava arhivska redkost. Zato bomo ta osrednji del v celoti objavili v Dodatku (št. 35).

tako da pismo ni odšlo iz Turina pred 3. avgustom. Poročilo je zelo zanimivo. V kurzivnem tisku bomo videli don Boskove besede.

Velespoštovana eminenca!

Prejel sem opažanja ugledne Kongregacije za škofo in redovnike o materialnem in moralnem prikazu Družbe sv. Frančiška Saleškega.

Najprej se ponižno zahvaljujem vaši eminenци in vam zagotavljam, da bomo storili vse za večjo korist salezijanskih članov Družbe in to upoštevali pri naslednjih tri-letnih poročilih Svetemu sedežu.

Po vrstnem redu bom podal odgovore na vprašanja, ki so mi bila postavljena.

1. V kratkem poročilu ni nič povedanega o ekonomskem stanju Družbe niti o noviciatu, ki naj bi ga opravljali v skladu s svetimi kanoni in apostolskimi konstitucijami.

POJASNILO:

Salezijanska družba pravno ne obstaja, zato niti ničesar ne poseduje niti ne more delati dolgov ali dajati posojil. Hiše Družbe (kakor je razvidno iz 13 strani poročila) so last članov. Je nekaj dolgov, toda eden izmed članov ima na prodaj stavbo, s katero lahko vse plača. Družba sama pa bodisi kot moralna bodisi pravna oseba ničesar ne poseduje niti ne more posedovati.

V Turinu je noviciatska hiša, ki jo je potrdila in jo vodi Sveta kongregacija za škofo in redovnike in kjer se izvajajo vsi predpisi XIV. poglavja naših konstitucij. Z istimi pogoji in z odobritvijo Kongregacije za širjenje vere smo odprli noviciat v Buenos Airesu, glavnem mestu Republike Argentine. Z dovoljenjem zgoraj imenovane Kongregacije za škofo in redovnike smo odprli noviciat v Marseillu, kjer se gradi poslopje, ki naj bi ustrezalo vsem predpisom. Kmalu naj bi odprli noviciat v Španiji v škofiji Sevilla, za kar bomo ob pravem času vložili ustrezno prošnjo pri Svetem sedežu. Prav tako smo zaprosili za odprtje noviciata v Parizu, toda nekaj nepredvidenih težav nam bo to verjetno onemogočilo. Zato smo to vlogo umaknili.

Vodja novincev je učen in v duhovnih rečeh izveden duhovnik. Pomagata mu še dva druga duhovnika. Vsak dan redno opravljajo premišljevanje, duhovno branje, obisk Najsvetejšega, molijo rožni venec, vsak večer se zbirajo v cerkvi za blagoslov z Najsvetejšim. Vsak teden opravljajo spoved in vsak dan prejmejo sveto obhajilo. Vsak teden imajo dve konferenci in razlago konstitucij. Do sedaj poteka vse v najlepši redovni poslušnosti.

2. Družbe ni mogoče deliti v inšpektorije, kar je nekaj nenavadnega, temveč v province, za ustanovitev teh pa je treba dobiti za vsak primer dovoljenje Svetega sedeža.

ODGOVOR. Salezijanska družba se deli v inšpektorije v smislu 17. člena IX. poglavja, ki pravi: »Če je treba, bo vrhovni predstojnik s privolitvijo vrhovnega kapitlja postavil vizitatorja in jim dodelil nalogo nadzora nad določenim številom hiš, kakor to zahteva oddaljenost in število domov. Ti vizitatorji ali inšpektorji ali opazovalci nadomeščajo vrhovnega predstojnika v zadevah, ki so jim zaupane.«

Njegova svetost Pij IX. vedno dragega spomina je v prvem pogovoru o organizaciji ponižne salezijanske družbe priporočil, da naj se varujemo vseh poimenovanj, ki bi mogla vznemirjati občutljivost sveta. Zato smo namesto izrazov samostan uvedli izraz hiša, kolegij, zavetišče, sirotišnica, namesto generala vrhovnega predstojnika, namesto priorja ali gvardijana naj se uporablja izraz ravnatelj ali direktor in namesto provinciala in province kak drug istopomenski izraz. Treba je povedati, da razdelitve v inšpektorije še nismo izvedli, temveč smo jo predložili ad experimentum, in če bomo videli, da je izvedljiva, bomo prosili za dovoljenje Sveti sedež. Toda zaradi tako žalostnih časov in zaradi toliko težav, ki jih moramo vsak dan premagovati, ne vidimo druge pripravnejše razdelitve in poimenovanja, zato prosimo, da bi nam začasno dovolili tako uporabo.

3. V členu *Piemontska inšpektorija* je rečeno, da je sveti pastoralni službi zaupanih tudi nekaj zavetišč za ženske. Tako pooblastilo lahko izda samo pristojna škofijska oblast. Treba je povedati, ali je bilo izdano in v čem je bistvo te pastoralne službe.

ODGOVOR. Pri odpiranju ženskih ustanov in pri prevzemanju duhovnega vodstva smo upoštevali vsa navodila v X. poglavju naših konstitucij. To so zavodi, ki nimajo gmotnih sredstev in v njih na željo ordinarijev salezijanci opravljajo duhovno službo. Ta sveta služba je vedno dogovorjena z ordinarijem o vsem, kar se tiče zakramenta sv. povelj, obhajila, darovanja svete maše, ter pridiganja, katekizma in podobno.

4. Iz poročila je razvidno, da imajo salezijanci kolegije, šole itn. Nič pa ni rečeno, ali je to dovolil krajevni ordinarij in ali pri pouku upoštevajo navodila svetih kanonov in zlasti še predpise Tridentinskega cerkvenega zbora.

ODGOVOR. Vse je urejeno po predpisih X. poglavja od Cerkve potrjenih konstitucij, ki urejajo odpiranje novih zavodov. Kar pomeni, da je bilo vse urejeno v soglasju z vsakokratnim krajevnim ordinarijem, kot je predpisano v svetih kanonih in v predpisih Svetega tridentinskega cerkvenega zbora.

5. V istem poročilu je govor o ženski ustanovi, imenovani Marije Pomočnice, in ni rečeno, ali ima ta ustanova vrhovnega predstojnika, kateremu so sestre podrejene, ali je, kakor bi moralo biti, popolnoma neodvisna od salezijanske družbe.

ODGOVOR. Ko so bile potrjene salezijanske konstitucije, je bil govor o institutu hčera Marije Pomočnice.

Institut hčera Marije Pomočnice je v časnih stvareh podrejen vrhovnemu predstojniku salezijanske družbe, v rečeh pa, ki se tičejo bogoslužja in podeljevanja zakramentov, pa so popolnoma odvisne od pravosodnosti ordinarija. Salezijanski predstojnik skrbi za gmotna sredstva sester in s privolitvijo škofa določi duhovnega vodjo za vsako sestrsko postojanko.

Več škofov je že odobrilo to žensko ustanovo in sedaj preizkušamo pravila, da bomo vnesli nujne popravke, nakar bomo prosili Sveti sedež za odobritev.

Ker pa je na nekaterih mestih navedena meja odvisnosti sester od salezijanskega predstojnika, prilagamo izvod pravil, da bi tisti, ki to želi, imel jasno podobo o tej odvisnosti.

Naj še povemo, da je materna hiša teh sester v Morneseju v škofiji Acqui in njen ordinarij je vedno vodil začetke, napredovanje in širjenje ustanov.

6. Povedano je tudi, da imenovane sestre delujejo v kuhinji, skrbijo za perilo in obleko v semeniščih ali moških ustanovah, kar je Sveti sedež vedno grajal.

ODGOVOR. O vsem smo se dogovarjali z ordinarijem in prošnje so prihajale prav od njih. Upoštevajo se vsi predpisi svetih kanonov glede vsega, kar narekuje previdnost.

7. Ta Sveta kongregacija ne more izraziti svojega začudenja in nezadovoljstva, ker ste dali ponovno poročilo natisniti, saj je triletno poročilo predstojnikov redovnih družin namenjeno v vednost Svetemu sedežu o disciplinskem, osebnostnem in ekonomskem položaju vsake ustanove in noviciata.

ODGOVOR. Poročilo sem dal natisniti z edinim namenom, da bi olajšal branje. Ker sem poročilo Svetemu sedežu o stanju naše Družbe pisal prvič, sem se držal nasveta predstojnika nekega reda, ki mi je dejal, da Sveti sedež želi tiskana poročila. Prihodnjič bom poslal rokopis.

Ko sem tako odgovoril na postavljena vprašanja, prosim vašo eminenco, da bi ostali naklonjeni naši ponižni Družbi.

Časi, država, civilni zakoni, prizadevanje, da bi uničili cerkvene ustanove, me silijo, da prosim vašo eminenco, da bi podpirali naši Družbi in bili prizanesljivi v mejah, ki jih določajo predpisi svete Cerkve.

To poročilo bi morali vaši eminenci poslati že meseca maja, pa ga zaradi težkih motenj v naši hiši nisem mogel pravočasno napisati.

Z največjim spoštovanjem štejem vedno za izjemno priložnost, ko se lahko podpišem vaše prevzvišene eminence najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. avgust 1870

Don Boskova pojasnila so povzročila nove opombe z dne 3. oktobra, ki jih je don Bosku poslal odvetnik Leonori 6. oktobra. Ta je v spremnem pismu poročal don Bosku: »Treba je dati (oprostite drznosti) popoln in zadovoljiv odgovor, da Kongregacija ne bo mogla najti ugovorov.« Odgovoril je šele 12. januarja 1880, ko je odhajal v Francijo. Poslal je v Rim don Dalmazza kot generalnega prokuratorja salezijanske družbe. V odgovoru ne navaja več kardinalovih besed, da bi pa bilo branje bolj jasno, jih bomo navedli v oklepaju in v kurzivnih črkah.

Prevzvišena eminenca!

Žal mi je, da mi kljub najboljši volji ni uspelo podati Svetemu sedežu zadovoljivega triletnega poročila o stanju Družbe. Da bo ta zadeva in še mnoge druge, ki se tičejo naše Družbe in jih zahtevajo sveti kanoni, pojasnjena, pošiljam duhovnika Francesca Dalmazza kot našega generalnega prokuratorja z naročilom, da se postavi v službo vaše eminence, ki ga boste vi določili.

V spoštljivem odgovoru na pismo vaše eminence, ki ste mi ga blagovolili poslati 3. oktobra 1879, vam predstavljam nekaj mojih misli.

Imenovani duhovnik Dalmazzo vam bo lahko dal vsa potrebna pojasnila.

{K pojasnilu k prvi opombi pravite, da Družba pravno ne obstaja, zato ne more imeti niti delati dolgov. Nato nadaljuje, da so domovi Družbe last nekaterih članov. So dolgovi, vendar ima eden izmed članov poslopje, ki ga lahko proda in poravna dolgove. Nato sklenete, da Družba niti kot moralna niti kot pravna oseba nič ne poseduje in tudi ne more posedovati. Menimo, da hoče sveta kongregacija z izrazi nepravne eksistence povedati, da je to zaradi Cerkvi sovražne zakonodaje, kajti pred cerkvenimi zakoni, pred katerimi civilni nimajo nikakršne veljave, imajo vse redovne družbe, kamor sodi tudi salezijanska družba, pravno eksistenco v smislu svetih kanonov. Zato so glede posesti, ki jo posedujejo pod katerim koli naslovom, podvrženi Svetemu sedežu. Redovne družbe v svojih triletnih poročilih ne govorijo o civilnih zakonih katere koli vlade, temveč zgoščeno prikazujejo gospodarski položaj glede prihodkov iz katerega koli vira in podajajo njihovo uporabo; in če morajo prodajati dobrine v imenu kake tretje osebe ali delati dolgove, je ta Sveta kongregacija vedno zahtevala, da naj se to zgodi s privolitvijo Apostolskega sedeža, kot smo tudi ravnali. Vaša eminenca pa je omenila civilne zakone, da bi se tako odtegnila takim obveznostim. Pomisliti je treba, da je Sveti sedež potrdil salezijanske konstitucije s temi obveznostmi, ki prihajajo iz člena 2. VI. poglavja v smislu zakonov, ki so veljali v tistem času.}

1. O LASTNINI. – *Naša salezijanska družba ni niti pred državo niti pred Cerkvijo moralna oseba, ki bi mogla kaj posedovati.*

V IV. poglavju naših konstitucij beremo: »Ideoque qui sunt professi in hac Societate dominium radicale, ut aiunt, suorum bonorum retinere poterunt [Zato vsi člani, ki so izpovedali zaobljube, v tej Družbi za vedno ohranjajo korensko posest (kot se temu pravi) svoje lastnine].« V istem poglavju pod št. 2 pa pravi: »Poterunt vero sodales de dominio sive per testamentum, sive (permissu tamen Rectoris Maioris) per acta inter vivos libere disponere [Člani naše Družbe pa s svojo posestjo lahko razpolagajo z oporoko ali (s privolitvijo vrhovnega predstojnika) s pogodbo med živimi].« Ker je bila ta točka zaradi žalostnih časov za nas osnovnega pomena, sem prosil, da bi bilo v potrditvi naših konstitucij označeno, kako naj razumemo besede VII. poglavja, ki pravi: »In bonorum alienationibus Societatis, et aere alieno conflando, serventur quae sunt de iure servanda iuxta Sacros Canones et Constitutiones Apostolicas [Pri odtujevanju dobrin Družbe in pri prevzemanju tuje lastnine naj se upoštevajo predpisi svetih kanonov in apostolskih konstitucij].«

Po monsinjorju in pozneje kardinalu Vitelleschiju, ki je bil takrat tajnik Svete kongregacije za škofe in redovnike, so njihove eminence odgovorili: »Odgovor je zajet v samem poglavju, se pravi in alienationibus bonorum Societatis [v odtujevanju dobrin Družbe], kar je treba razumeti, da takrat, ko bosta čas in kraj omogočala posedovati v skupnosti ali v imenu Družbe, bo treba ta člen razlagati, kakor to delajo vse cerkvene in redovne družbe. To se zdi, da je v soglasju z zgornjim VII. poglavjem, kjer je rečeno o vrhovnem predstojniku: Nulla, quod ad res immobiles attinet, emendi vel vendendi ei fuerit facultas, absque Superioris Capituli consensu [Kar se tiče nakupa in prodaje nepremičnin, nima brez privolitve vrhovnega kapitlja nikakršne pravice].«

To je pomen, ki sem ga jaz dajal našim konstitucijam od vsega začetka naše Družbe. Tako je to stvar vedno razumel papež Pij IX. dragega spomina kakor tudi njihove eminence kardinali, ki so bili določeni za pregled in odobritev naših konstitucij.

Da bi pa osebno lastnino članov šteli za podvrženo predpisom svetih kanonov in jo imeli kot cerkveno dobrino, bi povzročilo zmedo v naših zadevah in zato so vsi salezijanci naredili svoje redovne zaobljube na osnovi VI. poglavja De voto paupertatis [O zaobljubi uboštva], ki se začinja takole: »Votum paupertatis, de quo hic loquimur, respicit tantummodo cuiuscumque rei administrationem, non vero possessionem [Zaobljuba uboštva, o kateri je tukaj govor, se tiče samo uprave, ne pa tudi posesti].« {V istem poglavju k Opombi št. 1 vaša uglednost trdi, da ste z dovoljenjem Svete kongregacije za škofe in redovnike ustanovili noviciat v Marseillu. Imenovana Kongregacija pa nima poročila o takem pooblastilu. Zato vas prosim, da nam pošljete prepis imenovanega pooblastila, iz katerega je razvidno, da imate dovoljenje za odprtje noviciata v Marseillu.}

2. NOVICIAT V MARSEILLU. – *Glede dovoljenja noviciata v Marseillu, ki smo ga želeli ustanoviti, gre za nespোরазum. Kongregacija za škofe in redovnike je 5. februarja 1879 prosila za mnenje škofa tega mesta, on pa je 23. februarja 1879 odgovoril pritrdilno, zato smo imeli to zadevo za končano, medtem ko je dejansko še v teku. Prilagam vso dokumentacijo in prosim za podelitev te usluge.*

{V odgovoru vaše uglednosti na Pripombo št. 2 pravite, da je Družba v smislu IX. poglavja 17. člena konstitucij razdeljena v inšpektorije. Toda v tem členu je govor o vizitacijah, ki naj jih določi vrhovni predstojnik, če bo treba s privolitvijo vrhovnega kapitlja in ne inšpektorjev. Vse druge redovne družine, pa najsi so v katerem koli delu sveta, so razdeljene v province s predhodnim dovoljenjem Svetega sedeža, ki ni nikdar nikoli dovolil, da bi se delitev opravila pod kakim drugim imenom. Morate se prilagoditi splošnim pravilom.}

3. V delitvi Družbe v inšpektorije namesto v province sem menil, da je to praktično izvajanje IX. poglavja 17. člena naših konstitucij: *»Si opus fuerit, Rector Maior, Capitulum Superiore adprobante, constituet visitatores, eisdemque curam quamdam demandabit certum domorum numerum inspiciendi [Če bo potrebno, bo vrhovni predstojnik s privolitvijo vrhovnega kapitlja določil vizitatorje in jim zaupal skrb za določeno število domov].«*

Izraz provinca in provincial bi nas v teh težkih časih vrgel med volkove, ki bi nas požrli ali razgnali po celem svetu. To poimenovanje je predložil sam Pij IX. vedno dragega spomina. Če pa na vsak način želite, da se ohranijo ti izrazi, vas prosim, da se to omeji samo na obveščanje s Svetim sedežem in da v dogovarjanju s svetnimi oblastmi uporabljamo besede, ki so bolj sodobne.

{V pojasnilu, ki ga vaša uglednost daje na 3. opombo, pravite: Pri odpiranju ženskih ustanov in pri prevzemanju duhovnega vodstva smo upoštevali vse predpise konstitucij v X. poglavju. V tem poglavju je govor o odprtju zavodov za klerike, fante in otroke, ki se vzgajajo v salezijanskih zavodih. Ni pa govora o domovih za ženske, ki naj bi jih vodili salezijanci. Nikakor ni mogoče trditi, da je bilo mnenje Svetega sedeža, da bi dovolil odprtje in vodstvo takih ustanov, ko je potrjeval salezijanske

konstitucije, ker je to v nasprotju z načeli, ki jih vsak pozna. Salezijanci bi smeli imeti duhovno vodstvo v ustanovah za ženske, če jih za to pooblastijo ordinariji, to vodstvo pa se omejuje samo na podeljevanje zakramentov in pridiganje Božje besede, kakor bodo določili ordinariji.}

4. *V domovih sester Marije Pomočnice salezijanci nimajo drugega opravka kot duhovno vodstvo v smislu in v mejah, kot jih predpisujejo krajevni ordinariji, kjer so domovi.*

{Na opombo št. 3 vaša uglednost takole odgovarja: *Ko so bile potrjene salezijanske konstitucije, se je govorilo in odločilo o ustanovi hčera Marije Pomočnice.* Ustanova hčera Marije Pomočnice je podrejena vrhovnemu predstojniku salezijanske družbe. Ko smo preverjali zelo obilno dokumentacijo o salezijancih in zlasti še tisti del, ki se tiče potrditve konstitucij, smo ugotovili, da ni bilo nikdar govora kaj šele razpravljanja o hčerah Marije Pomočnice. Če bi to bilo res, bi ta Sveta kongregacija ukazala ločitev obeh ustanov. Nikdar, zlasti še v teh novejših časih, ni bila navada Svetega sedeža, da bi odobril odvisnost ženskih ustanov od moških. Če pa je kdaj, je vedno poudarjal takojšnjo ločitev. Vi želite uvesti neposredno načelo, ki ga ta Sveta kongregacija ne sprejema in ga odločno odklanja.}

5. *Glede ustanove Marije Pomočnice, če je bil o njej govor pri potrditvi salezijanskih konstitucij, lahko odgovorim, da je v Povzetku, ki je bil natisnjen po zaslugi te Svete kongregacije o vprašanju dokončne potrditve naših konstitucij, pri naštevanju domov, ki so bili do takrat že odprti, na strani 10 pod št. 16 beremo: »Kot dodatek in v odvisnosti od Salezijanske družbe je hiša Marije Pomočnice ustanovljena s privolitvijo cerkvene oblasti v Morneseju, škofiji Acqui. Namen te ustanove je storiti za uboge deklice isto, kar delajo salezijanci za fante. Na delu je že 20 redovnic, ki skrbijo za 200 deklet.«*

Zgoraj imenovani kardinali so postavili nekaj vprašanj o naravi in namenu te ustanove. Ko so dobili ustrezne odgovore, so pokazali zadovoljstvo in dejali, da bodo o tem razpravljali, ko bo prišla na vrsto odobritev njihovih konstitucij od Svetega sedeža.

{Ko ta Sveta kongregacija v 5. opombi piše o triletnem poročilu vaše uglednosti o vodstvu ustanove hčera Marije Pomočnice, vprašuje, ali je to podala vrhovna predstojnica in ne vrhovni predstojnik, kakor vaša uglednost po pomoti piše v zgoraj navedeni opombi.}

6. *V pojasnilih, zahtevanih 5. aprila 1879, je bilo rečeno: »Ima ta ustanova sester Marije Pomočnice vrhovnega predstojnika, od katerega so sestre odvisne, in ali je ta, kot mora biti, popolnoma neodvisen od Salezijanske ustanove.« Odgovor je bil pritrdilen z dodatkom, da je vse v soglasju s konstitucijami teh redovnic. Sedaj vaša eminenca sprašuje, ali imajo imenovane sestre vrhovno predstojnico. Odgovarjam pritrdilno, da imajo vrhovno predstojnico in lastni kapitelj v soglasju s III. naslovom njihovih konstitucij.*

Ko sem obrazložil, kar mi je bilo naloženo, prosim vašo eminenco, da bi gledala na salezijansko družbo z očetovsko naklonjenostjo, saj Družba nima nikakršnih gmotnih sredstev. Nastala je v izjemno težkih časih in raste sredi tisoč ovir in nasproto-

vanj. Zato potrebuje vso naklonjenost in popustljivost, ki je združljiva z oblastjo svete matere Cerkve.

Imamo še več kot sto zavodov, kjer dobiva krščansko vzgojo petdeset tisoč fantov, od katerih jih več kot sedemsto letno vstopa v duhovniški poklic. Vaši eminenci lahko zagotovim, da salezijanci nimajo drugega namena kot večjo Božjo slavo in korist Cerkve ter širjenje evangelija Jezusa Kristusa med Indijanci v Pampi in Patagoniji. Kleče pred vašo eminenco prosim odpuščanja, če sem nehote uporabil kak manj časten izraz. Imam čast, da se lahko imenujem vaše prevzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. januar 1880

V pismu iz Rima je bil še naslednji odstavek: »Glede opombe št. 6, da sestre Marije Pomočnice skrbijo za perilo in obleko v semeniščih in delajo v kuhinji, to je stvar, ki jo je Sveti sedež karal, odgovarjamo, da *smo se o vsem predhodno dogovorili s krajevnimi ordinariji in da so prav oni prosili za te usluge*. Ta Sveta kongregacija je v trenutku, ko je zvedela, da ženske opravljajo podobne službe v semeniščih in moških zavodih, četudi so dovolili tamkajšnji škofje in so prav ti poklicali sestre za te usluge, to odločno prepovedala in vedno prepoveduje.«

Don Bosko na to opombo ni odgovoril verjetno zato, ker se to ni tikalo samo njega, temveč so bili vpleteni tudi nekateri škofje, zlasti škofa v Casaleju in Bielli.

Po tem odgovoru od Svete kongregacije ni dobil nobene pripombe več. Toda zadeva je imela neprijetne posledice, kakor bomo videli ob določenem času in na določenem mestu.

Ob toliko neprijetnostih obdobja, ki ga opisujemo, je svetost Božjega služabnika tisto, kar se jasno dviga nad vse dogajanje: nikdar ni zmanjšal svoje delavnosti niti ni iskal izgovorov v ovirah, ki so se mu postavile na pot. Brez dvoma je v takih okoliščinah potrebna velika krepost, da z ene strani ne popusti zaradi slabosti duha, z druge strani pa se ne spuščaš v drzna dejanja. »Ne morem skrivati,« je pisal prav o teh zadevah,³ svojega bridkega razočaranja, »ker me ne razumejo. Delam in prepričan sem, da to delajo tudi vsi moji salezijanci do zadnjega diha za Cerkev. Ne prosim gmotne podpore, temveč samo uvidnost in krščansko ljubezen, ki je v skladu z avtoriteto Cerkve. Vsakič, ko se pojavijo na poti težave, odgovarjamo z odprtjem nove hiše.«⁴ V teh navedkih utripa duh našega očeta. In da to niso bile samo besede, bomo videli iz triletnega poročila leta 1882. Skratka: pri svetnikih se nikdar ne dogaja, da bi svetost ovirala delovanje-akcijo. Nasprotno bo bolj res, da iz svetosti prihaja pobuda za dejavnost-akcijo.

³ Pismo don Dalmazzu, Sampierdarena, 7. maj 1880.

⁴ Tudi temu, Turin, 21. julij 1880.

9. POGLAVJE

VPRAŠANJE ŽENSKEGA ORATORIJA V CHIERIJU

V CHIERIJU JE PROTI CVETOČEMU ženskemu oratoriju, ki so ga vodile hčere Marije Pomočnice, leta 1879 izbruhnila težka vojna, dosegla neverjetne razsežnosti in se nadaljevala vse do 1883. Ta vojna, ki je osebno zadela ravnatelja don Bonettija, je posredno vpletla tudi don Boska, ki je bil v središču vseh salezijanskih dejanj pa tudi vsega nasprotovanja v Turinu in okolici. Nadaljevali bomo pripoved tam, kjer smo jo prekinili,¹ jo nato spet prekinili in nadaljevali v petnajstem zvezku. Novo leto se je začelo s težkim predvidevanjem za Oratorij sv. Terezije. Blizu njega je don Bosko 1878 ustanovil konvikt za meščanska dekleta, zastonjsko šolo za revne deklice in praznično šolo za odrasla dekleta. Toda jabolko spora je bil vedno oratorij. Nadškof, ki so ga napačno informirali nekateri krajevni duhovniki, med njimi zlasti stolni župnik don Oddenino, se je 12. januarja nenadoma pojavil v Chieriju, zbral kanonike in imel zanje govor, ki je bil vse kaj drugega kot sredstvo za pomiritev in razsvetlitev duhov. Dobro, ki so ga delali salezijanci v ženskem oratoriju, je bilo, kakor je rekel, »dobro, ki ni dobro«. Salezijanci velikodušno delajo veliko dobrega, vendar so podobni lokomotivam, ki potrebujejo močne zavore in tudi varnostne zaklopke. Kljub tako silnemu napadu pa navzoči niso glasovali, naj se oratorij zapre. Zato se je monsinjor vdal in je bil pripravljen, da ga bo še naprej prenašal.

Ker je bil don Bosko daleč, je njegov namestnik don Rua, potem ko je natančno poizvedel o nadškofovem nagovoru in v želji, da bi razčistil ter tako končal celo zadevo, pisal monsinjorju pismo, prepolno diplomatskih fines.

Velečastita ekszellenca!

Povedali so mi, da je vaša spoštovana ekszellenca imela priložnost, da se je v Chieriju pogovarjala s častitim kapituljem o Oratoriju sv. Terezije, ki spada k salezijanski družbi, in o vsem, kar se dogaja ob prazničnih dneh v korist mestnim deklicam. Povedali

¹ Prim. MB XIII, str. 703 [BiS XIII, str. 477].

so mi tudi, da ste izrazili svoje zadovoljstvo, ko ste slišali, koliko dobrega se stori, in nasprotujočim pokazali, kaj si mislite o celi zadevi. V upanju, da nam bo vaša ekscelenca priskočila na pomoč, se mi zdi primerno, da vam predložim breve svetega očeta Pija IX. blagega spomina, na osnovi katerega opravljamo bogoslužne obrede v imenovanem Oratoriju kot v vseh naših cerkvah v Italiji, Franciji in Ameriki. V imenu don Boska, ki je sedaj v Marseillu, vam v pismu prilagam izvod breva z edinim namenom, da boste imeli dokument, s katerim boste mogli prepričati nasprotnike, da salezijanci delajo v soglasju s predpisi in da jih ne podpirate samo vi, temveč tudi Sveti sedež in da naj zato iz neutemeljene previdnosti ne ovirajo dela, ki prinaša toliko dobrega. In ker se mi daje priložnost, vam sporočam, da smo po zasebnem pogovoru, ki sem ga imel z vašo ekscelenco sredi preteklega meseca, predložili velečastitemu gospodu kanoniku dekanu Lioneju v Chieriju naslednji načrt, ki se nam zdi zelo dober in ne bo oviral namena Oratorija.

1. Če bodo obredi potekali istočasno z naukom v župniji, bodo izključene omožene ženske in starejše osebe.

2. Dekletom se pušča svoboda, da se udeležijo pobožnih vaj tam, kjer jim bolj ugaja. Ta predlog so proti našemu pričakovanju zavrnil.

Ko se zahvaljujem vaši ekscelenci, ki nas spodbuja, da bi delovali za uresničenje naših ciljev v vaši nadškofiji, vas prosim, da bi še nam nadalje izkazovali svojo naklonjenost. Dobrohotnosti vaše ljubezni priporočam v molitev svojo ubogo osebo, celo našo hišo in zlasti še našega ljubljenega don Boska. Sprejmite naklonjeno izraze našega globokega spoštovanja, s katerim poljubljam sveti prstan in se imam za vaše ekscelence najponižnejšega služabnika.

DUH. MIHAEL RUA

Turin, 13. januar 1879

Toda nasprotnikov oratorija je bilo veliko. Ti niso dali miru in so nenehno brusili jezike. Don Bonetti, ki ga je hudobno govorjenje zelo žalostilo, je prosil župnika, da bi končal svoj sovražni odnos, ki je prinašal toliko škode in bil vzrok toliko nespodobnim govoricam. Prosil ga je za odpuščanje, če bi ga mogoče v čem razžalil, in da bi v znamenje pomiritve obiskal oratorij. Obenem mu je tudi povedal, da mu trpinčenje ne jemlje poguma, temveč ga še bolj spodbuja k delovanju. Živahnost izražanja in nekaj grenkih izrazov so prejemnika razdražili tako, da je ob napačni razlagi ravnateljevih namenov po posvetu s svojimi somišljeniki poslal pismo nadškofu, ki je bil prav takrat zaposlen s težkim sporom z msgr. Balanom, nadaljevalcem Rohrbacherja v zadevi Rosminija,² in mu zato tri tedne ni odgovoril. Ko ga je potem don Oddenino osebno prosil, da bi posređoval, je 12. februarja brez kanoničnega opomina in ne da bi vprašal don Boska, don Bonettiju vzel pravico spovedovanja, dokler ta ne bi prosil župnika za odpuščanje »zaradi nespoštovanja, ki ga je pokazal v pismu«.

Don Bonettiju se je zdelo, da sanja. Takoj se je odpravil k nadškofu, da bi ga

² Prim. *Unità Cattolica*, 22. januar 1877 in naslednje številke.

vprašal, kateri izrazi v pismu naj bi bili nespoštljivi. Toda nadškof ga ni sprejel. Treba je bilo odpraviti vsak razlog za začudenje in pohujšanje med ljudstvom še pred soboto, ko se je don Bonetti odpravljal v Chieri. Zato se mu je v četrtek 13. februarja zdelo najbolj primerno, da se je podvrgel kazni in se ponižal, kot mu je bilo namignjeno. Čeprav mu je bilo nadvse težko, je pisal župniku in ga prosil odpuščanja. Ker pa z druge strani ni imel nikakršnega namena, da bi ga užalil, je to tudi povedal. Ko je odposlal pismo, je to sporočil monsinjorju in izrazil upanje, da bo s tem že odstranjen suspenz. V nasprotnem primeru bi v svoje opravičilo in zaradi časti Družbe prevzel nase breme neprijetnih sredstev, med drugimi tudi priziv na Rim. Te zadnje besede niso bile potrebne niti niso bile primerne, da povemo po resnici, da bi dosegel svoj cilj. Monsinjur se je razjezil in prekipel v svoji ihti in je, ne da bi čakal na župnikovo poročilo, da je zadovoljen z opravičilom, don Bonettiju ponovil kazen in jo celo povečal tako, da mu jo je naredil za absolutno in brez časovne omejitve, brez vsakega pogoja in v celoti odvisno od dobrohotnosti njegove ekselence.

Tukaj moramo povedati, da je ena izmed določb Svete kongregacije za škofo in duhovnike, izdana 20. novembra 1615, ki jo je odkril za don Bonettija pater Rostagno, prepovedala ravnati tako proti redovnikom. Določba se glasi: »Veleugledni kardinali v imenu in avtoriteti Svetega sedeža odločajo in izjavljajo, da škofje in nadškofje ne smejo odvzeti spovedne sodnosti, razen v primerih, ki se tičejo spovedi same.« Ta odločba je prišla don Bonettiju kot nalašč in ga spodbudila k prizivu. Kajti zanj je bil vzrok za odvzem spovedne sodnosti pismo in ne spoved. Po njegovem prepričanju je šlo tukaj za dopustnost in pravičnost. Toda za zdaj je bilo treba *hic et nunc* [tukaj in sedaj] upoštevati veljavnost suspenza. Zato se je naslednjo nedeljo (16. februarja) odpravil v Chieri spovedovat zgodaj zjutraj don Leveratto, prefekt v Oratoriju, ravnatelj pa je prejšnji večer imel katekizem in pridigo. Da bi potem na lep način zakril njegovo odsotnost naslednjo nedeljo, je oznanil, da mora spremljati don Boska v Rim, da bo tam uredil nekatere stvari, med drugimi tudi zadevo Oratorija sv. Terezije. Zato je prosil za molitve za dober uspeh. To je bil razlog, zakaj je namesto grofa Caysa nepričakovano spremljal don Boska v Rim don Bonetti. Odpotoval je, kakor smo poročali. Tedaj je monsinjur nepričakovano prišel na obisk v Oratorij in v zavod Valsalice in se udeležil gledaliških predstav. Vemo, kako je vse to spravilo v začudenje prebivalcev obeh ustanov in kako različno so si to razlagali. Prijetno je presenetila pripravljenost, ko je v postnih ordinacijah privolil na sprejem nižjih redov ter k subdiakonatu in diakonatu skupino salezijancev. Razlogov za odpoved ni bilo, vendar pa so bili navajeni na odpovedi v zadnjem trenutku, tako da so pripravniki sprejeli to dejstvo s pravim zadovoljstvom. Še več: po končanem obredu je vsem dal odnesti sveče. In to ni bilo vse. Ko je mladi Scalon, bodoči salezijanski inšpektor, nesel nazaj mašna oblačila, ga je monsi-

njor poklical k sebi in dejal: »Si ti tisti, ki si igral sv. Pankracija? Prav« in mu je podaril podobico. Govorilo se je, da si hoče končno pridobiti naklonjenost Oratorija. Don Bonetti je prišel 2. marca v Rim in 6. marca po Kongregaciji za koncil naslovil na svetega očeta priziv proti postopanju nadškofa v njegovi zadevi, o kateri je don Bosko že meseca februarja poročal kardinalu Ferrieriju, prefektu kongregacije za škofe in redovnike. Ne vemo, ali je dobil kak odgovor. Mogoče so na osnovi tega poročila prenesli zadevo na koncilsko kongregacijo.

Velespoštovana eminenca!

Zelo mi je žal, da moram motiti vašo eminenco sredi opravkov v korist vesoljne Cerkve, vendar čutim dolžnost, da vam pišem to pismo, da bi tako preprečil škodo za Božjo slavo in za zveličanje duš. Že tretjič je turinski nadškof suspendiral salezijanske duhovnike in jim prepovedal spovedovati, ne da bi se pri tem držal kanonskih pravil. Pisca tega pisma je suspendiral tako, da mu ni podaljšal dovoljenja za spovedovanje, ne da bi to kakor koli utemeljil. Suspendiral je duhovnika Giovannija Lazzera, ravnatelja matrne hiše v Turinu, ne da bi o tem obvestil predstojnika in navedel razloge za kazen.

Pravkar je suspendiral duhovnika Giovannija Bonettija, ki mu je bilo zaupano vodstvo prazničnega oratorija v mestu Chieri, kjer je storil veliko dobrega.

Tamkajšnji župnik in nadškof sta menila, da je imenovani duhovnik pisal pisma, v katerih naj bi ju žalil. Toda če bi ta pisma res bila taka, kar je treba šele preveriti, bi se to lahko takoj uredilo, če bi o tem obvestili predstojnika Družbe. Namesto tega so temu duhovniku odvzeli pravico spovedovanja v celi turinski škofiji. Toda zdi se, da morajo biti taki odvzemi spovedne sodnosti po ponovnih opozorilih te Svete kongregacije za škofe in redovnike sporočene predstojniku, ki bo izrekel opomin, in samo v zadevah, ki so povezane s spovedjo.

Zato prosim vašo eminenco, da bi opozorila našega velečastitega nadškofa, da bi se v takih primerih ravnal po predpisih Svetega sedeža in se pred izrekanjem tako težkih kazni najprej prepričal, ali prestopki zaslužijo tako kazen. Tako bi kolikor mogoče preprečili javno pohujšanje, kakor se je zgodilo v primeru duhovnika Giovannija Bonettija, ki še sedaj nima dovoljenja za spovedovanje vernikov. Tako je duhovnik, ki je s takim uspehom pridigal v mestu Chieri, moral zapustiti spovednico, ki so jo oblegale množice spovedancev, in zapustiti to nadškofijo, da ne bi postal predmet javnega zgražanja.

Po tem spoštljivem in ponižnem poročanju o teh dogodkih se brez nadaljnega že vnaprej strinjam z vsem, kar bo vaša eminenca odločila ali tudi samo svetovala o tem primeru.

Dovolite mi visoko čast, da smem poljubiti sveti purpur in se imenovati v globoki hvaležnosti vaše prevzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)³

³ Pripis tajnika don Berta, ki piše, da je pismo napisano meseca februarja.

Da pohvala, ki jo je izrekel don Bosko o Bonettiju, ni bila nikakršno pretiravanje, nam priča izjava z dne 16. februarja 1879, ki jo je podpisalo petero chieriških kanonikov.⁴ V njej pričajo, da je don Bonetti v šestih mesecih, ko je vodil Oratorij sv. Terezije, »storil zares veliko dobrega, v zadovoljstvo vseh dobromislečih in bogaboječih oseb, zlasti še družinskih očetov in mater«. To potrjuje tudi pismo kanonika Calossa, ki je 12. februarja na svojo pest pisal don Bosku in se mu iz vsega srca zahvalil, da pošilja vsak teden »v Chieri tistega dobrega salezijanca«, ki je bil zares »najbolj sposoben poučiti in popraviti slabe navade toliko nepoučenih in izgubljenih deklet«.⁵ V pričakovanju dogodkov je začasno prevzel vodstvo oratorija don Leveratto in je to nalogo opravil nadvse uspešno. Storil je veliko dobrega, »vendar je vedno res«, da je don Bonettiju pisal kanonik Sona,⁶ »da bi ostal chieriški oratorij onečaščen in bi pri tem trpela škodo tudi salezijanska družba, če vaša uglednost ne bi bila v vsej svoji časti in svobodi usmerjena k izpolnjevanju svete službe«.

Po navadi rimske kongregacije pošiljajo prepise prizivov ordinarijem vlagateljcev *pro informatione et voto* [v vednost in presojo] in njihovim predstojnikom, če so redovniki. Ta listina je msgr. Gastaldiju

odprla oči o napačnem koraku in skušal je stvari popraviti, ne da bi odgovarjal Rimu. Dal je poklicati don Rua, ga ljubeznivo sprejel in mu naročil, naj sporoči don Bonettiju, da mu vrača pravico spovedovanja »kjer in kadar« bi želel. V pogovoru je dodal: »Don Bonetti je dober duhovnik, vendar ne bi bilo prav, da bi se vrnil v Chieri. Zakaj ne? Ker se ne razume z duhovniki. Bil sem tam, zbral sem duhovnike, dekana, župnike in nekatere kanonike in vsi razen kanonika Sona so menili, da ni primerno, da bi se don Bonetti vrnil v Chieri.«⁷

Tukaj je don Bonetti, kakor to razberemo iz pripisa k pismu, menil, da don Rua ni razumel, kar je dejal nadškof, ali pa je nadškof napačno razlagal mnenja kanonikov. Naj bo kar koli, odločitve, da ne sme več v Chieri, don Bonetti ni mogel sprejeti. Bila je odločitev, ki je imela videz kazni in ga je v očeh javnosti delala krivega težkega prekrška.

Zadeva je bila na tej stopnji, ko se je zgodil zelo obžalovanja vreden pripetljaj, ki nas spominja na pregovor: Bog me čuvaj prijateljev, sovražnikov se bom že sam obranil. Don Bonetti je nekemu človeku iz Chierija natančno in brez prikrivanja pripovedoval vse, kar se je dogajalo tistega 24. marca 1879. Prijatelj pa je, namesto da bi obdržal zaupno pismo zase, prišel na misel, da bi don Bonettiju naredil veliko uslugo, o čemer on nikdar ni niti sanjal. Preoblikoval je pismo, nadomestil »vi« s »ti«, kakor če bi bila ravnateljeva okrožnica za orato-

⁴ To so bili kanoniki Cantone, Casello, Mosso, Calosso in Savone.

⁵ Dodatek, št. 36.

⁶ Chieri, 6. marec 1879.

⁷ Pismo don Rue don Bonettiju, Turin, 22. marec 1879.

rijanke, dodal nekaj pripomb, ki si jih je sam izmislil, in ga, ne vemo na kateri dan in ob kateri uri, javno prebral v oratoriju. Don Leverattu niso nič povedali in ni ničesar slutil. Ko so pismo prebrali, je šlo iz rok v roke in nekateri so ga tudi prepisali. Bila je prava nesreča in šele dosti pozneje so lahko vse prepise potegnili iz obtoka. Ni treba praviti, da so te novice, povedane na tak način, napolnile mesto z govoricami in prilile olje na ogenj.

Po svoji vrnitvi iz Rima je don Bonetti želel vedeti za nadškofovo razpoloženje. Priložnost se mu je kmalu ponudila. Turinska škofijska kurija je imela navado, da je prve tedne po veliki noči duhovnikom vrnila spovedniško dovoljenje. Don Notario, profesor moralke v Oratoriju, je šel na škofijo, da bi dvignil dovoljenja za salezijance in raziskal razpoloženje v pokrajini. Z njim je bil kot priča don Deppert. Dovoljenja za don Bonettija ni bilo. Spoštljivo je opozoril na to. Rekli so mu, da je to monsinjorjeva odločitev. Ko je prosil, da bi izdali uradno potrdilo, s katerim bi se opravičil pred predstojniki, ga je tajnik don Chiaverotti odrekel. Prišlo je do prerekanja, ki ga je slišal kanonik kancler Chiuso. Don Notario je prosil za sprejem pri nadškofu. Kanonik je privolil in nadškof je sprejel njega in don Depperta. Ko je slišal za razlog obiska, ni hotel izročiti spovedniškega dovoljenja za salezijance, ki so bivali zunaj škofije. Med temi je bilo tudi dovoljenje za don Bonettija, ki je imel svoje stalno bivališče v Turinu. Sobratje v drugih škofijah so imeli spovedniško dovoljenje turinskega nadškofa za primer, če so prišli v Turin, kar se je pogosto dogajalo, ko so prihajali v Oratorij. Monsinor je poleg spovedniškega dovoljenja odrekel tudi potrdilo, za katerega so ga prosili. Ko je potem vprašal in dobil odgovor, da je novi ravnatelj hiše v Chieriju don Notario, se ga je polastil bes in začel je kričati proti don Bosku in proti salezijancem. Don Notario je potrpežljivo poslušal, da je nevihta minila, se poklonil in hotel oditi.

»Kako? Že odhajate? Tako kmalu,« je vzkliknil monsinor.

»Kaj mislite, da bom stal tukaj in poskušal, kako kdo žali mojega očeta in predstojnika? Sem v hiši vaše ekselence in ne dobim priložnosti, da bi se branil.«

Monsinor se je pomiril, ga prijel za roko, ga prisilil, da je sedel in se začel mirno, rekli bi skoraj prisrčno razgovarjati. Ob odhodu je don Notario rekel: »Kar se tiče spovednega dovoljenja, ki mi jih škofijska pisarna noče dati, in potrdila, je tukaj moj tovariš, ki mi bo pričal pri tistem, ki me pošilja.«

Dne 2. maja je don Bonetti dobil spovedniško dovoljenje, vendar s pogojem, da ne bo šel v Chieri brez posebnega nadškofovega dovoljenja. Ker je že dva dni pridigal za majniško pobožnost, je prosil njegovo ekscelenco, da bi mu dovolil nadaljevati in mu tako ne bi bilo treba prekinjati pridiganja in s tem vzbujati pozornosti, oziroma bi s spovedovanjem lahko požel sadove Božje besede. A ni bil uslišan. Zato se je proti tej odvratni prepovedi 4. maja obrnil na svetega očeta.

Ni trajalo dolgo, ko se je pokazal učinek tega novega priziva. Dne 26. maja je nadškof pisal don Bosku: »Nujno bi rad govoril z vami v zelo pomembni zadevi, zato prosim, da bi prišli še danes k meni. Čeprav sem v postelji, se lahko pogovarjam. V upanju, da bom imel zadovoljstvo, da vas po enajstih mesecih, odkar smo položili temeljni kamen sv. Janeza itn.« Don Bosko je še istega popoldneva šel k njemu. »Zelo pomembna zadeva« je bil don Bonetti, čigar priziv mu je sporočila Sveta kongregacija. Domenila sta se, da sme don Bonetti spovedovati kjer koli, vrnitev v Chieri pa je odvisna od presoje Božjega služabnika.

Don Bonetti je svobodno zadihal in vsi so se z njim razveselili, da je ta zadeva končana. Toda radost je trajala le malo časa. Naslednjega jutra je zgodaj zjutraj prišlo monsinjorjevo pismo don Bosku, ki je preklicalo vse, kar je bilo dogovorjeno prejšnji večer. Glasilo se je: »Nujnost, da brez nadaljnega odpravi nesoglasje v Chieriju, me obvezuje, da zagotovim, da bo don Bonetti oddaljen, dokler jaz sam ne bom preveril položaja in se odločil, ko bom v celoti poznal vzroke. Zato menim, da je nujno potrebno, da ta duhovnik v tem času ne spoveduje, in zato odtegujem don Bonettiju pravico zakramentalne spovedi za ves ta čas, ki ga zaradi svojega počutja ne morem točno določiti. To je tudi vse, kar sem na začetku tega meseca povedal don Rui in moram povedati vam, potem ko sem razmišljal o najinem včerajšnjem pogovoru.«

Razočaran, pobit in obupan je don Bonetti takoj napisal svetemu očetu novo prošnjo: »Duhovnik Giovanni Bonetti iz salezijanske družbe kleče ped vašimi nogami ponižno sporoča, da je 6. marca in potem še 4. tekočega meseca prosil vašo svetost za preklic suspenza, ki mu ga je naložil nadškof v Turinu, kajti zdi se mu v nasprotju z odločitvami, ki jih je izdal ta apostolski sedež. Zaradi tega je včeraj, 26. maja, nadškof poklical k sebi duhovnika Janeza Boska, vrhovnega predstojnika salezijanske družbe, in po njem podpisanemu sporočil, da mu vrača pravico spovedovati v nadškofiji. Ponižni prosilec je poln hvaležnosti vaši svetosti z veseljem vzel na znanje to novico. Toda danes, 27. maja, zjutraj po komaj eni noči presledka mu je nadškof sporočil, da suspenz velja še naprej in da včerajšnji preklic ne velja. Presenečenja, s katerim sta podpisani in njegov predstojnik sprejela to nepričakovano sporočilo, ni mogoče opisati. Zato ponižni prosilec že v tretje prihaja k vam s prošnjo, da bi v moči svoje vrhovne oblasti takoj rešili prosilca iz tako neprijetnega položaja in obvarovali salezijansko družbo nezasuženega madeža, kar vse je v velikansko škodo za duše in ovira delo za večjo Božjo slavo, saj je vse to nadvse veliko pohujšanje in vzrok nezadovoljstva med ljudmi.«

Nenehna taka in podobna trenja so don Bosku dokazala, kako potrebno je, da bi družba dobila popolno avtonomijo s pomočjo podelitve privilegijev. S tem namenom je na zaščitnika Družbe kardinala Nino naslovil prošnjo za obnovev

nekaterih privilegijev, ki jih je bil deležen za časa Pija IX.⁸

Prevzvišena eminenca!

V živi želji, da bi vaša eminenca dobila jasen vpogled v zadeve, ki se nanašajo na ponižno salezijansko družbo, bom na kratko prikazal velike motnje, ki jih materni hiši v Turinu povzroča ordinarij.

Nasprotovanje tega ordinarija je vedno združeno s težavami, ki jih delata civilna in šolska oblast. Zato si vaša eminenca lahko predstavlja, koliko smo morali trpeti in se truditi, da smo ustanovili Družbo, jo ohranjali in utrjevali brez kakršne koli podpore svetnih oblasti in brez gmotnih sredstev. Nikoli pa nam ni manjkala podpora in nasvet papeža, ki nam je bil vedno naklonjen kot pravi družinski oče.

Mogoče mi bo vaša eminenca odgovorila: Zakaj se ne obrnete na Sveti sedež? To sem že večkrat storil, toda brez kardinala zaščitnika so bile moje prošnje nekoristne.

Vsi dopisi, o katerih govori to pismo, so v izvirniku ohranjeni v arhivu naše Družbe.

Usluga, za katero tukaj prosim, nam je nadvse potrebna in se tiče podelitve privilegijev, ki jih imajo pasijonisti, redemptoristi in celo oblati presvete Device Marije in nasploh redovne družine, ki jih je potrdila Cerkev. Toda to bi verjetno naletelo na zelo velike težave. Zato prosim, da bi mi obnovili vsaj tri privilegije, ki smo jih bili deležni tri leta, sedaj pa imamo zato, ker nam jih ne podaljšajo, velike izgube in se srečujemo z mnogimi motnjami.

Zdi se mi primerno, da priložim prepis prošnje, ki sem jo izročil v roke msgr. Jacobini-ju, da bi jo z vašo predhodno privolitvijo izročil Sveti kongregaciji za koncil.

Mi vsi prosimo, da bi Bog ohranil vašo eminenco pri dobrem zdravju, da bi nam pomagala normalizirati našo salezijansko družbo pred obličjem Cerkve in bi se tako mogla braniti proti napadam, ki jim je izpostavljena od vseh strani.

Vsi spoštljivo prosimo za vas sveti blagoslov, medtem ko imam visoko čast, da smem poljubiti vaš sveti purpur in se imenovati vaše vzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. junij 1879

Priložena spomenica je bila »iz nadškofovih pisem povzeta zbirka dejanj, ki jih je msgr. Gastaldi storil v škodo salezijanske družbe«.⁹ Hotela je pokazati slabe posledice pomanjkanja privilegijev. Da bi se zavedeli učinka vseh teh zbranih dejanj, je potrebno veliko časa, zato si je njegova eminenca vzela čas za odgovor. Kar se tiče obnovitve privilegijev, je kardinal prosil don Boska, naj mu pošlje prvotno podelitev.¹⁰ Blaženi je poslal prepis odločb kardinalu, ta pa jih je priporočil svetemu očetu v obnovitev. Vendar ga ni dobil pripravljenega

⁸ Privilegiji, ki jih je naklonil Pij IX. 21. aprila 1876 (prim. Dodatek, št. 11 D), pa so jih z mnogimi drugimi odvzeli (prim. MB XIII, str. 559 [BiS XIII, str. 368–369]).

⁹ Obrobna opomba tajnika don Berta na prepisu pisma kardinala Nine. To »predstavitev« je napisal, kakor je bila navada za listine, namenjene državnim in cerkvenim oblastem.

¹⁰ Pismo, Rim, 19. junij 1879.

za to milost. Razlog je bil naslednji. Don Bosko je vložil svojo prošnjo koncilski kongregaciji, toda zaradi pristojnosti je prošnja šla na Kongregacijo za škofe in redovnike. Ta kongregacija pa je že dala papežu odklonilno sodbo. Zato je prizadevanje kardinala zaščitnika prišlo prepozno in ni imelo nikakršnega učinka. Njegova eminenca pa je pripominjala: »To naj vas ne prestraši in ne mislite, da je to znamenje pomanjkanja papeževe naklonjenosti do zaslužne salezijanske družbe, temveč vas samo opozarja, da imenovana kongregacija nima za primer, da bi bila velikodušna v privilegijih.« Sklenil je z besedami: »Sicer pa, kolikor je odvisno od mene, mi bo vedno drago, da vam izrazim svojo živo željo, da bi pomagal vaši Družbi z vso svojo močjo, ker se toliko trudi za rešitev duš in ker sem njen zaščitnik.«¹¹

Don Bosko si je še naprej prizadeval. Dal je, da je minilo poletje s počitnicami, in skušal po drugi poti doseči zaželene privilegije. Ker je iz izkušnje vedel, da je bil prefekt Kongregacije za škofe in redovnike z njim precej trd, je prosil novega kardinala Gaetana Alimonda za zavzemanje pri kardinalu Nini, da bi njegovo prošnjo vzela v pretres koncilski kongregacija. Nadvse ljubeznivi odgovori ligurskega kardinala so mu, če ne drugo, vsaj malo ublažili grenkobo, ki jo je prav tiste dni čutil zaradi nevšečnosti od vseh strani, kot smo videli v prejšnjem zvezku in kakor vidimo v tem in bomo videli v naslednjih. »Rekel sem že ustno,« mu je pisal Alimonda, »in sedaj ponavljam še pisno, da bom z vsem, kar premorem in kolikor veljam, podpiral salezijansko družbo, predrago hčerko Svetega Duha in vaše visoko spoštovane uglednosti. Zato sem pripravljen, da ji služim sedaj [...]. Stopil bom k svetemu očetu in se trudil na lep način [...]. Dragi moj don Janez, Bog ve, kako vas imam rad in kako zelo vas spoštujem. Zame je čast, tolažba, da se lahko štejem med vaše služabnike.«¹² Ko je potem govoril s papežem, mu je ponovno pisal: »Lahko vam zagotovim, da je papež zelo naklonjen salezijancem in ceni njihove dragocene usluge v korist Cerkve. Vendar ne more, kot sami razumete, uslišati vaših prošenj, ne da bi jih predložil pristojni kongregaciji.« Po dolgem pogovoru s kardinalom Nino o primernosti, da bi predložil prošnjo koncilski kongregaciji, mu je sporočil: »Kardinalu se ne zdi primerno, da bi od kongregacije za škofe in redovnike prešli h koncilski kongregaciji. Meni, da težave ne prihajajo od napačnih predsodkov proti salezijanski družbi, temveč od dejstva, da je še zelo mlada, da stvari le počasi napredujejo, in iz težave, da bi jo pridružili drugim redovnim družbam starejšega datuma, ki so na začetku imele podobne težave. Kljub vsemu je obdržal pri sebi prošnjo. Govoril bo s svetim očetom. Pripravljen je predložiti vlogo, kakor hitro bodo kongregacije spet začele poslovati. Toplo sem in bom spet priporočal, da bi obnovili vsaj dva privilegija. Seveda je moj vpliv v kongregacijah, ki jim ne

¹¹ Pismo, Rim, 26. junij 1879.

¹² Rim, 7. oktober 1879.

pripadam, zelo majhen, poleg tega pa sem zadnji, ki se je vključil v kolegij kardinalov. Toda tisto malo, kar morem, bom rade volje storil.«¹³ Zadeva se je torej ustavila. Toda don Bosko ni hotel, da bi se pozabile stvari, ki so mu bile pri srcu, saj je tako pospeševal in podpiral njihovo dozorevanje.

Vrnimo se k naši pripovedi. Suspenz je za duhovnika toliko bolj ponižujoča kazen, ker brez jasne krivde lahko povzroči najrazličnejša sumničenja. Zato je razumljivo, da si je don Bonetti na vso moč prizadeval, da bi se rešil te sramote. Toda pri svojih prizivih ni videl niti najmanjše možnosti za upanje. Dne 16. julija je izlil svojo žalost v pismu msgr. Vergi, tajniku koncilske kongregacije. »Teče že šesti mesec, odkar ječim pod težo suspenza, ki mi ga je naložil turinski nadškof in je v popolnem nasprotju z odloki Svetega sedeža ter ovira delo za večjo Božjo slavo. V tem obdobju sem po tej sveti kongregaciji ponižno vložil tri prizive prestolu svetega očeta. Vendar doslej še ni nikakršne odločitve in v veliko pohujšanje mnogih ubogih duš še vedno ne morem svobodno opravljati svoje duhovniške službe. Zato sem zelo žalosten, vendar upam in se priporočam dobroti vaše velespoštovane ekscelence, da boste skušali pomagati rešiti mojo zadevo in s tem pomagali mojo ubogo osebo rešiti tako mučnega položaja in narediti konec temu nezaslužnemu težkemu položaju. To pismo pišem vaši ekscelenci s privolitvijo duhovnika Janeza Boska, svojega predstojnika, in v njegovem imenu vas prosim, da bi mi iz ljubezni do Jezusa Kristusa, do Marije Pomočnice in sv. Frančiška Saleškega, našega nebeškega zavetnika, poslali odgovor, ki mi bo pomagal storiti, kar je najbolj primerno.«

Zaželenega odgovora ni bilo. Zdi se, da je Sveti sedež čakal na nadškofov odgovor, tega pa ni bilo. Zato je don Bonetti zasnoval drug načrt. Dne 27. istega meseca je prosil za nasvet odvetnika Leonorija. »To moje kazensko stanje je vzbudilo veliko sumničenj, češ da sem storil nesramne reči, zlasti še, ker gre za žensko ustanovo. Tako se nam te dni dogaja, da nas država tolče s sabljo,¹⁴ nadškofova oblast pa s križem in nas tako žigosajo kot duhovnika, nevrednega Božjega dostojanstva in izdajalca duš. To je preveč nepravilna in preveč kruta vojna in zdi se mi, da ni v čast Svetemu sedežu, ko dopušča tak nered, ki navaja poštene ljudi k zavračanju. Če me imajo za krivega, naj mi to povedo, in če nisem sposoben dokazati svojo nedolžnost, *non recuso mori* [se ne branim umreti]. A če nisem kriv, zakaj me potem tako dolgo mučijo z nepravilno kaznijo s toliko žalostnimi posledicami za mojo Družbo in v veliko pohujšanje vernikov?« Nameraval je začeti sodni postopek in je prosil odvetnika, da bi zastopal njegove koristi. Odvetnik je sicer menil, da bi bila boljša odločitev brez sodnega postopka, in je priporočal to pot, a je bil vendar pripravljen prevzeti obrambo.¹⁵

¹³ Pismo, Rim, 21. oktober 1879.

¹⁴ Namiguje za zaprtje šol v Oratoriju.

¹⁵ Pismo don Bonettiju, Rim, 31. julij 1879.

Don Bosko je velikodušno zadrževal neučakanost don Bonettija in skrbel, da ni prehiteval dogodkov. Dne 20. avgusta je spet pisal msgr. Vergi: »Ker mi ni uspelo priti do nadškofa, sem z dovoljenjem svojega predstojnika po koncilski kongregaciji večkrat pisal svetemu očetu, ki se je ponovno vračal k nadškofu *pro informatione et voto* [v vednost in presojo]. Toda ta ni niti odgovarjal niti me ni rešil kazni. In kaj se je zgodilo? Pri mojih sobratih, pri zavodu, ki ga vodim, pri dušah, ki jih vodim, v mestu Chieriju, v Turinu, v mojem domačem kraju, v vsej nadškofiji veljam za pohujšljivega duhovnika. Sovražni glasovi dobivajo svojo potrditev, ker vedo, da sem se obrnil na Rim in da po sedmih mesecih čakanja ni nikakršnega uspeha.« Zato se mu priporoča za zavzemanje pri svetem očetu, da bi dobil tolažilni odgovor, ki bi končal njegove muke.

Minil je avgust, minil je september, bili smo že sredi oktobra, a je kljub zavzemanju msgr. Verge in kljub zavzetemu posredovanju odvetnika Leonorija vse ostalo pri *status quo*. Dne 15. oktobra je želel biti sprejet pri nadškofu, vendar je ta sprejel druge, njega pa ne. Tedaj je sam pri sebi dejal: »Na tak način ne bomo rešili vprašanja, tukaj je potrebna oblast v Rimu. Poskusimo še drugo mirno možnost: Ker nadškof noče vrniti, kar je vzel, in noče odgovoriti na ponovna pisma Svete kongregacije, ali ne bi bilo mogoče od Rima dobiti pooblastila, da bi opravljal sveto službo kot prej in da bi on odgovoril ali popravil stvari na kak drug način?«¹⁶ – V upanju, da bo sveti oče sam povzel besedo v zadevi, je pripravil še četrti priziv, ki mu je priložil izjavo petih chieriških kanonikov in naslednjo don Boskovo izjavo:

Duhovnik Janez Bosko, predstojnik salezijanske družbe, potrjuje, da je duhovnik Giovanni Bonetti, član iste Družbe, kazal vedno lepo in zgledno življenje, kot se to spodobi dobremu redovniku. S spisi, ki so izšli v tisku, in z 12-letnim vodstvom malega semenišča v Borgu San Martino v škofiji Casale si je pridobil veliko zaslug pri vzgoji mladine. Prav tako je z dobrim uspehom opravljal pridigarstvo službo na duhovnih vajah, misijonih, tridnevnica, devetdnevnica in podobno.

Kot ravnatelj prazničnega oratorija sv. Terezije v Chieriju je goreče deloval kljub izredno velikim žrtvam in mu je tako s pomočjo hčera Marije Pomočnice uspelo zbrati več kot 400 oratorijancev. – To izjavljamo z namenom, da bo mogel duhovnik Bonetti uporabiti to izjavo, kjer koli bi bilo to potrebno.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 28. oktober 1879

Priziv je poslal kardinalu Nini s prošnjo, da bi ga predložil svetemu očetu in ga podprl s svojim učinkovitim posredovanjem. Njegovi eminenci je pisal: »Zadevo, o kateri se govori, bi morali dobiti v roke od vsega začetka vi. Toda takrat naša Družba ni imela še visoke časti, da bi vas imela za svojega zaščitnika, zato

¹⁶ Pismo odvetniku Leonoriju, 24. oktober 1879.

smo ubrali drugo pot. Menim, da je to razlog, zakaj je še vedno vse na izhodiščni točki. Naj povem vaši eminenci, da sem v želji, da bi končal to zadevo brez nadlegovanja Svetega sedeža, z dovoljenjem mojega velečastitega predstojnika don Janeza Boska ponovno prosil za sprejem pri turinskem nadškofu. Toda ta me ni hotel nikdar sprejeti.«¹⁷ Prošnjo je izročil odvetniku Leonoriju z željo, da bi jo dal njegovi eminenci in priporočil, da bi zadevo rešili, še preden bi se začela devetdnevnic v čast Brezmadežni, ki je glavni praznik Oratorija sv. Terezije. Toda priziv ni prišel v roke svetemu očetu, ker sta ga zadržala msgr. Verga in odvetnik. Bila sta prepričana, da ni primerno, da bi ga dala naprej. Toda preden se je ta mora končala, je moralo preteči še veliko vode!

Tako se je končalo tudi leto, ne da bi mogli predvideti konec. Don Bonetti je postajal iz dneva v dan bolj žalosten in pero mu je pisalo bridka razmišljanja. »Zagotavljam vam,« je pisal odvetniku Leonoriju, »da silno trpim¹⁸ in si ne morem razložiti, kako sveta Koncilska kongregacija v enem letu ni mogla prisiliti tega nadškofa, da bi opravičil svoje dejanje, ki je v nasprotju z določili Apostolskega sedeža in na škodo ubogega redovnika, in ga prisilila, da bi mu ponovno podelil dovoljenje za spovedovanje vernikov ter mu tako vrnil ukradeno čast, ki je tako zelo potrebna duhovnikom zlasti v našem času. Zahvaljujem se Bogu, da mi je že v mladosti dal možnost, da sem si ustvaril visoko spoštovanje in pristrčno ljubezen do Svetega sedeža in vsega, kar je povezano z njim. Če ne bi bilo tako, bi se znašel v veliki nevarnosti, da bi v tem težkem položaju, v katerem sem in ki je poznan skoraj vsem ljudem, ob napihovanju določenih nestrpnosti prišlo do pohujšanja. Toda z Božjo pomočjo pohujšanja ne bom dajal nikoli, četudi bi moral umreti kot slab redovnik. Vdano bom trpel, da ne bom večal nevšečnosti svetemu očetu in svojemu predstojniku don Bosku, zadovoljen, da bom mogel dokazati svojo nedolžnost na dan vesoljne sodbe. Nikakor pa se ne morem sprijazniti z dejstvom, da bi moral ostati v tem nemogočem položaju kaznjenca po nedolžnem, bodisi zato, da bi mogel v soglasju s predstojniki svobodno delovati za Cerkev in salezijansko družbo, katere član sem, pa tudi v čast svoje družine, ki je zaradi moje nepravilne kazni zgrožena in ponižana.«

V Rimu se je za don Bonettijevo zadevo na vso moč zavzemal don Dalmazzo, novi prokurator salezijanske družbe pri Svetem sedežu. Toda na vsakem koraku se je srečeval z razlogi, ki so svetovali dati času čas.¹⁹ Končno mu je 23. marca mogel sporočiti: »To jutro bo verjetno z istim vlakom kot to pismo odšel tudi dopis koncilske kongregacije, ki je pravi *ultimat*.« Toda msgr. Gastaldi je komaj 28. junija odgovoril tajniku koncila, da gre tukaj samo za previdnostno odredbo in ne za kazen. Lahko si mislimo, kako malo je moglo to opravičiti

¹⁷ Pismo, 24. oktober 1879.

¹⁸ Pismo, Turin, 2. januar 1880.

¹⁹ Pismo don Dalmazza don Bonettiju, Rim, 20. marec 1880.

utešiti don Bonettija. Vendar mu zaradi poletnega časa ni preostalo drugega kot čakati na jesen.

Pozna jesen je prinesla dva dogodka, ki sta še bolj zapletla celo zadevo in sta dajala priložnost za nove očitke. Na začetku novembra 1880 je v domu v Chieriju umrla neka sestra Marije Pomočnice. Komaj so jo položili v grob, že so letele v škofijsko pisarno pritožbe o težkih prekrških proti pravicam župnije in cerkvenim kanonom. Sodni odvetnik v kuriji kanonik Colomiatti, ki se je opiral na prva poročila, je poklical don Rua *ad audiendum verbum*, ne da bi povedal, zakaj gre, in mu je dogodek predstavil takole: »Dva salezijanca sta podelila umirajoči zadnje zakramente tako, da sta sveto popotnico vzela iz hišne kapele, olje za maziljenje bolnikov pa iz hiše jezuitov. Po smrti pa sta oba šla za pogrebom po mestnih ulicah vse do pokopališča.« Don Rua, ki je vzel pripoved za čisto resnico, mu je to razložil, kot se mu je zdelo najbolj primerno, in izgovoril oba duhovnika »kot nevešča«. Nato je svoje izjave napisal, jih poslal nadškofu in končal takole: »Prosim vašo ekscelenco opravičilo za oba duhovnika. Isto sem pripravljen storiti pri župniku, če bo vaša ekscelenca to imela za primerno.« Če je treba za kršitev župnijskih pravic plačati kako odškodnino, bomo samo na vaš cenjeni namig storili, kar je treba.«²⁰ Toda kako se je čudil, ko so mu pripovedovali, kako se je v resnici vse zgodilo. Umirajoči nista podelila zakramentov salezijanska duhovnika, temveč chieriški kanonik Matteo Sona. Nista salezijanska duhovnika spremila truplo na zadnje počivališče, temveč so ga *more pauperum* ponesle na pokopališče deklice iz oratorija. Ker nadškof ni raziskal resnice, temveč je verjel lažni pripovedi, je bil to nov dokaz, kako salezijanci ne opustijo nobene priložnosti, da bi mu povzročali »sitnosti in sramoto.«²¹

Drugi dogodek se ne nanaša na Chieri, ima pa tam svoj začetek. Dne 17. novembra je don Bonetti, naveličan čakanja, po dvaindvajsetih mesecih prosil naravnost papeža za pismo, ki je ostalo 24. oktobra 1879 v rokah msgr. Verge, in je izjavil, da je »pripravljen sprejeti vnaprej z največjim spoštovanjem«, kar bi njegova svetost odločila glede njega. Učinek je bil neposreden. Pet dni pozneje je kardinal Caterini, prefekt koncilске kongregacije, naročil tajniku msgr. Verdi, naj sporoči prosilcu, da bodo njegovo zadevo obravnavali *in plenario Eminentissimorum Patrum consessu* [v popolni zasedbi vzvišenih očetov], in to v času enega meseca. Odvetnik Leonori, ki so mu naročili, da naj obema stranima sporoči to odločitev, je v don Boskovo pismo priložil tudi pismo za nadškofa s prošnjo, naj ga takoj izroči naslovniku.²²

Pošiljka je dohitela don Boska v novi noviciatski hiši v San Benignu. Takoj je poslal ovojnico v Oratorij in naročil, naj jo izročijo njegovi ekscelenci. Pismo

²⁰ Pismo, 7. november 1880.

²¹ Pismo kardinalom Koncila, Turin, 5. december 1880.

²² Pismo advokata Leonorija don Bosku, 29. november 1889.

je nosilo pečat Svete kongregacije. Don Deppert ga je 3. decembra odnesel v nadškofijo. Srečal je nadškofa in ga prosil za pogovor, a mu ni bilo dano. Nato je šel h kanclerju kanoniku Chiusu in mu povedal, da prinaša za njegovo ekscelenco pismo iz Rima in da bi rad dobil potrdilo, da ga je izročil. Kancler je željo s prezirom vzel na znanje. Don Deppert je stopil k tajniku teologu Cornu in bil tam enako sprejet. Rekel je, da pismo ni od don Boska, temveč od neke rimske kongregacije, kakor je bilo mogoče razbrati s pečata. Rekel je, da je moral monsinjor pred nekaj meseci na isti način izročiti don Bosku pismo kongregacije za obrede, in ko je uslužbenec prosil za potrdilo, ga je dobil. Bilo je, kakor da bi govoril zidu. Tedaj se je don Deppert zbal morebitnih posledic in si ni upal izročiti pisma. Prošnja za izdajo potrdila o sprejemu v takih primerih res ni stvar, ki bi mogla povzročiti konec sveta. Nasprotno, to se dela skoraj povsod.

Naslednjega dne se je don Deppert vrnil v spremstvu enega sobratov in prosil, da bi smel pismo osebno izročiti v roke nadškofu, a mu ni bilo dovoljeno. Tedaj se je odločil, da ga bo izročil tajniku. To je storil takole: »Upam, da bo to pismo izročeno naslovljencu. V nasprotnem primeru je ta moj sobrat priča, da sem opravil svojo nalogo.« Nadškof je pismo po štiriindvajsetih urah poslal nazaj don Bosku, ki je vprašal v Rim, kaj naj stori. Nato ga je vrnil monsinjorju z nadvse ljubeznivim pismom. Preden se je za glavni praznik sv. Karla, zavetnika zavoda, odpravil v Borgo San Martino, je pisal takole:

Velečastita ekscelenca!

Za nekaj dni moram oditi iz Turina. Preden odidem, bi rad uredil don Bonettijevo zadevo. Niti jaz niti don Bonetti nimava kaj dodati k temu, kar je že odločila sveta koncilaska kongregacija. Pismo te kongregacije mi je bilo priloženo v pošiljki, ki sem jo prejel od te svete kongregacije in ga sedaj izročam v vaše roke. Vedno pripravljen in zadovoljen, če želite od mene kako uslugo, mi dovolite, da vas pozdravim, Vaša ekscelenca, najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1880

Pismo je nesel na nadškofijo isti Deppert, ga oddal tajniku in ni zahteval potrdila, ker je bil odpošiljatelj don Bosko. Ko je nadškof odprl prvo ovojnico in prebral don Boskovo sporočilo, mu ga je brez besede vrnil skupaj s pismom Svete kongregacije.²³

Je pa o vsej zadevi poročal na svoj način kardinalom koncila. Ko je po svoje opisal dogodek, je dodal: »Globoko sem ponižan in zagrenjen zaradi takega načina ravnanja z menoj in še posebno zaradi težav, ki me mučijo vsak dan. Goreče prosim sveto kongregacijo, da mi ne pošilja več nobenega dopisa po tem duhovniku, ki pozablja na mojo gorečnost in učinkovito pomoč – tudi na de-

²³ Pismo don Depperta don Dalmazzu, Turin, 18. december 1880.

narne žrtve. Saj sem od 1848 do 1868 sodeloval v njegovi Družbi, sedaj pa me zasleduje in išče priložnost, da bi me žalil in mi nasprotoval.«²⁴ Toda v Rimu za vsem tem niso videli drugega kot spretno zvijačnost, da bi zavlekel obsodbo in končni obračun, ki se je neizogibno bližal.²⁵

V zgodovini tega spora lahko razlikujemo tri obdobja. Prvo je obdobje pred suspenzom don Bonettija, to je bil čas nasprotovanja nekaterih Chieričanov Oratoriju sv. Terezije. Drugo obdobje je od 12. februarja 1879 do 17. novembra 1880, doba turinskih prizivov Svetemu sedežu. Tretje obdobje zajema ves potek pred sveto koncilsko kongregacijo. Na začetku drugega obdobja, se pravi malo po suspenzu, je tiskarna Bruno v Turinu izdala anonimno delce, katerega pisec naj bi bil neki družinski oče iz Chierija. Knjižica je nosila naslov: *L'Arcivescovo di Torino, Don Bosco e Don Oddenino ossia Fatti buffi, seri e dolorosi raccontati da un Chierese* [Turinski nadškof, don Bosko in don Oddenino ali burkaste, resne in žalostne dogodivščine izpod peresa nekega Chieričana]. Anonimni pisec je branil don Bonettija ter ostro napadal msgr. Gastaldija in stolnega župnika v Chieriju. Novica o tej knjižici je prišla v Oratorij 29. maja med zasedanjem zbora predstojnikov, ki so še med sejo odločno obsodili tako pisanje v škodo cerkvene oblasti. V resnici gre za zelo revno zadevico, ki prej draži kot prepričuje in ne bi bila vredna omembe, če ne bi odločilno vplivala na potek cele zadeve. Dekan in kanonik don Lione ter stolni župnik don Oddenino sta pripisala avtorstvo don Bonettiju in sta ga v tem smislu formalno tožila pri nadškofu.²⁶ Podobni polemični posegi so vredni graje in nimajo drugega učinka, kot da onemogočijo razčiščenje vprašanj, kakor bomo še videli.

²⁴ Pismo, 5. december 1880.

²⁵ Pismo don Dalmazza don Bosku, 21. december 1880.

²⁶ Pismi nadškofu, Chieri, 9. in 13. december 1880.

10. POGLAVJE

SESTRE IN ŽIDINJA BEDARÍDA

O HČERAH MARIJE POMOČNICE ZA to leto nimamo dosti povedati, kar bi bilo neposredno povezano z don Boskovim življenjepisom. Nekaj več bomo povedali o dogodku, v katerega so po zaslugi hudobnih ljudi vpleteni tako salezijanci kakor sestre.

Mati Mazzarello, ki je spremljala deset sester, ki so odpotovale v Ameriko, se je v Sampierdareni srečala z blaženim ustanoviteljem, s katerim se je domnila o dokončni ureditvi stare in nove matrne hiše. Prva je bila skoraj prazna, druga pa skoraj napolnjena. Dne 3. januarja je predstojnica odpotovala v Mornese, Božji služabnik pa v Alassio in od tod v Francijo.

V Alassiu je don Bosko zbral vse sestre, in preden je govoril o čem drugem, je želel poizvedeti, kako je s hrano, ali imajo vse potrebno za življenje, ali imajo dovolj počitka in ali ponoči dobro spijo. Nato jim je priporočil točno izpolnjevanje pravil: »Kar se tiče dela,« je dejal, »delajte, delajte veliko, vendar delajte tako, da boste mogle tudi dolgo delati. Ne krajšajte si življenja s prevelikimi odpovedmi in pretežkim delom, z malodušnostjo ali čim drugim, kar nima nikakršnega smisla.

Ponovno jih je obiskal, pa tokrat samo mimogrede, na svoji poti iz Francije, ko je v tem zavodu imel konference za predstojnike. Tokrat jih je sprejel tudi posamično in se z očetovsko zavzetostjo zanimal, ali imajo priložnost za razvedrilo in sprehajanje po vrtu ob za to določenem času, in o vsem, kar bi jih moglo delati zadovoljne. Ko je nekega dne šel skozi obednico v spremstvu nekega župnika, medtem ko je sestra Succetti pospravljala mize, je vzkliknil: »Oh, tu je pa Marta? Oh, Marta, Marta!« Ta evangelijski namig je bil izrečen v takem tonu, da se je sestri za vedno vtisnil v spomin in ji potem vedno pomagal, da si je v vsakdanjih opravkih obujala spomin na Gospoda.

Preselitev iz generalne hiše v Morneseju v Nizzo Monferrato se je zgodila na začetku februarja. Za srce matere je bilo to žalostno slovo od gnezda spomi-

nov. Samo pokorščina jo je mogla iztrgati iz kraja, kjer se je naučila ljubiti Gospoda in mu služiti. Bila je prepričana, da se bo od tega kraja ločila samo takrat, ko bo zamenjala prebivališče na zemlji z nebesi.

V letu 1879 imamo samo tri nove ustanove: eno v Cascinetti pri Ivrei in dve v Ameriki, v San Carlosu di Almagro v argentinski prestolnici in v Las Piedrasu v Urugvaju. Glede novih ustanov je blaženi dal generalni materi naslednje vodio: »Za sedaj je prav, da sprejemate otroške vrtce, vendar vedno s pogojem, da boste mogle ustanoviti praznični oratorij in delavnice za deklice iz preprostejšega ljudstva.« Glede Las Piedrasa imamo pismo, iz katerega je razvidno, kako je bil materin duh v soglasju z načeli, ki so uravnavala odnos ustanovitelja do podrejenih. Tamkajšnja skupnost, sestavljena iz razpoložljivega osebja sester, je malo šepala. Zato je mati pisala ravnateljici:¹ »Zelo mi je hudo, da nova hiša v Las Piedrasu ne deluje, kot bi morala. Sestra Giovanna je premlada in premalo umirjena, da bi lahko nadomeščala predstojnico. Vendar se ne smete ustrašiti. Vedeti morate, da se napake najdejo povsod. Treba je popraviti in izravnati vse, kar se da, vendar umerjeno, vse drugo prepustiti Gospodu. Pri tem pa se ne smemo preveč ozirati na govorice. Ker se ustavljamo pri toliko malenkostih, včasih opuščamo velike stvari. S tem ne mislim, da ne bi skrbele za majhne pomanjkljivosti, nikakor ne. Vedno popravljajte, opozarjajte, vendar v svojem srcu sočustvujte in bodite dobre do vseh. Treba je, veste, prevpiti narave in jih znati prijeti od prave strani. Če hočemo, da nam bo uspelo, moramo vzbuditi zaupanje. S sestro Vittorio morate potrpeti in jo počasi vzgojiti v duhu naše Družbe, ki si ga še ni mogla prisvojiti, saj je bila premalo časa v Morneseju. Menim, da ji bo dobro uspelo, če si jo boste znale pridobiti. Isto velja za druge, vsaka ima svoje napake. Treba jih je opozarjati z ljubeznijo, ne zahtevati, da bi bile brez napak, niti ne meniti, da se bodo takoj v vsem popravile; to gotovo ne! Toda z molitvijo, potrpežljivostjo in z nadzorom nam bo počasi uspelo v vsem. Zaupajte v Gospoda in položite vse svoje težave v njegovo Srce. Dajte, da bo on delal. On bo vse uredil. Bodite vedno vesele, dobro razpoložene. Če ne veste, kaj bi storile, se obrnite na sestro Maddaleno.² Storite, kar vam bo povedala, in bodite mirne. Dalje imate dobrega vodjo, ki se ga ne smete izogibati. Rade ga ubogajte. Pravite, da imate veliko dela. Tega se zelo veselim, kajti delo je oče kreposti; ko delamo, bežijo od nas nadloge in smo vedno vesele. Medtem ko vam priporočam delo, vam priporočam tudi skrb za vaše zdravje. Prav tako vam želim, da bi delale brez častihlepnosti, samo iz ljubezni do Jezusa. Rada bi, da bi vcepile v srca vseh ljubezen do žrtvovanja, prezir do sebe in odpoved lastni volji. Redovnice smo postale zato, da bi si zagotovile nebesa. Če pa si hočemo

¹ Pismo sestri Angelini Vallese, Nizza, 22. julij 1879.

² Sestra Maddalena Martini, inšpektorica (prim. MB XIII, str. 215 in 793 [BiS XIII, str. 143 in 517–518]).

zaslužiti nebesa, so potrebne žrtve. Nosimo junaško svoj križ in nekega dne bomo zadovoljne.«

Verjetno je komaj pred kratkim prišlo to pismo matere vrhovne predstojnice, ko je don Costamagna po misijonu, ki ga je pridigal v Las Piedrasu, pisal don Bosku: »Nikdar si ne bi mislil, da bi nam mogle sestre v misijonu toliko pomagati. Brez strahu lahko povem, da bi bilo nemogoče narediti toliko dobrega dekletom in ženskam, če ne bi bilo sester. Na njihov katekizem so prihajale poleg deklet tudi mnoge gospe iz kraja in bile pozorne na njihove besede, kakor če bi bili pridigarji. Poslušalstvo se je množilo, tako da je bila zadnje dni cerkev polna ljudi. Iz Montevidea smo poklicali don Rizza in druge duhovnike in se zaprli v spovednice, kjer smo ostali od jutra do poznega večera. Toda glej, že so prihajali otroci, dečki in deklice, stari 18 ali 20 let in še več, ki ne le da niso bili nikdar pri spovedi, temveč niso vedeli prav nič o glavnih resnicah svete vere. Kako bi mogli kaj storiti brez pomoči katehistov in katehistinj? Tako smo se mi zaprli v spovednice, kleriki (Rotta, Chiara in Baccigalupi) in štiri sestre pa so nedaleč poučevali in jih pošiljali lepo pripravljene, nekatere s solzami v očeh, k spovedi.«³

Blaženi je dvakrat obiskal Nizzo. Prvič je prišel za praznik vnebovzetja, ko so se končevale duhovne vaje za sestre in so delale zaobljube. Podal je spomine in govoril o naslednji temi: Življenje molitve, dela, ponižnosti, skritosti in žrtve samo za Boga in za dušo, posnemanje nebeške Matere na zemlji, da bomo mogli biti obilneje udeleženi pri njeni slavi v nebesih. Vrnil se je 21. avgusta za duhovne vaje gospa. Kronika nam je ohranila spomin na besede, ki jih je v nagovoru po večernicah povedal zbranim na duhovnih vajah: »Poznam pobožne in dobre osebe, ki zapuščajo v oporoki svoje imetje za dobrodelne namene. Zelo lepo. Treba pa je povedati, da v evangeliju ni napisano: 'Pustite po smrti odvečno ubogim', temveč 'dajte sedaj odvečno ubogim'. Kakor vidite, je stvar precej drugačna.«

Posebej je govoril tudi predstojnicam in skupnosti sester. Prvim je priporočal: »Zemljišča imate zadosti. Sosedov in meščanov se vam ni treba bati. Dajte priložnost mladim sestram, ki potrebujejo veliko gibanja, da bodo delale na vrtu in v vinogradu. To je zelo koristno negovanje zdravja.« Skupnosti pa je zapustil tole očetovsko priporočilo: »Pogosto pišite svojim staršem in jih ne puščajte v skrbeh zaradi vaših pomanjkljivih poročil. To je v škodo vam in njim in tudi vzrok za izgubo poklica ter povod za odvrčanje poklicev. Če bodo vaše družine dobile pogosto poročilo o vas, bodo zadovoljne, da so vas darovale Gospodu, vaše besede jim bodo v moralno oporo; dali bodo brati ta pisma prijateljem in znancem in ti bodo rade volje dovoljevali svojim hčeram, da bodo šle k sestram.«

³ Pismo, Buenos Aires, 19. avgust 1879.

O teh duhovnih vajah je poročal grofici Corsi. Msgr. Belasio, ki ga pismo omenja, je pridigal duhovne vaje. La Bruna je bilo ime gospodarskemu poslopju na gričku, ki so ga sestre podedovale in kjer je pozneje nastal noviciat.

Moja draga in dobra mama!

Pišem vam iz Madonne delle Grazie, kjer smo imeli izredno uspele duhovne vaje. Zbralo se je približno sto gospa. Redovnice in gojenke so vse odšle iz La Brune. Bil je zares čudovit pogled na pobožnost, zbranost in veselje, ki je dihala z obrazov vseh. Manjkala je samo še mama Corsi. Govorili smo veliko o vas in za vas tudi molili. Neka dne sem daroval sveto mašo in navzoče so darovale sveto obhajilo, da bi vas in vašo družino Gospod ohranil pri dobrem zdravju in obvaroval vaše otroke nevarnosti, ki pretijo tem krajem. Prihodnjič pa morate priti tudi vi in prepričan sem, da boste zelo zadovoljni. Recite gospodu grofu Cesareju in grofici Mariji, da me letos zagotovo ne bo v Nizzo. Davica se je umirila, čeprav se kak primer še pojavi. Zato pa se naglo širijo koze. Pretekli teden je zaradi črnih koz umrlo 6 ljudi, 25 zaradi navadnih, od tega 12 v župniji S. Ippolito. V nedeljo je škof delil sveto birmo in nadaljeval tudi v ponedeljek. Da pa ne bi dal priložnosti upravniku, da bi dvignil svoj glas, je dve uri birmal v eni cerkvi in dve uri v drugi. Zvečer je nastopil nov govornik, ki je nadomestil msgr. Belasia. Kdo je bil to? Don Bosko. Tukaj sta tudi don Cagliero in don Lemoyne, oba sta že močno utrujena, vendar morata jutri znova začeti duhovne vaje za sestre. Ne vem, ali bom mogel videti babico, ker sem zelo zaposlen.

Sestre in gospod Casalegno, ki je tukaj navzoč, in vsi pridigarji hočejo, da jih omenim, in vas pristrčno pozdravljajo. Bog naj vas vse blagoslovi. Molite tudi zame, ki v sinovski ljubezni v J. K. ostajam vaš ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza, 27. avgust 1879

P. S.: Nocoj odpotujem v Turin.

Vihar v Chieriju, zaradi katerega so na tihem vzdihovali v sosednjih hišah, v Oratoriju sv. Terezije ni niti zmanjšal obiska deklet niti navdušenja sester, ki so skrbele zanje pod izkušenim vodstvom don Antonia Notaria, ki ga je don Bosko poslal, da bi nadomestil don Bonettija za čas suspenza. V tem oratoriju je prihajala do izraza posebnost prazničnih šol. V Chieriju je bilo v predilnicah zaposlenih na stotine deklic in deklet, od katerih mnoge niso mogle hoditi v šolo in niso znale ne pisati ne brati, to pa je bilo zaradi zahtev časa v veliko škodo družin. Don Bosko je hotel to odpraviti, zato so sestre uvedle brezplačno šolo od desetih do poldneva. V šolo je prihajalo kakih sto deklet, starih od devet do petnajst let, in kakih štirideset starejših. Razdelili so jih v tri razrede glede na starost in izobrazbo.⁴ Kdor je stopil v območje prazničnega oratorija in videl toliko gorečnosti v pobožnih vajah, toliko različnosti v delovanju, tako navdušenje pri igri in vse to pod vodstvom sester, je takoj razumel, zakaj se je sovražnik duš tako zagrizeno boril proti oratoriju.

⁴ Prim. *Bollettino Salesiano*, januar 1879.

Tudi v Luju so krajevni politikanti z jeznim očesom gledali sestre. Dopis nekemu turinskemu časopisu meseca februarja je odločno protestiral,⁵ »da se v kraju kakor Lu« pajdašita »znani reakcionar, *to je* don Bosko, in klerikalni župan«, in je vsemu svetu oznanjal, da je »tako stanje za tako majhen kraj, kot je Lu v Monferratu, prava nesreča«. Vse zlo je prihajalo od tega, da je don Bosko »zaradi prevelike slepote tistih, ki bi morali biti pozorni«, odprl hišo redovnic, nad katerimi on »po svojih zastopnikih izvaja popolno nadvlado«. »Boskoviči« zato lahko brez ovire pridigajo svoje »svetohlinstvo«, ki je »nepremagljivo seme, ki razjeda hišni in socialni mir«. Ni manjkal niti udarec proti dekanu, ki se je sicer izdajal za »poklicnega liberalca«, pa je »skupaj z županom in njegovimi svetovalci« obiskoval ne vemo kake »luške prireditve«. Na koncu je pozival prebivalstvo v Luju, naj bi uporabilo »strašno orožje« svobodnih volitev in se tako otreslo določenih ljudi in državne oblasti, ki ji je pripisoval to »žalostno stanje«. Toda ljudstvo in država sta kljub tolíkemu kričanju ostala gluha in uspešno delo hčera Marije Pomočnice ni bilo v Luju nikdar prekinjeno.

Veliko težja bitka je čakala materno hišo prvega junija. Skupnost je bila praznično razpoložena, ker naj bi postulantke prejele redovno obleko, ki jo je blagoslovil don Cagliero.

Tiste nedelje po slovesni maši so proti pol dvanajsti uri nenadoma poklicali v govorilnico ravnatelja don Chicca. Znašel se je pred podprefektom iz Acquijs in podžupanom iz Nizze. Državni uslužbenec ga je vprašal, ali je res, kar se govori, da naj bi se tukaj opravila redovna preobleka neporočenih deklet. Po pritrdilnem odgovoru je uslužbenec vprašal, ali opravljajo to dejanje popolnoma svobodno ali pa so prevarane ali k temu prisiljene. Lahko si mislimo, da mu je don Chicco ves začuden zagotovil, da se dela vse docela svobodno in prostovoljno. Vpraševalec pa ni bil zadovoljen z odgovorom in je dejal, da bi rad videl dekleta, ki naj bi bila preoblečena, in govoril z njimi.

Tedaj je povzel besedo don Cagliero, ki je bil navzoč pri pogovoru, a je doslej molčal. Predstavil se je kot generalni direktor sester. Najprej je hotel vedeti, ali preiskuje podprefekt to zadevo kot državni pooblaščenec ali kot prijatelj; če dela to kot državni pooblaščenec, naj mu pokaže za to potrebna pooblastila. Dolgo so razpravljali o tem. Don Cagliero je vedno ponavljal *in qua potestate haec facis* [s čigavim pooblastilom delaš to] in s čigavim dovoljenjem kak podprefekt hodi v zasebne hiše, da bi ugotovil, ali so tam neporočena dekleta, ki bi rada vstopila v samostan. Ta samostan je zasebna hiša in polnoletna dekleta imajo pravico samoodločanja, mladoletna pa z dovoljenjem svojih staršev. On da ne dovoli nobenega pregleda, razen če se bo to zgodilo prisilno in z uporabo orožja. Toda tudi v tem primeru bo odločno protestiral in zahteval pričevanje

⁵ *La Nuova Torino*, št. 66, 7. marec 1879.

navzočih. Don Cagliero mu kot podprefektu in predstavniku državne oblasti ne bi nikoli dovolil vstopiti v hišo, če pa prihaja kot prijatelj, je pripravljen ustreči njegovi želji. Podžupan je divjal od jeze in ostro grajal pomanjkljivost zakonov, ki ne zapovedujejo zaprtja redovnih hiš. Podprefekt mu je moral ukazati, naj molči. Ko je potem videl, da je slabo naletel, je izjavil, da odlaga vlogo predstavnika države, in rekel: »Jaz sem Germano Magliani« »in jaz«, je dodal don Cagliero, »bom poklical edino mladoletnico, to je Mario Terrano.«

Ker je gospod Magliani hotel ostati sam z dekletom, da bi jo mogel svobodneje izprašati, se je vnel ponoven spor. Sedaj mu je don Cagliero v spoštljivih besedah razložil, da je zato, ker ni njenega očeta, njegova dolžnost, da jo zastopa, če ne drugače vsaj iz olike. Marija je prišla. Podprefekt ji je zastavil kratka vprašanja bolj kot nekak obred in ne zares; dekle je odlično odgovarjala. Ko je odšla, je podprefekt izjavil, da je prišel ravno zaradi nje, se pravi iz nasprotovanja očetu, o katerem so trdili, da je hčer iz gmotnih razlogov silil v samostan. Toda to so bile hudobne govorice, ki so jih vrgli v javnost zlonamerni podleži. Don Cagliero je potem povedel gospoda Maglianija v obednico, kjer so sestre že sedele za mizo, in nato še v spalnice, da si je vse ogledal. Bil je popolnoma zadovoljen in se je zelo ljubezljivo poslovil od don Cagliera, ki ni bil nič manj prijazen. Prosil je, naj mu oprostí, če mu je dolžnost narekovala ugovor.

Obiskovalec se je napotil h kočiji, ki ga je čakala blizu vrat, sedel vanjo in ukazal voziti proti mestu, pri tem pa ni pozabil ošvrkniti z jeznim pogledom gospodov, ki so se nadejali vse kaj drugega. Med njimi je bil kraljev predstavnik, ki je tudi prišel iz Acquija, bil je tudi oficir karabinjerjev z lepim tropom orožnikov, za njimi pa so stali nekateri meščani iz Nizze. Ko so razumeli, da je zadeva spodletela, so se vsi pobiti umaknili in šli po cesti, po kateri se je odpeljal predstavnik vlade. Divje jezno obnašanje podžupana je povedalo, kakšen je bil namen te odprave. Za kaj je pravzaprav šlo, se je pokazalo malo pozneje. Kraljevni sektaši, ki jih je jezila navzočnost redovnic in zlasti uspešno pridobivanje novih poklicev, so pripravili vznemirjenje, ki naj bi preprečilo obred preobleke in tako sestre prisililo, da bi zaradi odpora odšle drugam. Toda tokrat so si sami povzročili škodo in bili izpostavljeni zasmehovanju, kajti poleg izdatkov, ki so si jih naložili s pripravo tega zborovanja, so naleteli tudi na zaničevanje poštenih krajanov.

Podoben napad se je ponovil v Nizzi. Ne ve se, ali so bila dejanja usklajena, vendar pa sovpadanje kraja, časa in cilja govori za to, da je bila stvar dobro pripravljena. Prav istega junijskega dne je časopis, ki je že sprejel dopis iz Luja, objavil jakobinsko zavit članek iz Nizze.⁶ Že naslov je bil veliko obetajoč: NESRAMNE DUHOVNICE. Članek je nov dokaz, kako so sektaši budno zasledovali

⁶ *La Nuova Torino*, št. 152, 1. junij 1879.

don Boska z namenom, da bi ga obrekovali in ga uničili. Pisal je: »Znano nam je, da je politična oblast danes zaposlena z zvitim duhovniškim hudodelstvom, ko je neko prelepo dekle iz Nizze Monferrato nenadoma zapustilo očetno hišo in prišlo v Turin, da bi postalo redovnica. Preden je zapustila domačo hišo, je napisala pismo staršem, da se ne bo odrekla svoji veri – gre za judovsko družino – in bo vedno ostala vredna pripadnica svoje rodbine. Neki sorodnik nove redovnice je pravkar prišel v Turin, da bi skupaj s sodnijsko oblastjo naredil preiskavo in ugotovil kraj, kjer je dekle zaprto, in jo osvobodil iz krempljev črne sekte. V svojo zadevo je vpleten neki slavní črnih, velepoznan v naših krajih, njemu in njegovim sodelavcem moramo pripisati to nazadnjaško dejanje. In to ob koncu devetnajstega stoletja! Pri vsem tem pa so samostani s klavzuro odpravljene z zakonskim odlokom države! Ko bomo o stvari natančneje poučeni, bomo spet poročali našim bralcem.« Toda napihneni časopis ni več zagledal luči sveta niti ni mogel obvestiti svojih bralcev, ker je še istega dne, kakor čebela, ki piči, izdihnil in umrl.

Povejmo na kratko, kako so si v resnici sledili dogodki. Neki bogati alessandrijski Judje, da bi preperečili, da bi njihova sorodnica postala kristjanka, kot se zdi, da si je želela, so jo silili, da se poroči z bogatim čevljarjem iz Nizze. Pobožna želja njene matere je bila triindvajset let pozneje resen namen njene hčerke, katere ime je Annetta Bedarída, kronana s svojo četrtturno slavo. Že dve leti je pestovala v svojem srcu misel, da bi prejela krst; ko so v Nizzo prišle hčere Marije Pomočnice, se je njen duh obrnil k njim. Neka krščanska dekleta so jo popeljale v oratorij sester, potem ga je pa sama obiskovala in tako vključila tudi svoj načrt. Spomin na mater, pod katere vzglavnikom so po smrti njeni sorodniki našli katekizem, jo je spodbujal v njeni nameri. Toda če bi ostala doma v hiši, ne bi mogla nikdar doseči tega cilja. Zato je počasi izdelala načrt za pobeg. Nekega večera je šla k Madonni delle Grazie in prosila sestre za gostoljubje, ker se ni hotela več vrniti domov. Sestre so se raznežile in štele za svojo dolžnost, da jo sprejmejo in ji pomagajo. Vprašale so za mnenje župnika, on pa si je previdno umil roke. Tedaj je neka dobra družina dala na razpolago svojo kočijo, ki je Bedarído v spremstvu dveh sester odpeljala v Inciso, kjer je stopila na vlak, ki iz Nizze vozi v Turin. Vstopiti na vlak v Nizzi ne bi bilo pametno, ker bi dekletovi sorodniki lahko zvedeli za to. V Turinu sta jo njeni spremljevalki predstavili sosestram v Valdoccu, ki so jo ljubeznivo sprejele, ji dajale stanovanje in ji omogočile, da se je poučila o resnicah svete vere in krščanskih dolžnostih. Ko so židje zvedeli za to, so zarohneli, spravili na noge svoje verske somišljenike in se zatekli k tisku. Tako se je zgodilo, da je umirajoči časopis dal od sebe zadnja znamenja življenja in objavil njihovo kričanje.

Hripavi glas barbarske trombe pa ni imel pričakovanih učinkov. Minili so trije meseci, kar je mlada židinja mirno živela pri sestrah in brez večjih težav

hodila po Turinu. Starši so takoj storili vse, da bi odkrili njeno skrivališče, in ko so ga odkrili, so vso zadevo predstavili kot dejanje nasilja po don Boskovem izročilu in vse prijavili sodni oblasti. Ker pa je šlo za polnoletno osebo, sodne oblasti niso bile pripravljene posegati. Ko je bila nekaj dni v Valdoccu, je prišel k njej inšpektor javne varnosti, da bi z njo govoril. Zagotovila mu je, da je prostovoljno izbrala zatočišče pri don Boskovih sestrah, kjer želi ostati, da bi se pripravila na krst. S tem je bila zadeva za javno oblast končana. Dekle so obiskali nekateri sorodniki, med njimi tudi oče, ki mu je izkazala vso otroško vdanost, in naslednje tri mesece se ni zgodilo nič posebnega. Židinja, dobro poučena o krščanskem nauku, je upala, da bo prejela krst najprej 24. junija ali potem 15. avgusta. Grofica Balbo naj bi ji bila za krstno botro. Toda don Cagliero, ki jo je poučeval o veri, in don Bonetti, ki jo je duhovno vodil, sta ji svetovala, naj bi še počakala in tako imela priložnost, da bi se temeljiteje pripravila na veliko dejanje.

To je bila tišina pred viharjem. Neizpolnjene želje so se spremenile v bes. Pripravili so načrt: dekle je treba napasti z njene šibke strani, se pravi njenega srca, razburkati javno mnenje in tako pripraviti odločen poseg javne oblasti.⁷

Dne 25. avgusta jo je obiskal eden njenih bratov, s katerim se je dolgo pogovarjala, menda celih pet ur. Spremljal ga je rabinov sin, baje mladenkin zaročenec, ki se je umaknil in se pojavil samo ob prijateljevem odhodu. Med dolgim razgovorom je ubožica podlegla slabosti. Ko je videla, kako brat joče in jo prosi, naj bi se vrnila domov, se je tako raznežila, da jo je srce izdalo. Brat, ki je začutil njeno popustljivost, ji je takoj ponudil papir in pero in jo prosil, naj svoja čustva napiše v kratki izjavi. Napisala je skoraj mehanično, vendar ne popolnoma nezavedno izjavo za oblast z namenom, da bi rada zapustila ta kraj, kakor da bi jo tam po sili zadrževali, ne da bi pri tem mislila na posledice. Ko so jo nato nekaj minut pustili samo in se je spet ovedela, je spoznala pomoto, ki jo je storila, in je zato pred bratom in vpričo dveh oseb vse preklicala ter kljub obljubi, da bo šla z njima, ni hotela nikamor in je zahtevala nekaj časa za premislek. Brat je ogorčen s svojim spremljevalcem z bojovitimi načrti zapustil sestro.

⁷ Za pripoved teh dogodkov uporabljamo dva vira: pismo, ki ga je podpisala Bedarída (*Unità Cattolica*, št. 209, 7. september 1879), in don Bonettijev dopis notranjemu ministru. Prepis dekletovega pisma z njenim podpisom je napisal nekdo drug. Tam je izjava s tremi podpisi: »Podpisani potrjujemo, da je gospodična Annetta Bedarída v naši navzočnosti prebrala in potem poslušala še enkrat branje pisma in izjavila, da so tu čustva, ki jih tu izraža, čustva njenega srca in jih zato potrjuje s svojim svobodnim podpisom.« Pismo so sestavili drugi, mogoče don Bonetti. Prav zato ta izjava. Drug dokument je spis don Bonettija, ki govori v don Boskovem imenu in nosi tale pripis: »Odvetnik Caucino je prebral in odobril. Ga je odobril tudi don Bosko? Če ga odobrava, naj pošlje en izvod Villi in drugega Varèju.« Varè je bil varuh državnega pečata in Villa odvetnik. Don Bosko je kot opombo napisal: *Non expedit multis de causis* [ni primerno iz več razlogov]. Imamo še dvoje drugih poročil, eno dolgo odvetnika De Gregorija in drugo zelo dolgo don Bonettija. Pa sta preveč zaneseni; toda vsebujeta nekaj uporabnih podatkov.

Ker je katehumena slutila, kaj se bo zgodilo, je zamenjala bivališče in se tako zavarovala pred nadaljnjim udarcem. Naslednjega dne je šla stanovat k neki dobri gospe blizu Oratorija. Komaj je zapustila redovno hišo, je že prišel eden izmed njenih bratov, bratranec in neki njun prijatelj. Ko so zvedeli, da je ni več tam, so odšli s tisoč pretnjami in kletvicami. Dopoldne 27. avgusta je prišel v Oratorij državni tožilec, kateremu je mladenka povedala svojo odločitev: da hoče ostati tam, kjer je. Priporočila se mu je, da bi bedel nad njeno osebno svobodo. Izpraševanje je bilo povzeto v zapisniku, ki ga je ona podpisala. Državni uslužbenec je odšel prepričan, da ni bilo nikakršne prisile.

Zdelo se je, da je vse končano. Pa so bili še le na začetku. *La Gazzetta del Popolo* je v svoji izdaji 1. septembra prinesla o dogodku pripoved kot iz tisoč in ene noči. Lažno poročilo se je začejalo z naslovom *Zgodovina neke preobleke*. Kakor da bi bilo mogoče v redovnico preobleči mladenko, ki ni bila še niti krščena! Fantastično okoliščino, ki so jo časnikarji pohlepno pograbili in z ogorčenjem priobčili, so takole oblikovali: »Ker se je zdelo, da je bila dekle malo mlačna v veri, ki so ji jo hoteli vsiliti, so uporabili celo igro z naslovom *Spreobrnjena židinja*, v kateri so ubogi nesrečnici pretili s silnimi kaznimi. Uboga Bedarída se je morala večkrat udeležiti predstave. Ob njeni strani je sedel duhovnik, ki jo je vsakokrat, ko ji je zaradi prizorov na odru šlo na jok ob misli na njene starše, ostro prebodel s pogledom.« V resnici pa je bila ta igra zelo znana v vzgojnih zavodih in so jo sestre pripravile pred Annettinim pobegom. Sama je izrazila obžalovanje, ker ni prišla en teden prej, da bi prevzela vlogo židinke. Ni nam treba poudarjati, da je luški dopisnik glasno razglašal, kako so ji izsilili zgoraj omenjeno izjavo.

Nečastnemu poročilu iz Nizze je turinski časopis iz lastnega dodal še spodbudo državni oblasti, da naj nastopi proti don Bosku strogo po zakonskih predpisih, napadel je politično zaspanost in skušal vzbuditi nemire, kot so se pojavili leta 1852 ob primeru malega Mortare.⁸ »Redovne ustanove so odpravljene,«

⁸ Prim. LEMOYNE, MB VIII, str. 612–613 [BiS VIII, str. 431–432]. PELCZAR, *Pio IX. e il suo Pontificato*, II. zv., str. 195, Berutti, Torino, 1910. Mortara še živi in je sedaj pater Mortara, član regularnih lateranskih kanonikov. Njegovo ime so sovražniki Cerkve pogosto zlorabili in se proglašali za branilce svobode vesti. Dne 7. julija 1879 je v francoski poslanski zbornici govoril Madiez de Montjau proti katoličanom, ki so zahtevali svobodo, ki jo vsem zagotavlja zakon. Pater Mortara mu je ostro odgovoril v pismu, ki je bilo natisnjeno v *Universu* in ga je priobčila *Unità Cattolica* 17. julija. Med drugim je bilo zapisano: »Jaz sem katoličan tako načelno kot po prepričanju in pripavljen, da s svojo krvjo branim to Cerkev, ki jo vi napadate. Izjavljam, da vaše besede globoko žalijo mojo čast in mojo vest in se zato čutim dolžnega, da proti temu javno protestiram.« Toda on ni bil konvertit. Ko je bil star dve leti, ga je in *articolo mortis* krstila krščanska dekla. Ko je potem ozdravel, je imel pravico in dolžnost, da se je poučil o veri, ki jo je sprejel s krstom. Razburjenje, ki je takrat spravilo na noge Evropo in Ameriko, je prihajalo prav iz Alessandrie. Židovski protestantski in razkolniški časopisi, ki so ostali ravnodušni, ko je car Nikolaj iztrgal tisoče otrok iz naročja katoliških mater, da bi jih vzgojil v razkolništvu, so besneli proti Piju IX., proti nestrpnosti Katoliške cerkve in proti kršenju starševskih pravic. V arhivu hranimo Mortarovo pismo don

je pisalo, »kako je potem mogoče, da še obstajajo samostani, da se bojujejo proti svobodi in miru v družinah? Ali je mogoče levica zato prišla na oblast, da bi pustila nekaznovane take nespodobnosti? Italija je imela moškega Mortaro, toda tedanjo sramoto so povzročili papeški rablji in to je mogoče razumeti. Sedaj pa imamo žensko Mortaro pod liberalnimi italijanskimi ministri levece.«

Turinski prefekt, tisti Minghelli Vaini, ki ga bralci že poznajo, ni bil brezčuten za hrup, ki ga je zagnala *Gazzetta*. Dne 3. septembra je zgodaj zjutraj poslal krdelo uniformiranih policistov in detektivov v civilu in zastražil hišo, v kateri je bivala Bedarída, in okolico. Nato so se zaslišali glasni udarci po vratih, kot da bi kdo hotel vdreti v hišo. Niso odprli. Toda židinja se je vsa prestrašena zbudila in od strahu so jo napadli krči. V kratkem času se je ob tisti razporeditvi sil in govoricah, ki so krožile, zbralo veliko ljudi in pričakovalo napad. Proti deveti uri se je pred Oratorijem ustavila kočija, iz katere sta stopila prefekt in državni tožilec. Hotela sta govoriti z don Boskom. Božji služabnik je spovedoval in je prišel čez kakih deset minut. Prvi pozdrav uslužbenca je bil očitek, zakaj mu je dal tako dolgo čakati. Kar naravnost mu je vrgel v obraz, da je v tem času govoril z mladenko in jo opozoril na nevarnost. Blaženi mu je pokazal hišo, v kateri je prebivala židinja. Bila je le nekaj korakov oddaljena od Oratorija. Jezen in razkačen se je napotil tja.

Tam ni hotel za pričo nikogar drugega kot sodnega tožilca. Dekle se ni zmedla. Zbrala je vse svoje moči in dejala, da je bila že dvakrat zaslišana v isti stvari in ne vidi razloga, zakaj naj bi odgovarjala še tretjič. Prefekt, ki si je predstavljal, da ga bo sprejela kot angela osvoboditelja, je bil ob tem uvodu zelo presenečen. Toda zaradi navzočnosti javnega tožilca se je obvladal. Ko je dekle povedala svojo odločitev, ko je zatrdila, da je bila vedno popolnoma svobodna in je svobodna še sedaj in da izjava, ki jo je dala, ni bilo nič drugega kot izsiljen podpis, za katero ona ni predvidevala posledic, so dali poklicati njenega očeta, enega brata in njeno sestro. Dolgo so govorili. Končno je prefekt odločil, da naj se dekle vrne k staršem, da se bo umirila. Državni tožilec pa je sorodnikom jasno povedal, da je dekle polnoletna in da si zato po zakonu lahko sama izbere svojo vero.

Toda prefekt je odločno zahteval, da jo je treba rešiti vpliva sester. Nič niso pomagale ponovno Bedaríidine zahteve in zatrdila, da pri sestrah ni doživela nikakršnega nasilja. Trudil se je, da bi jo prepričal, da naj zapusti sedanje stanovanje in gre v kako drugo ustanovo. Zdelo se je, da je geto našel svojega pravega človeka.

»Jaz ne poznam drugih ustanov kakor don Boskove,« je ponavljala.

»Bom jaz poskrbel,« je odgovoril prefekt, »in vam poiškal tako, ki vam bo gotovo ugajala. Na primer *hčerke vojakov*.«

Bosku, v katerem izraža svoje veselje zaradi milosti, da je bil prerojen v vodah svetega krsta, in spoštovanje blaženega (Dodatek, št. 37).

»Ne vidim nikakršnega razloga, da bi morala spremeniti bivališče. Jaz tukaj nisem niti pri sestrah niti ni nikakršnega razloga, da bi kdo mislil, da zaradi njih hočem postati kristjanka.«

»Toda tukaj ste blizu oseb, ki imajo odnos z don Boskovo ustanovo. Poleg tega pa način življenja, ki ga morate tukaj živeti, ni v skladu z vašim položajem. Poiskal vam bom kraj, kjer boste uživali vse ugodnosti. Tudi vaši sorodniki so istega mnenja, ali ne?«

»Da,« je odgovoril oče, »pripravljen sem celo plačati vse stroške.«

»Prav,« je sklenil prefekt, »poiskal vam bom mesto in vas nato obvestil.«

Stražniki s kvesture so stražili hišo ves dan, vso noč in še naslednji dan. Dekle, ki se je bala, da bi jo zgrabili, če bi stopila na hišni prag, se je skrila. Potem pa je vsa iz sebe pisala prefektu in se pritoževala zaradi ravnanja, ki ga mora prenašati: »Zahvaljujem se vam za skrb, ki ste mi jo izkazali včeraj. Toda sporočam vam, da želim biti popolnoma prosta in ostati tukaj, kjer sem, in zahtevam to pravico v imenu zakona. Zato izjavljam, da nočem zapustiti te hiše, ugovarjam proti stražarjem, ki me stražijo v tej hiši, kakor da bi bila jetnica. Radi bi pokazali, da sem žrtev duhovnikov in nun. Toda pod krinko svobode sem žrtev čisto drugačnih ljudi. Ko mi ne bo več všeč v tej hiši, si bom sama izbrala novo bivališče, ne da bi mi ga drugi določali. Bila sem svobodna in sposobna, da sem si poiskala to stanovanje, in sem sposobna in hočem biti svobodna, da grem od tod in si poiščem drugo bivališče. Upam, da bo vaša uglednost takoj ukazala, da bodo izginili stražarji izpred hiše mojega bivališča, ker se mi zdi sramotno, da tako ravnate s svobodno državljanko, ki ni več mladoletna in ni ničesar zakrivila.«

Toda prefekt pod lažno pretvezo, da brani njeno osebno svobodo pred navideznim don Boskovim nasiljem, ni preklical obsednega stanja. To je trajalo pet dni in ljudje so začeli sumničati o bog si ga vedi kakih hudodelstvih, ki so jih zakrivali ona in drugi. Ponoči so policisti budno pazili na mimoidoče, ker so se bali, da bi se jetnica preoblečena v moškega mogla izmuzniti njihovemu nadzoru. Nekateri stražniki so si izmislili zgodbo, da don Bosko izsiljuje židinj, ki naj bi postala nuna zato, da bi se polastil njenega bogastva.⁹ Druge pripovedi so bile še hujše. To so povedali sosede, ki so branili svojim otrokom, da bi prišli v stik s temi ljudmi umazanih ust. Da bi zadostili bolesteni radovednosti ljudstva, je izšla knjižura v boccacciiovskem in rabelaisovskem slogu, v kateri je glavna osebnost nosila romantično in cmeravo ime »nesrečne Esmeralde«.¹⁰

Don Bonetti je takoj zavrnil nesramno obrekovanje *Gazzette*. V pismu ured-

⁹ Bedarída ni imela več kot petnajst ali dvajset tisoč lir lastnega imetja. To pa ni bila vsota, za katero bi se bilo treba poganjati.

¹⁰ *Un'Ebreia monaca per forza* [Judinja, nuna po sili]. Zgodba dneva. Turin, Ronchetti editore. Tip Borgarelli, Via Montevello 22.

niku 2. septembra je pokazal, da je mlada židinja popolnoma prostovoljno prišla v sestrsko hišo, da je tam ostala prav tako popolnoma po lastni odločitvi in da kadar koli popolnoma svobodno odide. Toda *Gazzetta* je pismo objavila šele 4. septembra in dodala svoje »pripombe«, katerih namen je bil razvrednotiti povedano.

Dogodki pa so se prehitevali. Kraljevi zastopnik jo je obiskal kar dvakrat, dopoldne in popoldne dne 6. septembra, in ji svetoval, celo prosil jo je, da bi sprejela usodni prefektov nasvet, zapustila tisto hišo in se preselila v manj dvomljivo stanovanje. Končno se je vdala. Moramo pa povedati, da je bila pri tem odločilna prefektova grožnja, da bo don Boskova ustanova doživela popolno uničenje, če ne bo odšla. Ko je prefekt tako obdelal njeno dušo, ji je 7. septembra pisal: »Imam čast sporočiti vam, da vas bo gospa ravnateljica Zavoda Ferraris, Via San Francesco di Paola št. 10 bis sprejela takoj, ko boste prišli v njeno stanovanje v prvem nadstropju, kjer boste na vratih našli medeninasto ploščico z napisom ISTITUTO FERRARIS. Tam boste popolnoma svobodni v svojih mislih: ta ravnateljica ima naročila, da vam mora izpolniti vsako vašo željo. Če bi se vaša uglednost želela nadihati svežega poljskega zraka, boste lahko šli tudi v vilo, ki jo ima gospa ravnateljica v najemu pri Madonni di Pilone. Vaši starši bodo poravnali vse stroške, ki bi jih mogli narediti kot članica premožne družine. Glejte, gospodična, vi lahko ostanete v veri svojih staršev ali postanete katoličanka, popolnoma ste svobodni, da se odločite, kakor vas je volja. Storil bom vse, kar morem, da boste mogli reči sebi in drugim, da turinski prefekt ali bolje rečeno kraljeva vlada, ki jo on predstavlja, ni imel, ni iskal, ni dal nikakršnega ukaza in vam je pustil popolno svobodo, da ste sledili svojemu poklicu, bodisi da boste postali katoličanka ali ostali v veri, v kateri ste se rodili. Karkoli bi vam bilo potrebno ali kar koli bi se vam zdelo, da v zavodu Ferraris ni v soglasju z zgornjimi obljubami, mi, prosim, sporočite in jaz bom ukazal, da vam v vsem pustijo popolno svobodo.« Pri vsem tem pa ji je onemogočil, da bi ostala v hiši, kjer je hotela bivati.

Preden je zapustila svoje dotedanje stanovanje, je izročila za to pristojnemu naslednje z roko pisano izjavo, ki jo hranimo v našem arhivu: »Podpisana v navzočnosti podpisanih prič ob odhodu iz te hiše Via Cottolengo št. 31 izjavljam, da ne odhajam zato, ker sem bila v to prisiljena ali me silijo, da bi postala kristjanka, temveč iz edinega razloga, da privolim v nasvet javnega tožilca njegovega veličanstva, ki me je prosil, da bi preprečila motnje in žalitve mojih dobrotnikov, ki so mi izkazali toliko uslug.«

Tako je 7. septembra prišla v zavod, kjer je gospa Ferraris, velika prijateljica prefekta in *Gazzette del Popolo*, imela konvikt za gojenke učiteljišča. Ravnateljica ji je ob prvem srečanju dejala, da naj si ne da napolniti glave s fantastičnimi idejami. Naslednjega dne je njen brat dobil dovoljenje, da je vstopil v njeno

spalnico. Toda sestra, ki se je zbudila in ga prepoznala, ga je odločno zavrnila. Dne 10. septembra je neki doktor, ki se je lažno izdajal za poslanca don Cagliera, želel z njo govoriti. Ker je slutila prevaro, ga ni sprejela. Istega dne je namišljeni ljubimec v spremstvu njenega brata prosil ravnateljico, da bi mogel govoriti z njo, toda dekle ga ni sprejelo.

Vse to so bile pasti. Uporabili pa so tudi obrekovanje. Ravnateljica, ki je videla, da celih osem dni ni sprejela nikogar, ki bi jo mogel odvrniti od njenega namena, se ni pomišljala in jo je ožigosala, češ da je vidkinja. Govorila je, da ji je sama »pripovedovala, kako je videla Boga, ki se ji je prikazal v podobi starčka z dolgo belo brado in ji dajal nasvete in spodbude«. Že znani časopis je objavil to novico in drugi so jo ponavljali za njim.¹¹ In kaj je storila ravnateljica? Preden je Bedarída vstopila v njen konvikt, je govorila z bielskim odvetnikom Caucinom, pravim strahom vseh antiklerikalcev zaradi njegovih zmagoslavnih zagovorov duhovnikov, in ga prosila za pomoč. Odvetnik jo je obiskal v novem bivališču in bi se moral vrniti. Toda Ferrarisova je prevarala Annetto in ji natvezla, da jo je Caucino razglasil za vidkinjo in jo obrekoval kot monomanično bitje, in ji ga je tako pristudila, da ga ni hotela več videti. Tedaj se je ubogo neizkušeno dekle znašlo na milost in nemilost sovražnim osebam. Da bi ji njena ječarka pokazala, kako nima prav, da hoče zapustiti vero svojih staršev, je nekega dne v njeni navzočnosti vprašala neko gospo: »Če bi vi imeli hčerko, ki bi hotela prestopiti v protestantovsko vero, bi bili zadovoljni? Ali ne bi storili vse, kar je v vaši moči, da bi to preprečili?«

Njeni sorodniki so izrazili konviktu željo, da njihova hčerka dva tedna ne bi imela nobenega stika s salezijanci in sestrami. Toda ona, naveličana vseh teh muk, ni čakala tako dolgo. Iz pisma, ki ga je poslala don Bosku 18. septembra, je razvidno, da je bilo že vse odločeno, da se vrne v Nizzo. »Veseli me, ko sem zvedel,« piše don Bonetti, »da vztrajate v odločitvi, da želite sprejeti sveti krst.«

Dne 18. septembra, na dan Annettinega odhoda v Nizzo, so po mestnih ulicah množično delili letak z napisom *Don Bosku, don Margottiju in odvetniku Caucinu so odžagali rogove* in s popačenim don Boskovim obrazom, ki je vzbujal odpor. Slavili so zmago. Židovski bes je dosegel tako stopnjo, da so prebivalci Oratorija, tako poroča kvestura, bili v smrtni nevarnosti. Lahko si mislimo, kako so se počutili po tako klavrnem zmagoslavju! *Cronaca dei Tribunali* je po svojem uredniku 20. septembra zahtevala od javnega tožilca, da začne redni sodni postopek. Toda iz vsega ni bilo nič, ker je bilo vsakomur jasno, da ni bilo nikakršnega prekrška in bi morali tožiti časopise zaradi žalitev in obrekovanja.

L'Unità Cattolica je takoj dala natisniti drug letak, na katerem so bili podani trije dokumenti, ki so bili izdani ločeno: pismo Bedaríde uredniku, njeno pismo

¹¹ *Gazzetta del Popolo* 13. in 15. september. Drugi časopisi so povzeli njeno poslastico. Med vsemi se je najbolj odlikovala *Cronaca dei Tribunali*.

prefektu, ki smo ga navedli zgoraj, in telegram notranjemu ministru. To naj bi bil protest proti tistim, ki so »se hoteli vmešavati v zadeve njene vesti«, in edini poseg katoliškega dnevnika v tej zadevi. Ta način ravnanja je bil v skladu z don Boskovim ravnanjem v podobnih primerih. Če je prišlo do kakega spora, je trezno razložil dogodke in se potem ni več spuščal v boj. V tokratni zadevi bi, če bi poslušali njega, vse potihnilo, še preden se je pojavila. Od vsega začetka je menil, da naj čim prej opravijo krst. Rekel je: »Če je končno krščena, je tako vse končano.« Tako je bil brat, ko je prišel prvič na obisk k Annetti in je mislil, da je že krščena, s tem zadovoljen, kajti po storjenem dejanju ni bilo več kaj storiti. Toda don Cagliero je menil, da je treba delati počasi. Zmotil se je in to je bil vzrok vseh neprijetnosti. Sicer pa nobeno zlo ni samo v škodo; s pomočjo Judov je toliko dobrih kristjanov zvedelo za don Boskove sestre in za njihovo materno hišo v Nizzi Monferrato.

11. POGLAVJE

MISIJONI IN ZGODOVINA NEKE OVADBE

V LETU, KI GA OBRAVNAVAMO, ni bilo misijonske odprave. Medtem ko so se salezijanci pripravljali, da bi v Ameriki odprli prave misijone, don Bosko ni nehal prositi za kanonično priznanje le-teh. Poskusi v času papeževanja Pija IX. so obrodili malo sadov, sedaj se je trudil, da bi dosegel kaj več. Prvi korak je bil v tem, da je predstavil Leonu XIII. svoje misijonsko prizadevanje v Evropi, svoj delež pri pripravi apostolov v svojih in tujih misijonih. Svojemu poročilu je dal obliko prošnje z namenom, da bi prejel podporo dveh glavnih misijonskih ustanov za pomoč misijonom.

Preblaženi oče!

Ponižno kleče pri nogah vaše svetosti spoštljivo poročam, da je z imenom Oratorij sv. Frančiška Saleškega že več let odprto misijonsko zavetišče ali semenišče, kjer se pripravljajo evangelijski delavci za zunanje misijone. Lepo število naših gojencev je na Kitajskem, v Avstraliji in Afriki in več kot sto v Južni Ameriki.

Ta zavod, ki šteje več kot 500 gojencev, se je sedaj vzdrževal z dobrodelno ljubeznijo vernikov in v izrednih primerih s pomočjo svetega očeta.

Sedaj nam pomanjkanje gmotnih sredstev povzroča velike težave pri nadaljnjih pripravah osebja za zunanje misijone. Zato prihajam z drzno prošnjo, da bi vaša svetost priporočila Ustanovi za širjenje vere v Lyonu in vodstvu Svetega detinstva, da bi nam priskočili na pomoč s kako podporo. Na ta način bi mogli redno nadaljevati šolanje, poklice in že odprte ustanove za vzgojo misijonarjev v tujih deželah. Pomožne ustanove semenišča v Turinu so Zavetišče sv. Vincencija Pavelskega v Sampierdareni, Zavetišče sv. Petra v Nizzi Marittimi, sv. Jožefa v Fréjusu, Saint-Cyr pri Toulonu in končno Oratorij sv. Leona v Marseillu. Te ustanove nosijo naslove, ki sicer ne nakazujejo namenov, ki jih omenjamo, vsak pa lahko vidi, kaj se skriva pod takimi nazivi. To je delo, ki ga ponižno priporočam vaši dobroti, da ga blagoslovi in podpre na način, ki ga bo vaša razsvetljena modrost imela za najprimernejšega.

Z najglobljim spoštovanjem in pristrčno sinovsko vdanostjo se imam za vaše svetosti najponižnejšega in najvdanejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. marec 1879

Mesec pozneje je naredil še odločnejši korak. Po rokah kardinala zaščitnika je svetemu očetu ponižno vložil novo prošnjo, v kateri je zbral vse novice o misijonih, navedel vse podatke in priložil papeške listine o dejavnosti njegovih sinov v misijonih v Južni Ameriki z namenom, da bi vrhovna oblast Cerkve podprla njegove prošnje pri rimskih kongregacijah.

Preblaženi oče!

Prve razgovore za salezijanske misijone v tujini smo imeli l. 1872 s kardinalom Barnabòjem, ki nas je k temu zelo spodbujal. Njegova svetost Pij IX. je l. 1874 določil delovno področje in nas spodbudil, da bi šli v republiko Argentino, kjer bi se posvetili skrbi za Italijane, ki so bili tod raztreseni, in ponovno poskusili misijone med Pampanci in Patagonci. Isti papež je dobrohotno gmotno pomagal, da smo 14. novembra 1875 lahko pripravili prvo odpravo misijonarjev.

Dne 1. novembra 1875 se je prvih deset misijonarjev predstavilo svetemu očetu in prejelo njegov blagoslov in apostolsko poslanstvo. Sveti oče jih je spodbudil in jim z datumom 1. november izročil pismo kardinala državnega tajnika za nadškofa v Buenos Airesu.

Prav isti so prejeli potrebna pooblastila od Svete kongregacije za širjenje vere dne 14. novembra 1875.

Isti papež je izrazil svoje zadovoljstvo in potrdil novi misijon z brevom z dne 17. istega meseca in leta.

Da bi Kongregacija za širjenje vere dala večjo trdnost salezijanskim misijonom, je, potem ko je bila obveščena o porastu evangelijske žetve in poklicev, ki jih Bog vzbuja v tistih krajih, z odlokom 6. julija 1876 odobrila ustanovitev noviciata.

Vladajoči papež, ki naj ga Bog dolgo ohrani zdravega in uspešnega, je 18. septembra 1878 blagovolil poslati poseben breve, s katerim odobrava in spodbuja salezijanske misijone v Ameriki.

Isti vladajoči papež Leon XIII., ki je sicer v denarnih težavah, je ob obvestilu o denarnih skrbih za četrto misijonsko odpravo z velikodušno vsoto podprl priprave in v posebnem pismu 23. novembra 1878 spodbudil k nadaljevanju začetega dela.

Velike težave je vzbudilo vprašanje, ali misijoni v Južni Ameriki spadajo pod Kongregacijo za širjenje vere ali pod Kongregacijo za izredne cerkvene zadeve. Zato priporočamo naklonjenosti kardinala Nine, državnega tajnika, da bi kot zaščitnik Družbe podprl ugodno rešitev in blagovolil:

1. Izjaviti, kateri od dveh imenovanih Kongregacij so podrejeni salezijanski misijoni v republikah Urugvaj in Argentina, da bi se mogli misijonarji obračati na pristojno mesto.

2. Potrditi te misijone na željo generalne komisije Ustanove za širjenje vere v Lyonu, da bi mogli dobiti obljubljeni pomoč, ki je v sedanjem stanju stvari nujno potrebna.

3. V odgovor na vprašanje iste generalne komisije Ustanove za širjenje vere je treba povedati, da je vsako podporo treba nasloviti na duhovnika Janeza Boska, vrhovnega predstojnika družbe v Turinu. Tukaj je glavno semenišče, od koder prihajajo misijonarji in kamor prihajajo vsi dopisi iz teh misijonov.

4. Prav tako bi bilo zelo dobrodošlo priporočilo pri Ustanovi Svetega detinstva. Tukaj

bi lahko navedli, kako so bili dečki, ki so bili v Arabiji (Cabril) izpostavljeni zanesljivi smrti, sprejeti v materno hišo v Turinu. Tu so jih poučili o veri, jih krstili, uvedli v šolanje in razne obrti, nekateri so postali duhovniki in sedaj delujejo kot misijonarji v svoji domovini. Drugi dečki prihajajo iz Damaska in se tu šolajo z namenom, da se bodo vrnili v svoje rodne dežele. Še veliko pomembnejše je število krstov, ki so jih prejeli Indijanci in mnogi dečki iz sirotišnice v Buenos Airesu. Prav na ta dan, 20. aprila 1879, so se odpravili trije salezijanski misijonarji z obrambnim ministrom iz Buenos Airesa k Indijancem Pampas, da bi rešili smrti čim večje število dečkov, ki jim preti od vlade v Buenos Airesu. Na žalost gre za tisoče dečkov, ki iščejo koga, ki bi jim rešil dušo in telo, pa nimamo gmotnih in moralnih sredstev, da bi jim pomagali. Kljub težavam skušamo vedno rešiti čim večje število dečkov-divjakov za evangelij in civilizirani svet.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. april 1879

Bilo je nujno potrebno, da je bil papež vedno obveščen o salezijanskih misijonih. V ta namen so odločili, da bo inšpektor don Bodrato dvakrat na leto, za papežev god in za novo leto, poslal namestniku Jezusa Kristusa v imenu salezijanskih sobratov poročilo in čestitke. Prvo poročilo, 6. julija 1879, je prišlo v Rim za praznik sv. Joahima 16. avgusta. V njem je opisan prihod salezijancev v Patagonijo, navedena potreba po ustanovitvi osrednjega zbirališča pri izlivu reke Rio Negro in po odprtju novega misijona tudi v Paragvaju. Drugo poročilo so odposlali 27. novembra in je prišlo v Rim za novo leto 1880. Navajalo je naj-novejša prebitja na patagonsko ozemlje, skorajšnje odprtje hiše v Patagoniji in sodelovanje hčera Marije Pomočnice.¹

Ne da bi čakal na uspeh svojih dopisov pri Svetem sedežu, je 17. septembra 1879 že v tretje obnovil svoje prošnje na Sveto detinstvo in na Kongregacijo za širjenje vere, da bi prejel podporo za svoje misijone; priložil je pismo nadškofa msgr. Aneyrosa, iz katerega je bilo mogoče razbrati zasluge salezijancev v Republiki Argentini. Odgovori so bili kakor vedno oblikovno dovršeni in odklonilne vsebine. Sveto detinstvo je podpiralo samo misijone, ki so družili tri namene: krščevanje, odkup nevernikov in njihovo vzgojo, začetne misijone pa so podpirali samo, če so že imeli ustanove za doseganje omenjenih treh ciljev. Prav tako ni delilo trajne podpore novim misijonom, dokler samo ni imelo zadostnih sredstev, da bi jih moglo podpirati.

V tem pismu je dragocena omemba: generalni direktor Detinstva se je veselil podatkov, ki jih je slišal na kongresu Detinstva v Angersu, kjer so poročali »o čudežnih delih« blaženega. Ta kongres, ki so ga priredili malo prej, je razpravljal izključno o katoliških delavskih ustanovah. Ernesto Harmel, brat Leona, imenovanega *bon Père* [dobri oče] iz Val des Bois, je prebiral poročilo o naravi

¹ Dodatek, št. 38 (A, B).

in razvoju obrtnih šol, ki jih je ustanovil don Bosko. S tega kongresa hranimo še drug spomin. Pariški duhovnik opat Machiavelli, ki je bil znan v Franciji po svojem socialnem apostolatu in po svoji strokovnosti v delavskih vprašanjih, inkardiniran v škofiji Nancy, je leto pozneje prosil za podrobnosti o don Boskovi ustanovi v Turinu, o kateri je slišal govoriti in jo visoko hvaliti na kongresu v Angersu, on pa je vedel samo za njen obstoj.² Poslali so mu dotedanje številke francoskega *Vestnika*, ki je prvič izšel aprila 1879 in ki je poleg drugega vseboval v francoskem prevodu prvih trinajst poglavij *Zgodovine Oratorija*, ki jih je don Bonetti napisal za italijanski *Vestnik*.

Iz Kongregacije za širjenje vere je odgovor prišel pozneje, ker sta prošnjo blaženega vzela v pretres Osrednja urada tako v Parizu kakor v Lyonu. Na površje je prišla večna težava, da ta ustanova lahko podpira samo misijone pri nevernih ljudstvih, ki ne pripadajo katoliškim državam, ki nimajo redne cerkvene uprave, ki jo je uradno priznal Sveti sedež in jo vodijo določeni predstavniki Cerkve. Vendar je iz obeh listin mogoče razpoznati, kako zelo je bila don Boskova ustanova poznana v Franciji.³

Kardinal Nina je 21. oktobra 1879 sporočil don Bosku ljubeznivi dar svetega očeta za misijone: »Svetemu očetu sem sporočil,« je pisala njegova eminenca, »kar ste mi pisali v vašem ljubeznivem pismu 16. preteklega meseca in pozneje še 27. istega meseca o svojih misijonarjih v Buenos Airesu in o tistih, ki naj bi iz Evrope šli v Paragvaj. Njegova svetost je ocenila velike zasluge misijonarjev vaše Družbe zlasti v tistih oddaljenih pokrajinah, kjer še posebno potrebujejo pomoč, naklonjeno sprejela prošnjo za gmotno pomoč in odločila, da vam za najpotrebnejše stvari bližnje odprave misijonarjev podari tisoč lir. Ko vaši uglednosti sporočam o tem dejanju vzvišene dobrohotnosti, sporočam tudi živo zanimanje njegove svetosti za napovedano odpravo.« Božji služabnik je o tem daru njegove svetosti papeža poročal sotrudnikom in sotrudnicam v okrožnici za novo leto in postavil za zgled papeževo naklonjenost salezijanskim misijonom. »Dejanje tako visoke dobrotelčnosti njegove svetosti papeža nas spodbuja k še gorečnejši molitvi k Bogu za njegovo ohranitev v korist svete Cerkve, ki ji je vidna glava. In ker denar, ki prihaja v njegove vzvišene roke, končuje tam, kjer je potreba Cerkve in vernikov največja, se bomo z vsemi močmi trudili, da bomo pospeševali nabiranje Petrovega novčiča, prispevka, ki gotovo ne bi mogel biti

² V pismu don Pozzanu, upravniku *Vestnika* v Nancyju, je 16. aprila 1880 opat pisal: »Ne pričakujem drugega povračila za svoja vplačila kot čim bolj natančna poročila o don Boskovi ustanovi, o kateri sem slišal toliko hvale lansko leto na zborovanju katoliških delavcev v Angersu; ker pa sem zvedel samo to, da ta ustanova obstaja, jo želim spoznati.« Odgovarjal je na neko pismo, v katerem je prosil za škofijski koledar [*ordo*], da bi prišel do naslovov duhovnikov, ki bi jim pošiljal *Bulletin Salésien* [Salezijanski vestnik].

³ Dodatek, št. 39.

uporabljen za vzvišenejšje cilje.«⁴

Je imel torej namen to leto poslati odpravo misijonarjev v Paragvaj? Povedali smo že, da je bil to njegov namen.⁵ Tako je 3. januarja v želji, da bi ustregel skrbi svetega očeta, ki jo je izrazil po kardinalu Nini, odgovoril, da namerava prihodnjega oktobra poslati deset duhovnikov in katehistov ter prav toliko sester v Paragvaj, kjer bi opravljali vse vrste del krščanske ljubezni za tista ljudstva, tako zelo potrebna duhovnih dobrin.

Ko se je bližal čas odhoda, ga je Državno tajništvo na ponovne prošnje apostolskega delegata meseca septembra spodbujalo, naj pripravi odpravo desetih misijonarjev, ki naj bi se ustavili v Buenos Airesu in nadaljevali pot v Paragvaj šele potem, ko bi se domenili s papeškim predstavnikom msgr. Angelom Di Pierom, nadškofom iz Naziansa. Kar se tiče sester, so želeli, da bi se mogle takoj na začetku primerno naseliti in bi jim zato misijonarji pripravili vse potrebno. Zato so njihov odhod za zdaj odložili. Taka so bila navodila iz Rima, kjer so upali, da bo don Bosko mogel izpolniti obljube, ki jih je dal meseca januarja, kar je papežu silno ugajalo.⁶ Toda nepredvidene težave so onemogočile izvedbo tega načrta in blaženi je takole pisal kardinalu Nini, državnemu tajniku:

Velespoštovana eminenca!

V odgovor na vaše cenjeno pismo z dne 10. septembra 1879 vam sporočam naslednje. Kakor sem že imel čast poročati vaši eminenци, je bilo odločeno, da bi 1. avgusta odpotovala dva naša redovnika v Buenos Aires, da bi prevzela župnijo v Asuncionu v Paragvaju. Nekaj dni pred nameravanim odhodom jima je ne vem katera oblast svetovala, da naj potovanje odložita, ker je v Paragvaju izbruhnila revolucija. Ne vem, ali so poročila papeškega delegata novejšega datuma ali še izpred 12. avgusta. V vsakem primeru bom takoj pisal predstojniku naših misijonarjev v Buenos Airesu, da naj mi poroča o položaju in ali je primerno, da imenovana misijonarja takoj odpotujeta, prevzameta svojo dolžnost in pripravita vse potrebno za tiste, ki naj bi kmalu odpotovali iz Evrope. Bilo bi pa nujno potrebno, da bi dobili kako dobrodelno ustanovo, ki bi oskrbela misijonarje s potrebno opremo, ki je precej draga, in bi plačala stroške potovanja.

Dne 20. tega meseca pričakujem novice iz Južne Amerike, če mogoče naravnost iz Paragvaja. Kakor hitro bom dobil poročila, vas bom o vsem obvestil.

Prosim vas, da mi izkažete visoko čast, da se smem imenovati v globokem spoštovanju vaše eminence ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. september 1879

O Paragvaju nimamo nikakršnih novic niti iz tega časa niti petnajst let po-

⁴ *Bollettino Salesiano*, januar 1880.

⁵ Prim. MB XIII, str. 784 [BiS XIII, str. 512].

⁶ Pismo msgr. Cretonija, podnamestnika v Državnem tajništvu, 10. september 1879.

zneje. Bralce vabimo, naj preberejo, kar smo poročali v prejšnjem zvezku o političnih razmerah v tej deželi.

Tudi škof iz Santa Dominga je meseca maja spomnil don Boska na obljubo, ki mu jo je na željo svetega očeta⁷ dal glede misijonarjev meseca marca. »Kako naj odgovorim?« je vprašal don Cagliero, ko je prebral prelatovo pismo don Bosku. »Odgovori,« mu je rekel don Bosko (tako poroča kronika), da smo najbolje razpoloženi do njega in pripravljeni, da mu pomagamo, da pa je sveti oče sam, potem ko smo iz raznih domov vzeli potrebno osebje, da bi ustregli njegovi ekscelenci, nakazal druge veliko nujnejše potrebe. Zato ga za sedaj prosim, da malo potrpi.« Tudi za Santo Domingo so bile nove prošnje šele po mnogih letih.

Ta potreba, »da so iz raznih domov vzeli osebje« z namenom, da bi oskrbeli in odprli kako novo postojanko, se je ponavljala od časa do časa, ne da bi bilo to v prid misijonom. Zato so nekateri predstojniki 29. aprila tožili zaradi preobremenjenosti sobratov v škodo njihovemu zdravju, to toliko bolj, ker so skoraj povsod sprejemali pridiganje in upravo zunanjih cerkva. Don Bosko je omenil: »Imamo že tako preveč stvari v rokah in ni treba, da bi iskali še dodatno delo. Vse to namreč raztresa in srce naveže na stvari, ki ugajajo samoljubju, zanemarmajo pa naše delo. Tudi v Ameriki so zaradi tega mnogi preobloženi z izrednim delom. Res je, da je končno vse v večjo Božjo slavo, res pa je tudi, da je naš osnovni cilj skrb za mladino in zato ni dobra nobena zaposlitev, ki nas odvrča od tega namena. Dopuščati, da kak zavod slabo deluje zato, ker pridigamo in spovedujemo drugje, ni dobra metoda.« Zaprimo oklepaj, pustimo Italijo in se vrnimo k našim misijonarjem v Ameriko.

Leto 1879 pomeni zgodovinski datum pri začetkih salezijanskih misijonov v Ameriki. To leto so misijonarji prvič prišli v stik z Indijanci v Pampi in Patagoniji, to je v deželah, ki so bile zvečine neraziskane. Ko je propadel poskus iz prejšnjega leta, ko sta msgr. Espinosa in don Costamagna po morski poti hotela priti med Indijance, pa jima je to preprečila divja nevihta, sta ta dva junaška misijonarja poskusila pot po kopnem. Srečno naključje, ki ga bomo opisali, je omogočilo izvedbo apostolske gorečnosti.

Leta 1879 so začeli redne odprave za raziskovanje in zavzetja, ki naj bi v nekaj letih naredila konec premoči divjakov in omogočila kolonizacijo in izkoriščanje neizmernih pokrajin na jugu in zahodu, se pravi Pampe in Patagonije. Prvi cilj je bil prenesti mejo argentinske republike do Rio Negra, tako da bi podvrgli ali razpršili Indijance čez veliko reko, ki je bila po svojem pritoku Neuquenu plovna od oceana do Andov. Nasproti je stalo petindvajset tisoč divjih Indijancev, od katerih jih je bilo samo štiri tisoč petsto sposobnih za boj, brez modernega orožja, neuki v vojni strategiji in brez kakršne koli discipline. Načrt prodora je bil odločen z za-

⁷ Prim. MB XIII, str. 777 [BiS XIII, str. 508].

konom 4. oktobra 1878. Vojska štiri tisoč petsto vojakov se je odpravila na pot 16. aprila 1879. Bila je razdeljena v pet oddelkov, ki jim je poveljeval general Roca, obrambni minister. Trije oddelki so se napotili v notranjost Pampe, eden je korakal proti zahodni meji, najštevilnejši oddelek pa je šel proti Patagoniji, kjer jih je čakalo petero strašnih kačikov [poglarjev]. Namen vlade je bil zavzeti področja med Rio Negrom in Andi, se pravi celotno Pampo in del severne Patagonije, od koder bi pozneje v kratkem času zavzeli celotno Patagonijo. Mislili so, da se bodo divjaki zbrali na jugu, da bi jim pomagali Patagonci. Pa so zbežali čez gorovje v Čile, kjer so se vdali ali se vključili med civilizirano prebivalstvo. Mnogi so umrli, ne da bi se zoperstavili vojski. Vojaški pohod je trajal od aprila do julija 1879. Osvajanje Ria Negra se je končalo aprila 1881.

Kakor smo že poročali,⁸ je bilo opravljenih nekaj pohodov brez kakega splošnega načrta. Na teh pohodih so pobili veliko Indijancev ali jih kot sužnje prepeljali v Buenos Aires, kjer so nato služili pri raznih družinah. Zato je med preostalimi Indijanci vladalo veliko nezaupanje in sovražstvo in so se jim belci zelo težko približali. Odprava ni imela namena zaostriti sovražnosti proti Indijancem. Še več, obrambni minister je mislil tudi na njihovo duhovno dobro. Ko je zvedel, da se pripravlja odprava misijonarjev v Pampo, je ponudil nadškofu svoje usluge in mu obljubil, da bo pomagal in branil njegove odposlance na dolgem in težkem potovanju. Msgr. Aneyors je sprejel ponudbo in mu priporočil svojega generalnega vikarja msgr. Espinosa in dva salezijanca: don Costamagna in klerika Luigija Botta. Minister jih je imenoval za vojaške kaplane.

Na velikonočno sredo 16. aprila so trije misijonarji z vrhovnim poveljnikom in mnogimi častniki zapustili Buenos Aires in se odpeljali v Azul, zadnji civilizirani kraj na robu brezmejne puščave Pampe. Nadškof je naročil, naj ob uri odhoda zvonijo vsi zvonovi po vseh cerkvah. V Azulu je vsak dobil svojega konja in voz za vse tri, ki je prevažal svete predmete in osebno opremo; v njem so tudi prenočevali in se ob slabem vremenu zatekli na varno. V osmih dneh so prišli do Carhuéja, kjer so se zbrale vse vojaške sile.

Carhué je bila postojanka skoraj sredi Pampe in na skrajni zahodni argentinski meji ob ozemlju Indijancev. Majhna vzpetina se zrcali na površini čudovitega slanega jezera. Okoli majhne utrdbe je bilo razporejenih kakih štirideset hiš in na obronkih je bilo videti *toldos* [bivališča] dveh miroljubnih plemen, ki sta se po njunih kačikih imenovali *Eripaylá* in *Manuel Grande*. Don Costamagna, ki je prispel tja nekaj dni pred svojima tovarišema, je večkrat obiskal Indijance, ki so prebivali nedaleč od tod. Oba kačika sta ga prijazno sprejela in prvi izmed obeh je bil celo za prevajalca. Z njunim dovoljenjem je misijonar zbral otroke, ki jih je skušal naučiti narediti križ in jim razložiti osnovne verske resnice. Ko

⁸ Prim. MB XIII, str. 162 [BiS XIII, str. 108–109].

sta prišla še oba tovariša, so vsi trije navdušeno začeli delo. Krstili so Indijance in otroke kristjanov, uredili zakone in pripravili na krst celo najstarejšega sina kačika Eripaylája. Ko so tako neutrudno delovali, je obrambni minister menil, da bi kateri izmed misijonarjev šel z njim k Rio Negru, kamor se je nameraval odpraviti z dva tisoč možmi brez duhovnika in kjer bi na severni meji Patagonije dobili Indijancev, kolikor bi hoteli. Msgr. Espinoza je privolil.

Bilo je naporno potovanje: mesec dni na konju in sredi najhujših težav. Oddelek je razpršil dve skupini Indijancev, ki so menili, da jim bodo preprečili nadaljnjo pot. Na veliki dan Marije Pomočnice je bil don Costamagna na bregu Rio Negra, medtem ko so drugi še jezdili na področju, ki se razteza od Rio Colorada do te reke. Večkrat so trepetali od groze zaradi krutosti, ki so jih vojaki počeli z Indijanci. Ustavili so se v Choele-Choel na levem bregu Rio Negra. Bili so še v Patagoniji, nedaleč od izliva reke v morje. Tu so se malo odpočili. Saj so bili potrebni počitka. Po toliko dneh ježe, lakote in žeje in vseh posledic, ki iz lakote in žeje izvirajo, brez počitka po mukah, ki jih povzroča mraz, ki jim je zlezel v kosti, brez zavetja v kaki koči ali votlini v najbolj mrzlih nočnih urah (zadnji del potovanja so opravili prav sredi zime) so si mogli končno privoščiti malo okrepčila, ki jim je dalo novih moči in jih usposobilo za delo.

Med potjo in na počivališčih so srečali veliko Indijancev in jim skušali storiti čim več dobrega. Msgr. Espinoza je zlasti o delovanju don Costamagna v Choele-Choelu pisal naslednje.⁹ »Oče Costamagna je z gorečnostjo, ki ga tako zelo odlikuje, vse od prvega dne poučeval odrasle Indijance, da bi jih čim prej pripravil na sveti krst. In vsi trije smo bili poplačani za svoj trud in težave zaradi prvih uspehov, ki smo jih bili deležni na obrežju Rio Negra. Dne 1. junija, na veliki binkoštni praznik, sem ob asistenci obeh salezijanskih misijonarjev na prekrasni planjavi pod milim nebom daroval sveto mašo. Navzoč je bil general s svojim vrhovnim štabom in vsemi paradno postavljenimi četami. Tu je bila prečista hostija prvič darovana v tem zapuščenem svetu, prvič je prapor križa blagoslavljal ozemlje, ki ga je obvladoval nesrečni in barbarski divjak! Po sveti maši smo zapeli *Te Deum* in prevzeli tiste patagonske pokrajine. Krstili smo šestdeset odraslih Indijancev, ki so jih sprejeli v vojsko. Dne 2. junija je don Costamagna krstil še drugih dvaindvajset Indijančkov, tri otroke krščanskih družin in štirinajst odraslih Indijank. Naslednjega dne smo, potem ko je minister z delom svojih čet preiskal Neuquén, odpotovali proti Patagoniji. Dne 21. junija smo končno prispeli tja ter s peto mašo in pridigo don Costamagne takoj začeli misijonsko delo. Upamo na velik uspeh. Ko bomo končali ta misijon, se bomo spet odpravili v puščavo, kjer bomo katehizirali množice ubogih Indijancev, ki pričakujejo od misijonarja duhovno in telesno podporo.«

⁹ Pismo don Bodratta, Patagones, 16. junij 1879.

Moramo se seznaniti s tem krajem, ki je strateškega pomena za bodoče salezijanske misijone. Patagones je bilo kakih sto let staro mesto s štiri tisoč prebivalci na obeh bregovih Rio Negra, kakih petdeset km od Atlantika. Na levi strani reke je nastal *Carmen de Patagones*, ime je dobil po podobi, ki so jo Patagonci odvzeli Brazilcem v neki pomorski bitki. Na desni strani reke pa je *Mercedes de la Patagonia*, ker je na meji tega ozemlja. Tukaj so poleg lazaristovskega patra Savina, njunega tovariša pri brodolomu leta 1878, srečali še Antonia Calamara, zakristana iz Voltrija in nekdanjega gojenca v Lanzu. Dne 23. junija je zapel himno, ki so jo pred štirinajstimi leti zapeli na čast don Bosku.

Misijonarji so se vrnili v Buenos Aires proti koncu julija. Pripovedovanje o vsem, kar so z Božjo pomočjo mogli storiti v tistih treh mesecih in pol potovanja, je tako navdušilo nadškofa, da je 5. avgusta pisal dolgo pismo don Bosku.¹⁰ Začel ga je s temi besedami: »Končno je prišla ura, ko vam morem podariti misijone v Patagoniji, ki vam je tako zelo pri srcu, kakor tudi župnijo v Patagones, ki lahko postane središče misijona.«

Opisal je žalostne življenjske razmere teh ljudi, omenil protestantsko propagando in nadaljeval: »Obračam se na vas z vso zaskrbljenostjo, ki je je sposobno srce kakega prelata, in vas pri usmiljenem srcu našega Gospoda Jezusa Kristusa rotim, da bi čim prej pomagali rešiti toliko zapuščenih duš. Osrednjo hišo misijonarjev bi lahko postavili v Carmen de Patagones ali v Mercedes de la Patagonia. Od tod bi lahko vodili celotno misijonsko delo po naseljih. Od tod bi tudi lahko pošiljali misijonarje v celo Patagonijo, ker tisoče nevernikov ječi v temi malikovanja. Vlada zahteva, da čim prej pošljem misijonarje. Obljubili so mi, da bodo v obeh zbornicah izglasovali veliko vsoto denarja za prvo pomoč, ki je veliko večja od letne vsote za te namene in ki bo začela prihajati s prvim januarjem 1880. Lahko si predstavljate neučakanost, s katero pričakujem vaš odgovor. Moje srce mi pravi, da me ne boste zapustili v teh tako težkih trenutkih. Upam, da boste rade volje in z zadovoljstvom prevzeli vodstvo teh misijonov, ki so tako pomembni za Božjo slavo in za zveličanje toliko duš, ki so sedaj popolnoma zapuščene zaradi pomanjkanja misijonarjev. Prepričan sem, da mi bo don Cagliero, ki pozna te kraje in se je sam prepričal o potrebah, pomagal pri tej tako težki zadevi. Bil sem nadvse zadovoljen zaradi novic o izboljšanju vašega vida. Prosim Boga, da bi vas ohranil še dolga leta pri življenju, saj vas tako zelo potrebujemo.«

Monsinjur je priložil pismo za gospoda Edoarda Calvarija, zastopnika za izseljevanje v Genovi, in ga prosil, da bi se zavzel pri vladi za brezplačen prevoz do Buenos Airesa. Zdi se, da je argentinska vlada istočasno zaupala don Bosku

¹⁰ Pismo je bilo v prevodu priobčeno v *Bollettino Salesiano* novembra 1879. Isto pismo so prevedli v francoščino in ga skupaj z don Boskovimi prošnjami poslali Svetemu detinstvu in Kongregaciji za širjenje vere.

uradno nalogo evangelizacije Patagonije in mu obljubila izdatno pomoč. Ta pisma so prišla v Lanzo v času duhovnih vaj 5. septembra. Ko je don Bosko ravno prebral te novice, je vstopil v sobo don Barberis, ki ga je našel »vsega iz sebe od veselja«, kot piše, in dodaja, da je, potem ko mu je vse povedal, dodal: »Kdo ve, kje bomo končali?«¹¹

Tako je Gospod tolažil don Boska, ki so ga trle številne neprijetnosti, kar je bralcem dobro znano. O njegovem veselju nam živo priča pismo don Costamagni.

Dragi moj don Costamagna!

Zahvalimo se Bogu. Tvoj misijon se je dobro končal. Nič hudega te ni doletelo.

V naslednjem pismu mi natančno opiši, kako so te sprejemali, kje si stanoval, kako so oblečeni, besede kačikov, s katerimi si govoril.

Sedaj se točno dogovori z don Bodratom in nadškofofom za odprtje osrednje hiše za sestre in salezijance za Patagonce. Ali ni nekaj podobnega potrebno tudi za Carhué? Če bo treba, bom poskrbel za osebje in vsi skupaj se bomo trudili, da nabereмо gmotna sredstva.

Moj vid se stalno izboljšuje, hvala Bogu. Lepo pozdravi don Danieleja, don Vespignanija, don Rabagliatija ter vse sobrate in njihove gojence. Imaš kaj novic o gospodu Gazzolu? Ali ni bilo za msgr. Espinoza prenaporno?

Tvoja pisma ponatiskujejo in berejo povsod. Kako je z mojim dragim don Allaveno? Kako je z njim in z njegovim nepopisnim dobrim tekom? Če boš kaj pisal o Rio Colorado in Rio Negru, bodo vsi z veseljem brali.

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Costamagna. Naj nam Bog da, da se bomo imeli radi in si med seboj na zemlji pomagali z molitvijo, da se bomo, vsi skupaj zbrani pri Jezusu, veselili v nebesih.

Jeseni smo pripravili pošiljko voščenih predmetov za Buenos Aires. Radi bi vedeli, ali je prišla na pravo mesto in ali se glede na ceno spleča pošiljati še naprej.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. avgust 1879

Don Costamagna je ob tem z roko pisanem pismu svojega dobrega očeta občutil silno veliko veselje in je v odgovoru odkril svoja čustva. »Bili ste tako dobri, da ste mi lastnoročno napisali celo pismo. Don Boskovo pismo v teh časih je za nas, vaše uboge sinove v Ameriki, stvar, ki ima zgodovinski pomen. Oh, kdo si more predstavljati, kaj se dogaja v duši, ko gledaš črke našega dobrega očeta! Gotovo sv. Timotej ni čutil večjega veselja, ko je prejemal pisma sv. Pavla, njegovega dragega očeta v Jezusu Kristusu. Pomislite, dragi don Bosko. Ko v *Salezijanskem vestniku* prebiramo poročilo o začetkih naše Družbe in prvih velikih

¹¹ Zvezček z nekaj stranmi z naslovom *Kratka kronika duhovnih vaj v Lanzu 1879*.

delih našega očaka,¹² nam gre na jok ob misli, da on še vedno živi in da smo mi njegovi sinovi! Kaj šele, če od njega prejmemo pismo in iz njegovih črk slišimo govorico našemu srcu z istim čustvom, s katerim nas je nekoč ukradel svetu, ne da bi se tega sploh zavedali, in nas presadil v izbran vinograd salezijanske družbe, da bi tu delali samo za Gospoda.« Ker ga je don Bosko prosil za natančnejša poročila o Indijancih, ga je don Costamagna trenutno zadovoljil tako, da mu je poslal fotografije skupin Indijancev, ki sta jih on in msgr. Espinoza krstila na bregovih Ria Negra. Splošno pojasnilo je dajalo potrebne napotke.¹³ Naslednjega leta je uradni dokument¹⁴ navajal, da so v času tistega misijona krstili dvesto triindvajset otrok domačinov in kristjanov in sto dva odrasla domačina.

Kardinal Desprez, nadškof v Toulousu, si je nekega dne ogledoval globus, ki ga je imel na svoji pisalni mizi, in razmišljal, kaj je Cerkev storila za evangelizacijo sveta. Ko se je ustavil pri Patagoniji in skrajnem koncu Južne Amerike, je obžaloval, da je bil ta kontinent tako malo evangeliziran, kajti le malo misijonarjev je zašlo v te kraje in nihče ni prodrl na Ognjeno zemljo. Prav o tem je razmišljal, ko mu je prišel francoski *Salezijanski vestnik*, ki je poročal, kaj so salezijanci vse storili za evangelizacijo tamkajšnjih pokrajin. Ves vesel je vzdiknil: »Kako srečen sem, da je don Boska doletela izvedba velike napovedi: *Na vso zemljo se je razlegel njihov glas in do konca zemlje njihove besede.*« Tako je nekaj let pozneje v navzočnosti don Albera rekel kardinal don Bosku osebno.

Podobno pismo je mesec pozneje don Bosko poslal don Tomatisu, ki so mu malo predtem zaupali vodstvo zavoda v San Nicolásu. Prvi ravnatelj don Fagnano je že drugič težko zbolel za tifusom in je moral na zdravljenje v Buenos Aires, od koder se ni več vrnil v svoj zavod, temveč se je odpravil v misijone v Patagonijo.

Dragi moj don Tomatis!

Vedno sem bil na tekočem z novicami iz zavoda v San Nicolásu. Sedaj se zdi, da je pod tvojim kneževanjem zavel nov veter. Prav tako. Pogum! Vsi polagamo vate veliko upanja in zaupanja. Navajam nekaj opominov ravnateljem, ki jih vedno dajem. Skušaj jih uveljaviti.

1. Zelo skrbi za svoje zdravje in za zdravje svojih podrejenih. Skrbi, da nihče ne bo delal več, kot zmore, in da tudi nihče ne bo brez dela.

2. Skrbi, da boš vsem za zgled v pobožnih vajah in v izpolnjevanju naših pravil. Poskrbi, da jih bodo vsi izpolnjevali, zlasti še premišljevanje, obisk Najsvetejšega, tedensko spoved, dobro darovano sveto mašo in za neduhovnike pogosto sveto obhajilo.

¹² Don Bonetti je pisal ta poglavja, ki so jih potem vezali in izdali v posebni knjigi z naslovom *Lustri di Storia dell'Oratorio di S. Francesco di Sales* [Petero petletij zgodovine Oratorija sv. Frančiška Saleškega].

¹³ *Bollettino Salesiano*, januar 1880.

¹⁴ Potrdilo, ki ga je izdal generalni tajnik nadškofije Francesco Arranchez za škofijsko pisarno v Buenos Airesu 5. november 1880.

3. Junaštvo v prenašanju napak drugih.

4. Do gojencev veliko dobrote, veliko svobode in priložnosti za opravljanje spovedi.

Bog naj te blagoslovi, dragi Tomatis, in s teboj naj blagoslovi vse tvoje sobrate, sinove in prijatelja Ceccarellija, ki mu moram pisati. Vsem naj vam podeli zdravje in milost svetega življenja. Vsem prisrčen pozdrav.

Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Alasio, 30. september 1879

P. S.: Iz tega pisma lahko vidiš, da so se moje oči precej izboljšale.

Iz prvih vrstic je razviden delni propad tega zavoda. Gojencev je bilo manj. Glavni vzrok nazadovanja pa je bil prihod ravnateljevih sorodnikov, ki so bili revni in so jih za revne tudi imeli. Ljudje so začeli govoriti, da je ravnatelj kot mnogi drugi prišel tja zato, da bi obogatil svoje sorodnike. Tak sum je tam doli, tako zagotavlja don Cagliero, zadostoval, da ni mogel storiti nič dobrega. Ni nam treba posebej poudarjati, da je ravnatelj ravnal v največji preproščini in v korist zavoda, da bi imel zanesljive osebe za različna dela. Vendar na tem svetu poštenost ne zadošča, če je ne spremlja tudi previdnost. Naslednje leto je zavod spet zacvetel, medtem ko je don Fagnano deloval na področju, kjer je mogel imeti več uspeha.

Še pred koncem leta je don Bosko hotel obvestiti vse svoje sinove o veselju, da se je salezijancem odprl patagonski misijon, obenem pa je vse povabil k vzajemnosti, da ne bi pravkar začeti ustanovi ničesar manjkalo. Don Rua, ki je dobil nalogo, da naj obrazloži čutenje Božjega služabnika, je 18. decembra pisal ravnateljem zavodov in po njih sobratom in gojencem: »Vrata Patagonije so se salezijancem odprla. Gospod je hotel nam izročiti to pomembno misijonsko področje, kar lahko vidimo iz vrste okoliščin. Zadnja pisma iz Amerike nam poročajo, da si v Patagoniji in v tistih deželah nadvse želijo salezijancev. Zdi se, da lahko rečemo, kar je dejal naš Božji Učenik, da je žetev zrela in čaka samo žanjca, da jo požanje in spravi v žitnice. Prav tukaj naletimo na težavo: priskrbiti osebje, ker imamo v rokah toliko različnega dela. Zato moramo udeležiti nasvet Božjega Odrešenika apostolom: *Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam* [Prositi Gospoda žetve, da pošlje delavce na svojo žetev]. Zato nam naš dragi predstojnik don Bosko naroča, da takoj, ko boste prejeli to pismo, začnete tudi v vaši hiši vsak dan moliti *očenaš, zdravamarijo in slavaočetu* vse do konca januarja, da bi nam Gospod dal spoznati, katerega salezijanca on pošilja v misijone, in da bi navdihnil salezijance s srčnostjo, ljubeznijo in navdušenjem, ki so potrebni za tako vzvišeno delovanje, obenem pa bi nam poslal druge poklice, da bi nadomestili tiste, ki bi odšli v misijone.« Za novo leto je don Bosko v posebni okrožnici posredoval veselo novico tudi sotrudnikom in sotrudnicam. »Toda največičastnejše področje,« je pisal, »ki ga Božja previdnost

nakazuje vaši dobrodelnosti, je Patagonija. V ta oddaljena področja zemeljske oble do sedaj ni bilo mogoče prodreti evangelijskim delavcem, da bi oznanjali veselo vest o Jezusu Kristusu. Sedaj se zdi, da je prišel trenutek tudi za te divjake. Msgr. Aneyros, nadškof v Buenos Airesu, nas v soglasju z argentinsko vlado vabi, da bi se formalno zavzeli za Patagonce, in jaz sem v popolnem zaupanju v Boga in vašo dobrodelnost prevzel težko nalogo. Naredili smo že prve poskuse in več kot petsto jih je bilo že poučenih o veri in prerojenih v milosti svetega krsta in so že del Kristusove črede. Od bregov Rio Negra se proti jugu razprostirajo brezmejne puščave, kjer je šestero kolonialnih naselbin, oddaljenih druga od druge več dni hoda, in kjer so že začeli trgovati in obdelovati zemljo. Meseca marca bodo salezijanci in malo pozneje naše sestre ustanovili šole, kjer bo izhodišče, od koder bodo z Božjo pomočjo odhajali evangelijski delavci v obširne planjave in nepoznana področja Patagonije.« Nepredvidene okoliščine so, kakor bomo to pokazali na ustreznem mestu, prisilile inšpektorja don Bodrata, da se je odločil na odhod misijonarjev veliko prej, kot je bilo predvideno.

Ko smo prej omenili, kako so spodbudne novice iz Patagonije omilile don Boskove nevšečnosti, nismo imeli v mislih samo zaprtja šol, spora zaradi oratorija v Chieriju in nesoglasij glede židinj, temveč tudi bolj zaradi obtožbe, da je don Bosko nekemu vojaškemu obvezniku omogočil pobeg v Ameriko. Z misijonarji četrte odprave je šel na pot tudi klerik Michele Foglino, ki je prav tiste dni dopolnil dvajset let, bil je rojen leta 1858. Kot vojni obveznik je bil v odsotnosti obsojen na eno leto vojaškega zapor. Neki Atanasio Torello, prav tako doma iz Nizze Monferrato in študent na univerzi v Turinu, ki bi brez tistega pobega bil oproščen vojaščine, je tožil don Boska, da je prisilil Foglina k odhodu iz domovine. Pravzaprav je bil sredstvo obtožbe v rokah določenega tiska. Prvi kamen je vrgel besni antiklerikalni odvetnik Giustina, ki je v svojem tedniku¹⁵ v članku z naslovom *Vedno don Bosko* nakazal obtožbo in pretil, da bo tožil Božjega služabnika pred sodiščem. V številki naslednje sobote¹⁶ je pretnjo ponovil z naslednjimi besedami: »V prihodnji številki bomo začeli oblastnike ozaveščati o pobegu Foglina iz Italije in kako je sedaj ta človek v enem izmed zavodov opata Janeza Boska. Z verodostojnim pismom bomo dokazali še celo vrsto drugih zadevic, ki smo jih dolžni povedati v imenu javne npravnosti.« Odgovoril mu je katoliški časopis *Corriere di Torino*,¹⁷ ki je z jasnim namigom na pravkaršnjo židovsko gonjo, ki je kakor ona druga prihajala iz Nizze, imenoval nasprotnikov časopis »turinski časopis, ki izhaja samo ob sobotah«, in je razglasil don Boska za »preveč vzvišenega, da bi se bal takih napadov in da bi potreboval kako obrambo«.

¹⁵ *Cronaca dei Tribunali*, št. 42 z dne 18. oktobra 1879.

¹⁶ Navedeno mesto št. 43 z dne 25. oktobra 1879.

¹⁷ Št. 246 z dne 30. oktobra 1879.

Tednik je držal besedo. Dne 1. novembra je izrekel obtožbo in povabil državnega tožilca, naj razčisti zadevo. Toda začel je s pojasnilom *extra rem* [zunaj stvari], kjer je pomanjkanje vedrine nadomeščalo podzavestno razkrivanje tajnih spletk, ki nam osvetljujejo to in druge podobne zadeve. Pisal je: »Nizza Monferrato, če še kdo ne ve, je *oppidum* [trdnjava] don Boskove vojske. Tam duhovniki, kleriki, nune, številne družinske hčerke in vsi verniki črpajo iz čudodelne moči opata Boska, ki ga že vnaprej imenujejo svetnika ... Don Boska pa podpirajo plemenitaši in ga obdajajo s častjo. Vsem skupaj pa ukazuje neka gospa grofica, ki je don Boskovo desno oko. Mladina bi se rada otesla tega jarma in dvignila prapor upora, toda na žalost je številčno premajhna, da bi se uprla falangi svetohlincev, ki se borijo za klerikalno stranko.« Potem je omenil zadevo Bedaride in nadaljeval: »Fogolino, tkalec, otrok revežev, je bil sprejet v enega izmed zavodov opata Janeza Boska. Tam so ga prepojili s katoliškimi načeli in ga uvedli v vse mogoče marnje in postal je, kakor se temu pravi, salezijanec. Prišel je čas nabora. Fogolino je šel v Nizzo Monferrato na nabor, na katerem so ga spoznali za sposobnega za vojaško službo. Torej bi moral priti v vojašnico, ker je vojak. Ko so v salezijanskem krogu zvedeli za to, so se tam dogovorili in odločili, glede česa, natančno ne vemo, gotovo pa je, da so mu v času, ko je bil v Nizzi Monferrato, iz Turina poslali povabilo, da bi prišel k don Bosku. Toda Fogolino je dejal: »*I veui nen andè a Turin, perché a veulo feme andé an America*« [Ne grem v Turin, ker hočejo, da bi šel v Ameriko]. Znano je, da ima don Bosko v Ameriki zavode za širjenje vere in apostolske misijone. Znano je, da danes misijonarjev ni in da je težko dobiti koga, ki bi za širjenje vere šel na drugo stran zemeljske oble. Don Bosko potrebuje mlade ljudi ... Drugo pa si, gospodje, lahko sami mislite. Postavite obe dejstvi drugo ob drugo, sklepajte in že boste imeli prvi žarek resnice.«

Prvi žarek resnice pa je nekaj popolnoma drugega. Fogolino je prišel v Oratorij novembra 1871. »Vabilo« ga je klicalo v Turin v počitnicah 1875, in sicer da bi se vpisal v Družbo skupaj z mnogimi sošolci, kar dokazuje, kako zelo so ga cenili. Tistega leta se je v Oratoriju veliko govorilo o misijonih, ker je bila v teku priprava na prvo odpravo misijonarjev v Ameriko. Ker klerik še ni bil odločen, ali naj vstopi v semenišče v Acquijsu ali postane salezijanec, je izgovoril zgoraj navedene besede, ki imajo seveda pomen samo v tistih okoliščinah. Drugi žarek resnice je dejstvo, da niti takrat niti tokrat niso nikogar pošiljali v tuje dežele, če on sam ni pisno zaprosil za to. Tretji žarek resnice je v tem, da so od 1875 do 1878 pretekla tri leta, v katerih je Fogolino imel zadosti časa, da je razmislil, presodil in se samostojno odločil. »*Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus*« [Ko sem bil otrok, sem govoril kot otrok, mislil kot otrok] (1 Kor 13,11). Lopovščina pa je v tem, da je časnik uporabil dvoumnost stavka, »da je v času, ko je bil Fogolino v Nizzi Monferrato«,

tako, da bi mogel bralec razumeti, da naj bi ga povedal potem, ko je bil na naboru, se pravi, ko je bil že tri leta klerik in ko je že naredil redovne zaobljube.

Časopis odvetnika *Scale*¹⁸ je naslednjega dne na humorističen način odgovoril s kratkim časopisnim poročilom. Časopisna polemika se je nadaljevala 22. in 23. novembra. *Cronaca* je podila psa po gumnu. Toda iz njenega dirkanja lahko razberemo dvoje ugotovitev, ki sta koristni ne le za kroniko, temveč tudi za zgodovino. Najprej se jasno kaže, od kod prihaja napoved vojne, njen glavni razlog. »Fogolino je s tem, ko je ušel,« je pisal časopis, »spravil v kašo našega študenta Atanasia Torella, ki je moral prekiniti svoj študij in stopiti na mesto pobeglega Foglina.« Po celi vrsti retoričnih vprašanj oblastem, zakaj nič ne storijo, je dvignil zastor, da bi bralcem zakril pravi razlog svojega bojnega navdušenja. »Nihče bolj kot mi,« je trdil pisec, »ne spoštuje tega velikega človekoljuba don Boska, nihče bolj kot mi pa tudi ne ljubi enakosti vseh državljanov pred zakonom. Zaradi enakosti pred zakonom radi žrtvujemo vsako simpatijo, vsako prijateljstvo in celo navezanost na družinske člane.«

Tem ostrim obsodbam je nasprotnik zavihtel nasproti usodni udarec. *Cronaca* se je v enem prejšnjih člankov postavila v držo junaka, ki hoče ubiti *zmaja*, ki naj bi se kmalu pojavil. *Corriere* je 23. novembra pisal: »Z nestrpno radovednostjo smo pričakovali slavnega *zmaja*, ki ga je napovedovala *Cronaca dei Tribunali*. Toda kakšno razočaranje! Ta reva je komaj tako velika kakor kak netopir in naj se še tako napenja, ostane vedno samo netopir. Pazi, revček, da ne boš končal kot Ezopova žaba! Potem še pravi, da ta netopir pozna don Boska, da je ... pokusil njegov kruh. Gotovo bi se med toliko ptički, ki jim don Bosko daje gnezdo in kruh, mogel znajti tudi kak netopir ... ki si domišlja, da je zmaj. Toda don Bosko gotovo ne bo opustil svojih očetovskih skrbi za ptičke, da bi se ukvarjal z netopirji.«

Dejansko je urednik *Cronaca* kot notranji gojenec obiskoval gimnazijo v Lanzu in v Varazzeju. Ko ga je potegnil za seboj tok politike in so ga sektaši ujeli v svoje mreže, je ostal *ikonoklast* [uničevalec svetih podob] in ostal vse do konca življenja. Ker ga je članek v *Corriere* močno prizadel, je hotel opravičiti svoje ravnanje s pismom, ki ga je bilo treba po zakonskih določilih objaviti in v katerem je povedal, da je bil res don Boskov gojenec v imenovanih zavodih, toda »po volji svojih staršev«, in da je moral plačati »prispevek prvega razreda«. Zares bi bilo malo hvaležnosti veliko boljše plačilo. Toda Božja previdnost je dovolila, da je moral don Bosko piti tudi to grenkobo nehvaležnosti iz keliha, ki mu ga je ponudil eden njegovih nekdanjih gojencev.¹⁹ To naj bo v tolažbo vzgojiteljem,

¹⁸ *Corriere di Torino*, št. 272 z dne 2. novembra 1879.

¹⁹ Giustina je z leti postal pametnejši. Sicer pa je kazal do svojega nekdanjega profesorja don Guizardia veliko spoštovanje. Tudi drugih svojih predstojnikov se je rad spominjal. Kadar je slišal, da sta msgr. Costamagna ali msgr. Fagnano v Turinu, ju je obiskoval. Oči mu je zatisnil don Lemoyne. Res je, da so njegovo truplo zažgali, kar se je zgodilo po pomoti; pozabil je zahtevati nazaj svojo izkaznico pri Društvu za sežiganje trupel.

ki se ne morejo potolažiti zaradi nehvaležnosti tistih, ki so jim storili nemalo dobrega. Niti don Bosku ni bilo prizaneseno s takimi nevšečnostmi.

Nato so časopisi molčali tri mesece, to je do 28. februarja 1880. Ta dan je *Cronaca* pod naslovom *Don Bosko pred sodiščem* v zmagoslavnem zanosu sporočala svojim bralcem: »Bralci se spominjajo nekega vojaka Foglina iz Nizze Monferrato, ki je v času vojaškega nabora v Zgornji Italiji pobegnil v Ameriko in je sedaj apostolski duhovnik nekega znanega turinskega duhovnika. Bralci se spominjajo prepira med *Cronaco* in *Corriere di Torino*. Sedaj je sodna oblast začela proces proti opatu Janezu Bosku pod obtožbo, da je omogočil in celo podpiral pobeg vojaškemu obvezniku Foglinu. O tem bomo še poročali.« Kljub toliki želji, da bi govoril, ni zinil besedice vse do 12. junija. Znamenje, da visokodoneče obtožbe niso našle nikogar, ki bi jih jemal resno.

Iz polemike obeh časopisov od 12. junija do 10. julija je mogoče povzeti dvoje pomembnih ugotovitev: prvič, da so don Boska oprostili zaradi pomanjkanja dokazov, ne pa zaradi neobstoja krivde, kar je malo manj kot obsodba, in potem zato, »ker mnoge priče, ki bi lahko razjasnile zadevo, niso hotele pričati«.

Kar se tiče prič, ki niso hotele pričati, nam je dvakratno dragocena novica, ki jo daje *Cronaca*:²⁰ »Nas so vprašali samo za pojasnila. Videli pa smo, da bi mogle druge priče sodniku bolj pojasniti zadevo.« Tukaj skrajno lahkotno obtožuje sodno oblast, češ da je zanemarila sicer zelo pomembno dolžnost svoje službe. Toda bolj kot vse drugo se nam zdi, da je treba verjeti, da je gospod Giustina, potem ko je izvel vse svoje dokaze, o katerih se je širokoustil, da jih ima, hotel po svoje podpreti pravico. Toda končno se je spet pokazalo *partitriunt montes, exit ridiculus mus* [tresle so se gore, rodila se je smešna miš]. Dokazi, ki jih je prinesel s tolikšno zgovornostjo, niso delovali ne mrzlo ne toplo na tiste, ki so pričali.

Najbolj nedopustna pa je bila trditev, da so don Boska oprostili zaradi pomanjkanja dokazov. S tem so hoteli povedati, da je bil don Bosko vsaj na začetku udeležen v sodnijskem postopku. Tako so razumeli stvar bralci, ki so poznali pomen tega pravnega obrazca. Mi pa smo potrpežljivo preučili vse arhivsko gradivo prefektуре v Nizzi in nismo našli niti enega sodnega spodrsaljaja ali nalleteli na najmanjšo sled kakega sodnega postopka. Znano pa nam je iz drugih virov, da so naredili policijske preiskave, kakršne so v navadi, če se razširijo slabe govorice o skritih prestopkih. Toda potem ko so izprašali očeta in mater z že znanimi ustrahovalnimi pretnjami, se je zavesa zaprla *et hic finis* [konec vsega].²¹ Vsekakor ni ugajalo začetniku in začetnikom cele zadeve, da bi se stvar tako klavrno končala. Zato je razumljivo prizadevanje, da bi sramoto zakrili in bi skušali celo zamenjati karte v rokah.

Ena posebnost pa je dajala videz resničnosti bralcem Giustinovih trditev:

²⁰ *Cronaca dei Tribunali*, sobota, 10. julij 1880.

²¹ Pismo don Lemoyne don Bosku, Nizza (brez datuma).

določene nادرobnosti intimnega življenja znotraj oratorijskih zidov. Zgodovina tega dogodka ne bi bila popolna, če ne bi povedali še besedice o nekem njegovem obveščevalcu. Že tri leta je prebival v Oratoriju neki Ferrero, fizik, naravoslovec in fotograf, ki je kar naprej delal poskuse, ki niso dali nikakršnega sadu in so poleg vsega stali predstojnike težke denarce. Mož je končno postal sumljiv in so ga postavili pred vrata. Tedaj so odkrili, da je bil povezan s prostozidarji, in to na zelo visoki stopnji. To je bil obveščevalec našega časnikarja. *Arcades ambo* [Dva sanjača].

Bilo bi naivno postavljati vprašanje, ali je don Bosko vedel, da je Foglino zbežal pred vojaško službo. Brez dvoma je junaška odločitev za izgnanstvo, namesto da bi pri vojaki izgubil poklic, velika osebna izbira dobrega klerika. Prav tako je gotovo, da je don Bosko dal, da se je sam svobodno odločal. Toda kdo ne ve, kakšne vrste zakon je to bil, ki je obsojal gojence svetišča na vojašnice? Dejstvo je, da so ta zakon po šestdesetih letih tisti, ki vladajo Italijo, pogumno preoblikovali in spremenili v skladu s cerkveno oblastjo, ki ga je obsodila.

Če smo se malo dalje zadržali pri tem dogodku, smo imeli za to čisto posebne razloge. Najprej je bilo treba rešiti don Boska neprijetnega suma, da je delal moralni pritisk na kakega svojega podrejenega. Poleg tega vemo iz njegovega življenjepisa, da je bilo to vzrok njegove velike žalosti. So še pa druge stvari. Učitelji brez diplom, pritisk na svobodo vesti, prezir državnih zakonov so bili pretveza za ogorčen boj proti don Bosku in proti vsemu, kar je predstavljal. Poročali smo že o izjavah, ki so ušle napadalcem v zmedi bojne vihre. Tukaj bomo navedli še dvoje novih.

Giustina je urejal tudi dvotedenski ilustrirani časopis *Romanziere popolare* [Ljudski pripovedovalec], v katerem je 11. januarja 1880 objavil članek o don Bosku, poln neumnosti, in njegovo ponesrečeno karikaturu. Za nas je pomembno naslednje: »Janez Bosko je zvest papežu in hodi po njegovih političnih stopinjah. Vso svojo moč je posvetil vzgoji brez števila duhovnikov, cele vojske protiliberalcev, sužnjev Cerkve in sovražnikov Italije. Res ni teptal krščanske ljubezni, vendar jo je napačno razumel in iz nje naredil strankarsko orodje. Don Bosko je postal čudežno velik, čudodelno mogočen, postal je desna roka Vatikana, navdihovalec katoliške stranke, vzgojitelj novih bojevnikov proti svobodi, zvestih klicu Naj živi papež kralj! Naj živi papežev Rim! Zato noben liberalec ne bo grajal vlade, ko skuša, kolikor ji je mogoče, zožiti področje delovanja tega človeka, ki je že večkrat zavrnil kardinalski klobuk in bi bil glede na svoje sposobnosti in delavoljnost eden najbolj plemenitih generalnih predstojnikov Družbe Jezusove. Toda on je raje ne zaradi dobičkaželjnosti, ne zaradi slave v svoji stranki – med svojimi dečki, da jim vceplja v duše reakcionarna načela političnega katekizma Cerkve, skrit in okrašen za mavrico krščanske ljubezni.« Ko govori o mladini, ki jo vzgaja don Bosko, pravi, da ta »ne pozna domovine, ne

spoštuje ne kralja ne zakonov, beži pred vojaško službo svoji deželi, skriva dečke v duhovniški talar, da se borijo proti svobodi, proti veličini Rima, glavnega mesta Italije«. Toda še bolj divje napadalno se je znesel nad njim v *Cronaci* dne 10. julija: »Nihče bolj kot mi ne priznava blagodati in koristi, ki jih ta človek izkazuje svoji deželi. Toda ko ta človek, ki dela toliko dobrega, vceplja v srca mladine načela, ki so bojni klici papeštva, so to Orsinijeve bombe, ki bodo nekega dne pognale v zrak svetišče naših svoboščin. Tedaj bomo pozabili na dobrotnika in bo stal pred nami samo sovražnik, ki s pomočjo dobrodelnosti vodi boj za papeža z namenom, da bi uničil vse, kar so naši očetje s svojimi žrtvami zgradili v preteklosti.« Napihnjena retorika tistih časov, ki nam odkriva, kaj so mislili in pripravljali na zborovanjih politikantov, kjer se kuje usoda Italije brez Boga.

Blaženi don Bosko bi si lahko prisvojil besede sv. Pavla, ko se mu je v Korintu ponudila priložnost, da bi pridobil duše za Jezusa Kristusa: *Ostium mihi apertum est magnum et evidens, et adversarii multi*.²² Medtem ko mu je nebo odpiralo vrata v Patagonijo, ki jo je videl že v »sanjah« kot področje svojih evangelijskih osvajanj, je pekel proti njemu sprožil vse svoje sovražnosti, da bi ga onemogočil v njegovi dejavnosti. Toda namesto da bi izgubil pogum, je po apostolovem zgledu to štel kot znamenje in potrditev poti, po kateri je hodil.

²² Prim. Kor 16,9. Kajti očitno so mi odprta velika vrata in nemalo je nasprotnikov.

12. POGLAVJE

ZAVODI, KI JIH NISO ODPRLI, IN ZAVODI, KI SO JIH ZAPRLI LETA 1879

PROŠENJ ZA ODPRTJE NOVIH ZAVODOV je bilo veliko več, kot jih bomo omenili v naši pripovedi. Toda zaradi okoliščin se je izgubilo arhivsko gradivo, zato o nekaterih dogodkih ne moremo poročati. V luči teh dokumentov bomo skušali predstaviti tudi to plat njegove dejavnosti v tako muke polnem letu 1879. Domo-
vom, za katere so se dogovarjali brez uspeha, bodo sledili taki, ki so jih okolišči-
ne svetovale zapreti, da bi koristneje uporabili osebje, ki je bilo tam zaposleno.

Začeli bomo z opombo splošnega značaja, ki jo moramo imeti pred očmi, če nočemo, da se bomo motili v ocenjevanju ravnanja Božjega služabnika. V dogovarjanju, ki ni rodilo sadu, moramo razlikovati tri okoliščine. Najprej je don Bosko rade volje sprejemal prošnje z resnim namenom, da bi jim ugodil, če ne bi prišlo do nepremostljivih težav in ovir. Zato so prosilci upali na uslišanje. Temu sledijo čisto formalne zadeve, ki so se jih prosilci navdušeno lotili, don Bosko pa jih je spremljal z umerjenim zanimanjem. V teku razgovorov so se pokazale težave, ki so jih namenoma zakrivali ali se jih niso zavedali. Končno pridemo do delikatnega trenutka, ko je treba zapisati kruto besedo: nemogoče!

Po navadi so težave take narave, da zaradi primernosti ne povemo gole suro-
ve resnice in se zato navaja nepredvideno pomanjkanje osebja in drugi manj pre-
pričljivi razlogi; iz tega izvira zadrega na eni strani in razočaranje, neutešljivost,
zagrenjenost na drugi. Umetnost odpravljanja nesporazumov, ki so bili posledica
takega stanja, pa je bila prepuščena lepim potezam in besedam don Boska.

MODENA

Začnimo z Modeno, kjer so salezijanski sotrudniki sami pripravili salezi-
jansko konferenco.¹ Neki poziv iz leta 1894, ki ga je pripravljalni odbor don

¹ Glej zgoraj, str. 71–72.

Boskove ustanove razposlal svojim članom, je omenjal, da je želja vseh dobrih ljudi v Modeni dobiti kak salezijanski zavod. Ja, toda to je že precej dalj časa, kot so si mislili tisti dobri prijatelji. Prva zamisel se je porodila 21. marca 1875, ko je bil don Bosko gost grofa Tarabinija,² ki je predstavil skrajno potrebo po prazničnem oratoriju, s katerim bi preprečili nemoralnost mladih ljudi iz nižjih slojev. Grof je dejal, da bi bil pripravljen tudi osebno pomagati tem mladim meščanom in bi postavili na noge kako dobrodelno ustanovo. Toda na žalost je bilo premalo sredstev. Vedno večja hudobija in razvratnost pa sta prisilili grofa, da se je 1877 spet obrnil na blaženega z vprašanjem, ali namerava kaj storiti v korist revnega sloja.³ Odgovor je bil pritrdilen, vendar na daljši čas. Leta 1879, to je v letu konference, so nekateri goreči sotrudniki, tako duhovniki kot laiki, začeli oratorij, ki so ga vodili po don Boskovih načelih z željo, da bi ga mogli čim prej izročiti salezijancem. Toda blaženi jih je samo spodbujal, naj nadaljujejo delo, ker je že tako imel v rokah preveč stvari.

Tudi nadškof v Modeni msgr. Giuseppe Guidelli ga je prosil, da bi ponovno vzpostavil škofijski kolegij ali malo semenišče v Finale Emilii, ki je bilo zaprto že sedem let. Don Bosko je bil pripravljen narediti mu uslugo, vendar je prosil za odlog. Monsinjur je leta 1879 v svojih pismih vedno bolj pritiskal in kazal, kako nujno bi bilo kaj storiti. Ker je don Bosko videl, da mu ne bo mogel tako kmalu ustreči, mu je odgovoril, da mu težave, ki mu jih je delala vlada, onemogočajo, da bi zadostil njegovi želji. Komaj leta 1913, šestnajst let po odprtju zavoda San Giuseppe v Modeni, je drugi don Boskov naslednik mogel poslati salezijance za vodstvo malega semenišča v Finale, ki si je nadelo naslov Marije Pomočnice.

ISILI

Leta 1879 je don Bosko prejel prvo povabilo s Sardinije, da bi tam ustanovil svoj zavod. Njegovo ime je bilo na otoku dobro poznano, zlasti po njegovih spisih in po *Katoliškem branju* in končno tudi po *Salezijanskem vestniku*. To potrjuje, da je petero študentov iz Alesa prosilo, da bi jih vpisali med salezijanske sotrudnike. Bili so pripravljeni na kakršno koli delo duhovnega usmiljenja in obljubili, da bodo na koncu leta poslali dar, sad svojih skromnih prihrankov. Prosili so tudi, da bi vsakemu pošiljali glasilo združenja.⁴ Pobuda, da bi pok-

² Grof Ferdinando Tabarini, nekdanji državni svetnik in minister modenskega kneza, je spoznal don Boska 13. januarja 1867 v Rimu, hiši grofa Vimercattija. Pri blaženem, tako piše grof v svojem dnevniku, »je bil nenehen vrvež. Ljudje so prihajali in odhajali«. Od tedaj se je don Bosko med svojimi postanki v Modeni z vso zaupljivostjo ustavljal pri njem, znamenje, da njuno rimsko srečanje ni bilo nekaj bežnega. Plemeniti gospod se je čutil počaščenega z njegovimi obiski, kakor je to razbrati iz njegovih zapiskov.

³ Pismo don Bosku, Modena, 2. januar 1877.

⁴ Ti fantje so: Tomasi Giovanni Battista, Cannas Antonio, Scalas Giovanni, Matta Felice, Cossu Luigi.

licali don Boska na Sardinijo, je prišla od jezuita patra Porquedduja da Genoni. Ta je širil pobožnost do Marije Pomočnice, in če je dobil dečke dobre volje, jih je priporočal don Bosku. Don Bosko jih je sprejel bolj kot rokodelce in kot Marijine sinove, me drugimi tudi don Atzenija. Zaskrbljen zaradi vedno manjšega števila duhovnikov, je Genoni že več let spodbujal škofe, da bi don Bosko z njihovo pomočjo odprl enega ali več zavodov na otoku. Toda revni škofje so bili v taki stiski, da niso upali storiti ničesar v stvari, o kateri se žal tudi duhovniki niso zavedali, kako pomembna je. Ugotovil je, da je po tej plati njegovo zavzemanje, ki se mu je zdelo najbolj primerno za uspeh, neuspešno, in se je obrnil na laike, prepričan, da se bodo sčasoma tudi duhovniki zavedali resnosti položaja. Med temi je bilo nekaj navdušenih pa tudi bogatih, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri tako svetem delu.

Za to misel je izvedel neki gospod, ki je takoj obljubil svoje sodelovanje. Ni želel drugega kot spoznati don Boskove pogoje za ustanovitev kakega zavoda, malega semenišča ali oratorija, kjer bi mladina dobivala dobro vzgojo in kjer bi se od malega naučili na zatajevanje in odpovedovanje, 'ki je nekaj skoraj nepoznanega', kakor je pisal pater, tako da bi se po Božji milosti kmalu vnela v njih želja za posvetitev Gospodu v duhovnem stanu. Pričakoval je od don Boska dve vrstici v odgovor, da bi se znal ravnati. Don Bosko je izročil pismo don Caglieru z opombo: »Naj se o tem razpravlja na kapitlju.« Odgovoril je, da je za zdaj nemogoče, vendar naj mislijo na potrebna sredstva, to je na 'hišo in kos kruha'. Pater je odgovoril s prošnjo, da bi mu natančneje razložili, kaj pomeni kos kruha. Zdi se, da drugi odgovor ni bil nič kaj spodbuden. Zdi se pa tudi, da ta pater ni bil človek, ki bi se ustavil na pol poti, zlasti če je šlo za Božjo stvar. Res je našel hišo: zavod očetov piaristov, ki je postal last občine Isili, ta pa je bila pripravljena odstopiti ga, če bi tam ustanovili zavod za vzgojo in pouk. Občinska uprava je ponujala don Bosku poslopje z dohodkom dva tisoč lir in še kaj. »Ne govorite mi,« je pisal pater don Bosku, »da nimate ljudi: iščite, brskajte, grabite, sprejmite in za vsako ceno pošljite. Koliko dobrega! Kako lepa Patagonija!«

Ponudba je bila dana samo napol uradno. V občinskem svetu je predlog predstavil svetovalec Giovanni Zedda, in to po naročilu svetovalca in poslanca iz Isilija Pietra Ghianija Mamelija, ki je govoril z don Boskom najverjetneje v Rimu. Svojim svetovalcem je povedal, »da neki duhovnik Bosko s celine namerava odpreti na Sardiniji zavod za gimnazijski, tehnični, in če je treba, tudi osnovni pouk s pogojem, da občina poskrbi za poslopje in plača na leto štiri tisoč lir.« Župan Antioco Porceddu je podprl predlog in govor sklenil z naslednjimi besedami: »Zadostuje mi, da je to načrt duhovnika Boska, ki ga dobro poznam in ga sprejemam.« Občinski svet je po kratkem pogovoru enoglasno sprejel

predlog za začetek dogovarjanja. Tudi pokrajinski svet je odločitev odobril.⁵ V pismu z dne 24. maja je pater jezuit ponavljal: »Za božjo voljo, dragi moj don Bosko, storite vse, kar morete, da bo ta stvar uspela. Potrebe na Sardiniji so veliko večje kot v Patagoniji, saj nimamo niti enega zavoda ali semenišča, v katerem bi mogli vzgajati kakega fanta, ki bi kazal utemeljeno upanje na uspeh.«

Blaženi je stvar premišljeval in čakal, da bi ugodne okoliščine omogočile nadaljnje delovanje. V Isiliju so se zadovoljili s to obljubo pet mesecev, nato pa je župan ponovno pisal. Don Bosko je po don Durandu, ki je bil pristojen za odpiranje novih hiš, izrekel svetovalcem zahvalo za toliko dokazov zaupanja. Rekel je, da bi z najboljšo voljo stvari že uredili, če ne bi bilo premalo osebja. Upa pa, da bo to, česar ne more narediti takoj, storil pozneje. Za zdaj je prosil za sporočilo, kako daleč je Isili od najbližje železniške postaje, koliko gojencev lahko sprejme poslopje in ali je tam dvorišče in vrt. Župan je poslal zaželeno podatke.

Šolsko leto se je že začelo in zato ni bilo potrebe, da bi zadevo gnali naprej. Ker ni bilo nobenega glasu iz Turina, je župan v imenu občinskega sveta 22. aprila 1880 ponovno goreče prosil don Boska, da bi poslal v Isili svojega predstavnika, da bi si vse ogledal in bi se dokončno dogovorili. Pripomnil je, da bodo oni poravnali stroške za potovanje. Tako sta pretekli dve leti in medtem se je zamenjal občinski svet. Novi župan Antonio Cicalò je zadevo ponovno vzel v roke: Izrazil je čustva vseh svojih sodelavcev in ponovno prosil, da bi zavod čim prej sprejeli.⁶ Vendar trenutek ni bil najbolj primeren. Zato se je o Isiliju govorilo šele po ustanovitvi zavoda v Lanuseiju, sedežu okraja. Zdi se, da je don Boskova neodločnost kljub toliko lepim obljubam preveč zavlačevala zadevo. Treba pa je povedati, da so se v zavod piaristov naselili občinski uradi in vladne pisarne in se tam počutili kar dobro. Zato ni bilo ravno primerno, da bi prišel don Bosko in skušal nove prebivalce izriniti iz njihovih prostorov.

PISOGNE

Obilna dokumentacija, ki obsega dopisovanje s Pisognejčani od 1878 do 1886, dosega svoj višek leta 1879. Pisogne so naselbine v škofiji in pokrajini Brescia na začetku doline Valle Camonica na vzhodni obali jezera Iseo. Tu je bil zavod, ki ga je l. 1822 ustanovil duhovnik Giacomo Mercanti in je nosil njegovo ime. V njem je bila osnovna šola in do leta 1865 tudi gimnazija. Zaradi pomanjkljivega vodstva in zaradi političnih razmer je zavod propadel. Ker je bilo delo Božjega služabnika don Boska poznano tudi v teh krajih, je škof msgr. Giacomo Corna Pellegrini, doma iz Pisogneja, mislil na don Boska, ki bi mogel dvigniti

⁵ Zapisnik z dne 29. aprila 1879 s poznejšimi pripisi.

⁶ Pismo, Isili, 13. december 1882.

ugled propadlega zavoda. »V tej pokrajini Brescii, tako obširni in zelo verni,« je pisal, »ni niti enega uglednega zavoda, ki bi ustrezal potrebam časa. Zavod pod vašim vodstvom in nadzorom bi mogel storiti veliko dobrega.«⁷ Don Bosko je dal odgovoriti, da je tega leta to nemogoče, vendar se lahko upa za »prihodnje leto«.

Zavod je bil pravna oseba in ga je opravljala občina. Zato so zamisel sporočili občinskemu svetu, ki jo je z odobravanjem sprejel in se začel dogovarjati neposredno z don Boskom, prepričan o njegovih »izrednih moralnih in državljanskih sposobnostih«, zaradi katerih je bil »veleslužen in ugleden pred vso družbo«. Kot prvo so zahtevali, da mora gimnazija imeti pravico javnosti, čeprav so vedeli, da bi to zahtevalo velike žrtve. Vendar so si tisti gospodje vse to obetal »od znanega don Boskovega človekoljubja«.⁸ Don Bosko je odgovoril, da pravica javnosti zahteva prevelike izdatke. Za doseg tega cilja bi zadostovala odobritev šolske oblasti in prevzem državnega učnega programa.

Druga plat zvona pa je donela v drugačnih tonih. Don Boska so opozorili, da bi napačno poučen mogel pasti v »sršenje gnezdo težav, izdatkov in neprijetnosti«. Naslednja obvestila občinskega sveta so potrdila ta zaupna sporočila. Rečeno je bilo, da bi načelni prevzem obveznosti zahteval določitev posameznosti, ki pa bi jih bilo »veliko in zelo različnih«⁹ in jih ni mogoče določiti z dopisovanjem. Zato so imenovali poseben odbor dveh članov, od katerih je bil škofov brat, da bi se osebno dogovarjali. Iz Rovata so prihajale drugačne novice: Tam bi želeli imeti obrtne šole, sprti so z Pisognejem, ker je tam doma mrzlica, gnezdo sporov pa je občinska uprava, ki je kriva propada zavoda Mercanti. Poleg tega je bil preblizu zavod v Lóvereju, kar je tudi dajalo misliti. Vodstvo zavoda v tem mestu se je balo konkurence, zagnalo je vik in krik in se ponudilo, da bi zavod Mercanti sprejelo kot svojo podružnico. Oba kraja, sicer blizu drug drugemu, sta spadala pod dve različni pokrajini: Pisogne pod Brescia, Lóvere pa pod Bergamo. Končno je šolski inšpektor, ki je kot liberalec vprašal za pojasnila svoje turinske kolege, onemogočil nadaljnje razgovore in je celo občinski upravi pisal o don Bosku sramotilna pisma, ki pa jih župan ni dal prebrati javno na zasedanju občinskega odbora.

Don Cagliero in don Durando sta se ob vrnitvi s potovanja po Italiji 3. aprila ustavila v Brescii in bila gosta pri škofu, kjer sta tudi sprejela odposlanca iz Pisogneja. Med drugim sta omenila neustrezno higieno, kar je za razvoj vzgojnega zavoda zelo pomembna. Izrazila sta tudi prepričanje da zaradi pomanjkanja osebja za prihodnje leto ne bi bilo mogoče misliti na odprtje zavoda, poleg tega pa je bilo treba izpolniti že sprejete obveznosti. Ko sta slišala zavzete besede

⁷ Pismo, Pisogne, 8. oktober 1878.

⁸ Pismo občinskega odbora, Pisogne, 15. november 1878.

⁹ Pismo, 2. januar 1879.

škofa in obeh predstojnikov, sta zato, ker nista pooblaščenca, da bi o čemer koli odločala, temveč samo nadrejenim, prepustila odločitev don Bosku na osnovi poročila, ki ga bosta podala.

Iz Turina so odgovorili, da načelno sicer prevzemajo vodstvo zavoda, vendar za prihodnje šolsko leto še ne bi bilo mogoče misliti na odprtje. Tedaj je občinski svet po poročilu obeh predstavnikov sklenil don Boska prositi za duhovnika, ki bi prevzel vodstvo zavoda. Vendar so v Turinu mislili, da bolje stvar premisliti in počakati. Končno so izdelali dogovor, ki je podoben tistemu iz Randazza, ki ga bomo obravnavali v naslednjem poglavju. Tako je prišlo leto 1881, ko se je novo odposlanstvo odpravilo v Turin, da bi se dogovarjalo z don Boskom. Dogovorili so se, da bo en salezijanec v spremstvu šolskega strokovnjaka prišel v Pisogne, si ogledal zavod in okolico in določil, kaj je treba storiti. Svet je čutil dolžnost, da se je zahvalil don Bosku, tudi za prijazen in ljubezniv sprejem njihovih odposlancev v Oratorij. Vendar do obiska ni prišlo. Nasprotovanje proti dogovoru z Randazzem so upravičila tolike bojazni in resne zaplete za prihodnost. Zato je don Bosko, ko je bil mimogrede v Firencah, dal don Rui navodila, da želi biti svoboden in da opušča nadaljnje dogovarjanje. Od 1892 do 1905 so sledili še štirje novi poskusi, pa vendar brez uspeha. Res je, da zavod v Lóvereju, ki je prešel v laiške roke, ni mogel več vplivati na dogovore. Ostalo pa je še vedno nepotrebno vmešavanje občinske uprave v vodstvo zavoda, kar je ravnatelj vezalo roke.

MONTEROTONDO

V Rimu je don Bosko na začetku leta 1873 sprejel na obisk kanonika Gerarda Procaccija, župnika pri sant'Illariu v Monterotundu. Obljubil mu je, da bo poslal iz Magliana don Daghera, da bi si ogledal poslopje, ki ga je želel zaupati salezijancem, da bi tam odprl občinske šole in pozneje gimnazijo. Princi Boncompaghi so v soglasju z njegovo eminenco kardinalom Biliom, tamkajšnjim škofom, in s privolitvijo občinskega vodstva želeli prihod don Boskovih sinov v tisti kraj. Bili so prepričani, da bi ustregli veliko staršem. Princ oče je rad ponavljal, da je velik don Boskov prijatelj. Don Daghero je šel pogledat in poročal. Njegovo poročilo je bilo *undequaque* [v vsakem pogledu] naklonjeno. Župan se je takoj lotil zadeve z namenom, da bi odpustil laiške učitelje, do česar je imel pravico, in jih zamenjal z redovniki. Sin Ugo Boncompagni se mu je pridružil v prošnji don Bosku, da ne bi odlašal.¹⁰

Don Durando je v njegovem imenu odgovoril, da za zdaj to ni mogoče, vendar daje upanje na »prihodnje leto«. »Odložite izpolnitev na prihodnji čas, vendar naj se takoj sklene pogodba, med drugim tudi zato, ker se bližajo volitve

¹⁰ Pismo, Foligno, 20. maj 1879.

in je nevarnost, da občinski svet ne bo ves sestavljen iz zdravih članov kakor dosedanj. Iz Turina so obljubili, da bodo storili, kar bo v njihovi moči, vendar so se izogibali vsake besede, ki bi jo mogli imeti kot obveznost. Ta odgovor so imeli za vljudno zavrnitev in o zadevi niso več govorili. Leta 1911 je Boncompagni, sin, že duhovnik in prelat, ponovno prosil don Albera, ki pa je zaradi pomanjkanja osebja odbil ponudbo. Biti odvisen od občinskih uprav majhnih mest, kjer se stranke prerekajo za vsako malenkost in na škodo kakega tretjega, je lahko vir nenehnih težav. Ni bilo mogoče predvidevati, da bodo stvari stekle po tej poti, saj je blaženi dejal imenovanemu kanoniku: »Če je don Dagherovo poročilo stvari v prid, je stvar sklenjena: vse je odvisno od tega, kar bo on poročal.« Niti don Daghero ni v svojem dolgem poročilu slutil vseh neprijetnosti.

ACIREALE

Msgr. Gerlando Maria Gennuardi je bil prvi sicilski škof, ki se je dogovarjal z don Boskom, da bi v svojem škofijskem mestu imel salezijance. Ko se je opravičeval zaradi svojega tolikšnega siljenja, je pisal: »Kaj hočete, moj dragi gospod,¹¹ če mi je gospod Bog vtisnil v glavo misel, da mora biti uboga mladina našega mesta rešena prav s pomočjo Oratorija sv. Frančiška Saleškega!« Odločno je že podprl prošnjo za Randazzo, ki je tudi bil v njegovi škofiji. Toda nadvse drugo je postavljaj svoj Acireale. Nameraval je ponovno odpreti zavod San Martino, ki so ga nekoč vodili duhovniki in je bil potem zaprt. Stvari so uredili tako, da so stavbo prepustili don Bosku za majhno najemnino. »V ta namen,« je monsinjor nadaljeval, »boste razumeli moje veselje v lepem upanju, in ne da bi izgubljali čas, sporočam vaši uglednosti in vse priporočam vašemu dobremu srcu, vaši gorečnosti, vašim molitvam pod varstvom premogočnega Srca Jezusovega. Te dni bom začel opravljati devetdnevnic v ta namen. Vi pa odločite in mi pišite. Toda če bi želeli postaviti prvi šotor za svojo družino tukaj na Siciliji, v tem mestu, bi morali sami priti sem, kjer boste poleg mojega ubogega srca ob vsakem času in ob vsakem dnevu dobili odprt tudi moj škofijski dvorec.«

Don Bosko ni šel osebno, temveč je poslal svoja osebna odposlanca don Cagliera in don Duranda. Ta dva sta na svojem krožnem potovanju po Italiji priplula na Sicilijo, se napotila v Acireale, kjer sta si ogledala poslopje in ugotovila, da je primerno za zavod. Potem se je monsinjor ob svojem obisku v Rimu *ad limina* odpravil v Valdocco, da bi se pogovoril z blaženim. Od teh pogovorov smo zvedeli samo za eno nadrobnost. Občinska uprava v Acirealeju je dodeljevala zavodu San Martino letno podporo dva tisoč lir. Škof je dosegel, da bo občinska uprava ponovno podeljevala to podporo, kakor hitro bi prišli salezijanci. Škof je celo upal, da bi to vsoto podvojili, če bi salezijanci odprli tudi licej. Le

¹¹ Pismo, Acireale, 26. oktober 1878.

don Bosko bi moral sprejeti uradno stališče in vložiti prošnjo za obe podpori. Don Bosko je naslovil na župana naslednje pismo.¹²

Velespoštovani gospod!

Ugledna oseba iz vašega mesta mi je ob obisku Oratorija sv. Frančiška Saleškega izrazila željo lastnikov nekdanjega zavoda San Martino, da bi moji duhovniki prevzeli vzgojo in pouk v tem zavodu za celo srednjo šolo.

Ker želim, kolikor je to odvisno od mene, v bolj ali manj kratkem času ustreči temu častivrednemu povabilu, in ko sem zvedel, da je vaša uglednost skupaj z vašim uglednim sosvetom z namenom, da bi pospešila odprtje zavoda, pripravljena dajati letni prispevek tej občinski ustanovi, bi vam bil nadvse hvaležen, če bi mi odločno podali svoje namene tega častivrednega občinskega sveta glede na omenjeno zadevo. Imam čast, da se smem imenovati v globokem spoštovanju vaše uglednosti ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. junij 1879

Občinski svet je odobril prispevek 4.000 lir, ko bodo salezijanci v Acirealiju odprli od države priznani licej. Ta zadnji stavek je moral don Boskovim ušesom slabo zveneti. Vendar se zadeva ni nadaljevala, ker je ubrala čisto drugo smer. Da je padel v vodo prvotni škofov načrt, je nemalo pripomoglo dejstvo, da so filipinci odprli zavod San Michele. Zato je monsinjor 1880 predložil nov načrt. Njegovo škofijo je l. 1872 ustanovil papež Pij IX. Ker pa je država še ni potrdila, tudi semenišča ni mogel odpreti. Ko pa je vlada l. 1880 potrdila novo škofijo, je monsinjor takoj začel razmišljati o malem semenišču in ga v soglasju s svojim kapitljem ponudil v vodstvo don Bosku. Začeli bi z osnovno šolo in gimnazijo v laiškem smislu semenišča-konvikta ali škofijskega konvikta. Don Bosko je bil takoj pripravljen razpravljati o tem novem načrtu, potem ko so opustili prejšnjega.

Najprej je izrazil željo, da bi za izhodišče pogajanj vzeli dogovor iz Magliana. Poleg tega je želel, da bi bili gojenci pri bogoslužnih opravilih in pri javnih nastopih oblečeni kot kleriki. Kapitlju je to ugajalo in semeniško vodstvo je to upoštevalo pri izdelavi dogovora. Toda, ko so načrt izdelali, se je pokazalo, da se je vse zelo oddaljilo od zamisli blaženega in njegovega kapitlja. Obilno dopisovanje s škofom je trajalo do julija 1881. Škofijski kancler kanonik Michele

¹² Monsinjur je poslal don Bosku pismo, ki ga je pisal županu: »Ko sta prišla dva duhovnika z namenom, da bi ugotovila razmere za ustanovitev vzgojnega zavoda za naše okrožje, so nekateri družinski očetje izrazili željo po salezijanskem zavodu v Acirealeju. Ker želim podpreti njihove upravičene želje in ker vem, da je občinska uprava sedaj razpuščenemu zavodu (nekdanji zavod San Martino) naklanjala letno podporo 2.000 lir za gimnazijo in bi bila pripravljena plačati tudi 4.000 lir, če bi ustanovili licej, vprašujem to občinsko upravo, ali je pripravljena priskočiti mi na pomoč s to vsoto, da bi v letu 1880–81 odprli zavod za pouk in vzgojo sinov omenjenih očetov.« (Pismo, 28. maj 1879)

Mendola in škofov tajnik don La Spina sta prišla v Turin, da bi razčistili stvari in odpravili težave.¹³ Toda kljub najboljši volji obeh strani vrhovni kapitelj ni dal svojega soglasja, ker stvari niso bile zadosti razjasnjene in proste vsakršnih bodočih zapletov.¹⁴ Škofu je bilo zelo hudo. Toda prelat izredne kreposti je vedno zelo cenil don Boska in njegove naslednike in je izkoristil vsako priložnost, da je izrazil svoje zadovoljstvo, da je z zavodom v Randazzu v njegovi škofiji odprla vrata salezijanska družba na Siciliji.

CATANIA

Pravzaprav je Catania eno leto pred Acirealom prosila don Boska, da bi tja poslal svoje salezijance, vendar do resnega dogovarjanja ni prišlo. Med tamkajšnjim klerom je bilo veliko sotrudnikov. Duhovnik Rosario Riccioli, rektor semenišča, je naredil korak naprej, naročil je duhovnikoma Contessi in Scavoneju di Agira, ki sta šla v Turin, naj se dogovorita z don Boskom. Blaženi je svetoval, da naj bi se najprej dogovorili z nadškofom Dusmetom. Naslednje leto je kanonik Cesàreo naredil še korak naprej tako, da je pisal Božjemu služabniku: »Popolnoma sem odločen, da ne samo jaz, temveč tudi kak drug duhovnik, da bi namenili temu cilju (ustanovitvi zavoda za rokodelčke v Catanii) nekaj našega imetja. Ker je ta naša odločitev s časom dozorela, bi radi, da bi zaživela še za časa našega življenja in v trenutku, ko sovražnik človeškega rodu skuša razkristjani ti toliko uboge mladine.«¹⁵ Vse se je končalo v tem mestu, ki je bilo določeno, da bi postalo središče obsežnega in uspešnega delovanja don Boskovih sinov na sončnem otoku. Da ne bi česa opustili, naj povemo, da je msgr. Guttadauro, škof v Caltanissetti, razmišljal, da bi l. 1877 ustanovil sirotišnico za deklince pod vodstvom hčera Marije Pomočnice, vendar je tudi to bila le pobožna želja.

RIM

Niti leta 1879 ni prišla toliko zaželena ura ustanovitve zavoda v Rimu. Ne le ena, dve hiši sta razglašali pripravljenost za maj tega leta. Ena, blizu cerkve Santi Quattro, naj bi postala malo zavetišče za rokodelčke in naj bi dobila ime svete Družine, druga, v Trastevereju, naj bi postala obrtna šola in jo je hotel papež. Zaposlili so takoj duhovnika, ki bi bil sposoben voditi prvo, in se začeli dogovarjati o obeh. Za prvo naj bi bilo zbranih že zadosti denarja za začetne potrebe, za drugo pa bi vse stroške plačal papež. Tako je poročal msgr. Jaco-

¹³ Prinesla sta don Bosku škofovo pismo, ki se je začelo z napisom: *Charitas Christi urget te!* [Krištusova ljubezen te podžiga]. Blaženi je ob klicaju zapisal *et don Rua* [in don Rua] itn. in je pismo oddal don Rui, da bi ga predložil vrhovnemu kapitlju.

¹⁴ Dodatek, št. 40.

¹⁵ Pismo, Catania, 22. maj 1879.

bini¹⁶ in vrhovni kapitelj je novico sprejel v vednost kot poseben dokaz Božje previdnosti. Za voditelja dogovorov so imenovali don Monaterija, ravnatelja v Albanu. Naročeno mu je bilo, da naj sprašuje, posluša, si ogleduje in poroča, ne da bi dal kakršno koli zagotovilo. »Letos smo privolili že v toliko hiš,« je don Barberis pisal v don Boskovem imenu, »vendar teh dveh v Rimu ne smemo izpustiti iz rok, ker v Rimu potrebujemo naše središče.«

Poročilo don Monaterija je kmalu prišlo. Vendar novice niso bile take, kot bi si želeli. Ideje Rimljanov so bile *toto caelo* [popolnoma] različne od don Boskovih. Želeli bi, da bi poseben odbor imel vso oblast v svojih rokah ter se vmešaval tudi v notranje vodstvo in upravo, tako da bi bili salezijanci ponižni služabniki vseh. Ta odbor, že izbran in sestavljen, je izročil don Monateriju osnutek pravilnika, ki naj bi ga sprejeli. Don Monateri je dejal odboru, da vrhovni kapitelj ne bo nikdar sprejel takega pravilnika, in je predlagal načrt, ki bi ga mogli sprejeti obe strani. Vendar je govoril vetru in je moral poslati v Turin neizprosni predlog. Kapitelj je popolnoma odobril don Monaterijev načrt in z vsemi glasovi zavrnil drugega. Učinek je bil tak, kakršnega so vsi pričakovali: na vse sta legla molk in pozaba.

Vendar še ni bila izrečena zadnja beseda za San Michele v Rimu.¹⁷ Princ Gabrielli, predsednik državnega odbora, ki je upravljal zavod, je meseca julija izrecno povabil don Boska, da bi prevzel celotno moralno in disciplinsko vodstvo, in dejal, da bi si štel v čast, če bi kljub kričanju ulice mogel v času svojega predsedovanja izročiti vodstvo zavoda v njegove roke. Videli smo, v kakšno žalostno stanje je padel ta zavod, za katerega so papeži dajali denar in svoje skrbi. Največja težava, s katero se je don Bosko soočil, je bila pomanjkanje samostojnosti. Princ, ki je storil vse mogoče in nemogoče, da bi odpravil to težavo, je zagotavljal, da bi bili salezijanci glede discipline popolnoma samostojni in neodvisni. Don Bosko je odgovoril, da se načelno strinja in da se čuti počaščenega zaradi zaupanja, ki ga je deležen. Njegova zamisel je izražena v dopisu, ki ga je poslal princu¹⁸ v odgovor.

Veleugledni gospod princ Gabrielli!

Nekaj neodločljivih poslov mi je preprečilo, da vam nisem takoj odgovoril na vaše spoštovano pismo z dne 4. tekočega meseca.

Naj začnem svoje pisanje z zahvalo vam in celotni upravi zavoda San Michele, ki se je ljubeznivo obrnila na Družbo sv. Frančiška Saleškega za službo v vašem slavnem zavodu.

Želel bi, da bi ta uprava dosegla svoj cilj in da bi ji jaz mogel pomagati pri njegovem

¹⁶ Pismo don Bosku, Rim, 7. maj 1879.

¹⁷ Prim. zgoraj, str. 50.

¹⁸ Naj smo se še toliko trudili, nismo mogli najti pisma, ki ga je princ pisal don Bosku. Zaradi številnih don Boskovih popravkov se zdi, da gre za končno besedilo.

uresničenju. Zato bo prav, da razložim svoje stališče do bistvenega dela vašega pisma: vodstvo fantov in njihovo neposredno odvisnost in nadzor.

Ta osnova je sprejemljiva načelno, jaz pa bom skušal obrazložiti podrobnosti.

1. Uprava vodi vse, kar se tiče financ, osebja, nakupa, prodaje, gradnje, popravila in podobno.

2. Duhovnik Bosko bo poskrbel za ravnatelja, ekonoma, prefekte, vratarja, mojstre, učitelje, služabnike v tolikem številu, kot bo potrebno za zagotovitev discipline, moralnosti in strokovnega napredka gojencev. Za vse to osebje bo določena ustrezna vsota za vsakega posameznika in na splošno.

3. Uprava bo dala na razpolago bodisi dnevni bodisi mesečni prispevek glede na število fantov, ki jih bo sprejel zavod.

4. Notranji ravnatelj je odgovoren za zavod v celoti in sprejema gojence po pravilih, ki jih je treba postaviti.

Isti ravnatelj je pripravljen ohraniti v dosedanjih službah služabnike in mojstre, če bo uprava ugotovila njihove zasluge in ustreznost.

Na tak način bi uprava imela vse prednosti glede financ, ohranila bi namen zavoda in imela popolno avtoriteto, medtem ko bi salezijanska družba uporabila vsa sredstva za doseg svojih ciljev. Kajti v naših ustanovah uporabljamo čisto poseben disciplinski sistem, ki mu pravimo preventivni, v moči katerega nikdar ne kaznujemo ali pretimo. Ljubeznivost, razumnost, lepo vedenje, prijaznost in nadzor so sredstva, s katerimi se dosega disciplina in moralnost med gojenci, kakor je vaša uglednost lahko ugotovila ob preučevanju pravilnika našega zavoda v Turinu, po katerem se ravnaajo vse naše ustanove v Italiji, Franciji in Ameriki.

Bilo bi mi v veliko zadoščenje, če bi vaša uglednost ali kateri drug gospod upravnik ob obisku v Turinu počastil našo hišo s svojo navzočnostjo in na osnovi tega dodal ali črtal, kar bi bilo koristneje za pravilnik San Michele a Ripa.

Na kratko sem vam obrazložil nekaj svojih zamisli. Če želite še nadrobnejša pojasnila, mi pišite. Jaz pa bom naročil kakemu prijatelju na prefekturi v Rimu ali ministristvu za notranje zadeve, ki poznajo naše razmere in vam bodo lahko dajali potrebna pojasnila, ter se dogovarjal v svojem imenu.

Prosim Boga, da bi vas ohranil pri dobrem zdravju.

*Z globokim spoštovanjem vaše ekscelence
ponižni služabnik.*

Ob taki naklonjeni pripravljenosti je princ prosil za nadaljnja pojasnila. Don Bosko je obširneje razložil svojo zamisel, in ker je bil takrat v Rimu don Durando zaradi gimnazije v Oratoriju, je njemu naročil, naj govori z njim.

Ekscelenca!

Malo sem zamudil s svojim odgovorom na ljubeznivo pismo vaše ekscelence. Kakor je razvidno iz priloženega spisa,¹⁹ ste pričakovali, da bo moja zamisel bolj določno predstavljena. Profesor Durando, naš duhovnik, bo nekaj dni v Rimu in stanuje kot

¹⁹ O vsebini tega dopisa nam ni ostala nikakršna sled. Tudi to pismo imamo samo v prepisu.

običajno v Torre de' Specchi. On je pooblaščen za obravnavanje vsega potrebnega, in če mu boste določili čas za razgovor, se bo ravnal po vaših navodilih.

Prav tako bi se lahko pogovorili z gospodom vitezom Carosiem, ki je tudi dobro poučen o naših zadevah.

Če sem prav razumel vaše želje, menim, da nisem prekoračil vašega pričakovanja. Če imate kake pripombe, bom radi volje razmislil o njih.

Osnovno vprašanje je vprašanje svobodnega izpolnjevanja našega vzgojnega poslanstva. Glede drugih vprašanj ne bo težav.

Prosim Boga, da bi vas dolgo ohranil pri dobrem zdravju. Priporočam se vašim molitvam in se izrekam za vaše ekscelence vdanega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. julij 1879

Dogovarjanje je, kakor vse kaže, le počasi napredovalo. Blaženi si je za svojega zastopnika izbral svojega dragega prijatelja Aluffija.²⁰

Predragi gospod odvetnik!

Rad bi vam zaupal neko zadevo, pa ne vem, ali ste te dni v Rimu. Vendar vam bom vseeno obrazložil vso stvar.

Gre za to, da nameravajo našim učiteljem in asistentom zaupati dobrodelno ustanovo San Michele a Ripa. Pogovori so se že začeli in princ Gabrielli, predsednik ustanove, me je prosil, naj bi dobil koga, ki bi se za stvar zavzel in bi mu bila vaša oseba všeč.

Če torej morete in če morda niste na počitnicah, bi vam poslal prepis pogodbenega osnutka z zadevnimi navodili. Kakor vidite, se vas spominjam v vseh vaših zadevah. Vi pa s svoje strani lahko mirno uporabite mene v vsem, kar bi vam moglo biti v korist. Želim vam obilo nebeškega blagoslova in imam čast, da se izrekam za vaše ugledne ekscelence vdanega služabnika.

Alassio, 1. oktober 1879

Blaženi se je lahko samo pohvalil zaradi učinkovitega sodelovanja tega vladnega uradnika, ki je zaradi svojega položaja v notranjem ministrstvu lahko vplival na potek stvari. Vendar je zadeva zelo počasi napredovala. Don Bosko pa je imel dovolj razlogov, da jo je upočasnil. Ponovno je pisal odvetniku Aluffiju:

Predragi gospod odvetnik!

Prejel sem vaše cenjeno pismo in vas prosim, da mi oprostite, ker vas tako pogosto nadlegujem. Zadevo Zavetišča san Michele je treba obravnavati počasi. Gospod princ Gabrielli je izkušen in previden in ve, kako daleč gre poštenje. Zato smo v dobrih rokah. Vaša uglednost je dobro odigrala svojo vlogo in sedaj bomo videli oziroma boste vi videli, ali je bolje molčati ali govoriti. Prepuščam se vaši presoji.

Če bo priložnost nanesla, da boste videli imenovanega gospoda, ga, prosim, pozdravite in mu zagotovite vse moje spoštovanje in hvaležnost v želji, da bi mu mogel v čemer koli biti v pomoč.

²⁰ Prim. MB XIII, str. 552 [BiS XIII, str. 364] in zgoraj, str. 77–78.

Prosim Boga, da bi vas ohranil pri dobrem zdravju, medtem ko se imam iz vsega srca in v globoki hvaležnosti za vaše drage uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 25. november 1879

Zaradi pomanjkanja dokumentov o tej zadevi se lahko opiramo le na skromen zapisnik vrhovnega kapitlja, iz katerega je razvidno, da je bila svoboda, ki so jo namenili bodočemu ravnatelju, bolj navidezna kot dejanska. Tako npr. ne bi mogel po mili volji izbrati prefekta niti postaviti notranjega ekonoma, ki bi vodil delavnice, niti nastaviti salezijanskega vratarja, ki bi bil pod njegovim vodstvom. Dogovarjanje so upočasnili in ga končno prekinili. Koristno pa je bilo dejstvo, da so se v Rimu pogovarjali s salezijanci in je vlada zaupala vanje v tako pomembni stvari.

MONTEFIASCONI

Poleg teh ustanov, iz katerih ni bilo nič, je še nekaj takih, ki se niso prijele. Nujna potreba po osebju ni dopuščala don Bosku možnosti, da bi puščal soproto tam, kjer so se slabo počutili, kjer so bili odvisni od dobre volje drugih in ni bilo upanja na izboljšanje. V mislih imamo postojanke Montefiascone, Albano in Ariccio, ki jih je blaženi sprejel bolj zaradi visokih osebnosti in glede na Rim kakor iz prepričanja, da bi mogli tukaj za stalno ostati.

V Montefiasconeju je bil don Guidazio kot riba na suhem.²¹ Njegov položaj se je zaostрил potem, ko je pokazal kot neuresničljivo zamisel liceja s salezijanskimi profesorji. Od takrat so se ohladili odnosi tako s škofom kakor z rektorjem. Vendar pri tem niso najmanj dvomili, da bo nadaljeval svoje delo v semenišču. Govoriti samo o možnosti odhoda bi pomenilo priziv na papeža. Ker je Leon XIII. zelo cenil msgr. Rotellija, bi morali računati s papeško prepovedjo. Na koncu šolskega leta so don Guidazia poklicali v Turin, da bi si izboljšal zdravje, ker se ni počutil dobro. Pozneje so škofu omenili, da se je don Bosko obvezal samo za eno leto in se je zato čutil svobodnega, da don Guidazia določi za drugo delovno mesto. Če bi bilo nujno, bi poiskal in z lahkoto našel zunanega profesorja, da bi ga svetoval predstojnikom tega semenišča. Od podnamestnika tajnika Državnega tajništva je takoj prejel vroče priporočilo, da bi preklical ukaz in takoj poslal don Guidazia na njegovo staro mesto v semenišču v Montefiasconeju ter tako škofu prihranil veliko nevšečnost in papežu žalost. Don Bosko je v teh razlogih uvidel pobožno pretiravanje, zato ni odstopil od svoje odločitve.

²¹ Prim. MB XIII, str. 692 [BiS XIII, str. 210].

ALBANO IN ARICCIA

Tudi v Albanu in v Aricci so se don Boskovi sinovi zelo slabo počutili. Ko se je kardinal Di Pietra, ki je poklical v svojo škofijo salezijance, preselil na škofijski sedež Ostije in Velletri in ko je malo pozneje umrl njegov naslednik kardinal Morichini, ki sta imela salezijance rada kot svoje sinove, pa salezijanci pri novemu škofu niso bili več dobrodošli. Njegova eminenca Morichini je imel salezijance tako rad, da je hotel, da so ga ob nesrečnem padcu zanesli v salezijansko hišo. Prišel je v času pevske vaje. V njegovi navzočnosti so izvedli *Siroto* don Cagliera. Pesem ga je tako ganila, da ni mogel zadržati solz. Sledil mu je kardinal D'Hohenlohe, ki je nad vse slovesno prevzel škofijsko stolico. Na slovesno kosilo so povabili tudi don Monaterija. Toda na obisku, ki sta ga pri kardinalu opravila don Monateri in še neki drug salezijanec, je bilo vse ledeno mrzlo. Ko ga je pozneje šel pozdravit don Trione v spremstvu nekega škofijskega duhovnika, je bil sicer prijazno sprejet, vendar ni niti z besedico omenil ne don Boska ne salezijancev. Vse je potrjevalo prepričanje, da ima težke predsodke proti salezijanski družbi. Pripadnik rosminijanske šole je prišel v stik z msgr. Gastaldijem. Ko je eden izmed salezijanskih zaupnikov preizkušal razpoloženje, ali bi don Bosko smel v Albanu odpreti zavod, je pokazal odločno nasprotovanje. Med svojimi duhovniki ni našel nikogar, ki bi govoril v prid salezijancem. Ti duhovniki, ki niso nikdar gledali s prijaznim očesom *buzzurrijev* [severnjakov], so se zadnje čase tiho borili proti njim. Še tako neznamen pripetljaj bi lahko bil kaplja čez rob kozarca. Tak pripetljaj je bila nesrečna klofuta, ki jo je dobri don Montiglio, ko mu je pošlo potrpljenje, pripeljal v šoli nekemu porednemu semeniščniku. To je povzročilo prerekanje, babje čenče in zakristijska obrekovanja. Za sobratje v Aricci se je tem neprijetnostim pridružilo še neustrežno stanovanje, ki je bilo neugodno, nezdravo, majhno ter polno nemira in ropota zaradi občinskih uslužbencev in strank, ki so prihajale po opravkih. Na ponovne prošnje za kako izboljšavo so odgovarjali z nejasnimi obljubami. Zadolžena občinska uprava ni imela denarja in tako niti enim niti drugim ni bilo več mogoče nadaljevati v takih okoliščinah.

Še dobro, da sta don Cagliero in njegov popotni spremljevalec pri njih preživela pustne dni. V svojem poročilu don Bosku je don Cagliero pisal: »Če pomislimo na nujne prošnje za odprtje zavodov in na nikakršno možnost, da bi ga odprli v Albanu, se nam tukajšnje osebje dozdeva popolnoma neizrabljeno. Tisto malo dobrega, ki ga delajo naši sobratje na teh dveh bratskih hribih, bi lahko opravili tudi tukajšnji krajevni duhovniki. Sadovi dela teh sobratov so zelo skromni, čeprav je urejeno in velikodušno in bi v drugačnih okoliščinah rodilo veliko obilnejše sadove.«²² Malo pozneje so pozvali don Monterija, da

²² Pismo, Acireale, 3. marec 1879. Prim. tudi *Bollettino Salesiano*, avgust 1879, str. 7–8.

naj v imenu salezijancev v Albanu da odpoved kardinalu škofu, kar je ta takoj sprejel. Podoben ukaz je od občinske uprave v Aricci prejel tudi don Gallo, ta se je sicer obotavljala, vendar se je morala vdati.

Obotavljanje občine je imelo svoje razloge. Dekan in člani občinskega odbora so se tajno dogovarjali z laičnimi učitelji. Ker si jih niso mogli pridobiti, so se znašli kot ribe na suhem. V takih okoliščinah ni bilo več prostora za salezijance.

V Albanu sta od semeniških konviktovcov ostala samo dva. Kleriki, ki so morali skupaj z učenci vseh vrst obiskovati državne šole z ateističnimi učitelji, so se znašli v težavnem položaju. Zaradi vseh teh razlogov so morali semenišče zapreti in je ostalo zaprto do današnjega dne.

Prebivalstvo obeh krajev pa je imelo salezijance zelo rado, tako zaradi dušnega pastirstva kot zaradi slovesnih obredov, ki so jih opravljali, in zaradi izredne zavzetosti za njihove otroke v šoli. Fantje so imeli salezijance tako radi, da jih je bila hiša vedno polna. Še živeči salezijanci so to naklonjenost prebivalstva in mladine vedno čutili. Ko so potem prišli v bližnji Genzano novi salezijanci, so ti nekdANJI prijatelji še vedno žalovali zaradi odhoda njihovih nekdANjih dušnih pastirjev in vzgojiteljev iz *Castelli Romani* [Rimski gradovi].

13. POGLAVJE

V LETU 1879 ODPRTI ZAVODI

V PISMU ZA NOVO LETO 1880 je blaženi don Bosko pri naštevanju hiš, ki so bile odprte preteklo leto, postavil na prvo mesto poljedelsko kolonijo v Saint-Cyru. Dejansko je hiša začela delovati 10. junija 1879, ko so jo vzeli v posest in so hčere Marije Pomočnice prevzele vodstvo ubogih deklic, ki so se posvečale poljedelstvu. K temu nimamo kaj dodati. Vse je povedano v prejšnjem in tem zvezku.

SAN BENIGNO CANAVESE

Zavod, ki je moral vzeti pomembno vlogo v zgodovini salezijanske družbe, je bil odprt poleti 1879 v San Benignu Canavese. S to ustanovo je don Bosko vso svojo življenjsko moč in gorečo pobožnost pripeljal v zgodovinsko okolje, kjer je v skritem zatišju stoletja cvetela pobožnost, učenje in delavnost številne družine benediktinskih menihov. Okoli svetega bivališča se je kakor na mnogih drugih krajih sčasoma razvilo veliko naselje, ki se je po opatiji imenovalo San Benigno di Fruttuaria. Ustanovil jo je leta 1001 menih Guglielmo di Volpiano, nekdanji opat v samostanu San Benigno v Dijonu in ustanovitelj štiridesetih samostanov, ki so ga zaradi svetosti in učenosti slavili v številnih krajih krščanske Evrope. V srednjem veku je pomen opatije toliko narastel, da je postala glava tridesetim drugim opatijam in je opravljala tudi svetno pravosodje ne samo v Italiji, temveč tudi v Franciji, Avstriji in na Korziki, kajti papeži, vladarji in fevdalni gospodje so opatijo obdarovali z mnogimi vasmi, gradovi in posestvi.

Pravo ognjišče kreposti in znanosti je dalo Cerkvi dva papeža – Inocenca IV. in Siksta IV. Petero savojskih princev je opravljalo opatsko službo. Na njenih začetkih je k njeni slavi veliko prispeval tudi kralj Ardoino, ki je strt od političnih bojov iskal miru, oblekel kuto sv. Benedikta in vztrajal vse do konca dni v strogoosti meniških pravil. Spomina nanj čas ni izbrisal, temveč še danes, po devetih stoletjih, živi v ljudskem izročilu.

Ko so proti koncu petnajstega stoletja opatijo spremenili v komendo, se je začel propad.¹

Imenovanje komendarnih opatov se je nadaljevalo tudi, potem ko ni bilo več menihov in so zadnjo zemljiško posest prevzeli savojski knezi. Zadnji komendarni opat, ki je duhovno vodil opatijce, je bil slaven kardinal Amedeo delle Lanze, ki je umrl leta 1738 in zapustil živ spomin nase zaradi svoje gosposke radodarnosti in gorečnosti dobrega prelata. Po njem so opatijsko zemljo vključili v škofijo Ivreo. Zadnji udarec je opatiji zadal zakon z dne 15. avgusta 1865, po katerem je uprava dohodkov prešla v sklad za bogočastje, imetje pa v državno last. Končno je opatija 1877 s kraljevim ukazom postala narodni spomenik, ki ga je državna uprava prepustila v varstvo občini. Take so bile pravne razmere tega svetega kraja, ko naj bi ga zaupali don Bosku.

Zamisel, da bi poklicali don Boska, je prišla od župnika don Bononeja in je ob prvem poskusu propadla, bila pa je uspešna pri drugem. Naj povemo, da so očetje krščanskega nauka tu odprli zavod s pravico javnosti in da je v sosednji hiši neki duhovnik imel pomožno šolo za reveže. Toda 1867 so očetje zaradi spora z občinsko upravo kraj zapustili. Odšel pa je tudi duhovnik, ki je vodil šolo. Tedaj je teolog Bonone predlagal don Bosku, da bi on vse prevzel in ustanovil svoj zavod. Don Bosko je odgovoril, da rade volje sprejema župnikov predlog, da se pa mora dogovoriti s škofom v Ivrei, to je msgr. Morenom. Prepričan, da glede tega ne bo nikakršne težave, je Benone šel k monsinjorju in mu zaupno kot star prijatelj predložil primer. »Nikdar ne bom dovolil, da bi v mojo škofijo prišel don Bosko.« Razočaran zaradi nepričakovanega odgovora se je teolog umaknil in ni ostal na kosilu v škofiji, kakor je to storil ob drugih priložnostih, ko so ga pot in opravi pripeljali v sedež škofije. Nato jo je škof v upanju, da bo sčasoma prešla stavba pod njegovo oblast in da bi odvrnil druge prosilce, začel popravljati in zaprosil vlado, da bi jo proglasila za narodni spomenik. Odlok o tem je prišel in škof je dal za popravila petnajst tisoč lir, kar je prav prišlo ravno don Bosku. Novi položaj stavbe je onemogočil drugim vselitev, dokler 1878 škof ni umrl. Tedaj je don Benone ponovno ponudil don Bosku, naj bi prišli salezijanci.

Don Bosko je želel prenesti v San Benigno noviciat svojih klerikov. Salezijski noviciat je prešel tri stopnje. Na začetku so novinci rasli kot v družini, se udeleževali skupnega življenja, opravljali pobožne vaje in bili udeleženi pri delu Družbe, tako da so po svojih sposobnostih asistirali fante, poučevali v šoli, katehizirali, delovali v prazničnem oratoriju, pomagali v raznih uradih in živeli v odvisnosti od hišnih predstojnikov. Za filozofski in teološki študij so hodili v semenišče. Pozneje so imeli svojo šolo in posebnega predstojnika, ki so mu bili v vsem podrejeni. To je bil don Giulio Barberis. Vendar so še nekaj let asi-

¹ Komenda je opatija, ki jo je papež izročil v uporabo kaki zunanji, cerkveni ali laiški osebi.

stirali dečke. V tem času postopnega osamosvajanja so spali v skupni spalnici, jedli v posebni obednici in imeli svoje dvorišče. Končno so bili oproščeni vsake asistence in postali samostojna skupina, ločena od drugih. Dobili so tudi svojo hišo v San Benignu Canavese, kjer je bilo vse usmerjeno v njihovo duhovno rast.

Da je don Bosko v San Benignu hotel tako hišo, je sam izrecno povedal. Vendar pa ni hotel, da bi dobila izključno cerkveni značaj, in je zato sprejemal tudi fante obrtnike in uvedel delavnice, ki bi koristile tudi domačim potrebam.² Kako modra je bila ta njegova odločitev, se je pokazalo, ko je občinska uprava hotela don Bosku prepustiti stavbo in je kraljeva prefektura iz Turina pred dokončno odločitvijo poslala županu naslednje sporočilo: »Ker je državna uprava odstopila občini opatijsko palačo s pogojem, da bo v javno korist, naj vaša uglednost posebej nakaže, v katere namene bo služila palača, ki naj bi jo prevzel duhovnik Bosko, in če je to res v občo blaginjo.« Ko je don Bosko prejel ta prefektov dopis,³ je županu poslal naslednji odgovor:

Veleugledni gospod župan!

Prejel sem vaše cenjeno pismo z dne 1. marca, v katerem me vprašujete, čemu bo služila opatijska palača. Kakor sem že povedal v kupni pogodbi, jo nameravam uporabiti v javno korist, kakor to velja tudi za druge hiše, ki so odvisne od mene. Posebej pa želim, da bi opatijska palača v San Benignu bila namenjena:

- 1. Za dnevne šole za šolarje tega kraja.*
- 2. Za večerne šole za odrasle.*
- 3. Krajevni mladini, zlasti delavcem ob prazničnih dneh za zabavo, glasbo, telovadbo, kulturno dejavnost.*
- 4. V preostalem delu stavbe naj bi bilo stanovanje za uboge rokodelčke kot v Turinu, kjer sprejemamo zapuščene dečke, ki prihajajo v mesto iz cele Italije.*
- 5. Če bo ostalo še kaj prostora, je treba pripraviti študijsko hišo, kjer bi se naši asistenti v času praktične preizkušnje pripravljali za uveljavljanje pravil discipline v spalnicah, delavnicah, pri verouku in pouku.*

To so dejavnosti, ki bi jih opravljali, kolikor nam bodo to omogočile prostorske okoliščine.

Upam, da sem zadostil vaši želji in želji turinskega prefekta. Če potrebujete še dodatne razlage in pojasnila, sem vam jih pripravljen dati.

Imejte me na voljo v vsem, v čemer vam lahko koristim.

V globokem spoštovanju najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. marec 1879

Glavni razlog je postavil na zadnje mesto, kot če v kupni pogodbi ne bi bilo navedeno, zakaj je don Bosko hotel kupiti stavbo v javno korist. Bilo je zato, ker

² Don Barberisova kronika, 18. april 1879.

³ Županovo pismo don Bosku, 1. marec 1879.

se je moral o tem dogovoriti z občinskim svetom, kjer je bilo rečeno, da privo-
ljuje v naslednje: 1. Izpolnil bo obveznosti, ki jih občina ima do države, kot je
določeno v kupni pogodbi. 2. Namestil bo vzgojni zavod, ki bo dajal osnovnošol-
sko izobrazbo otrokom domačega kraja. 3. Prevzame obveznosti, ki jih ima ob-
čina do učiteljev osnovne šole. Tu je nakazana samo korist, ki bi jo občina imela
od pogodbe, in ni omenjeno tisto, kar je bilo don Bosku najbolj pri srcu in česar
ni hotel povedati, preden bi prišel za to primeren čas. Vendar je bil njegov na-
men zadosti nakazan v besedah »namestiti vzgojni zavod«, to je osnovno šolo.

Ko so bile stvari lepo utečene, je o tem jasno pisal v okrožnici sotrudnikom
za leto 1880, kjer je predstavil nov zavod, »ki je namenjen raznovrstnim javnim
koristim«, in dodal: »Tukaj se bo veliko ubogih dečkov naučilo kake obrti, med-
tem ko se bodo drugi izpopolnjevali za dobre vzgojitelje in učitelje ter asistente
v delavnicah. Med tednom prihajajo tudi krajevni šolarji. Deluje tudi praznični
oratorij.« Jasna je previdnost, s katero je popolnoma izključil omembo redov-
nega noviciata. Z druge strani pa je občinska uprava s tem, da mu je pustila
svobodne roke, prišla na svoj račun, saj je obogatil občino s koristno ustanovo
in razbremenil občinski proračun.

Vendar obljuba in poznejša navzočnost rokodelčkov nista bila pesek v oči
javnosti. Tako je don Barberis takoj, ko je prevzel mesto ravnatelja, sporočil, da
je don Bosko v San Benignu Canavese odprl »novo zavetišče za čim večje število
zapuščenih otrok z namenom, da bi jih vzgajal v kreposti in delavoljnosti ter
jih tako usposobil, da bi si sami služili kruh«. Nato je sotrudnike prosil, da bi
mu poslali dečke, ki bi bili najbolj potrebni vzgoje in bi bili v telesni in moralni
nevarnosti, ki so stari najmanj dvanajst in ne več kot osemnajst let. Prav tako
je prosil za delo za mizarje, krojače, čevljarje, knjigoveze za delavnice, ki bi jih
takrat lahko uvedli, in se priporočal dobroti darovalcev za pomoč v obleki, de-
narju in hrani. Delavnice so se kmalu razvile in koristno obratovala. Novince pa
je navzočnost rokodelcev tako malo motila, da se v vsakdanjem življenju sploh
niso srečevali, ker so imeli vsak svojo kapelo, dvorišča, spalnice in obednice.

Tega leta so obhajali jubilej izvolitve Leona XIII. za papeža. Meseca maja je
župnik v San Benignu prišel v oratorij in prosil za pridigarja, ki naj bi opravil
tridnevno za prejem svetih odpustkov. Poslali so mu don Barberisa, ki je bil
določen za ravnatelja nove hiše. Tako se je lahko prepričal, kaj bi bilo treba v
novi hiši preurediti in pripraviti. Pozneje je don Bosko poslal don Cagliera in
don Barberisa k novemu škofu msgr. Davidu Riccardiju, da bi ga pozdravila in
ga prosila za potrebna pooblastila. Njegova ekselenca je bila zelo velikodušna
in je celo izjavila: »Če je treba, si lahko vzamete vsa pooblastila, ki jih more dati
katoliški škof.« Ko je potem zvedel, da so prišli salezijanci v njegovo škofijo, je
izrazil svoje zadovoljstvo in veselje in jim zaželel srečno bivanje, od katerega je

pričakoval veliko dobrega.⁴

Prvi prebivalci zavoda v San Benignu so bili kleriki novinci leta 1878–79. Ko so 3. julija končali izpite, se jih je 5. julija petdeset peš napotilo v novo bivališče, da bi tam prebili letne počitnice. Tako prebivalstvo kot civilna oblast sta jih slovesno sprejela. Manjkalo je preveč stvari. Vendar je bilo dobro, da so se naši začetniki znašli v okoliščinah, ko so si morali sami pomagati.

Kljub želji, pravzaprav odločitvi, da bi prenesel noviciat v San Benigno, je don Bosko, preden je poslal novince za prihodnje leto v nov zavod, želel ugotoviti, ali je kraj za to primeren. Zato je odločil, da naj gredo tja najprej kleriki; hotel je narediti poskus. Meseca septembra je na duhovnih vajah v Lanzu naročil don Rui, don Lazzeru in don Barberisu, da naj stvar proučijo in poročajo kapitulju. Poročilo je bilo pritrdilno iz več razlogov. Bili sta samo dve neugodnosti: hiša bi bila ekonomsko vedno odvisna od matrne hiše in bi jo denarno močno obremenila, ker je le malo novincev plačevalo skromno mesečnino, oddaljenost pa bi don Bosku onemogočala, da bi spovedoval, kot je to delal do tedaj, in zato ne bi mogel več dajati pravega salezijanskega duha.

Na prvo težavo so odgovorili tako, da so pokazali, kako je Gospod vse do sedaj poskrbel za potrebe Družbe in da ni nikakršnega razloga, da tega ne bi storil še v prihodnje. Saj je šlo za ustanovo, ki je imela za cilj izključno Božjo slavo. Za drugo težavo pa so menili, da je don Bosko izostajal iz Oratorija cele mesece in da tudi v Oratoriju ni več utegnil spoznati vseh klerikov. S pogostimi obiski, kot na primer ob vaji za srečno smrt, bi jih lahko obiskoval, jih spoznaval in vodil.

Tako je bilo 17. septembra odločeno, da bodo kleriki novinci prebili svoje leto preizkušnje v San Benignu. Tja so se odpravili takoj, ko so bili po opravljenih duhovnih vajah sprejeti v Družbo. Dne 20. oktobra so v notranji kapelici opravili prvo preobleko po rokah don Boska, ki je na koncu obreda spregovoril besede spodbude in navdušenja za krepost. Izmed petdesetih, ki so tistikrat prejeli duhovniško obleko, zaslužita posebno omembo dva: Michele Unia, ju-naški apostol gobavcev, in Filip Rinaldi, tretji naslednik blaženega don Boska.

CREMONA

V omenjenem poročilu sotrudnikom za novo leto je don Bosko po San Benignu navedel tri ustanove, ki so bolj zaradi pomembnih okoliščin kot zaradi pomanjkljive priprave in previdnosti že od začetka klonile pred prevelikimi težavami.

Prav med temi je bila hiša v Cremoni. Naša dva salezijanska vizitatorja sta na svojem krožnem potovanju bila tudi tam in ugotovila, da so stvari še dobre. Septembra je šel tja tudi ekonom Sala, ki je bil zadovoljen z delom pripravljalne-

⁴ Pismo don Barberisu, Ivrea, 8. julij 1879.

ga odbora. Zato so proti koncu meseca odšli iz Oratorija v Cremono trije duhovniki, dva klerika in dva pomočnika. Za ravnatelja je bil postavljen don Stefano Chicco, ki je svoje mesto v Nizzi Monferrato prepustil don Lemoynu. Don Bosko je v svoji okrožnici zapisal: »V Cremoni smo odprli praznični oratorij, zabaviščni vrt, javno cerkev, dnevne in večerne šole pod varstvom svetega Lovrenca.

Salezijanci so se spopadali z velikimi težavami zaradi političnih strank, ki niso dopuščale ničesar, kar bi moglo pospeševati vpliv duhovnikov. Nesreča je hotela, da je neki učitelj uporabil čudne vzgojne prijeme pri nekaterih fantih. Ko je novica prišla v javnost, so takoj zagnali silen vik in krik. Antiklerikalci so iz dogodka naredili škandal. Naščuvali so mestno drhal, da je več dni zaporedoma oblegala hišo, kričala, pretila na vso moč in uprizorila poskus napada. Na veliko nesrečo je novi ravnatelj don Domenico Bruna, ki je prišel za pokojnim don Chiccom, uporabil napačno taktiko in se postavil v bran neprevidnega podrejenega. To je vzbudilo še večji odpor in povzročilo, da je prefekt takoj odstavil ravnatelja.

Dobri so se združili v obrambo salezijancev. Takoj so zbrali kakih petdeset podpisov družinskih očetov v njihovo korist. Blaženi je nemudoma poslal v Rim don Duranda, da bi izročil podpise komendatorju Malvanu. Ta jih je sprejel, medtem ko je šel na kosilo h kralju, in mu obljubil, da bo o tem govoril s prosvetnim ministrom, ki je bil tudi med povabljeni. Zvečer je komendator sporočil don Durandu, da so se stvari zelo zapletle. Ta se je sešel z vitezem Costantiniem, ministrovim tajnikom, ki mu je povedal, da so zadevo izročili odvetniku Villi, s tem pa se je stvar še poslabšala. Dejansko, ko so prostozidarji iz Cremona naročili *fratello trepuntino*, da naj ne naredi ničesar, je ta gospod pospravil petsto lir za potne stroške in se ni več pojavil. Don Durando je takoj šel v Cremono, kjer naj bi govoril s krajevnimi oblastniki. Toda prefekt je bil odsoten, šolski nadzornik se je skrnil, župan še ni bil imenovan, njegov namestnik pa se ni hotel vmešavati v zadevo. Tako so zlobni nameni sovražnikov zmagovali. Ker je v takih okoliščinah navzočnost salezijancev postala nevarna, so ti po nalogu predstojnikov 1. julija 1882 zapustili Cremono in prepustili vse skupaj posebni komisiji, ki jih je poklicala v to mesto. Msgr. Bonomelli ni mogel storiti ničesar, da bi pomiril duhove sektašev, in se ni hotel vmešavati. Vendar zato ni prav nič manj ljubil don Boska in salezijanske družbe.⁵ O tem bomo imeli priložnost govoriti v naslednjem zvezku.

BRINDISI

Potem ko je omenil Cremono, je don Bosko nadaljeval: »Z istim ciljem smo 8. novembra odprli zavod v Brindisiju, predzadnjem mestu v Južni Italiji.« V tako kratkem poročilu lahko vidimo napoved kratkega trajanja te ustanove. Sa-

⁵ Dodatek, št. 41 (A, B, C).

lezijanci niso imeli lastnega stanovanja, temveč so bili v posebnem delu nadškofijske palače. Dobri prelat msgr. Luigi Maria Aguilar, barnabit, je obiskoval don Boska v Oratoriju in ga zapustil ves prevzet in navdušen.⁶ Zaželel si je nekaj podobnega tudi v svoji nadškofiji. Toda njegove želje se niso izpolnile. Ne-pojasnjeno nasprotovanje je med duhovščino ustvarilo nevzdržno sovražnost, zaradi katere so se jih mnogi izogibali tako daleč, da krajevni duhovniki niso videli razloga za navzočnost teh tujih duhovnikov med ljudstvom Brindisija. Maloštevilni sobratje, ki naj bi začeli delo, so videli, kako naklonjenost ugaša, in nemočni, da bi si jih ponovno pridobili, so se naslednje poletje vrnili v Piemont.

CHALLONCES

Ko je don Bosko ponovno govoril savojskemu komendatorju Duprazu iz hiše Trinità, je tudi izrazil željo, da bi ustanovili kako hišo v škofiji svetnika, po katerem se je imenovala naša družba. Komendator je govoril s svojim škofom v Annecyju msgr. Magninom in mu prikazal veliko dobro, ki so ga salezijanci delali zlasti med ubogo in zapuščeno mladino. Ko je monsinjor to slišal, je dejal, da bi pomagal z vsemi razpoložljivi sredstvi, če bi don Bosko mogel ustanoviti kak zavod v Savoiji. Priložnost se je ponudila leta 1877. Komendator in njegova neporočena sestra sta se zavzela za nakup in ureditev poslopja v Challongesu, njunem rojstnem mestu v Visoki Savoiji. Don Bosko naj bi tukaj odprl praznični oratorij, šole in konvikt. Škof, ki so ga prosili za privolitev, je pisal don Durandu: »Že dolgo mi je znano veliko dobro, ki ga dela družba, ki jo je ustanovil don Bosko. Zato se z vsem srcem pridružujem želji, da bi ta Božji mož ustanovil svoj zavod v Challongesu v moji škofiji. Od daleč sem opazoval vse dobro, ki ga je storil italijanski mladini, in bom nadvse vesel, če bom mogel od blizu blagosloviti, kar bo storila njegova Družba, kakor upam, med mojimi dragimi škofljani.«⁷ Po smrti msgr. Magnina, ko so dogovarjanja šla proti koncu, je njegov naslednik msgr. Isoard izrekel željo, da bi nadaljevali začeti postopek, in vesel pozdravil salezijance, ker je tudi on pričakoval od njih duhovne koristi za svoje škofljane.⁸

Pripravljalna dela so se zavlekla veliko bolj, kot so pričakovali. Komendator je plačal šestdeset tisoč frankov in obenem obljubil salezijancem letni prispevek tisoč petsto frankov. Don Bosko je poslal don Duranda, da bil videl, ali je že čas, da bi začeli. Zavod naj bi odprli novembra 1879.

Skoraj na predvečer odprtja je neki občinski svetnik v Challongesu izdal letak z napisom *Oratorij sv. Janeza Krstnika*, v katerem je poročal, da bodo s privo-

⁶ *Francoski vestnik*, november 1879, str. 4.

⁷ Annecy, 5 november 1879.

⁸ Pismo monsinjorjevega tajnika komendatorju Duprazu, Annecy, 27. avgust 1879.

litvijo škofa v Annecyju in z dovoljenjem župnika v hiši komendatorja Dupraza odprli katoliški oratorij za pouk in vzgojo zunanjih gojencev iz Challongesa in okolice. Navedel je natančen program s priznano brezplačno ljudsko šolo v soglasju z zakoni in s privolitvijo kantonalnega delegata. Dodal je še obvestilo, da imajo namen odpreti svobodno – ali kakor bi rekli mi – zasebno šolo za reden osnovnošolski pouk.

Toda za tovrstne šole se je od tistega, ki jih je predstavljal, zahtevala ustrezna diploma in francosko državljanstvo. Don Bosko je hotel za predstojnika postaviti grofa don Caysa, Italijana. Zato je bilo treba poklicati iz Saint-Cyra opata Vincenta, ki je imel vse listine, kot so jih zahtevale krajevne oblasti.

Salezijance je spremljal don Durando. Takoj po prihodu so začeli praznični oratorij in petje. Oratorij je bil odprt vsak dan, ker so imeli otroci po škofijski odredbi od 1. novembra do 14. marca vsak dan eno uro verouka. Zato so bili dnevi zares izpolnjeni. Ker je bilo treba urediti različne razrede, so bili vsi naši sobratje zaposleni od pol osmih do po devetih s poučevanjem katekizma. Potem je bila maša in nato brezplačna šola, v kateri so smeli poučevati samo pisanje, branje in računstvo. Popoldne so se otroci prihajali zabavat na dvorišče. Mnogi izmed fantov so prihajali iz bližnjih treh vasi. Prinašali so s seboj tudi hrano in ostajali v oratoriju do večera. Hiša je bila zelo lepa, šolski razredi primerni in lepi. »Vse lepo napreduje,« je pisal grof,⁹ »razen ubogega ravnatelja, ki se čuti nedoraslega za opravljanje službe, ki so mu jo naložili. Res je, kar ste mi tolikokrat ponavljali in zabičevali: *Omnia possum in eo qui me confortat* [Vse premorem v njem, ki mi daje moč]. Pri vsem tem bi rad, da bi pomanjkljivost mojega zaupanja ne bila enaka moji nesposobnosti. O vseh teh svojih stiskah vam ne pišem zato, da bi se branil storiti vse, kar je v moji moči, temveč da bi vi molili zame h Gospodu.«

Toda, kar se je dogajalo drugod, se je sedaj zgodilo tudi tukaj: učenci občinskega učitelja so zapuščali javno šolo in prihajali v brezplačno šolo, imenovano šolo dobroteljske, kjer pouk ne bi mogel biti priznan, ker je bil nepopoln. Ta pobeg iz državne šole je prisilil naše, da so uvedli nove predmete in tako preprečili, da bi bili učenci prikrajšani. Tako bi tudi prej prišlo do svobodne šole. Ker so pritiskali tako duhovniki kakor laiki, so salezijanci začeli iskati dovoljenje zanjo. Ko so odposlali zahtevane listine šolski oblasti, so se takoj lotili dela in niso pustili mesec časa, kakor je zahteval zakon.

Tedaj se je proti našim sobratom dvignil pravi peklenski krik. Prostozi-darski časopisi so napadli prišleke. Zlasti *Patriote Savoisien* iz Chambéryja, glasilo radikalcev, je bil glasen. Ogenj je razpihoval tudi občinski učitelj, ki sta mu ostala samo dva učenca. Prišel je šolski inšpektor, ki je opata Vincenta iz

⁹ Pismo don Bosku, 13. november 1879.

dveh razlogov izročil sodni oblasti: ker je odprl svobodno šolo brez potrebnega dovoljenja, se je moral javiti pred svarilnim sodiščem v Saint-Julien, glavnem okrajnem mestu, in ker je imel v šoli dva tuja učitelja ali nadzornika, se pravi grofa Caysa in enega klerika. Zaradi tega drugega razloga je prefekt v Annecyju ukazal takojšnje zaprtje šole. Ker pa so tak drakonski ukaz lahko izvedli samo v moči javne moralnosti, so prikazali tuje učitelje kot osebe, ki ne dajejo zadostnega zagotovila za uspešnost. Tako je ravnatelj 8. decembra odpustil učence, rekoč, da je šola do nadaljnjega obvestila ukinjena. Sodišče je opata Vincenta obsodilo na petindvajset frankov kazni in mu odvzelo pravico odpiranja javnih šol. Komendator se je trudil, da bi v naglici dobil kakega francoskega učitelja z vsemi spričevali, da bi lahko ponovno odprli šolo.

Ko so v Turinu zvedeli za vse te težave in za težek finančni položaj hiše, je don Rua menil, da naj bi ravnatelj prišel na pogovor z don Boskom, da bi ukrenili vse potrebno za prihodnost. »Sicer pa«, tako mu je pisal 4. decembra, »sem boječ se, da boste zaradi obstoječih težav morali odložiti potovanje, govoril z don Boskom o odločitvah, ki naj bi jih sprejeli glede te hiše, in on mi je odgovoril, da se mu zdi najbolj pametno, da se častno umaknemo.« Don Boska sta k temu pripravila dva razloga. Najprej dejstvo, da ni bilo mogoče postaviti na čelo šole salezijanskega duhovnika. Sicer bi lahko imenovali koga drugega, ki bi pred državno oblastjo predstavljal ravnatelja in bi bili drugi sodelavci njemu podrejeni, toda don Bosko je predvideval nevarnost, da bi ta ne samo predstavljal ravnatelja, temveč bi hotel to dejansko biti. Z druge strani pa bi državna oblast budno pazila na salezijance in bi kaj kmalu ugotovila, da se tam zbirajo tujci, in bi delala nove težave. »Verjetno bi bilo bolje,« je nadaljeval don Rua v svojem pismu, »da bi komendator, če želi zares nadaljevati šolo, to storil s francoskimi močmi zunaj Družbe. Ko bi se potem časi umirili in se polegel sedanji hrup, bi se mogoče vrnil, zlasti, če bi šlo za odprtje konvikta.«

Don Bosko je takoj videl, kje je vzrok te nesreče: preveč so hiteli, da bi odprli svobodno šolo. Izkušnja ga je naučila, da če hočemo imeti trajne uspehe, moramo začeti praznične oratorije. Drugo pride s časom in glede na okoliščine. Zato je grofu svetoval, da naj poskusi na ta način.

Predragi gospod grof!

Prejel sem vaša ljubezniva pisma, ki so mi prinesla veliko zadovoljstva, pa tudi precej žalosti. Pravzaprav smo morali pričakovati hudičeve rogove. Če bi se držali prvotnega načrta gospoda komendatorja Dupraza, bi se verjetno izognili temu trčenju. Ta program je predvideval praznični oratorij in večerno šolo za to leto. Potem pa bi videli, kaj bi se dalo narediti. Ko dregnemo v občinsko občutljivost, je vedno nevarno. Znašli smo se v skoraj istem položaju kot v Trinità v Mondoviju. Tam učitelji storijo, kar morejo, da bi nam odvzeli učence, občinska uprava pa jih podpira. Sedaj počakajmo pretorjevo odločitev in potem se bomo po njej ravнали.

Zdi se mi potrebno, da se omejimo na praznični oratorij in na brezplačne osnovne

šole. Don Rua vam bo pisal glede drugih stvari.

Kar se tiče drugih šol, ne bo nevšečnosti, ker v Nici, Navarru in Marseillu poučujemo samo notranje gojence. V Marseillu poučujejo tudi dečke iz Maîtrise, vendar na župnikovo odgovornost.

Prosim vas, da pozdravite v mojem imenu gospoda komendatorja Dupraza in njegovo gospo soprogo in jima zagotovite, da molim za njuno zdravje in za dober uspeh naših skupnih zadev.

Bog naj vas blagoslovi, dragi moj gospod grof, blagoslovi vaše napore in napore vseh naših sobratov in molite zame, ki ostajam vaš v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. december 1879

P. S.: Prosim vas, da ne glejte na stroške za ohranitev vašega zdravja in zdravja naših sobratov. Naj se vsi zadostno oblačijo.

Grof je lahko prišel v Turin šele januarja 1880. Tu je don Bosko zamotano zadevo izročil v pretres vrhovnemu kapitlju. Zamotano pravimo zato, ker je komendator Dupraz, ko je zaslutil, da se hočejo salezijanci umakniti, bil zelo užaljen in je pisal don Rui ostro pismo proti takemu načrtu, ki se je njemu, pač v ognju bitke, zdel nepošten. Odločili so, da bodo delovanje omejili tako, da ne bodo dajali oblastem povoda za novo vmešavanje, ter poiskali učitelja, ki naj bi nadomestil opata Vincenta. Poskus naj bi veljal za eno leto. V tem času bi vrhovni kapitelj poravnal stroške. Naloga grofa Caysa je bila, da je o vsem tem poročal komndatorju.¹⁰

Po vrnitvi ravnatelja v zavod je nova težava začela ovirati delovanje oratorija. Škofu v Annecyju je pisal za potrebna dovoljenja za delovanje Družbe in mu sporočil, da bodo v kratkem blagoslovili kapelo, za katero je bilo že izdano škofijsko dovoljenje. Toda monsinjor je odgovoril, da v trenutku tako sovražnih znamenj proti redovnim družbam ne bi bilo umestno dajati priložnost za pretveze in očitke, zlasti še zato, ker je bilo za odprtje kapele potrebno dovoljenje ministrstva. Res so v večini primerov puščali vnemar to zakonsko določilo, toda po vsem tem, kar se je zgodilo, so bili lahko prepričani, da bi prefektura uporabila ta zakon, da bi zaprla kapelo. Zato je bilo treba počakati. Tedaj pa je umrl komendator Dupraz, ki je bil duša celotne zadeve, in salezijanci, ki so med počitnicami prišli na duhovne vaje v Oratorij, so videli kaj malo verjetnosti, da se bodo vrnil, čeprav je vdova naredila vse mogoče, da bi se. Sicer pa je gonja proti redovnim družbam, ki je takrat zajela Francijo, svetovala našim, naj ne bi vzbujali pozornosti, zlasti še po tem, kar se je zgodilo, in bi ostali v Challongesu.¹¹

¹⁰ Pismo, ki ga imamo v osnutku don Caysa, in prepis pisma Dupraza don Durandu, je bilo dogovorjeno z don Boskom. Podajamo ga v Dodatku, št. 42.

¹¹ Sicer pa je bila to don Boskova misel že od začetka leta, kakor je mogoče razbrati iz nekega njegovega pisma grofu Caysu (Dodatek, št. 43).

Sicer pa Challonges ni bil edini primer, za katerega je don Bosko svetoval, da naj se ne bi preveč izpostavljali, temveč čakali na boljše čase za razcvet salezijanskega dela v Franciji. Dolgotrajno dopisovanje grofa Caysa z opatom Comoyem in don Bologno od januarja do junija 1880 za odprtje zavoda v Fourchambaultu v departmaju Nièvre so prekinili na ukaz blaženega, ko so izšli prvi sovražni odloki proti redovnim družbam, ki še niso bile potrjene.

EPIZODA V ANNECYJU

Preden se bomo poslovlili od Savoje, naj omenimo še epizodo, pri kateri je bil udeležen tudi grof Cays kot don Boskov tajnik za francosko dopisovanje.¹² Ko je bil leta 1877 sv. Frančišek Saleški razglašen za cerkvenega učitelja, so se prve sestre obiskovanja v Annecyju odločile, da mu bodo postavile vreden spomenik v cerkvi, kamor bi prenesli njegove posmrtno ostanke, ki so jih do tedaj hranile v svoji samostanski kapeli. Gradnjo so začeli 1878, toda po enem letu so skoraj popolnoma izčrpali denar, čeprav notranjost cerkve še ni bila končana. Meseca maja 1879 je don Bosko prejel pismo matere priorice Marie Luise Bartolezzijeve, ki je želela, da bi bilo njegovo ime vklesano v kamen nove cerkve. Iz Turina je prihajalo veliko materiala v marmorju, granitu, kipih, umetniških predmetih. Zato je bilo naravno, da ne sme manjkati tudi dar Družbe, ki je imela za zaščitnika škofa iz Ženeve. Pismo je napovedalo skorajšnji prihod samostanskega spovednika v Turin.

Verjetno do tega obiska ni prišlo. Saj mesec pozneje v odgovoru, ki ga je sestavil grof Cays, o tem sploh ni nič rečeno. Blaženi je med drugim povedal tudi: »Želel bi, da bi naša Družba, ki je pod varstvom ljubeznivega cerkvenega učitelja, imela v tem svetišču spomenik in dokaz naše vdanosti. Bojim se pa, da moje moči za toliko ne bodo zmogle. Rad bi vedel, ali je v cerkvi še na voljo oltar in koliko bi stal. Če bi bila cena primerna za moj žep, bi ga brez pomisleka naročil. Ne morem pa prevzemati obveznosti vnaprej, niti se zadolževati, dokler natančno ne vem, kolikšno je breme, ki naj bi ga prevzel.«

Vesela zaradi velikodušne ponudbe, je mati priorica brez odlašanja sporočila, da dva oltarja še nista našla darovalcev: oltar presvetega Srca Jezusovega in Marijin oltar. »Vsak od teh dveh oltarjev v marmorju stane tri tisoč ali tri tisoč petsto frankov. Toda če dovolite, da smemo vaše ime vključiti v kak oltar, od vas ne bomo zahtevali celotne vsote. Z globoko hvaležnostjo bomo sprejele, kolikor boste mogli prispevati. To bo tudi nova čast za cerkev, ki jo bodo izkazali najbolj ljubljeni sinovi našega slavnega cerkvenega učitelja.«

Don Bosko, ki je pričakoval, da mu bodo iz Annecyja poslali arhitektov načrt, ni nič več pisal. Vendar ni pozabil na svojo obljubo, da bo prispeval po

¹² Podatke povzemamo iz svežnja dopisov, ki so jih našli v zapuščini grofa Caysa.

svojih močeh. Ko je bil grof Cays v Challongesu in je imel priložnost obiskati Annecy, je dobil od don Boska naročilo, da naj v njegovem imenu v ta namen podari petsto frankov. Toda tam so stvari šle svojo pot. Oltar presvetega Srca Jezusovega je bil že končan in kapelica lepo okrašena; vse na don Boskov račun za vsoto pet tisoč frankov, tako da so omenjeni dar vzeli kot začetek obračuna. Kdor molči, privoljuje, so menili v Annecyju. Kdor molči, nič ne pove, je po pravici odgovoril don Bosko, ki si je pridržal pravico, da bo izrekel zadnjo besedo potem, ko bo videl načrt. Za vsoto tri tisoč frankov bi poskrbel, da bi bila izplačana deloma v denarju, deloma v materialu, ki bi mu ga darovali turinski obdelovalci marmorja, njegovi prijatelji. Da bi pa kar tako dobil pet tisoč frankov, je bila zanj več kot resna zadeva, saj je skrbel za gradnjo več cerkva.

Toda tudi tokrat je priskočila na pomoč Božja previdnost. Grof Cays se je poleti vrnil iz Challongesa, kjer je o tem pripovedoval nekemu zaupnemu staremu prijatelju in salezijanskemu sodelavniku baronu Felicianu Ricci des Ferres. Ta je bil zelo vesel, da se mu je ponudila priložnost, da bi se znebil težkega bremena svoje vesti. V Turinu je kupil poslopje, ki je bilo last sester oznanjenja in so jim jo odvzeli v času francoske zasedbe.¹³ Res je, da se nikomur, ki je kupil cerkveno imetje, zaradi konkordata med Pijem VII. in Napoleonom ni bilo treba vznemirjati. Vendar pa baron, ki je bil zelo občutljive vesti, ni bil miren in je želel stvar urediti. Šel je k don Bosku in mu predlagal naslednje: sestram v Annecyju bi podaril v dveh obrokih dva tisoč frankov, v zameno pa bi sestre dobile nazaj stavbo za kupno ceno in povračilo stroškov za popravila, ali pa bi od Oznanjenja v Turinu dobil potrdilo, da ni nikakršne ovire, da ostane on lastnik imenovanega imetja. Lahko si mislimo, kako se je stvar končala. Bolje kot tako niso še nikdar, kakor pravi pregovor, ubili dve muhi na en mah.¹⁴

RANDAZZO

Ustanova, ki je gotovo najbolj počastila in še časti ime blaženega don Boska, je zavod San Basilio v Randazzu. V triinpetdesetih letih je obrodil toliko in tako plemenitih sadov, da lahko pozabimo na težave inčasne ovire, ki so takrat pretile celo njegovemu obstoju. Njegova čudovita življenjska sila je premagala vse preizkušnje in odpravila nezaupanje nekaterih 24. oktobra 1878, ko je po dolgem čakanju prispela skupina mladih klerikov. Vodil jih je duhovnik, kate-

¹³ Samostan Oznanjenja v Via Consolata v piemotski prestolnici je leta 1638 ustanovila sveta mati Šantalska. Hiša, o kateri govorimo, je stala nasproti samostana na št. 5.

¹⁴ V kapelici presvetega Srca Jezusovega je bil naslednji napis: *Salesianorum ordo – Feliciano Ricci des Ferres – Dinaste pedemontano Adiuvame – Sacellum decoravit – Anno MDCCCLXXX* [Salezijanska družba je s pomočjo piemontskega plemiča Feliciano Ricci des Ferres okrasila to kapelo leta 1880]. Rekli smo »je bil napis«, kajti danes cerkve ni več, ker jo je l. 1910 občina podrli v smislu zakona o razlastnitvi in tam postavili pošto.

rega obraz je izdajal bolehnost, a je odpravil strah tistih, ki so menili, da zaradi divjega antiklerikalizma na Siciliji nikakor ne bi bilo mogoče odpreti zasebne redovne šole.

Randazzo je veliko naselje na Siciliji, ki je bilo že v davnih časih povzdignjeno v mesto. Zgrajeno je na črni lavi Etne ob nogah velikana, iz katerega se vali dim in čigar dva tisoč petsto metrov visoki vrh je pokrit z večnim snegom. V letih, o katerih govorimo, še ni bilo železnice, ki danes obkroža Etno. Najbližja železniška postaja je bila ob progi, ki vodi iz Messine v Catanio in je oddaljena kakih trideset kilometrov. V mesto je bilo mogoče priti s poštnim vozom, ki je zgodaj zjutraj odpeljal k vznožju Etne in se proti večeru s težavo vračal domov. V tem oddaljenem kraju je don Bosko spletel prvo svoje gnezdo na sicilski zemlji.

V Randazzu živi veliko uglednih starih družin, veliko bogatih in izobraženih ljudi. Zato se ni čuditi, da so v smislu zahtev novega časa tudi tukaj čutili potrebo po splošni izobrazbi. Že od leta 1862 se je občinska uprava pripravljala, da bi zgradila zavod, toda težave so bile velike in številne. Leta 1868 so naredili prvi odločen korak: od vlade so dobili dovoljenje, da se polastijo nekdanjega bazilijanskega samostana. Toda pomanjkanje sredstev in negotovost, komu naj bi zavod zaupali, sta povzročila, da do leta 1878 sploh ni bilo nič narejenega. Tega leta je nekaj uglednih meščanov ne glede na vse predsodke sklenilo, da se bodo obrnili na kako redovno skupnost. Vprašanje je bilo katero. Nekega dne se je dekan don Francesco Fisauli odpravil k škofu v Acireale, kamor spada Randazzo, in v pogovoru omenil tudi negotovost glede izbire vodstva zavoda.

»In zakaj se ne obrnete na don Boska?« ga je prekinil škof.

»Na don Boska? Kdo je ta don Bosko?«

»Kako? Ne poznate don Janeza Boska iz Turina?«

Dekan je skomignil z rameni. Tedaj mu je škof na kratko vse objasnil. Ko se je Fisauli vrnil v Randazzo, je navdušil za stvar svoje prijatelje, ki se niso nič obotavljali, in se takoj lotili dela.¹⁵

Priprave so bile zelo težavne. Tisti, ki je vse delal, je bil dekan iz ugledne družine v kraju, toda gibalo vsega, navdihovalec in duša je bil plemeniti in zaslužni Randačan vitez Giuseppe Vagliasindi Romeo, ki je kot pokrajinski svetnik predložil načrt državni oblasti. Uspelo mu je, da so načrt sprejeli, česar ne bi mogla doseči nobena cerkvena oblast. Ostal je vse do zadnjega zvest salezijancem, bil zagovornik in branilec zavoda proti vsemu in vsem. Drugi so v zavodu videli zgolj težave pri usklajanju potrebe po izobrazbi z izdatki proračuna. Toda Vagliasindi, ki sicer ni omalovaževal izobraževalnih in gmotnih koristi, je imel veliko vzvišenejše poglede in je želel predvsem krščansko vzgojo nove mladine. Sicer še zelo mlademu, pa zelo vplivnemu, pravi politični naravi, obenem pa

¹⁵ Pismo viteza Giusepeja Vagliasindija don Bosku, Randazzo, 16. oktober 1884.

močno krščansko zasidranemu, mu je uspelo ob polni prostozidarski nadvladi izsiliti vsa potrebna dovoljenja za tako popolnoma versko ustanovo. Niti se ni zadovoljil, da bi se ravnal po nesrečnih okoliščinah časa, temveč je obdržal ponižno zadržanost in je komaj po njegovi smrti prišlo na dan, kaj vse je storil, medtem ko so se drugi ponašali s sadovi njegovega prizadevanja. Blaženi, ki je dobro poznal njegove zasluge, se mu je ob raznih priložnostih zahvaljeval za vse, kar je že storil, in za tisto, kar bo še storil v korist zavoda San Basilio.¹⁶

Po dekanovem pogovoru s škofom so se začeli dogovarjati z don Boskom. To se je zgodilo s pismom, ki ga je napisal Vagliasindi,¹⁷ zamislil ga je dekan, odposlal pa škof, ki je pripisal svoje priporočilo.¹⁸ Vendar se zdi, da je Vagliasindi že meseca aprila v zasebnem pismu don Bosku načel to vprašanje in mu postregel s krajevnim opisom, poročilom o stavbah ter z oceno finančnega in moralnega stanja in s tem osvetljeval poznanje zadeve.¹⁹ Odgovor je bil takojšen in pritrdilen. Blaženi je bil pripravljen odpreti v Randazzu tehniške in gimnazijske šole s konviktom in tudi osnovno šolo. Ni postavljajl še nikakršnih pogojev, temveč je poslal dogovor, ki ga je sklenil z občinsko upravo v Alassiu in ki bi lahko bil za osnovo. V kratkem da bo prišel tja njegov predstavnik.²⁰ To se nanaša na predvideno potovanje don Cagliera in don Duranda.

Don Boskovo ime pred občinskim svetom uradno ni bilo izgovorjeno pred 28. januarjem 1879. Omenil ga je pokrajinski svetovalec Giuseppe Vagliasindi,²¹ ki je poročal o začelih pogovorih in žel splošno odobravanje. Dne 3. marca sta prišla odposlanca in sta ostala v Randazzu šest dni. Don Cangliero²² je pisal: »Bila sva sprejeta na občini. Razpravljali nismo o gmotnih, temveč duhovno-krščanskih vidikih. Želeli smo trdno, zdravo in versko vzgojo.« Ko sta ugotovila tako dobro razpoloženje in ker so bili salezijanci »prva družba, ki naj bi dvignila Sicilijo iz ruševin uničenih in razgnanih redovnih ustanov zadnjega nasilja«, sta se pogajalca odločila razpravljati na širših osnovah, kot so jim bile določene po navodilih. Vzela sta za osnovo milejšo pogodbo Alassia v primerjavi s strožjo za Varazze, ki sta jo prinesla s seboj in ki je bila don Bosku bolj všeč. Dne 7. marca

¹⁶ Pismo don Guidazia Vagliasindiju, Turin, september 1882, in don Duranda, Turin, 24. oktober 1884. Ob neki slovesni priložnosti v navzočnosti msgr. Cagliera in glavnih predstavnikov Randazza je domiselni don Guidazio, govoreč o začetkih zavoda, javno pozdravil Vagliasindija kot *paraninfa* [ljubezenski posrednik] zavoda.

¹⁷ Sin Francesco je med družinskimi papirji našel očetov rokopisni osnutek.

¹⁸ Pisma don Fisaulija škofu, Randazzo, 1. avgust 1878, in škofa don Bosku, 2. avgust 1878.

¹⁹ To je razvidno iz pisem, ki nam jih je dal na vpogled imenovani doktor Vagliasindi, sin Giuseppeja.

²⁰ Pismo dekana Fisaulija, Randazzo, 2. in 26. september 1878.

²¹ Zapisnik občinskega sveta v Randazzu 28. januarja 1879. Zaradi zgodovinskega pomena, ker gre za predstavitev don Boskovega dela na Siciliji, zaradi plemenitosti vsebine in zato, da počastimo spomin velezaslužnega moža, ki je izrekel nagovor, ga objavljamo v celoti v Dodatku, št. 44.

²² Don Boskovo pismo, Acireale, 9. marec 1879.

sta z občinsko upravo podpisala pogodbo za pet let, ki je bila 29. aprila potrjena na pokrajinskem šolskem svetu in takoj stopila v veljavo.²³ Ko je bilo vse urejeno, je don Bosko poslal županu »ljubeznivo pismo«, kakor je pisal dekan,²⁴ »ki je zelo ugajalo članom občinskega sveta in vsem, ki so imeli srečo, da so ga brali ali slišali o njem poročati.« Končno je poslal v Randazzo don Antonia Sala, člana vrhovnega kapitlja, z namenom, da bi vodil dela pri ureditvi prostorov, ki jih je naročila občinska uprava.

V smislu pogodbe bi morali konvikt in šole odpreti na začetku šolskega leta 1879–80. Za ravnatelja novega zavoda je bil imenovan don Guidazio, ki je prišel iz Montefiasconeja. Iz Turina je s svojim osebjem odpotoval 19. oktobra. Med potovanjem je ugotovil, kako zelo je bil don Bosko poznan in priljubljen v južni Italiji. V Neaplju ni želel maševati, ker ni imel *celebreta*. Pa je bilo zadosti, da je povedal, da je eden izmed don Boskovih duhovnikov; dovolili so mu maševati in potegnili iz skrinje najlepšo mašno obleko in bili z njim nadvse ljubeznivi. V Messini jih je nadškof msgr. Guarino obsipal z ljubeznivostmi. Vseh deset je lastnoročno postregel s kavo in jim dal v semenišču pripraviti stanovanje in hrano. Ravnatelj don Guidazio je sprejel obiske mnogih uglednih osebnosti, tako duhovnikov kakor laikov, ki so želeli spoznati salezijance in slišati njihove novice. Odpotovali so dan po prihodu in bili prevzeti nad dobroto tamkajšnjega velespoštovanega nadpastirja, ki je želel, da bi ga imeli za salezijanca. Zadovoljen z vsem tem je pisal Božjemu služabniku nadvse ljubeznivo pismo in izrazil željo, da bi ga mogel v Messini²⁵ osebno pozdraviti.

V Randazzu je salezijance pričakovalo veliko duhovnikov in ljudstva. Spremljali so jih v zavod in jih občudovali zaradi njihove mladosti, vendar vsi polni spoštovanja. V zavodu jih je obiskala civilna oblast. Odmev vtisa o tem lepem sprejemu je odstavek prvega pisma, ki ga je don Guidazio pisal don Bosku:²⁶ »Z eno besedo, vse je za zdaj zelo lepo: lepo nebo, prijeten kraj, veličasten zavod, zlasti še ko bo vse urejeno, in odlično ljudstvo.« Sklenil pa je z naslednjimi opaznanji: »Vsi smo polni dobre volje, in če bo treba, bomo z Božjo pomočjo delali čudeže. Toda Oratorij nas ne sme pozabiti in vi, gospod don Bosko, nas priporočite Mariji Pomočnici in našemu zavetniku sv. Frančišku Saleškemu, da bi nam podelil delček tiste sladkosti in gorečnosti za duše, s katerima je on storil toliko čudovitih del za zveličanje duš in večjo Božjo slavo. Pošljite nam, predragi gospod don Bosko, svoj blagoslov in bodite prepričani, da bomo storili vse, da bomo vedno bolj vredni salezijanskega imena in don Boskovih sinov.«

Prošenj za sprejem je bilo že kakih petdeset. Don Sala, ki je ostal tam do

²³ Dodatek, št. 45.

²⁴ Pismo don Duranda, Randazzo, 31. marec 1879; don Boskovega pisma ni bilo mogoče najti.

²⁵ Dodatek, št. 46.

²⁶ Randazzo, 28. oktober 1879.

prvih dni novembra, je spremenil meniški samostan in njegovo okolico v veselo prebivališče novih živahnih prebivalcev. Začetek je bil določen za 12. november. Po enem mesecu je don Guidazio opisal obnašanje fantov, in ne da bi hotel, pokazal, kako čudovite uspehe ima don Boskova vzgojna metoda tudi na Siciliji.²⁷ »Ne morete verjeti,« je pisal, »kako ti fantje željno poslušajo in s spoštovanjem sprejemajo don Boskove nasvete. Tudi če bi jim eno uro govoril o don Bosku, ne bi bilo nevarnosti, da bi kdo postal nepotrpežljiv. Tako so ubogljivi in pridni, da se vsi čudimo. Vse nedelje in praznike prejemajo svete zakramente. Starši so nadvse zadovoljni s svojimi sinovi, ker so tako veseli in so raje v zavodu kakor doma. Veliko staršev je prosilo vodstvo zavoda, da bi imeli svoje otroke za božič doma na kosilu. Odgovoril sem, da to ni mogoče, ker nam to prepoveduje pravilo. Ker so vztrajali pri svoji prošnji, sem poklical dečke in jih v navzočnosti njihovih staršev vprašal, ali želijo iti na kosilo domov ali ostati v zavodu. Niti eden ni želel iti domov. Ko so starši to slišali, so nas nehali nadlegovati in so se zadovoljili s tem, da so na oslih poslali v zavod tovore slaščic za gojence in predstojnike. Da bi zadovoljili te dečke in jih razveselili, smo iznašli zelo preprosto sredstvo, to so mali kleriki, ko smo jih med božično devetdnevnicco po osem ali deset oblekli v ministrantske obleke. Treba je videti, kako ti fantje zlasti odrasli nadvse želijo biti pri svetih obredih v ministrantski obleki. Že dvakrat smo pripravili gledališko predstavo zanje.«

Toda don Boskov zavod ni mogel brez prazničnega oratorija. Ko je don Stefano Trione videl množice fantov iz najnižjih družbenih slojev, ki so živeli stisnjeni v revne koče in prepuščeni sami sebi blodili po cestah, je čutil potrebo, da se je zavzel zanje, jih zbral ob Gospodovih dneh in jih obdal s človeško toplino. Povedal je to škofu, ki zamisli ni samo odobril, temveč ga je spodbudil, da bi čim prej začel delo, in pobudo priporočil krajevni duhovščini. Dobil je na razpolago zapuščeno cerkev, uporabil vsepovsod nabrane klopi in že je bil oratorij odprt. Zbral je približno dvesto fantov. Bilo mu je v pravo zadovoljstvo, ko je videl, kako so se ti pobalini, ki so prej bruhali iz sebe nespodobne besede, preklinjali in napadalno govorili ter po tamkajšnji navadi klicali hudiča za svetnika, spremenili in se poboljšali. Seveda je bilo za to treba imeti posebne privlačnosti, kot so majhne loterije, lutke, obljubiti kak izlet na deželo z malico. Pri tem mu je pomagal neki klerik in nekaj fantov iz gimnazije, ki so njegove nagovore prevajali v sicilijansko narečje ter mu pomagali vzdrževati red v cerkvi in v odmoru na dvorišču. Z ljubeznivostjo, ki so se je naučili pri don Bosku, so obvladovali te uboge fante, jih poučevali o verskih stvareh in jih dvigali iz zapuščenosti, v kateri so se znašli.

Na pomlad prvega šolskega leta sta Zavod san Basilio razveselila dva dragocena obiska. Msgr. Guarino je prišel iz nekega kraja na meji njegove nadško-

²⁷ Pismo don Rui, malo po božiču 1879.

fije in hotel videti pri delu toliko opevane don Boskove sinove. Zadržal se je cel teden in postal majhen z malimi, se pogovarjal z dečki in se igral z njimi, kakor je videl druge predstojnike. Akademija v njegovo čast mu je zelo ugajala. Odšel je prepričan, da je don Boskovo delo zares previdnostno za čase, v katerih živijo. Kak mesec pozneje je bil gost zavoda tudi krajevni škof msgr. Genuardi. Sprejeli so ga z vsemi potrebnimi častmi in njemu na čast pripravili latinsko igro, ki je napolnila z veseljem vse, ki so mogli oceniti predstavo. Slava zavoda se je širila po otoku na najrazličnejše načine.

Toda vsaka medalja ima tudi drugo stran. Don Rua je opozoril don Guidazia, da naj ne zaupa preveč prvim vtisom.²⁸ S časom se je pokazalo, da je bil to zelo moder nasvet. Sektaško nasprotovanje šolskih nadzornikov, hladnost občinskih oblastnikov, notranje težave v zavodu so velikokrat postavili na trdo preizkušnjo ravnateljevo odločnost, vendar jih je z njemu lastno spretnostjo in z učinkovitim sodelovanjem viteza Giuseppeja Vagliasindija vselej zmagovito premagoval. Don Bosko je dal don Guidaziu ob slovesu dvoje zagotovil. »Ne boj se. V Randazzu boš naredil veliko lepega. Don Bosko te blagoslavlja in moli zate.« Pod vplivom blaženega so malo prej izrekli »živo prepričanje«, da bo ta prva salezijanska hiša na Siciliji napredovala in postala »seme mnogih drugih.«²⁹ Dejstva so obe napovedi odločno potrdila.

²⁸ Navedeno pismo.

²⁹ *Bollettino Salesiano*, januar 1880, str. 12.

14. POGLAVJE

PABERKI OD TU IN TAM IN IZ RAZNIH OBDOBIJ LETA 1879

VEČ STVARI IN MALENKOSTI, KI NISO POVEZANE Z DRUGIMI DELI našega pripovedovanja, bomo zbrali v tem poglavju, da ne bo šlo v pozabo nič, kar nam je poznano o našem blaženem v letu 1879. Gre za podrobnosti, ki se tičejo skoraj izključno hiš v Italiji in Franciji.

V LANZU: OBISKI, OBČINA, DUHOVNE VAJE

Lanzo nas predvsem spominja na izpolnitev obljube, ki jo je zavod dal leta 1873. Tega leta je pretela nevarnost, da bi se komaj dograjeno poslopje, ki se ponosno dviga na obronku Predalp, porušilo, kar je z grozo napolnilo vse predstojnike: desna stran in šesti steber stebrišča sta začela popuščati. Takoj so storili vse potrebno in prestrašeni ravnatelj don Lemoyne je takoj poročal don Bosku. Ne da bi se blaženi vznemiril, je priporočil, naj šesti steber izročijo v varstvo sv. Jožefu in naredijo obljubo, da bodo na dvorišču postavili spomenik temu svetemu očaku. Nevarnost so preprečili, a kakor je to običajno pri zamenjavi osebja, so zavlačevali izpolnitev obljube. Toda neki dogodek je osvežil spomin nanjo. Leta 1877 se je mali turinski konviktovec po imenu Vittorio Emanuele Salvini med igro na stopnicah drugega nadstropja preveč iztegnil čez ograjo in padel v globino. Po čudnem naključju pa je priletel prav v naročje ravnatelja don Scappinija. Oba sta v trenutku nesreče poklicala na pomoč sv. Jožefa in ostala nepoškodovana. Ko je za to zvedel don Bosko, je zahteval izpolnitev storjene obljube. Toda spomenik ni bil gotov do 19. marca 1879. Božji služabnik, ki je verskim prireditvam pripisoval velik pomen, je hotel biti navzoč pri odkritju spomenika, ki so se ga udeležili tudi mnogi tuji gostje. Klerik Grosso, ki je na področju cerkvene glasbe dosegel izredne uspehe, je uglasbil himno, ki naj bi jo zapeli pri odprtju. Spremljala naj bi jih oratorijska godba na pihala pod

vodstvom dirigenta Doglianija. Za večen spomin je don Bosko odredil, da naj v čast sv. Jožefu dajo blagoslov z Najsvetejšim, kakor je to še danes tam navada.

Don Boskovi sprehodi v Lanzo so bili še precej pogosti. Vrnil se je spet spomladi, v času, ko pletejo ptički gnezda, in prav ob tej priložnosti se je zgodilo nekaj značilnega. Med izletom je nekaj konkviktovcev odkrilo, vzelo in prineslo s seboj v zavod gnezdo mladih kosov in ga skrilo za neki zaboj. Uboge živalce pa so kmalu podlegle nestrokovnemu ravnanju. Ko je umrl zadnji ptiček, so se dečki dogovorili, da ga bodo častno pokopali. Pokop so priredili med odmorom in pri tem posnemali cerkvene pogrebne obrede. Ptička so na zadnji poti spremljali spevi, kropitve in nagovori. Don Bosko je s svojega okna opazoval prizor. Nato je dal poklicati fanta, ki je bil vodja porednosti. Z resnim obrazom mu je dal vedeti, da je bilo to dejanje nespodobno, pravo sramotenje svetih obredov in da naj bi tega nikdar več ne storil. Ko je videl, kako je bilo navihancu hudo zaradi storjenega dejanja, je spremenil ton. Rekel mu je, da mu odpušča in da odpušča tudi drugim. Ob slovesu mu je izročil zavojček karamel, ki naj bi jih razdelil med svoje sodelavce. Karanje je bilo potrebno in je bilo tudi storjeno. Toda v načinu, kako se je vse to naredilo, je bila cela duša in ves don Boskov preventivni sistem.¹

Septembra istega leta se je iztekla pogodba z občinsko upravo. Ker je prišlo do dogodkov, o katerih smo poročali v prejšnjem zvezku, je don Bosko naredil preskus, da bi videl, kaj občinski svetovalci menijo o dokončni odločitvi. Zato je pisal županu:

Veleugledni gospod župan!

V pravkar končanem mesecu juliju sem na izletu v Lanzo ugotovil, da bo treba v zavodu opraviti nekatera popravila, ki so nujna za redno uporabo in za trajno vzdrževanje zavodske stavbe. Da ne bi prišlo do kakih večjih okvar, prosim vašo uglednost, da bi uredili vse potrebno za omenjena popravila sedaj poleti. Obenem čutim dolžnost, da vas opozorim na pogodbo med podpisanim in občinsko upravo v Lanzo, ki se izteče 1880–81. V ta namen prosim vašo uglednost, da mi pove, kaj načrtuje glede tega, da bomo mogli urediti vse potrebno za naslednje obdobje. Pričakujem odgovor vaše poznane dobrohotnosti. Imam čast, da vas pozdravljam in vas lahko imenujem vaše uglednosti in vseh občinskih svetovalcev ponižnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. avgust 1879

Odgovor ga niti najmanj ni zadovoljil. Zato je sklenil, da naj salezijanci zapustijo prostore starega samostana in se preselijo v novo poslopje, kamor so medtem tudi že preselili osnovno šolo. To župana ni prav nič užalostilo, kakor je razvidno iz slovesnosti ob začetku novega šolskega leta. Šolski nadzornik, ki

¹ Ta fant je bil profesor Giovanni Giannetti, ki poučuje na kraljevem učiteljišču v Vercelliju.

se je boril proti gimnaziji v Oratoriju, se je začel zanimati tudi za zavod v Lanzu in zahteval od župana poročilo o delovanju šole in o diplomah tako ljudskošolskih kakor tudi gimnazijskih učiteljev. Ko je don Bosko zvedel za to, je sestavil odgovor, ki odraža njegovo odločnost, ki jo je potrdil tudi župan.

SPOMENICA

Potem ko je podpisani župan dne 14. tekočega meseca prejel od gospoda šolskega nadzornika dopis, v katerem zahteva poročilo o zavodu v Lanzu, mi je bilo v čast, da sem obiskal zavod in govoril z ravnateljem, ki je bil izjemno ljubezniv. Čeprav je prejšnja leta redno pošiljal seznam učiteljev na urad šolskega nadzornika, bo naša občinska uprava poslala še imena treh diplomiranih učiteljev. Kar se tiče učiteljev gimnazije, pa prosim, da bi gospod šolski nadzornik sprejel poročilo ravnatelja zavoda, kajti občinska uprava sodeluje pri upravi gimnazije z zares neznatno vsoto podpore. Zaradi tega trdi, da so učitelji zadosti usposobljeni, ne da bi zahtevala ustrezne diplome. Ob tej priložnosti bi rad povedal, kakor to želi gospod šolski nadzornik, da ta zavod deluje docela zadovoljivo tako v moralnem, disciplinskem kakor učnem pogledu in smo zavod zaradi tega vedno pohvalno ocenjevali. Res je, da so zadnje čase v razredih učitelji ...

Don Bosko je predložil zahtevane sezname. O poteku življenja v zavodu imamo poročilo, ki se zelo verjetno navezuje na raziskavo o poboljševalnicah,² ki je prav takrat tekla v prosvetnem ministrstvu. Leta 1879 je doktor Giulio Benelli, ravnatelj sodnijske ječe v Turinu, verjetno v želji, da bi izdelal nov pravilnik za državne poboljševalnice, obiskal salezijanske zavode. Začel je z zavodom v Lanzu. Kakšne vtise je dobil na svojih obiskih, lahko beremo v članku, ki ga je objavil devet let pozneje v *Rivista di discipline carcerarie*.³ Naj navedemo najpomembnejše odstavke:

»V don Boskovih zavodih, ki sem jih obiskal, sem našel popoln red, veliko zaupanje do predstojnikov, močan napredek v učenju, slepo zaupanje v učitelje. Prvi zavod, ki sem ga obiskal, je bil Lanzo leta 1879. Majhno število duhovnikov je skrbelo za vse. Na njihov mig, dan z nasmehom na ustnicah, kot prošnja vljudnega prijatelja, je bil ukaz, ki je bil bliskovito izpolnjen. Povsod sta dihala mir in zadovoljstvo, ki sta budila občudovanje. Lahko si mislite, kako sem se počutil jaz, ki sem malo prej zapustil *Generalo* z njenimi škripajočimi ograjami, z zamreženimi okni in čuvajem v vojaškem pozoru na vsakem koraku. Tedaj sem se zavedel, kako res je moralo biti tisto, kar je pripovedoval grof Contestabile, ko je don Bosko sam nekega dne spremljal tristo gojencev poboljševalnice *Generale* na sprehod do Stupinigija in za to komaj dobil dovoljenje ministra Rattazzija, ki je hotel pospremiti te fante vsaj s policisti v civilu. Tedaj sem se

² Prim. MB XIII, str. 552 [BiS XIII, str. 363–364].

³ Leto XVIII, Rim, 1888, str. 87–88.

prepričal, da je poboljšanje pokvarjenih in zapuščenih dečkov mogoče doseči samo tako, da rastejo v strogi disciplini (to je disciplina *brez popuščanja*), ki pa jo mora spremljati mila sladkost, kakršna je doma v lepo urejenih družinah. Disciplinski sistem don Boskovih zavodov ne sloni na strahovanju. En sam ubog klerik je zadosti, da drži v redu celo vrsto fantov. Še pred poukom v šoli dobijo dečki zavzeto srčno vzgojo. Med kleriki, ki poučujejo, niso nikakršni orli visokega znanja, temveč mladi ljudje, ki znajo narediti privlačno moralno vzgojo. To se dogaja v nenehnem stiku s fanti, kar je močan dejavnik uspešnosti. Otrok ni prepuščen sam sebi, temveč ima pred seboj zgled za posnemanje. In gojenci don Boskovih zavodov imajo odlične zgled. Tako je mogoče razložiti uspehe, ki jih tam dosegajo.«

Septembra je don Bosko vodil v Lanžu dva tečaja duhovnih vaj. Prvi tečaj z dvesto salezijanci, med katerimi so bili tudi kleriki in novinci, je trajal od 3. do 10. Novinci iz San Benigna so šli peš do železniške postaje Ciriè, od koder so se z vlakom peljali do Mathija. Tu so obiskali papirnico in se srečali s sobraty, ki so prihajali iz Turina, skupaj z njimi so prišli na cilj. Tam so že dobili don Boska, ki se je »glede zdravja počutil srednje dobro«, kakor pravi kronika.⁴

Dne 5. septembra po večernih molitvah je v nagovoru za »lahko noč« blaženi končal razpravo o temi, ki se je vlekla že več let. Kakor smo videli, je večkrat priporočal, da bi opustili triletne zaobljube, vendar se o tem ni nikoli končno odločilo, ker so triletne zaobljube po prepričanju nekaterih predstojnikov dajale odlično priložnost, da so mogli bolje spoznati ljudi. Tokrat pa je don Bosko presekaval voz in ni o tem nikdar več govoril. »Preden bom povabil tiste, ki mislijo zaprositi za sprejem v Družbo, bom povedal nekaj drugega in to je, da je letos zadnjikrat, ko delamo triletne zaobljube. Kdor bo prihodnje leto želel delati zaobljube, bo naredil večne. Videli smo, da so triletne zaobljube za mnoge prevelika skušnjava. Potem ko je kdo preživel eno leto v tej Družbi, lahko jasno ugotovi, ali ga Bog kliče vanjo in ali ima za to odločitev zadosti moči ali ne. Zato lahko odgovori: – Naredil bom večne zaobljube ali pa bom izbral kako drugo pot. – Letos bomo delali še triletne zaobljube, ker preteklo leto o tem še nismo govorili. Vsak pa ima na izbiro, da če je zaprosil za triletne zaobljube, naredi večne, če pa je prosil za večne, da naredi triletne. Blaženi je potem to odločitev povedal tudi pri drugem tečaju in pri vseh duhovnih vajah v teku leta. V praksi pa se je ogibal, da bi komu naložil breme, ki bi presegalo njegove moči, ali da bi posnemal kresnico, ki enkrat sveti, potem pa spet ugasne. Zadosti je, da si ogledamo kataloge posameznih let in bomo videli, da ni nikdar manjkalo triletnih zaobljub.

Pri zaobljubah je imel don Bosko nagovor, katerega je ohranjen samo začetek. »Iz dneva v dan,« je rekel, »raste število naših sobratov, se pravi tistih, ki

⁴ To povzemamo iz *Male kronike* don Barberisa, predzadnjega zvezka, ki pa obsega samo dvanajst pisanih strani in govori o različnih stvareh.

se z dušo in telesom posvečajo Gospodu z namenom, da bi rešili svojo dušo in duše drugih. Kako veliko zadoščenje je to zame, ko se, ne da bi svet za to vedel, pripravlja toliko ljudi za svoje rešenje. Tako hoče Gospod in zato nas blagoslavlja na tak način. Svet se ničesar ne zaveda, samo mi in tisti, ki so z nami, vedo za to (nihče drug). Pred mnogimi leti smo prvič opravljali duhovne vaje. Bilo nas je štirinajst. Družbe še ni bilo. Od teh štirinajst je bilo dvanajst zunanjih, ker je don Bosko takrat imel samo dva notranja. Ko smo drugič opravljali duhovne vaje, nas je bilo dvaintrideset. Ko pa je nastala Družba, smo opravljali duhovne vaje v Trofarellu. Spominjam se, da nas nekega leta pri drugem tečaju ni bilo več kot šestnajst. Toda že v kratkem času je tisti prostor postal premajhen, zato smo začeli opravljati duhovne vaje v Lanzu. Ampak tudi tukaj je število tako zelo naraslo, da dva tečaja nista bila več zadosti in smo morali tretji tečaj duhovnih vaj pripraviti v Sampierdareni. Letos moramo ene duhovne vaje opraviti tudi v Alassiu. Na prvih duhovnih vajah je dvesto petdeset udeležencev in druge tudi ne bodo manj številne. Ali ne vidimo v tem jasnega delovanja Božje roke? Na nekem mestu v svetem pismu je rečeno: *Multiplicasti gentem, sed non magnificasti laetitiam* [Pomnožil si ljudstvo, pa nisi pomnožil radosti]. Se bo to moralo reči tudi za nas? Upam, da ne. Zberimo se in preprečimo, da se to ne bo zgodilo. Ali veste, kaj je za to potrebno? Ena sama beseda. Ne bom vam veliko govoril, da bi šlo vse lepo naprej. Samo eno točko: *Osservanza* [izpolnjevanje] pravil! Redovne ustanove so vedno uspevale tako dolgo, dokler so izpolnjevali pravila. Kdaj so propadle? Ko je upadlo izpolnjevanje pravil ali se je prelomilo.« Primerjava naših skromnih začetkov s sedanjim napredkom Družbe postaja vedno bolj nekaj obveznega. To velja zlasti takrat, ko hočemo navdušiti salezijance za njihov poklic.

Tudi pri drugih duhovnih vajah je don Bosko po zaobljubah imel nagovor. Kronika nam je ohranila samo del o zmernosti. Rekel je, da je zelo potrebno, da poznamo njegovega duha glede te kreposti. Ko je govoril o moralni škodi, ki jo trpijo mladi zlasti zaradi nezmernega uživanja alkohola, je priporočil: »Vsak naj se potruji, da bo izpolnjeval pravila in bo jedel in pil samo toliko, kolikor je potrebno, in nič več. Če vas na primer povabijo na pojedino in bo potreba ali tudi samo primernost svetovala, da greste, pojdite. Znašli se boste pred obilico jedi in pijače. Bodite dobre volje, ne upirajte se. Ker ste že v takem položaju, boste zaužili malo več kot po navadi. Toda vsakdo naj dobro presodi svoje zmogljivosti in svoje potrebe. Nikakršnega pretiravanja, nikakršne nezmernosti, v tem bodimo zelo strogi sami s seboj. Drugič se bo zgodilo, da ne boste dobili svojega obroka. Izrabite priložnost in opravite malo veselega zatajevanja. Lahko si rečete: 'Včasih se je treba postiti, da lažje premagujemo skušnjavo. Ker se mi je ponudila priložnost, se bom postil danes.' In kolikor večji je tek in kolikor večja je potreba po delovanju, toliko raje bomo rekli: 'Ta post in to delo s praznim želodcem veljata veliko več, ker si jih nisem izbral sam, temveč ju je pripravil Gospod.'«

V VALLECROSII: GRADNJE

V Vallecrosii se protestanti, ki so uvideli, da se niso uresničile njihove hudobne nakane, niso mogli pomiriti. Evangeličanski pastor in valdeški vodja otroškega vrtca sta dala duška svojemu nezadovoljstvu v knjižici *Nekaj besed prebivalcem ravnine v Vallecrosii in okoliških vaseh*. Sprevrčali so zgodovino, resnico in zdravo človeško pamet. Namen knjižice je bil nahujskati ljudstvo proti zavodu Marije Pomočnice. *Vestnik* za mesec julij je ostro zavrnil tako pisanje. Toda treba je bilo odgovoriti ne le z besedami.

Krivoverci so želeli, da bi salezijanci in sestre odšli iz Vallecrosie. Don Bosko pa je nasprotno že mislil, da bi namesto kapele zgradil veliko cerkev za duhovne potrebe katoličanov in ustvaril spodobne šole za dečke in deklice. Novi škof Tommaso markiz Reggio je nadaljeval delo svojega prednika in zelo podpiral to zamisel. V okrožnici z dne 12. junija 1879 se je obrnil na »velikodušne in pobožne duše«, opisal v živih barvah protestantsko nevarnost in pozval velike in male, bogate in revne, da bi z denarjem, ročnim delom, materialom, dragocenimi predmeti in vsem drugim priskočili na pomoč. Ustanovil je ustrezen odbor petih duhovnikov in štirih laikov, ki naj bi se zavzeli za propagando v škofiji. Toda najtežji delež je bil vedno na don Boskovih ramenih, ki ga je škof v svojem pisanju dvakrat omenil in se o njem zelo laskavo izrazil.

Kljub bitkam, ki jih je prav v tem času moral bojevati, in kljub velikim izdatkom, ki jih je imel za gradnjo cerkve sv. Janeza Evangelista, je bil blaženi vedno miren in vedno pripravljen delati dobro in je sprejel nalogo. Moral je premagati veliko težav, da je lahko kupil potrebno zemljišče. Avgusta je pisal ravnatelju don Cibrariu.

Predragi don Cibrario!

Doslej se nisem mogel zavzeti za nameravano gradnjo v Vallecrosii, toda sedaj sem ad hoc et propter hoc [za ta namen]. Pogovori se z gospodom kanonikom Cassinijem in drugimi in mi odgovori:

1. Ali še niso pisali papežu ali menijo, da bi jaz sam pisal s pastoralnim pismom oziroma z okrožnico msgr. Reggia ali brez nje?

2. Ali je list, ki smo ga natisnili v Oratoriju, že prišel v vaše roke, ali ste z njim zadovoljni ali je treba kaj spremeniti?

3. Ali je priporočilno pismo, ki naj bi bilo listu priloženo, že napisano ali naj ga napišem jaz? Povej mi to in še vse drugo, kar je treba, in skušal bom vse takoj urediti. Pozdravi vse naše prijatelje in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. avgust 1879

P. S.: So načrti že narejeni? So se dela začela? Nima smisla, da bi hodili h kneginji Gallieri, ker ne sprejema.

Papežu je pisal osebno z namenom, da bi od njega prejel blagoslov in pod-

poro, ki bi dobre navdušila za velikodušno pomoč.

Preblaženi oče!

Ponižno kleče pred vašimi nogami, preblaženi oče, bi vam rad z največjim spoštovanjem sporočil naslednje.

V Valle Crosio, kraj med Ventimiglio in Bordighero, je v teh zadnjih letih prišlo toliko protestantov, da so ogrožena vsa bližnja naselja. Škof te škofije msgr. Reggio s skrbjo in žalostjo opisuje verski položaj svoje črede v presunljivi okrožnici, ki si jo drznem priložiti vaši svetosti z dovoljenjem in v imenu istega gospoda prelata.

Da bi zavrli nevarnost krive vere, so pred štirimi leti začasno najeli poslopje, ki naj bi služilo za cerkev, šolo in stanovanje učiteljev. Toda to je prava revščina v primerjavi z elegantnimi poslopji, ki so jih postavili krivoverci.

Kljub žalostnim časom in kljub težavam, da bi zbrali potrebna sredstva, je podpisani, gnan od potrebe in na povabilo krajevnega škofa in v moči vaših spodbud, da bi se zoperstavili zmoti, kjer koli se pokaže, bil pripravljen na gradnjo bolj primerne stavbe v korist vere in kot odgovor na obstoječo potrebo.

V ta namen smo že kupili potrebno zemljišče, izdelali potrebne načrte in začeli dela. Nimamo nikakršnih predhodnih sredstev. Vse smo izročili v roke Božje previdnosti in neizčrpni dobroti vaše svetosti.

Zato vas v imenu že omenjenega msgr. Reggia in v imenu dobrodelnega odbora, ki je bil ustanovljen s tem namenom, prosim, da bi podelili apostolski blagoslov vsem tistim, ki se bodo na kakršen koli način odločili za sodelovanje pri tej dobrodelni pobudi.

Če bi mogla vaša svetost nakloniti kak prispevek, bi bilo to neustavljiva spodbuda za dobre katoličane, da bi nam prišli na pomoč.

S srcem, polnim zaupanja in hvaležnosti, prosimo Boga, da vašo svetost ohrani še veliko let, in čutim dolžnost, da v imenu vseh izrečem svoje globoko spoštovanje.

Najponižnejši in najvdanejši sin

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 16. september 1879

Sveti oče je odgovoril s podelitvijo apostolskega blagoslova in dodal petsto lir. V pismu don Cibrariu imenuje don Bosko liste obrazce, ki naj bi jih izpolnili darovalci s številko svojega prispevka. Takim listom je dodajal poziv, ki ga je »izdelal« sam.⁵

*Katoličanom!*⁶

Žalosten opis položaja, kot ga podaja okrožnica msgr. Reggia, škofa v Ventimiglii, zaradi vdora protestantov v Valle Crosio, budi bojazen v vseh, ki ljubijo našo Katoliško cerkev. Sovražniki vere ne skoparijo niti z materialnimi niti moralnimi sredstvi, da bi sejali zmoto in pridobivali privržence.

⁵ Tako piše don Bosko v opombi k nekemu prepisu.

⁶ V oglatih oklepajih so popravki, ki jih je monsinjor škof uvedel v izvod, ki mu ga je poslal don Berto in ga hranimo v našem arhivu.

Da bi zajezili delo nosilcev krive vere in rešili vsaj mladino, smo vzeli v najem (v navedenem kraju Valle Crosii) poslopje, ki naj bi služilo za cerkev, stanovanje učiteljem in za šolo. Toda to je prava revščina v primerjavi z elegantnimi poslopji, ki so jih postavili učenci Lutra (imenitne šole in cerkev evangelijskih zapeljivcev v nasprotju z resničnimi potrebami kraja).

Zato je nujno potrebno, da začnemo gradnjo poslopja, ki bo imelo primerno cerkev, stanovanja za učitelje, razrede za nedeljsko, dnevno in večerno šolo, kot tudi stanovanja za sestre in primerne prostore za njihove gojenke.

V ta namen je na voljo dva tisoč kvadratnih metrov zemljišča z ustreznim načrtom. Dobršen del pripravljenega materiala bo kmalu uporabljen za temelje. Ker je potreba velika, upamo, da bo stavba hitro končana.

Kje pa bomo vzeli sredstva, da bi udejanjili te načrte? Nimamo nikakršnih prihrankov in vse je prepuščeno Božji previdnosti, ki nikdar ne odpove, zlasti v stiski. Naše upanje je v najvišjem vodji svete Cerkve, ki je, kljub temu da je sam v velikih težavah, prvi daroval 500 frankov s posebnim blagoslovom za vse tiste, ki bodo sodelovali z delom ali z besedo. Računamo z dobrohotnostjo škofov, zlasti s škofom msgr. Reggionom v Ventimiglii. Pričakujemo sodelovanje vseh tistih, ki ljubijo našo sveto vero in krščansko vzgojo mladine.

V zaupanju v pomoč dobrih katoličanov podpisani darujejo svoj prispevek in so pripravljeni zbirati vse vrste darove, tako v denarju kakor v gradbenem materialu.

Da bi olajšali način darovanja, prilagamo obrazec, na katerega lahko vsak napiše vsoto, ki jo dobrota njegovega srca namerava darovati enkrat ali v dveh ali tudi treh letih.

(V zaupanju v dobroto katoličanov podpisani, ki so že sami dali svoj dar, vabijo dobrotnike, da bi prispevali svoj dar, podpisali ta obrazec in navedli, na kakšen način, v denarju ali kako drugače, bodo sodelovali bodisi enkrat bodisi v dveh ali treh letih). Ko bo stavba dograjena, se bo v znamenje hvaležnosti obhajala v njej vsakodnevna pobožnost za vse darovalce.

Sklenili bomo z besedami svetih pisem, ki pravijo: sodelovali ste pri izgradnji Božje hiše na zemlji in Bog vam do dal nekega dne v posest kraljestvo, ki ne bo imelo konca.

Najvdanejši služabniki

(Podpisi članov odbora)

V prošnji na kraljevi ekonomat za nepodeljene benefikacije, se je don Bosko obširneje razpisal o podrobnostih stavbe v Vallecrosii.

Veleugledni gospod!

Duhovnik Janez Bosko spoštljivo poroča, da je na povabilo spoštovanega msgr. Lorenza Bialeja l. 1876 odprl na planoti v Vallecrosii pri Ventimiglii dve javni osnovni šoli za 40 dečkov in 60 deklic; kakor je razvidno iz zapisnika pokrajinskega inšpektorja, je šola popolnoma zastonj in v skladu z obstoječimi zakoni; tu ima majhno cerkvico, v kateri se delijo sveti zakramenti in Božja beseda.

Ti dve šoli in cerkvica, ki so bile zgrajene nasproti že obstoječi protestantski bližnji cerkvi, so bile nujna potreba kraja, ki ga vedno bolj naseljujejo meščani in obiskujejo

tuji letoviščarji. Zaradi velike oddaljenosti od župnije in od šol glavnega mesta na severu, ki je zelo nezdravo, brez njih ne bi mogli izpolnjevati svojih krščanskih in državljanskih obveznosti, kaj šele, da bi dajali svojim otrokom moralno in učno vzgojo. Ta dobrodelna ustanova, sicer zelo pomembna pa tudi draga zaradi plačevanja najemnine in mesečnin za učitelje, se je vzdrževala z darovi domačinov in zlasti še z letnimi prispevki nekega velikodušnega dobrotnika, ne da bi občinska uprava v Vallecrosii, ki je odgovorna za šolo, zdravnika in druge obveznosti, kar koli prispevala. Ker pa je zgoraj omenjeni dobrotnik pred enim letom umrl in so zaradi zelo slabih letin prostovoljni prispevki postajali vedno manjši, se je tako koristna ustanova našla v okoliščinah, ko ji primanjkuje najnujnejših sredstev za obstoj.

Podpisniku bi bilo zelo žal, če bi moral oditi iz tega kraja in se ločiti od zaskrbljenih sodelavcev, ki so na vso moč pospeševali napredek šole ter lepega krščanskega in poštenega življenja. V skrajni stiski, v kateri je, prihaja z zaupanjem h kraljevi vladi, ki je kakor vedno zelo velikodušna z letnimi prispevki za velezaslužne služabnike vere in pospeševalce občega dobrega, s prošnjo, da bi, potem ko bi se prepričala o resničnosti vsega, kar je povedano, kraljevi podekonom v Ventimiglii ponudil svojo dobrodelno roko in mu pomagal.

Medtem se ponižni prosilec obrača s popolnim zaupanjem k plemenitemu srcu vaše uglednosti in vas prosi, da bi blagohotno odprli zaklad Generalnega ekonomata in podelili tisto podporo, ki jo zasluži tako pomembna ustanova, za kar vam bo on v vedni hvaležnosti namenjal svoje molitve in se žrtvoval za njegovo kraljevo veličanstvo in njegove svetovalce.

Kljub stiskam tistega leta, ko so polja na splošno slabo obrodila, so darovi pritekali v taki obliči, da so do konca decembra mogli postaviti glavne stene.

V BORGU SAN MARTINO

Kljub temu da v Borgu San Martino ni bilo več ravnatelja don Bonettija, je zavod sv. Karla napredoval v svojih slavnih izročilih in ljudska naklonjenost je bila splošna in velika. Dokaz za to je bila odločitev predstojnikov, da bodo zaradi pomanjkanja osebja odtegnili učitelje salezijance z osnovne šole. Vse se je dvignilo proti tej odločitvi. Družinski očetje so zbrali podpise in jih poslali don Bosku. Župnik je celo pretil, da bo zapustil župnijo. Don Bosko se ni hotel pokazati neobčutljivega za tolikšen dokaz naklonjenosti in je naročil, naj pišejo ravnatelju don Belmonteju; ljudje naj se pomirijo, on sam pa bo prišel v Borgo in uredil vse potrebno. Iz tega časa imamo tudi pismo, pravi vzgojni biser, ki ga je don Bosko pisal gojencem višjih razredov gimnazije o poklicu. To pismo smo že objavili.⁷

⁷ Prim. zgoraj, str. 83.

V VARAZZEJU

V Varazzeju je v šolskem letu 1879–80 prišlo do zamenjave ravnatelja: don Francesia je odšel v Valsalice. Njegov naslednik je bil don Monateri, ki je bil po zaprtju hiše v Albanu na voljo predstojnikom. Toda ta se ni čutil zadosti sposobnega za to službo in je želel, da bi to nalogo zaupali komu drugemu. Don Bosko je po očetovsko odpravil njegove pomisleke.

Predragi don Monateri!

Če bi ti hotel ukazovati nekaj, kar je proti Božji volji, bi te poslal iz Varazzeja. Vendar niti ti niti jaz nočeva storiti česa takega. Zato potrpi, priskoči mi na pomoč, nikakor pa mi ne delaj težav, ki jih imam že tako zadosti.

Pogovori se z don Francesijem. V kratkem bom tudi jaz prišel za nekaj dni k vam.

Bog naj te blagoslovi in ti pomaga, da boš vedno bonus miles Cristi [dober Kristusov vojak].

Imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. november 1879

V MAGLIANU SABINU

V Maglianu Sabinu je semenišče konvikt deloval vedno lepše. Oktobra je don Bosko lahko pokazal predstojnikom veliko zadovoljstvo, ki mu ga je naredilo pismo kardinala Bilia. Njegova eminenca, ki je bil že mesec dni na počitnicah v tem mestu, je imel priložnost, da je od blizu opazoval napredek v pobožnosti in učenju semeniščnikov in je čutil potrebo, da je don Bosku izrazil svoje zadovoljstvo. »Zares sem zadovoljen,« mu je pisal 14. oktobra, »in se zahvaljujem vaši uglednosti, da ste v teh težkih časih pripravili moji škofiji toliko dobrega. Učitelji, tako duhovniki kakor kleriki, ki ste nam jih poslali, so zelo goreči in vzorni in upam, da bodo fantje pod njihovim vodstvom dobili tisto znanje, ki jim je najbolj potrebno. Dober glas se je razširil po okolici in v Rimu, tako da se je število gojencev dvignilo na šestdeset in še vedno nenehno raste. To je odvisno od visokega mnenja, ki ga imajo ljudje o don Bosku in salezijancih. Bogu bodi hvala. Jaz bom storil vse, da bom podpiral vašo ustanovo in govoril o tem tudi svetemu očetu in se tako oddolžil za vaše usluge.« Pred svojim odhodom v Rim je kardinal predsedoval slovesni razdelitvi nagrad gojencem in tako javno pokazal svoje visoko spoštovanje.

V NIZZI MARE

Tri pisma iz Nizze Mare nam osvetljujejo odnose med don Boskom in tem zavodom. Vsa tri pisma je ravnatelju pisal don Bosko. V prvem se mu zahvaljuje za dobre želje, ki mu jih je ravnatelj izrazil ob njegovem godu, mu napoveduje

dostavo knjižice o stanju naše Družbe *l'Esposizione* [Predstavitev], ki jo je predložil Svetemu sedežu, se zahvaljuje neki družini dobrotnikov in omenja malo loterijo, ki se tiče tudi Francije.

Predragi don Ronchail!

Skušal bom odgovoriti na čudno pismo don Bianchija. Bom videl, ali mi ga bo z Dominom dante [Božjo pomočjo] uspelo pomiriti. Prve dni prihodnjega tedna bo gospod župnik Guiol prišel v Nizzo.⁸ Moral bi don Bologni prinesiti vsaj deset tisoč frankov. Poskusi se z gospodom opatom Convinom⁹ ali s kom drugim dogovoriti za posojilo. Stori, kar moreš, da me potegneš iz zagate, v katero me je spravil podjetnik v naši hiši v Marseillu.

Moral bi vedeti, ali sta don Pirro in don Macherau že duhovnika in ali so kake ovire. Kdo je tisti drugi duhovnik iz Annecyja, ki mi je pisal za sv. Janeza? Bi rad postal salezijanec? Se je klerik Pentore že spametoval?

Povej vsem tistim, ki so mi pisali iz vašega patronata, da sem prebral njihova pisma,¹⁰ vsem se lepo zahvaljujem in prosim Boga, da bi vse ohranil v svoji sveti milosti.

Če imaš kako lepo novico, mi jo hitro sporoči, ker sem res v težavah.

Bog naj vas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. julij 1879

»Med težavami«, ki so tiste dni mučile don Boska, so mu bili vsaj malo v tolažbo izrazi vdanosti njegovih sinov in vzajemnost ravnateljev, ki so mu pomagali s svojimi žrtvami, da je mogel izvajati svoja dejanja, in poročila o dobrem delovanju njegovih hiš. To je razvidno iz njegovega drugega pisma.

Dragi moj don Ronchail!

Zahvaljujem se tebi in vsem našim dragim sinovom za molitve in godovna voščila.

Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti.

Po pošti boš prejel dva izvoda našega Poročila.

Zelo so me razveselile novice gospodov Tiban. Če boš imel priložnost, jih pozdravi.

Reci jim, da se jim iz srca zahvaljujem za dobrote, ki jih izkazujejo naši sirotišnici.

Zagotovi jim, da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši.

Kaj si storil za našo malo loterijo? Si razposlal srečke? Ti jih je kaj ostalo? Naj ti jih še nekaj pošljem?

Še naprej molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. julij 1879

⁸ Ko se je vrnil v Turin, kakor bomo še poročali, je bil ponedeljek 14. julij, 20. je bila nedelja. Opat je bil na poti iz Sampierdarene.

⁹ Prim. MB XIII, str. 716 [BiS XIII, str. 468].

¹⁰ Pisma z voščili, ki so mu jih pisali v francoščini fantje iz Damaska, kot smo že poročali na drugem mestu.

Kakor je bila v Oratoriju don Boskova soba ob vsaki uri odprta za kogar koli iz hiše in je mogel z njim govoriti o kateri koli stvari, tako so njegovi od daleč izražali svoje zaupanje in so mu smeli pisati tudi v trenutkih slabega razpoloženja, prepričani, da jim bo odgovoril. Tako je mladi katehet v Nizzu don Lorenzo Bianchi, ki se je počutil malo slabo, izlil svojo slabo voljo v »čudno« pismo, ki smo ga omenili zgoraj, a ni naletel na gluha ušesa.

Predragi don Ronchail!

Don Bianchiju sem pisal pismo, ki pa ga ni prejel. Poizvedi, ali je ostalo na pošti ali se je izgubilo kje v hiši. Če ga ne boš našel, mi sporoči, da mu bom pisal drugo. Povej to don Bianchiju in mu zagotovi, da ga nisem pozabil in da se priporočam, da me on ne bi pozabil.

Drugo ob drugi priložnosti. Bog naj nas vse blagoslovi in imej me zelo rad, ker ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. julij 1879

P. S.: Z veseljem sem prebral pisma fantov iz Damaska. Pozdravi jih!

Leta 1881 je don Bosko poklical pet fantov iz Damaska, ki so bili v Oratoriju v Nizzu, da bi jih pripravil za kleriško preobleko. Ko je melkitski patriarh iz Antiohije Gregorio Jussef zvedel, da so jih hoteli sprejeti v latinski red, tega ni dopustil: »Razlog, zakaj smo jih poslali v Nizzo, je bil, da bi tam opravili potreben duhovniški študij in se potem vrnili domov, kjer bi delovali v dušnem pastirstvu.« Prosil je don Boska, da bi jih poslal v Marseille in izročil kakemu svojemu duhovniku, ki bi se potem ravnal po njegovih navodilih. Patriarh je končeval svoje pismo z besedami: »Ne morem zamolčati potrebe, ki jo imam za pastoralne delavce v škofiji svojega patriarhata. Iz vsega srca se vam zahvaljujem za skrb, ki ste jim jo posvetili v času njihovega bivanja v vaših zavodih.« Takoj se je vse zgodilo, kakor je želela njegova blaženost.

V MARSEILLU

Na praznik Marije Pomočnice so položili temeljni kamen za novo stavbo in nato hitro gradili naprej. Ker pa so prihranke kmalu izčrpali, je bilo nujno potrebno posojilo, ki ga je don Bosko omenil v svojem drugem pismu, s katerim je tesno povezano pismo župnika pri sv. Jožefu. Iz tega pisma je mogoče razbrati, da bi bil vir dohodkov prodaja hiš iz zapuščine barona Bianca di Barbania. Kanonik Guiol je obiskal don Boska in Oratorij sredi julija in ostal samo nekaj dni, ker se je moral zaradi pastoralnih nujnosti vrniti v Marseille. Blaženi mu je pisal:

Predragi gospod župnik!

Nekaj besed o naših zadevah. Fotografije Oratorija sv. Leona so narejene, vendar jih verjetno ne bom mogel odposlati pred sredo, naslovil jih bom na Marseille, kakor smo se domenili.

Odločili smo se za prodajo ene izmed hiš v Casellu in bomo prodajo potrdili z notarsko pogodbo ob koncu tedna. Tako bomo pomirili don Bologno.

Če bo don Ronchail lahko pravočasno našel človeka, o katerem sem mu osebno pisal, bo mogel postreči z omenjeno vsoto.

Na vsak način se bom potrudil, da bo šla naša zadeva naprej in se ne bomo ustavili na pol poti. Salezijanska družba je še otrok in zato so otroci tudi njeni sinovi. Toda z Božjo pomočjo bodo rasli in bodo nekoč pobirali sadove svojih žrtev: potrpežljivosti, vztrajnosti in molitve.

Vaš obisk pri nas je bil vsem zelo všeč, vendar je bil prekratek. Se boste vrnili, kaj ne? Oprostite, če nismo z vami ravnali z vso pozornostjo, kakor bi si vsak od nas želel.¹¹ Bog naj vas ohrani pri dobrem zdravju in imejte me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 20. julij 1879

Don Bosko je svetega očeta prosil za papeško odlikovanje, ki bi bilo vredno priznanje zaslug gospoda Rostanda v vodstvu družbe Beaujour. Za podelitev je prosil župnika Guiola.

Predragi gospod župnik!

Njegova eminenca kardinal Nina mi je sporočil, da je njegova svetost podelila Red sv. Gregorija Velikega velezaslužnemu gospodu Rostandu.

Pisal bom don Bogni, da stopi k vam in bosta skupaj pripravila lepo slovesnost.

Papeški breve ni kak splošen obrazec, temveč čisto posebno besedilo, kakor lahko razberete iz priloženega lista.

Sam kardinal državni tajnik mi omenja poseben spomin svetega očeta, ki vam ga bom poslal, kakor hitro ga bom dobil.

Želim, da vse lepo opravimo – za ceno kakšne koli žrtve. Zato sicer ne potrebujem veliko časa, nekaj pa vendarle.

Pismo puščam odprto za gospoda Rostanda. Ko ga bo v svojo vednost prebral, pritisnite pečat, preden mu ga izročite itn.

Storite, kakor se vam bo zdelo najprimerneje. Primanjkuje mi časa, vendar bom spet kmalu pisal.

Bog naj vas blagoslovi in imejte me za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. julij 1879

P. S.: Pripravite kak lep članek za Vestnik.

¹¹ Nanašal pa se je na skorajšnji obisk z naslednjim dopisom:

»Predragi gospod župnik! V svojem pismu ste vzbudili upanje, da nas boste drugi teden tega meseca obiskali, kar si zelo želimo. Menim, da ne boste sami. Kdor koli vas bo spremljal, ga bomo z veseljem sprejeli. Nekdo mi je omenil, da bo to mogoče madame Jacques. Bilo bi mi v veliko zadoščenje. Gospod Martin s svojim Viktorjem je tudi obljubil, da bo naredil izlet do Turina. Bo prišel z vami? Če nam boste sporočili uro prihoda, vas bomo prišli počakati na postajo. In opat Mendre? Bog naj vas spremlja na vašem potovanju in molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj. DUH. JANEZ BOSKO. Turin, 3. julij 1879.«

Gospod Rostand se je zahvalil don Bosku in tudi papežu osebno. Obenem pa je sklenil dogovore za hišo v Marseillu in za ubogo sirotišnico v Saint-Cyru. Kar je don Bosko želel za vsako ceno urediti, je bila zadeva *Maitrise*, zaradi katere je opat Guiol še naprej dvigal veliko prahu in pisal pisma, polna ognja. O tem je pisal tudi v prejšnjem pismu in omenil stvar s skrivnostnim imenom »nerodne zadeve«, se pravi neprijetne stvari. Opat, ki je bil velikodušne in goreče narave, pa ni popustil niti za pičico, če si je kaj vbil v glavo. Skušal je stvari razjasniti do zadnje nادرobnosti, ne da bi se pri tem oziral na okoliščine in posledice. Vendar je prišlo do določenega dogovora zaradi don Boskove popustljivosti, kakor smo o tem že poročali.

Na božični večer ob koncu devetdnevnic je blaženi poslal posebna pisma trem gospem v Marseillu, ki so bile zelo zaslužne za salezijance. Dve od teh že poznamo, tretja pa je žena gospoda Rostanda.

Velecenjena gospa Rostand!

Don Bologna mi je večkrat pripovedoval o dobrih delih, ki ste jih vi in vaša gospa hči naredili v prid ubogih dečkov Oratorija sv. Leona. Zdi se mi, da je moja dolžnost, da se vam zato ponižno zahvalim.

Želim vam podariti dar, ki vam bo zaradi posebnosti gotovo ugajal.

Prihodnji četrtek bom, če bo taka Božja volja, daroval sveto mašo pri oltarju Marije Pomočnice. Naši dečki bodo pri sveti maši, prejeli sveto obhajilo in opravili posebne molitve po vašem namenu. Prosili bomo za Božji blagoslov za vas in za vso vašo družino. Zdravje, mir, blagostanje naj bodo dediščina družine Rostand in njihovih otrok vse do zadnjega kolena.

Bog naj vas vse blagoslovi in na svidenje prihodnjega januarja, molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. december 1879

P. S.: Moj globok poklon gospodu Rostandu, vašemu zaslužnemu soprogu.

Naša predobra in predraga mama madame Jacques!

Ne samo vaši sinovi iz Beaujourja, temveč tudi tukajšnji v Turinu se spominjajo svoje dobre mame in premnogih uslug, ki nam jih izkazuje. Prepričani, da vam bodo storili uslugo, bodo te dni veliko molili za vas. Še več, prihodnji petek bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo opravili sveto obhajilo s posebnimi molitvami po vašem namenu.

Bog naj vas ohrani, naša dobra mama. Bog naj vas blagoslovi in vas potolaži s svojimi duhovnimi cvetkami, ki naj vam bodo lepa krona v nebesih.

Če bo taka Božja volja, upam, da vas bom lahko pozdravil prihodnjega januarja. Priporočam se vašim molitvam in imam čast, da se imenujem najvdanejšega sinovsko predanega.

duh. Janez BOSKO

Turin, 15. december 1879

Velepoštovana gospa Noilly-Prat!

V svoji veliki radodarnosti je vaša uglednost storila veliko uslugo našim ubogim dečkom Oratorija sv. Leona. Rad bi vam na poseben način izrazil svojo hvaležnost pred Bogom.

V soboto, na peti dan Božične devetdnevnice, bom daroval sveto mašo in naši dečki bodo prejeli sveto obhajilo s posebnimi molitvami v čast Detetu Jezusu po vašem namenu. Prosili bomo Boga, da vas ohrani pri zdravju in vedno v svoji sveti milosti in da vam da okušati sadove vaše dobrodelnosti tukaj na zemlji in še veliko bolj obilno plačilo v nebesih.

Bog naj vas blagoslovi, velezaslužna gospa Prat, in sprejmite to malo znamenje naše hvaležnosti. Upam, da vas bom mogel osebno pozdraviti prihodnjega meseca januarja. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v N.G.J.K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. december 1879

V teh okoliščinah ni moglo manjkati pismo za kanonika Guiola, to toliko bolj, ker mu don Bosko ni pisal že od meseca julija. Hotel si je tudi pripraviti razpoloženje za svoj prihodnji obisk v Marseillu.

Predragi gospod župnik!

Čeprav vam že dolgo nisem pisal, sem se vas vendar vsak dan spominjal [memento] pri sveti maši.

V teh dneh čutim potrebo, da opravi svojo dolžnost in vam izrazim želje za lepe božične praznike in srečno novo leto z zagotovitvijo, da bomo celo leto 1880 molili za vas pri oltarju Marije Pomočnice. Upajmo, da nas bo Bog uslišal in boste preživeli srečno leto.

Sporočam vam, da bom sredi meseca januarja prišel v Marseille, da uredimo zadeve z našim oratorijem in da skupaj preudarimo, kako bi lahko poplačali dolgove, ki smo jih že naredili, in tiste, ki jih še bomo. Menim, da bi prišla zelo prav konferenca za salezijanske sodelavce in za druge zaslužne in naklonjene osebe. Ne vem, ali bomo mogli v oratoriju dobiti kako dvorano, mogoče tudi kapelo ali pa kak prostor v hiši kakega dobrotnika. Namen take konference bi bil predstaviti, kaj smo že naredili in kaj moramo še postoriti. Treba bi bilo govoriti o sodelavcih in o najprimernejšem načinu, kako bi nam lahko pomagali. Vaš nasvet bi mi bil dobrodošlo vodilo pri njihov izvajanjih.

Če se boste srečali s kakim gospodom iz Beaujourja, ga, prosim, pozdravite v mojem imenu.

Vam se pa posebej priporočam v vaše svete molitve, ko imam čast, da se v N.G.J.K. imenujem najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1879

P. S.: Hvala Bogu, moj vid se je malo izboljšal.

Prav na predvečer slovesnega božičnega praznika je msgr. Giovanni Lodovico Robert, ki je v vodstvu marsejske škofije nasledil msgr. Placa, pokazal po-

sebno naklonjenost do don Boskovih sinov.

Začeli so pobudo za zbiranje sredstev za odplačilo dolgov za novo stavbo. Monsinjur stavbe ni samo blagoslovil, temveč jo je z izbranimi besedami priporočil dobroti svojih škofljanov.¹² V tem je posnemal svojega predhodnika, ki je z imenovanjem za nadškofa v Rennesu imel navado reči: »Če nisem v času svojega škofovanja v Marseillu naredil nič drugega, kot da sem pripeljal salezijance, je to zadosti, da sem lahko zadovoljen s svojim delom.« Zato je hotel in se trudil, da bi prišli salezijanci tudi v Rennes. Rekel je, da bi potem zadovoljen umrl.

V VALDOCCU

Tudi v Valdoccu so računali na dediščino barona Bianchija, upali so, da bi tako uravnotežili proračun. Cerkev sv. Janeza Evangelista in v Vallecrosii sta namreč pobrali vse darove. Položaj se je poslabšal še z dvigom cen za eno tretjino glede na prejšnja leta. »Kaj naj storimo?« se je don Bosko vpraševal v okrožnici januarja 1880, namenjeni sotrudnikom. »Se bomo ustrašili? Nikdar. Gre za dobro duš in civilne družbe. V preteklosti smo z darovi in zlasti še z zadnjo loterijo, ki nam je bila resnično v pomoč, poravnali največje in najnujnejše izdatke. Za prihodnje zaupam popolnoma Božji previdnosti, ki me v podobnih težkih trenutkih ni nikdar pustila na cedilu. Zato polagam svoje upanje v vašo dobroto.« Ko so 29. maja razpravljali o finančnem položaju in ko so ugotovili težke dolgotve, ki so bremenili vse veje uprave, so se predstojniki odločili in on je privolil, da bi najeli posojilo sto tisoč lir, ki bi jih odplačali s prodajo vile v Sant'Anni v Casellah. O denarnih težavah, v katerih je bil Oratorij, najdemo poročilo v pismu, naslovljenem na viteza Carla Favo.

Veleugledni in predragi gospod vitez!

Ko ste mi včeraj v spremstvu vaše gospe soproge prinesli dar, ste omenili tudi vaše namene glede cerkve sv. Janeza Evangelista. Četudi so potrebe te cerkve zares velike, mi, prosim, oprostite, če vam povem, da imam celo vrsto fantov v poletnih oblekah in bi omenjeno vsoto uporabil za nakup obleke. Zares gre za oblačenje nagih.

Ponovno se vam zahvaljujem za dobrosrčnost, ki jo izkazujete meni in tem revčkom, in prosim Boga, da bi na vas ter vašo gospo soprogo in hčerko razlil veliko nebeškega blagoslova, ko imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. december 1879

¹² Časopis *Citoyen* [Državljan] je v št. 2982 objavil škofov dopis. Za uvod je pohvalil Oratorij sv. Leona. Škof je pisal: »Veseli smo, ko vidimo, kako se je delo don Boskovih salezijancev utrdilo v naši škofiji z naslovom Oratorija Sv. Leona. Prepričani smo, da bo obrodil veliko dobrega in da bodo krščanske duše z veseljem podprle to delo. S tem, ko bodo pomagali ubogim sirotam, bodo storili Bogu všečno delo. + LOUIS, škof v Marseillu. Marseille, 24. december 1879.«

V pripisu k pismu je don Bosko nakazal posledice nepravilnosti, ki se dogajajo v naših zavodih. Vitez ga je prosil, da bi preklical pretnjo izključitve za nekega rokodelca. Stvar mu je takole razložil:

P. S.: Govoril sem z don Brandom glede fanta Peana in mi pravi, da ni nobenega navodila glede te zadeve.

Rekel je samo, da ga pogosto prihaja obiskovat ena izmed tet, ki mu obljublja vse mogoče in prinaša darove, kar ni običajno.

Don Branda ji je dal vedeti, da ti priboljški tako vplivajo na fanta, da se ne ozira več na opomine in tudi ne na pretnje, in če bo nadaljeval na tak način, ga bodo morali predstojniki o božiču poslati domov.

Na to je dobra teta odgovorila: za božič je premalu, počakajte vsaj do konca zime. Zato se mi zdi zelo na mestu, da bi vi tej teti, če vam je mogoče, povedali, da naj vzgojiteljem prepusti njihovo vlogo, zlasti ker fantu nič ne manjka. Sicer pa storite, kar se vam bo po vaši modrosti zdelo najbolj primerno.

Nekaj popolnoma drugega se tiče tudi Oratorija. V teh *Spominih* smo že večkrat omenili, kako se je don Bosko zavzemal za izgubljene duhovnike. Sprejemal jih je v Oratorij, jih obdal z vsemi pozornostmi in iskal način, kako bi jih spet spravil na pravo pot. Tako je storil poleti 1879 tudi z duhovnikom Macheotom, nekdanjim župnikom v Gravèru, v škofiji Susa, ki je prestopil v starokatoliško vero. Za njegovo sprejetje v duhovniško službo je lastnoročno pisal Leonu XIII.

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko ponižno kleče pred vašo svetostjo prosi, da odpustite izgubljenemu sinu, ki je pozabil na svoje dostojanstvo in padel globoko v prepad brezbožnosti. Bil je župnik v kraju Gravère, pa je bil zaradi neprimerne vedenja izgnan iz župnije. En prepad ga je vodil k drugemu prepadu, tako da je končal v sekti, ki ji pravijo starokatoliška. Pravi, da ga je k temu prisilila življenjska stiska. Postal je vodja in pridigar in bil imenovan za kurata v Roncourtu v kantonu Bern v Švici.

Bil je pripadnik in pridigar krive vere od 15. decembra 1875 do junija tekočega leta 1879.

Sprejeli smo ga v Oratorij sv. Frančiška Saleškega, ker se je želel vrniti v Cerkev Jezusa Kristusa in pred nekaj meseci je začel ponovno opravljati obveznosti naše svete vere. Sedaj s soglasjem s škofom v Susi prosi za pooblastilo, da bi bil oproščen vseh pridržkov, kazni in cenzur, ki jim je zapadel. Pripravljen se je podvreči vsem pokoram in tako zadostiti za pohujšanje v soglasju s tem, kar mu bo določila vaša svetost. Prosim samo za milost, da za zdaj ne bi njegovega preklica objavili v časopisih iz edinega razloga: časopisi bi namreč zagnali velikanski vik in krik, kar bi moglo odvrniti več drugih njegovih nesrečnih tovarišev, ki bi se prav tako radi vrnili k resnici.

V upanju na zaproseno milost, vaše svetosti najvdanejši sin
DUH. JANEZ BOSKO.

Odgovor mu je prišel na začetku decembra po msgr. Angelu Jakobiniju,

predsedniku Svetega oficija, ki je po državnem tajništvu dobil prošnjo. Iz odgovora je razvidno samo to, da je ta Kongregacija obvestila škofa v Susi o potrebnih ukrepih. Zato naj don Bosko naveže stik z imenovanim ordinarijem.

Don Boska je tolažilo dejstvo, da je v Oratoriju toliko dečkov vsak dan dvigalo svoje molitve k Mariji Pomočnici in prejelo toliko svetih obhajil. Čutil je, da je to zanj trajen zaklad, po katerem je lahko prejel iz nebes potrebne milosti za izpolnjevanje svojega poslanstva kakor tudi za to, da je mogel poravnati dolgove pri svojih dobrotnikih. Kako živo je bilo to zaupanje, v polni meri dokazuje pismo Alfonsu Fortisu¹³ novembra tega leta.

Dragi moj Alfonso!

Prejel sem dvoje tvojih pisem, od katerih mi obe poročata o tvojem slabem zdravju. Bilo mi je zelo hudo, vendar sem trdno prepričan, da nas bo Bog uslišal in da bo tvoje zdravje spet tako, kot je bilo. Glede poučevanja v šoli ne skrbi. Glavno je, da se ti popravi zdravje. Kajti za Božjo milostjo je zdravje največji dar.

Tudi dragi Riccardo ima težave z zdravjem. Kako zelo mi je hudo! Kako zelo trpita očka in mama!

Na vsak način hočem odločno napasti Stolp Davidov, mogočnost matere Božje Marije in jo na določen način prisiliti, da bi vama naklonila milost zdravja, da bosta mogla svoje moči posvetiti rešenju duš. Storimo torej tako: ves prihodnji mesec december bomo darovali eno mašo pri oltarju Marije Pomočnice. Naši dečki bodo vsak dan prejeli sveto obhajilo in opravljali posebne molitve.

Vi pa vsi skupaj v družini vsak dan molite en očenaš v čast Jezusu v najsvetejšem zakramentu in eno pozdravljeno kraljico na čast Brezmadežni. Prepričan sem, da bodo ti naši skromni naporji prisilili Gospoda, da nas bo poslušal in uslišal.

Bog naj blagoslovi tebe, dobrega Riccarda, očka in mamico in nas vse ohrani v svoji sveti milosti.

Na svidenje pri boljšem zdravju in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. november 1879

KONEC LETA

Približevala se je devetdnevnic za sveti božič in s tem konec leta. Božji služabnik je imel za obe priložnosti svoje namene. Dne 13. decembra je za salezijance in njihove gojence razposlal naslednji list:

Devetdnevnic za božič za redovnike in gojence salezijanskih hiš

Praznik Gospodovega rojstva mora v nas vzbujati naslednja čustva in sklepe:

1. Ljubezen do Deteta Jezusa z izpolnjevanjem njegove svete volje.

¹³ Prim. MB XIII, str. 240 [BiS XIII, str. 160].

2. Prenašati napake drugih iz ljubezni do Deteta Jezusa.
 3. Zaupanje v neskončno Božje usmiljenje in trden sklep, da se bomo ogibali vsakega smrtnega greha.
 4. Iz ljubezni do Deteta Jezusa bomo skušali z dobrim zgledom popraviti pohujšanje.
 5. Iz ljubezni do Deteta Jezusa se bomo izogibali tudi najmanjših pregreškov proti čistosti.
 6. V čast Detetu Jezusu bom premislil, ali sem v preteklih spovedih res opravil obžalovanje z vsemi njegovimi lastnostmi.
 7. Premisliti, ali smo izpolnili sklepe iz prejšnjih spovedi.
 8. Pregled preteklih spovedi, kakor bo to storil Jezus Kristus ob vesoljni sodbi.
 9. Odločimo se, da bomo do smrti ljubili Jezusa in Marijo.
 10. Praznik Gospodovega rojstva. Obhajilo in pogosto prejetanje sv. obhajila za prihodnost.
- Z najlepšimi željami in nebeški blagoslov od vašega prijatelja.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. december 1879

Po božičnih praznikih je blaženi poslal v zavode običajno vezilo, ki se glasi:

*DON BOSKOVO VEZILO
ZA SALEZIJANCE IN NJIHOVE GOJENCE
ZA LETO 1880*

1. Vsem brez razlike. Dajajmo dober zgled z besedami in dejanji; izogibajmo se navad tudi nebitvenih v nenujnih stvareh.
 2. Ravnateljem: Jobovo potrpežljivost.
 3. Predstojnikom: Ljubeznivost sv. Frančiška Saleškega v občevanju z drugimi.
 4. Vsem gojencem: Dobro izrabljati čas: nullum temporis pretium [čas nima cene].
 5. Vsem salezijancem: točno izpolnjevanje pravil.
- Predstojnike prosim, naj tudi večkrat razložijo ta voščila.
- Bog naj vas vse blagoslovi. Posebna zahvala tistim, ki so mi pisali za praznike.*

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. december 1879

NAPOVEDI

Za leto 1879 nam ostane še nekaj don Boskovih prerokb, ki jih nismo mogli objaviti v prejšnjih poglavjih. Ena je bila izrečena sestri Clementini di San Giuseppe, ki je 1875 vstopila k jožefinkam. Močno si je želela v misijone, a se ni mogla nikakor odločiti, da bi to zaupala predstojnici, ki so jo nekaj let po noviciatu imenovala za magistro novink. Rada bi govorila z don Boskom, vendar ji spoštovanje do svetnika tega ni dovoljevalo. Ko pa je nekega dne leta 1879 morala spremljati neko gojenko v Cottolengo na obisk, ji je rekla: »Medtem ko boš ti tukaj v Cottolengu, bom jaz šla na obisk k don Bosku.«

Opogumila se je in se predstavila blaženemu, ki jo je poslušal in ji dejal, da mora iti v misijone.

»Toda predstojnice me ne bodo pustile.«

»Prositate, da bi izstopili iz te družbe, in se pridružite našim sestram, ki bodo to jesen odšle v Ameriko in v Buenos Aires. Vstopite v hišo jožefink, ki jo je ustanovila vaša družba iz Pinerola.«

Sestra Clementina je vsa zadovoljna prosila predstojnico, da bi šla v misijone. Dovoljenja ni dobila bodisi zato, ker je bila izredno koristna za skupnost in ker tudi tukajšnje jožefinke niso imele misijonov.

Nekaj mesecev pozneje je spet šla k don Bosku, srečala ga je, ko je šel v zakristijo, da bi maševal. Povedala mu je o negativnem odgovoru in ga prosila za nasvet. Don Bosko je dvignil oči proti nebu in dejal: »Potrpljenje!« in odšel v zakristijo.

Nekaj dni pozneje so sestro napadle čudne bolečine, ki so ji onemogočile veliko opravil v njeni službi. Spet je prosila, da bi šla v misijone, pa ni nič zagleglo. Bolečine so trajale deset let, ko je ponovno prosila, da bi smela zapustiti jožefinke v Turinu in se pridružiti onim v Chamberyju. Predstojnice so se temu uprle, toda na koncu so le popustile in v Chamberyju so jo nadvse ljubeznivo sprejeli. Njeni goreči želji pa je tudi tukaj delala težavo bolezen. Zato ji niti na misel ni prišlo, da bi govorila o tem. V upanju, da ji bo sprememba zraka koristila, jo je predstojnica poslala v njihov zavod v Rim. Ker se ji je zdravje tukaj še poslabšalo, jo je poklicala nazaj.

Tiste dni je v Cristianii, sedanjem Oslu, umrla predstojnica zelo uspešne katoliške bolnišnice, ki jo je oskrboval ta red. Hoteli so jo nadomestiti z neko francosko nuno. Ko so o tem obvestili apostolskega delegata, je odgovoril, da tega noče. Predstojnica v Chamberyju se je znašla v težavah. Pomislila je na sestro Clementino. Nekega dne jo je poklicala in jo nenadoma vprašala: »Bi šli v misijone?« Sestra, ki jo je vprašanje presenetilo, je odgovorila, da rade volje, če bi ji bolezen dopustila.

Predstojnica ji ni rekla nič drugega. Ona pa je vsa razburjena zaradi želje, ki jo je gojila v srcu in zaradi naravne tesnobe, ko kdo čuti, da je blizu izpolnitev svoje želje, šla v kapelo in prosila don Boska, da bi ji pomagal v tistem tako pomembnem trenutku. Molila je kake pol ure, ko je zraven nje pokleknila predstojnica s telegramom delegata, v katerem je predstojnico prosil za kako italijansko sestro.

Sestra se je te novice močno razveselila. Po dveh tednih priprav in posebne nege je odpotovala. V Turin se je vrnila 1891, da bi obiskala svojo družino in nato odšla nazaj na svoje mesto. Ob tej priložnosti je pripovedovala don Belmonteju o don Boskovi napovedi: »Sedaj sem zares zadovoljna. Zdravje mi dopušča, da lahko zadostim vsem svojim obveznostim. Okoli sebe imam štiri-

deset sester in petdeset bolnikov. Protestantski zdravniki zelo radi delajo v naši bolnišnici.«

Tokrat je don Bosko napovedal bodoči dogodek ne eni sestri, temveč turin-ski skupnosti sester svete Ane. Te sestre so povabili, da bi v Rimu odprle svojo postojanko, za kar pa se niso mogle odločiti, ker so se bale, da v tem mestu ne bodo našle pomoči in pokrovitelja. Vprašale so don Boska, ki jim je odgovoril, da naj to vsekakor storijo. Odgovorile so mu, da nimajo sredstev za tako ustanovo. »Pojdite brez strahu, kajti ne bo minilo veliko časa in boste dobile lepo hišo.« Zaupajoč v njegovo besedo so šle in se nastanile v zelo revni hiši, kjer so nekaj let živele v velikem pomanjkanju, dokler nista vstopili v red dve plemeniti Rimljanki, ki sta se navezali na zavod. Prinesli sta bogato doto in izročili redu krasno palačo, ki je 1884 postala last družbe. Ko so se sestre preselile v novo poslopje, si skoraj niso upale tam bivati, ker se jim je zaradi imenitnosti stavbe zdelo, da je to proti evangelijskemu uboštvu.

Dvoje drugih napovedi se je tikalo dveh salezijancev. Don Secondo Marchisio je o tem javno govoril ob petindvajsetletnici svojega duhovništva leta 1879. Don Bosko mu je položil roko na ramo in dejal: »Dvajset let boš prefekt, potem bomo pa videli!« Na dan, ko so mu rekli, da bo postal katehet v oratoriju, je preteklo dvajset let, odkar je bil prefekt v Valdoccu in v Borgu. Druga napoved se je tikala don Francesca Dalmazza. Na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja 1879 so imeli slovesno poslovilno kosilo ob njegovem odhodu v Rim za generalnega prokuratorja salezijanske družbe in kot sprejem njegovega naslednika don Francesia. Navzoč je bil doktor Vincenzo Gribaudo, oratorijski zdravnik. Ta, ki je bil v zelo zaupnem odnosu z don Boskom, je prosil, da bi pustil don Dalmazza pri vodstvu valsališkega zavoda v tolažbo njegovi materi, ki bi jo njegov odhod zelo razžalostil. Blaženi se je obrnil k don Dalmazzu in mu rekel: »Vrnil se boš, ko bo v Turinu kapitelj za izvolitev don Boskovega naslednika. «Res se je vrnil v Turin in prve dni meseca januarja 1888 nekaj tednov pred don Boskovo smrtjo prevzel vodstvo Zavoda sv. Janeza Evangelista.

V zvezi z napovedmi je treba omeniti tudi dogodek, ki se je pripetil v Luju oktobra 1879. Don Boska so nadvse ljubeznivo sprejeli v družini Giuseppeja in Marie Rota, staršev don Pietra, ki je bil takrat klerik v Oratoriju in pozneje inšpektor v Braziliji. Ko se je vračal z obiska pri gospe Isabelli Grossetti, ki je bila zelo bolna, se je zbrala velika množica ljudi, da bi ga videli, in so šli za njim. Na križišču Vie Montaldo in Vie Circonvallazione je sredi množice zagledal dečka z zavihanimi rokavi in brez čevljev, ki je strmel vanj. Ustavil se je in vprašal: »Kako ti je ime?»

»Quartero.«

»Hočeš priti k meni v Turin?»

»Rade volje. Saj sem prav zato prišel.«

»Torej pridi. Tam ti bom dal nabiti žeblje v čevlje.«

Okoli stoječi so se zasmejali zaradi te šale. Don Bosko se je domenil s starši, ga sprejel v Oratorij in ga imel pri sebi do konca gimnazije. Če je danes don Quartero zgled gorečega župnika, je vse to posledica tega previdnostnega srečanja.¹⁴

V leto 1879 sodi tudi veliko pomembnejša napoved. Govorilo se je, da bo v Franciji prišlo do težkega preganjanja redovnih družin. Don Bosko je dejal: »Prišel bo čas, ko bodo salezijanci razgnani in jih bodo sprejeli salezijanski sodelavci. Toda to bo trajalo le malo časa, potem bo Družba cvetela kakor prej.« Do te razpršitve v Franciji ni prišlo tedaj, temveč leta 1901, ko so izdali zakon o združenjih in ga naslednja leta začeli izvajati. Veliko sobratov je ostalo na svojem, ker so jim sodelavci izkazovali gostoljubje in jih potem v moči istega zakona branili, jim pomagali in omogočili, da so mogli nadaljevati svoje poslanstvo. Kakor je znano, so se razmere pozneje izboljšale, tako da je salezijansko delo od leta do leta vse bolj cvetelo.¹⁵

¹⁴ V spominu, ki ga je sestra Giuseppina Rinaldi, nečakinja don Rinaldija, povedala don Ricaldoneju, je rečeno: »Dogodek, ki ga omenja življenjepis don Lemoyna (VI. zv., str. 1031), se ni zgodil 1861, ko jaz še nisem bila rojena, temveč 1879.«

¹⁵ Don Cartier (pismo don Lemoynu, Nizza, 12. oktober 1907) je pisal: »Te besede so naredile name velik vtis. Ostale so mi za vedno vtisnjene v spomin in so me spodbujale v nasprotovanju, ki sem ga moral doživeti ta zadnja leta v Nizzii.«

15. POGLAVJE

ZAČETEK NOVEGA LETA

NA ZAČETKU NOVEGA LETA 1880 bomo podali stanje Družbe, da bomo mogli ugotoviti, koliko je napredovala. Vrhovni svet je bil sestavljen takole:

VRHOVNI PREDSTOJNIK: duhovnik Janez Bosko

PREFEKT: Mihael Rua

DUHOVNI VODJA: duhovnik Giovanni Cagliero

EKONOM: duhovnik Carlo Ghivarello

ŠOLSKI SVETOVALEC: duhovnik Celestino Durando

SVETOVALEC: duhovnik Giuseppe Lazzero

SVETOVALEC: duhovnik Antonio Sala

PREFEKT KLERA: duhovnik Giovanni Bonetti

MAGISTER NOVINEV: duhovnik Giulio Barberis

Don Ghivarello je v Katalogu imenovan tudi kot ravnatelj sirotišnice v Saint-Cyru. Don Bosko ga je februarja 1879 poslal tja, ker se je dobro spoznal na poljedelstvo in je lahko brez težav bil odsoten iz Turina. Ker pa ni znal dobro francosko, so začasno tja poslali nekoga drugega.

Imeni don Bonettija in don Barberisa sta navedeni po kapitularjih, in to v določeni razdalji od članov vrhovnega kapitlja, čeprav je don Bosko želel, da sta navzoča pri sejah vrhovnega kapitlja. S tem je hotel poudariti pomen njune službe pred sobrati. Prefekt klera je od 1878 do 1880 je pomenil isto kot rektor cerkve Marije Pomočnice.

Oseb, ki so na kakršen koli način pripadale Družbi, je bilo 732.

Sobratov z večnimi zaobljubami..... 325

Sobratov z začasnimi zaobljubami 80

Novincev 146

Aspirantov 181

(Duhovnikov 127)

Hiše so bile razporejene v štiri inšpektorije po zemljepisni pripadnosti: piemontska, ligurska, ameriška, rimska. Predstojniki prvih treh so bili don Francesca, don Cerruti in don Bodrato. Rimski, ki je obsegala Magliano Sabino, Randazzo, Brindisi in Rim (Torre de' Specchi), je načeloval iz Turina don Durando.

Katalog je po navadi, ki so jo uvedli 1875, vseboval kratke življenjepise sobratov, ki jih je Bog poklical v večno življenje prejšnje leto. To je bil pomočnik Carlo Tonelli in pet klerikov: Pietro Scappini, Luigi Bianchi, Clemente Benna, Carlo Trivero, Giacomo Delmastro. Štiri strani, posvečene kleriku Benni iz ugledne turinske družine, nam v zadostni meri prikazujejo njegove bogate naravne darove in nadnaravne prednosti, zaradi katerih je postal »radost tovarišev in zadovoljstvo predstojnikov« in poln najboljših obetov.

Don Bosko je zelo cenil življenjepise umrlih članov Družbe. Ker pa je predvideval, da bo zaradi širjenja Družbe vedno težje dobiti potrebne podatke, je v Katalogu 1880 dal natisniti obrazec, namenjen za vzorec podatkov, ki naj bi jih čim prej poslali v Turin na razpolago življenjepisem. Vzorec je zajemal deset točk: 1. Dogodki in vzorni dogodki prvih let življenja v domačem kraju. 2. Način življenja v zavodu ali zavetišču tako v šoli kakor v delavnici. 3. Vedenje v času preizkušnje in po zaobljubah. 4. Besede in dela, ki se tičejo njegove duhovniške službe, če je bil sobrat duhovnik ali misijonar. 5. Službe, ki jih je opravljal. 6. Posebne kreposti: izreki in dejanja. 7. Pobožne vaje in pobožnost. 8. Odnos do bližnjega in govorjenje. 9. Spisi (knjige, pisma, listi). Misli in reki, ki jih je mogoče dobiti iz teh spisov. 10. Okoliščine zadnje bolezni in smrt. Kako se v tem vidi miselnost človeka, ki ni samo krojil zgodovino, temveč jo je tudi pisal, če prva ne bi zadušila druge.

V Rimu je v stanovanju v Torre de' Specchi, ki so ga don Bosku dale na voljo plemenite oblatke, zavzel mesto don Francesco Dalmazzo. Njegova naloga je bila, da je kot generalni prokurator skrbel za povezavo med salezijansko družbo in Svetim sedežem.¹ Služba generalnega prokuratorja je za redovne družbe izredno pomembna, ker je glavni predstavnik reda ali družbe in zato zastopnik le-teh pri papežu, kardinalih in svetih rimskih kongregacijah in varuh koristi svojega združenja. Kakor je razvidno iz papeškega letopisa *La Gerarchia Cattolica*, je bil nekaj let nosilec salezijanske prokure don Rua. Blaženi je poslal don Dalmazza v Rim 12. januarja 1880 z naslednjim spremnim pismom za državnega tajnika kardinala Nino.

Veleugledna eminenca!

Imam čast, da vaši veleugledni eminenci predstavim našega prokurista v osebi du-

¹ V papeškem letopisu *La Gerarchia Cattolica* za leta 1877–78–79 je kot generalni prokurator predstavljen don Mihael Rua. Leta 1880 ga je nadomestil don Francesco Dalmazzo. V Katalogu salezijanske družbe pa je kot njen predstavnik imenovan šele leta 1884 in pozneje. Preden ga je predstavil Družbi, je don Bosko hotel vedeti, kako se bo obnesel.

hovnika Francesca Dalmazza, doktorja literature in nekdanjega ravnatelja zavoda Valsalice v Turinu. On vam bo lahko razložil naše zadeve, bo na voljo vašim modrim nasvetom in bo, ko bo to potrebno, poslal sporočila v Turin in drugim hišam Družbe. Upam, da bom mogel proti koncu februarja tudi jaz osebno pozdraviti vašo eminenco in se vam zahvaliti za pismo, ki ste ga poslali vsem salezijancem. V veliko čast mi bo, da bom mogel poljubiti vaš sveti purpur in se vam spoštljivo pokloniti.

Vaše veleugledne eminence najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. januar 1880

»Pismo, namenjeno vsem salezijancem«, je bil odgovor na pismo z voščili in se je začinjalo takole: »Zahvaljujem se vaši uglednosti in vsem salezijancem, katerih avtoritativen razlagalec ste, za voščila in čestitke ob novem letu. Vezi ljubezni in storitev, ki me vežejo na Družbo, so me napolnile z veliko hvaležnostjo.« Obvestil je don Boska, da je oddal papežu dvoje pisem z voščili in da ju je njegova svetost sprejela »z velikim zadovoljstvom«, da se iz vsega srca zahvaljuje misijonarjem in salezijancem v Italiji in jih blagoslavlja.²

Novi prokurator, ki je prišel iz zavoda Valsalice, je v stanovanju v Torre de' Specchi imel zelo skromno bivališče: majhna preprosta spalnica, tako da je moral don Durando, ko je aprila prišel v Rim don Bosko, spati na blazinjaku. Ko je don Bosko opazoval majhno mizo iz neobdelanega lesa, pokrito s preginjalom, razjedenim od črvov, je vzkliknil: »Oh, to mi ugaja! To je zares prava salezijanska hiša!« In se je od srca zasmel.

O novem generalnem prokuratorju je *Unità Cattolica* iz Rima prinesla naslednji dopis: »Velezaslužni don Bosko nam je kot prokuratorja svoje Družbe poslal duhovnika Francesca Dalmazza. Sprejeli so ga, kakor si zasluži kot predstavnik salezijanske družbe pa tudi zaradi njegovih drugih zaslug. Znano je, da hoče njegova eminenca kardinal vikar izkoristiti znanje in kreposti tega uglednega duhovnika za pouk v Rimu.« Na to zadnje poročilo odgovarja don Dalmazzo v pismu don Rui malo po polovici februarja: »Nisem še začel poučevati. Pričakujem odhod nekega starega profesorja latinske literature v Rimskem semenišču. To se bo zgodilo kmalu, ker je profesor bolehen. Obiskujem predavanja kanoničnega prava na Apollinaru.« Kakor je razvidno iz tega pisma, mu ni manjkalo začetne bridkosti: »Končno me je sprejel ali bolje rečeno okregal kardinal Ferrieri.« Iz pogovora je povzel, kako zelo slabo je bila njegova eminenca poučena o »našem velečastitem don Bosku«, da uporabim izraz prokuratorja, ki je sklenil svoje pisanje z žalostnim *Nesciunt quid faciunt* [Ne vedo, kaj delajo].

Na začetku januarja sta bili dve zadevi predmet zanimanja blaženega: širjenje *Katoliškega branja* in iskanje dobrih sodelavcev.

² Rim, 6. januar 1880.

Reči, da je don Bosko imel nadvse rad *Katoliško branje*, bi pomenilo ponavljati nekaj, kar je bilo že vsem znano. Mogoče pa jih le malo ve, kaj vse je storil, da jih je do zadnjega podpiral, se zanj prizadeval in skušal doseči, da bi ga cenili in ga širil po celi Italiji. Tudi tega leta je izdal okrožnico, v kateri je vsem prijateljem vere toplo priporočal, da bi čim bolj povečali število naročnikov in bralcev in tako zaježili slab tisk, ki povzroča toliko škode med krščanskim ljudstvom. Izkušnja sedemindvajsetih let mu je dala spoznati korist teh zvezkov, ki jih je mogoče kupiti za majhen denar.³

Drugo okrožnico je dal sestaviti in razposlati predvsem župnikom. Prosil jih je, da bi fante in može, stare od dvajset do trideset let, ki bi želeli zapustiti svet in se posvetiti redovnemu življenju kot laiki, poslali njemu in salezijanski družbi. Biti morajo telesno in duševno zdravi in lepega vedenja ter pripravljeni opravljati kakršno koli delo na polju, vrtu, v kuhinji, pekarni, skrbeti za obednico in snago v hiši, in če bi bili zadosti izobraženi, delati kot tajniki v pisarnah. Če bi bili izučeni kake obrti, bi jo lahko opravljali naprej.⁴ Na tak način je hotel dati vsem vedeti, da ima Družba tudi svoje laike in kakšen je njihov značaj, ki ga ni mogoče primerjati z običajnimi konverzi. Vedno večje število ustanov ga je sililo k pridobivanju čim večjega števila pomočnikov.

S širjenjem duha svetosti, ki je obdajal don Boska, se je iz dneva v dan širilo število oseb, ki so se priporočale njegovim molitvam. Ker ni mogel več odgovarjati vsakemu posebej, je dal z novim letom litografirati pismo, ki naj bi služilo za odgovor. Medtem ko je v pismu priporočal molitev in spodbudo k molitvi, je vsem priporočal tudi, da bi se pridružili njemu in njegovim dečkom pri opravljanju devetdnevnice s tem, da bi vsak dan molili tri *očenaše*, *zdravamarije* in *slavaočetu* ter trikrat *Pozdravljena Kraljica* z vzklikom presveto Srce Jezusovo, usmili se nas in Marija, pomoč kristjanov, prosi za nas [*Maria Auxilium Christianorum, ora pro nobis*] z vsakdanjo sveto mašo in obhajilom, »virom vseh milosti«, in s kakim delom krščanske ljubezni zlasti za uboge dečke.⁵

Danes je to značilna don Boskova devetdnevnica v čast Mariji Pomočnici. Ustno pa jo je don Bosko priporočal že dalj časa, zlasti da bi očenaše molili v čast Jezusu v najsvetejšem zakramentu.⁶

Visoko prepričanje o don Boskovi svetosti je bilo razširjeno že do časa, ki ga obravnavamo; to prepričanje pa se je v prihodnjih letih še bolj širilo. Obenem pa bomo tudi videli, kako je v njem vedno bolj raslo prepričanje o lastni majhnosti. V to obdobje sodi dogodek, ki ga je pripovedoval njegov tajnik don Gioachino Berto. Da bomo pravilno ocenili izražanje tega tajnika, moramo ve-

³ Dodatek, 47.

⁴ Dodatek, 48.

⁵ Dodatek, 49.

⁶ LEMOYNE, MB VIII, str. 358 in 496 [BiS VIII, str. 252 in 348].

deti, da je bil malo neotesan v izražanju in ni bil sposoben tistega načina govorenja, ki bi se mogel zdeti prilizovanje. Nekega dne mu je don Bosko dejal:

»Glej, don Berto, želel bi, da bi mi povedal vse, kar se ti na meni zdi pomanjkljivo.«

»Bolje bi bilo, da bi to uslugo vi naredili meni.«

»Ne, ne! Želim, da mi poveš vse, kar se ti zdi na meni nepravilno in vredno graje.«

Ko je videl, da misli resno, je odgovoril: »Prav. Če želite, da prevzamem to nalogo, mi morate obljubiti, da boste tudi vi storili isto meni.«

»Da, da! Prav. Povej mi takoj, v čem se moram popraviti.«

»Če zares želite, vam bom povedal, kaj sem opazil na vas in kaj menim, da bi morali popraviti. Toda glejte, te stvari so brez vsakega pomena.«

»Kaj na primer?«

»Ko govorite ali pripovedujete v družinskem tonu, imate navado, da skoraj pri vsakem stavku ponavljate *toda* ali *pravim*, čeprav nimajo s pripovedjo nikakršne zveze. To je zame, ko vas poslušam, zelo mučno. Pa tudi drugim se dogaja isto, ko vas poslušajo.«

»Še kaj drugega?«

»Druga stvar bi bila, ko pri sveti maši po *confiteor* pri besedah *indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum* namesto *nostrorum* rečete včasih *vestrorum* in *tribuat vobis* namesto *tribuat nobis*.«

Don Bosko je poslušal s povešeno glavo in dejal: »Še kaj?«

»Opažam, da po izplaknjenju keliha nekaj časa grgrate v ustih, preden požrete, kakor da bi hoteli ponovno popiti. Ta šum slišijo vsi, ki stojijo blizu in dobijo zelo neprijeten občutek. Zdi se mi, da je to napaka. In ker imam zelo rad don Boska, bi rad, da bi opustil to slabo navado. Sedaj vas prosim, da mi oprostite, če sem si drznil govoriti tako svobodno.«

On pa je odvrnil: »Samo to? Rad bi, da bi mi pokazal večje napake.«

»Ta hip nimam povedati ničesar drugega. V prihodnje pa bom, če tako želite, povedal za vsako napako, ker mi je veliko do vašega ugleda. Saj veste, kako pravi Salustij: da se pri velikih ljudeh, ki so postavljeni visoko, tudi majhne napakice zdijo velike napake.«

Pri besedah se je don Bosko zresnil in spremenil pogovor.

Za praznik sv. Frančiška Saleškega bo blaženi moral oditi iz Turina. Zato si je želel pravočasno zagotoviti glavarje praznika in je v ta namen lepo prosil zakonca Fava.

Velezaslužni gospod vitez Fava!

Že večkrat sta vi in vaša soproga gospa Anetta izkazala veliko naklonjenost meni in tej naši hiši. Tako si letos za praznik sv. Frančiška Saleškega želimo, da bi vi in vaša dobra soproga prevzela vlogo glavarja ob slovesnosti našega zaščitnika in naslovnika.

Vse dolžnosti bomo prevzeli mi: glasba, pridiganje in cerkveni obredi bodo naša skrb. Vi in vaša soproga Anetta bi se, če je mogoče, udeležila kake prireditve, vsekakor pa bi se udeležila kosila in večerne gledališke predstave. Bila bi tudi botra pri podeljevanju zakramenta birme.

Naj povem, da bomo vse molitve, obhajila in skupno mašo darovali po vašem namenu.

Don Rua bo kot moj alter ego podal vsa pojasnila in sprejel odgovor, za katerega upam, da bo pritrdilen.

Bog naj blagoslovi vas in vso vašo družino in me imejte v globoki hvaležnosti za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

duh. Janez BOSKO

Turin, 11. januar 1880

Vitez ni samo hvaležno sprejel povabila, temveč je v svoji dobroti poslal v dar tristo lir. Don Bosko je iz Turina gotovo odpotoval med 12. in 14. januarjem. Natančno tega ne vemo. Napotil se je v Francijo. Preden je prestopil mejo, se je ustavil v zavodu v Alassiu, kar vemo iz napovedi, ki jo je izrekel po kosilu in ki še čaka na izpolnitev.⁷

V Ventimigli se mu je pripetilo nekaj zanimivega. Medtem ko je sedel na postaji in čakal na vlak za Francijo, je opazoval dečka sedmih ali osmih let, ki je bil zelo nemiren. Prihajal je in odhajal, govoril sedaj z enim, sedaj z drugim potnikom ali uslužbencem. Enkrat je bil pri očetu, potem spet pri materi, bil je resnično živo srebro. Od časa do časa pa mu je ušla beseda *Chisto*. Don Bosko je z očmi sledil malega preklinjevalca, dokler se mu z materjo ni približal.

»Pridi sem, fante,« mu je rekel. »Mi dovolite, gospa, da rečem besedico vašemu sinčku?« je prosil mater.

»Seveda,« je odgovorila gospa.

»Poslušaj me,« je nadaljeval don Bosko obrnjen k dečku. »Ali hočeš, da te naučim lepo izgovarjati besede?«

Deček si ni upal odgovoriti. »Odgovori,« mu je rekla mati malo vzburjena.

»Da,« je odvrnil deček osorno.

»Poslušaj torej,« je povzel don Bosko, »kako se lepo izgovarjajo besede. Najprej pa se odkrij.«

Fantiček se ni ganil. »Daj, odkrij se,« mu je rekla mati.

Deček se je odkril. Tedaj mu je don Bosko rekel: »Poslušaj. Reče se *Cristo* in ne *Chisto*. In to takole, glej! V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Tako bodi.« Naredil je znamenje svetega križa in dodal: »Hvaljen bodi Jezus Kristus. Pazi: ne *Chisto*, temveč *Cristo*.«

Zbralo se je več ljudi in oče je vzkliknil: »Imate popolnoma prav, velečastiti.

⁷ Napoved je izrekel don Luigiju Rocci, ta pa jo je povedal don Lemoyne. Bilo je navzočih več duhovnikov, med njimi don Clemente Bretto, ki je dogodek potrdil piscu teh vrstic.

Človek se naleze nekaterih navad, ne da bi na to mislil, in otroci se učijo od odraslih. Tudi jaz imam to navado in prej ali slej se bom moral odvaditi.«

»Upam, da bo to kmalu,« je odgovoril don Bosko, ne da bi dodal še besedico.

Oče se je moral takoj oddaljiti, da je postregel potnikom. Tudi deček je odšel z njim. Mati pa se je približala don Bosku in mu dejala:

»Bi bili tako dobri in darovali zame mašo?«

»Rade volje!«

»Vzemite torej ...«

»Ni treba mašne miloščine. Po vašem namenu bom daroval tudi brez tega.«

»Vzemite. Naredili mi boste uslugo.«

»Če je tako, pa naj bo.«

Gospa mu je dala ovojnico z desetimi lirami. Potem je odšla vidno ganjena. Od tistega dne je don Bosku vsakokrat, ko je šel tod mimo in ko je zvedela, kdo je, darovala miloščino za eno sveto mašo. Ko je don Bosko obiskal vsedrjavno razstavo v Turinu, je šel mimo *okrepčevalnice*, kjer ga je pozdravila neka gospa. Povedala je, da je lastnica kavarne v Ventimiglii. Prosila ga je, ali bi ga lahko obiskala v Oratoriju. »Seveda,« je odvrnil don Bosko. Toda v tem času sem skoraj vedno z doma in me boste težko dobili.

Res je večkrat prišla, pa ga nikdar ni dobila. Rada bi poslala svojega sina v zavod v Alassio in bi se o tem rada dogovorila osebno z don Boskom.

Don Boskova ljubeznivost je bila nekaj čudovitega. Duhovnik iz kantona Ticino don Giacomo Cavalli je 5. januarja pisal iz Rase don Rui in sklenil svoje pisanje s temile ljubeznivimi besedami: »Recite našemu dragemu don Bosku, da naj zmoli tri *zdravamarije* po mojem namenu, in če more, naj mi pošlje kak predmet, ki ga bom hranil kot dragocen spomin. Naj mi lastnoročno napiše vsaj eno *vrstico*. Oh, don Boskovo srce je polno dobrote in upam, da mi bo storil to uslugo, pa ne po moji zaslugi, temveč iz ljubezni do Jezusa in Marije.«

16. POGLAVJE

BLAŽENI DON BOSKO OBISKUJE DOMOVE V FRANCII

POTREBA PO NOVEM DON BOSKOVEM potovanju v Francijo je prihajala zlasti iz Marseilla. Gradnja poslopij je zahtevala denar, denarja pa ni bilo. Vprašanje pomoči župniji, ki se je za kratek čas pomirilo, se je spet pojavilo, treba je bilo zadevo končno urediti. Pri Družbi Beaujour je bilo načetih veliko stvari, ki jih je bilo treba dokončati, česar pa ni bilo mogoče storiti na daljavo. Iz vseh teh razlogov in v želji, da bi Družbo v Franciji dokončno in uspešno uredil, je zavrzel vse pomisleke in ne glede na telesne nevšečnosti šel na pot. Previdnost je potem pokazala, kako je to potovanje ustrezalo njenim skritim načrtom.

Blaženi je srečno pripotoval v Nico v sredo 14. januarja zvečer. Toda videli so ga le nekateri njegovi sinovi; ne zato, ker je bilo že pozno, temveč zato, ker ga nihče ni pričakoval. Ravnatelj don Ronchail, ki je dva dni brez uspeha tekkel k vsakemu vlaku, je, potem ko je odpeljal zadnji vlak, šel proti deseti uri v svojo sobo. Nekako ob pol enajstih pa je slišal pod oknom korake in govorjenje. Ko je stopil k oknu, je razložil, kakor sam pravi, »glas našega dobrega očka«. Takoj je šel odpret vrata, ga pozdravil in vprašal, ali je plačal kočijo. »Kako?« je dejal don Bosko. »Kaj meniš, da dečko, kot sem jaz potrebuje kočijo, da pride s postaje?« Toda pomočnik Rossi, ki ga je spremljal iz Turina, in še nekdo iz hiše, ki ga je z malo upanja šel čakati na postajo, sta povedala, da je kljub siljenju zavrnil kočijo; hotel je pokazati, da je še sposoben narediti tričetrtturni sprehod ob deseti zvečer.

Pa tudi utrujen ni bil. Šel je spat šele, ko je ura odbila polnoč.

Drugi dan je bilo takoj polno obiskovalcev, čeprav prejšnji dan niso zagotovo povedali, da bo prišel. Moral je ostati v sobi in celo dopoldne sprejemati obiske. Šele ko so šli h kosilu, je lahko videl fante v njihovi obednici in se pri mizi razgovoril s sobrati. Proti koncu obeda je godba podkrepila splošno zadovoljstvo. Godbenikov je bilo komaj osemnajst, toda don Bosko je takoj ugotovil, da so od zadnjega obiska zelo napredovali.

Ko je stopil iz obednice, ga je že čakala kočija grofa Celebrinija, da bi ga odpeljala h grofici, ki je bila že pol leta bolna in je želela, da bi jo blaženi blagoslovil. V spremstvu ravnatelja je obiskal še druge osebe, med njimi škofa. Proti večeru, ko so po vzpetini prihajali od grofa Villeneuve, so naleteli na don Cagliera, ki je prav takrat prišel z železniške postaje. Tudi on je potoval z don Boskom, vendar se je za en dan ustavil v Vallecrosii pri don Cibrariu.

Tukaj se je zgodilo nekaj, kar sicer ni predmet zgodovine, je pa lep dokaz drage domačnosti, ki je vladala med don Boskom in njegovimi sinovi. Bila je že tema in se je slabo videlo. Kljub vsemu je don Ronchail v duhovniku, ki se je bližal, prepoznal don Cagliera in ga po francosko pozdravil: »Dober večer, moj velečastiti oče. Ste srečno potovali?« »Zelo lepo,« je ta odgovoril. Tedaj je don Bosko po italijansko vprašal, kdo da je ta duhovnik. Ravnatelj, ki je mislil, da se šali, je v želji, da bi končal šalo, rekel, da je neki duhovnik – hišni prijatelj, ki od časa do časa obiskuje salezijance. »Ali bo potem prenočil v zavetišču?« je dodal don Bosko. »Seveda,« je pritrdil don Ronchail. Bila je stvar trenutka, ker je don Cagliero razumel igro in se napravil, kot da gre naprej, in ni kazal namena, da bi se ustavil. Tedaj mu je don Bosko po francosko dejal: »Torej nasvidenje.« Tako so se ločili. Toda po nekaj korakih je don Bosko vprašal:

»Kdo je ta duhovnik?«

»To je vendar don Cagliero!« je odvrnil ravnatelj.

»Kako? Don Cagliero?! Toda jaz ga nisem prepoznal niti po glasu!«

Ni ga mogel spoznati po glasu, ker je bil don Cagliero malo prehlajen in ker je govoril francosko. Ko je to slišal, se je veselo zasmel in kramljali so vse do grofove palače, kjer so večerjali. Še na poti nazaj so se veselo zabavali in nadaljevali igro, ker je don Cagliero s svojo francoščino in španskim klobukom prevaral veliko sobratov. Bil je namreč na poti v Seville.

Naslednjega jutra, 16. januarja, je don Bosko z don Ronchailom nadaljeval pot v Fréjus, kjer ju je msgr. Terris pričakoval s kosilom, na katero je njemu v čast povabil tudi generalnega vikarja in druge ugledne osebe. Pogovarjali so se do pol petih, ko so morali na postajo. Na vlaku so se srečali z don Caglierom in Rossijem, ki sta bila namenjena v Marseille. Vendar so potovali skupaj samo del poti, kajti don Bosko in tajnik sta prestopila na vlak za Hyères. Tokrat v Hyèresu ni prišlo do zapletov kot prejšnje leto, ker so na postaji dobili don Perrota, ravnatelja hiše sv. Jožefa v Navarru, in kočijo odličnega gospoda De Boutinga, ki je bil vesel, da ga je mogel gostiti tri dni v svoji hiši v sicer majhnem, pa zelo slikovitem mestecu. Ob svojem prihodu je don Bosko našel lepo število sotrudnikov, ki so se zbrali v sijajni grofovi palači in ga hrupno pozdravili, hiteč mu naproti. Po večerji so govorili do enajstih, saj so vsi tisti plemeniti gospodje želeli poslušati Božjega služabnika.

Tako v Hyèresu kot v Nici ni imel trenutka miru in je moral kar naprej spre-

jemati plemiče in meščane. Vsi so hoteli priti k njemu, govoriti z njim, se z njim posvetovati, mu potožiti o svojih težavah in ga prositi za nasvete in molitev. Moral je obiskati tudi veliko število bolnikov, ki so želeli prejeti njegov blagoslov.

V nedeljo 18. januarja je daroval sveto mašo pri veličastnem oltarju Lurške matere Božje v župnijski cerkvi. Stregla sta mu dva diakona. Navzočih je bilo veliko vernikov, med njimi veliko sotrudnikov in sotrudnic. Tistih, ki bi radi prejeli sveto obhajilo iz njegovih rok, je bilo toliko, da so morali narediti izjemo in obhajati tudi zunaj glavnega oltarja.

Medtem je prišla vesela skupina dečkov iz Navarra, ki jih je sprejela in pogostila najprej gostoljubna hiša gospoda De Boutinga, nakar so pospremili don Boska v župnijsko cerkev, kjer je bila slovesna maša, med katero so dečki peli. Izvedli so Caglierovo mašo sv. Alojzija. Popoldne po večernicah so fantje peli *Dixit* in *Magnificat*, prav tako don Caglierovi skladbi. Nato je stopil na prižnico opat Isnard, kaplan iz Solliès-Ponta, navdušen salezijanski sotrudnik, in zavzeto govoril o salezijanskih ustanovah in misijonih. Po nagovoru je nabirka v korist hiše sv. Jožefa malo popravila težaven položaj don Perrotovih financ.

Po končani slovesnosti v cerkvi so don Boska prosili, da bi prišel v zakristijo, kjer so ga obdali vsi domači in nekateri tuji duhovniki in želeli iz njegovih ust slišati kako spodbudno besedo. Nekateri so ga prosili za svet, drugi so želeli od njega kak spominček in tretji, da bi jih blagoslovil. V ponedeljek zjutraj je opravil mašo za sotrudnike in imel kratek nagovor. »Kakšen pogum,« je smej se pripovedoval don Perrotu, »da sem cele četrte ure govoril francosko tako izobraženim ljudem.« Kljub temu so tisti gospodje in gospe z veseljem sprejeli njegove preproste besede in niso preslišali niti ene. Proti enajsti uri je z don Ronchailom odpotoval proti Toulonu, don Perrot pa se je vrnil v svoj Navarre, od koder je 21. januarja pisal don Rui: »Koliko nevšečnosti in težav si ta dobri oče nalaga za svoje sinove! Kako moramo biti veseli in hvaležni Gospodu, da nam ga je dal! Kako lahko je delati ob strani tako delavoljnega očeta in kako sladki so napor, s katerimi natančno izpolnjujemo naša pravila, po čemer se razpoznavajo njegovi vredni sinovi!«

Na postaji La Pauline je bilo treba presesti na drug vlak. Komaj so izstopili, že je neki dvajsetletni gospodič pristopil in po francosko rekel tajniku: »To je vendar velečastiti oče don Bosko, katerega imam čast videti tukaj.« Na pritrdilni odgovor je ljubeznivo vzel njuno skromno prtljago in ju peljal h kočiji, ki je imela na vratih plemiški grb. Kočija je bila last gospoda De Vallavieilla, ki je s posredovanjem škofa v Fréjusu dosegel, da se je don Bosko ustavil pri njem in mu kot bolniku, že več kot eno leto privezanem na posteljo, podelil svoj blagoslov. Sporočeno mu je bilo, da naj bi potniki izstopili nekaj postaj naprej v Garde, toda on je bil tako ljubezniv, da ju je s telegramom opozoril, naj izstopita prej. Nadvse zanimivo je bilo v telegramu, ki je bil namenjen gospodu De Boutingu,

preoblikovanje don Boskovega imena, ki je po telegrafistovi napaki postal nikdar poznani Bomb-Asco.

De Vallavieille, prefekt v Lyonu v času Mac-Mahonove vlade, odločen katoličan, je imel zelo verno družino, ki je z mnogimi drugimi prišla, da bi spoznala don Boska in uživala ob njegovi besedi pri mizi vse čez četrto uro popoldne, ko je moral odpotovati proti Marseillu. Končno je Božji služabnik vstopil v zavod sv. Leona, medtem ko je iz stotine grl donel pozdrav: »*Vive Don Bosco!*« [Naj živi don Bosko].

Prvi vtis, ki ga je dobil v zavodu v Marseillu, je bil, da si je ustanova pridobila veliko večji pomen, kot si je on mogel predstavljati; zato je bil za pravilno usmeritev razvoja pripravljen ostati več, kot je nameraval na začetku. Kar je bilo na začetku samo tiha želja, je postalo tudi potreba, kakor bomo videli. Medtem je mislil na oblake, ki so bolj ali manj zastirali jasno nebo med župnijo in oratorijem. Ti oblaki so se kaj kmalu razpršili »zaradi dobrega srca našega očka don Boska«, kakor je pisal don Ronchail, ki je v nekem drugem svojem pismu poročal: »Gospod župnik pri Sv. Jožefu je postal veder kakor dan po nevihti.«¹

Se pravi, da je bila nevihta. In še kakšna nevihta! Don Bosko jo je slutil, še preden je prišel v Francijo. Dne 12. januarja je iz Sampierdarene poslal župniku pri Sv. Jožefu pismo, v katerem mu je napovedoval svoj bližnji prihod, predvsem pa, da bi mu mogel povedati: »Menil sem, da so vaši odnosi z Oratorijem sv. Leona bolj pristrčni. Upam, da bomo s pogovorom in v dogovoru z don Bologno mogli odpraviti težave in urediti stvari tako, da bodo v korist duš. S tem namenom smo začeli delo in Bog nam bo pomagal, da ga bomo za ceno kakršnega koli napora tudi dosegli. Vedno sem vam popolnoma zaupal in prepričan sem, da vaša dobrohotnost do nas ne bo nikoli ponehala.«²

»Težave« so dosegle višek meseca septembra. Ker je župnik zahteval od salezijancev nemogoče usluge, je začel gojiti mržnjo do njih in do don Boska,³ za katerega je mislil, da mu v dogovoru z ravnateljem oba nasprotujeta. Toda prepir je trajal že dalj časa. Treba je vedeti, da so bili zaradi različnih cerkvenih opravil iz zavoda istočasno trije duhovniki. Predvsem je bilo to zaradi pogostih pogrebov, ki so zaradi običajev trajali dolgo, poleg tega pa je bilo treba na pot na pokopališče računati vsaj eno uro s kočijo. Salezijanci naj bi z mladimi pevci tudi pripravili petje, vodili župnijski pevski zbor in ministrante in dajali na voljo določeno število fantov za sveto popotnico in pogrebe na župnikovo željo. Vsak prazničen dan je moral kak salezijanec binirati in po drugi maši blagoslavljal mlade matere in spremljati krste na pokopališče. Ker je bila župnija zelo velika, so taki obhodi bili potrebni tudi po trikrat na dan. Za te usluge so

¹ Pismo don Rui, Marseille, 30. januar 1880.

² Pismo je narekoval don Alberi, kakor je razvidno iz pisave, podpisal pa ga je on.

³ Pismo don Anacleta Ghioneja don Lemoyneu, Ivrea, 10. avgust 1912.

duhovniki najprej prejeli sto petdeset frankov na mesec. Don Bosko se je s kanonikom Guiolom domenil za sto frankov. Naj še povemo, da je bilo spremljanje krst na pokopališče nekaj nečastnega, ker so to opravljali duhovniki, ki niso ne pridigali ne spovedovali. Prišli so iz Italije samo zaradi denarja in so bili pogosto nezgledni duhovniki. Nekega dne so dominikanci dejali don Bologni: »Kako vendar? Ste mogoče salezijanci prišli v Marseille za župnijske grobarje?« Treba je povedati, da bi take neznosne obveznosti morale trajati za zmeraj. Ko je don Bosko podpisoval dogovor, ni mislil na tako težke in številne obveznosti, ker ni poznal krajevnih navad. Menil je, da je v Marseillu tako kot v Italiji, kjer je naša pomoč župnijam v sodelovanju pri dušnem pastirstvu vernikov, vendar tako, da imajo gojenci vedno prednost brez kakršnega koli videza služabništva. Zato razumemo številne pritožbe salezijancev v Turin in don Boskove spodbude, da naj še malo potrpijo.

Ko je don Bosko prišel v Marseille, je napetost dosegla višek. Ob župnikovem obisku pa je mirno načel vprašanje. Navzoči so bili don Bologna, prefekt don Ghione in mogoče tudi don Ronchail, ravnatelj iz Nice. Župnik se ni mogel obvladati in je imenoval don Boska prevaranta, sleparja, človeka, ki ne drži besede. Don Bosko ga je mirno poslušal in ni skušal niti ugovarjati, dokler je mož rohnel.

Zvečer se je župnik hotel vrniti v Zavod sv. Leona, da bi nadaljeval pogovor: tokrat o obveznostih, o katerih so se pritoževali salezijanci. Don Bosko ga je prosil, da bi ta vprašanja preložili na primernejši čas. Za naslednji dan je povabil na kosilo nekaj dobrotnikov. Ni bilo primerno, da bi bil navzoč tudi župnik, ker je bil preveč napet. Da bi ga pa izločili, tudi ni bilo primerno, ker bi se lahko užalil in zameril. Zato je dejal don Bologni: »Pridi, greva h gospodu župniku.«

»Da bova prejela še zadnji del kazni?« je odvrnil ravnatelj.

»Ne, temveč da ga bova pomirila in si ga pridobila. Zaletav je, vendar dober v srcu. Morama si ga pridobiti. Boš videl, da se bo vse uredilo.«

In tako je tudi bilo. »Vi, gospod župnik, ste prav povedali, imate čisto prav,« je rekel don Bosko. »Da, prav imate. Salezijanci ne bodo nikdar pozabili uslug, ki ste jim jih izkazali. Vedno vam bodo ostali hvaležni.« Potem je dodal, da si ga ne upa povabiti na kosilo, ker mu ne more postreči tako, kakor bi si želel, da bi pa rad prišel pojutrišnjem k njemu na kosilo, ker hoče slavje v župnišču in ker je tam boljša postrežba kot v Zavodu sv. Leona. Ko so se poslavljali, je bil župnik še malo zadržan, toda tisti večer ni večerjal in vso noč ni spal. DrugEGA dne pa je zgodaj zjutraj prišel v zavod in želel, da bi don Bosko zbral cel kapitelj, pred katerim bi preklical svoje izjave in svoje zahteve. Rekel pa je, da je bil glavni razlog, da je poklical salezijance v Marseille, *maitrise*. Glede maš in pogrebov so ga vodile možnosti. Prišlo je do dogovora in tudi do sprave.

Župnik je bil tako globoko presunjen zaradi don Boskove ponižnosti, da

je od takrat ostal njegov zvest prijatelj in zaščitnik njegovih ustanov. Po smrti Božjega služabnika, ko so morali pri Sv. Leonu razširiti stavbe in ni bilo potrebnih sredstev, je prišel osebno z ravnateljem k don Boskovemu grobu, da bi po priprošnji blaženega dobili potrebno pomoč, in je bil uslišan.⁴

Ko se je bližal praznik sv. Frančiška Saleškega, je don Bosko želel zbrati marsejske sotrudnike; ker pa je bilo zaradi kužne bolezni veliko pogrebov, to ni bilo mogoče. Kljub vsemu so 29. januarja priredili majno slovesnost in tudi gledališko predstavo, ki je dala priložnost za znamenit dogodek. Glavni igralec se je prehladil in popolnoma izgubil glas. Ravnatelj je bil ves iz sebe. Šel je k don Bosku in mu razložil svojo stisko, saj bi moral odpovedati predstavo in obvestiti povablence. Don Bosko se je malo zamislil in nato dejal, naj mu privedejo mladega igralca. Ta je takoj, ko je stopil v sobo, pokleknil, da bi prejel blagoslov. Toda don Bosko je, preden ga je blagoslovil, dejal: »Prepusti to meni. Jaz ti bom posodil svoj glas in lahko boš odigral svojo vlogo.« Fantu se je takoj vrnil glas, don Bosko pa je popolnoma onemel. Predstava se je odlično končala in po predstavi se je tudi don Bosku vrnil glas.

Noben mestni časopis še ni govoril o njem, čeprav je procesija obiskovalcev trajala pri njem od jutra do večera. Trditi, da mu sprejemi obiskovalcev niso dali dihati, ni nikakršno pretiravanje, saj še po desetih dneh ni imel priložnosti, da bi obiskal hišo in videl dela, ki so jih opravljali. Pri vsem tem ni pozabil na oddaljene. Dne 22. januarja je pisal don Rui:

Dragi moj don Rua!

Prejel sem tvoje pismo z novicami. Za vse naj bo hvaljen Gospod. Povej madame Legrand, da sem ji takoj poslal blagoslov Marije Pomočnice s posebnimi molitvami zanj. Prav tako bom molil za pokojno gospodično Occelletti in za dobro Paolino, ki nam izkazuje toliko dobrot.

Žal mi je za pokojnega dečka Della Torreja. Zahvaljujem pa se Gospodu, da se je lepo pripravil na smrt. Bogu priporočam njegovo dušo.

Bojim se, da se naslednji ne bo dobro pripravil. Menim, da bi bilo dobro, če bi ti na splošno opozoril, da naj vsi poravnajo svoje obveznosti do Boga.

Prejel sem don Bonettijevo pismo glede hiše v Penangu. Če menite, da je stvar primerna, se ne zoperstavljam. Lahko začnete s ponudbo 20.000 lir. Povejte, da smo mi prodali gosposki grad pri Strambinu z osmimi orali zemlje za 25.000 lir.

Do sedaj sem na hitro odpravljal stvari in mislil na odhod. Vendar bom ostal v Marseillu cel mesec, da dokončam dogovore in dobim denar.

Zelo pa potrebujem vaših molitev in zato prosim svoje drage dečke, da bi opravili eno sveto obhajilo po mojem namenu za najnujnejše zadeve.

Don Cagliero je odpotoval preteklo nedeljo v Seville in je sporočil iz Barcelone, da je bilo potovanje prijetno. Drugi ti bodo poročali o drugih stvareh. Bog naj te ohrani

⁴ O tem dogodku je bil večkrat govor v procesu za beatifikacijo. Kardinal Cagliero je postregel z novimi nadrobnostmi v Informativnem procesu (*Summarium*, št. XVI., § 62, str. 744).

pri dobrem zdravju, dragi moj don Rua, in ohrani v sveti milosti vse fante v Oratoriju, vključno don Laga in don Riccardija.

Imejte me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

ABBE JEAN BOSCO

Marseille, 22. januar 1880

Kar je povedal o nekem mrtvem in o drugem, ki bo umrl, potrebuje razlage. Ker pred svojim odhodom iz Oratorija ni imel časa, je povedal don Lazzeru, da bosta v času njegove odsotnosti dva fanta odšla v večnost: Luigi Della Torre iz Mezzane Bigli, rokodelec, star osemnajst let, ki je umrl že 14. januarja, in Antonio Borello iz Grugliasca, star petnajst let, prav tako rokodelec, ki je umrl 9. marca in je sam priporočil svojo dušo Bogu, kakor hitro se je počutil slabo.

Preden se je iztekel mesec, je poslal don Barberisu pismo s spodbudami in priporočili za novince.

Dragi moj don Barberis!

*Omnes quidem currunt, sed non omnes accipiunt bravium [Vsi tekmujejo, a ne do-
bijo vsi venca zmage]. Kakor vidiš, želi don Molini nazaj ad Lares [domov]. Poskrbi,
da bo vse v najlepšem redu. Zdi se mi, da je zdravstveno stanje dragih novincev dob-
ro. Recj jim, da pričakujem veliko od njihove dobrote, učenja in svetosti.*

*Evangeljska žetev je vedno večja. Pogum torej, moji dragi novinci. Bog vam priprav-
lja milosti, delo in nebesa. Bog naj vas vse blagoslovi. Ostajam vedno vaš najvdanejši
prijatelj v J. K.*

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 30. januar 1880

Zdi se, da po tem pismu don Bosko ni več vzel v roko peresa, da bi komur koli pisal. Bil je skoraj čudež, da ni podlegel naporom, ki jih je moral prenašati zaradi nenehnih obiskov. Povedati moramo nekaj dejstev, ki razlagajo tako gnečo pred njegovo sobo. Kot viri nam služijo škofijski in apostolski procesi, zasebna pisma in ustna pričevanja, ki jih je zbral don Lemoyne.

Dne 30. januarja je don Bosko maševal pri sestrah Obiskanja. Tam je bila zelo bolna gospodična Périer, ki so jo sprejeli v samostan, ker je bila gojenka v nekem njihovem zavodu in ker je bila nečakinja ene izmed njihovih predstojnic. Imela je raka, zdravniki so jo že odpisali in čakala je samo še na konec. Ko je blaženi dobil dovoljenje za vstop v klavzuro, je šel v bolniško sobo, kjer je bilo več bolnic, in je vsaki rekel besedico spodbude. Ko je prišel do Périerove, je dejal: »In vi ne prosite za dovoljenje, da bi vstali? Dajte, vstanite.«

»Ali ne veste, da ima raka?« mu je zašepetala predstojnica, »in je neozdravljivo bolna?«

»Opoldne vstanite in pojdite z drugimi h kosilu.«

Blagoslovil jo je in odšel. Kakor hitro je bil iz sobe, je bolnica začela govoriti: »Ne čutim več nikakršne bolezni. Ozdravela sem. Hočem vstati, dajte mi

obleko.« Smrtonosni tvor je izginil.

Potem se je zgodilo nekaj posebnega. Don Bosko je naročil predstojnici, naj dobi od zdravnika pisno potrdilo o čudežnem ozdravljenju. Zdravnik, dober kristjan, se je začudil in je hotel dobiti od don Boska pojasnilo. Medtem ko je čakal v predsobi, je dejal don Bologna: »Ali med don Boskovimi krepostmi ni ponižnosti? Njegova zahteva kaže slavohlepnost. Ali bi iz te ozdravitve rad koval svojo korist?« Don Bologna mu je hotel razložiti, a je bilo, kakor da bi govoril zidu. Nihče ne ve, kaj se je potem dogajalo med don Bosko in zdravnikom. Po eni uri čakanja je bil ravnatelj zaradi nepotrpežljivosti čakajočih prisiljen odpreti vrata, da bi ju opozoril. Zagledal je zdravnika na kolenih, s solzami v očeh in s sklenjenimi rokami in don Boska, ki ga je blagoslavljal. Ko je don Bosko odšel, je zdravnik rekel don Bologna: »Ni storil tega zase, temveč za druge in v čast materi Božji Mariji.«

Pérrierova je pozneje vstopila v red hčera Marije Pomočnice. Umrla je 1886 v materni hiši v Nizzi Monferrato.⁵

Pred tem ozdravljenjem in po njem so še drugi izredni dogodki pomagali razširiti slavo čudodelnika, ki je v očeh mnogih že obdajala don Boskovo ime. Navedli bomo najbolj značilne.

Gospodična Barbarin je bila že štiri leta popolnoma negibna in je preživljala svoje dni leže v postelji. Od časa do časa jo je stiskalo v grlu, tako da ji je jezik visel iz ust in so ji oči silile iz duplin. Družina je povabila don Boska na kosilo in on je prišel v spremstvu don Bologne. Po prvih pozdravih so ga popeljali k bolnici. Priporočil ji je, da naj zaupa v mater Božjo Marijo, zmolil z njo nekaj molitev in jo blagoslovil.

»Sedaj vstanite in pridite z nami k mizi.«

»Nemogoče!« je vsa prestrašena vzkliknila mati, saj se že štiri leta ne more gibati.«

»Ni pomembno,« je odvrnil don Bosko. »Jaz se umikam. Naj vstane. Oblecite jo in naj pride z nami h kosilu.«

V obednici je kakih trideset povablencev in družinskih članov veselo kramljalo. Zadovoljen se jim je pridružil še blaženi. Ni preteklo četrte ure, ko so se odprla vrata in v spremstvu svoje matere in drugih je vstopila mladenka. Stopala je brhko in brez vsakršne pomoči. Ob tem nenadnem pojavu je vse spreletel nepopisen srh in vsi so strmeli v dekle kot v prikazen. Molk je prekinila on sama, ki jih je povabila, naj sedejo.

Pri mizi je sedela zraven don Boska. Jedla je z dobrim tekom in jemala vse. Ko so si oddahnili od začudenja, je zavladalo vsesplošno veselje. Samo mati je gledala in molčala. Naivna gospa, prej praznoverna kot ne, je začarala svojo

⁵ Prim. pismo predstojnice sester Obiskanja Marije Gabrielle Guiscard don Rui, Marseille, 25. januar 1888. Tam je pomotoma rečeno, da je umrla v Saint-Cyru.

hčerko in ji dajala piti čarobni napoj v upanju, da ji bo vrnil zdravje. Tudi tokrat ga ji je dala prinesiti.

»In čemu ta deževnica?« je rekel don Bosko. »Veliko bolje je malo vina. Dajte ji raje piti tistole čisto vodo«. Pokazal je na steklenico studenčnice, ki jo je prilil vinu.

»Vsaj blagoslovite to vodo,« je dejala mati. Blaženi ji je ustregel in namignil, naj odnesejo deževnico.

Bolnici se je zdravje popravilo, da je šla naslednji dan v spremstvu matere obiskat don Boska.

Značilen je tudi dogodek, ki se je pripetil Marseillčanu gospodu Bonnetu. Bil je v toplicah v Allevardu blizu Grenobla zaradi bolezni na želodcu. Zelo si je opomogel in pred odhodom se je želel zahvaliti doktorju Emiliju Chatainu za njegovo skrb. Tedaj pa ga je močno zbolelo v križni kosti in povedal je to zdravniku. Ta ga je pregledal in ugotovil kostno tuberkulozo. Svetoval mu je, da naj se takoj odpravi v Marseille na operacijo.

Gospod Bonnet je takoj ubogal. V Marseillu je šel k specialistom in se podrgel več kirurškim posegom. Mučili so ga šest ali sedem mesecev, pa vse skupaj ni nič pomagalo. Lotil se ga je obup. Toda tedaj je slišal, da je v mestu don Bosko. Opustil je vse zdravljenje in se prepričan, da ga bo on ozdravil, z velikim naporom odpravil k njemu. Blaženi ga je ljubeznivo sprejel, ga blagoslovil in mu rekel, da naj bo miren, ker bo ozdravel in imel uspeh v življenju. Toda najpomembneje je bilo to, da je iztok gnojnih snovi iz telesa odnesel s seboj vzrok bolezni.

Doktor Chatain, goreč kristjan, je ob pripovedovanju tega dejal, da se s tem ni izpolnil samo prvi del napovedi, temveč je Bonnet lahko spet opravljal svojo službo in postal oče dveh sinov, zdravih in ljubkih kakor dve resedi.

Nič manj ni zanimiva pripoved, ki jo je neki genovski duhovnik pripovedoval svojemu prijatelju don Lemoyneu.⁶ V Marseillu je prišla k don Bosku neka gospa in bridko tožila zaradi svojega moža, ki trdovratno vztraja v brezverstvu, in zaradi svojega petletnega sinčka, ki je nem. Blaženi jo je potolažil in ji obljubil, da bo molil za spreobrnjenje moža in otrokovo zdravje. Priporočil ji je, naj tudi ona moli in opravi običajno devetdnevno k Mariji Pomočnici.

Doma je gospa povedala svojemu možu, da je videla don Boska. Ta se je razjezil, besnel in kričal, da je don Bosko duhovnik in da on duhovnikom ne verjame. Te besede je pomešal s kletvicami proti Bogu in s sramotilnimi besedami proti ženi. Ko se je izbesnel, je sedel h kosilu. Med enim in drugim mu je žena pripovedovala, da je prosila tudi za zdravje njunega otroka. Mož je samo

⁶ Don Carlo Moro, kaplan pri sinjih redovnicah Marijinega Oznanjenja v Castellettu (pismo, Genova, 5. januar 1903). Ko se je to zgodilo, je bil v Nizzi Mare. O tem je slišal govoriti neko osebo, ki ji lahko verjamemo.

skomignil z rameni, prav v tistem trenutku pa je mali zaklical: »Očka, očka!« To je bilo prvič, da so slišali njegov glas. Oče se je ves presunjen, vendar ne premagan, omehčal, vstal od mize in se zaklenil v svojo sobo. Naslednje jutro je šel obiskat don Boska in mu jasno povedal, da duhovnikom ne more verjeti. »Oh,« je vzdihnil don Bosko, »če me ne marate kot duhovnika, pa me imejte vsaj za prijatelja.« Potem ga je prav počasi poučeval, dokler se ni, presunjen že od včerajšnjega dogodka, vdal, omehčan tudi zaradi ljubeznivosti svojega sogo-vornika. Pogovor se je končal s spreobrnjenjem nevernika, ki mu je ob slovesu pustil v rokah velikodušen dar.

Spominjajo se tudi izrednih spoznanj in pravih prerokb. Zanimiv je pripet-ljaj vdove Ponge. Gospa je pripeljala k don Bosku dva svoja sinova in prosila, da bi ju blagoslovil. Ko mu je hotela povedati, da ji eden povzroča veliko nepri-jetnosti, je blaženi, ne da bi ji dal čas, da bi povedala svojo misel, položil roko na ramo krivca in mu dejal: »Prav, Carlo, biti morate zadovoljstvo svoje dobre matere.« Don Bosku nihče ni povedal fantovega imena niti mu ni govoril o nje-govem vedenju. Fant je bil tako presunjen, da ni, kakor je zapisano v listinah našega arhiva, nikdar več dal svoji materi razloga za pritožbe.

Neki bolnici je napovedal konec bolezni, vendar tako, da ni takoj razumela smisla napovedi. Ko je nekega dne šel na obisk k sestram Presvetega Srca, so ga prosili, da bi obiskal sestro, ki je veliko trpela zaradi oči, in jo ozdravil. »Da, da,« je odgovoril smehljaje se, »pojutrišnjem boste videli toliko lepih stvari.« Dejansko je sestra čez dva dni odšla v nebesa.

Čudežni dogodki so se prav stopnjevali. Presenetljive stvari so videli in sli-šali v nekem ženskem penzionatu sester Brezmadežnega Spočetja.⁷ Konvik-tovke so bile zbrane v dvorani, kjer naj bi sprejele don Boska, ki jih je prišel obiskat. On je vstopil zelo po domače in spregovoril po francosko: »Čakate na don Boska, kaj ne? Don Bosko bo prišel, glejte, don Bosko je že tu.« Za njim je vstopila neka ženska in imela na rokah deklico, ki ni mogla premikati nog. Ker ga uboga ženska ni mogla dobiti v samostanu sester sv. Jožefa iz Clunyja, kjer se je takrat mudil, je šla za njim sem, se vrinila med druge ljudi, ne da bi se zmenila za kogar koli. Položila je deklico na divan pred Božjega služabnika in ga za božjo voljo prosila, naj jo blagoslovi. Don Bosko jo je blagoslovil in ji rekel, naj zaupa v Marijo Pomočnico, deklici pa ukazal, naj hodi. Ker se je bala, da ne bi padla, ji je mati pomagala. Toda don Bosko jo je zavrnil: »Ni ji treba pomagati. Vstani in pojdi v kapelo, da se zahvališ materi Božji Mariji.« Dvignila se je, hodila in šla v kapelo v spremstvu nekaj pobožnih ljudi, ki so od ganjenosti jokali. Don Cagliero, ki je bil navzoč, jo je videl, ko je sama odhajala iz zavoda, oprta le na materino roko.⁸

⁷ To je penzionat, imenovan Device Orleanske, ki ga vodijo iste redovnice v civilu.

⁸ V *Summarium* za procese, kjer je govor o čudežih, ki jih je don Bosko naredil v času življenja,

Vrnimo se h gojenkam. Ko se je zmeda plegla, sta dve izmed njih opravili svojo nalogo. Manjša je nosila šopek cvetic in kup zavitkov, v katerih so bili kovanci po petdeset centov, ki so jih deklice darovale don Bosku, večja pa mu je v imenu predstojnic in gojenk prebrala pozdrav. Don Bosko je pozorno poslušal in potem vsej skupnosti odgovoril. Ko je končal, je tista, ki je hotela, lahko z njim posebej govorila.

Ko je bilo vsega konec, so mu predstavili gojenke, ki so se pripravljale na učiteljski izpit. Don Bosko jim je zagotovil, da bodo vse izdelale, da bodo celo najboljše. Ena izmed njih, ki je želela doseči višji naslov, je odprla knjigo, ki jo je držala v roki, in mu pokazala neko mesto, ne da bi pri tem kaj rekla. Tista, ki je malo prej prebrala pozdrav – pisala se je Aiguier – je imela namen postati sestra Brezmadežnega spočetja, vendar bi rada vstopila v samostan istega reda s klavzuro z namenom, da bi se posvetila kontemplaciji. Vrhovna predstojnica pa se je uprla in zahtevala, naj naredi učiteljski izpit in ostane med redovnicami učiteljicami. Študentka, vztrajna v svoji odločitvi, ni hotela iti na izpit in je svoj namen zaupala don Bosku, ki jo je pogledal s pogledom, ki ga ni nikoli več pozabila. Kakor po naključju je odprl pred njenimi očmi *Littérature* Meneketa in ji rekel: »Vi ne boste nikdar redovnica, morali boste delati z lastnimi rokami. Pojdite na izpit, prva boste med vsemi. Nekega dne vam bo koristil.« Gospodična Aiguier, ki še živi v Marseillu,⁹ pravi, da ji je don Boskov pogled govoril, da sicer ne bo redovnica, da bo pa vedno živela kot taka. Dodala je še, da jo je tisti »vous ne serez jamais religieuse« [vi ne boste nikdar redovnica] malo razdražil.

Vse se je zgodilo natanko tako. Pri izpitu so pisali stran, ki ji jo je pokazal don Bosko. Med tistimi, ki so uspešno naredile izpit, je bila Aiguier prva, takoj za njo pa njene sošolke, ki so dobile veliko višje ocene kot druge kandidatke. Njihova sošolka je za visokošolsko diplomu bila vprašana tisto snov, kamor je don Bosko položil roko, in je dosegla odličen uspeh. Aiguiera ni postala sestra, čeprav je bil njen spovednik skeptičen glede don Boskove napovedi. Ker je bila iz družine bogatih trgovcev, se ji je obljubljalo lagodno življenje, ne da bi ji bilo treba poučevati. Toda nenadoma se je sreča obrnila: oče je v nekem ponesrečenem trgovskem poslu izgubil vse premoženje in tako se je zanjo začela šolska kalvarija. Ker je imela učiteljski izpit, je lahko zase in za družino služila vsakdanji kruh. Ko je bila še bogata, so se ji obetale sijajne možnosti za možitev, vendar se ni hotela poročiti in še danes živi sama kot kaka nuna.

Glas o teh čudežnih dogodkih, ki nam niso vsi točno znani, je šel od ust do ust in povzročil naval ljudi, ki so cele dneve vznemirjali vso hišo. Don Cagliero,

kardinal Cagliero navaja ta dogodek za leto 1881. Toda če ni tiskarski škrat, je vsekakor *lapsus memoriae* [spominski spodrsljaj].

⁹ Stanuje v 39 Rue Escat (nekoč S.te.-Philomene) in je v tiskarskih odnosih z Oratorijem sv. Leona.

ki se je vrnil iz Seville, je takole poročal don Tui:¹⁰ »*Marseille est boulevardsee* [Marseille je postavljen na glavo] in to gibanje, to valovanje, to navdušenje, ta vnema za don Boska me spominja na tisto, kar se je dogajalo l. 1864 v Rimu, kjer je delal isto kot sedaj v Marseillu. Po vseh mestnih okoliših se je kakor blisk razneslo vse, kaj don Bosko dela, govori, kaj namerava storiti glede vseh mogočih telesnih in duhovnih potreb. Ta izredni dotok ljudi, velikih in malih, bogatih in revnih, redovnikov in laikov, vsak dan bolj narašča. Ker vsi potrebni dobivajo pomoč, smo morali njegov odhod iz Marseilla preložiti do nedelje. Marseille je mesto velikih borz, velike vere in velikih potreb. In gotovo se ne motim, če povem, da bi don Bosko, če bi čas dopuščal, mogel storiti isto, kar je storil Jona v Ninivah. Pred njegove noge padajo v solzah brkati možakarji, da te je strah, zakrknjeni grešniki, bahave ženske in mlačni redovniki. Najbolj pa vzbuja začudenje in preseneča dejstvo, da se odpirajo dobrodelnosti in krščanski ljubezni denarnice, ki so bile do sedaj zaprte za potrebe revežev.«

Prve tedne pa zadeva z denarnicami ni bila taka. »Veliko navdušenje in malo denarja.«¹¹ Treba je tudi povedati, da don Bosko ni nikogar osebno prosil za miloščino. Namesto tega je samo omenjal svoje stiske, da je tisti, ki ga je slišal, storil, kakor mu je narekovalo srce. Na tak način je prišlo do sporazuma, ki ga on ni skušal odpraviti.

V spremstvu župnika Guiola je prvič obiskal gospo Prat, ki je zelo želela podpreti salezijanske ustanove in je pričakovala, da jo bo don Bosko prosil. S tem namenom je govorila o njegovih ustanovah, vpraševala je in dobivala odgovore, vendar ga ni nikdar slišala, da bi omenil kako potrebo. Zatem je omenila, da je za toliko dobrih del v Cerkvi potrebnih toliko dobrotnikov. Don Bosko je pritrdil. Govorila je o velikih podporah, ki jih je dajala Hčeram Ljubezni in malim sestram revežev. Don Bosko jo je pohvalil in spodbujal, naj še naprej dela tako. Začudena, da ničesar ne prosi zase, je omenila, da njene ekonomske možnosti puščajo prostor za še več. Don Bosko je poudaril, da Marseille zaradi velike revščine potrebuje ogromno dobrodelnosti. Naj si je gospa še tako prizadevala, da bi mu iztrgala kako prošnjo za pomoč, ji to ni uspelo. Na koncu se je don Bosko poslovil in jo pustil vso začudeno in negotovo, kaj naj si misli pri takem početju. Ker ni mogla zadržati zase začudenja, je vse povedala župniku: tako rada bi pomagala don Bosku, on pa za nič ne prosi! Župnik ji je razložil skrivnost in ji povedal, da bi morala ona sama začeti govoriti o tem, ker don Bosko ne prosi. Ko je to slišala, ga je prosila za razgovor naslednji dan.

Naslednjega dne sta bila don Bosko in župnik znova v njeni hiši. Gospa je ponovno govorila o dobrodelnih ustanovah. Vendar ni bilo mogoče iz njega dobiti niti besedice o potrebah in nujnosti pomoči. Spet je bilo vse na tem, da bo

¹⁰ Pismo, 17. februar 1880.

¹¹ Pismo don Ronchaila don Rui, Marseille, 30. januar 1880.

kot prejšnji dan odšel, ko je ona prebila led in vprašala:

»Ali vi, don Bosko, ničesar ne potrebujete?«

»Jaz,« je odvrnil don Bosko, »potrebujem vsega.«

»In zakaj ne govorite?«

»Božja previdnost dobro ve, kaj potrebujem.«

»In če bi Božja previdnost zaupala meni nalogo, da vam pomagam?«

»Bi vam bil nadvse hvaležen.«

»In kakšne so vaše potrebe?«

»Mnogovrstne in velike. Imamo dolgove za že končane stavbe in treba bo graditi še naprej.«

»Kolikšni so danes dolgovi za že opravljena dela?«

»Tega vam v tem trenutku ne bi mogel povedati.«

»Prav. Pozanimajte se.«

»Govoril bom z našim arhitektom.«

»In jaz bom zadovoljna, če bom mogla pomagati.«

Poslovili so se s tem dogovorom. Don Bosko ni pomišljal in ji je poslal račun, ki je znašal šestdeset tisoč frankov. Gospa Prat se je obvezala, da bo pred koncem leta plačala v več obrokih celoten dolg.

O teh stvareh je don Bosko bodisi iz izkušnje bodisi zaradi naravne pronicavosti imel svoje mnenje: »Če naravnost prosiš miloščino, dobiš deset, dvajset, petdeset lir in ne več, in kdor je dal enkrat, bo težko dal še drugič, ker je prepričan, da mora biti obdarovanec zadovoljen. Če pa storimo tako, da dobrotnik sam vpraša, kako bi mogel pomagati, mu lahko, ne da bi moral zardeti, povem veliko vsoto dolgov, ki jih bo plačal drug; če že ne vsega, bo namesto sto dal tisoč lir. V tem primeru mora on skrbeti, da se bo brez sramu umaknil pred svojimi ponudbami podpore.«

Denar je torej prihajal v taki obilici, da so plačali vse dolgove in naredili pogodbo za nakup zemljišča ob hiši Beaujour, uredili zadeve v Sanit-Cyru in Navarru in je don Savio, ki je končal prvi del gradnje, začel drugega in končal osrednji del hiše, ne da bi se bal, da bi zmanjkalo denarja. Vse to je budilo začudenje, kakor tudi način, kako je don Bosko vedno pogumno govoril francosko in sploh v vseh stvareh kazal veliko poguma.

Kljub naporom zaradi toliko obiskov se je zdelo, da mu zdravje dobro služi. Vendar je imel svoje težave. Po večernih molitvah se je rad dolgo pogovarjal, ker je bil to njegov edini prosti čas. Nekega večera je zaupal don Anacletu Ghioneju, da ima zjutraj, ko vstaja, precejšnje težave. To je bilo verjetno zato, ker si je moral zaradi krčnih žil obuti elastične nogavice. Ko so sobratje ugotovili, da so te že zelo dotrajane, so mu kupili par novih. Navadno mu je tako zjutraj, ko si jih je nadeval, kakor zvečer, ko jih je odlagal, pomagal don Berto. Če je moral to narediti sam, ga je stalo veliko truda in bolečin. Nekoč mu je don Berto, ganjen

zaradi stanja njegovih nog, poljubil nogo. »Poljubil si Judove noge,« mu je v globoki ponižnosti rekel don Bosko.¹²

Kako je bilo z don Boskovimi nogami, je mogoče razbrati iz tega, kar je don Belmonte prvo leto, ko je bil ravnatelj, povedal postnemu pridigarju v župniji.¹³ Nekega dne je prišel blaženi v zavod, ko je obiskoval hiše ob rivieri, in mu rekel, da je tako utrujen, da ne more nič več. »Ne morem več nadaljevati takega načina življenja, saj nimam nikdar trenutka prostega časa!« V dokaz se je malo priklonil, dvignil talar in pokazal noge, ki so bile kakor dva oblazinjena stebra, in dejal: »Dragi moj, pogum. Počivali bomo v nebesih.«

Že imenovani don Ghione, prefekt v zavodu v Marseillu, je nekega večera po molitvah naletel na don Boska, ki se mu je zdel proti svoji navadi vznemirjen. Vprašal ga je, ali se počuti slabo. Rekel je, da ne, da pa je razjarjen, ker je neka na obeh bolna gospa za vsako ceno hotela, da bi ji položil roke na oči. »Jaz ne bom,« je dejal, »nikdar niti za vse zlato tega sveta, položil rok na obraz kake ženske.« Še neka druga misel ga je zelo žalostila. »Ljudje,« je rekel, »ki niso poučeni o veri, menijo, da don Bosko ozdravlja, čemur smo priče te dni. Toda ne, ni don Bosko, ki dela to, temveč priprošnja Marije Pomočnice, Marija sama nam podeljuje milosti.« Tedaj je don Ghione, da bi zadostil svoji radovednosti, ki ga je že dalj časa mučila, zaupno vprašal: »Čujte, gospod don Bosko, ko pride k vam kak človek, da bi prejel kako milost ali ozdravljenje, ali v trenutku, ko stopi pred vas, že veste, ali bo prejel milost, za katero prosi z vašim blagoslovom?« Odgovoril je: »O osebi, ki naj bi prejela milost, v trenutku, ko pride k meni, ne vem nič. Toda ko jo blagoslavljam, mi pride kakor navdih, kot da bi hotel skušati Gospoda, in ji rečem: »Vstanite, pojdite se zahvalit materi Božji Mariji. V tistem trenutku se ta oseba čuti resnično ozdravljeno.«¹⁴

Prvi teden februarja je don Bosko obiskal hiše v Saint-Cyru in Navarru, od koder se je vrnil v Marseille.¹⁵ Spremljal ga je don Ronchail, ki ga je potem nadomestil don Cagliero, ko se je vrnil iz Španije. Ta je ugotovil, da je blaženi imel »dobre noge za hojo in slabe oči za gledanje«. Dejansko so se oči močno vnele, zlasti desno oko.¹⁶

¹² Tako piše don Berto v opombi, ki jo hranimo v našem arhivu.

¹³ Pismo kanonika Giacoma Gesnina don Lemoyneu, Genova, 23. marec 1891.

¹⁴ Pismo don Ghioneja don Lemoyneu, Ivrea, 30. avgust 1912.

¹⁵ V kroniki sester Marije Pomočnice v Saint-Cyru je rečeno, da je bil don Bosko tam meseca januarja. To pa ni mogoče. Don Cagliero je 5. 2. pisal don Rui iz Marseilla: »Danes zjutraj smo na poti iz Španije prispeli v Marseille. Ko smo stopali z vlaka, sta na vlak za Toulon vstopala don Bosko in don Ronchail. Nismo se mogli videti in se pozdraviti. Presneto!!! Jutri bomo šli v Saint-Cyr in nato v Navarre v upanju, da bomo dobili očka, ki se mora vrniti v Marseille sredi tega meseca. Slišal bom njegova naročila.« In 12. februarja po vrnitvi v Marseille: »V Saint-Cyru smo srečali don Boska, ki je odpustil don Ronchaila in vzel mene za spremljevalca. Rossi gre svojo pot in kmalu ga boš videl. Zapustili smo hišo v Navarru in se vrnili v Marseille, od koder ti pišem.«

¹⁶ Navedeno pismo z dne 12. februarja.

Od dveh obiskov nam nič ni znano o Saint-Cyru in zelo malo o Navarru. Nekaj se spominja še živeči salezijanec don Michele Blain, tisti Mihaelček, katerega ime smo že omenili v sanjah 1877 o poljedelski koloniji v Navarru.¹⁷ Sirota po očetu je izgubil mater 8. julija 1878, istega dne, ko so odprli hišo sv. Jožefa. Neka teta–karmeličanka ga je napotila k salezijancem, ki so ga sprejeli 16. oktobra istega leta. Imel je dober glas in odličen posluš, zato so ga takoj vključili v petje. Kako je don Bosko, ko ga je slišal peti, v njem odkril dečka iz sanj, smo že poročali.

Medtem se je bližal čas odhoda iz Marseilla in don Bosko je mislil na konferenco za sodelavce in sodelavke, ki je pa ni mogel imeti na dan sv. Frančiška Saleškega, ker je želel primerno slovesno odpreti del zavoda, ki so ga dogradili, da bi tako dal sodelavcem vtis resnosti dela, pri katerem so oni veliko pomagali. Za zborovanje so izbrali petek 20. februarja, dan obletnice izvolitve Leona XIII. za papeža. Škof msgr. Robert je prevzel predsedstvo. Z njim so bili don Bosko, župnik Guiol, člani društva Beaujour in veliko duhovnikov, veliko število laikov, izbrana skupina gospa in nekaj preprostega ljudstva. Eden izmed fantov je prebral kratek govor na čast »dobrega očeta in dragega dobrotnika don Boska«, kakor ga je imenoval. Pripovedoval je o odkritju skritega zaklada, ki ga je položil pred njegove noge, ker je vedel, kako silno potrebuje denar, da lahko uresniči vse načrte. Toda zaklad je odkril in prinesel samo v sanjah, ki pa naj bi s pomočjo velikodušnih sodelavcev in sodelavic v Marseillu postala resnica. Nato je eden izmed klerikov pozdravil škofa, mu izrazil vdanost in ga prosil, da bi vzel pod svoje varstvo Zavod sv. Leona. Na koncu je povzel besedo don Bosko. *Gazette du Midi* [Opoldanski časnik] je v dolgem članku, ki je izšel v v dveh delih 23. in 24. februarja, poročal: »Našim bralcem ne bomo povedali nič novega, če rečemo, da je don Bosko čudež krščanske ljubezni in gorečnosti. Zato ni čudno, da kljub težavam, ki jih ima s francoščino, ljudje pozorno poslušajo njegove govore in ne preslišijo niti besedice. V njem gori srce. Apostoli imajo dar jezikov in duša razume in zna izraziti govorico, ki je odmev z neba.«

Blaženi je razložil namen svoje ustanove: pomagati zapuščeni mladini. Povedal je, kako je od leta 1841 uresničeval to misel in kakšne uspehe je imel. Razložil je, kaj dela in kaj želi udejanjiti v Saint-Cyru in v La Navarru. Uporabil je primer navezanosti nekdanjih gojencev na svojega očeta. Neki nekdanji gojenec iz Oratorija, ki se je nastanil v Barceloni in je slišal o njegovem potovanju v Marseille, se ni mogel ustavljati želji, da bi spet videl svojega dragega očeta: prepotoval je morje, prišel k njemu in mu po tolikem času pripovedoval vse, kar je doživel. »Ostal sem zvest,« je pripovedoval, »vašim naukom in nasvetom in sem zadovoljen. Oženil sem se in moji posli dobro napredujejo, tako da si ne že-

¹⁷ Prim. MB XIII, str. 538 [BiS XIII, str. 354].

lim nič boljšega. Hotel sem še enkrat videti vas, predragi oče, vas prositi blagoslova zame in za svoje otroke in vam še enkrat v spovedi odpreti svoje srce, kakor sem to v veliko zadovoljstvo svojega srca delal pred petintridesetimi leti.«

Na koncu je don Bosko povzel dogodke ob ustanovitvi zavoda v Marseillu: »Prišel sem leta 1876. Po cestah sem videl veliko zapuščenih otrok. Govoril sem z župnikom pri Sv. Jožefu in domenila sva se, da morava pomagati tem mladim ljudem na duši in na telesu. Kako naj to storimo? Šla sva na posvet k škofu. Preteklo je že veliko časa, odkar je bila ustanovljena dobrodelna služba Beaujour, po katere poti ga je Bog poklical; rečemo lahko, da je Božja previdnost odprla svoje neizčrpne zaklade.«

Pokazal je, kako velike zasluge ima ta ustanova, ker je delo javne dobrodelnosti in jo je zato treba podpirati.

Sklenil je s pripovedjo o nekem dogodku. Na večer tiste zime je šel iz Zavoda sv. Leona in se na samotni poti srečal z nekim fantom, ki je vzbujal strah, obenem pa se mu je smilil. Nagovoril ga je. In tukaj je po svoji navadi podal cel razgovor:

»Prijatelj, kaj delaš tukaj?«

»Zebe me,« je odgovoril oni z drhtečim glasom.

»Nimaš doma?«

»Lačen sem.« Dvignil je roke in padel na kolena. Blaženi ga je dvignil in ga vlekel, kakor je mogel in znal, proti oratoriju, kjer so mu dali prvo pomoč. Ko si je fant opomogel, je dejal: »Oh, gospod opat, storili ste veliko dobro delo. Rešili ste mi življenje in preprečili, da bi naredil hudodelstvo. Obup bi me gotovo prisilil v tako dejanje. Smem ostati pri vas?« Hiša je bila polna, vendar smo našli še eno posteljo. Sedaj je v oratoriju, moli, dela in daje dober zgled. »To je,« je dejal don Bosko, »kar moramo storiti za vse, za bolno družbo, iz ljubezni do Boga. Kajti rečeno je bilo: Ljubite se med seboj.«

V imenu poslušalcev se mu je zahvalil gospod Enrico Bergasse, predsednik Vincencijeve konference, in ga pozdravil kot novega Vincencija Pavelskega, ki je zbiral otroke in jih reševal sužnosti, pokvarjenosti in hudobije. Govornik je izkoristil priložnost, da je pokazal neugnano rodovitnost Cerkve, ki odpravlja zla družbe in tako dokazuje Božjo dobroto in podeljuje svetu glede na potrebe vsake dobe previdnostne ljudi. Tako zelo bolni družbi pošilja Bog zdravnike, kot je don Bosko, čigar odposlance je ljudstvo takoj sprejelo. »Dokaz za to je ta hiša v Vie Beaujour, ki je bila do včeraj skrita in nepoznana, a je danes zbirališče vseh dobrodelnih src našega mesta in romarsko središče, kjer se ljudje zbirajo okoli Božjega moža. Tako Gospod spodbuja in pomaga pri rasti del svojih služabnikov: iz skromnih začetkov, iz gorčičnega zrna je pognalo drevo, ki širi svoje dobrodelne veje po vsej zemlji in jo tolaži.«

Ko je s svojega vzvišenega sedeža govoril škof, je bilo ozračje polno nak-

lonjenosti. Pokazal je res previdnost in katoliški značaj don Boskovega dela, kajti vsa Božja dela imajo skromen in ponižen začetek. Svetniki so orodje v Božjih rokah, ki jih vodi previdnost, ne da bi predvidevali, kam jih pošilja. Sv. Frančišek Saleški, ki si ga je don Bosko izbral za zavetnika, je opravil tako velika dela, za katera on niti ni vedel in ni mogel nanje vplivati. Končno je monsinjor izrazil vso svojo naklonjenost Oratoriju sv. Leona.

Po škofovem blagoslovu je don Bosko stopil k vratom, kjer je kot po navadi držal krožnik, na katerega so ljudje drug za drugim polagali svoje darove. Mnogi so se don Bosku poklonili in mu poljubili roko. Gospod Emilio Sumien, pisec gornjega članka, je pripominjal: »Videli smo ta čudoviti prizor. Mnogi od mimoidečih so šepetali svetniku na uho besede, on pa je z neizrečeno potrpežljivostjo vsakemu odgovarjal in z nasmehom na ustih blagoslavljal otroke. Medtem so na krožnik padali zlatniki, pomešani z drobižem, in roke, ki so se toliko hitreje umikale, kolikor večji so bili darovi, so izginjale v neznano, da jih nihče ne bi opazil. Darovalce je zares navdihovala samo krščanska ljubezen. Don Bosko se je vsem zahvaljeval z ljubeznivimi besedami. Videli pa smo, da se je zlasti oziral po preprostih ljudeh, ki so mogli darovati samo kaj malega. Ljudje kot on vedo, koliko velja dar ubogega reveža.

Veliko ljudi se je še ustavilo, da bi govorili z don Boskom, da bi jih blagoslovil, jim dal dober nasvet, da bi se mu priporočili v molitev, mu zaupali kako težavo. Prizadeval si je, da bi zadovoljil vse, ne da bi pokazal najmanjšo z dolgočasnost ali utrujenost, dokler ga odgovorni za njegovo zdravje niso prisilili, da si je malo odpočil. Vendar se hiša ni izpraznila. »To so vsakdanji prizori,« pripominja pisec, »o katerih beremo samo v življenjepisih svetnikov. Takšni prizori tolažijo Cerkev v sedanjih bridkih časih in vlivajo katoličanom nepremagljivo upanje.«¹⁸

To vzbujeno navdušenje bi se lahko kaj kmalu poleglo in bilo podobno plamenu, ko gori slama. Da bi se pa to ne zgodilo, je blaženi v Marseillu, kar je nameraval tudi v Nici, sestavil dva odbora, enega za gospode in drugega za gospe, ki bi po skupnem posvetu nakazovali sredstva in ohranjali živo navdušenje mestne dobrodelnosti glede na ustanovo, ki si jo je zamislil. Niti najmanj ni pozabil na te svoje goreče sotrudnike, kakor bomo imeli priložnost videti.

Uspelo nam je dobiti natančne zapiske sestankov, ki so jih pod predstvom župnika pri sv. Jožefu od marca 1880 do februarja 1895 prirejale gospe. Skušali bomo te podatke izrabiti tako tukaj kakor tudi še kje drugje.¹⁹ Od 4.

¹⁸ *Osservatore Cattolico* iz Milana je priobčil v prevodu malo spremenjene številke 17. in 19. marca iz *Gazette du Midi*. Tudi *Citoyen* iz Marseilla je 21. februarja na kratko poročal o teh dogodkih. Članek je objavil *Salezijanski vestnik* meseca marca.

¹⁹ Iz častivrednih razlogov podajamo imena oseb, ki so se udeleževale sestankov. *Gospe*: Barthèlemy, Guez, Jacques, Prat, Rostand, Rolland Gigandet, Rocca, Berthon, Cartairade, De Lombardon, Mor-treuil, Rondel, Valette, Beau, Maurel, Bergasse, Maurin, Gondran. *Gospodične*: Bonnet, Rostand, Férand, Guérin, De Maupoint, Étienne.

marca do 30. decembra 1880 je bilo enaindvajset sej, od katerih lahko prve štiri imenujemo pripravljalne. Razpravljali so o čisto določenih načinih zbiranja sredstev: 1. subskripcije za petindvajset, petdeset in sto frankov na ustreznih obrazcih; 2. ustanavljanje brezplačnih mest, tudi s skupnimi subskripcijami; 3. širjenje seznamov po deset oseb, ki se obvežejo, da bodo plačale dva franka na leto; 4. poskrbeti za brezplačno mesto za enega fanta za tristo frankov na leto. Ta zadnji način bi gospe predložile velikim trgovskim hišam. Za *dizaines* [deset] so se obračali na vse sotrudnike, ki jih je bilo po seznamu kakih šeststo.

Naj omenimo nekaj podatkov o notranjem ustroju. Ravnatelj Oratorija sv. Leona je bil član obeh združenj. Njun predsednik je bil župnik pri sv. Jožefu. Oba zbora sta bila razdeljena v tri pododbore. V moškem zboru bi en pododbor skrbel za hrano, drugi za delavnice in tretji za pisarniške potrebščine in prevod italijanskega *Vestnika*. Ženski pododbori bi skrbeli za perilo, obleko in bogo-služje. Dogovorili so se za eno samo blagajno za oba zbora.

Odbor za sporna vprašanja je imel takoj priložnost za delovanje. Ko je šlo za potrdila darovalcem, so nekateri menili, da bi dajali pečate, drugi so se branili tega izdatka, nekateri pa so se bali, da bi bilo poslovanje nenatančno. Odločitev so prepustili posebnemu odboru, ki se je odločil za 'da'.

Na naslednjih zborovanjih so začeli poročati o prihodkih, o načinu, kako naj bi jih uporabili, in o vsem, kar se je tikalo odbora. Naj povemo, da so v pododboru za brezplačna mesta sicer pustili darovalcem pravico, da so sami izbrali svoje izbrance, vendar so končno pustili proste roke ravnatelju.²⁰

Na večer odhoda iz Marseilla, 22. februarja, je bilo dvorišče in hodniki polno ljudi, ki so želeli don Bosku zaupati še kako zadevo. Neka gospa uglednega videza in dostojanstvenega obnašanja se je od šestih zjutraj do šestih zvečer skrivala za lesenimi vrati, ki so vodila v spalnico, in je samo opoldne prišla iz svojega skrivališča, da si je kupila malo kruha. »Če je jaz ne bi videl,« je pisal don Ghione, »mi ne bi sporočili in gospa ne bi videla don Boska. Priskrbel sem ji triminutno avdienco prav v trenutku, ko je don Bosko odhajal.«

Še bolj žalosten je primer neke kmetice. Ko se je zjutraj skrila v kot pred-sobe, je sloneč na steni držala na rokah bledega, nepremičnega slepega otroka. Uboga ženska je polna vere in vdanosti čakala, da bi prišla na vrsto za obisk pri don Bosku. Hrup prihajajočih in odhajajočih se je nadaljeval in na mesto tistih, ki so odhajali, so prihajali vedno novi. Naravna boječnost je ženski onemogočila, da bi uveljavila svoje pravice. Nekaj poskusov ni rodilo uspeha, ker jo je množica vedno odrinila. Ura je udarila enajst, ko je prišel župnik pri Sv. Jožefu, da bi popeljal don Boska na kosilo h gospe Prat. Ko je šel don Bosko mimo, se je množica zgrnila okoli njega, in ker je bila ženska nemočna, da bi presekala

²⁰ Menimo, da bo bralcem ustreženo, če jim bomo ponudili v branje zapisnik prve seje. Opustili bomo zgolj formalne podatke (Dodatek, št. 50).

obroč, je ostala zunaj. Ko je don Bosko odšel, je prišel njen mož in ji prinesel nekaj hrane. Nato je ostala še dve uri tiha in mirna na svojem mestu. Tam jo je opazil don Cagliero, ki se mu je globoko zasmilila.

Ko je don Bosko spet prišel, se je prerinila naprej, toda čvrst obroč ljudi ji je onemogočil dostop. Božji služabnik se je umaknil v svojo sobo in žena v svoj kot. Končno se je don Bosko pojavil v popotni obleki. Kakih tristo oseb, ki so zasedli vsak kotiček, se je borilo za svoj prostor. Za ubogo revo bi don Boskov odhod pomenil izgubo vsega upanja. Bila je živa podoba obupa in nesreče. Toda še o pravem trenutku je padel nanjo pogled don Cagliera: »Don Bosko, tistale žena vas prosi za vaš blagoslov.«

»Toda nimam več časa. Pozno je že. Vlaku že prihaja.«

»Že cel dan je tu,« je vztrajal don Cagliero. Nato se je obrnil k ženski in jo poklical z glasnim ukazovalnim glasom. Komaj se je odprl prehod, da se je don Bosko mogel približati. Otrok je bil čisto negiben. Don Bosko je dvignil roko in ga blagoslovil. Takrat je otrok zaploskal z rokami, se stresel po celem telesu in si otrl oči. Prizor se je odigral v trenutku, ne da bi se don Bosko ustavil in ne da bi se drugi nehali stiskati okoli njega in se valiti proti njemu. V tej splošni zmedji je žena, brezumna od veselja, zapustila množico in verjetno se razen don Cagliera nihče ni zavedel, kaj se je zgodilo.²¹

Ljudje so pritiskali od vseh strani vse do kočije: eni, da bi mu poljubili roko, drugi, da bi se dotaknili njegove obleke, drugi spet, da bi se ga dotaknili z rožnimi venci in bolniškimi obvezami. »Jaz sem ga spremljal,« piše don Ghione, »in mu utiral pot, kolikor sem mogel in znal. Ko smo dospeli do srede stopnišča, me je don Bosko ošvrknil z ostrim pogledom, ki si ga nisem znal razložiti, in mi s tresočim se glasom rekel: Ali ne vidiš? – Tedaj sem se zavedel, da sta bili med množico, ki ga je nosila, dve ženski čisto pred njim. Ne da bi čakal na mojo pomoč, je don Bosko uporabil svojo telesno silo in se skušal otresti teh dveh oseb. Ko so bili v kočiji, so ugotovili, da je talar razrezan in so mu med potjo morali dati drugega. V njegovi sobi so vse, česar se je dotaknil, raznesli, menim, da tudi sobratje iz zavoda, da bi zadovoljili sotrudnike. Prizanesli niso niti rjuham.

Morali bi iti v Nico, pa so šli prenočevat v Aubagne, ki je od Marseilla oddaljen kako uro vožnje s kočijo. Ko sta bila don Bosko in don Cagliero sama v kočiji, je don Bosko ves zbežan in ponižen prekinil tišino in dejal: »Kako čudovit je Gospod in kako veliko je njegovo usmiljenje! Da je razgibal te množice in hotel storiti tako čudovita dela, je uporabil ubogega kmečkega fanta iz Becchov.«²² V Nico sta prišla šele 24. februarja pozno popoldne. Verjetno je, da se je don

²¹ V življenjepisu v dveh zvezkih (II. zv., str. 518) je ta dogodek postavljen v leto 1881. Toda 1881 je bil don Cagliero od srede januarja vse do povelikonočnega časa v Španiji, medtem ko je don Bosko odpoval iz Marseilla proti koncu februarja.

²² *Summ. super virt.*, n. XVI, § 90, str. 966.

Bosko nekaj dni ustavil pri grofu Villeneuveu, ki je imel tu svoj grad. Ker je bil zelo navezan na don Boska, je moral biti nadvse zadovoljen, da mu je lahko izkazal gostoljubje. Tako se je blaženi lahko malo odpočil, saj je bil prav tega najbolj potreben.

Nica je bila tako rekoč drugi Marseille: isto vsakodnevno obleganje ljudstva, ista junaška potrpežljivost blaženega, isti izredni dogodki, čeprav o vsem tem nimamo poročil. Tu moramo dodati še dopisovanje. Od 24. februarja do 6. marca je iz raznih strani Francije dobil nad osemsto pisem. Tudi v zavetišču Saint-Pierre kakor v Oratoriju sv. Leona so bili pred njegovim prihodom v še hujših denarnih stiskah zaradi nakupa prepotrebnih zemljišč, nasičevanja več sto ust na dan in opremljanja delavnic. Poleg tega je bilo treba razširiti zavod, ker je vsak dan prihajalo več prošenj za sprejem ubogih fantov. Bilo je treba zgraditi večjo in lepšo cerkev, večjo in obširnejšo učilnico namesto dosedanje nizke in majhne na zelo nepriročnem kraju. Vse te potrebe hiše je bilo treba plačati, toda redni dohodki niso zadostovali niti za redne izdatke.

Toda Božja previdnost tudi v Nici svojega zvestega služabnika ni pustila na cedilu. Povod za dobrodelnost mnogih je bil očiten, učinki vidni, toda vzroki, kakor smo že rekli, so nam malo znani. Zanesljivo vemo samo eno. Neki gospod G., star šestinpetdeset let, državni uslužbenec, se je šel spovedat k don Bosku. Ko je slišal obtožbo, je don Bosko dejal: »Pomislite malo, ali niste pozabili spovedati tistega greha ...« Priklical mu je v spomin dejanje z vsemi okoliščinami in celo starost osemnajst let, ko je dejanje storil. Gospod je takoj, ko je zapustil spovednico, odhitel k don Ronchailu v ravnateljstvo pisarno in mu pripovedoval o svojem doživetju. Povedal je, da se je zares pozabil spovedati tistega greha in da mu je to zadosten dokaz, da je don Bosko svetnik.

Velikodušnost meščanov se je pokazala tako zasebno kakor javno. Kosila, ki so ga priredili njemu v čast, se je udeležilo šestnajst gostov, ki so bolj kot vse drugo bili veseli njegove navzočnosti in se naslajali ob njegovem prijetnem pogovoru. Proti koncu, ko je bil pogovor posebno živahen, je eden izmed povabljenih vstal in pokaral navzoče s temile besedami: »Dragi gospodje! Prav je, da občudujete don Boskova dela, bilo bi pa še bolje, če bi mu pomagali pri njegovih zaslugah. Kako naj poveča zmogljivost hiše za več gojencev, ki potrebujejo pomoči, če nima denarja?« Po teh besedah je dal v obtok krožnik, na katerega so štirje od navzočih položili po tisoč frankov in vsi drugi skupaj sedemsto.

Malo obilnejšo pojedino, na katero bi povabil don Boska in njegove prijatelje, je hotel pripraviti Ernesto Harmel, brat Leona *bon père* [dobri oče]. Ta je prejšnje leto na kongresu v Angersu, kot smo že povedali, poročal o razvoju salezijanske ustanove in dela. V mrzlem zimskem času je zaradi svojega zdravja bil na Azurni obali. Ko so čakajoč na začetek kosila prijetno klepetali, je Božji služabnik orisal slabo stanje nizke in revne zavodske kapela, ki je bila veliko

pretesna za gojence in neprimerna za Gospoda. »Predlagali so mi načrt arhitekta Levrota za novo kapelo. Toda za to bi potrebovali trideset tisoč frankov.«

»Trideset tisoč frankov,« je segel v besedo odvetnik Michel. »Zelo se bojim, da jih v tem času v Nici ne boste mogli zbrati. To zimo je bilo toliko loterij, toliko nabirk, da so denarnice prazne.«

»Kljub vsemu temu,« je povzel besedo don Bosko, »bi ta denar potreboval še danes.«

Sedli so za mizo. Pri sadju je vstal gospod Saietto in rekel don Bosku: »Vedite, don Bosko, da mi je neka dobrodelna oseba dala trideset tisoč frankov, da vam jih izročim. Lahko jih kadar koli dvignete v moji pisarni.« Božji služabnik je sklenil roke, dvignil oči proti nebu in se zahvalil Mariji Pomočnici za tako izreden dar.

Prav tako so se dvakrat obrnili na dobrodelnost vernikov. Prva prošnja je bila izrečena na prižnici župnije Notre-Dame iz ust jezuitskega patra Lacoutureja, postnega pridigarja. Navzoč je bil tudi don Bosko. Nabirka je bila proti vsemu pričakovanju obilna. Za drugo pa je poskrbel don Bosko sam s konferenco za sotrudnike. V nekem poročilu iz Nice beremo:²³ »Stvari, ki jih je on povedal, so zanimale pobožno in dobrosrčno poslušalstvo bodisi zaradi salezijanskega dela nasploh bodisi zaradi dejstev, ki so jih slišali. Don Bosko je govoril v jeziku, ki mu je domač v branju, manj pa na prižnici. Toda zdi se, da so tisti njegovi preprosti reki in tisto njegovo pripovedovanje na italijanski način ljudem še bolj ugajali, ker jih je prevzela njegova apostolska vnema.« Nabirka je potrdila resnico te trditve. Don Bosko je vzel v roke skledo in stopil od enega do drugega. Vsi, začenši s škofom, so bili velikodušni. Neki gospod je položil v skledo zlatnik. »Bog naj vam poplača,« je dejal don Bosko. »Če je tako, potem naj mi poplača še bolj,« je odvrnil gospod in dodal še en zlatnik. Nekatere družine, ki se niso zadovoljile z obema nabirkama, so poslale bogate darove v ovojnicah.

Stvari, ki smo jih povedali o Marseillu, nam pojasnjujejo, zakaj don Bosko ni mogel opraviti vseh vljudnostnih obiskov, zlasti da bi se poslovil od škofa in drugih osebnosti. Zato je takoj, ko mu je bilo mogoče, pisal župniku pri sv. Jožefu. Rokopis z zelo nečistljivimi črkami, ki jih je še bolj težko brati kot običajno, dokazuje, kako res je, kar govori o svoji utrujenosti. Vendar mu ta ni preprečila, da ne bi na koncu dodal opombe, ki mu je bila močno pri srcu: o čudovitih stvareh, ki jih je Bog storil v povezavi z njegovo osebo.

Predragi gospod župnik!

Moral sem odpotovati, ne da bi vas pozdravil in se zahvalil za veliko ljubezen in dobroto, ki ste ju izkazali meni in vsem ubogim salezijancem: to pravim tudi v imenu don Cagliera. Bog naj vam vse poplača, v našem imenu pa vam izrekam vso hvaležnost.

²³ *Bulletin Salésien*, marec 1880, str. 12.

Prosil bi, da bi gospodu škofu sporočili nekaj pomembnega. Žal mu ne morem osebno pisati. Obiščite ga, prosim, in ga prosite, da naj mi oprostí, da sem odšel, ne da bi se od njega poslovil in prevzel naročila za Rim. Zahvaljujem se mu za njegovo očetovsko naklonjenost, za njegov dar in za ljubeznive besede, ki jih je spregovoril v čast našemu Oratoriju. Če mu morem v Rimu biti na uslugo, sem vedno pripravljen, da sprejem njegova naročila.

Prve dni po svojem prihodu v Marseille sem upal, da si bom malo oddahnil. Toda takoj so se začeli običajni obiski zunanjih ljudi in sedaj sem tako izmučen, da se komaj gibljem. Pojutrišnjem bom odpotoval v večno mesto, ne da bi imel priložnost storiti kaj v korist tega zavoda. Kako lahko se ljudstvo da prevarati! Toda vse je Božje delo in učinek njegovega neskončnega usmiljenja, kar pa pogosto pripisujemo ljudem.

Nisem še mogel pisati don Bologni. Če mu lahko sporočíte moje novice, mi boste naredili veliko uslugo. Upam, da bom v kakem kraju imel priložnost, da bom pisal nekaterim Marseillčanom, ki si želijo mojega odgovora.

Bog naj blagoslovi vse, dragi gospod župnik, in vas ohrani pri dobrem zdravju. Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 4. marec 1880

Dvoje dogodkov se mi zdi zadosti pomembnih, da jih sporočim našim prijateljem, ki želijo še bolj spoznati don Boskovega duha.

Nekega dne je na trgu v Nici najel kočijo, in ko je prišel trenutek plačila, je ugotovil, da nima s seboj denarnice. Zato je rekel kočijažu, da naj pride v Zave-tišče Saint-Pierre, kjer mu bo izplačana voznina.

»Koga naj pokličem?« je vprašal kočijaž.

»Mene.«

»Toda kako se vi pišete?«

»Opat Bonomo.«

Proti večeru je prišel kočijaž. Don Bosko je pozabil o tem opozoriti doma-če. V predsobi je kočijaž na vprašanje, koga išče, odgovoril, kakor mu je bilo rečeno. Tajnik se je razburil. »Tukaj ni nobenega Bonoma,« mu je odvrnil na-pol jezno in mu pokazal vrata. Toda možakar je povzdignil glas, tako da je don Bosko slišal in takoj vedel, zakaj se prepirata. Stopil je k vratom. »Tukaj je opat Bonomo« [*Voilà l'abbé Bonhomme!*], je zmagoslavno zaklical kočijaž. Don Bosko mu je smehljal se plačal, kar mu je šlo, in dodal še precej več.

Drugi dogodek je čisto drugačne narave. Nekoč se je v spremstvu don Ronchaila vračal z večerje pri nekem dobrotniku. Ko sta hodila po zakotnih po-teh, si je močno umazal čevlje. V sobi potem ni mogel prenesti smradu, ker pa ni hotel prepustiti drugim neprijetnega čiščenja, je čevlje čistil sam. Ko je končeval delo, je ravnatelj, ki je videl prižgano luč, stopil v njegovo sobo. Iztrgal mu je čevlje iz rok in končal opravilo, ki se ga je don Bosko lotil v vsej ponižnosti.

Zadnji teden se je don Bosko znašel v veliki stiski. Zaradi bolezni sta morala

v posteljo njegova glavna pomočnika don Ronchail in don Giovanni Bonetti, ki je nadomestil don Cagliera. V svojem pismu ravnatelju v Villacrosii, ki mu je sporočil svoj skorajšnji prihod, je s piemontskim pregovorom nakazal ta svoj težki položaj.

Predragi don Cibrario!

V soboto ob štirih popoldne bom z don Bonettijem, če bo mogel iz postelje, v Ventimigli.

Če naju ne moreš obeh prenočiti, govori z vitezem kanonikom Cassinijem.

Pišem ti, ker di cavai i'aso a troto.²⁴

Bog naj te blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Nica, 4. marec 1880

V pismu, ki ga je don Bonetti napisal za don Boska, je povedano, da je železniška uprava za Spodnjo Italijo na prošnjo blaženega razširila na južno kalabrijsko-sicilijsko omrežje ugodnosti, ki jih je bilo v Zgornji Italiji deležno salezijansko osebje, se pravi petdesetodstotni popust na redno ceno vozovnic. Don Bosko se je zahvalil in zagotovil, da bo odslej naprej rade volje sprejemal v svoje zavode sirote uslužbencev imenovanih železnic. V istem dopisu je povedal, da so bile v Zgornji Italiji deležne istih ugodnosti tudi »redovnice, imenovane hčere Marije Pomočnice«, in »dekleta, ki so izročena njim v varstvo, ko so bile odvisne od njega, zaposlene v ženskih ustanovah pod njegovim vrhovnim vodstvom«. Izrazil je upanje, da bo iz istih razlogov mogel doseči iste ugodnosti. Njegova prošnja je bila uslišana.²⁵

Ko je odhajal iz Francije, je videl, da se nad njegovimi sinovi zbirajo temni oblaki, ki napovedujejo nevihto: pretila je nevarnost preganjanja redovnih družb. Od meseca januarja so v obeh zbornicah razpravljali o javnem šolstvu, in to z neprikritim ciljem, da bi zadali smrtni udarec neodvisnim šolam, ki so jih vzdrževali redovniki. V Marseillu so pod vodstvom župnika Guiola in v navzočnosti gospodov Rostanda in Bergassa razmišljali, kako bi mogli prehiteti bližajočo se nevarnost. Don Bosko je izrazil svoje poglede na to vprašanje in jih ob svojem času povedal tudi javno. Nikakor pa ni hotel, da bi vzeli stvari preveč tragično. »Odpravljanje redovnih družb je kakor ploskanje z rokami, da bi odpodili ptiče, ki so prišli zobat zrnje, ki se suši na gumnu. Ptiči takoj odletijo, potem pa se drug za drugim vračajo na gumno. Če ne ploskamo nenehno, pač zobajo v popolnem miru. Tako je tudi z zatrtjem redovnih družb, kajti redovniki se počasi vračajo in prevzemajo svoje delo.«

²⁴ Če ni konja, jezdim osle.

²⁵ To potrjuje sestra Carolina Sorbone, ki je z drugimi sestrami 1880 potovala iz Turina v Bronte na Siciliji.

17. POGLAVJE

IZ LIGURIJE V RIM IN V NEAPELJ

ČEPRAV BI SE NAŠ BLAŽENI oče po dveh mesecih odsotnosti rad vrnil v Oratorij, je nadaljeval pot v Rim, kjer je bilo treba osebno obravnavati nadvse pomembne posle. Med drugim je bilo treba takoj urediti položaj misijonov v Rio Negru. To pa je pomenilo celo vrsto dogovorov med Svetim sedežem in argentinsko vlado. K temu je treba še dodati oster boj za šolo v Oratoriju in veliki spor glede oratorija v Chieriju in še veliko drugih zadev. Vendar ni potoval naravnost v Rim, temveč se je zaradi raznih vprašanj pomudil nekaj dni v Liguriji.

Prva postojanka je bila v Vallecrosii, kjer je bilo treba položiti in blagosloviti temeljni kamen za cerkev Marije Pomočnice. Na slovesnosti, ki so jo opravili popoldne 7. marca, so bili trije škofje: krajevni ordinarij msgr. Reggio, msgr. Allegro, škof iz Albenge, in msgr. Boraggini iz Savone. Zadnja dva škofa, ki sta prišla v Ventimiglio na posvetitev obnovljene stolnice, sta rade volje sprejela povabilo na popoldansko slovesnost pri salezijancih. To je bil za tiste kraje velik dogodek. Pokrajinska cesta po planjavi Vallecrosie je bila polna ljudi. Kot po navadi don Bosko ni hotel opustiti ničesar,

kar bi slovesnost čim bolj popestrilo. Zato je naročil, da naj pridejo iz Sampierdarene in Alassia gojenci, ki bi na slovesnosti razveseljevali s svojim petjem. Vitez Giuseppe Moreno iz Bordighere zaradi starosti in globokega verskega prepričanja spoštovan gospod, je prevzel predsedstvo slovesnosti in položil prvo žlico malte na temeljni kamen. V listini, vzdani na temeljni kamen, so bile poleg že običajnih imen dostojanstvenikov tudi besede, ki jih je don Bosko naslovil na ljudstvo: »Ta dan, ob tej slovesni priložnosti vam, predragi gospodje, ki ste prišli na to slovesnost, in zlasti še tistim, ki so s svojim osebnim delom in denarnimi prispevki in z molitvami sodelovali pri začetku te gradnje, izrekam svojo hvaležnost. Preden bo delo končano, bomo morali še veliko žrtvovati, toda vaša krščanska ljubezen ne bo popustila in ne bo nam manjkala velika podpora matere Božje Marije in nebes. Ljudje vam bodo hvaležni v življenju in smrti,

potomci bodo hvalili vašo vero in gorečnost za slavo Božjo in za zveličanje duš. Dobri Bog vam zagotavlja bogato plačilo tukaj na zemlji in neminljivo slavo, ki vam jo pripravlja v nebesih, da se bo tako dopolnila napoved: *Ne bom odtegnil svojega usmiljenja tistemu, ki bo zgradil hišo mojemu imenu, in mu bom pripravil prestol v večnem kraljestvu.*¹ Po položitvi temeljnega kamna je ljudstvo nagovoril škof in pokazal, da je nova cerkev obrambni zid vere.

Zdi se, da se je don Bosko ustavil tudi v Alassiu, od koder je odšel v Sampierdareno.² Sem je poklical don Ruo, s katerim se je moral pomeniti o mnogih stvareh. »Videl sem don Boska,« je pisal.³ »Bil je še precej krepkega zdravja, čeprav zelo utrujen.« Med tem bivanjem je v zavetišču sv. Vincencija Pavelskega storil enega izmed dejanj, ki tako močno spodbujajo in kažejo njegovega priselnega duha. Ko je nekega jutra proti osmi uri prišel iz svoje sobe, da bi šel v cerkev, je srečal pometača, ki je pometal stebrišče, in ugotovil, da je bodisi zaradi nespretnosti ali zaradi malomarnosti bolj slabo pometal. »Hočeš videti, kako se lepo pometa?« ga je vprašal. Vzel je v roke metlo in s svojo običajno mirnostjo pometel skoraj tretjino stebrišča, medtem ko ga je pometač opazoval z odprtimi usti. »Si videl, kako se dela?« mu je rekel, ko mu je vračal metlo. Nato ga je ljubeznivo pozdravil in odšel v cerkev.

Proti polnoči 11. marca je z don Bertom, ki ga je izrecno poklical iz Turina, odpotoval v Rim. Ker je don Rua telegramske napovedal njun prihod, ju je sprejel don Dalmazzo in ju odpeljal v Torre de' Specchi. Don Bosko je popoldne istega dne obiskal kardinala vikarja. Naslednjega jutra je bil pri državnem tajniku in zaščitniku Družbe kardinalu Nini, ki mu je dejal, da je iz Marseilla zvedel, da je naredil dobre kupčije. Kardinal verjetno ni mislil na materialne kupčije. Toda don Bosko je vzel besede tako, kakor jih je slišal: »Da, eminenca, storil sem jih tudi za svetega očeta.« Prinašal je lepo vsoto, ki so mu jo kot novčič sv. Petra izročili francoski gospodje.

Dnevnik don Berta nam za čas od 14. do 22. marca navaja nekaj suhoparnih podatkov: »V nedeljo smo vsi šli voščit za god gospe Matildi Sigismondi, ker je bil 14. marca god sv. Matilde. V ponedeljek 15. marca je don Bosko v spremstvu don Daghera šel v banko, da bi unovčil neko francosko menico, pa ni šlo. Kosili smo v družbi gospoda Mattea Pesceja, tajnika glavne poštne direkcije. Popoldne smo obiskali kardinala Alimondo, ki je obljubil, da bo imel konferenco za rimske salezijanske sotrudnike. Dne 17. marca, v sredo, sva bila pri msgr. Jacobiniju in mu govorila o salezijanskih misijonih. Zatem sva šla za blagoslov k stigmatinkam, kjer je don Dalmazzo pridigal duhovne vaje. Nato sva do 18. marca

¹ 2 Kr 7,15 in 13.

² Pismo don Cagliera don Rui, Marseille 12. februar 1880: »Odpravili se bomo v Ventimiglio, zatem v Alassio in takoj nato v Sampierdareno.«

³ Pismo grofu Caysu, Gavi, 15. marec 1880.

bila pri msgr. Boccaliju, kjer sva srečala msgr. Paola Fortinija, urednika rimske *Fiaccola* [Plamenica]. Nato je pri msgr. Sallùaju don Bosko govoril o duhovniku Marchetu, že župniku, ki je prestopil k starokatoličanom.⁴ Zatem pri kardinalu Oreglii in nato kardinalu Bartoliniju. Dne 19. marca, praznik sv. Jožefa. Don Bosko je bil na kosilu pri gospodih markizih Vitelleschi. V soboto 20. marca pri kneginji Odescalchi in popoldne pri kardinalu Consoliniju. Dne 21. marca. Popoldne sta bila don Dalmazzo in don Bosko pri poslancu Sanguinettiju. Pri vitezu Morenu in Vignoli glede nakupa neke hiše. V ponedeljek 22. marca sta don Bosko in don Dalmazzo obiskala princeso Odescalchi. Popoldne je bil don Bosko pri kardinalu Consoliniju.«

Iz Rima je don Bosko skušal urediti neko zadevo, ki se je vlekla že nekaj mesecev. Prvi Poljak, ki je vstopil v salezijansko družbo, je bil Matteo Grochowski, ki je živel štiri leta v Oratoriju, bil posvečen v duhovnika in dobil, tako se zdi, jeseni 1879 dovoljenje za zbiranje darov za gradnjo cerkve sv. Janeza Evangelista. Toda odkar je odšel, ni bilo za njim nikakršne sledi. Don Cagliero, ki so mu kot katehetu pripadale take zadeve, je pisal za novice rektorju piaristovskih šol v Krakovu. Ta pa ga kljub poizvedovanju ni mogel izslediti. Medtem je prišlo poročilo o njem od župnika v Beuthemu in skoraj istočasno anonimna ovadba iz Krakova, iz katere se je zvedelo, da biva pri frančiškanih taistega mesta. Don Cagliero mu je zagrozil s takojšnjim suspenzom redovništva brez stalnega bivališča in zahteval, da vrne priporočilno pismo, ki mu je bilo izdano za potovanje. Obtoženi se je opravičeval, kolikor je mogel in znal, najprej sam, potem pa s pomočjo nekega zelo izvedenega *modis et formis*, ki je napisal zagovor v latinskem jeziku in prosil za sekularizacijo, da bi mogel skrbeti za svojo mater, ki je bila stara in sama. Da bi stvari uredil in končal možnost kakih izgovorov ali prevar, je don Bosko počakal, da je prišel v Rim in se posvetoval z navzočimi osebami ter sestavil ustrezno listino. S pomočjo don Dalmazza je sestavil odlok, s katerim ga je odvezal zaobljub in ga cerkveni oblasti razglasil za suspendiranega, dokler si ne dobi kakega škofa, ki bi ga sprejel v svojo škofijo. Obenem je sporočil, da mora še opraviti izpit iz dogmatike in da še nima izpita za spovedovanje. Hkrati pa je tudi potrdil zgledno obnašanje, ki ga je pokazal med svojim bivanjem v salezijanski družbi, ga ponižno priporočal kakemu dobrohotnemu ordinariju in klical Božji blagoslov na vse, ki bi mu pomagali.⁵ Končno je, ne ve se kako, prišel v Rim, hodil okoli hiše v Tor de'Specchi in nato nameraval v Turin.⁶ Potem so se za njim izgubile vse sledi.

Med enim in drugim obiskom je don Bosko, vedno v pričakovanju avdience pri papežu, pisal pisma v Turin, Francijo in drugam. Vendar jih je iz tega obdobja

⁴ Prim. zgoraj, str. 246. Msgr. Sallúa je bil prisednik Svetega oficija.

⁵ Dodatek, št. 51.

⁶ Pismo don Berta don Rui, Rim, 14. april 1880.

ja ostalo samo šest. Ko je odgovarjal don Durandu glede dogovora za sprejem neke poljedelske kolonije, ki jo je ponudila salezijancem neka gospa Astori iz Mogliana Veneto, je to zadevo na kratko odpravil, ker je bila njegova skrb in misel v oratoriju in se je o tem razpisal v skrbi za sobrate in gojence.

Dragi moj don Durando!

Gospe Astori sem nemudoma odgovoril, da bo don Sala takoj šel na ogled.

Prilagajam pismo, da se bo znal ravnati.

Zelo me veseli, da so naši fantje vsi zdravi in lepo opravljajo devetdnevnicu v čast sv. Jožefu. Povej vsem, da bom na ta dan daroval sveto mašo in da se vsem priporočam v molitev pri svetem obhajilu.

Komaj čakam, da bi mogel spet biti med njimi. Pospešeno se pripravljam na vrnitev v Turin. Zagotovi jim, da delam zanje.

Povej don Lazzeru, da bom na dan sv. Jožefa prosil svetega očeta posebnega blagoslova zanj.

Pozdravi don Leveratta, don Bertella, Buzzettija in vse druge drage sobrate. Ti pa ne pozabi, da te je Bog poklical, da postaneš svet in pomagaš tudi drugim, da bodo postali sveti.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. Moli zame.

Tvoj najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 16. marec 1880

Istega dne je z očetovsko skrbjo mislil na Marseille in pisal kleriku Cartieru, čeprav še ni bil niti *in sacris* [z redovi], pa je vseeno bil član hišnega kapitlja.

Predragi Cartier!

Rad bom molil in storil, da bodo tudi drugi molili za dragega Albrieuxa, ki ga že toliko časa mučijo bolezni. Pošljem ti zanj podobico Marije Pomočnice, da mu nebeška mati izprosi blagoslov. On naj še naprej skrbi za naše drage fante in mi bomo zanj podvojili molitve k Bogu.

Malo mi poročáš o naši družini Beaujour.⁷ To je znamenje, da je vse v redu. Bodi tako prijazen in pozdravi naše sobrate, posebno ravnatelja in Odaglia, od katerega je odvisno dobro delovanje zavoda.

Se Antoine, Brogly, Bardon počutijo dobro? In ali don Savio dobro gradi novi del zavoda?

Bog naj vas vse blagoslovi. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 16. marec 1880

Torre de'Specchi 36

Pet dni pozneje je pisal ravnatelju, sporočil novice in prosil zanje ter mu priporočil, da bi pomagal don Rui, in se dotaknil odnosov z župnikom pri sv.

⁷ V mislih ima hišo na Via Beaujour.

Jožefu. Toda iz pisma vidimo njegov zlati nasvet, ki je ena izmed skrivnosti njegovega vzgojnega sistema.

Dragi moj don Bologna!

Prosim te, pošlji mi ime tistega gospoda iz odbora Beaujour, ki je na dan kongresa daroval dva tisoč lir in sva ga šla obiskat, pa ga ni bilo doma. Prav tako bo prav, če mi sporočiš imena gospodov in gospa predsednikov odbora, ki jih je gospod župnik organiziral v korist našega zavoda.

Madame Prat mi sporoča, da ti bo 1. aprila izročila trideset tisoč lir za hišo v gradnji. Glede na stisko v Oratoriju, v kateri je don Rua, mu ne bi mogel poslati deset tisoč lir kot odplačilo dolga, ki ga ima Marseille iz prejšnjega leta? Pomisli malo. Od tukaj odgovarjam na pisma Marseillčanov, ki veliko obljublajo Beaujourju. Sporoči mi tudi, ali še naprej prinašajo denar.

Audience pri svetem očetu še nisem dobil. Potem bom takoj pisal vsem, ki sem jim dolžan.

Poskrbi zlasti, da boš razdelil naloge vsem zaposlenim, tako da ne bo nikogar in ničesar, kar ne bi bilo komur koli zaupano.

V tem trenutku je nujno potrebno, da ohranimo dober odnos do gospoda župnika in kaplana gospoda A. Mendra.

Pozdravi oba in jima povej, da jima bom pisal takoj po avdienci.

Ko mi boš pisal, mi poročaj tudi o don Saviu in vseh drugih sobratih itn.

Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 21. marec 1880

N. B.: Na veliko pisem nisem mogel odgovoriti, ker nisem imel točnega naslova, tako imena kot kraja.

Na veliki četrtek je na navadnem listku v nekaj vrsticah naznanil don Rui obisk nekega francoskega gospoda, ki je na potovanju v Rim že obiskal Oratorij.

Predragi don Rua!

Gospod Ancel bo ponovno obiskal Oratorij. Je dober katoličan in zelo naklonjen našim ustanovam.

Poskrbi, da bo lahko pri svetih obredih, zlasti malega klera.

Preživite lepe praznike in na svidenje v Gospodu.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 25. marec 1880

Velika žalost, ki je zadela neko zelo prijateljsko družino, mu je narekovala na veliki petek pismo krščanskega sočutja. Umrl je poglavar družine Fortis.⁸ Don Bosko je takoj, ko so mu posli in oči dopuščali, napisal najstarejšemu sinu besede tolažbe.

⁸ Prim. MB XIII, str. 240 [BiS XIII, str. 160].

Dragi moj Riccardo!

Našega dobrega očka ni več. Hvalimo Božje odločbe. Tega udarca smo se bali in ga pričakovali, vendar ne tako kmalu. Razumem tvojo pretresenost, kakor tudi Albertovo in dobre mamice. V takih težkih trenutkih imamo mi katoličani veliko tolažbo, ki je edina prava tolažba. Dokler živimo, molimo in opravljajmo dobra dela v pomoč duši pokojnega in se obenem tolažimo, da ga bomo spet videli, mogoče zelo kmalu, v veliko boljšem stanju kot do sedaj. V skupno tolažbo naj povem, da sem že veliko molil za dušo pokojnika in da smo zanj molili v vseh domovih naše Družbe.

Ti in Alfonz se za zdaj za nič ne odločajta, molita in tolažita mamico s spoštovanjem, ubogljivostjo in pobožnimi vajami.

Okoli 20. tega meseca bom v Turinu. Če boš prišel za kak dan k meni, bi mi zelo ustregel in bi se lahko o marsičem pogovorila. Bog naj vas vse blagoslovi in molite zame, ki bom vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Veliki petek, Rim, 26. marec 1880

Z velikonočne nedelje imamo zelo kratkobeseden dopis, ki ga je treba brati med vrsticami. Ne moremo vedeti, o kom govori, ker niti krščanska ljubezen niti previdnost nista dopuščali, da bi kaj več pisal. Vendar je lahko razumeti, za kaj gre. Don Giovanni Piccini iz Furlanije ga je prosil za nasvet. Blaženi mu je odgovoril:⁹

Predragi v J. K.!

Padle so in padajo cedre libanonske. Molimo za padle in za nas same, da tudi mi ne bi padli. Žalostne stvari.

Ohranimo skrivnost.

Če bi prišlo do posledic, oddaljite tovarišico, da nihče ne bo vedel, kje je.

Če bi se tudi on želel oddaljiti, naj se oddalji v kraje, ki so čim dalje od tod.

Prejel sem 7 lir. Vašim namenom bo zadoščeno.

Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, velika noč 1880

V velikem tednu je Rim obiskala francoska romarska skupina. Dopoldne 24. marca se je don Bosko z don Dalmazom odpravil h kardinalu Nini. Ko je vstopil v predsobo državnega tajnika, je bila ta polna teh romarjev. Med njimi je bila tudi skupina gospodov in gospa iz Marseilla, ki so ga prepoznali in takoj glasno vzkliknili: *Il y a Don Bosco!* [To je don Bosko tukaj]. Ob tem vzkliku so vsi navalili k njemu, pokleknili predenj in ga prosili za blagoslov. Presenečen zaradi tega pokleka se je don Bosko umaknil in rekel, da tam ni dovoljeno blagoslovljati nobenemu drugemu kot papežu. Oni pa so vztrajali in zahtevali blagoslov. Vedeti moramo, da je ta nenadni tek k don Bosku in poklek na tla pretresel vso

⁹ Izvirnik hrani v družini Ermenegilda Piccinija v Pozzu di Codroipo.

sobano in bližnje prostore. Takoj je priteklo nekaj monsinjorjev, da bi videli, kaj se je zgodilo. Tudi kardinal je stopil k vratom. Bil je presunjen nad nenavadnim prizorom. »Blagoslovite jih,« je dejal don Bosku, »sicer ne bodo vstali.« Tedaj je don Bosko ubogal.

K preizkušeni dobrohotnosti tega kardinala se je zatekel don Bosko, da bi bil končno sprejet v zasebno avdienco pri papežu. Takoj po prihodu v Rim je namreč vložil pisno prošnjo in potem ustno ponovil. Toda odgovora ni bilo. Zato mu je pisal.

Prevzvišena eminenca!

Če potrebujemo kako posebno milost, se moramo priporočiti svetniku, ki je v nebesih zelo blizu Gospodu. Jaz bom storil isto z vašo eminenco. Že deset dni sem v Rimu, kamor sem prišel po nujnih opravih zaradi naše Družbe, zlasti še zaradi misijonov v Patagoniji, za kar moram narediti odločilne korake, ki zahtevajo predhodno odobritev svetega očeta. Včeraj sem se obrnil na sobnega tajnika, da bi mi pomagal doseči to uslugo. Povedal sem mu, da nosim s seboj precejšnjo vsoto denarja za svetega očeta. Odgovoril mi je, da ta teden o tem ne more niti sanjati. Pa tudi za naslednji teden mi ni dal nikakršnega upanja. Večkrat sem bil pri njegovi eminenci kardinalu Ferrieriju, vložil sem tudi pisno prošnjo, toda do danes še ni upanja, da bi mogel dobiti avdienco.

Ker moram odgovoriti na predloge argentinske vlade glede evangelizacije obeh bregov Rio Negra (Pampe in Patagonije), prosim vas kot našega zaščitnika in dobrotnika, da bi rekli svetemu očetu kako besedo meni v prid.

Če pa me sveti oče ne bi mogel sprejeti ali bi bil zaradi česar koli užaljen, sem pripravljen sprejeti kakršno koli odločitev.

Prišel bi za trenutek k vaši eminenци, da bi dobil besedico v odgovor.

S srcem, polnim hvaležnosti, imam visoko čast, da se imenujem vaše vzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 22. marec 1880

Torre de'Specchi 36

Ko je don Bosko v času svojega bivanja v Rimu iskal kardinala Ferrierija, prefekta Svete kongregacije za škofe in redovnike, je sedemkrat prosil za sprejem, pa vedno brez uspeha. Ko je zadnjič vprašal služabnika, kdaj bi mogel govoriti s kardinalom, se je ta opravičeval s prezaposlenostjo. Tedaj se je pojavil pri vratih kardinalov tajnik, na katerega se je blaženi takoj obrnil z mirnim pa žalostnim vprašanjem: »Ali ti načelniki kongregacij niso tukaj zato, da bi razpravljali o poslih? In če jih obravnavajo, kje in kdaj jih obravnavajo?« Monsinjur je zmignil z rameni.

S prefektom Kongregacije za škofe in redovnike je imel don Bosko vedno veliko opravkov. Toda na duha kardinala prefekta je glede njega delovalo veliko napačnih predsodkov, ki so se oblikovali zaradi nenehnih obtožb iz Turina.

Nenehno prikazovanje don Boska kot trdovratnega nasprotnika škofove oblasti in sistematičnega kršilca svetih kanonov bi naredilo vtis tudi na prefekta kongregacije, če ne bi imel prijateljskih odnosov s turinskim ordinarijem, kot je bila njegova eminenca Ferrieri. Seveda je bilo treba skrbeti, da ni prišlo do kršenja ordinarijeve jurisdikcije in cerkvenih predpisov. Ker je don Bosko hotel obraniti čast in koristi svoje ustanove pred očitki in škodljivimi vmešavanji škofijske oblasti, je to dajalo priložnost za nepravilno ocenjevanje njegovih stališč. Da bomo razumeli, kako težek je bil njegov položaj in da bomo bolje razumeli razloge, zaradi katerih je moral v prihodnje prenašati težke odločitve, ni boljšega pojasnila kot pogovor generalnega prokuratorja z njegovo eminenco kardinalom Ferrierijem, ki ga je opisal generalni prokurator don Rui.¹⁰ Navedli bomo poročilo generalnega prokuratorja don Lemoynu. Da se ne bo kdo pohujšal, je treba poznati naravo tega človeka. Opisuje ga Soderini:¹¹ »Kardinal je bil človek velikega znanja in zdrave pameti, toda surovega in strogega obnašanja in mogoče celo preveč popadljiv.«

Ko se je don Dalmazzo prvič javil, so mu rekli, da kardinala ni doma. Ko je prišel še drugič in tretjič, mu je bilo rečeno, da ga njegova eminenca ne more sprejeti. Tedaj je kardinalu sporočil, da mora nujno z njim govoriti in da naj mu zato določi dan in uro sprejema, in to v času enega meseca. Določil mu je prihodnjo soboto ob devetih dopoldne.

Don Dalmazzo je bil točen, vendar je moral čakati, ker je bil kardinal še v postelji. Ko pa ga je njegova eminenca sprejela, je bila v svoji pisarni oblečena kot navaden duhovnik. Njegov pogled je don Dalmazza navdal skoraj s strahom, čeprav je bil korenjak, velik in postaven in prav nič boječ.

»Kaj hočete od mene?« ga je osorno vprašal.

»Prihajam iz Turina,« mu je odgovoril don Dalmazzo. »Pošilja me don Bosko, da spoštljivo pozdravim vašo eminenco in vas prosim, ali imate kake pripombe glede salezijanske družbe in kaj bi bilo treba popraviti. Don Bosko ne želi nič drugega, kot da bi bil v vsem podložen svojim predstojnikom.«

»Don Bosko! Don Bosko je lažnivec,« je vzkliknil kardinal. »Don Bosko je hinavec, don Bosko je nasilnež, ki hoče vsiliti Sveti kongregaciji svoje gledanje!«

»Oprostite mi, eminenca, toda don Bosko se ni nikdar hotel vsiljevati Sveti kongregaciji. Če se obrača nanjo, ga k temu sili turinski nadškof.«

»Tudi ta je pravi tič in nam dela nenehne skrbi. Toda kaj hoče pravzaprav don Bosko? Ni izobražen, ni svet. Bolje bi bilo, če bi se omejil na vodstvo svojega oratorija in si ne bi vbil v glavo, da mora ustanoviti redovno službo.«

»Oprostite mi, eminenca, mi, ki ga poznamo, imamo čisto drugačno mnenje o njem. In nas je dvesto duhovnikov!«

¹⁰ Prim. str. 254.

¹¹ EDUARDO SODERINI, *Il Pontificato di Leone XIII*, I. zv., str. 225. Mondadori, Milan, 1832.

»Storili bi bolje, če bi se umaknili izpod njegovega vodstva, stopili v škofijska semenišča in se dali na razpolago vašim škofom. Don Bosko ni človek, ki naj bi ustanavljal redovne družbe.«

»Oprostite mi. Ste res prepričani, da smo mi vsi tako omejeni, da bi se dali don Boskovemu vodstvu, ne da bi vedeli, kdo je? Bodite prepričani, da ga zelo cenimo, imamo nadvse radi in smo prizadeti, če slišimo, kako zasramujejo njega in njegove ustanove.«

»Nikakor vas nisem hotel užalostiti,« je kardinal postal bolj dostopen. »Pravim samo to, da se don Bosko ne bi smel lotiti ustanavljanja salezijanske družbe. Sicer pa – kaj je vaša naloga?«

»Stanujem pri Torre de' Specchi, in če ima vaša eminenca kako naročilo, sem vedno na razpolago.«

»Prav.«

»Kadar koli boste želeli kako poročilo, sem pripravljen, da vam ga dam.«

»Da slišimo.«

»Don Bosko je vedno pripravljen izpolnjevati odloke Svete kongregacije.«

»Prav to bi rad videl.« In kardinal je odpustil prokuratorja, vendar ga je ljubeznivo pospremil do vrat.

Do don Boska je ostal še vedno izjemno trd. Za našega blaženega očeta, ki je tako zelo ljubil mir in mu je bilo mirno sožitje s komer koli nadvse pomembno in je bil za to pripravljen na kakršno koli žrtev, ki bi mu jo dopuščala vest, je bilo to zavračanje s strani najvišje avtoritete vzrok največje žalosti. To so križi, ki jih je, kakor nam o tem priča zgodovina, Bog v svojih nepreračunljivih odlokih dovolil in ki so jih morali bolj ali manj nositi vsi ustanovitelji redovnih družb. Njihovo ponižno, ljubeznivo in dobrohotno vedenje v takih okoliščinah je bilo najbolj zgovoren dokaz njihove svetosti.

Dnevnik don Berta nadaljuje: »23. marca. Don Bosko je šel popoldne na obisk h kardinalu D'Avanzu. – 24. marca dopoldne je don Bosko šel h kardinalu državnemu tajniku. – 25. marca, na veliki četrtek, je šel na kosilo k msgr. Kirbyju, ravnatelju Irskega kolegija. Obisk cerkve presvetega Srca Jezusovega, ki naj bi jo zgradili pri Macau v Novem Rimu. – 27. marec. Velika sobota. Obisk cerkve San Andrea delle Fratte in nato h kardinalu Simeoniju na Propagandi. – Velikonočna nedelja 28. marca. Na obisk k don Bosku sta prišla patra Gatti in Menghini. Zatem je don Bosko z don Dalmazom obiskal kardinala vikarja, ki je dal salezijancem dokončno naročilo, da postavijo cerkev presvetega Srca Jezusovega z dobrodelnim zavetiščem kot spomenik častitemu Piju IX.«

Dnevnik preskoči veliki četrtek 26. marec. Ta datum nosi pismo v župnijskem arhivu Sv. Jožefa v Marseillu, don Bosko ga je narekoval in samo podpisal, namenjeno pa je bilo kanoniku Guiolu. Iz njega je razvidna njegova skrb zaradi odnosov med župnijo in zavodom, ki naj bi se ne ohladili. O bojazni, ki jo izraža

zaradi vladnih odlokov, bomo bralca seznanili, ko bomo govorili o zakonih meseca marca proti redovnim družbam.

Predragi gospod župnik!

Iz vaših pisem razberem skrb in ljubezen, ki ju vaša uglednost posveča Oratoriju sv. Leona. Ne morem drugega kot dajati Bogu hvalo in prositi, da bi njegova sveta milost dokončala delo, ki smo ga začeli samo zaradi zveličanja duš in v večjo Božjo slavo.

Prosim vas, da bi se zahvalili gospodu Giuliu Rostandu za nov dokaz naklonjenosti, o katerem mi poročate. Ko bo prišel v Rim vaš prijatelj iz Pariza, mu bom skušal biti na voljo v vsem, kakor si zasluži, in bom storil vse, da mu bom ustregel glede načrta poljedelske šole, kakor bo želel.

Nisem še mogel dobiti avdienco pri svetem očetu. Vzrok za to je množica ljudi, ki hoče biti sprejeta, pa tudi rahlo zdravje njegove svetosti. Upam pa, da bom prišel čim prej na vrsto. V ta namen bi potreboval imena in priimke predsednic in predsednikov naših dobrodelnih odborov, da bi dosegel kake duhovne darove, ki bi bili koristni tudi za člane vseh odborov.

Don Bologna mi sporoča, da je zelo zadovoljen z oratorijem in z odnosi z vsemi, zlasti še z župnijo sv. Jožefa. Upam, da nas bo Gospod ohranil v sveti ljubezni, ki je tako potrebna pri delih za občo korist, kakršno je naše. Don Bologna mi sporoča o uspehih, ki so jih dosegli odbori, ki ste jih ustanovili vi v svoji gorečnosti. Naj bo Bogu hvala.

Bojimo se, da bodo pri vprašanju oziroma izdelovanju seznamov redovnih ustanov v Franciji postavili vprašanja tudi Beaujourju. Recite don Bologni, da naj v tem primeru kot ravnatelja zavoda prijavi Taulaigoja, ki je Francoz, in za prefekta opata Broglyja, ki je prav tako Francoz. Od šol prijavite samo Maitrise, ki jih vodijo pod vašim imenom in imate za to vsa potrebna pooblastila. To so samo predvidevanja, ker jacula praevisa minus ferient [predvidene puščice manj ranijo].

Ko se vam bo ponudila priložnost, zagotovite našim odborom, da se jim iz vsega srca zahvaljujem in da jih vsak dan pri sveti maši priporočam Gospodu. Gospod naj vas ohrani pri dobrem zdravju in molite zame, ki ostajam z globoko povezanostjo v J. K. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, Torre de'Specchi, št. 36, II. nad.

26. marec 1880

Ker ni nič kazalo na skorajšnjo avdienco pri papežu, je don Bosko na veliko-nočni ponedeljek odpotoval v Neapelj. Na to potovanje se ni odpravil za razvedrilo ali zaradi lepot neapeljskega morja. Nekoč ga je, kakor beremo v procesu za razglasitev za blaženega, don Barberis, ki ga je spremljal po Marseillu, skušal raztresti tako, da ga je povabil, da bi obiskal neki verski spomenik. On pa mu je odvrnil: »Tukaj sva za čisto nekaj drugega, veliko bolj pomembnega.« Don Bosko ni izgubljal časa niti ni porabljal denarja za izlete iz radovednosti, ki jih radi skrivamo pod plaščem znanstvenega raziskovanja. Zdi se, da se je odpravil v Neapelj zato, da bi razpravljajal o zavodu, ki naj bi ga tam ustanovili. *Osservatore Romano* je 9. aprila v naročenem članku, mogoče ga je poslala celo prokura,

pisal, da se je don Bosko odpravil v Neapelj z namenom, »da bi ustanovil poljedelsko šolo in obrtne šole za revne in zapuščene otroke«. Tajnik pa je v pismu 8. aprila pisal don Rui: »Moral bi vam poročati še o izletu v Neapelj, kjer je gospod don Bosko sklenil dogovor z osebo, ki jo poznate.« Ti podatki nam omogočajo, da ugotovimo, da je bila ta oseba markiza Gargallo in da se je zamišljena ustanova tikala Siracuse, kakor bomo o tem poročali v petnajstem zvezku.

O nadrobnostih tega potovanja nam dnevnik poroča malo obširneje kot običajno: »29. marec. Don Bosko in jaz sva z vlakom ob 8.30 odpotovala v Neapelj. Vzela sva kočijo in se ob 3.40 popoldne pripeljala naravnost k velečastitemu gospodu don Fortunatu Neriju, župniku bolnišnice pri Sv. Jožefu. Po kosilu sva obiskala markizo Carmelo Gargallo, Via santa Lucia št. 64, 3. nadstropje. Videla sva veličastvo in čar Neapeljskega zaliva. Dne 30. marca ob 10.30 je prišel po don Boska kanonik Pacilio in ga odpeljal na ogled raznih vzgojnih zavodov in cerkve Annunziata in zavoda redovnic Ljubezni, kjer je neapeljski nadškof gostil na kosilu več kot 400 mestnih revežev. Ko sva prišla bliže, je prišel naproti pater Ludovico da Casoria, naju pozdravil in don Bosku poljubil roko. Zatem smo stopili na štirikotno dvorišče, obdano s stebrišči z dvojno vrsto miz in z neke vrste vrta na sredini. Tukaj se je don Bosko večkrat pogovarjal s patrom Ludovicom da Casoria. Malo pozneje je prišel nadškof in blaženi ga je pozdravil. Nato se je spoznal s komendatorjem, dobrim katoličanom in županom Neaplja Giusso. Bilo je lepo videti, kako si je nadškof pripel predpasnik, nalival vino in delil prikuhe. Navzoč je bil tudi škof iz Venafr,¹² ki je prav tako stregel revežem. Ob 2.30 je ponovno prišel k don Bosku na obisk pater Ludovico. Zatem smo še enkrat obiskali markizo Gargallo in nato odšli na postajo. Toda vlak je že odpeljal. Vzeli smo kočijo in don Bosko je obiskal salezijanske redovnice ali sestre Marijinega obiskanja v samostanu Pace št. 110. Tu smo ostali od 3.30 do 6.30, nekaj malega povečerali in nato v spremstvu vratarja odšli v pristanišče. Pet minut čez devet smo se vkrcali na parnik, potovali celo noč in ob 6.30 prišli v Rim. Tu smo se napotili na Via Viminale, kjer je don Bosko pri damah Presvetege Zakramenta daroval sveto mašo. Zatem smo po Via Viminale in čez Foro Traiano prišli domov.«

Pismo dnevničarja¹³ vsebuje nekaj nadrobnosti. Nadškof Sanfelice je med razdeljevanjem hrane imel na svoji desnici don Boska in na levisi patra Ludovica da Casoria, imenovanega »neapeljski don Bosko«. Blaženi se je lahko tudi pogovoril »z drugimi Neapeljčani, polnimi dobrosrčnosti, ki so bili nadvse zadovoljni, da so mogli videti don Boska v Neaplju, in so se pritoževali samo zaradi prekratkega obiska«. Don Lemoyne piše tudi, da je don Bosko tam srečal cerkvenega zgodovinarja Salzana, dominikanca in naslovnega škofa Edesse, ki

¹² Msgr. Antonio Izzo, škof v Isernii in Venafru.

¹³ Pismo don Rui, Rim, 8. april 1880.

se je vedno spominjal tega srečanja. Prav tako ga je z zanimanjem opazoval in ohranil nanj lep spomin mlad duhovnik, poznejši msgr. Salvatore Meo, generalni vikar v Neaplju in naslovni škof v Metonu.¹⁴

Temu prelatu, ki si je štel v čast, da je uvedel don Boska v avdienco pri nadškofu, dolgujemo poročilo, iz katerega lahko vidimo, kako visoko mnenje je imel že takrat ta bodoči kardinal o našem ustanovniku. Na steno, pri kateri je stal naslanjač, na katerem je sedel don Bosko, je dal obesiti njegovo sliko, ki je ostala tam do njegove smrti.¹⁵ Don Bosko mu je iz Rima takoj poslal diplomu salezijanskega sotrudnika, za kar se mu je ugledni prelat zahvalil in mu zagotovil, da je nadvse vesel, in ga prosil, da bi mu povedal, »kako bi mogel podpreti njegovo delo«. ¹⁶ Obisk blaženega v Neaplju je močno povečal že tako veliko število sotrudnikov.

Omemba samostana vizitandink nas spominja, kako so tamkajšnje redovnice, kakor nam priča salezijanec don Tomaso Chiapello, ohranile don Boskov obisk v veselem spominu. Sedanja predstojnica se še dobro spominja, kako je bil don Bosko ob tej priložnosti hvaležen za skromen zajtrk, ki so mu ga dale v sprejemnici. Še več. V samostanu sta živeli dve sestri, ki sta 1876 naredili zaobljube. Eno je mučil neznosen glavobol, druga pa je imela notranje bolečine. V upanju, da ju bo blagoslov Božjega služabnika ozdravil, so ju poklicali k njemu. Ko je blagoslavljal prvo, je dejal: »Jezus vas želi za tovarišico v svojem kronanju s trnovo krono. Kljub temu boste veliko storili za to hišo.« Res je živela do 1920, opravljala najvišje službe, vendar vedno s svojim močnim glavobolom. Ko je blagoslavljal drugo, jo je spodbujal, naj trpi. Nato je predstojnici (umrla 1881) zasebno dejal: »Ta sestra je zrela za nebesa.« Dejansko je nekaj mesecev pozneje umrla.

Ob vrnitvi v Torre de' Specchi so zaradi nesrečnega primera prejšnjega dne doživeli neprijetno presenečenje. Zjutraj 31. marca je don Dalmazzo začutil smrad po ožganem. Ko je stopil na hodnik, je videl, kako iz sobice don Berta prihaja dim. Odprl je vrata in val dima mu je vzel vid. Nato je ugotovil, da je tlel zgornji del popotne vreče, ki je bila naslonjena na posteljo, pod posteljo pa je gorel lahen plamenček. Don Dalmazzo je prestrašen zgrabil vrečo in pogasil ogenj in nato začel klicati na pomoč. Pritekli so sosedje, prišli so tudi gasilci in ogenj je bil zadušen, še preden se je mogel razplameneti. Ko je minila vsa nevarnost, si je ogledal popotno vrečo in ugotovil, da jo je nekdo razparal. Poleg tega

¹⁴ T. CHIAPELLO, *Il Beato D. Giovanni Bosco nella visione e nelle previsioni di quarant'anni fa* [Blaženi don Janez Bosko z vidika videnj in predvidenij pred štiridesetimi leti]. Založila Federico in Ardia, Neapelj, 1929, str. 96.

¹⁵ Pismo msgr. Mea novemu vrhovnemu predstojniku don Petru Ricaldoneju, Neapelj, 19. junij 1932.

¹⁶ Pismo don Bosku, Neapelj, 16. april 1880.

so na vratih našli veliko luknjo in v spodnjem delu vreče škatlo, v kateri je bil prej denar, sedaj pa je bila prazna in lepo zaprta. Tat je vrečo zažgal v upanju, da bo zgorela in bo tako izginila sled tatvine. Toda vreča je tlela počasi, ne da bi se spremenila v plamen. Začeli sta goreti tudi odeja in slamnjača, ki sta ob vdoru svežega zraka vzplameneli. Izginilo je šest bankovcev po tisoč francoskih frankov. Pet jih je izročila don Bosku gospa Noilly-Prat in enega baron Monremy z namenom, da bi jih položil k papeževim nogam kot Petrov novčič. Tat je zavohal denar in po poizvedovanju prejšnjega dne je moral tudi vedeti, kje je. Zato roke ugrabitelja ni bilo treba iskati daleč od tod. Ko so prijavili tatvino, je policija dvakrat prišla na ogled in vse natančno preiskala. Uradnik je zaslišal nekega klerika in kuharja in izpraševal tudi don Dalmazza. Na koncu je sestavil poročilo in sklenil, da je tat zanetil ogenj, da bi zabrisal sled in da gre za domačo ali celo dozdevno tatvino. Še sreča, da se je stvar končala tako, sicer kdo ve, kako bi se? *La Capitale* [Prestolnica] je 3. aprila priobčila novico in jo začinila z lažmi in norčevanji, značilnimi za stranko, ki jo predstavlja. Mirno mu je odgovoril *Osservatore Romano* dne 9. aprila. Don Berto je 8. aprila pisal don Rui: »Malo je manjkalo, da nisem znorel. Don Bosko pa je poslušal žalostno pripoved, ne da bi mignil z očesom, nepremičen, ne da bi spremenil svoj obraz, z mirnostjo, ki je mejila na čudežno. Iz njegovih ust ni prišla niti besedica nepotrpežljivosti ali tožbe. Videl sem v njem človeka, ki je pripravljen na vse dogodke, tako koristne kakor nasprotni. Občudoval sem ga ob tej priložnosti veliko bolj kot sredi zmago-slavlja v Marseillu.«

Brez dvoma je težka nesreča močno užalostila don Boska.¹⁷ Toda njegova običajna vdanost v Božjo voljo mu tudi v grenkih in nepredvidenih dogodkih ni mogla vzeti notranjega miru. Nadaljeval je svoje delo, kakor da se ne bi nič zgodilo, in je celo napisal dve prošnji papežu za nekatere duhovne darove. Prva je bila zelo izvirna: »Duhovnik Janez Bosko ponižno kleče pred vašimi nogami sporoča, da grofica Callori, bogata gospa in dobra katoličanka, namerava pokloniti obilen dar za gradnjo cerkve sv. Janeza Evangelista v Turinu nasproti svetišča in šol protestantov. Ta pobožna gospa bi edino za tolažbo in duhovno spodbudo zase in za svojo družino želela, da bi vsoto napisali vaša svetost lastnoročno. Duhovnik Janez Bosko, ponižno kleče pred vašimi nogami, prosi za to uslugo.« Grofica, ki je bila močno v dvomih, je verjetno omahovala med svojo željo, da bi pomagala, istočasno pa ne bi rada oškodovala svojih družinskih članov. Zato se je obrnila na papeža. Papež je privolil, vendar številke, ki jo je zapisal, ne poznamo.

¹⁷ Don Berto piše: »Ko se je don Bosko vrnil iz Neaplja in je skušal pripovedovati o tatvini 6.000 lir, smo šli spat zelo žalostni. Potem sem nekako ob 3.15 naslednjega dne (2. aprila) zaslišal strašno vpitje, ki je prihajalo iz don Boskove sobe. Zaropotal sem, ker sem mislil, da so tatovi. Don Bosko ja sanjal.«

V drugi vlogi je prosil za popolne odpustke za mnoge praznike za vse vernike in za vajo za srečno smrt za vse gojence v salezijanskih hišah. Prosil je tudi, da bi te usluge, ki jih je Leon XIII. naklonil *ad tempus*, raztegnili za vedno.¹⁸ Na tak način je skušal vedno bolj širiti vsakdanje sveto obhajilo. Ne vemo, kakšen je bil odgovor.

Dva dneva iz zapisnika: »3. april. Tega dne je prišel odvetnik Agneli z nekim drugim gospodom tolažit don Boska. On je medtem izganjal hudega duha iz neke obsedenke. – 4. april, bela nedelja. Znova ga je obiskal markiz komendator Augusto di Baviera.¹⁹ Poveljnik plemenite papeške straže je pustil listek, na katerem je zapisano, da je govoril z uslužbencem v Vatikanu in mu je bilo rečeno, da bo papež sprejel don Boska v najkrajšem času. Nato se je čez nekaj časa vrnil in izročil sporočilo msgr. Boccalija, na katerem je bilo zapisano, da papež nima nič proti don Bosku in da je vse uredil za skorajšnji sprejem.« Iz tega je razvidna don Boskova bojazen, da je padel v nemilost pri Leonu XIII., in je to bojazen izrazil nekemu komorniku, svojemu prijatelju.

Tisto obsedenko so pripeljali k don Bosku iz okolice Rima. Hudiča je izganjal zasebno. Ko je izgovarjal besedilo blagoslova v imenu Jezusa Kristusa in Marije Pomočnice, bi hudič obsedenko skoraj zadušil. Don Bosko je hudobnega duha vprašal, kako mu je ime. Odgovoril je: *Petrus*. Treba je vedeti, da je bila ženska uboga kmetica, kljub temu pa je v svojih hudičevskih blodnjah govorila celo angleško. V Božjem imenu so ga vprašali, koliko časa že biva tej osebi.

»Dve do tri leta,« je odgovoril.

»In kaj delaš tukaj?«

»Sem za čuvaja Santi« (Santa je bilo ime obsedenke).

»Kje si bil prej?«

»V zraku. Morali se boste veliko boriti zoper mene.«

»Zakaj nočeš oditi iz nje? Ali ne vidiš, da množiš svoje bolečine in trpljenje?«

»Saj jaz hočem hudobijo.«

Potem je povedal, da je, če ga hoče izgnati, potrebno slovesno izganjanje. Za to pa bi bilo potrebno posebno dovoljenje kardinala vikarja, ki je bil odsoten do 21. aprila. Prošnjo so naslovili na njegovega namestnika Lentija. Potem ni bilo nič več slišati o tem. Kljub temu je vse obrodilo nekaj dobrega. Gospod, ki je spremljal odvetnika Agnellija, je, ko je slišal dogovore in videl obnašanje obsedenke, dejal: »Nikdar nisem veroval, da hudič je. Sedaj verjamem, ker sem ga videl.«

Peti april je bil dan, poln zadoščenja. Ko je don Bosko videl, da mu je papež

¹⁸ Dodatek, št. 52.

¹⁹ Urednik *Osservatore Romano*. V papeški vojski je bil »poveljnik« častnik, ki ustreza našemu polkovniku. Naziv vedno uporabljajo v papeški vojski.

naklonjen, mu je poslal pismo, ki je odpravilo vse pomisleke. Prve ure dneva je prejel listek, na katerem mu je bilo sporočeno, da se je sveti oče blagohotno odločil, da mu dovoli zasebno avdienco še istega dne ob tri četrt na sedem zvečer. Blaženi si je takoj sestavil razpored z naslednjimi točkami.

AVDIENCA PRI SVETEM OČETU 5. APRILA 1880

Ukradeni denar

Posli v Franciji

O Patagoniji. – Apostolska prefektura. – Predlog vlade: apostolski vikariat. Blagoslov za sotrudnike, dobrotnike in gojence.

Zadeve škofov in redovnikov. – Odlog pooblastil. – Nedostopni kardinal prefekt.

Samo eno minuto avdiencie na mesec, če so posli. – Prokurator in tajnik.

To mesečno avdienco je prosil za prokuratorja, ki ga je z njegovim tajnikom želel tisti večer predstaviti svetemu očetu. Iz vsega, kar bomo povedali v posebnem poglavju, je lahko razbrati, o čem je govoril s papežem glede misijonov. O Franciji pa je on sam povedal v posebnem pismu župniku Guiolu. Za zadeve, ki so se tikale Kongregacije za škofo in redovnike, je bilo treba razjasniti nekaj stvari. Ko je naslednjega jutra vstopil v tajništvo, so mu rekli, da ni zanj nič pripravljenega in da je kardinal Ferrieri vse vzel s seboj.

Za isti popoldan je don Bosko napovedal konferenco za rimske sotrudnike. Zborovanje je bilo ob štirih v kapeli oblatk v Torre de'Specchi. S svojo navzočnostjo so jo počastili kardinali Nina, Sbarretti in Alimonda. Najprej je don Dalmazzo prebral poglavje iz življenjepisa sv. Frančiška Saleškega. Nato je nekaj gospa oblatk zapelo nekaj pesmi, ki so srca navzočih razpoložila za poslušanje don Boskovih besed. Govoril je pol ure. Prikazal je, kaj vse je bilo s pomočjo sotrudnikov narejenega v teku enega leta. Poudaril je predvsem prizadevanje, da bi zavrl protestantsko propagando. Nato je govoril o razvoju salezijanskega dela v Ameriki, se dotaknil Patagonije, nakazal tristo let neučinkovitih naporov, da bi jo evangelizirali, in izrazil upanje, da bo njegovim sinovom v kratkem uspelo prodreti med divjake in jih preroditi v Jezusu Kristusu.²⁰

Ko je don Bosko zapustil govorniški oder, je stopil nanj kardinal Alimonda, ki je vse očaral s svojo izvirno zgovornostjo, sestavljeno iz globokih misli, povezanih z zgodovinskimi spomini in kulturnimi domislicami, prepletenimi z

²⁰ Podajamo lastnoročni osnutek govora:

Konferenca za salezijanske sotrudnike 5. aprila 1880, Rim. Salezijanski sotrudniki opravljajo svojo nalogo. – Ustanovitve: Brindisi, Randazzo, Catania, Cremona. – Obramba proti protestantom: Lucca, Spezia, Sampierdarena, Vallecrosia, Nizza, Fréjus, Toulon, Marseille itn. – Razširitev Amerike: Montevideo, Colón, Las Piedras, Buenos Aires, Rio Negro, Pampas, Patagonia. – 6 kolonij. Število hiš več kot 100 – gojencev 50.000. – Sestre Marije Pomočnice, njihove ustanove v Evropi in Ameriki.

Kaj razume z izrazom »razširitev«, je mogoče razbrati iz poročila o konferenci v Sampierdareni 3. maja (Dodatek, št. 55). To je bil samo natančen prikaz dejavnosti Družbe na različnih področjih.

bliskovitimi podobami in novimi izrazi. Za vodilo si je izbral besede sv. Pavla: *Dei sumus adiutores* [Božji sodelavci smo]. Začel je s svojim veseljem, da je sredi toliko ljudi, ki niso šli po Kajnovi poti in se niso uklonili raznim Baalom (namig na številne Rimljane, ki so se prepustili novim tokovom), ter se pohvalil, da tudi on pripada salezijanskim sotrudnikom. Po tem uvodu je pokazal, kako smo vsi dolžni, da sodelujemo z Bogom za dobro in rešitev duš, in nakazal predmet takega sodelovanja (mi sami, zapuščena mladina, cerkveni poklici, misijoni) in sredstva (zakramenti, dober tisk, krščanska šola, miloščina, molitev). Na koncu konference so spet zapeli nekaj pesmi, nakar je kardinal državni tajnik podelil blagoslov z Najsvetejšim. Nazadnje so se hoteli sotrudniki posamično posloviti od don Boska in izmenjati z njim kako besedo.

Čas je pritiskal. Treba je bilo pohiteti v stanovanje, vzeti plašč in oditi v Vatikan, kamor je prišel točno ob tri četrt na sedem. Moral pa je čakati do pol osmih, da je msgr. Boccali, ki je bil v službi, povedel don Boska k papežu. Avdienca je trajala kake pol ure, ko je v sobo, kjer sta čakala prokurator in njegov tajnik, vstopil kardinal Manning, ki je prav isti dan prišel iz Anglije. Kardinali pa ne čakajo v predsobi. Msgr. Boccali ga je takoj najavil in privedel. Ko je don Bosko to videl, se je hotel umakniti. Toda papež ga je prijel za roko in dejal: »Ostanite tukaj.« Msgr. Boccali pa ga je vlekel za talar in mu po tiho rekel: »Don Bosko, pojdite ven.« Toda papež ga je še naprej močno držal za roko. Kardinalu je določil za avdienco naslednji dan in nadaljeval pogovor z don Boskom. Če pomislimo, kako zelo se je Leon XIII. držal protokola, razumemo, kako veliko znamenje spoštovanja je s tem dejanjem dal don Bosku. Pa tudi pogovor je bil zelo zanimiv.

O tej avdienci bomo poročali samo to, kar so mogli izvedeti tisti, ki so bili don Bosku ob strani, in je raztreseno po njihovi korespondenci, poleg tega pa še tisto, kar si je zapomnil don Lemoyne. Vsega ne bomo nikdar izvedeli, ker je nekatere stvari don Bosko odločno hranil zase.

Blaženi je pripovedoval papežu o poteku kraje šest tisoč frankov. »Zakaj mi jih niste prinesli takoj?«

»Sveti oče, že pred dvajsetimi dnevi sem začel prositi za avdienco. Prosil sem tri ali štirikrat, veliko prej, preden sem šel v Neapelj. Msgr. Macchi pa mi dolgo ni odgovoril, še več, govoril je, da ne more, in me zavračal od tedna do tedna.

»Zelo mi je žal,« je menil papež. »Msgr. Macchi mi ni nikdar nič povedal. Lahko bi povedal vsaj kakemu služabniku.«

»Tudi tem sem rekel,« je odvrnil don Bosko.

»Mislite si, da vas ne bi sprejeli! Vsak dan sprejemem osebe, ki nimajo ničesar povedati in pridejo samo zato, da vidijo papeža, mu poljubijo roko itn. Lahko si mislite, da bom sprejel ustanovitelja in vrhovnega predstojnika Družbe, ki

je prišel od daleč. Bodite prepričani, da papež nima prav nič proti vam niti proti vaši Družbi. Nasprotno, zahvaljujem se vam za vse dobro, ki ga delate za Cerkev. Toda zakaj niste povedali msgr. Macchiju, da mi morate izročiti denar?«

»Saj sem mu povedal.«

»Lahko bi povedal kardinalu Nini.«

»Saj sem mu povedal.«

»In on?«

»Rekel mi je, da ne more storiti drugega, kot me priporočiti msgr. Macchiju.«

»Ko sem prejel vaše pismo, sem vprašal msgr. Macchija, zakaj vas ni privedel v avdienco. Odgovoril je, da ste odšli v Neapelj.«

»Prav zato, ker sem moral iti v Neapelj, sem tolikokrat prosil za avdienco. Želel sem vam čim prej oddati denar, ki me je nekako pekel.«

»Zares mi je žal. Zares žal. Nič mi niso rekli. Drugič naredite tako: pridite na skupno avdienco, in ko vas bom videl, vam bom določil zasebno avdienco.«

Pogovarjala sta se tudi o privilegijih. Papež je dejal, da je načelno proti privilegijem redovnikov, in don Bosko mu je v šali odvrnil: »Ali potem redovnikov ne sme biti? Privilegiji so znamenja dobrohotnosti, ki jih Cerkev lahko nakloni ali ne, in če je treba, jih lahko tudi odtegne.«

»In kaj želite vi?«

Prosim za dva ali tri privilegije, ki jih imajo vsi drugi redovniki, sicer pa prosim samo obnovo in potrdilo.«

»Zadosti. Če gre samo za to, se pogovorita s kardinalom Alimondom in bomo vse uredili. Prav tako se tudi za misijone domenite z Alimondo in msgr. Jakobinijem.«

»Svetost, prosil bi vas, da bi potrdili naslov monsinjorja don Ceccarelliju, župniku v San Nicolás de los Arroyos v republiki Argentini.«

»Da, da,« je odvrnil papež.

»Prav tako bi prosil naslov monsinjorja za don Migoneja, ki nam je poklonil zemljišče za cerkev v Vallecrosii, ki je posvečena Mariji Pomočnici. Papež je privolil tudi v to.

»Tukaj v Rimu,« je nadaljeval don Bosko, »je tudi moj prokurator in bi prosil, da bi vam enkrat ali dvakrat na mesec mogel povedati kako besedico ali vam vsaj s kardinalom Alimondo prišel poljubit nogo.«

»Da, da, naj le pride,« je odvrnil papež.

Avdienca je trajala štirideset minut. Nato sta prišla don Dalmazzo in don Berto in papež je bil zelo ljubezniv z njima. Poleg predmetov, ki naj bi jih papež blagoslovil, sta prinesla tudi latinske slovarje don Duranda, ki jih je don Bosko poklonil papežu in rekel, da je to delo salezijanskega profesorja, ki jih je očistil vseh izrazov, ki bi mogli škoditi mladini. Papež je pokazal, naj jih položijo na

pisalno mizo. Na koncu jim je podelil blagoslov in povedal približno naslednje: »Blagoslavljam vas, vaše starše, vašo Družbo, bolnike, zlasti še vaše gojence in misijonarje, da boste rastle po številu, vedno delali za cilje vaše Družbe, ki ji pripadate, ki jo je Bog navdihnil vašemu ustanovitelju in ki se že tako čudovito razvija; da boste nenehno delali za Božjo slavo in za zveličanje duš, da boste vztrajali v Božji službi in v poklicu, v katerega ste bili poklicani.« »Kakor vidite,« je don Berto pisal don Rui, »je bil papežev blagoslov pravi govor za spodbudo in tolažbo. Govoril je tako nežno, pristrčno, prijateljsko, da smo, ko smo videli toliko ljubezni in dobrohotnosti do našega preljubega očeta in do naše Družbe, bili vsi iz sebe. V teh dragocenih in nepovrnljivih trenutkih se nam je zdelo, da vidimo v Leonu XIII. našega preljubeznivega Pija IX.«

V korist don Ceccarellija in don Migoneja je papež naročil blaženemu, naj napiše dve kratki spomenici in ju vloži v državno tajništvo.²¹ Obnovil je prošnjo za podelitev naslova prelata župniku Guiolu, ki mu je poslal naslednje pismo, ki govori o avdienci.

Predragi gospod župnik!

Pravkar sem prišel iz avdience pri svetem očetu in bi vam imel marsikaj poročati. Naj vam takoj povem, da je sveti oče pozorno poslušal, kar sem mu poročal o dobrodelnosti, gorečnosti Marseillčanov in odborov, ki so bili ustanovljeni za podporo našim fantom. Bil je ganjen in je vsem članom odborov poslal svoj posebni blagoslov in obljubil v kratkem tudi kaj pisanega.

Če bi bili vi, gospod župnik, navzoči pri nagovoru, ki ga je sveti oče imel za salezijance, njihove gojence in zlasti še za njihove sotrudnike in sotrudnice, bi vam bilo v veliko veselje. Toda ko je začel govoriti o Oratoriju sv. Leona, o vsem, kar je bilo storjenega in še bo, o gorečnosti, o velikodušnosti darovalcev, o dobroti škofa, o družbi Beaujour, je bil sveti oče globoko ganjen in je končal takole: »To je pravi način, kako naj pomagamo Cerkvi in izboljšamo civilno družbo, ki jo tarejo tolike bridkosti in težave.«

Drugo bo priobčeno v Vestniku ali vam bom napisal v drugem pismu.

Pogum, predragi gospod župnik! Res je, da se moramo truditi, res je, da se hudič zoperstavlja s svojimi prevarami, vendar se ne bojmo; Bog je z nami in njegova pomoč nam ne bo nikoli manjkala.

Zelo rad bi izkazal posebno pozornost našim posebnim dobrotnikom, kot so gospodje družbe Beaujour, opat Mendre in gospe naših odborov.

Predlagam vam majhno zamisel: ali ne bi mogli ustanoviti še tretjega odbora, v katerem bi bila gospodična Gabrielle Arman in še nekaj drugih, ki so pokazale posebno naklonjenost do naših ustanov?

Prosim vas, da bi govorili z don Bologno. Zaupno mu recite, da sveti oče ne želi, da bi dobila vlada, če bi to zahtevala, v roke naša pravila. Če bi pa kljub temu izrecno zahtevala, prosite za malo odloga in vse sporočite meni.

²¹ Dodatek, št. 53.

Mogoče vam bom v kratkem sporočil misel svetega očeta, ki vas bo presenetila, kot je presenetila mene. Naj nas Bog v vsem vodi.

Milost N. G. J. K. naj bo vedno z nami in molite zame, ki sem vam z vsem srcem najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 6. april 1880

»Misel svetega očeta« se nanaša na načrt, o katerem mu bo kmalu pisal v pismu iz Turina. Stvar, ki bi jo »pisno« sporočil, se je tikala duhovnega daru. Ko se je don Bosko poslavljaj od tajnega komornika msgr. Boccalija, mu je blaženi izročil štiri strani za popolni odpustek štirim načelnikom odborov sv. Leona in zavetišča Saint Pierre, ki so nabirali darove za ti dve ustanovi, in ga prosil, da bi jih dal v podpis svetemu očetu in jih izročil kardinalu Alimondi. Usluga je zamujala, končno pa je le prišla. Po ponovnih prošnjah je podnamestnik državnega tajništva msgr. Cretoni v imenu državnega tajnika kardinala Nina 30. avgusta pisal: »Sveti oče je prejel vašo prošnjo z dne 20. tekočega meseca. Razveselile so ga novice o podpori, ki jih daje Marseille salezijanskim ustanovam. Ker želi njegova svetost spodbuditi gospe in gospode imenovanih združenj, jim poleg blagoslova, ki jim ga podeljuje iz vsega srca, podeljuje tudi popolni odpustek *in articulo mortis* z običajnimi pogoji. Veseli me, da vam lahko to sporočim. Naročam vam, da to sporočite župniku pri sv. Jožefu v Marseillu za njegovo ravnanje.«

Imamo še drugo listino, ki dopolnjuje poročila o avdienci dne 5. aprila. To je rokopis, ki ga je don Bosko izročil don Dalmazzu, mogoče v koristno vednost. Vsebuje nekaj zamisli, ki jih je predložil svetemu očetu.

NUJNE STVARI, KI JIH MORE UREDITI SAMO KRISTUSOV NAMESTNIK

ZA OTROKE

Otroke je treba poučevati katekizem vsak praznični dan.

Le malo je dežel in krajev, kjer bi imeli tovrsten krščanski nauk, kaj šele za ubogo in zapuščeno mladino. Zavzetost je daleč premajhna, da bi jih vabili in spodbujali za spoved.

ZA DUHOVNIKE

Večja zavzetost za pouk vernikov v smislu odredb Katekizma za župnike, ki so bile objavljene po odloku Tridentinskega cerkvenega zbora. Razen severne Italije je težko najti deželo, ki bi se držala teh predpisov.

Večja zavzetost in večja pripravljenost za spovedovanje odraslih vernikov. Večina duhovnikov nikdar ne spoveduje, drugi pa samo za velikonočni čas in nič več.

ZA CERKVENE POKLICE

Cerkveni poklici strahotno upadajo. Tistih malo, ki se jih odloči za duhovništvo, pa uničuje vojaška obveznost, ki so jo dolžni opraviti.

Zelo učinkovito sredstvo za pridobivanje duhovniških poklicev je Združenje Marije

Pomočnice, ki ga je priporočil in obdaril z mnogimi odpustki njegova svetost papež Pij IX. Njegov namen je zbirati odrasle mlade moške, ki imajo potrebne sposobnosti in voljo za ta poklic.

Pomislimo moramo, da jih od sto dečkov, ki začenjajo šolanje, komaj šest ali sedem odstotkov pride do duhovništva. Med odraslimi pa jih je 93 od sto, ki so začeli to šolanje.

REDOVNE DRUŽBE

Redovne družbe preživljajo hudo krizo. Treba je storiti dvoje:

Zbrati raztresene duhovnike, gojiti skupno življenje in ponovno odpreti noviciate.

Redovniki kontemplativnega življenja naj se posvetijo pouku katekizma za otroke, verskemu pouku odraslih in spovedovanju.

Sveti sedež naj pomaga, svetuje, podpira, vodi nove redovne ustanove, da bodo mogle dosegati svoj cilj in tako pomagati vedno večji potrebi Cerkve, ki jo na vse mogoče načine napadajo in se proti njej bojujejo.

V dolgem pogovoru Božji služabnik ni pozabil na svoje najpomembnejše dobrotnike zavodov in najzaslužnejše ljudi za napredek salezijanske družbe. Zato je imel njegov tajnik naslednje dni veliko dela, da je v don Boskovem imenu naznanil največjim dobrotnikom popolni odpustek, ki ga je naklonil sveti oče njim in njihovim gojencem, in jim priporočil, da naj prijateljem njihovega zavoda sporočijo vse, kar je povedano na priloženem listu s posebnim obrazcem. Ta obrazec imamo samo v prepisu, ki so ga poslali grofu Caysu, ravnatelju zavoda v Challongesu. Slog je značilno don Boskov.

Velezaslužni gospod ali velezaslužna gospa!

Želim čim prej sporočiti vaši uglednosti, da je duhovnik Janez Bosko zvečer 5. tega meseca imel srečo in čast, da ga je v posebni zasebni avdienci sprejel njegova svetost papež Leon XIII.

Ob tej priložnosti je papež v svoji veliki dobroti naklonil svoj apostolski blagoslov vsem našim dobrotnikom, salezijanskim sotrudnikom in zlasti še vsej vaši družini, za katero prosi nebo za obilne duhovne in časne darove.

Z velikim veseljem v srcu vam sporočam to veliko naklonjenost svetega očeta, medtem ko z našimi dečki skupno prosimo Boga, da bi vas dolga leta ohranil pri krepkem zdravju. Imam srečo, da se smem v globokem spoštovanju imenovati vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUHOVNIK N. N., ravnatelj

Turin ali Nica itn.

Prav je, da se na tem mestu spomnimo tajnika don Berta, ki je bil tokrat in vedno neutrujen v don Boskovi službi. Zato se ne čudimo, da je pod datumom 1880 dobri oče, tako hvaležen za vsako najmanjšo uslugo, rekel naslednje: »Don Berto, kaj naj storim, da ti povrnem vse, kar delaš za ubogega don Boska?«

»Zame je zadostno plačilo že to,« je odvrnil don Berto, »da imam čast služiti vam v vsem, kar zmorem. Žal mi je, da ne morem storiti več, kar bi si vi zaslužili in bi jaz to želel.«

»Prav,« je povzel besedo don Bosko, »vedi, da te ima don Bosko za punčico svojega očesa. In če bom prišel v nebesa, kar upam, in mi bo Gospod dal na voljo prostorček v bližini, bo ta prostorček prihranjen zate.«

Poglejmo še enkrat v dnevnik dne 6. aprila: »don Bosko je šel na kosilo h kardinalu Alimondi. Sedmega aprila je bil pri msgr. Jacobiniju, da bi z njim govoril o naših misijonih. K don Bosku je prišel na obisk klerik Zoia, naš bivši gojenec, z nekim francoskim klerikom, ki je tudi barnabit. Za njima so prišli kanonik Colombi in odvetnik Leonori ter neki Eliseo Ambrosi, uradnik pri poštni direkciji, da bi kaj zvedel o svojem bratu Natalinu Ambroziju. V noči od 6. na 7. je don Bosko ponoči spet kričal.²² Ko sem ga drugo jutro vprašal zakaj, je odvrnil, da je imel strahotne sanje. – 8., četrtek: don Bosko je šel v državno tajništvo, da je razpravljajl o misijonih. – 9., petek. Don Bosko je šel na kosilo h gospodu Colonna,²³ kjer je bil tudi don Omodei Zorini. – 10. Danes je don Bosko z don Dalmazom šel k msgr. Jacobiniju, da so se pogovarjali o misijonih. – 11., nedelja. Don Bosko je bil skoraj ves dan doma. Na obisk je prišel gospod Conti. – 12. Na pogovor z don Boskom je prišel msgr. Rota in ga za sredo povabil na kosilo. – 13. Danes je don Bosko kosil pri gospodu Contiju, zvečer pa je šel h kardinalu Alimondi. Proti 5. uri je prišel v Torre de'Specchi kardinal De Luca, da bi videl, ali je don Bosko doma; na našo veliko žalost smo mu morali povedati, da je odsoten. – 15. Don Bosko je šel h kardinalu De Luci in msgr. Agnozziju. Zatem smo šli don Bosko, don Dalmazzo, Zecchini in jaz na kosilo k msgr. Kirbyju v Irskem kolegiju. Jaz sem opoldne odnesel kardinalu Alimondi listine za ustanovitev vikariata Patagonija. Kardinal mi je dejal: 'Srečni ste, da ste skupaj s človekom, ki je pravi svetnik!' – 16. Don Bosko je šel na pošto. – 17. Don Bosko je šel v kancelarijo. Z nami je bil na kosilu pater Gregorio Francesco Palmieri. – 18., nedelja. Popoldne je don Bosko šel h kardinalu vikarju in mu nesel za svetega očeta spomenico o ustanovitvi cerkve presvetega Srca Jezusovega v Rimu.«

Klerik Zoia, nekdanji gojenec iz Valsaliceja, se je kako uro pogovarjal z don Boskom o vzgojnih metodah, zlasti pri barnabitih. On je danes ugleden član svoje redovne družbe in se spominja, kako je, ko sta se pogovarjala o upravi zlasti obrtnih šol, v šali rekel blaženemu: »Ob prvi vladni krizi bi vas predlagal za finančnega ministra. Prepričan sem, da bi v kratkem poravnali vse državne dolgove.«

»Dolgov ne smemo delati,« je rekel don Bosko smehljaje. »Don Bosko se boji dolgov. Dolgovi človeku ne dajo spati ...«

»Vi pa ste kljub temu zgradili cerkev Marije Pomočnice z dolgovi.«

»To pa ni tako,« je povzel don Bosko. »Začel sem gradnjo z nekaj soldi v žepu in sem nadaljeval vse do konca, vendar nisem nikdar izdal več, kot mi je poslala Božja previdnost.«

²² Prim. zgoraj, str. 294, v opombi.

²³ Giuseppe, sin Stefana, ki smo ga srečali v prejšnjih zvezkih. Tudi on je apostolski odpravljalec.

Dejansko don Bosko, potem ko je postavil cerkev, ni nadaljeval z okraševanjem; to so naredili šele po njegovi smrti. To pomeni, da se mu je zdelo, da mu takrat Božja previdnost ni namenila sredstev v ta namen. Ni pa storil istega s cerkvijo sv. Janeza Evangelista, katere notranjost je bogato okrasil.

Smo že skoraj na koncu našega bivanja v Rimu. Preden končamo to poglavje, preglejmo še tisto malo rimske korespondence, ki je prišla v naše roke. Iz prvih dveh pisem bomo povzeli samo nekaj stavkov in pustili poslovne zadeve v nemar. Pismo 9. aprila ravnatelju v Nici don Ronchailu sestoji iz šesterih točk in v zadnji govori o prihodnosti in priporočilih, ki mu jih je že dal: »Skušaj obiskati gospoda barona Monremyja in mu povej, da je sveti oče obžaloval, kar se je zgodilo. Iz srca se mu zahvaljuje in pošilja njemu in gospe Ménier poseben blagoslov in prosi gospoda, da bi obema naklonil trdno zdravje. Če bi mogoče želel poslati kako stvar svetemu očetu, naj uporabi mene, da bi tako preprečili nevarnost tatvine, kakršna se je zgodila nam v škodo. Upam, da bom kmalu pisal pismo temu zares dobremu prijatelju in dobrotniku. Dobro razdeli službe, bodi pozoren na izpolnjevanje pravil, zlasti pri vstajanju kakor tudi pri *cogiati*.²⁴ *Omnibus una quies, labor omnibus unus* [Vsem skupen počitek, vsem skupno delo] pravi Vergil v Georgikah, 4. knj. v sredini. Pismo 12. aprila je namenjeno don Rui. Začenja se takole: »Želim biti navzoč pri duhovnih vajah naših dragih fantov. Zato poskrbite, da jih boste postavili na kateri koli dan do 26. tega meseca.« Ko je nasvetoval, kako naj bi se rešil »strahot« dolgov, nadaljuje: »Hitim nazaj v Turin, da ti bom pomagal iskati *quibus* [denar]. Zelo mi je žal, da mi na vseh krajih praznijo žepe in da bom zato le malo prinesel s seboj.« Po vsem tem pa vemo, da je tri dni pozneje poslal don Rui tri položnice po tisoč lir vsako, »sad njegovega truda« oziroma »raznih majhnih darov«. ²⁵ Sklenil je z besedami: »Prisrčno pozdravi vse naše drage fante in jim povej, da bom v nedeljo na praznik varstva sv. Jožefa zanje daroval sveto mašo, oni pa naj opravijo sveto obhajilo po mojem namenu. V rokah imam zelo pomembne stvari. Pripravljam zaroto proti don Caglieru.« Tu verjetno namiguje na patagonski vikariat in na njegovega verjetnega predstojnika.

Tretje pismo je bilo namenjeno don Berberisu in novincem v San Benignu. Izpiti, zaradi katerih jim izreka pohvalo, so bili ob polletju.

Predragi don Barberis!

Vsem sem poslal blagoslov svetega očeta, še posebej pa način našim dragim novincem. Rade volje se je pogovarjal o njih. Njegove besede vam bom osebno povedal v San Benignu. Zagotavljam ti, da nas ima sveti oče zelo rad in se zelo zanima za naše zadeve. Povej jim, da sem zadovoljen z izidom izpitov, tako s tistimi, ki so bili dobri, kot s tistimi, ki bodo dobri na koncu leta.

²⁴ Smešna rima, ki je italijanizirala piemontski samostalnik *cogià*, kar pomeni *iti spat*.

²⁵ Pismo don Berta don Rui, Rim, 14. april 1880.

Itaque, filioli mei, gaudium meum et corona mea, sumite omnes scutum fidei, ivi contra insidias diaboli certare possitis. Sed ipse Dominus Jesus factus est pro nobis obediens usque ad mortem, ut et nos per obedientiam et mortificationem introire possimus cum ipso et per ipsum in gloriam Patris nostri qui in coelis est. Igitur pugnate viriliter ut omnes coronemini feliciter.

Sacrosanctam communionem ad mentem meam facite et ego in missae sacrificio quotidie vestrum recordabor.

Gratia D. N. J. Ch. sit semper vobiscum. Vale et veledic.²⁶

amicus tuus

JOANNES BOSCO Sacerdos.

Romae, 16 Ap. 1880.

P. S.: Tebi v vednost povem, da sem pisal don Verolfu, da bi nam priskočil na pomoč. Če ti ne bo nič rekel, mu ti o tem ne govori.

Ko je že lahko domneval, da je vdova gospoda Fortisa premagala svojo žalost, je pisal tudi njej, kot je že pisal njenemu sinu.²⁷ Ker je že tolikokrat izkusil njeno dobrodelnost, je spodbudam za molitev priložil tudi prošnjo za pomoč v svojih stiskah. Navadno pravimo, da čas in zavzeto delo lajšata bolečine. Kdor pa ima vero, ga dela usmiljenja tudi posvečujejo.

Velespoštovana gospa Giuseppina Fortis!

Prejel sem pismo, v katerem ste mi sporočili smrt vašega gospoda soproga. Smrt me je zelo prizadela in v Turinu so opravili in še opravljajo posebne molitve za večni pokoj njegove duše, popolnoma prepričani, da je sedaj že sprejet v Božje usmiljenje v nebesih.

Pravkar sem prišel od avdience pri svetem očetu, ki sem ga prosil za poseben blagoslov za vas, za dragega Alfonsa in Riccarda, da bi vsi prejeli milost srečne smrti. Sveti oče je vse dobrohotno sprejel.

Sedaj vam bom govoril o naših zadevah v Turinu. Don Rua mi sporoča, da je v skrajno težkem finančnem položaju, zlasti zaradi naših misijonov v Ameriki in zato, ker mora vsak dan nahraniti toliko ust. Priporočam se vaši dobroti, če bi mi mogli priskočiti na pomoč. Imamo v rokah toliko del in letošnji porast cen živil našo revščino še povečuje.

Na koncu tega meseca bom v Turinu in mogoče bom lahko obiskal vas, gospa Giuseppina, in vaše otroke ter druge drage prijatelje.

Pošiljam vam čudodelno podobo matere Božje Marije, da vam prinese srečo, vam in vsej vaši družini.

²⁶ »Zato dragi moji sinovi, moja radost in krona, oborožite se s ščitom vere, da se boste mogli borovati proti zalezovanju hudiča. Kajti sam gospod Jezus Kristus je ostal za nas pokoren do smrti, da bomo tudi mi s pokorščino in zatajevanjem mogli z njim stopiti v slavo nebeškega Očeta. Zato se junaško borujte, da boste srečno kronani. Opravite sveto obhajilo po mojem namenu in jaz se vas bom spominjal pri daritvi svete maše. Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami. Pozdravljam te in ti pozdravi druge.«

²⁷ Prim. zgornj, str. 287.

Molite zame, ki ostajam vedno v N.G.J.K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. april 1880

Ker je bila avdiencia pri svetem očetu 5. aprila, je treba »pravkar sem prišel« jemati v širokem pomenu besede. Pisal pa je tako zato, da je vse imelo videz neposrednosti.

Imamo še peto – prelepo pismo, naslovljeno na nekega nekdanjega gojenca oratorija, ki je pozneje postal ugleden salezijanski duhovnik: brata nepozabnega don Domenica Ruffina. Po odhodu iz Oratorija je imel celo vrsto dogodivščin kot hišni učitelj in profesor v raznih krajih, dokler končno zaradi hrepenenja ob spominu na čase, ki jih je prebil v senci svetišča Marije Pomočnice septembra 1880, ni prišel nazaj.

Dragi moj Giacomo Ruffino!

Tvoje pismo mi je bilo v veliko zadoščenje. Moja ljubezen do tebe je bila vedno velika in sedaj, ko izražaš željo, da bi se vrnil v svoje staro gnezdo, se mi vzbujajo spomini na preteklost, na zaupnosti, ki sva jih gojila, na lepe doživljaje itn. Kakor hitro se boš odločil, da boš postal salezijanec, samo pridi v Oratorij in mi povej: »Poglejte ptička, ki se je vrnil v svoje gnezdo.« Vse drugo bo tako, kakor je bilo in kakor ti je znano.

Želim pa, da ne bi povzročal sitnosti sedanjim svojim predstojnikom, in da zato, če je treba, za nekaj časa odložiš svoj prihod v Turin, če le to ne bo v škodo tvoje duše.

V Oratorij se bom vrnil konec meseca in te pričakoval kot oče, ki se veseli svojega sina. Tam se bova pogovorila o vsem potrebnem.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Ruffino, in moli zame, ki ti ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 17. april 1880. Torre de Specchi 36.

V šestem pismu, namenjenem ravnatelju zavoda v Marseillu, kaže, kako je očetovsko don Boskovo srce kljub zanimanju za velike zadeve skrbelo tudi za majhne potrebe vsakega posameznega sobrata.

Predragi don Bologna!

Pojutrišnjem bom odpotoval iz Rima, zato prilagam nekaj pisem, ki jih daj v ovojnice in jih oddaj naslovnikom.

Sveti oče ti pošilja, kakor je bilo že rečeno, svoj posebni blagoslov. Prav tako vsem fantom, vsem našim dobrotnikom in sobratom, vključno Borghija in Bernarda, ki bosta storila malo, če ne bosta postala sveta.

Pogosto in po domače moraš govoriti z don Ghionejem in don Pirrom. Oba sta odlična človeka in iz njiju boš napravil, kar boš hotel, če ju boš znal mesiti kakor testo.

Don Rua mi piše, da nujno potrebuje denar. Nekaj sem mu poslal, toda to ni niti za toliko, da bi mogel okusiti. Pošlji mu, kar zmoreš. Podjetniku bi lahko dal samo 25 tisoč frankov s tistimi šest tisoči, ki si mu jih že izročil. Toda sedaj je že narejeno.

Zdi se, da je gospod župnik že nabral nekaj. Vendar ravnaj zelo previdno in potr-

pežljivo. Reci mu, da si je moral don Rua izposoditi 15 tisoč frankov za Beaujour itn. Pisal sem in še vedno pišem in vsi mi obljublajo darove za Sv. Leona.

Če mi boš pisal, naslavljalj pisma do 25. aprila v Lucco, potem v Sampierdarena in maja v Turin.

Bog naj nas vse ohrani v svoji sveti milosti. Prisrčno pozdravi fante in sobrate in vsi naj molijo zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 18. april 1880

Lepo pismo je poslal tudi baronu Héraudu v Nico. Iz njegovega načina pisanja veje njegova stalna dobra volja. Zlasti zunaj Nice, kjer ga niso poznali, se je srečeval z don Boskom in je imel vedno bistrourmne domislice, ki so razveseljevale blaženega in vse, ki so bili okoli njega.²⁸ Kot komornik s sabljo in plaščem je pred kratkim opravljal službo v Vatikanu.

Predragi gospod baron!

Preden bom odpotoval iz Rima, moram izpolniti svojo dolžnost, da vam pišem. Posli, pobožne in radovedne osebe so bile vedno okoli mene, tako da sem bil vedno zaposlen in nisem imel časa za svoje osebne zadeve. Lahko pa sem obiskal kardinale Bartolinija, Bilia, Oreglia, Nina, msgr. Boccalija, Ciccolinija itn. Vsi se vas spominjajo, zlasti vaših nagovorov, polnih domislic in dovtipov. Vsi so mi naročili pozdrave in voščila z željo, da bi se kmalu vrnili v Rim.

Med avdienco sem se lahko svobodno pogovarjal s svetim očetom. Dobro se je spominjal vašega bivanja tukaj v Vatikanu: »Kako ljubezniv človek, vedno poln dobre volje. Vem, da je veliko koristil s svojim dobrim zgledom in dobrim razpoloženjem. Vem tudi, da vam veliko pomaga. Imejte ga radi.«

Potem me je povprašal po vaši družini, in ko sem mu rekel, da sta v družini samo vi in vaša soproga, ki je bolehnja, je dejal: »Bog naj ga potolaži z mirom v srcu in njegovo soprogo z zdravjem. Prenesite mu moj blagoslov.«

Povedal sem mu tudi, kako vaša uglednost zbira novčič sv. Petra. »Znano mi je,« je rekel. »Prav zato sem ga spomnil v vseh nadrobnostih.«

Jaz sem imel, medtem ko sem bil v Neaplju v svoji sobi, obisk. Prepričani, da mi bodo naredili uslugo, so mi ukradli nekaj perila, ki sem ga prinesel iz Turina, razbili kovčke in odnesli 6.000 lir Petrovega novčiča, ki sem ga mislil izročiti svetemu očetu. Tisti prilaščevalci²⁹ so ob odhodu, ne vem zakaj, zažgali sobo tajnika in naredili preplah

²⁸ Nekoč se je na primer odpravil k don Bosku v Navarru. Božji služabnik je bil ravno pri mizi z nekaterimi plemenitimi gospodi. Baron se je znal tako spretno pretvarjati, da se je človek, ki je stregel pri mizi, vdal njegovim prošnjam in šel don Boska prosit, da mu je zanj napolnil krožnik z mineštro, in baron je brez nadaljnega sedel zunaj na klop in pojedel svoj krožnik jedi. Ko je pojedel, je slovesno stopil v obednico, šel naravnost k don Bosku in dejal: »Prišel sem se vam zahvalit za mineštro, ki ...« Vsak si lahko sam predstavlja vse drugo. Njegova navzočnost je odpravila vse etikete in vzbudila veselo razpoloženje gostov. S svojimi ljubeznivostmi je povečal naklonjenost navzočih do don Boska.

²⁹ »Prilaščevalci« so ljudje od vlade, nasilniki ali tatovi cerkvenega imetja. Ta izraz so takrat obilno uporabljali katoliški pisci, zlasti v Rimu. Domiselnost blaženega ima svoj čar.

med domačini in sosedi. Tako je s temi stvarmi na tem svetu.

Naročil bom presveti Devici (Pomočnici), da vas bo obiskala in vam prinesla veliko blagoslova, da bo stalna zavetnica vaše družine in vaših koristi, ne pa denarja, ki ga mora prinesiti za zidavo zavetišča Saint Pierre. Če boste videli gospoda inženirja Levrota in brata Bonina, vas prosim, da ju pozdravite v mojem imenu.

Pojutrišnjem bom odpotoval iz Rima, da bom za konec meseca v Turinu, če bo Bog tako hotel.

Priporočam se vam v vaše pobožne molitve in vam zagotavljam, da sem v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 18. april 1880

P. S.: Nisem mogel najti gospoda, o katerem ste mi rekli, da ima bolnega nečaka. Zato sem naročil, da bi opravili posebne molitve, maše in blagoslove v cerkvi Marije Pomočnice v Turinu. Tudi jaz sem ga vsako jutro vroče priporočil pri sveti maši. Ne vem, ali je Bog uslišal naše prošnje ali se je drugače izpolnila njegova sveta volja. Rad bi vedel, ker je veliko obetal za cerkev našega zavetišča.

Zadnji obiski in odhod po dnevniku: »19. april. Don Bosko je obiskal kardinala D'Avanza, ki mu je dejal, da hoče postati salezijanec. Popoldne je šel don Bosko k msgr. Jacobiniju, nato h kardinalu Nini, jaz in don Dalmazzo pa na kosilo v hišo Vitelleschi. – 20. dopoldne. Don Bosko je šel na obisk k baronu Tommasu Celesii, Via San Eustachio, nato h kardinalu Mertelu in Martinelliju, markizi Cavalletti in v hišo Vitelleschi, jaz pa h gospodu Alessandru, da bi pozdravil dobrotnici Matildo in Adelaido. Z vlakom ob 6,30 sva odpotovala v Magliano. Na postaji je prodajalec vozovnic, nekdanji gojenec Miglietta, pozdravil don Boska po piemontsko.«

S tem, da sva odpotovala, pa ni rečeno, da ni ostalo nič več opraviti. Prokurator je moral vse urediti po navodilih, ki mu jih je dal ali naj bi mu jih dal don Bosko. To je tudi razlog za spomenico, ki mu jo je zapustil.

Odlikovanji za gospoda barona Monremyja iz Verduna in za gospoda Giuseppeja Bruschia iz Spezie sta končno podeljeni.

Za gospoda inženirja Levrota obljuba kardinala tajnika. Vse po priporočilih ordinarija.

Samemu svetemu očetu, ki ga nisem mogel več obiskati ali mi ni bilo dopuščeno, da bi ga obiskal, čeprav me je povabil.

Pustili smo nedokončane stvari za misijone in patagonski vikariat.

Srčna zahvala kardinalu Alimondi. Spomniti ga na naša pooblastila, ki so nam jih vzeli. On ima seznam, kakor tudi sveti oče.

Msgr. Rampolli³⁰ povedati, da so listine za vikariat na Tajništvu za izredne cerkvene opravke.

Med don Boskovim obiskom je bil prokurator v Rimu priča uresničitve

³⁰ Bil je tajnik Propagande za zadeve vzhodnega obreda.

neke napovedi. Iz Francije je prišlo pismo, v katerem je neka gospa prosila don Boska za blagoslov svoje težko obolele hčerke. »Tu je neka gospa, ki želi, da bi zanje posebno molil,« je rekel don Dalmazzu.

»Hčerka je bila stara komaj dve leti in bo zagotovo umrla.«

»Dajati take odgovore je zelo neprijetno.«

»Odgovori ji ti.«

»Kaj naj odgovorim?«

»Piši ji, da bom molil zanje, da bi se izpolnila Božja volja in da bi se ona vdala v Božje načrte.«

Don Dalmazzo je napisal pismo, ga malo omilil, priporočil gospe, da naj se vda v Božjo voljo, in ji zagotovil molitve Božjega služabnika. Gospa je znala brati med vrsticami. Takoj je telegramske prosila za molitve in naznanila novo pismo. »Nobenega odgovora,« je dejal don Bosko. Potem je prišlo pismo. »Uboga mati« je skoraj znorela od bolečine ob misli, da bo izgubila hčerko. Hotela jo je ohraniti pri življenju z don Boskovimi molitvami. Don Dalmazzo je spet čakal, kaj naj odgovori. »Nobenega odgovora,« je ponovil don Bosko. »Ta ženska ne bi bila sposobna vzgajati svojega otroka. Zato je za njeno dušo bolje, da umre.« Ni minilo pet dni, ko je nov telegram naznanil otrokovo smrt.

Za zgodovinarja je vedno prijetna naloga, če more zbrati pričevanja o izrednem vtisu, ki ga je don Boskova osebnost delala na vse, ki so se mu približali ali so ga videli. Ponovna zatrdila od raznih strani in iz raznih obdobij so neovrgljiv dokaz njegovega prekašanja kot človeka in njegove duhovnosti. Tisto leto je v Rimu študiral filozofijo klerik Peri-Morosini, poznejši škof in apostolski administrator v kantonu Ticino. Nekega popoldneva so on in njegovi tovariši urejeni v četo šli na sprehod čez Piazza San Luigi dei Francesi in zagledali skromnega duhovnika, v katerem so nekateri prepoznali don Boska in to povedali drugim. Naš mladi opatek je ne oziraje se na pravilo, ki prepoveduje zapuščati skupino, stekel k njemu, ga pozdravil in mu poljubil roko.

»Ne morem vam povedati vtisa,« je pripovedoval škof na neki slovesni akademiji, ki so jo priredili na čast don Bosku v Asconi.³¹ »Mislil sem sam pri sebi: mil, dober, ponižen, skromen. Tak je moral biti Jezus.«

³¹ *Bollettino Salesiano*, julij 1908.

18. POGLAVJE

IZ RIMA V TURIN SKOZI MAGLIANO, FIRENCE, LUCCO, LA SPEZIO, SAMPIERDARENO

MALO PO DON BOSKOVEM ODHODU iz Rima je njegovo ime odmevalo na nekem veličastnem zborovanju. Narodni odbor katoliških kongresov, ki je imel za cilj združiti v eno zvezo vse sile katoliških Italijanov za obrambo Cerkve in papeža, je ustanovil pokrajinske odbore, ki naj bi se od časa do časa zbirali in razpravljali o verskih potrebah posameznih pokrajin. Rimski odbor je imel svoje prvo zborovanje od 21. do 22. aprila v prekrasnih dvoranh palače Altemps. Predsedoval je kardinal vikar. Ob njem sta na eni strani sedela predsednik knez Salviati in princ don Camillo Rospigliosi kot cerkveni asistent, na drugi strani pa več škofov. Med dopoldanskim zborovanjem 22. aprila je odvetnik Frascari predlagal katoliškim ustanovam, da bi razmislile, kako bi spravili z javnih trgov in cest otroke, ki so se tam potepali brez dela, in jih krščansko vzgajali. V ta namen naj bi se dogovorili z don Boskovimi salezijanci. Vsi so glasovali za to. Katoliški časopisi so to novico ponesli blaženemu, ki je nameraval odpotovati v Magliano. Don Boskovim ustanovam je silno koristilo že samo javno razpravljanje o njegovem delu, ki je potekalo na tako pomembnem in vzvišenem kraju.

V semenišču v Maglianu je blaženi ostal od večera 20. do popoldneva 23. aprila. Da bi proslavili njegov prihod, so 21. aprila obhajali dan tako imenovanega izleta v Emavs, ki ga obhajajo po veliki noči. Ne moremo si misliti, da slovesnosti ne bi pripravili brez dogovora z njim, zlasti ker je prav on dal izletu resnično veselo velikonočno razpoloženje. Cilj izleta je bil semeniška vila, ki stoji na višinah gričevja Calvi v Umbriji. Po tako veselo preživetem dnevu so bili duhovi semeniščnikov na povabilo predstojnikov pripravljeni izkoristiti don Boskovo navzočnost za nagovor v prid njihovih duš. Blaženi je spovedal konviktove in klerike, nato je preostali čas sprejemal hišno osebje. Tako so imeli vsi priložnost, da so se pogovorili z njim. Kako zelo učinkovit je bil njegov

obisk, nam pove muhasta izjava tajnika, ki je zapisal:¹ »Očka je zelo utrujen. V Maglianu so ga hoteli dati iz kože.«

Ni pa manjkalo tudi upornežev. Omenjajo zlasti nekega konviktovca, ki ne da ni bil iz moke za hostije, temveč je, ker so ga vtaknili v zavod proti njegovi volji, sovražil duhovnike in fratre. Pisal se je Mari. Ko ga je don Bosko srečal, mu je položil roko na čelo in mu rekel: »Ti boš nekega dne duhovnik in redovnik.« Ko je fant to slišal, se je prezirljivo in škodoželjno smehljal. Vendar ne za vedno. Leta 1890 je oblekel kuto manjšega brata v Turinu in bil poslan v frančiškanske misijone v Južno Ameriko. Obiskal je oratorij, kjer ga je don Rua zadržal na kosilu, in ob tej priložnosti pripovedoval svoje zgodbe.

Ko je blaženi dopoldne 23. aprila odhajal v Firence, ga je cela hiša spremljala na postajo. Bilo je obilo veselega in glasnega kramljanja, ki ga v tistih krajih ne poznajo v odnosu med gojenci in predstojniki in ga je don Bosko imel za mogočno vzgojno sredstvo. Don Daghero je potoval z njim vse do Orteja, kjer je bilo treba prestopiti na vlak, ki je pozno ponoči pripeljal v mesto cvetja (Firenca=mesto cvetenja=Firence). Tukaj ga je markiza Ugucioni, resnična mama salezijancev, sprejela v svojo palačo. Tudi markiza Nerli se je kakor vedno izkazala zelo gostoljubno. Tajnik nam poroča, da je prebil tu dva dni, da je sprejemal in vračal obiske, vendar ne dodaja kakih biografskih nadrobnosti.

Bogata korespondenca, ki je ohranjena v našem arhivu in o kateri bomo še poročali, nam kaže, da je v Firencah obstajal odbor, ki si je prizadeval za odprto salezijanskega doma v tem mestu. Člani odbora so se večkrat dogovarjali z don Boskom, da bi čim prej dosegli udejanjenje svojega prizadevanja. Če hočemo govoriti po pravici, on ni potreboval spodbude, saj je dobro poznal krajevne razmere in vedel, kako velike so potrebe tamkajšnje mladine. Toda tokrat je imel v Firencah srečanje, ki ga je močno prizadelo in užalostilo, da ni mogel takoj nastopiti. Ko je hodil po cesti, je naletel na dolgo vrsto fantov. Na vprašanje, kdo so, so mu rekli, da so sinovi katoliških staršev, ki pa hodijo v protestantske šole in protestantsko svetišče. Pred njimi so šle in za njimi še prihajajo druge skupine fantov z istim ciljem. Ves prevzet in čisto iz sebe ob pogledu na te nedolžne žrtve, ki so jih iztrgali iz Cerkve, je s solzami v očeh rottil, da naj ne izgubljajo časa, temveč naj napnejo vse sile, da bi zmanjšali tolikšno zlo. Ko je potem iz Lucce pisal kardinalu Nini, mu je opisal, kar je videl. Njegova eminenca je odgovorila dne 5. maja: »Zahvaljujem se vam za poročila, ki ste mi jih podali v pismu dne 29. preteklega meseca in ki so mi vzbudila veliko žalost zaradi dogodka, ki ste mu bili sami priča v Firencah. Obenem pa so vzbudila veliko zadovoljstvo tako svetega očeta kakor tudi moje, ko smo videli vašo izredno gorečnost, s katero bi radi zajezili pohujšanje in krivo vero tam, kjer se to najopazneje pojavlja. Njegova svetost

¹ Pismo don Berta don Rui, Firence, 14. april 1880.

hvaležno sprejema napore, ki jih vaša uglednost kaže v tej zadevi, in vam naklanja svoj apostolski blagoslov s prošnjo Gospodu, da vam nakloni tisti pogum, ki je potreben, da boste mogli čim uspešneje nadaljevati začeto delo.«

V Lucci je novica o drugem don Boskovem obisku ponovno vzbudila navdušenje kot prejšnje leto. Povečala ga je okrožnica ravnatelja don Marenca, ki je za to priložnost sklical zbor salezijanskih sodelavcev v cerkev Santa Croce.² Od 26. aprila do 1. maja so bili dnevi blaženega izpolnjeni s spovedovanjem, sprejemanjem obiskov in z obiski uglednim osebam, tako da ni imel niti trenutka prostega časa. Konferenca je bila 29. aprila. Prišle so vse ugledne osebnosti Lucce. Z vsemi formalnostmi, ki so jih zvesto izpolnili od začetka do konca, je don Bosko ves ponižen in skromen govoril s prižnice. Predvsem se je toplo zahvalil luškim sodelavcem in sodelavcem za pomoč, ki so jo izkazali salezijancem v preteklem letu, in nato jih je povabil, da bi se zahvalili za prejete dobrote. Potem je govoril o sodelovanju združenja tako na splošnem kakor krajevnem salezijanskem področju z namenom, da bi podpirali salezijanske misijone v Ameriki, hiše, ki so jih odprli v Italiji in Franciji in Oratorij svetega Križa. Naštel je vse na novo odprte zavode in prikazal pomen misijona, ki so ga začeli v Patagoniji, kjer se zdi, da tri stoletja napori zaradi divjosti Indijancev niso obrodili nikakršnih sadov. Sedaj pa so z utemeljenimi upi ponovno začeli evangelizacijsko delo. Nato je nadaljeval:

Sedaj so te nevarnosti izginile. Zdi se, da je Božje usmiljenje odločilo, da bo razsvetlilo ta ljudstva, ki so do sedaj tavalali v temi poganstva. V Carmen di Patagónes ob izlivu Rio Negra v Atlantski ocean smo postavili središče naših misijonov. Ta reka, ki priteka od daljnih andskih gor, ki po vsej dolžini delijo Južno Ameriko, teče kakih tisoč km skozi Pampo in Patagonijo in ju ločuje med seboj. Obe obrežji te velike reke dajeta salezijanskim misijonarjem obširno področje za misijonsko vnašanje. Ker je misijonarjev premalo, je nujno potrebno, da jim čim prej pride na pomoč druga odprava misijonarjev. Toda kje naj dobimo sredstva? Prav to priporočam krščanski dobrodelnosti naših sodelavcev. Vsak naj bi s prispevkom iz lastnega žepa podprl, kolikor more, in potem pri sorodnikih in znancih našel ljudi, ki bi bili pripravljeni pomagati. Kdor ne more pomagati sam, naj poišče prijatelje in znance, ki bi mogli pomagati. Misijonarji so pripravljeni dati življenje, vi pa skušajte odpreti svoje denarnice.

Ob prehodu na krajevno sodelovanje se moram najprej vsem iz vsega srca zahvaliti za sodelovanje. To naj bo rečeno najprej v večjo Božjo slavo in potem v čast mesta Lucce. Tudi tukaj smo lahko s pomočjo vaše krščanske dobrodelnosti odprli praznični oratorij, večerne in dnevne šole in zavetišča, kjer je že zbranih kakih štirideset fantov, da bi se izučili kake obrti in si pridobili potrebno izobrazbo. Vse pa vzgajamo v katoliški veri z namenom, da bi iz njih naredili dobre kristjane in poštene državljane. Zmogli smo kupiti to hišo, čeprav še ni popolnoma plačana, saj je kljub popustu ostalo še 40.000 lir

² Dodatek, št. 54.

dolga. Potem je treba misliti na dečke, ki ne živijo od zraka. Poleg tega je treba vzdrževati vodje in mojstre, ki kljub vsakvrstnemu varčevanju morajo živeti, da bodo mogli delati. V ta namen smo se dolgo pogovarjali z njegovo ekscelenco našim velečastitim nadškofom in se odločili, da bomo vsakemu sotrudniku poslali obrazec, na katerega bo lahko zapisal, kar mu narekuje njegovo srce in njegova krščanska dobrotelnost in položaj, v katerem je, ali pa bo pri drugih našel možnost, da zadosti tem potrebam. Tako bo vsak sotrudnik postal obenem darovalec in zbiralec darov in tako bo breme, ki si ga bomo razdelili, manj težko, saj bo razdeljeno med toliko nosilcev.

Lahko pa pomagamo še drugače. Tako so na primer benediktinske redovnice pošiljale v zavod trikrat na teden dobro pripravljeno mineštro. Tisti, ki niso mogli pomagati z denarjem, so darovali srajce, rjuhe, kuhinjski pribor, spet drugi stole, šolske klopi in tako naprej.

Pa boste rekli: kakšno plačilo bomo dobili za vse to? Vprašanje je zelo utemeljeno, ker je samo po sebi razumljivo, da si vsak človek postavi tako vprašanje, preden začne kako dobro delo. Plačilo je v dejstvu, da smo rešili propada, mogoče tudi častnega, toliko mladih ljudi, ki bi sicer postali bič družbe. Verjemite mi: če danes odrekate majhen dar za njihovo vzgojo, bodo mogoče jutri prišli in vam vse odnesli. Če jim boste pa danes pomagali, bo konec popolnoma drugačen. Blagrovali vas bodo, imeli vas bodo za dobrotnike, ob dani priložnosti vas bodo celo branili in bodo pripravljene dati svoje življenje, da bi rešili vas. Molili bodo za svoje dobrotnike in molitev reveža je vedno uslišana pri večnem prestolu. Poleg tega pa vsak dan v vseh salezijanskih domovih prosijo Boga za svoje dobrotnike in salezijanske sotrudnike.

Toda mi, ki smo kristjani, moramo delati iz veliko višjih razlogov, zaradi vere. Gospod obljublja stoterno plačilo na tej zemlji in večno srečo v večnosti za vsako dejanje, ki smo ga naredili iz ljubezni do njega. Poleg tega nam v evangeliju ukazuje: Quod super est, date pauperibus, kar vam je odveč, dajte ubogim. Toda kje bomo dobili to odvečno, da bi ga dali revežem? To odvečno lahko privarčujemo, namesto da potujemo po nepotrebnem, samo za razvedrilo, s tem, da kupujemo bolj skromne obleke; privarčujemo pri jedi in tako naprej, pri plesih in gledališču. To se sicer ne tiče vas, temveč tistih, ki jih ni tukaj.

Toda vrnimo se k plačilu, ki ga je Gospod stoterno obljubil. Če bi v tem trenutku prišel kdo in rekel: kdor je pripravljen svoj denar naložiti za sto odstotkov obresti, naj stopi naprej? Menim, da nihče ne bi odpovedal svojega daru. Gotovo je, da daje Gospod stoterno že na tem svetu s tem, da ohrani pri življenju vašega otroka, z ozdravljenji, z rodovitnostjo polj, z mirnim sožitjem v družinah, z zdravjem, z obvarovanjem pred boleznimi, ki zahtevajo draga zdravila, s preprečevanjem sporov, ki bi lahko uničili družine, s spoštovanjem otrok do staršev, z ljubeznijo staršev do otrok, z obrambo pred določenimi nesrečami. Bog najde tisoče načinov, da nas obrani pred nesrečami in nas blagoslavlja ter tako stoterno plačuje za dejanja krščanske ljubezni v korist ubogih dečkov, in poleg tega daje še večno življenje.

Toda še najbolj tolažilna bo beseda, ki nam jo bo izrekel Gospod, ko bomo prišli pred Božji sodni prestol. On pravi, da smo storili njemu, kar koli smo storili za najmanjšega izmed njegovih, ki so gotovo ubogi dečki. Rekel nam bo: »Bil sem nag, brez obleke

in si me oblekel; bil sem lačen in si mi dal jesti; bil sem popotnik in si me sprejel pod svojo streho; bil sem zapuščen in ti si me sprejel v svojo hišo. Pridi in prejmi plačilo, ki ti je ad aeterno [od vekomaj] pripravljeno.« Tistim pa, ki niso storili tega, bo rekel: »Bil sem nag, pa me nisi oblekel; bil se lačen, in mi nisi dal jesti; bil sem zapuščen, in me nisi sprejel v svojo hišo.«

Končno bomo doživeli največje zadovoljstvo v trenutku smrti, ker se bodo ti dečki, ki smo jim pomagali, obrnili k Bogu in rekli: Tisti so rešili naše duše in ti, o Bog, reši njihove duše. Animam salvasti, animam tuam praedestinasti [S tem ko si rešil dušo, si vnaprej rešil svojo].

Redovne družine v mestu so se imele za srečne, če so mogle tudi samo za trenutek sprejeti don Boska med svoje zidove. Redovnice benediktinke so si ga želele v svojem samostanu, da bi blagoslovil neko njihovo bolno sestro. Verjetno so mu zaradi pozne ure pripravile večerjo. Opatinja je z veseljem pokazala na pripravljeno mizo, h kateri je povabila več salezijancev. Ko je potem redovnica umrla, se je spomnil na ljubeznivost, ki so mu jo izkazale takrat:

Predobri Bog naj blagoslovi gospo Nazzareno M. Abad, benediktinko kasin(ko) iz Luce in z njo vso benediktinsko družino. Naj podeli večni pokoj njej, ki jo je poklical k večnemu počitku. Naj podeli zdravje vsem živečim. Naj stori Gospod, da bodo vse brez izjeme po dolgem zemeljskem življenju šle uživati plačilo za mineštro, ki so jo pripravljale salezijancem, in za mnoga druga dobra dela. Tako bodi.

Molite tudi zame, ki ostajam v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. junij 1880

Predstojnica, ki je razlagala don Boskov stavek »o dolgem življenju« redovnic, je povedala, da so vse tedanje nune preživele osemdeset let in da je zadnja izmed njih umrla stara devetdeset let.

Tudi najuglednejše družine v Lucci so tekmovalle med seboj, katera ga bo imela pri sebi pri mizi, če ne zaradi drugega, ker so ga imele za svetnika. Na dan pred konferenco je sprejel povabilo gospoda Bertocchinija, ki mu je za zelo nizko ceno in na obroke prodal hišo, kjer je bil sedaj zavod. Gospodje so ga sprejeli v vili, nedaleč od mesta. Don Bosko je vzel s seboj ravnatelja in don Maggiorina Borgatella, kateheta. Ta je pisno potrdil, da je don Bosko med kosilom, ko je pogovor nanesel na Oratorij, vse navzoče presenetil s pripovedjo o dveh zares silnih dogodkih, ki sta se zgodila pred njegovimi očmi pred svetiščem Marije Pomočnice. Ker don Borgatello trdi, da navaja »dobesedno«, kar je povedal don Bosko, jih navajamo tako, kakor jih je on zapisal: »Mnogi pripisujejo meni tisto malo, ki ga dela salezijanska družba. Pa se motijo. Če je don Bosko storil in dela kaj malo dobrega, je to zasluga njegovih sinov. Bog je dal don Bosku tako svete sinove, da delajo prave čudeže, in v moči teh dejanj gre don Bosko zmagoslavno naprej, medtem ko je vse zasluga njegovih sinov. Lahko bi vam navedel veliko

dejstev, ki bi potrdila moje besede. Naj zadostujejo naslednja. Nekega dne sem vstopal skozi glavna vrata v cerkev Marije Pomočnice. Bilo je proti večeru. Ko sem bil nekako sredi cerkve in sem gledal sliko v glavnem oltarju, sem videl, da je mati Božja Marija pokrita s temno tkanino. Rekel sem sam pri sebi: 'Kdo ve, zakaj je zakristan zakril sliko?' Ko sem stopil bliže, sem opazil, da se tkanina giblje. Malo zatem se je odmaknila in padla na tla, počastila presveti Zakrament, naredila znamenje svetega križa in odšla skozi zakristijo. Ta tkanina je bil eden izmed don Boskovih sinov, ki se je v zamaknjenju dvignil do Marijine slike, da bi jo lahko bolje videl, jo občudoval, ljubil in poljubil njene noge. Ob drugi priložnosti sem stopil iz zakristije v cerkev in videl enega izmed fantov, kako je zadaj v koru lebdel v višini svetega tabernaklja in molil pred Najsvetejšim; z glavo, naslonjeno na tabernakelj, je stal nepremično v sladkem zamaknjenju kakor kak nebeški serafin. Poklical sem ga. Takoj se je odzval in ves iz sebe prosil, naj tega nikomur ne povem. Lahko bi vam pripovedoval še veliko drugih dogodkov, ki bi pokazali, da je vse dobro, ki ga dela, delo njegovih sinov.«³

Naj omenimo še drug dogodek, ki se je pripetil dan po konferenci. Don Bosko je tisto jutro nekako ob osmih maševal v cerkvi Santa Croce, polni najrazličnejših ljudi. Med mašo so privedli nekega sedemnajstletnega fanta, za katerega so pravili, da ga je obsedel hudič, za kar je bilo tudi zadosti zelo otipljivih dokazov. Bil je iz okolice Luce. Z njim so bili njegov oče, njegova mati in še neki drug človek. Želeli so, da bi don Bosko fanta blagoslovil. Fant je mirno prišel do vrat zavoda, ko pa je zagledal duhovnika, sta ga morala dva možakarja z vso močjo držati in ga vleči naprej, ker se je na vse načine otepal. Ko so ga privlekli noter, se je vrgel na tla, se skušal skriti v kot, molčal kot grob in delil brce na vse strani vsem, ki so se mu skušali približati, obenem pa je hotel mlatiti predvsem po duhovnikih. Ko so ga ukrotili, je skušal ogristi vse, ki jih je mogel doseči. Na koncu maše so ga, naj se je še tako otepal in branil, da bi šel naprej, odnesli iz cerkve v zakristijo. Vsi so videli, kako je, medtem ko so ga nesli mimo tabernaklja, strašno zaškripal z zobmi in potem izsilil iz sebe dolg žvižg, podoben drsanju lopate ob pesek. Končno so dospeli do don Boska, ki je bil ves zbran v svoji zahvali po maši.

Don Bosko je vstal s klečalnika, pogledal s pomilovalnim očesom obsedenca, ga blagoslovil, izrekel nad njim nekaj molitev in naročil staršem molitve, ki naj jih molijo cel mesec maj. Nato je naslovil nesrečnežu nekaj vprašanj, na katera je odgovoril samo s kruljenjem. Opljuval je svetinjico, ki mu jo je ponujal don Bosko. Z rokami jo je skušal prijeti in jo vreči stran in potem vzeti v usta, da

³ Pismo don Borgatella don Lemoynu, Punta Arenas (Magallanes), 22. september 1905. Nato nadaljuje: »Don Giovanni Marengo se gotovo spominja tega, kar sem povedal zgoraj. Čeprav je preteklo že več let, se mi zdi, da sem slišal te stvari pripovedovati don Boska komaj včeraj, tako globoko so se mi vtisnile v spomin. Naredite s temi podatki, kar koli hočete v slavo našega dobrega očeta don Boska, popolnoma prepričani, da je to čista resnica.«

bi jo izpljunil in strl z zobmi. Don Marengo, ki je imel v pesti skrit domnevni las matere Božje Marije, mu ga je približal, vendar tako, da nesrečnež tega ni videl. Toda v trenutku se je začel tako divje zvijati, da so se vsi ustrašili.

Starša sta rekla, da mu je ime Francesco in da ga nikakor ne moreta pripraviti k molitvi in da je celo druge v družini oviral pri molitvi. Rekli so mu, da se je to stanje začelo na dan sv. Jožefa in da je že dvakrat skočil skozi okno, visoko pet metrov, ne da bi si kaj storil.

Ko so ga s silo odnesli izpred oči duhovnikov in svetih predmetov, je dobil oblast nad samim seboj, začel sam hoditi in je govoril čisto naravno. Glede svetinje je rekel, da bi jo vzel, vendar nikdar v mestu, ker bi ga to ubilo. Upajmo, da se je s koncem Marijinega meseca zaradi molitev, ki jih je naročil don Bosko, končala tudi obsedenost. Vendar o tem ne vemo ničesar.⁴

Dva stara don Boskova prijatelja, markiz Massoni in gospod Burlamacchi, sta blizu Viareggia kupila hišo z namenom, da bi jo darovala salezijancem, da bi se v tem kraju zavzeli za zelo zapuščeno mladino. Čakala sta tam na don Boska in želela, da bi se odločil. Don Bosko je ugodil njuni prošnji, kaj pa so sklenili, nam ni znano. Poznamo samo eno nadrobnost, ki priča, kako zelo so cenili don Boska ljudje, ki so prišli z njim v stik. Gospa Burlamacchi je, potem ko je vsem izkazala čast, povedla don Boska v zgornji del hiše, in ko je odslovila vse druge, se je umaknila še ona. Nato je poslala vse člane družine drugega za drugim k don Bosku, da bi vsak prejel od njega kako dobro besedo in blagoslov.

Tisto popoldne je odpotoval v Spezio. Tu je bil gost že omenjenega gospoda Bruschiya, ker pri nabito polnem stanovanju salezijancev ni bilo mogoče dobiti dveh prostih sob. Ker je don Bosko na lastni koži okušal prostorsko stisko, je za vsako ceno hotel primernejše prostore za salezijanski oratorij in je zato spodbudil don Rocca, da naj poskrbi za potrebna sredstva, s katerimi bi od temeljev dvignil poslopje, ki bi ga bilo mogoče postopoma dograjevati. Resnici na ljubo moramo reči, da so bili začetki kaj malo spodbudni: okrožnice, obiski, konference don Rocca niso imeli nikakršnega odmeva. Toda don Bosko, ki ni hotel tam ostati kot najemnik, ni izgubil poguma. Za zdaj mu je zadostovalo, da je z zbranim denarjem postavil temelje. Drugo bi prišlo pozneje, kar se je dejansko tudi zgodilo.

Da se ne bomo spet vračali k tej stvari, ki so ji 16. avgusta položili temelje, bomo kar tukaj dodali še neko posebnost. Kakor hitro so se začela dela, je don Bosko moral poslati kardinalu protektorju poročilo, v katerem je navedel

⁴ Med junijem in julijem 1880 je duhovnik iz Luce, pozneje župnik pri San Leonardu v Borghiju, don Raffaele Cianetto verjetno zato, ker se je spominjal tega dogodka, priporočil don Bosku dekle, za katero se je zdelo, da jo je obsedel hudobni duh. Blaženi mu je odgovoril: »*Predragi gospod Cianetto!* 1. Molil bom in bom povabil druge k molitvi za sestre dominikanke, ki jim je Bog zaupal svoj križ. 2. Pa tudi križ, ki ga nosi napol obsedena, ni lahek. Bog naj jo blagoslovi in ji pomaga. 3. Molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj. DUH. JANEZ BOSKO. Turin, 3. junij 1880.«

vsestranski napredek Družbe, dobro, ki ga je povsod delala Družba, in duhovne dobrine, ki so jih prejemale ljudje, med katerimi so delovali salezijanci. Izrabil je priložnost in njegovi eminenci prikazal nujnost primerne ustanove v La Spezii. Prosil ga je, da bi se zavzel pri svetem očetu, da bi mu od petsto lir mesečno, ki mu jih je obljubil novembra leta 1877, dal predujem, s katerim bi mogel začeti imenovano delo. Njegova eminenca Nina mu je odgovoril 26. avgusta. Predstavil mu je izredne okoliščine, v katerih je Sveti sedež zaradi mnogih in nujnih potreb, ki jim je moral v teh težkih časih zadostiti, in mu sporočil, da naj kljub nezavidljivemu stanju državne blagajne na željo svetega očeta vsaj deloma zadosti njegovi prošnji: kot posojilo naj don Bosko prejme šest tisoč lir z odbitkom sto lir na mesec od podpore. Tej vsoti dodaja dva tisoč lir za opravljanje prav toliko svetih maš. Ko je don Bosko prejel ta dvojni dar, se je odločil, da bo poleg nameravanega samo začasnega pritličja in prvega nadstropja sezidal še eno nadstropje. O tem je pisal don Rui, ki je izpolnil naročilo. V tem nadstropju je bilo prostora za kakih trideset postelj. Tako so začeli zavetišče.⁵

Od postaje do postaje se je don Bosko bližal Turinu: 3. maja je bil v Sampierdareni. Vse, kar vemo o tem, je zajeto v dveh kratkih opombah don Berta: »V ponedeljek proti drugi uri sva odpotovala v Genovo, kamor sva prispela nekako ob pol sedmih.« Naslednji dan, v torek 4. maja, sta don Bosko in don Albera šla na kosilo k nadškofu. V zavodu je bil tudi don Ronchail. V sredo 5. maja je don Bosko kosil v hiši barona Hérauda. Ob pol petih je v cerkvi začel brati 14. poglavje Življenja sv. Frančiška Saleškega – o njegovi ljubezni do bližnjega. Zbralo se je kakih 180 sotrudnikov. Don Bosko je stopil na prižnico in vodil konferenco, dolgo eno uro in četr.⁶ Pozorno so ga poslušali. Nato je podelil blagoslov z Najsvetejšim. Po branju so zapeli pesem *Tota pulchra es Maria* [Vsa si lepa, o Marija], po nagovoru *Sit nomen Domini benedictum* [Bodi hvaljeno ime Gospodovo] in večglasno *Tantum ergo Sacramentum* po blagoslovu. Po sklepnem blagoslovu so duhovniki, gospodje in gospe obdali don Boska v zakristiji, da bi mu rekli besedico, mu poljubili roko, se priporočili v molitev, prejeli blagoslov in svetinjico iz njegove roke. Nihče ni odšel, dokler ni dosegel, kar si je želel. Nabirka je nanekdo od 550 do 600 lir. Nadškof ni mogel priti, ker je bila vigilijska praznika vnebohoda N.G.J.K. Prav tako ni bilo nekaj duhovnikov sotrudnikov. Nadškof pa je vsem zbranim poslal svoj škofovski blagoslov. Preden je don Bosko zapustil prižnico, je še povedal, da bo na dvorišču zavoda kratka prireditev za tiste, ki bi se želeli ustaviti. Zatem so vsi šli poslušat godbo na pihala, ki se je odlično izkazala. Izvedla je več skladb znanih skladateljev. Zaradi

⁵ Oktobra se je don Bosko obrnil na javno dobrodelnost, zlasti še z namenom, da bi mogel zgraditi cerkev (Dodatek, št. 55).

⁶ O konferenci, ki je bila prva v Sampierdareni, imamo poročilo v *Bolletinu* za mesec junij po zapisnikih don Berta. Lahko ga preberemo v Dodatku št. 56.

vsega tega don Bosko ni bil prost vse do večerje. – Naslednji dan, na vnebohod N.G.J.K., smo prebili v Sampierdareni. Dne 7. maja, nekako ob četrta na osem, smo v spremstvu don Cerrutija in don Francesia šli na postajo in približno ob pol enih prišli v Oratorij, kjer so fantje, urejeni v dveh vrstah od vratarnice do obednice, s kleriki in duhovniki ob zvokih godbe na pihala sprejeli don Boska. Med kosilom so zapeli himno. Vsa hiša je bila na nogah od veselja zaradi očeto-ve vrnitve domov po približno štirih mesecih odsotnosti iz Oratorija.«

Preden je zapustil Sampierdareno, je želel s svojo navzočnostjo potolažiti sinove v Varazzeju. Njegovega prihoda so si želele tudi sestre Usmiljenja, katerim naj bi blagoslovil težko obolelo predstojnico. Vendar se je moral odpovedati tako enemu kakor drugemu obisku. V ta namen je takole pisal novemu ravnatelju Monateriju:

Dragi moj don Monateri!

Zelo se mi mudi v Turin, zato se ne morem ustaviti v Varazzeju in Savoni.

Pričakujem te v Turinu, ko boš mogel priti.

Zagotovi sestram Usmiljenja, da ne bom pozabil moliti zanje in za njihovo bolno predstojnico. Takoj ko bom prišel v Turin, bom naročil posebne molitve pri oltarju Marije Pomočnice, da bi Bog ohranil pri življenju ta mogočni steber, temelj te čudovite ustanove.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj don Monateri. Prisrčno pozdravi vse naše sobrate in gojence. Vsi pa molite zame, ki ostajam vedno vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 7. maj 1880

Ni se še oddahnil od naporov tako dolgega potovanja, ko je že moral odgovoriti na dvoje pisem opata Guiola, ki sta prišli med njegovo odsotnostjo in sta se tikali stavbe v Marseillu. Način izražanja in dolžina pisem dokazujeta, kako zelo je cenil sodelovanje župnika pri Sv. Jožefu in kako zelo mu je bilo do tega, da ga ne bi v čemer koli razžalil. Iz tega odgovora zvemo tudi še nekaj nadrobnosti iz avdience pri papežu.

Dragi moj gospod župnik!

Vaše pismo z dne 25. meseca aprila me je dobilo v Lucci, pismo s 5. tekočega meseca pa v Sampierdareni. Sedaj sem v Turinu. Vaši pismi sta me močno potolažili in me prepričali, da nič, kar je povedal sveti oče o vaši gorečnosti za dela krščanske ljubezni, ni bilo pretirano. Don Bologna mi je pogosto poročal o vašem nenehnem prizadevanju za ustanovo Sv. Leona in me prosi, da bi se mu zahvalil, kar želim storiti s tem pismom. Po vašem pismu, v katerem ste mi sporočili, da je na prodaj 2000 m² zemljišča ob naših delavnicah, sem začel moliti oziroma sem odredil, da naj naši dečki zjutraj in zvečer opravljajo posebne molitve pri oltarju Marije Pomočnice z namenom, da bi dobili potrebna sredstva. Bog nam jih bo gotovo pomagal kmalu najti, če je le vse, kakor upam, v večjo Božjo slavo. O gradnji bom pisal madame Prat, vendar tako, da je ne bom naravnost prosil za podporo.

Tej gospe sem pisal, kakor pišem sedaj vam, dragi gospod župnik, da bo sveti oče povzdignil salezijanske misijone v Patagoniji v apostolski vikariat. V ta namen pa so potrebne študije in dobro pripravljeni misijonarji, ki bi bili usposobljeni za misijonsko delo v tistih obširnih in divjih pokrajinah. Sam sveti oče je predlagal ustanovitvev – če bi bilo mogoče – zavoda z naslovom Semenišče za misijone v Patagoniji, če je mogoče ob oratoriju, ki bi nosil njegovo ime. Marseille je zelo katoliško mesto, velikodušno, središče in kot nalašč za povezovanje Evrope in Amerike. Pišite v mojem imenu tej Družbi, ki z zares krščansko gorečnostjo skrbi za vaše sirotišnice. Recite jim, da gre za veliko ustanovo, ki jo bom priporočil njihovi krščanski dobrodelnosti. Ko boste prejeli kak odgovor, mi sporočite.

Vi, dragi gospod župnik, govorite o tej zadevi z gospodom Rostandom, in če se on strinja, tudi z odborom družbe Beaujour ali tudi z našimi odbori. Potem mi sporočite, kaj ste opravili, da bom mogel poročati naprej svetemu očetu. Kakor vidite, so društvo Beaujour in naši odbori poklicani za velike stvari. Omnia possumus in eo, qui nos confortat [Vse zmoremo v njem, ki nam daje moč].

Dopis, ki sem ga pustil v rokah svetega očeta za nekatere duhovne darove za naše odbore, je sestavljen v smislu, kakor ste mi vi narekovali. Vendar je za to potreben čas. Kardinal Alimonda bo poslal listine in neko drugo uslugo, kakor hitro bodo podpisane.⁷

V Turin sem se vrnil neizmerno utrujen. Kadar koli sem prišel v kak salezijanski zavod, me je takoj obdala množica ljudi in mi ni dala počivati. Kljub vsemu temu sem doživel veliko spodbudnega. Med vsemi salezijanci vlada povezanost, ljubezen in natančno izpolnjevanje pravil in sveti oče, ki je o vsem dobro obveščen, mi je rekel, da je zares veličastno, kar so salezijanci adjuvante Deo [z Božjo pomočjo] mogli narediti. Med gojenci vlada pobožnost in letos bomo podvojili naše poklice.

Končno prosim, gospod župnik, da bi velezaslužnim sotrudnikom in sotrudnicam naših odborov sporočili, da bom 16. maja, na binkoštni praznik in drugi dan devetdnevnic k Mariji Pomočnici, opravil sveto mašo po njihovem namenu. Vsi naši dečki bodo opravili posebne molitve, darovali sveto obhajilo in jaz bom daroval sveto mašo z namenom, da bi Bog blagoslovil vse njihove družine.

Don Cagliero se veseli lepega daru velikodušne madame Jacques našim sestram. Pisal ji bom. Dodajmo stopničko in pojdimo korak za korakom v nebesa. Sedaj vas vsi člani naše hiše – don Rua, don Cagliero, don Durando itn. – vabimo, da bi prišli z nami obhajati praznik Marije Pomočnice. Nam boste storili to izredno uslugo? Razumem se, da lahko privedete s seboj vse, ki jih želite.

Končajmo. Gospod naj vas ohrani, vam vse poplača, sporočite vse gospodu Bologni, ki mu lahko pišem samo mimogrede. Molite zame, ki ostajam hvaležen in v ljubezni v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. maj 1880

⁷ Usluga, za katero je prosil, je verjetno odlikovanje za kanonika Guiola. Tajništvo (Državno tajništvo, msgr. Cretoni, 26. avgust 1880) je odgovorilo don Bosku v imenu svetega očeta *non expedire* [ni primerno].

Dva dni pozneje mu je Francija dala priložnost, da je mogel izraziti svoje občudovanje za katoličane te dežele. Dne 11. maja sta prišla v Oratorij opat Picard in vikont De Damas, ki sta vodilo romarje v Rim. Don Bosko je povabil oba gospoda k mizi, medtem ko so romarje pogostili na sedežu Katoliške mladine v Turinu. Takoj po skromnem kosilu jih je prišlo kakih sto z željo, da bi videli don Boska. Stopili so v obednico, kjer je on še govoril s svojimi gosti in z nekaterimi drugimi duhovniki. Nato so si ogledali hišo. Po blagoslovu so se vsi vrnili. Pod stebriščem so jih pričakali dijaki in zaigrala jim je godba na pihala.

Zapeli so še priložnostno himno in začeli govore. Najprej je govoril markiz Grassini, predsednik Katoliške mladine v Turinu, za njim pa je nastopil še don Bosko in govoril francosko. Navzoče so prosili, naj ne gledajo toliko na zunanjo obliko govora, ker govori v jeziku, ki ni njegov materni jezik, temveč na čustva, ki jih izreka; nato se je zahvalil romarjem za čast, ki so jim jo izkazali s tem, da so prišli v Oratorij. Obžaloval je, da jih ni mogel sprejeti v dvorani, okrašeni s preprogami, kakor bi si zaslužili. Govoril je o njihovem verskem zgledu in navezanosti na apostolski sedež in na papeža, ker so si naložili nevšečnosti tako dolgega potovanja prav zato, da bi mogli pokazati svoje spoštovanje in ljubezen svetemu očetu v Rimu. Zahvalil se je tudi za lep zgled, ki so ga dali Italijanom s tem, da se niso ozirali na ljudi. Ko je govoril o salezijanskih ustanovah v Franciji, jim je na kratko predstavil lik salezijanskega sotrudnika in jih povabil, da bi se vpisali v to cerkveno ustanovo. Ko se bodo vrnili domov, naj bi se spominjali salezijancev in Oratorija. Naj se spomnijo, da imajo tam svoje prijatelje, ki molijo zanje in so z njimi deležni istih verskih čustev in vere.⁸ Pater Picard se je zahvalil don Bosku, salezijancem in Zvezi katoliške mladine ter zapel slavo don Bosku in njegovim sinovom v Turinu. Zadnji je povzel besedo veliki katoličan inženir Buffa, tajnik Katoliške mladine, velik don Boskov prijatelj in človek, ki ga sedanji rod italijanskih katoličanov ne bi smel pozabiti.

Ko je končal, so člani Katoliške mladine razdelili v spomin fotografije cerkve Marije Pomočnice in don Boskovo sliko. Pater Picard pa je izročil don Bosku ti-soč svetinjic, ki jih je blagoslovil Leon XIII., in prosil, da bi jih razdelil med fante v Oratoriju. Preden so odšli, so se romarji stisnili okoli don Boska, da bi z njim govorili in prejeli njegov blagoslov. Nekaj gospa, ki so imele to priložnost, je jokalo od veselja.

Povabilo, da bi se vpisali med salezijanske sotrudnike, ni bilo zaman. Medtem ko so glasbeniki in pevci končevali svoje glasbene vložke, so se romarji vpisovali med salezijanske sotrudnike. Skoraj tekmovali so med seboj, kdo bo prišel prej. Božji služabnik je pregledal spisek imen in nekaterim poslal diplo-mo salezijanskega sotrudnika.

⁸ Nekaj stavkov, ki jih je don Bosko spregovoril, je mogoče prebrati v *Bulletin Salésien*, junij 1880. Dodatek, št. 57.

Marseillčani, ki so bili priče njegovih čudežnih del, mu niso dali miru s svojimi pismi. On pa jim je kar naprej odgovarjal in jim priporočal potrebe tamkajšnje hiše. V pismu ravnatelju je izpovedal tudi žalost svojega srca.

Dragi moj don Bologna!

Prilagam ti pismo za naslovljenca in drugo za madame Jacques, ki ga daj v lepo ovojnico, napiši naslov in ga izroči njej v roke.

Še naprej odgovarjam na pisma, ki jih prejemam iz Marseilla: prosim jih, da naj priskočijo na pomoč ubogim dečkom v Zavetišču sv. Leona. Ne vem, kakšni so učinki. Nekaj pride tudi v Turin.

Brogly bi rad prišel v Turin. Če boš prišel, ga vzemi za spremljevalca na praznik Marije Pomočnice, seveda če ni kake ovire.

Pisal sem našemu gospodu župniku in ga povabil na naš praznik. Še ti ga prosi. Cela hiša ga pričakuje, imamo si veliko povedati.

Prisrčno pozdravi vse naše sobrate in gojence. Bog naj vas vse blagoslovi in molite zame, ki ostajam vaš J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. maj 1880

P. S.: Pišem pismo don Pirru in ga karam, ker je izdal samega sebe, družbo in Cerkev. Vabim ga, da bi odprl oči nad prepadom itn. Govoril bo s teboj.

Mračne besede na račun klerika Broglyja in duhovnika don Pirra je mogoče razumeti iz tega, kar bomo povedali v dvajsetem poglavju. Sedaj je čas, da vidimo dobrega očeta sredi njegovih sinov v njegovem dragem Oratoriju.

19. POGLAVJE

BLAŽENI V ORATORIJU OD MAJA DO DECEMBRA 1880

V TEM POGLAVJU BOMO ZBRALI praznike, konference, pomembne dogodke, sanje, pisma in drugo, kar bi se sicer bolj težko skladalo s kakim določenim naslovom, zato bomo to skušali nanizati v prijetno branje.

NA PRAZNIK MARIJE POMOČNICE

Tri značilnosti so iz leta v leto dajale vedno večji razmah in poudarek prazniku Marije Pomočnice: vedno večje množice vernikov, ki jih je privlačilo svetišče, vedno številnejša duhovna in časna uslišanja tistih, ki so se zatekali k don Boskovi Mariji, in vedno večja gneča ljudi, ki so hoteli prejeti od don Boska blagoslov Marije Pomočnice. O velikem številu častilcev Marije Pomočnice je pisal *Bollettino* za mesec junij: »Odkar je bila posvečena cerkev Marije Pomočnice, ni videla nikdar pod svojimi mogočnimi oboki take brezštevilne množice vernikov.« V zakristiji so zapisali na stotine milosti. Sam *Vestnik* jih je navedel enajst zaporedoma, »majhen delček vsega«, o čemer so tiste dni poročali iz raznih krajev Italije in Francije. Tako očitna dobrota Božje matere je sama po sebi obračala oči vernikov na njenega zvestega služabnika, ki je moral prebiti dolge ure v predzakristiji, da je zadostil želje tolikerih, ki so hoteli prejeti njegov blagoslov.

V času devetdnevnice je blaženi imel dve konferenci; eno za sotrudnike in drugo za sotrudnice, obe v cerkvi sv. Frančiška Saleškega. Prva je bila 20. maja popoldne. Don Bosko je v svojem govoru razložil razliko med operatorjem-izvajalcem in kooperatorjem ali sotrudnikom. Izvajalec vodi delo kakega podjetja, sotrudnik pa sodeluje pod vodstvom voditelja. Naj vodja še toliko dela in se trudi na vse načine, doseže le malo, če nima sotrudnikov, ki pomagajo pri delu. Kdor na primer vodi praznični oratorij nekaj sto dečkov, je njihov vodja ali izvajalec. Toda kaj bi mogel narediti sam brez pomočnikov, pa naj bi bil še tako pameten in poln gorečnosti? Pokvaril bi si zdravje, ne da bi kaj dosegel v

cerkvi in zunaj nje. To se pa ne zgodi, če so mu v pomoč drugi, ki mu po svojih sposobnostih pomagajo poučevati katekizem, vodijo svete obrede, poučujejo petje, nadzirajo zabavo, pripravljajo igre, urejajo telovadne vaje in podobno. Na tak način delo, ki bi od vsega začetka lahko šlo vedno slabše, napreduje, se krepi, rodi obilne sadove. Dogaja se kakor pri stroju, kjer vsa kolesa sledijo delovanju glavnega kolesa, ki vleče naprej in opravi veliko dela. Tudi don Bosko ne bi mogel sam narediti ničesar, toda s sodelavci se je ustanova pomnožila in se še nadalje širi. Ni zaman Pij IX. blagoslovil in Leon XIII. znova potrdil Združenje salezijanskih sotrudnikov. Ko je to povedal, je povzel potek salezijanskih ustanov, ki so nastale v preteklem letu. Omenil je zavode za vzgojo mladine, cerkve kot obrambni zid proti protestantski propagandi, misijone med Indijanci v Patagoniji in širjenje že začelih ustanov. Konferenco za sotrudnice je pripravil 22. maja popoldne. Don Bosko je najprej izrazil veliko zadovoljstvo zaradi velikega števila navzočih in nato na kratko podal pregled dela v preteklem letu, ki ga je Bog blagoslovil tako na strani salezijancev kakor na strani hčera Marije Pomočnice v korist deklic, in v kratkem povzel zgodovino Družbe od začetka do najnovejših odprtih zavodov v Italiji, Franciji in divji Patagoniji.

Za praznik si je že izbral vodjo. To nam kaže listič, na katerem retorično pravi: »Duhovnik Janez Bosko prosi gospoda grofa Pamparata in njegovo velezaslužno gospo, da bi vzela pod svoje pokroviteljstvo presveto Devico Marijo in kot vodji 24. tega meseca pokroviteljstvo nad velikim praznikom v čast presvete Mariji Pomočnici.« Plemenita gospoda osebno ni sicer bila navzoča, kar tudi ni bilo potrebno, pač pa se je s svojimi darovi odgovorila na povabilo blaženega.

Nadvse spoštovana gospa grofica!

Želel sem osebno izpolniti svojo dolžnost, toda zaradi težav pri zapuščanju hiše bom začel to vsaj delno opravljati pisno.

Medtem sem prejel košaro s steklenicami, vaš ljubeznivi dar in dar vašega odličnega soproga gospoda grofa z dobrotljivim darom 200 lir od obeh. Obema se iz srca zahvaljujem in prosim Boga, da bi tako enemu kakor drugemu podaril dolga leta srečnega življenja, vaju ohranil pri trdnem zdravju in vaju potolažil z izpolnitvijo vsake svete in lepe želje. Naši dečki bodo v ta namen goreče molili.

V želji, da bi me počastila z osebnim obiskom, imam čast, da se v globoki hvaležnosti izrekam vašega, gospa grofica, in vašega, gospod grof, najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. maj 1880

Videli smo, da je povabil na praznik kanonika Guiola, ki je zares prišel, kakor beremo v zapisniku marsejskega odbora. Don Bosku je bilo tako sodelovanje uglednih sotrudnikov zelo všeč in jim je izkazoval velikodušno gostoljubje. Veliko mu je bilo do tega, da je dal to vedeti tudi odsotnim prijateljem in dobrotnikom, ki jih ni ali ne bi pozabil ob takih slovesnih priložnostih. Tako je storil

z grofom Eugeniem De Maistrom, ki tokrat ni mogel priti v Turin. Pisal mu je:

Predragi gospod grof Eugenio!

Letos nimamo sreče, da bi vas imeli med nami, toda jaz vas ne morem pozabiti. Vsak dan vas priporočam v naše skupne molitve. Toda v nedeljo, na predpraznik Marije Pomočnice, bomo opravili posebne pobožne vaje po vašem namenu. Jaz bom daroval sveto mašo, naši fantje bodo prejeli obhajilo po vašem namenu in bomo tako klicali blagoslov na vas in na vso vašo družino. Vem, da se gospa kneginja pripravlja na odhod za obisk.

Mnogi ji odsvetujejo, toda ona odločno vztraja. Dne 26. tega meseca, upam, bom prišel v Borgo, kjer bom dobil vsa podrobna poročila o vaši družini, za katero upam, da je pri dobrem zdravju.

Prejel sem novice o mami v pismu grofice Charles de Maistre. Pravi, da ji gre malo bolje v primerjavi s prejšnjimi dnevi, vendar je še vedno precej bolehnna. V naši hiši opravljamo zjutraj in zvečer molitve zanj.

Nebeški blagoslovi naj obilno pridejo na vas in na vso vašo družino in vi, dragi gospod Eugenio, molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. maj 1880

Med devetdnevnic so dajali vsak večer blagoslov z Najsvetejšim kanoniki in župniki iz mesta, na predvečer pa so to čast ohranili za msgr. Luigija Anglesia, naslednika blaženega Cottolenga. Za slovesno mašo 24. maja še na predvečer niso vedeli, ali bo mogel priti kak škof. Božja previdnost pa je uredila tako, da so ne samo eden, temveč celo trije sveti pastirji s svojo navzočnostjo povzdignili slovesnost. Don Bosko je že dalj časa želel povabiti za pridiganje tridnevnic in slovesen govor na praznik zgovornega dominikanca Lorenza Pampiria. Toda on je bil imenovan za škofa v Albi in je bil ves prevzet od misli, da bi čim prej prevzel svojo škofijo. Ker pa je bil zelo prijateljsko povezan z don Boskom, mu je skušal ustreči. Za darovanje maše skupnosti so povabili msgr. Giacoma Corna-Pellegrinija, naslovnega škofa Samarije in pomožnega škofa v Brescii, ki je prišel v Turin iz osebne pobožnosti. Končno so za pontifikat nepričakovano dobili Danieleja Combonija, naslovnega škofa iz Claudiopolisa, apostolskega vikarja Srednje Afrike. Veličastna pojava z dolgo brado, ki mu je padala globoko na prsi, doneč glas, ki se ga je slišalo vse do trga, globoka pobožnost, ki se je kazala v vsakem njegovem vzgibu, so vzbudili pozornost množice in dajali vtis velikega apostola.

Dejansko je bil eden največjih misijonarjev. Ko je prišel iz misijonskega zavoda v Veroni, je od 1859 opravil zelo pogumna potovanja po Nubiji. Potem ko je bil 1872 imenovan za provikarja in 1877 za vikarja Srednje Afrike, je zgradil cerkve, ustanovil šole za črnce v Kairu in Kartumu, ustanovil misijonske postaje v svojem vikariatu in si zadal nalogo, da bo spreobračal črnce s pomočjo črncev in se boril proti prodaji črncev. Od časa do časa se je vrnil v Italijo, da je

zbral potrebna sredstva za prerojenje Afrike. Vedno je potoval tudi v Pariz in spotoma v Turinu obiskal don Boska. Leta 1864 je celo stanoval v Oratoriju in navduševal fante s svojimi pripovedmi o črnkih. Umrli je v Kartumu 10. oktobra 1881. Imenovali so ga za velikega škofa črncev.

Dne 24. maja zvečer se je zadržal na večerji z don Boskom in je želel govoriti fantom po večernih molitvah. Rekel je, da je doživel pravi nebeški praznik, imenoval je svetišče Marije Pomočnice za eno najbolj slavnih v celi Italiji in izrazil trdno upanje, da mu bo don Bosko poslal v pomoč svoje salezijance. Ne vemo, ali je pred praznikom ali po njem obiskal zavod v Valsaliceju, kjer je podelil prvo obhajilo nekaterim gojencem. Pri odhodu je v spremstvu don Boska in obdan s konviktovcem začutil željo, da bi ga poslušali. Odprl je zapornice svoji zgovornosti in govoril celo uro, ki je minila kot bežen trenutek.

O prazniku je don Lazzaro zapisal tale dva stavka: »Prelep praznik, udeležba izredna. Ugledni in junaški turinski katoliški časopis, ki mu ni bilo dovoljeno pisati dobrega o našem očetu, je vendarle zapisal:¹ »To je bil zares prizor, vreden pobožnosti Turinčanov. Med tem brezštevilnim ljudstvom, ki se je gnetlo v velikem svetišču, ni bilo niti enega krika, nikakršne nespoštljivosti, temveč povsod sama zbranost in gorečnost, ki je človeka silila k joku. Obhajil, ki jih je bilo veliko že med devetdnevnicco, je bilo sedaj na tisoče.« Značilno za takratna svetišča je to, kar je dodal: »Zlasti z radostjo omenjamo mašo Benedetta Marcella, v kateri ne vemo, ali naj bolj občudujemo vzvišeno harmonijo, vredno veličastva svetih skrivnosti, ali umetnost, s katero so mladi glasbeniki izražali zamisli velikega skladatelja.« Končno je sklenil: »Zahvaljen bodi Bog, ki nam v tako težkih časih podeljuje milost, da smo lahko priče tako vzvišenim izrazom vere in pobožnosti. Dokler bo Marija Pomočnica dobrohotno razgrinjala svoj plašč v našo obrambo in dokler bo naše pobožno ljudstvo njej vdano, se nam ni treba bati, da bi zmagoval Satan.« Tako si laže razlagamo vzklík msgr. Combonija, ki mu je ušel med škofovsko mašo in so ga slišali strežniki. S svojega prestola je obrnil pogled na množico in dejal: *Digitus Dei est hic* [Božji prst je tukaj na delu].

Tukaj in tudi drugod smo navedli opažanje don Lazzera. Beremo jih lahko v nekaterih zvezkih, ki vsebujejo pravzaprav malo opomb, vendar nam dajo snov za premišljevanje. Vsaj devet desetih se nanaša na cerkev Marije Pomočnice. Če pomislimo, da je don Lazzaro vodil cel Oratorij, pomeni, da je pod don Boskom cela hiša dajala svoj delež za cerkev Marije Pomočnice.

Naj omenimo še neko posebnost. Na ta praznični dan se je don Boskova družina skoraj podvojila, ker so se mnogim gostom pridružili še gojenci iz bližnjih zavodov, ki jim je treba prišteti še veliko gojenk sester in gospodičen, za katere je bilo poskrbljeno po don Boskovi želji. Kako je bilo mogoče pripraviti

¹ *Unità Cattolica*, 30. maj 1880.

kosilo za toliko ljudi? Na to je mislila Marija Pomočnica tako, da je spodbudila svoje številne častilce. Ti so, kakor da bi slišali kak skriven ukaz, že začeli pošiljati tolikšne količine vina, mesa, sira, sadja in slaščic, da je zadostovalo za vse. Ne bom pretiraval, če tudi tukaj vidim, kako se izpolnjujejo Jezusove besede: *Iščite najprej Božje kraljestvo in njegovo slavo in vse drugo vam bo navrženo.*²

Menimo, da ne bomo prekoračili meje teh *Biografskih spominov* in se oddaljili od našega predmeta, če zberemo poročila iz nekega obširnega opisa, ki nam je ohranjen v našem arhivu³ in obravnava prav praznik leta 1880. Goreči salezijanski sotrudnik Benečan don Antonio Agnolutto, ki je želel biti navzoč pri tej veliki slovesnosti, je prišel v Oratorij zvečer 18. maja. Don Rua in drugi predstojniki so ga nadvse ljubeznivo sprejeli. Imel je priložnost, da je pozdravil don Boska, vendar ga je ta poklical šele 20. maja proti sedmi uri zvečer, da sta se pogovorila, kakor je bila skupna želja obeh. Pogovarjala sta se vse do osmih. Dobri duhovnik, ki mu je izročil tudi nekaj darov, je svoje vtise takole opisal: »Njegova dobrota mi je dala še preveč zaupanja in jezik mi je tekel brez vsakršne ovire, kot je to mogoče samo med najboljšimi prijatelji, in reči moram, da sem jaz govoril veliko več kot on, sveti mož. In medtem ko jaz nisem bil zadosti vljuđen, da mu ne bi segal v besedo, ko je govoril, on tega ni nikdar storil in je bil pripravljen umolkniti, če sem jaz povzel besedo. Bil je tako potrpečljiv, da je poslušal drugo za drugim priporočila raznih darovalcev in počakal, da bi še vse seštel, česar zaradi svoje malomarnosti nisem storil prej. Bil je celo tako pozoren, da mi je dal svinčnik in se umaknil in se delal, kot da ima opravek s čim drugim.« Izročil mu je tudi skupno pismo štirih klerikov iz semenišča v Portogruaru. Pogovor se je zavlekel vse do zvonca, ki je vabil k večerji. Po večerji mu je blaženi ljubeznivo dejal: »Če s tem ne bi oškodoval škofa, bi vam zaprl vrata, da ne bi mogli oditi iz Oratorija.«

»Nikakor se ne bi branil. Vendar čutim, da bi bil samo v napoto.«

»Bi mogoče želeli župnijo z deset tisoč dušami, ki bi jo dobili v Ameriki?«

»Sprejel bi jo, če bi bilo tako Bogu všeč. Toda vi bi morali veliko popravljati in dodajati.«

»Bi prevzeli tako s petnajst tisoč dušami?«

»Iz istih razlogov bi mi bilo nemogoče.«

S temi besedami sta se ločila in si želela lahko noč. Toda besede blaženega so se globoko vtisnile v dušo tega duhovnika. Začel je misliti, da je to Božja volja. Zato ni hotel oditi, dokler ni znova govoril z blaženim in ga prosil, naj mu razloži svoje besede. Dne 25. maja, na dan svojega odhoda, se je postavil na stražo pred svojo sobo, kjer je moral iti mimo don Bosko, ko je šel v zakristijo. Ko je ta prišel, je padel pred njim na kolena in ga prosil za blagoslov ter

² *Bollettino Salesiano*, junij 1880, str. 6.

³ Pismo don Antonia Agnolutta don Lemoyneu, Bagnarola (Videm), 10. marec 1891.

ga spremljal do zakristije. Tam se je opogumil in ga vprašal za svet. Blaženi je malo pomislil in potem dejal, da naj se vrne v škofijo; priporočil mu je, da naj bo dober salezijanec sotrudnik. Poleg tega mu je še obljubil, da mu bo pisal, kakor hitro bo mogel. Držal je obljubo in pismu priložil tudi listek za štiri semeniščnike, o katerih smo govorili zgoraj.

Dragi moj don Agnolutto!

Čeprav malo pozno pišem in tako izpolnjujem svojo obljubo. Prosim, da oddaste priloženo pisemce na naslovnike, vendar se nikamor ne mudi. Po pošti boste prejeli nekaj slik Marije Pomočnice za tiste štiri dobre klerike. Zagotovite jim, da jih imam zelo rad v J. K. Dragi moj don Agnolutto, zahvaljujem se vam za vse dobro, ki nam ga izkazujete kot salezijanski sotrudnik. Bog naj vam poplača, vas blagoslovi in ohrani še dolga leta. Vsakokrat, ko bo prišel kak salezijanski sotrudnik k vam, ga napotite v našo hišo, kjer se bo počutil kot doma. Vsak dan molim za vas in vi molite zame, da tako pomagamo rešiti veliko duš za Gospoda tukaj na zemlji in da se nekoč vsi skupaj združimo v večni slavi. Tako bodi. Bog naj blagoslovi vas in vse naše drage sotrudnike in molite zame, ki ostajam v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. junij 1880

P. S.: Vaša uglednost in imenovani kleriki naj mi oprostijo slabo pisavo.

Na predpraznik Marije Pomočnice je don Bosko dobil iz Rima zelo pomemben obisk. Na poti iz Rima, kamor je popeljal skupino romarjev, svojih sonarodnjakov, je prišel v Turin Madžar Antonio Lonkay, ugleden urednik katoliškega časopisa *Idok Tannuja* v Budimpešti, da bi videl don Boska, ki ga je že poznal iz splošnega slovesa. Proti večeru je šel v Oratorij, kjer ga je blaženi sprejel s svojo običajno naklonjenostjo in pri tem uporabljal latinski jezik, ki ga je ta tekoče govoril. Na koncu mu je izročil dar in se vpisal med salezijanske sotrudnike ter s svojo pobožnostjo naredil velik vtis na vse, ki so to videli.

NA DON BOSKOV GODOVNI DAN

Izraz ljubezni in spoštovanja, ki so ga don Bosku izkazovali vsako leto 24. junija, je zaradi sodelovanja visokih osebnosti in nekdanjih gojencev, zaradi množice darov, zaradi literarnih in glasbenih stvaritev in zaradi splošnega navdušenja postajal iz leta v leto slovesnejši. Na koncu prve akademije zvečer 23. junija se je don Bosko ganjen zahvalil. Primerjal se je s škržatom in dejal: »Jaz nisem drugega kot škržat, ki dela hrup in potem umre.« Naslednjega večera, na drugi akademiji, je primera o škržatu dala povod za duhovit govor, ki ga je prebral neki duhovnik, in za ljubezniv pogovor treh fantov, ki so v imenu svojih tovarišev povedali: »Don Bosko ni drugega kot škržat, ki na ves glas kriči, da bi mu pomagali rešiti njegovo dušo, in mi smo majhni škržatki, ki se želimo odzvati njegovim povabilom.« Na domiselnih transparentih, razsvetljenih v različ-

nih barvah, se je bleščalo osemintrideset krajev, kjer so bile glavne salezijanske hiše.

V veliki ovojnici smo dobili osemindvajset voščilnih pisem, ki so jih tega leta pisali fantje iz Oratorija don Bosku za njegov god. Večina izmed njih so postali salezijanci in nekateri še živijo. Iz vsakega pisma bomo povzeli glavno misel brez kakršnega koli reda in tako na še en način spoznali notranje življenje v Oratoriju v času don Boska.

Giuseppe Zaio se je priporočal don Bosku v molitev v zvezi s svojim poklicem. *Maggiorino Olivazzo* želi, da bi ga don Bosko imenoval za svojega sina. *Giuseppe Rossi* bi se rad udeležil duhovnih vaj v Lanzu, pa se boji, da mu njegovi starši tega ne bodo dovolili, zato prosi don Boska, da bi mu svetoval, kaj naj stori. Brata *Fracchia* prihajata k svojemu očetu, da mu povesta, da ga imata prav zares rada. *Ramiro Lombardi* bi rad postal misijonar. *Emauele Bauda* bi rad vedno bolj ustrezal don Boskovemu dobremu prizadevanju za njegovo osebo. *Albino Carmagnola* se priporoča don Boskovim molitvam, da bi ga Gospod naredil ponižnega in čistega in da bi bil oproščen vojaščine. *Giovanni Aceto*, po poklicu zidar, bi za vsako ceno postal misijonar. Postal je misijonar in nadvse goreč duhovnik. *Alberto Coatto* čuti, da hvaležnost za blagodati, ki mu jih je izkazal don Bosko, ne bo nikdar zamrla v njegovem srcu. *Francesco Guazzotti* je ves raznežen ob misli na blagodati, ki jih prejema od don Boska. *Giovanni Battista Fauda*, učenec četrtega razreda gimnazije v Lanzu, mu želi zaupati, da je trdno odločen postati salezijanski misijonar. *Orazio Carlando* nežno izraža svojo globoko hvaležnost. *Celestino Pirola* se predstavlja don Bosku kot revček, ki v želji, da bi pokazal svojo hvaležnost, ne zna storiti drugega kot moliti. *Attilio Renzoni* prosi don Boska za milost, da bi mogel vedno napredovati v kreposti. *Giacomo Agosta* izreka srčne čestitke svojemu predragemu očetu. *Lino Bongiovanni* si želi don Boskovega prijateljstva in ga prosi, da bi mu določil čas za splošno spoved. *Domenico Magistrini* priporoča don Bosku v molitev dve duši, ki že dolgo ne izpolnjujeta verskih dolžnosti. *Luigi Trezzi* se priporoča don Bosku v molitev, da bi mu Marija Pomočnica pomagala v njegovem poklicu. *Evasio Garrone*, ki se je vrnil iz vojaške službe, prosi don Boska, da bi ga kmalu preoblekel v klerika. *Tommaso dell'Antonio* priznava, da ni imel zadosti zaupanja v don Boska in da je bil to vzrok njegovih notranjih nemirov. *Francesco Ansaldi* prosi, da bi smel iti na duhovne vaje v Lanzo. *Luigi Crosazzo*, knjigovez, se priporoča don Bosku, da bi mu izprosil od Boga neko duhovno milost. *Edoardo Rosatto* ga spominja na uslugo, za katero ga je prosil malo prej. *Paolino Graziano* želi, da bi bil nekoč don Boskov sin. *Camillo Rappa*, tiskar stavec, obljublja, da bo spremenil način življenja. *Vittorio Mazzoni* prosi don Boska, da bi molil zanj, da bi ga Gospod vedno bolj utrjeval v poklicu. *Angelo Rossi* iz tretje gimnazije obljublja, da bo spremenil življenje in prosi za to pomoč. *Giuseppe Cazzaniga*, knjigovez, bi rad

vedno ostal pri don Bosku.⁴

Predstavnikom nekdanjih gojencev je don Bosko sporočil, da bo letos pripravil dva sprejema: enega 25. julija za državne uslužbence in enega naslednji četrtek za duhovnike. Na prvem praznovanju je bil navzoč tudi neki italijanski kapucin, ki je živel v Smirni. Dobri redovnik, ki ni doživel nikdar česa podobnega, je hotel svoja čustva takole izraziti: »Če iz sadov spoznavamo drevo, jaz iz vašega obnašanja, iz vaše hvaležnosti, iz vaših čustev in obljube zvestobe zavodu, iz katerega ste prišli, sklepam, da mora to drevo biti zares plemenito in vredno, da razprostre svoje veje čez vso zemljo.« Ko je na koncu povzel besedo don Bosko, je najprej izrazil zadovoljstvo, da je mogel spet videti toliko svojih nekdanjih sinov. Spomnil se je bornih začetkov Oratorija: bedna hiša, premajhna cerkev, tesno dvorišče, a kljub vsemu je iz tako skromnih začetkov zrastle vse, kar so mogli sedaj videti in česar ne vidijo, je zunaj Turina, zunaj Italije in zunaj Evrope. Nato je nadaljeval:⁵

»Zelo me veseli, ko slišim, da se lepo obnašate, živite kot dobri kristjani in pošteni državljani. Eden izmed vas je v svojem nagovoru omenil, da je tudi nekaj nehvaležnih, ki so slabo govorili o svojem vzgojnem zavodu in nam povzročili neprijetnosti. Vendar je pri tem treba pomisliti na dve stvari. Najprej to, da nehvaležneži ne spadajo k prvim fantom Oratorija in potem, da niso dokončali svoje vzgoje, ker so bili zaradi slabega vedenja odstranjeni iz hiše. Sicer pa se ne smemo čuditi, če se dobijo nehvaležneži: tudi med apostoli je bil eden, čeprav je bil tri leta deležen nauka učitelja vseh učiteljev, saj ga je vzgajal sam Božji Sin, ki je postal človek. Tistim izrekamo naše sožalje, ker so nesrečni. Maščevali se bomo tako, da bomo zanje molili, da se pred smrtjo spreobrnejo. Smo salezijanci in kot taki pozabimo vse, storili bomo vsem toliko dobrega, kot nam je mogoče, in nikomur ničesar hudega. Čeprav moramo biti dobri do vseh, pa vendar ne bomo z njimi navezovali prijateljstva in zaupljivosti, ker ne čutijo kakor mi. Tako bomo preprosti kot golobje in previdni kot kače ter se izogibali izdajalcev in izdaj.⁶

Vsem vam priporočam nekaj nadvse pomembnega, dragi moji sinovi: kjerkoli že boste, bodite vedno dobri kristjani in pošteni ljudje. Ljubite, spoštujte, živite po naši sveti veri, tisti veri, v kateri sem vas vzgajal in vas obvaroval pred nevarnostmi in pogubami sveta, tisti veri, ki vas tolaži v stiskah življenja in v bridkosti smrti in vam odpira vrata sreče brez kraja.

Mnogi izmed vas imate že družino. Dajte, prenašajte vzgojo, ki ste je bili deležni, svo-

⁴ Pet dni pozneje je don Bosko poslal svetemu očetu naslednji telegram: »Preblaženi oče! Na ta poglavarju apostolov posvečeni dan salezijanci ponižno kleče pred vašimi nogami izražajo čast in spoštovanje njegovemu nasledniku v osebi vaše svetosti in prosijo za apostolski blagoslov.« Državni tajnik kardinal Nina je odgovoril: »Sveti oče sprejema izraze spoštovanja salezijancev in jim z očetovsko naklonjenostjo pošilja zaželeni apostolski blagoslov.«

⁵ To je drugi don Boskov nagovor, ki ga je povzel don Bonetti in priobčil v *Bolletino Salesiano* meseca septembra.

⁶ Verjetno so nekdanji gojenci imeli v mislih nesrečnega urednika tednika *Cronaca dei Tribunali*.

jim dragim. Tako boste vi kakor veliko vaših tovarišev, ki so šli celo v daljno Ameriko iskat in reševat duše, širilo luč resnice in prave modrosti tam, kjer vlada tema zmote in pregrehe, in boste širili večjo Božjo slavo in se trudili za zveličanje duš ter manjšali zlo v družbi. Tako se boste pokazali dobri salezijanci, pravi sinovi don Boska, ki si prizadeva, da bi čim več ljudem pomagal v nebesa in preprečil, da bi kdo prišel v pekel. Naše veselo snidenje se je končalo. Vabim vas pa na drugo, ki ne bo imelo nikdar konca. V Božjem imenu in v imenu Marije Pomočnice vas vabim na nebeško gostijo ter prosim in rotim, da ne bi nihče manjkal.»

Na sestanku duhovnikov je bolj kot vsi drugi izrazil čustva navzočih don Felice Reviglio, župnik pri Sant'Agostinu. Na glavni steni obednice je visel napis VDANI IN HVALEŽNI SINOVI – ZBRANI IZ RAZNIH DEŽEL IN MEST – ZBRANI OKOLI VESELE MIZE – Z NAJBOLJŠIM IZMED VSEH OČETOV. Don Reviglio je navezujoč se na te besede dejal: »Da, zares smo hvaležni in nam je drago, da to izpovemo. Kako bi mogli pozabiti skrbi, ki nam jih je posvečal don Bosko v letih naše mladostne neizkušenosti in nestabilnosti? Spominjamo se tistih dobrohotnih besed in gorečih spodbud k dobremu, neizmerne potrpežljivosti, s katero je prenašal naše napake, nenehnega prizadevanja, da bi nas navedel k dobremu. Kdo ne bi čutil hvaležnosti v svojem srcu? Ne, med nami ni nehvaležnih in jih ne bo. To bomo dokazali tako, da se bomo vedno obnašali kot goreči duhovniki, kakršne želi don Bosko. To bomo pokazali tako, da bomo dali spoznati njegove ustanove, jih podpirali, jih širili med ljudstvom in jih branili, če bi iz nevednosti ali hudobije sprevrčali namene in dejstva mogoče tudi ugledne osebnosti.« Duhovniki so dobro razumeli, na kaj je namigoval. Bolj prisrčno ploskanje ne bi moglo skleniti tega govora. Don Bosko pa je mirno, kakor je bila njegova navada, povzel besedo, ki so jo v sveti tišini vsi verno poslušali:

Ne morete si predstavljati zadovoljstva, ki ga čutim, dragi sinovi, ko vas vidim zbrane okoli sebe. Niti nisem sposoben, da bi ga izrazil v polni meri (tukaj je don Bosku zmanjkalo besed; vsi so bili globoko ganjeni). Vedel sem, da vas imam rad, toda danes mi srce to posebno dokazuje. Jaz sem in bom ostal vedno vaš ljubeznivi oče. Moja želja je bila, da bi vas mogel bolj pogosto videti in z vami govoriti. Toda večina izmed vas prihaja poredko v Turin in jaz sem največkrat odsoten in tako se ne moremo srečati. Upam, da se bomo od sedaj naprej mogli srečevati in se pogovarjati vsaj enkrat na leto, ker želim, da bi obhajali ta praznik, dokler nas bo Bog ohranil pri življenju. Rad bi vam povedal veliko stvari. Najpomembnejša pa je ta, da si prizadevajte storiti čim več dobrega mladini v vaših župnijah, v vaših mestih, v vaših krajih, v vaših družinah. Don Bosko in njegovi salezijanci ne morejo biti povsod in ustanavljati oratorijev in šol v vseh krajih, kjer bi bilo to potrebno. Vi, predragi moji prijatelji, ki ste v tej hiši dobili svojo prvo vzgojo, kjer ste se napili duha sv. Frančiška Saleškega in ste se naučili pravil in del za vzgojo v nežnih letih, vi morate po svojih močeh nadomestiti to pomanjkanje, vi morate priskočiti na pomoč don Bosku, da boste bolj gotovo dosegli cilj, ki ste si ga postavili, se pravi napredek vere in korist naše družbe z vzgojo

mladine. Seveda ne smete zanemarjati odraslih. Veste pa tudi, da se ti večinoma ne odzivajo na naše prizadevanje. Zato se obrnimo na male, vodimo jih h katekizmu, vabimo jih k zakramentom, odvrnimo jih od nevarnosti, ohranimo jih in pripeljimo nazaj h kreposti. Če boste tako delali, boste videli, kako uspešen bo vaš apostolat, sodelovali boste pri vzgoji dobrih kristjanov, dobrih družin vernega ljudstva. Tako boste postavili jez sedanjemu in prihodnjemu brezboštvu in hudobiji.

Da boste pa imeli uspeh pri mladih, bodite do njih nadvse ljubeznivi, storite, da vas bodo vzljubili, da se vas ne bodo bali. Pokažite jim in prepričajte jih, da želite dobro njihovim dušam, potrpežljivo in dobrohotno popravljajte njihove napake. Zlasti se varujte, da bi jih preteпали. Storite vse, da bodo takoj, ko vas bodo zagledali, prišli k vam in ne bežali pred vami, kakor se to dogaja v mnogih krajih in v večini primerov imajo prav, ker se bojijo palice. Mogoče se vam bo zdelo, da je vaše prizadevanje zaman in da vsi vaši naporu ničemur ne služijo. Mogoče bo za trenutek res tako, vendar ne bo vedno in niti pri tistih, ki se vam zdijo najbolj nedostopni. Lepo vodilo, ki ste si ga opportune in importune [ugodno ali neugodno] prisvojili, ljubeznivo ravnanje, kakršnega ste bili deležni vi, bo ostal vtisnjen v srca in duše. Prišel bo čas, ko bo dobro seme začelo kaliti, pognalo cvetove in obrodilo sadove.

V potrditev tega naj vam povem, kaj sem doživel pred kakim tednom. Na začetku tega meseca so videli, kako se je okoli cerkve Marije Pomočnice in ob oratorijskem plotu sukal neki kapitan, ki se ni znašel v popolnoma spremenjeni okolici. Po neuspelem iskanju je vprašal enega izmed naših v hiši:

»Bi bili, prosim, tako dobri in mi povedali, kje je don Boskov Oratorij?«

»Tole je, gospod.«

»Je to mogoče? Tukaj je bila vendar nekoč njiva in na pol podrta hišica. Za cerkev je služila majna lopa, ki je od zunaj sploh nisi videl.«

»Dostikrat sem slišal pripovedovati, da je bilo tako, kakor pripovedujete vi, vendar jaz tega nisem videl. Lahko vam le zagotovim, da je to Oratorij sv. Frančiška Saleškega ali – kakor pravite vi – don Boskov Oratorij. Če vaša uglednost želi vstopiti, kar vstopite.«

Kapitan je vstopil, si vse pozorno ogledal in potem začuden vprašal: »In kje stanuje don Bosko?«

»Tamle spodaj.«

»Bi lahko z njim govoril?«

»Menim, da je to mogoče.«

»Predstavili so mu ga. Ko ga je zagledal, je vzkliknil: »Don Bosko! Se me še spominjate?«

»Ne spominjam se, da bi vas kdaj videl.«

»Pa vendar ste me videli, z menoj govorili in ste imeli z menoj večkrat opraviti. Ali se ne spominjate več nekega ... ? V letih 1847, 1848 in 1849 sem vam delal velike sitnosti in zaradi mene ste morali tolikokrat vzklikniti tišina. V cerkvi pri katekizmu sem moral biti z vami, da ne bi motil sošolcev, in le redkokdaj sem šel k spovedi.«

»Zdaj se spominjam. Spominjam se tudi, da ste, ko je zazvonil zvonec, vstopili v cerkev skozi ena vrata in šli ven skozi druga in tako prisilili don Boska, da je tekel za vami.«

»Da, to sem jaz.«

Ko mu je potem omenil poglobitve dogodke tridesetih let, ki so potekla od tedaj, je dejal: »Toda jaz nisem nikdar pozabil don Boska in njegovega Oratorija, in ko sem pred dnevi prišel v Turin, sem začutil potrebo, da vas obiščem. Sedaj bi se rad spovedal.« Rade volje sem mu ustregel. Preden se je poslovil, sem ga vprašal: »Zakaj ste se hoteli spovedati?« Veste, kaj mi je odvrnil? Poslušajte: »Ko sem zagledal don Boska, sem se spomnil vsega njegovega prizadevanja, da bi me pritegnil k dobremu; spomnil sem se besed, ki mi jih je povedal na uho, njegove želje, njegovih povabil, da bi šel k spovedi. Ti spomini so bili vzrok, da sem se želel spovedati.«

Dragi sinovi, če kak vojak, ki se je gotovo znašel v številnih nevarnostih, ki je slišal toliko slabih pogovorov, ohrani spomin na osnovne verske resnice, ki se jih je naučil v mladih letih, in se mu ponudi priložnost za spoved in se tudi spove, zakaj bi potem izgubljali pogum, če pri delu za mladino ne naletimo takoj na odgovor? Sejmo, potem pa kot kmet potrpežljivo čakajmo na čas žetve. Toda ponavljam vam: nikdar ne pozabite na ljubeznivo ravnanje. Pridobivajte si naklonjenost mladih z ljubeznijo. Vedno se spominjajte načela sv. Frančiška Saleškega: Na kapljico medu se ujame več muh kot na sod kisa.

Don Boskov govor se ni končal tu, vendar nimamo več besedila. Nikakor ne moremo zamolčati, kako je na nedeljo Presvete Trojice leta 1891 na šaljiv način napovedal petdesetletnico svoje prve maše. »Res je,« je dejal, »da bom v teh enajstih letih imel zadosti časa, da vas bom vse povabil. Vendar vas že danes vabim na kosilo ob tisti priložnosti in želim, da ne bi nobeden manjkal.« Teolog Reviglio, župnik pri Sant'Agostinu, bo diakon; don Vaschetti, dekan v Volpianu, subdiakon: teolog Ascario Savio, rektor Zavetišča in ceremoniar. Drugo bomo določili takrat. Če bo pa tisti, ki drži v roki ključje življenja in smrti, odločil drugače, potem poskrbimo, dragi sinovi, da se bomo gotovo dobili v nebesih na slovesnostih, ki jim ne bo nikdar kraja.

DVA ATENTATA

Don Boskova zmagoslavja so motila sanje sovražnikov Cerkve in Boga, tako da so se odločili za skrajna sredstva in so pripravljali uboj. Bralci že vedo, kolikokrat je bilo ogroženo don Boskovo življenje zaradi podlih napadov. Toda potem ko so njegova dela budila toliko občudovanja in dobrohotno naklonjenost vsega civilnega sveta, bi mislili, da se sovražniki ne bodo zatekali k tako divjim barbarskim dejanjem. Kljub vsemu sta si v letu Gospodovem 1880 v kratkem času sledila – verjetno med seboj povezana – dva poskusa uboja našega dobrega očeta.

Prvi poskus je izvedel zadnji teden junija nekdanji gojenec Oratorija Alessandro Dasso, ki je živel od svojega posla v Turinu. Prišel je v vratarnico in rekel, da bi rad govoril z blaženim. Ker je dobro poznal zavod, je sam šel v sobo,

kamor so mu dali vstopiti. Zmedeno je gledal in zdelo se je, da ima v mislih vse kaj drugega kot to, kar naj bi storil.

Don Bosko ga je kot po navadi ljubeznivo sprejel. Ker pa je fant molčal in se ga je polaščal vedno večji nemir, ga je Božji služabnik vprašal: »Kaj želiš od mene? Govori. Saj veš, da te ima don Bosko rad.« Oni se mu je vrgel k nogam, bruhnil v jok in mu med solzami pripovedoval svojo žalostno zgodbo. Vpisal se je med prostozidarje. Sekta je obsodila don Boska na smrt. Izžrebali so enajst imen, enajst ljudi, ki naj bi izvedlo smrtno obsodbo. »Mene je zadelo prvega, prav mene! Zato sem prišel: Nikdar ne bom storil česa podobnega. Vem, da si bom nakopal maščevanje drugih. To da sem izdal skrivnost, pomeni mojo smrt. Zgubljen sem, dobro vem! A da bi jaz ubil don Boska? Nikdar!« Po teh besedah je potegnil skrito orožje in ga vrgel na tla.

Don Bosko ga je dvignil, ga skušal pomiriti, ga pregovoriti, pa je bilo vse zaman. Revež je kot puščica zapustil sobo; kakor da bi ga nevidna sila gnala v prepad. Blaženi je takoj pisal pismo njegovemu očetu, precej umirjenemu možu, in ga nujno povabil v Oratorij, kjer mu je zaupal vso stvar. Toda njegov sin, gnan od obupa, se je 23. junija vrgel v Pad. Mitničarska straža ga je rešila in ga izročila dvema policistoma, ki sta ga odvedla domov. Dva dni pozneje je oče pisal don Bosku in ga, potem ko mu je opisal, kar se je zgodilo, prosil za pomoč. »Velečastiti oče, zaščitnik in rešitelj teh, ki so zablodili, vaši neizmerni ljubezni priporočam svojega sina.« Don Bosko je večkrat obiskal tega nesrečnega očeta, s katerim sta se dogovorila, kako bi sina spet spravila na pravo pot, obenem pa ga obvarovala maščevanja sokrivcev. Potem ko mu je velikodušno priskočil na pomoč, mu je omogočil pobeg v tujino in mu poiskal varno skrivališče, kjer je živel nepoznan do konca svojih dni.

Drugi atentat se je v veliko bolj tragični obliki zgodil naslednjega decembra. Mlad gospod, star petindvajset let, je obiskal don Boska, ki ga je vljudno povabil, da je sedel k njemu na divan. Imel je obraz, ki je od vsega začetka budil malo zaupanja. V očeh mu je bliskalo nekaj hudobnega, kar je don Bosku svetovalo budnost in opazovanje njegovih gibov. Mladeniča je mučila nervoznost, ki je ni mogel obvladovati. Sede je govoril in skakal z enega pogovora na drugega, enkrat je bil ves iz sebe od zgovornosti, potem pa je spet mahal z rokami, tako da mu je padel na tla revolver s šestimi naboji. Don Bosko je, ne da bi se gospod zavedel, položil roko na orožje in ga počasi počasi vtaknil v žep. Oni pa je v svojem brezzveznem govorjenju začel izzivati, kakor bi hotel zanetiti prepir. Kar nenadoma je začel z očmi bliskati okoli sebe in grebsti z desnico po žepu; iskal je in iskal, se čudil, skočil pokonci, gledal sem in tja in se ni mogel pomiriti. Medtem je vstal tudi don Bosko in ga mirno vprašal: »Kaj iščete, dragi gospod?«

»Imel sem neko stvar tukaj v žepu, Toda kdo ve, kako ... Kam je vendar izginila?«

»Verjetno ste mislili, da jo imate, pa ste se zmotili ...«

»Ne, nikakor ne!« je oni kričal, tekal po sobi sem in tja in se zaletel tudi v sosednjo sobo.

Don Bosko se mu je hipoma približal, prijel z levico za kljuko vrat, kot bi jih hotel odpreti, naperil orožje proti njemu in mirno dejal: »To je stvar, ki jo iščete, kaj ne?« Ko je hudodelec to videl, je ostrmel. Nato je hotel priti do svojega orožja, toda don Bosko je ukazovalno rekel: »Konec komedije! Izginite od tod in Bog naj vam bo usmiljen!« Medtem je odprl vrata in tistim, ki so bili v predsobi, naročil, naj ga pospremi do vrat. Morilec se je obotavljal, toda don Bosko je dejal: »Izginite od tod in se ne prikažite več sem.« Končno je odšel. Dva od hišnega osebja, ki sta razumela, za kaj gre, sta ga pospremila na cesto, kjer ga je ob kočiji čakala skupina nepridipravov in se potihoma pogovarjala. Ko so uvideli, da se je udarec ponesrečil, so nekateri skočili v vozilo, drugi pa so urnih nog ubrali vsak na svojo stran. Naš prijateljček pa se je ves pobit napotil po Via Cottolengo.

Ko je don Bosko tako srečno preprečil atentat, je dal poklicati teologa Margottija in se z njim pogovarjal, ali naj ta dogodek prijavi ali ne. Po tehtnem preudarku sta se odločila da ne. Pri pogovoru je bil navzoč tudi don Cagliero.

HIŠA NELVA

Don Bosko je pridobival vedno več zemljišča, da bi razširil meje, ki naj bi obdajale področje njegovega oratorija. Hiša, ki stoji danes nasproti gledališču in nosi na pročelju marmornat kip Doli Pavia, je v tistih časih stala tam sama in je bila last gospoda Giovannija Batista Nelve. Skupaj z dolgim pasom zemljišča, ki je meril 2.015 kvadratnih metrov, je segalo vse do Via Cottolengo.⁷ Ko je blaženi zvedel, da sta hiša in zemljišče na prodaj, se je odločil, da ju bo kupil. Toda težave z obeh strani so preprečile zaželeni nakup. Don Bosko je dal vsa pooblastila don Rui, ki je sklenil pogodbo 17. avgusta 1880, malo preden je šel v Marseille na duhovne vaje. Podpisali so pogodbo za 13.500 lir s pogojem zamenjave. Don Bosko je odstopil Nelvi za 12.000 lir zemljišče na vogalu Via Cottolengo in Via Allione, sedanja Via Salerno. Dolga leta je bilo to zemljišče dvorišče prazničnega oratorija.

DRUGI GENERALNI KAPITELJ

Drugemu generalnemu kapitlju, ki je bil sklican prav leta 1880, ne moremo posvetiti toliko strani, kakor smo to storili za prvega, ker do sedaj še nismo mogli odpreti zapisnikov, ker niso bili formalno urejeni ali pa so se porazgubili.

⁷ Prim. GIRAUDI, *L'Oratorio di Don Bosco*, tabela VIII, C.

Od tistih, ki so se kapitlja udeležili, je živ samo don Angelo Maria Rocca, takrat ravnatelj hiše v Spezii. Iz njegovih obledelih spominov moremo sklepati, da so opravili stvari bolj po domače.

Kapitularji so se kakor prvič zbrali meseca septembra v Lanzu. Don Bosku se v nasprotju s prvim kapitljem temeljita priprava ni zdela pomembna. Temu je treba dodati še dejstvo, da je bilo veliko zelo mladih ravnateljev in delegatov, ki niso bili, kot prav don Rocca, sposobni kaj dosti prispevati k razpravam. Starejši sobratje pa so bili zelo utrujeni in so potrebovali počitek. Med obravnavanimi temami tudi ni bilo takih, ki bi mogle vzbuditi posebno zanimanje in bi zahtevale poglobljen študij. Končalo se je s sklepom, da naj se vse prepusti vrhovnemu kapitlju.

O tem kapitlju so nam ostali trije dokumenti. Najprej okrožnica za sklic, v kateri je omenjeno, da se je razen vrhovnemu predstojniku iztekel čas vsem članom vrhovnega kapitlja in bo zato treba voliti novega.⁸ Sledila je okrožnica v latinskem jeziku za vse ravnatelje in druge predstojnike hiš, datirana na prvi dan devetdnevnice Marije Brezmadežne.⁹ Treba bi bilo ne malo časa, da bi uresničili, uredili in natisnili vse sklepe, zato je don Bosko takoj navedel osem točk, ki jih je priporočil v posebno obravnavo in izvajanje: 1. Ponovno prebrati odloke prvega generalnega kapitlja, zlasti točke, ki se tičejo moralnosti in ekonomije. 2. Zahtevati, da se opravljajo mesečni obračuni in mesečna vaja za srečno smrt. 3. Ne hoditi v kopališče, razen če tako predpiše zdravnik. 4. Pokoravati se predstojnikom in ne zapuščati hiše brez resnega razloga, ne imeti denarja pri sebi in ne delati izdatkov brez potrebe in brez odobritve predstojnika. 5. Preprečiti za vsako ceno leglo vsega zla, to je počitnice na domu ali pri prijateljih. 6. Zglednost življenja in beg pred vsem, kar bi moglo imeti tudi samo videz pohujšanja. 7. Potrpežljivost, ljubezen in ljubeznivost v dejanjih in besedah. 8. V mesecu februarju in marcu naj vsi pišejo vrhovnemu predstojniku in mu poročajo o svojem zdravju in poklicu. Ravnatelji naj na svojih konferencah sobratom govorijo o teh temah, ki se tičejo tako bistvenih točk salezijanskega življenja.

Toda najpomembnejša listina so *Deliberazioni* [Odredbe], izdane dve leti pozneje.¹⁰ Iz primerjave in pregleda povzemamo, da drugi generalni kapitelj ni bil nič drugega kot obnova in dopolnilo prvega. Spremenili so le nekatere točke, kakor je narekovala izkušnja, in dopolnili tiste, ki so jih prej opustili. Štiri začasne vrstice iz leta 1877, ki so govorile o Študiju pri salezijancih, sta nadomestili

⁸ Izvirnik je napisal don Rua, podpisal pa don Bosko, ki je lastnoročno dodal naslednjo pripombo: »P. S.: Iz Kataloga za leto 1880 boš spoznal, kdo so sedanji člani vrhovnega kapitlja in kdo so sobratje z zaobljubami, ki bi mogli biti izvoljeni.« Okrožnica ravnateljem.

⁹ Dodatek, št. 58.

¹⁰ *Deliberazioni del secondo Capitolo Generale della Pia Società Salesiana tenuto in Lanzo Torinese nel settembre 1880* [Odločitve drugega generalnega kapitlja salezijanske družbe, ki se je potekal v Lanzo Torinese septembra 1880]. Torino, Sal, Tisk., 1882.

dve obilni poglavji z naslovom *Cerkveni študij* ter *Filozofski in leposlovni študij*. Prejšnjim popravljenim in razširjenim pravilnikom za inšpektorja, ravnatelja, generalni kapitelj in vodstvo sester so dodali dva, katerih snov so obravnavali že na kapitlju 1877. To sta pravilnik za izvolitev članov vrhovnega kapitlja in poglavje o službah vsakega izmed njih. Tako si torej razložimo, zakaj drugi generalni kapitelj pred drugimi kapitlji in pred člani Družbe ni bil tako pomemben kakor prvi.

Ko je don Bosko predstavil sobratom Odredbe, je pisal: »Razvoj naše družbe v Evropi in Ameriki je jasno znamenje, da nas Bog posebej blagoslavlja. Zato naj se vsak salezijanec potruди, da bo čim bolj vreden Gospodove milosti z duhom pobožne molitve, s pokorščino in žrtvijo. To bomo dosegli z natančnim izpolnjevanjem konstitucij in teh Odredb.« Zgoraj je prav tako povedal, da je od izpolnjevanja pravil in kapiteljskih odredb v veliki meri odvisen razvoj naše Družbe in duhovni napredek njenih članov.

20. POGLAVJE

DVE OVADBI, PREISKAVA, NESPORAZUM IN ZNAČILNE SANJE

PONOVNO MORAMO ZAČETI ŽALOSTNO PRIPOVED o novih nevšečnostih, ki jih je blaženi moral pretrpeti v svoji čisti gorečnosti za slavo Božjo, korist Cerkev in zveličanje duš. Začeli bomo s pripovedjo o zadnjem delu spora, ki je nastal zaradi objave milosti, ki so jih verniki pripisovali priprošnji Marije Pomočnice.¹ Kmalu po lepem prazniku 1880 je msgr. Gastaldi zatožil don Boska in salezijance pri papežu, češ da so dali brez njegovega dovoljenja natisniti čudeže preblazene Device Marije. Najbolje je, da preberemo celoten dokument.²

Preblaženi oče!

Mlada družba salezijancev je l. 1868 odprla v Turinu cerkev z imenom Marija Pomočnica. Nekaj let pozneje je ista družba izdala knjigo, polno čudovitih milosti in čudežev, ki naj bi se zgodili v tisti cerkvi po priprošnji Marije Pomočnice, ki jo tam častijo. Knjigo so prinesli v mojo škofijsko pisarno in jo zaupali duhovniku, da jo je pregledal. Napisal je svoj visto [pregledal], na osnovi katerega so knjigo objavili, ne da bi to jaz ali moj generalni vikar ali kateri uradnik škofijske pisarne podpisal. Knjiga je izšla z napisom: Knjigo odobril nadškof. Zato sem bil prisiljen, da sem v nekem časopisu objavil, da preprosti visto kakega nadškofijskega pregledovalca še ni razlog, da bi knjigo odobril tudi nadškof.

Kmalu so salezijanci pripravili novo izdajo iste knjige in dodali nove čudeže. Knjigo je pregledala nadškofijska pisarna v Genovi in dala svoj visto; knjiga je izšla v tiskarni, ki jo imajo salezijanci v Sampierdareni, in so jo razširili po vsej turinski škofiji.

Letos (1880) je bila natisnjena v Turinu in izdana, kot da bi izšla v Sampierdareni, z visto nadškofijske pisarne v Genovi od istih salezijancev knjiga z naslovom ...³ polna

¹ Prim. MB XI, str. 449–454 [BiS XI, str. 282–285].

² Objavljamo po lastnoročnem besedilu nadškofa, ki je last že večkrat omenjenega teologa Franchettija v Turinu. Po tem izvirniku je monsinjorjev tajnik napravil prepis, ki je šel v Rim. V kurzivi napisane besede so v izvirniku podčrtane.

³ Ni naslova v izvirniku. Vendar domnevamo, da gre za »Mesto zatočišča«, ki ga je napisal don Lemoyne maja 1880 kot 330. zvezek *Katoliškega branja*.

čudežnih uslišanj, ki so se zgodila v teh zadnjih letih po priprošnji Marije Pomočnice, ki jo častijo v zgoraj omenjeni cerkvi.

Tridentinski cerkveni zbor na XXV, Decreto de Invocai. Et Venerat. etc. dice: Statuit S. Synodus ... ullo in loco, vel ecclesia quomodolibet exempta, nulla admittenda esse nova miracula, nisi recognoscente et approbante Episcopo [25. zasedanju v Odloku o prošnjah in češčenju pravi: Sveti zbor določa, da nikjer, tudi v kateri koli izvzeti cerkvi, ne smejo biti dopuščeni novi čudeži brez predhodnega pregleda in odobritve škofa]. Ferraris pa pod geslom Miraculum [Čudež] dokazuje, da ima škof pravico, da zakrije podobe in zapre cerkve tudi redovnikom, dokler ne preverijo čudežev, ki naj bi se bili zgodili v moči tiste slike ali v takih cerkvah.

Zatem sem pisno povabil vrhovnega predstojnika salezijancev v Turinu, naj prinese v mojo škofijsko pisarno pričevanja in dokaze, ki potrjujejo čudeže, ki so se zgodili v osmih letih in ki bi se, če bi bili resnični, dogajali pred mojimi očmi. Tu pa se objavljajo brez vsakršne preveritve, brez kakršnega koli dovoljenja, brez odobritve krajevnega škofa in rekli bi celo v nasprotju s predpisi, ki so bili objavljeni v Liturgičnem koledarju 1878.

Res je, da nosijo te knjige izjavo Urbana VIII., ki pravi, da tem pripovedim o čudežnih dogodkih ne gre pripisovati drugega kot samo človeško verodostojnost. Toda ali je to zadosti, da se izpolni predpis Tridentinskega cerkvenega zbora? Meni se zdi, da ne. Tukaj se ne govori o čudežih iz starih časov, ki so se zgodili v daljnih krajih, temveč v današnjem času v tem našem nadškofijskem mestu, pred očmi turinskega nadškofa, ki mu je Tridentinski cerkveni zbor naročil, da mora vse najprej raziskati in potrditi, preden jih natisnejo v knjigi. Zato se zdi, da po naročilu Tridentinskega cerkvenega zbora teh dogodkov ne bi smeli objavljati, zlasti ne v škofiji, kjer se govori, da so se zgodili, brez predhodnega ugotavljanja in priznanja krajevnega škofa.

In za kakšno človeško pristojnost lahko gre tukaj? Za nobeno drugo kot za pričevanja, ki jih je preverila in presodila pristojna avtoriteta. In kdo naj preverja pričevanja, ali so vredna vere, in ugotovi, ali je dogodek, o katerem se govori, tudi zares čudežen ali ne? Tridentinski cerkveni zbor odreja, da mora biti to škof, kajti v stvareh, ki se tičejo čudežev, človeška avtoriteta nič ne pomeni.

Dodati je treba, da je Turin mesto z 240 tisoč prebivalci, z velikim številom profesorjev, doktorjev in univerzitetnih študentov ter s številnim in uglednim državnim uradništvom. Če se potem s tako lahkotnostjo objavljajo čudežni dogodki in ponujajo v verovanje toliko tisočem ljudi in ne brez jasnega videza obilnega zaslužka, potem cerkvena oblast ne more, da ne bi razmišljala o mnenju toliko ljudi, ki so v veliki meri nagnjeni k neveri in trdovratno zanikajo obstoj vsake nadnaravnosti in postavljajo v slabo luč čudeže Svetega pisma in cerkvene zgodovine. Pomisliti je treba, da je leta 1877 neko dekle, sprejeto v Cottolengovo Hišo Božje previdnosti, s svojimi izmišljotinami devet mesecev varalo veliko število Turinčanov in se delalo, da je hipnotizirano (sic).

Zato se mi zdi, da bi bilo treba salezijancem odslej strogo prepovedati objavo kakršnega koli čudeža, ki bi se zgodil v cerkvi Marije Pomočnice, brez predhodnega dovoljenja cerkvene oblasti. Prav tako jim je treba ukazati, da vzamejo iz obtoka vse knjige, ki so bile napisane o teh tako imenovanih čudežih.

Zdi se mi, da je moja stroga dolžnost, da sporočim te stvari vaši svetosti, da boste v svoji modrosti ukrepali tako, kot se Vam bo zdelo najbolj ustrezno.

Medtem ko prosim vašo svetost za apostolski blagoslov zame in za mojo škofijo itn.

Sveti oče je to pismo poslal kardinalu Bartoliniju, prefektu Kongregacije za obrede. Ta je prosila turinskega nadškofa za obtožene knjige in mu zagotovila, da jih bo dala natančno pregledati. Monsinjur je pošiljko knjig pospremil z dobro zabeljenim pismom.⁴ Preverjanje so uradno zaupali msgr. Lorenzu Salvatiju, promotorju vere. Brez dvoma, pravi ta, je dolžnost krajevnih škofov in ne koga drugega, da dajo kanonično sodbo o novih čudežih, ki jih Božja vse-mogočnost po priprošnji preblazene Device in svetnikov dela v Cerkvi. Vendar pa taka kanonična sodba ni vedno lahka niti primerna tako zaradi raziskovanja samega kakor tudi zaradi potrditve, ker čudežni dogodki, »kakor se zdi, da so to v Turinu«, pravi poročevalec, »kažejo prej znamenja milosti kot čudežev«. V takih primerih, meni, naj škofje v smislu odloka Svete inkvizicije z dne 23. maja 1668 sicer knjigo predhodno pregledajo in odobrijo, da bo zagledala luč sveta čista v cerkvenem nauku in brez vsakega čudaštva, smešnosti ali nasprotij proti splošnim pravilom zdrave kritike, vzdržujejo pa naj se sodbe in odobritve o resničnosti pripovedovanih čudežnih dogodkih in naj zato dovolijo natis na osnovi zadostnih razlogov človeške verodostojnosti, ki zadostuje za razloge človeške verjetnosti. Za to pa je zadosti izrecna izpoved pisatelja v smislu odlokov Urbana VIII. To pravilo je, kakor obširno navaja poročevalec, do pičice natanko navedla Sveta kongregacija za obrede v dveh novejših odlokih na zahtevo škofa v Santiagu v Čilu in Capui.⁵ Nato nadaljuje: »Tako delajo povsod in tudi tukaj v Rimu. V dobro upravljanih svetiščih zapisujejo vse milosti, včasih tudi take, ki imajo znamenja čudeža, o katerih verniki iz hvaležnosti in iz lastnega prepričanja trdijo, da so jih prejeli od nebeške Kraljice, in to dokazujejo tudi tako, da izpolnjujejo dane obljube. Ob svojem času se napravi izbor najbolj overovljenih poročil, ki jih objavljamo v spodbudnih knjigah, natisnjenih s pregledom pristojne cerkvene oblasti. Pri tem se držimo istih postopkov kot pri življenjepisih in pripovedi o čudežnih dogodkih iz življenja svetnikov, blaženih in Božjih služabnikov.«

Msgr. Salvati ni spregledal zlega namiga o gnusnem kupčevanju s svetimi rečmi. Zato je zmagoslavno zavrnil ta del nadškofovega pisma s temile bese-

⁴ Dodatek, št. 59. Imamo pismo, naslovljeno na njegovo eminenco. Napisal ga je tajnik. Nadškofov je samo datum na začetku in na koncu podpis. Vpisano je sig. B. Natali col N.° 2993.

⁵ Prvi je vpraševal, ali je prikazovanje presvete Device Petru Nolasku v Barceloni resnično in ali smejo objaviti knjige, ki poročajo o pristnosti čudeža. Odgovor se je glasil, da Sveta kongregacija takega čudeža ni nikdar odobrila niti zanikala, temveč samo dovolila kot dejstvo čiste človeške vere. Zato ni nikakršnega razloga, da ne bi dovolili, da se govori, piše in tiska po običajih objavljanja. Škof iz Capue je postavil podobno vprašanje o čudežih v Lurdu in v La Salette in dobil enak odgovor.

dami: »Darovi in denar kakor tudi dragoceni predmeti, ki se v obilici zbirajo v cerkvi blažene Device Pomočnice, nimajo na sebi nič gnusnega kupčevanja s svetimi stvarmi. Vse to so prostovoljni darovi, ki prihajajo iz globokega verskega čustva hvaležnosti in so potrdilo resničnosti o dobljenih uslišanjih. To so znamenja in potrdila, ki jih Božja dobrota v vseh časih in vedno naklanja vernikom v svojo večjo slavo in spodbudo svojega ljudstva. Zato v vseh svetiščih preblazene Device občudujemo darove in dragocena darila in druge dragocene predmete kakor tudi stare in nove podobe, ki predstavljajo čudežna ozdravljenja, in to tudi v najnovejših svetiščih, kot je Lurd, ki je nastal iz nepretrgane vrste čudežnih dogodkov in obilnih darov, ki so jih darovali obdarjeni verniki.«

Nato je promotor dal posebno priporočilo in dober predlog. Priporočal je večje dostojanstvo v slogu in večjo preudarnost v posameznostih. »Dobrim očetom salezijancem« je svetoval, naj za večji učinek dobrega pripravijo novo, popravljeno izdajo vsaj glavnih takih knjižic, opremljenih z *visto* krajevnega škofa. Štel je za spodrsrljaj, da so se obrnili na nekega tujega škofa za potrditev knjige o čudežih, ki so se zgodili v Turinu v cerkvi Marije Pomočnice. To odločitev so sporočili don Bosku.⁶

Don Bosko je dal vprašanje v pretres učenemu jezuitskemu kanonistu patru Rostagnu, ki je sestavil spomenico in dokazal štiri stvari: 1. Čudeži kanoniziranih svetnikov za natis ne potrebujejo strogega preverjanja ordinarija, temveč zadostuje preprost pregled, da v knjigi ni nič praznovernega in nasprotnega pobožnosti in verskim resnicam. 2. Po Avanzinijevem mnenju,⁷ ki je bilo natisnjeno v Rimu s potrdilom vodje svetih palač, ni obveznosti cerkvenega pregleda v naših krajih, kakor je to potrebno za Francijo in Belgijo. Predpis cerkvenega pregleda se ne izvaja niti v Turinu niti med duhovščino.⁸ 3. Salezijanci so imeli odobritev škofa, v katerega pravnomočnost spada tiskarna, in to zadostuje. Če bi se dokazalo, da so bile knjižice zares natisnjene v Turinu, se lahko odgovori, da je msgr. Gastaldi sam odobril knjige, ki so izšle v drugih škofijah in da ti pisci niso pod njegovo jurisdikcijo. 4. Nedopustna je nadškofova zahteva, da je treba strogo preveriti čudeže, ki se nanašajo na podobo, ki se časti v cerkvi njegove škofije, kot to zahteva Tridentinski koncil za druge primere.

Blaženi je poslal pojasnilo patra Rostagna v vednost kardinalu Bartoliniju in o zadevi istočasno obvestil msgr. Salvatija, ki ga je tudi povabil v Turin. Žal nam je, da nimamo prepisa tega pisma, ker so v njem navedeni ukrepi, s kate-

⁶ Dodatek, št. 60.

⁷ *Acta Sanctae Sedis*, odd. III, str. 116.

⁸ Pater Rostagno je navajal primer spoštovanega profesorja rosminijanca Corteja, ki je v obrambo svojega učenika filozofije dal natisniti celo vrsto člankov proti svojemu jezuitskemu kritiku in proti celi Jezusovi družbi in pri tem obilo uporabljal Pascalova *Lettere Provinciali* [Provincialna pisma] in njegovega razlagalca ter je nato zbral članke v knjigo, ne da bi prosil za odobritev cerkveno oblast v Turinu in ne da bi škofija zato sploh mignila.

rimi bi mogli preprečiti nesporazume, kot je to mogoče povzeti iz monsinjorjevega odgovora, iz katerega prinašamo tukaj nekaj odstavkov. Dne 26. avgusta je pisal: »Čutim dolžnost, da izrazim čustva spoštovanja, ki jih gojim do vaše spoštovane osebe, in hvaležnosti zaradi plemenitega načina, s katerim ste mi pisali, medtem ko jaz nisem storil drugega kot dolžnost svojega poklica. Kar se tiče spora, ponavljam, kar sem povedal po *hinc inde* [z obeh strani] in je razvidno iz dokumentov. Najpomembnejše se mi zdi tisto, kar govori o načinu, kako naj bi odpravili neprijetna nasprotovanja. Prav veseli me vaša ugotovitev, da vse skupaj nima nikakršne osnove. Ni prvič, da je hudič nagrmadil kup ovir proti Božjim delom, in to brez kakršne koli osnove. Ko smo odkrili prevaro, se je ognemo toliko lažje, in s previdnostjo, po kateri se tako zelo odlikujete, dosežemo zmago. Kar se tiče mojega prihoda v Turin, sprejemam s hvaležnostjo ljubeznivo ponudbo in jo bom ob ugodni priložnosti, ki se mi bo ponudila, tudi izkoristil. Tedaj mi bo v veliko zadovoljstvo in čast, da bom spoznal vašo uglednost tudi osebno.«

Kakšna usoda je doletela omenjene razlage, smo povedali v enajstem zvezku. Slaba stran ovadbe je bila v obtožbi, da so čudeži preproste milosti, ki so jih prejeli Marijini častilci. To dokazuje cela razprava in tudi dogodek 6. novembra. Tiskar Binelli je natisnil *Mistica Città* [Božje mistično mesto] Agrede in prvi zvezek podaril msgr. Gastaldiju. Ta si je zvezek ogledal, vendar mu ni bil všeč in je samo dejal, da ga on ne bi prepovedal. Nato je vprašal založnika, kako misli delo spraviti v prodajo.

»Upam,« je dejal, »da mi bodo dobri priskočili na pomoč. Potem pa bom lepo število knjig dal v prodajo Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.«

»Oratoriju sv. Frančiška Saleškega?« se je začudil monsinjor.

»Da. Don Boskovi knjigarni.«

»Ah, odlično! Čudeži, o katerih govori *Božje mistično mesto*, so zelo podobni don Boskovim čudežkom. Če jih Božja mati Marija dela, *bene quidem* [dobro], če pa ne, si jih on izmišlja in prodaja.«

Zbirke te vrste so objavljali vsako leto meseca maja pri *Katoliškem branju*, škofijska pisarna v Genovi pa je brez težave dajala svoje dovoljenje kot za knjige, ki so bile natisnjene v Sampierdareni. Poskrbeli pa so, da so se izogibali izrazov, ki bi napeljevali misel na čudeže namesto na preproste milosti.

V tem letu je bil don Bosko deležen tudi odvratne preiskave. Zjutraj 18. avgusta se je v tiskarni pojavil delegat s skupino stražnikov. Ukazali so, da naj vsak ostane na svojem mestu, ter vse strogo zastražili. Nato so začeli natančno preiskavo, ne da bi povedali razlog. Šele ko je delegat zaplenil krtačne odtise *Salezijanskega vestnika*, so si lahko razložili tako policijsko početje, čeprav niso mogli dognati pravega vzroka. Na časopisu je pisalo, da ga tiskajo v Sampierdareni, čeprav so ga dostikrat tiskali v Oratoriju. To je bil izgovor, da so se izognili

sporom s turinsko kurijo in se odtegnili pregledom, ki so povzročali zamude. Ko je funkcionar poklical svoje može in razglasil, da je pregled končan, so ga vprašali za pojasnilo. »Obrtna zavist!« je odvrnil s sarkastičnim nasmehom. Toda preden je odšel, so mu dali v podpis izjavo, v kateri je rečeno, da sta v tiskarni v Turinu in Sampierdareni eno samo podjetje.

Don Boska ni bilo v Oratoriju, ker je v Nizzi Monferrato vodil duhovne vaje za gospe in potem za hčere Marije Pomočnice. Ko so ga o tem obvestili, je sporočil don Rui svoje mnenje o celotni zadevi.

Predragi don Rua!

Ne morem si izmisliti razloga, zakaj je kvestura ukazala preiskavo. Vedno smo imeli tiskarno v Sampierdareni za podružnico tiskarne v Turinu. Tako dajemo delo našim dečkom. Obe tiskarni imata potrebna dovoljenja. Če je treba kaj urediti, naj nam povedo, da se bomo znali pravilno ravnati.

Da se bova pogovorila, odpotuj v nedeljo ob devetih dopoldne z vlakom v Turin-Bra-Nizza. Sem boš prispel nekako ob dveh in boš ob 18,30 lahko zopet odpotoval v Genova.⁹

Če pa misliš prenočiti tukaj, lahko prideš s katerim koli vlakom. Najprimernejši bi bil vlak ob enih popoldne za Asti-Castagnole. V Nizzi bi bil ob šestih. Poglej vozni red.

Na svidenje in Bog naj nas vse blagoslovi. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Moferrato, 21. avgust 1880

Po svoji vrnitvi v Turin je v želji, da ne bi sumničenja škodovala njegovemu Oratoriju, pisal naravnost kraljevemu prokuratorju in ga prosil, naj navede vzroke za to preiskavo.

Velespoštovani gospod kraljevski prokurator!

Dne 18. avgusta je v to zavetišče prišlo odposlanstvo s kvesture z ukazom za hišno preiskavo, da bi ugotovili, tako nam je bilo rečeno, ali se Salezijanski vestnik tiska v oratorijski tiskarni ali v Sampierdareni.

Ker se je to zgodilo v moji odsotnosti in vprašana oseba ni mogla dati ustreznega odgovora, vam želim s tem pismom na kratko obrazložiti celo zadevo.

Bollettino se je na začetku imenoval Bibliofilo. Dokler so ga tiskali v Turinu, je izpolnjeval vse zakonske predpise in so pošiljali dolžnostne izvode ustreznim oblastem, kakor je mogoče ugotoviti iz potrtil ugledne prokure, ki jo vaša uglednost modro vodi.

Meseca septembra 1877 je našim ubogim dečkom, zbranim v zavetišču v Sampierdareni, zmanjkalo dela. Iz Turina smo jim poslali tiskarski stroj in ustrezne potrebščine ter nekatere naše gojence, ki so bili sposobni voditi tiskanje, in začeli smo izdajati Bibliofilo ali Bollettino Salesiano.

⁹ Don Rua je moral iti v Marseille na duhovne vaje salezijancev.

Naj povemo, da za tovrsten časopis v Turinu ves čas niso zahtevali poslovodje, ker so ga šteli za katalog naših tiskarn in knjigarn, in šele septembra 1877 je kraljevi prokurator za mesto Genovo zahteval odgovornega poslovodjo. Predlagali smo gospoda Giuseppeja Ferrarija. Bil je sprejet in je še sedaj na tem mestu.

Od takrat (septembra 1877) so bile izpolnjene vse obveznosti, ki jih zahteva zakon o tisku, kakor je to mogoče preveriti iz potrdil tamkajšnje kraljeve prokure, ki jih je mogoče dobiti na vpogled. Bollettino se je vedno stavil in vezal v Turinu, ker je tam večje število gojencev in ga je zato tudi lažje odpravljati.

Tiskali smo v celoti ali deloma v Sampierdareni, včasih tudi v Turinu, kadar tam zaradi preobilice naročil tega niso mogli zadostiti ali zlahka opraviti.

Iz zgoraj navedenega je jasno videti, da sta tiskarna v Turinu in tiskarna v Sampierdareni isto podjetje, ker imata istega lastnika in je delo odvisno samo od njega ter je tiskarsko orodje v rokah iste osebe. Ubogi dečki, ki se učijo, delajo začasno v obeh ustanovah, pač glede na potrebe, kakor če bi bila samo ena tiskarna. Kakor tokrat sem si vedno strogo prizadeval, da bi izpolnjeval vse zakonske predpise, in si nisem nikakor mislil, da bi v takem poslovanju moglo biti kaj protizakonitega. Če bi bilo treba izpolniti kak predpis, prosim vašo uglednost, da bi mi to sporočili, da bi tako mogel nadaljevati vzgojo ubogih dečkov iz najnižjega družbenega sloja, katerih moralni in družbeni vzgoji sem posvetil svoje življenje. Prosim pa, da to napravite brez kakršnih koli nemirov in preplahov, kakor se to dogaja v podobnih preiskavah.

Če pa je bila imenovana preiskava opravljena zaradi kakega drugega prekrška zakona ali iz kakega političnega razloga, ponižno prosim, da bi meni v vednost in vednost drugih zavodov to čim prej sporočili, če ta moja zahteva ni v nesoglasju s tajnostjo, ki je v korist javne službe.

Vaša preudarna modrost bo znala oprostiti zaupljivost, s katero sem si dovolil pisati vam to pismo. Imam čast, da se imenujem vaše uglednosti najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. avgust 1880

Sčasoma smo od nekega Vallera, nekdanjega gojenca, zaposlenega na policijski postaji v Borgu Dora, zvedeli, da je do preiskave prišlo zaradi dveh anonimnih pisem, v katerih je bilo rečeno, da tiskarna v Oratoriju tiska podtalne spise. Končno pa je don Berto v opombi na koncu pisma zapisal, da je celo zadevo povzročil kanonik Colomiatti, fiskalni odvetnik škofijske pisarne. Kakor koli je oblast odgovorila na pismi, nam ni znano, ali je spletka prekoračila prag sodne palače.

Medtem ko je ta zadeva tekla svojo pot, sta za isto stvar stekla dva različna postopka: eden s strani kardinala protektorja in drugi s strani svete kongregacije za koncil. Vsebine pisma kardinala Nine ne poznamo natančno, za drugo pa imamo besedilo,¹⁰ v katerem med vrsticami beremo: »(Da bi don Bosku) to leto javno slovesno priznal svoje zaupanje, sem mu ponudil v dar eno svojo zasebno hišo z vrtom z edino zahtevo, da bi dva njegova redovnika zastonj poučevala

¹⁰ Pismo msgr. Gastaldija kardinalom Koncilske kongregacije, Turin, 5. december 1880.

uboge dečke iz tamkajšnje okolice in bi imel odprt praznični oratorij. Vendar nisem dobil nikakršnega odgovora.«

Šlo pa je za naslednjo zadevo, ki se je takole razvijala: Ker je msgr. Gastaldi želel, da bi v bližini cerkve presvetega Srca Jezusovega odprli brezplačno šolo za dečke, je v svojem pismu dne 22. marca, naslovljenem na don Cagliera, izjavil, da izroča njemu in po njem Družbi svoje poslopje in šest tisoč lir s pogojem, da bodo salezijanci za vedno odprli brezplačno deško osnovno šolo za revne otroke, ki bo delovala deset mesecev na leto, in praznični oratorij. V ta namen bi izdelali dve listini: notarsko in po zakonu določeno prodajno pogodbo med člani Družbe in monsinjorjem in drugo med monsinjorjem, don Ruom in don Caglierom, ki bi v imenu Družbe prevzeli imenovane obveznosti. Ob neizpolnjevanju pogodbe bi se lastnina vrnila začasno – *pro tempore* – turinskemu nadškofu. To pogodbo bi predložili Sveti kongregaciji za škofo in redovnike. Pismu je bil priložen tloris poslopja. Pričakoval je pritrdilni odgovor.

Monsinor je moral takoj pisati don Caglieru, ker je vedel, da je don Bosko v Rimu. Don Cagliero pa je zavlačeval odgovor, ker je čakal na don Boskovo vrnitev. Toda nadškof mu je 8. aprila spet pisal: »Prosim vas, da pridete *quam primum* [čim prej] na pogovor o stvari, o kateri sem vam pisal, ker želim, da pridemo čim prej do konca.« Don Cagliero se je predstavil njegovi ekscelenci. V zavodu so vedeli, da so isto ponujali že drugim redovnim ustanovam, pa niso hotele sprejeti. Ko so stvar dobro premislili, je tudi don Cagliero menil, da zaradi pomanjkanja osebja in sredstev tudi salezijanska družba ne bi mogla odpreti nove ustanove z vsemi obveznostmi in za samo tristo lir na leto, ko je bilo vendar na voljo šest tisoč lir. Zato je izrazil prepričanje, da je nemogoče prevzeti obveznosti v taki obliki. Nadškof sam je spoznal, da je prihodek tristo lir na leto nezadosten za tako ustanovo. Zato so se odločili, da bodo prekinili dogovore do odprtja nove cerkve in hiše sv. Janeza Evangelista nedaleč od tod, od koder bi lahko dopoldne in popoldne hodili učitelji poučevati v šolo.

Zdelo se je, da je vse mirno urejeno, ko je don Bosko 23. junija prejel od kardinala Nine naslednje pismo:

Veleugledni gospod!

Iz zanesljivega vira sem zvedel, da je pred nekaj meseci monsinor turinski nadškof ponudil družbi salezijancev zastoj lepo hišo z obširnimi zemljiščem v bližini cerkve Srca Jezusovega z namenom, da bi tam salezijanci odprli brezplačno osnovno šolo za revne dečke, ki je v tistem delu mesta zelo potrebna. Ponudil je še šest tisoč lir in bil pripravljen to vsoto tudi povišati, če bi bilo potrebno.

Kolikor mi je bilo sporočeno, je zgoraj imenovana družba to ponudbo sprejela zelo hladno, tako da je njegova ekscelenca nadškof pisno prosil, da bi prišli k njemu in se o zadevi pogovorili.

Toda namesto da bi šli vi osebno, ste poslali enega od članov vaše Družbe, da bi zvedeli, kaj želi imenovani prelat, ki še danes čaka na končni odgovor.

Ne morem vam zakrivati začudenja, ki mi ga je povzročilo to poročilo. Zdi se mi, da bi po težavah med vami in njegovo ekscelenco nadškofom vi morali storiti vse in odgovoriti na njegove dobrohotne ponudbe. Tako bi dokazali, da želite živeti v miru z imenovanim prelatom. Iz vsega lahko sklepam, da so vas težki razlogi pripeljali do takega zadržanja, in to v zadevi, ki bi mogla odpraviti trenja, zaradi katerih ste se vi sami tolikokrat pritoževali.

Vendar nočem opirati svoje sodbe edinole na poročilo, ki sem ga do sedaj prejel. Prosim vas, da mi sporočite kako pojasnilo v tej zadevi, medtem ko z izrazi visokega spoštovanja izjavljam, da sem vaši uglednosti najvdanejši in pripravljen na uslugo.

L. kardinal NINA

Rim, 23. junij 1880

Don Bosko je kardinalu takole odgovoril:

Visokospoštovana eminenca!

Zadeva, ki se tiče msgr. nadškofa v Turinu (pismo 23. junija), je bila obravnavana v moji odsotnosti. Zato sem hotel vse natančno izvedeti od tistega, ki me je zastopal. Ne morem skrivati žalosti, da so stvari predstavili čisto v napačni luči.

Na isti način so suspendirali duhovnika Giuseppeja Lazzeri, ravnatelja te matrne hiše, ne da bi pri tem upoštevali kakršne koli kanonske predpise. Prav tako je duhovnik Giovanni Bonetti že eno leto in pol suspendiran od opravljanja svoje službe v Chieriju, in kljub temu da je Sveta koncilaska kongregacija zahtevala, da navede razloge za tako odločitev, ni nikdar odgovoril in suspenz ostaja v veljavi. Pismo s tem poročilom je doletela ista usoda suspenza: še danes mi s suspenzom pretita dve pismi, eno z dne 25. novembra 1877 in drugo z dne 1. decembra 1877.

Če pišem ali tiskam sam ali po drugih kar koli proti turinskemu nadškofu razen papežu, me doleti suspenz. Msgr. nadškof pa lahko piše, kar koli hoče proti ubogim salezijancem tudi svetim rimskim kongregacijam, ne da bi smel jaz reči samo besedico v svojo obrambo.

Kljub temu je tristo salezijancev, ki uspešno delajo v turinski škofiji, ne da bi kdaj prosili za priznanje ali za honorarje. Nihče se do sedaj ni mogel pritožiti zoper njihovo delovanje.

Monsinorja turinskega nadškofa nikdar nisem prosil za drugo kot to, da bi, če mi ima kaj povedati, povedal osebno in ne tako, da vse piše Svetemu sedežu. Pa vse zaman.

Od tod prihajajo težave in zapleti, ki jih imamo s Sveto kongregacijo za škofo in redovnike, da bi postavili Salezijansko družbo v normalen položaj, kot ga imajo druge ustanove, ki jih je dokončno potrdil Sveti sedež.

S tem nikakor nočem delati težav; časi so preveč težki. Zato bomo povečali našo dobro voljo in delali še bolj za večjo Božjo slavo in nič več.

Salezijanci se pridružujejo skupni zahvali vaši eminenци za dobrohotno podporo, ki nam jo nudi. Boga prosimo, da bi vas ohranil pri trdnem zdravju, in medtem ko vas

prosimo za vaš blagoslov, se v globoki hvaležnosti izrekam vaše vzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 10. julij 1880

Temu dopisu je don Bosko priložil pismo don Cagliera, v katerem je točno opisan postopek, ki ga je vodil on sam¹¹ in sklenil z naslednjimi besedami: »Jaz, gospod don Bosko in gospod don Rua in vsi, ki so poznali načrt msgr. nadškofa, sploh nismo mogli slutiti notranje resnosti te ponudbe in še manj neprijetnih posledic, ki bi iz te ponudbe prišle v našo škodo. In to še zlasti po odločni odpovedi drugih redovnih družb, medtem ko smo mi prosili samo za odlog.«

Presenečenje pa se niso končalo tukaj. Prepričan, da so točne razlage vse uredile, blaženi ni več mislil na to. Toda 26. avgusta je od kardinala Nine prejel pismo z naslednjim uvodom: »Pričakoval sem odgovor na svoje pismo z dne 23. junija z željo, da bi popolnoma zadostil resnosti zadeve, in prepričan, da bo mogoče zadevo urediti brez nepotrebnega trenja.«

To pomeni, da dvojce pisem z dne 10. julija ni prišlo v kardinalove roke. Zato so bila ponovno poslana 3. septembra in izročena v roke kardinalu samemu. Od tedaj se Rim ni več vračal k tej zadevi, čeprav je turinski nadškof, kakor smo rekli na začetku, menil, da bi mogel decembra obnoviti obtožbo.

Leta 1880 je spet prišlo do nekega nesporazuma. Sam na sebi je bil malo pomemben, vendar se nam zdi, da ga ne smemo pustiti ob strani, ne da bi ga omenili. V isti podobi nimajo vsi odtenki istega učinka, četudi so za končni učinek vsi nujno potrebni.

Dne 12. oktobra je njegova ekscelenca na pastoralnem obisku v občini Volpiano na skrajnem koncu škofije prišel brez napovedi v bližnjo salezijansko hišo v San Benignu. Napotil se je v delavnice, kjer ni mogel pričakovati, da bi ubogi fantje rokodelci s smolnatimi rokami in v umazanih oblekah prihiteli k njemu in mu poljubljali prstan. Kljub temu je deset dni pozneje pisal don Bosku in se zahvalil za prijazen sprejem s strani predstojnikov, obžaloval pa je sprejem v treh delavnicah pri fantih in zlasti še klerikih, ki so ob njegovem prihodu naglo izginili z dvorišča.¹²

Odgovoril mu je don Barberis, tako kakor smo nakazali. Kleriki pa so se umaknili zato, ker so bili zaposleni s fizičnim delom in se niso mogli taki pojaviti pred kakim nadškofom.

Koliko nesporazumov v obdobju desetih let! Toda največji nesporazum je bila nadškofova fiksna ideja, da se don Bosko in salezijanci nalašč zoperstavljajo avtoriteti ordinarija. Prav to je nadškof povedal 18. oktobra v pismu msgr.

¹¹ Dodatek, št. 61.

¹² Dodatek, št. 62.

Belasiu, ki je, oprt na staro prijateljstvo, poskušal monsinjorja prepričati o don Boskovih najboljših namenih.¹³ Vse to je Bog dopustil v skritih namenih svoje neskončne modrosti, hkrati pa ni nehal hrabriti svojega služabnika z nadnaravnimi razsvetljenji.

Poleti 1880 je imel don Bosko sanje, v katerih so mu bili pod simboličnimi podobami napovedani prihodnji dogodki. Sanjal je v noči na deveti julij. Videl je skrivnosten dež, katerega pomen lahko osvetlijo opombe don Lemoyna: »Boj msgr. Gastaldija proti don Bosku je dosegel višek. Vprašanje o don Bonettiju je bilo v vrelišču. V Rimu so kovali z monsinjorjem načrte proti njemu. Zdelo se je, da so izginili vsi zemeljski upi. Obsodba v teh okoliščinah bi bila silno boleča.«

In sedaj don Boskove sanje. Zdelo se je, da je s člani svojega kapitlja v sosednji sobi, imenovani škofova soba, na posvetu. Medtem ko je govoril o naših zadevah, se je nebo stemnilo, nato je zavihrala nevihta z bliski in gromom. Bilo je strašno. Grom, veliko močnejši kot vsi prejšnji, je stresel hišo do temeljev. Don Bonetti je stopil na bližnji hodnik in čez nekaj trenutkov začel kričati: »Trnov dež!« Zares je padalo tako gosto trnje, kakor kaplje v silnem nalivu.

Zatem se je zaslišal še en prav tako silen grom kakor prejšnji, nato pa so se prikazali delčki jasnega neba. Tedaj je don Bonetti zaklical: »Ta je pa lepa. Dež samih gumbov!« Izpod neba je padlo toliko gumbov, da je bila površina zemlje takoj pokrita z debelo plastjo.

V tretje se je spet razlegel silen grom, nato so se prikazali delčki jasnega neba in celo nekaj sončnih žarkov. In don Bonetti je s hodnika zaklical: Dež cvetlic. Vse ozračje je bilo polno cvetlic vseh barv, oblik in vrst. V trenutku so pokrile tla, strehe in bližnje vrtove z vsemi odtenki barv.

Tedaj se je v četrto razlegel silen grom. Potem se je nebo razjasnilo in povsod je sijalo jasno sonce. Don Bonetti je klical: »Pridite in pogledjte, na tla dežujejo vrtnice!« Zares so izpod neba padale vrtnice najlepših vonjav. »Oh, vendar že!« je vzkliknil don Bonetti.

Don Bosko je naslednjega dne sklical vrhovni kapitelj in pripovedoval članom, kaj je videl. Po kratkem pregledu zaporednih obdobij sanj je bilo jasno razbrati naslednje oblike boja. Do tedaj je bilo trnje. Od tedaj pa so se začele stvari obračati na bolje. Dve sodbi iz Rima sta bili naklonjeni don Bosku. Leon XIII. je sam vzel zadevo v roke in postavil zahteve za spravo med msgr. Gastaldijem in don Boskom, čigar ponižnost je z občudovanjem napolnila rimske prelate. Kljub temu pa boja ni bilo konec. Ko je monsinjor l. 1883 zvedel, da se don Bosko odpravlja v Francijo, je pisal nadškofoma v Lyonu in Marseillu, naj mu ne bi dovolila pridigati. Njegova pisma so prišla po nepričakovani smrti msgr. Gastaldija. V Lyonu mu res niso dovolili javno govoriti, pariški nadškof pa ga je

¹³ Dodatek, št. 63.

povabil, da je govoril v eni glavnih cerkva in dejal, da ne bi upošteval nadškofovega priporočila, tudi če bi ta še živel. Prihod kardinala Alimonda v Turin je pomenil veliko olajšanje za Božjega služabnika. Na dan Marijinega oznanjenja je bil kardinal Ferreiri po težkem živčnem napadu pripravljen podeliti don Bosku privilegije, za katere je toliko let zaman prosil. Končno je 9. julija naslednje leto prišel v čisto posebnih okoliščinah v Oratorij toliko zaželeni dokument, kakor bomo videli. Od tega trenutka se je za blaženega začelo obdobje miru, ki je trajalo vse do konca njegovega življenja.

21. POGLAVJE

PRVA SALEZIJANSKA KONFERENCA V SAN BENIGNU CANAVESE IN V BORGU SAN MARTINO

MED TOLIKO NADLOGAMI IN TEŽAVAMI je don Bosko ne samo našel čas, temveč je, kar je še veliko težje, zbral toliko dobre volje, da se je predstavil svojim sotrudnikom, jim govoril o svojih ustanovah in jih prosil za pomoč. Tako je poleti 1880 šel v San Benigno Canavese in v Borgo San Martino in imel tam konferenco za salezijanske sotrudnike.¹

V San Benignu je govoril 4. junija. Podali bomo v glavnih obrisih njegov govor. Najprej je izrazil svoje zadovoljstvo, da je prvič med tamkajšnjimi sotrudniki, naštel duhovne darove, ki so jih deležni zato, ker so vpisani med člane Združenja, in pokazal, kako salezijanski sotrudnik, zvest svojim pravilom, lahko pobožno živi v svetu; da se Združenje salezijanskih sotrudnikov lahko imenuje tretji red, prilagojen potrebam časa. Danes kričijo na vse štiri vetrove: *delo, izobrazba, človečnost*. S pomočjo sotrudnikov in sotrudnic opravljajo salezijanci prav te tri naloge. V mestih odpirajo delavnice in na deželi poljedelske šole, da usposobijo mladino za delo; ustanavljajo moške in ženske zavode, dnevne, večerne in praznične šole in nedeljske oratorije z namenom, da oplemenitijo miselnost mladih in jih obogatijo s koristnim znanjem; tisočem in tisočem zapuščenih otrok in sirotam tudi med barbarskimi ljudstvi odpirajo zavode in jim prinašajo dobrine civilizacije. Sotrudniki z molitvami, moralno podporo in gmotno pomočjo pomenijo nešteto rok, ki sodelujejo z glavo in z drugimi udi salezijanske družbe za uresničevanje teh treh vrst dobrin. V drugih časih, ko je družba živela iz vere, je bilo zadosti, da so se združili v pobožnosti, danes pa je poleg molitve, ki je ne sme nikdar manjkati, treba delati, in to krepko delati, sicer smo v nevarnosti, da pademo.

Ko je potem navedel določene naloge, je omenil verski pouk mladine. Sot-

¹ Prim. *Bollettino Salesiano*, julij in avgust 1880.

rudnik ali sotrudnica lahko naredi veliko dobrega z miloščino in dobrimi nasveti, še več pa tako, da pomaga svojemu župniku in pošilja otroke h krščanskemu nauku. Katoliški katekizem v prazničnih oratorijih je edina rešilna deska za toliko uboge mladine sredi splošne pokvarjenosti družbe. Župniki in duhovniki tudi s svojo največjo gorečnostjo ne morejo biti povsod, zato zlasti v svoji katehetski službi potrebujejo pomočnike, ki vodijo v cerkev otroke in spodbujajo starše, da jih redno pošiljajo h katekizmu, da jih nadzorujejo med poukom in poučujejo krščanski nauk. »V ta namen vam bom povedal lep zgled. V nekem kraju s šest tisoč prebivalci je samo štirideset otrok hodilo h krščanskemu nauku. Potem pa jih je župnik s pomočjo salezijanskih sotrudnikov v kratkem zbral štiristo. Za veliko noč so jih pripravili na spoved in obhajilo sedemsto, od katerih jih je štiristo prejelo prvo sveto obhajilo.«²

Nato je naštel še druga dela krščanske ljubezni za sotrudnike; to so vzpostavljanje miru v družinah, iskanje sredstev za tiste, ki tega nimajo, in zlasti še, da je treba vse delati *z ljubeznivostjo, s krščansko ljubeznijo in modrostjo*, ki so tri značilne lastnosti salezijanskega sotrudnika. Dobrohotnosti navzočih je priporočil, kakor je naravno, novo zavetišče, ki so ga pravkar odprli v San Benignu.

O konferenci 1. julija v Borgu lahko postrežemo bralcem s skoraj dobesednim don Boskovim nagovorom. Konferenci je predsedoval msgr. Ferrè, škof iz Casaleja. Don Bosko je takole povzel besedo:

»Bil sem v Rimu, ko je nesmrtni papež Pij IX. srečnega spomina sprejel v javni avdienci zastopnika katoliškega tiska in imel govor, ki se ga spominjam skoraj dobesedno. Da bi spodbudil katoliške pisatelje k odločnemu boju proti sovražnikom Boga in Cerkve, je Pij IX. spodbudil navzoče, da bi bili tesno med seboj povezani, in navedel zgled iz španskih bikoborb. Ne da bi odobral take predstave, ki izvirajo iz časov arabske zasedbe, je sveti oče opisal, kako se bikoborci vedejo, da bi ugnali razjarjeno žival. Na velikem prostoru, ograjenem z visoko ograjo, je zbrano veliko ljudi, pred katere spustijo strašnega četveronožca. Bik, ki ga draži kričanje ljudstva in ga zasledujejo bikoborci, ves besen rjove, se zaletava proti enemu in proti drugemu, da bi ga s sklonjeno glavo nabodel na rogove. Bikoborec pa, ko je žival že čisto blizu njega, skoči vstran in ga s sabljo zabode v vrat ali gobec. Ranjena žival se zaleti proti drugemu, ki mu zada drugi vbodljaj. Bik zbesni, muka še huje, teka sem in tja, da bi uničil vse, kar sreča na poti. Toda povsod se mu spretno umikajo in ga istočasno skušajo zabosti na stran, v hrbet, v glavo, tako da po vseh teh poskusih žival končno pade na tla in pogine. – Medsebojno soglasje in povezanost, je omenil Pij IX., premaga, uniči besnost bika. Sovražnike Boga in Cerkve, proti katerim se moramo bojevati, imenuje Sveto pismo bika: tauri pingues obsederunt me [pitani biki so me obdajali], je tožil prerok,³ besni ljudje, divji kakor biki, so me napadali. Isto tožbo moramo ponavljati

² Za neki drug primer prim. Dodatek, št. 64.

³ Ps 22(21),13.

mi v današnjem času. Ali želimo pobiti te sovražnike in zmagati? Združimo se proti njim kot sklenjena bojna vrsta in skrbimo, da se ne bomo napadali med seboj, da ne bomo uporabljali peresa in našega glasu drug proti drugemu. – Če mogoče to niso iste besede, ki jih je izrekel veliki Pij IX., pa je to smisel njegovega govora.

Omenil sem vam, dragi sotrudniki in sotrudnice, te besede z namenom, da bi vam pokazal, kako zelo je potrebno, da se kristjani združimo v boju proti hudobiji, kajti vis unita fortior [združena moč je silnejša]. Vse od leta 1841, ko je ta ubogi duhovnik ob prazničnih dneh začel zbirati dečke, da bi jih s pošteno zabavo odtrgal od trgov in cest in jih poučil o naši sveti veri, je čutil potrebo po sotrudnikih in jih prosil, da bi mu pomagali. Vse od takrat se je veliko duhovnikov in laikov tega mesta in veliko gospa odzvalo povabilu, se mu pridružilo, da bi mu pomagali tako, da so vodili dečke, jih asistirali in katehizirali. Gospe in ženske redovne skupnosti so krpale perilo in obleko in skrbele za obleko najpotrebnejših in zapuščenih. Z Božjo pomočjo in s sodelovanjem teh dobrih oseb je potem ta duhovnik storil veliko dobrega, kot ste to mogli zvedeti iz Salezijanskega vestnika, zato tega sedaj ne bom ponavljal.

Ko smo videli, koliko dobrega so te osebe storile v korist uboge mladine, smo začeli premišljevat o ustanovitvi formalne družbe z naslovom Združenje salezijanskih sotrudnikov in jo dali potrditi namestniku Jezusa Kristusa na zemlji. Veliko škofov je združenje odobrilo v svojih škofijah in ga priporočilo Svetemu sedežu. Med tistimi, ki so ga najbolj podpirali, je bil, to mi je v veliko zadovoljstvo, tudi njegova ekselencija msgr. Pietro Maria Ferrè, naš velespoštovani nadpastir. Sveti oče Pij IX. dragega spomina je proučil načrt, ga potrdil in – da bi dal združenju večji razmah – odprl zaklade svetih odpustkov. Od leta potrditve 1876 je število salezijanskih sotrudnikov naraslo na trideset tisoč in se še množi iz leta v leto, vzporedno s tem, kako ga ljudje spoznavajo.»

Po tem nagovoru je podal kratek pregled salezijanskih ustanov, ki so zaživele z velikodušnostjo sotrudnikov in sotrudnic. To so stvari, ki jih že poznamo. Zatem je nakazal, kaj morata storiti pravi salezijanski sotrudnik in sotrudnica, da sta deležna posebnih milosti, ki jih je sveta Cerkev naklonila temu združenju.

Najprej je opozoril, da je za prejem odpustkov, ki jih je namestnik Jezusa Kristusa blagovolil nakloniti, treba izpolniti pogoje. Če je odpustek povezan z določeno molitvijo ali obiskom kake cerkve ali spovedjo in obhajilom, je treba to opraviti. To velja tako za salezijanske sotrudnike kakor za frančiškanske tretjerednike. Vendar pa ni zadosti le izpolniti omenjene obveznosti, temveč moraš biti tudi član Združenja salezijanskih sotrudnikov in se truditi za uresničenje njegovega cilja.

Kaj je potem treba narediti, da postanemo člani združenja? Najprej te mora predstojnik salezijanske družbe ali oseba, ki jo je on za to pooblastil, sprejeti v Združenje. Ne smeš pa biti izključen iz njega ali biti pred izključitvijo. Vpis je navadno povezan z izročitvijo diplome in prejemom pravilnika. Poleg tega je treba biti dejaven v delih krščanske ljubezni v duhu Združenja salezijanskih sotrudnikov.

Mogoče bo tukaj kdo vprašal: – Je treba opraviti vsa dela krščanske ljubezni, ki so navedena v pravilniku? – Ne, ni treba. Niti ni potrebno, da opravimo eno ali dve v

določenem času. Treba pa je opraviti kako izmed njih, kadar se ponudi priložnost. Namen Združenja salezijanskih sodelavcev je pomagati salezijanski družbi pri delu za zapuščeno mladino. Zato naj salezijanski sodelavci in sodelavke skrbijo, da bodo podpirali kako delo, ki vodi k temu cilju, ker sicer ne bi bil izpolnjen namen Cerkve, ki je to združenje potrdila in priporočila. Nekoč je bilo zadosti, da smo se združili v molitvi, toda danes, ko je na delu toliko sil, ki ogrožajo mladino obeh spolov, se je treba združiti za skupno delo. Rekel sem, da je za članstvo v združenju salezijanskih sodelavcev zadosti, da opravimo kako dejanje krščanske ljubezni, kadar se nam ponudi priložnost. To ni za nobenega kristjana težava. Koliko priložnosti imamo! Lahko damo kak dober nasvet kakemu dečku ali deklici, da ju usmerimo k dobremu in odvrnemo od slabega; lahko damo dober nasvet staršem, da bodo krščansko vzgajali svoje otroke, jih pošiljali v cerkev ali dali v šolo ali v uk ter pri tem izbrali dobre zavode, zgledne učitelje, poštene gospodarje in mojstre ter dobre učiteljice v šolah. Lahko pomagamo pri pouku katekizma v župniji; lahko podarimo, izposodimo ali širimo dobre knjige, katoliške časopise in odstranimo kakega slabega; lahko pomagamo pri opravljanju kakega dela, priskrbimo komu obleko, poiščemo delovno mesto, plačamo mesečnino za zavod za kakega dečka ali deklico, ki sta v tiski. Lahko privarčujemo kak izdatek in damo na stran vsoto denarja za miloščino, za dobro delo v večjo Božjo slavo, v korist Cerkve, za zveličanje duš. Lahko pa tudi samo drugim priporočimo, da bi to storili. Priložnosti, da storimo kaj dobrega in da preprečimo zlo, nam ne manjka. Naj nam ne bi manjkalo dobre volje, naj nam ne bi manjkalo poguma, naj nam ne manjka ljubezni do Boga in do bližnjega in ne da bi se kot očetje, kot matere, kot učitelji in učiteljice, kot duhovniki in laiki, bogati ali revni tega zavedali, bomo zares sodelavci in sodelavke in bomo preprečevali veliko hudega in storili veliko dobrega.

Mogoče mi bo kdo dejal: – Dokler gre za to, da delam dobro z besedo, sem rade volje pripravljen, toda z gmotnimi sredstvi ne morem pomagati, ker sem reven. – Kdor je reven, naj sodeluje s sredstvi revnega. Toda naj bo še tako reven, bo lahko sodelavec, če hoče, in vedno sposoben, da bo tudi gmotno sodeloval pri kakem dobrem delu. Tista uboga vdova, o kateri govori evangelij, je bila zelo revna in je imela samo majhno vsotico – dva novčiča, pa je kljub svojemu uboštvu hotela sodelovati z drugimi bogatimi darovalci pri okrasitvi templja in je bila zato posebej pohvaljena od Jezusa Kristusa. Sicer pa vam lahko povem, da je veliko takih, ki govorijo o svoji revščini, kadar je treba storiti kako dobro delo, obleči kako siroto ali priskočiti na pomoč revni družini, okrasiti cerkev; ko pa gre za to, da si priskrbijo kako razkošno oblačilo, ko gre za kako pojedino, za kako prireditve ali potovanje za zabavo, za ples, nastop v javnosti, oh, tedaj ni več nikakršne revščine! Če ni denarja, pa se delamo, kakor da bi ga imeli, in najdemo način, kako bi se pokazali: odevamo se v nepotreben blišč daleč čez naše resnične možnosti.

Imamo še druge, ki se vedno bojijo, da jim bo zmanjkalo zemlje pod nogami, in vidijo sedanost in prihodnost v najbolj temnih barvah. Ti sodijo v vrsto ljudi, ki po Odrešenikovih besedah nenehno trepetaje vprašujejo, kaj bomo jedli jutri, kaj bomo pili, s čim se bomo oblekli? [Quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo ope-

riemur?] *Tako grabijo skupaj, si spravljajo zaklade, varčujejo, potem pa pride smrt, ne da bi storili kaj dobrega, in zapuščajo svoje imetje drugim, ki se potem med seboj prepirajo, pravdajo in v kratkem vse porabijo za odvetnike in sodišča. Ne posnemajmo jih, dragi moji sotrudniki in sotrudnice. In da ne boste sledili takim zgledom, poslušajte dvoje pripomb.*

Danes ljudje vlagajo v banke, da dobivajo obresti. Toda vsaka banka, pa naj bo še tako dobra, je vedno izpostavljena nevarnosti, da propade. Koliko takih propadov je že bilo in koliko družin je bilo s tem pahnjenih v bedo. No, pa naj bo banka še tako zanesljiva, več kot pet ali šest odstotkov vam ne bo odštela. Toda jaz poznam neizčrpno banko, ki je docela varna in ne more propasti in daje obresti ne po pet, deset, trideset, petdeset odstotkov, temveč sto. Kdo je ta neuničljivi bankir? To je Bog, gospodar nebes in zemlje, ki je obljubil, da bo dajal nunc, v tem času, in tempore hoc sto za eno tistim, ki svoje imetje namenijo za njegovo večjo slavo v korist revežev. Kdor bo meni izročil svoje imetje, bo prejel stokratno na tem svetu, nam zagotavlja Jezus Kristus, in večno življenje na onem svetu.⁴ Prejel bo stoterno v blagoslovu, ki ga bo Bog dal njemu, njegovemu imetju, njegovim poslom, njegovemu trgovanju, stoterno v miru srca, v družinski slogi, v duhovnih milostih v življenju in smrti. In to še ni vse: Gospod hrani v drugem življenju neminljivo plačilo: et in saeculo futuro vitam aeternam. Oživimo našo vero, velezaslužni gospodje, in si prizadevajmo za tolikšne blagodati. Druga pripomba je taka. Mnogi mislijo, da je dajanje miloščine nasvet in ne zapoved. Če potem dobrin tega sveta ne izkoriščajo slabo, menijo, da je to zadosti za zveličanje. To je usodna zmota, ki onemogoča toliko dobrih del na svetu in vodi v večno pogubljenje toliko duš, kakor nam je to znano iz prilike o evangelijskem bogatinu. Gospod Jezus je dejal, da je veliko lažje priti kameli skozi šivankino uho kakor bogatinu, to je tistemu, ki je navezal svoje srce na zemeljske dobrine in ne skrbi za uboge, v nebesa. Ta se ne bo pregrešil, če že hočete, proti pravičnosti, gotovo pa se bo pregrešil proti krščanski ljubezni. Toda ali je kaka razlika, če gre kdo v pekel, ker se je pregrešil proti pravičnosti ali ker se je pregrešil proti ljubezni? Da dolžnost pomagati ubogim v njihovi stiski ni samo nasvet, temveč zapoved, se jasno vidi iz Svetega pisma. Bog stare zaveze je dejal, da ne bo nikdar manjkalo revežev in potrebnih. Idcirco ego praecipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno [Zato ti ukazujem, da odpreš roko revežu in potrebnemu].⁵ Ko Božji Odrešenik govori o miloščini, uporablja velelnik in pravi: Quod superest, date eleemosynam [Kar je odveč, dajte ubogim].⁶ Da o tem ne bi bilo nikakršnega dvoma, je povedal, da bo na poslednji sodbi poklical tiste, ki so opravljali dela usmiljenja, v večno kraljestvo, tiste, ki tega niso delali, pa v večno pogubljenje.⁷ Ob drugi priložnosti je dejal: »Ne tisti, ki govorijo Domine, Domine [Gospod, Gospod], bodo stopili v Božje kraljestvo, temveč tisti, ki bo izpolnjeval voljo

⁴ Mr 10,30.

⁵ 5 Mz 15,11.

⁶ Lk 11,41.

⁷ Mt 25, 34–46.

mojega Očeta, ki se ne zadovoljuje z besedami, temveč hoče dobra dela.»⁸ Zato piše sveti apostol Jakob, da niti vera ne služi za zveličanje, če je ne spremljajo dejanja, in da je vera brez del mrtva: *fides sine operibus mortua est.*⁹

Zadržal sem se malo dalj časa pri razmišljanju o tem predmetu, ne zato, ker bi mislil, da vam je to potrebno, temveč zato, da bi, če bi bilo treba, izbil iz glave drugih določene predsodke. Kar se tiče sotrudnikov in sotrudnic, vsak dan izkušam, da znajo dajati miloščino, in upam, da bodo tako nadaljevali in bodo zato pravi posnemovalci sv. Frančiška Saleškega, ki je postal vsem vse, da bi pridobil vse za Boga, in je pogosto ponavljal: Da mihi animas, cetera tolle [Dajte mi duš, drugo vzemite]. Slišali ste in vsak mesec berete, kam je šla vaša miloščina. Upanje, gotovost, da ste pomagali toliko ubogim dečkom, jih odtegnili nevarnostim tega sveta, jih vzgajali za Boga, za Cerkev, za nebesa, vam mora vlivati zadovoljstvo in vam olajšati še tako veliko žrtev. Opogumimo se in sledimo priporočilu Božjega Odrešenika. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipient vos in aeterna tabernacula [Delajte si prijatelje s svojim imetjem, da vas bodo potem, ko boste odšli iz tega življenja, sprejeli v večna bivališča].¹⁰ Vaši prijatelji bodo duše, ki ste jih rešili z vašim imetjem, naši prijatelji angeli varuhi teh duš, naši prijateljski svetniki, ki smo jim pridobili toliko tovarišev v nebesih, in kar je najpomembneje: naš prijatelj bo Jezus Kristus, ki nam zagotavlja, da smo storili njemu, kar smo storili kakemu izmed njegovih najmanjših učencev.¹¹

Don Bosko, ki je izkazoval in zabičeval svojim podložnim že tradicionalno spoštovanje do škofov v naših hišah, je, preden je stopil z odra, ponižno prosil msgr. Ferrèja, da bi blagovolil reči spodbudno besedo vsem zbranim. Škof, ki je imel velik dar govora, je obširno govoril o potrebah v družbi in o nalogi, ki jo je Božja previdnost izročila don Boskovim sinovom. Končno je priporočil salezijsko družbo v dobrohotno naklonjenost vseh, ki so ga poslušali. Tisti večer so konviktovcu uprizorili latinsko komedijo *Phasmatonices*, o čemer smo govorili v dvanajstem zvezku. Isto komedijo so igrali tudi že prej v zavodu za plemenitaše v Valsaliceju. Leta 1882 so jo igrali v Randazzu, v prvem salezijanskem zavodu na Siciliji. Izročilo latinskih iger je trajalo v salezijanskih domovih vse do nekaj let po don Boskovi smrti.

⁸ Mt 7,21.

⁹ Jak 2,20.

¹⁰ Lk 16,9.

¹¹ Mt 25,40.

22. POGLAVJE

DRAGOCENI DOKUMENTI DUHOVNEGA ŽIVLJENJA

ČISTOST, UBOŠTVO IN DOBRO OPRAVLJENA spoved so tri stvari, o katerih je don Bosko pogosto rad govoril za svoje sinove in svojim sinovom. Iz leta 1880 imamo dva dogodka, tri primere, eno opozorilo in ene sanje, ki se sučejo okoli te trojne teme.

Naš msgr. Costamagna je prejel od zainteresirane osebe popolno dovoljenje, da lahko poroča prvemu zgodovinarju našega blaženega vse, kar bomo povedali, vendar s pogojem, da ne imenujemo njegovega imena.¹ Neki fant iz Oratorija je imel nesrečo, da je zlasti med počitnicami padal v grehe proti angelski čednosti. Tako se je jeseni 1880 vrnil v Oratorij z dušo, obteženo z grehi. Takoj je prišel k don Bosku, da bi se spovedal, ta pa je storil nekaj, česar ne vemo, da bi kdaj storil s kom drugim. Ko je slišal njegovo izpoved, je močno pritisknil dečkovo glavo na svoje lice in mu rekel: »Hočem, da teh grehov ne delaš vse svoje življenje.« Lahko rečeno, da se je v tistem trenutku ljubezen do čistosti iz duše spovednika prelila v dušo malega grešnika in jo popolnoma prešinila. Postal je redovnik in 1899 bil pripravljen pod prisego pred Bogom pričati o učinku, ki ga je to dejanje, ki ga msgr. Costamagna imenuje »izredno ljubkovanje, nekaj izrednega pri don Bosku«, povzročilo v njem. Učinek je bil v tem, da je čutil, da se je iz njegovega srca izruvala korenina slabih nagnjenj. Vrnil se je na počitnice in šel k vojakom in bil tako v enem in drugem obdobju izpostavljen nevarnosti, da bi razžalil Boga, a ni nikdar več padal v stare pregrehe.

Don Bosko je bil silno občutljiv glede salezijanskega uboštva in se je z vso silo boril ne samo proti vsakemu prekršku, temveč tudi proti vsemu, kar bi moglo ogrozati popolno izpolnjevanje te kreposti. V San Benignu je neki predstojnik drugo zimo hotel, da bi vsi kleriki dobili nove plašče in da bi na okna v sobah predstojnikov obesili zavese. Prefekt don Nai, ki zaradi zahtev tega

¹ Pismo don Lemoynu, Santiago de Chile, 22. februar 1899.

sobrata in zaradi težav z denarjem ni vedel, kaj naj stori, je o tem govoril z don Boskom, ko je prišel na obisk. Božjega služabnika je to močno užalostilo in mu je odgovoril: »Danes zvečer bom imel konferenco za osebje.« Ko so se sobratje zbrali v knjižnici, je zelo ostro govoril o uboštvu v obleki in opremi sob. Imenovani predstojnik je v izrečenih besedah čutil preveč strogosti, zato je na koncu, ko je don Bosko povabil navzoče, da bi povedali svoje mnenje, menil, da je treba razlikovati med uboštvom in dostojanstvom. Na to je blaženi ljubeznivo, pa odločno odvrnil: »Dostojanstvo redovnika je uboštvo.«

Na konferenci je bil navzoč tudi klerik Filip Rinaldi, ki je decembra 1930 za vajo za srečno smrt sobratom omenil ta dogodek. Rekel je, da je takrat mislil sam pri sebi, da niti uboštvo kapucinov in beraških redov ni večje od uboštvu, ki ga je zahteval don Bosko. Isti don Rinaldi je povedal, da je don Bosko govoril tako prav v času, ko je za tiskarsko šolo pripravljaj obsežne in veličastne dvorane, kot jih ni bilo nikjer drugje v Turinu v tovrstnih ustanovah, in je gradil čudovito lep zavod ob cerkvi sv. Janeza Evangelista. To sovpadanje je don Rinaldiju navdihnilo razlikovanje, ki ga je treba upoštevati. »Nikdar ne smemo zamenjati notranjega osebnega uboštvu vsakega salezijanca s potrebami salezijanskih ustanov na zunaj, ki zahtevajo od don Boska, da je vedno na čelu napredka, kot pravi bodoči Pij XI.

* * *

Pri pripuščanju v noviciat in k zaobljubam je don Bosko na neki seji vrhovnega sveta rešil tri pomembne primere. Neki fant je prišel in prosil za sprejem v noviciat. Revež je imel celo vrsto slabosti vse do duhovnih vaj, vendar se je sedaj trdno odločil za poboljšanje. »Pripustite ga k preizkušnji,« je dejal don Bosko. Drugi primer. Nekdo je prosil za zaobljube, vendar z njim zadeva ni bila v redu. Pred zaobljubami je moral iti domov in tukaj *abyssus abyssum invocat* [brezno kliče brezno – vsako zlo rodi novo zlo]. Ko je slišal mnenje drugih, za katero vemo, kakšno je bilo, je don Bosko dejal: »Ne, ne, ne! Fantom, ki delajo vse do konca zgago, odgovarjam: Ne, ne postani klerik! Taki se v času noviciata sicer znajo premagovati, toda pozneje se ogenj spet vname. Zato moramo vsi skupaj biti bolj strogi, ker se pobude za zlo vsak dan množijo in vidimo padce, ki človeka napolnjujejo s strahom.«

V tej pripombi vidimo, da don Bosko vključuje tudi pripustitev v noviciat. Vendar se zdi, da je tukaj v nasprotju sam s seboj. To, kar on imenuje »zgago«, je treba razumeti v svetopisemskem pomenu, kjer ni govor samo o moralni krhkosti, temveč o prekrških proti spodobnosti. Ko je govoril o drugem primeru, je dodal: »Kako naj bi potem ta mogel iti pridigat v svoj rojstni kraj?« Njegova misel je, da je treba izključiti ne samo od zaobljub, temveč tudi od kleriške preobleke vse, ki so »do zadnjega« na pohujšljiv način grešili proti moralnosti.

Tretji primer. Neki človek, ki je živel v svetu in je v nerednosti preživel svojo mladost, bi rad vstopil v noviciat in postal duhovnik. Don Bosko ne želi niti, da bi tak sploh začel preizkušnjo, zlasti če spada v njegove pregreške tudi sodomija. »Vsi moramo biti istega mnenja! Pomagajte mi, da takih ljudi nikdar ne bomo sprejemali.«

Končno je dal posebno opozorilo 14. novembra, ko so na vrhovnem kapitlju preverjali člene drugega splošnega kapitlja. Don Bosko je dejal: »Sedaj vidim potrebo, da lahko obvarujemo Družbo pred hladnostjo in propadom tako, da gojimo duha pobožnosti in skupno redovno življenje. Rad bi uničil željo, da bi hodili v kopališča, če tega ne predpiše zdravnik. Nekateri hodijo tja proti odločitvam predstojnikov. Najbolj so v nevarnosti kleriki. Fantom, ki prihajajo z obale, je to težko prepovedati. Treba pa je v zavodih nenehno ponavljati, kar je rečeno o moralnosti. Preudarimo dobro to poglavje. Velikokrat zapirajo zavode in pošiljajo učitelje v ječe. Tukaj v Italiji ni te hudobnosti, da bi slabo mislili o nas. Toda v Saint-Cyru in v La Navarru smo prevzeli dediščino brez inventarja in pred nami so bili zares strašni primeri. Na začetku leta bom pisal pismo ravnateljem in se dotaknil glavnih točk, ki se tičejo ohranjanja moralnosti. Bodimo natančni zlasti v tem, kar se tiče opravljanja vaje za srečno smrt. Tako duhovniki in kleriki kakor pomočniki naj pazijo na to in skušajo biti točni pri vstajanju in premišljevanju. Čistost je bila vedno, zlasti še danes, vprašanje življenja ali smrti. Gorje nam, če bi javnost zvedela za stvari, o katerih se ne govori med nami! Žrtvujmo tudi življenje, vendar storimo vse, da bo vedno zmagovala moralnost!«

* * *

Za mlade upe Družbe je don Bosko v noči od 8. na 9. avgust imel sanje, ki jih je pripovedoval na večer 10. med duhovnimi vajami novincev. Imamo dve različici: don Barberisova je v naglici napisana, druga pa je prevod iz francoščine, vendar tudi precej slaba; tisto leto je bilo v San Benignu več Francozov. Poskusili bomo z drugo dopolniti prvo. Sanjam bi lahko dali naslov: *Skrivnostna pojedina*. Don Bosko je pripovedoval nekako takole:

Predvsem morate vedeti, da sanjamo med spanjem. Sanjalo se mi je, da sem tukaj v San Benignu (čudna zadeva, ker navadno sanjamo o drugih krajih in okoliščinah od tistih, v katerih živimo) v veliki sobani, kakor bi bila naša obednica, mogoče še večja. Sobana je bila vsa razsvetljena in jaz sem si mislil: »Verjetno si je don Barberis to zamislil. Toda kje je vzel toliko denarja?«

Na obedu je bilo veliko fantov. Sedeli so ob mizah, vendar niso jedli. Ko sem vstopil jaz v spremstvu drugega, so vzeli kruh kakor kdo, ki bi rad začel jesti.

Sobana je bila slovesno razsvetljena z lučjo, za katero se ni vedelo, od kod prihaja. Orodje, prtiči, prti so bili tako beli, da so se naši najbolj beli zdeli ob njih umazani. Jedilni pribor, kozarci, steklenice, krožniki so bili tako lepi in svetli, da se mi je zdelo, da sanjam in sem sam pri sebi dejal: »Saj vendar sanjam! Kje naj bi San Benigno prišel

do takega bogastva? Pa vendar sem tukaj in ne sanjam.»

Opazoval sem fante, ki so sedeli za mizami, pa niso jedli. Vprašal sem: Kaj vendar delajo tu, če ne jedo? Po teh besedah so vsi začeli jesti.

Opazoval sem in odkrival množico fantov naših zavodov. Veliko je bilo takih, ki sedaj opravljajo duhovne vaje. Nisem vedel, zato sem vprašal svojega spremljevalca, kaj naj vse to pomeni. Odvrnil mi je: »Bodi malo pozoren in boš takoj razkril skrivnost.« Še ko je govoril, se je spremenila luč in zasvetila je druga še veliko svetlejša od prve, in medtem ko sem se pripravljaj, da bi videl bolj razločno, se je pojavila skupina preljubkih dečkov. Bili so angelčki, v rokah so nosili lilijo in začeli so hoditi po mizi, vendar tako, da se je z nogami niso dotikali. Gostje ob mizi so vstali s smehljajem na ustih in opazovali. Ti angelčki so delili sem in tja lilije in tisti, ki so jih sprejemali, so se tudi sami dvignili od tal, kakor če bi bili duhovi. Ko sem natančneje pogledal, sem videl fante, ki so jih spremljali: bili so tako ljubki in svetleči, da si niti v nebesih ne bi mogel misliti kaj lepšega. Vprašal sem, kaj pomenijo dečki z lilijami, in rečeno mi je bilo: »Ali nisi tolikokrat pridigal o prelepi čednosti čistosti?«

»Da,« sem dejal, »pridigal sem in jo zelo zelo priporočal svojim fantom.«

»Prav,« je odgovoril spremljevalec. »Dečki, ki jih vidiš z lilijo v roki, so jo znali ohraniti.«

Nisem vedel, kaj naj rečem. Tedaj pa sem začuden zagledal novo skupino fantov, ki je hodila po mizi, ne da bi se je dotaknila. Toda ti so imeli v rokah vrtnice in jih delili. Kdor je sprejel vrtnico, mu je obličje zažarelo v silnem blesku.

Vprašal sem spremljevalca, kaj naj bi pomenila ta druga skupina fantov, ki so imeli v rokah vrtnice. Odgovoril je: »Ti so vneti od Božje ljubezni.« Tedaj sem videl, da so vsi imeli na čelih z zlatimi črkami napisano svoje ime. Stopil sem bliže, da bi jih bolje videl. Hotel sem si zapisati njihova imena, toda v hipu so izginili.

Z njimi je izginila tudi luč in sem ostal v temi, vendar se je še malo videlo. Videl sem obraze, kakor iz ognja so bili tisti, ki niso sprejeli ne lilije ne vrtnice. Videl sem tudi, kako so se nekateri gnetli okoli blatne vrvi, ki je visela s stropa, in so skušali splezati po njej. Toda vrv je popuščala in se spuščala navzdol, tako da so tisti reveži ostajali vedno na tleh z blatnimi rokami.

Čudil sem se, da je bila v tisti sobani taka igrača, in odločno zahteval, naj mi razložijo, kaj vse to pomeni. Odgovorjeno mi je bilo: »Vrv je, kakor si tolikokrat pridigal, spoved, vrv, po kateri tisti, ki zna plezati, gotovo pride v nebesa: fantje, ki se oprijemljejo te vrvi s pogosto spovedjo, se skušajo dvigniti navzgor. Drugi pa tudi primejo za vrv in gredo k spovedi, pa ne izpolnjujejo potrebnih pogojev, bodisi da se premalo kesajo, bodisi da so brez trdnega sklepa in se zato ne morejo povzpeti navzgor: zdrsnejo navzdol in ostajajo za vedno na tleh.

Tudi imena teh sem si hotel zapisati, toda zapisal sem dve ali tri, ko so mi vsi izginili izpred oči. Z njimi je izginilo še tisto malo luči in ostal sem v popolni temi.

V tisti temi sem videl še žalostnejši prizor. Nekaj fantov mrkega pogleda je imelo okoli vratu zvito ogromno kačo, ki se je z repom zarila v njihovo srce, glavo pa je imela pritisnjeno k ustom, kot da bi ga hotela ugrizniti v jezik, če bi hotel govoriti. Obrazi teh fantov so bili tako grdi, da so budili strah: imeli so izbuljene oči in spačena usta.

Ves trepetajoč sem ponovno vprašal, kaj naj bi vse to pomenilo. Rečeno mi je bilo: »Ali ne vidiš? Ta stara kača je dvakrat zvita okoli vratu, da nesrečnežem ne da govoriti pri spovedi, in če bi začeli govoriti, bi jih oplazila s čeljustmi.« Reveži! Če bi govorili, bi se vsega lepo spovedali in hudič ne bi imel več nikakršne oblasti nad njimi. Toda iz ozirov na ljudi ne govorijo, ohranjajo svoje grehe na vesti, gredo večkrat zaporedoma k spovedi, a ne odstranijo strupa, ki ga nosijo v srcu.

Tedaj sem rekel spremljevalcu: »Daj mi imena vseh teh, da si jih bom zapomnil.«

»Daj,« je rekel, »piši!«

»Toda nimam časa,« sem odvrnil.

»Daj, piši.«

Napisal sem le nekaj imen, ker so drugi izginili izpred mojih oči. Moj spremljevalec mi je dejal: »Pojdi k svojim fantom, reci jim, naj bodo pozorni, in jim povej, kar si videl.«

»Daj mi kako znamenje, da se bom mogel prepričati, ali so to samo sanje ali pa opozorilo, ki mi ga hoče dati Gospod za moje fante.«

»Prav,« je dejal, »pozor.«

Spet je zasvetila luč in svetila vedno močneje. Prišli so fantje, ki so nosili lilije in vrtnice. Luč je postajala še svetlejša, tako da sem mogel videti, da so bili ti fantje vsi zadovoljni in z lic jim je sevala angelska zadovoljnost.

Opazoval sem z nedopovedljivim začudenjem, medtem ko je luč naraščala, dokler se ni zaslísal strašen pok. Ob tem poku sem se zbudil in se znašel v svoji postelji ves zmučen in zbit, tako da se še nisem odpočil.

Sedaj lahko vi pripišete tem sanjam tisto vero, ki jo pač dajemo sanjam. Vendar vam moram reči, da je v vsem tudi marsikaj resničnega. Včeraj zvečer in danes sem hotel narediti nekaj preizkusov in ugotovil, da moje sanje niso bile samo sanje in da lahko samo neskončno Božje usmiljenje reši nekatere nesrečneže.

* * *

Tukaj je mesto tudi za rodovitne nasvete, ki jih je don Bosko dal nekaterim duhovnikom z namenom, da bi jih odvrnil od posvetnih ničevosti in trdovratnosti v njihovem načinu presojanja. Povedal jih je na nekoliko izviren način, vesel, da je mogel izreči duhovite domislice, ki bi mogle odpravljati napake.

Nekega dne leta 1880 je sedel pri mizi nekega gospoda M. v njegovi počitniški hiši v Moncalieriju, kjer je bilo veliko povabljenih. Da bi gostitelja čim bolj počastili, so nekateri izmed njih nosili na prsih pripeta viteška odlikovanja. Tudi nekateri duhovniki so se ponašali s takimi okrasi. Ko je razgovor gladko stekel, je don Bosko dejal: »Kako klavrno podobo delam jaz, ki nimam nobenega odlikovanja! Nisem komodor, nisem vitez, nisem profesor, nimam niti diplome za poučevanje v *mignin*-u (prvi razred osnovne šole). Ko se bom predstavil svetemu Petru, mi bo dejal: Kako? Je imelo smisel živeti in si ne pridobiti nobene diplome in odlikovanja? Pojdi, pojdi stran! – In me bo s ključmi udaril po nosu.«

Vsi so se smejali, tudi zaradi načina, kako je to povedal. Nato je rekla neka gospa: »Vi nimate nič zato, ker niste hoteli ničesar sprejeti.« Omizje je utihnilo. »Kako?« je odgovoril don Bosko, »jaz da nisem hotel ničesar sprejeti? Poskusite malo in mi dajte nekaj tisoč lir za moje uboge dečke in boste videli, ali jih bom sprejel ali ne.« Gospa, ki je prišla v zadrego, se je skušala izvleči, vendar ni našla pravih besed. Tedaj ji je don Bosko pomagal in speljal pogovor drugam.

S tem je don Bosko dal nauk nečimrnosti, zlasti duhovnikom. Nekje drugje, pa še vedno pri mizi, je dal nauk drugačne vrste. Novembra je šel v župnijo San Martino di Tanaro, da bi imel govor na vernih duš dan. Župnik, ki je bil poznan po svoji trdoglavosti, je ustanovil majhno žensko versko združenje in porabil za to dvanajst tisoč lir. Od vsake prosilke pa je zahteval tisoč lir za vstop. Tako je imel zagotovljen kapital za primer, če ne bi bilo vse plačano. Povabil je na kosilo več duhovnikov. Na mizo so prinesli čudovito pripravljenega purana. Don Bosko je vzel zase samo glavo. Udarjal je z nožem po njej in ponavljal: »Oh, kako trda glava! Oh, kako trda glava!« Župnik mu je ponovno ponudil krožnik, da bi si vzel kaj drugega. Toda don Bosko ga je zavrnil: »Dajte, da končam svojo nalogo.« In je še naprej udarjal z nožem ob puranovo glavo: »Oh, kako trda glava!« Končno mu je uspelo, da je zdrobil kost. »Kdo bi si mogel misliti,« je vzkliknil, »da je v tako trdi glavi tako malo možganov!« Gostje v njegovi bližini so dobro razumeli, zakaj gre, samo župnik se ni zmenil. Brez dvoma je njegov konec pokazal, kako zelo je bil potreben podobnega opomina. Ko je 1890 umrl, je zapustil tako zmedeno oporoko, da mu občinska uprava, ki mu je sicer priznala nekaj zaslug za občino, ni hotela postaviti spomenika, čeprav so to nekateri predlagali.

23. POGLAVJE

IZ DOPISOVANJA

DON BOSKOVIH OBJAVLJENIH PISEM JE veliko manj, kot jih je ohranjenih ali ležijo pozabljena. Pisal jih je z veliko naglico, kar je mogoče videti tudi iz pisave, zato nosijo pečat odkritosrčnosti. V njih ga nikdar ne zapusti popolno samoobvladovanje in mirnost, ki jo je mogoče občudovati v njegovem zunanjem vedenju. Kdor je prebral več pisem, občuti prevladovanje miroljubnih misli. Božji duh, ki prebiva v svetnikih, ne vodi samo njihovega jezika, temveč tudi njihovo pero.

Kratko serijo pisem bomo začeli s tremi dopisi.

TROJE OČETOVSKIH PISEM

Eno pismo je naslovljeno na ravnatelja v Varazzeju. Vidi se, da ravnatelj ustrezno čaka odgovor na svoj dopis. Oblika nosi jasna znamenja naglice, ki ga je silila k delu.

Predragi don Monateri!

Odgovarjamo, kratko in kadar pač moremo, ti pa moraš potrpeti. Zato:

- 1. Našemu dobremu prijatelju, bodočemu župniku v Varazzeju, za zdaj ne morem dodeliti posebnega duhovnika razen sobratov, ki bi mu mogli iz zavoda priskočiti na pomoč, kar bodo v mejah svojih možnosti gotovo storili.*
- 2. Mladi Fassio iz petega razreda naj bo tako dober in mi še enkrat piše, ker sem pismo, ki sem ga verjetno prejel, založil v mare magnum [veliko morje] drugih pisem.*
- 3. Iz vsega srca bomo molili za mladega Cirilla Corazzaleja in njegovega že tri leta bolnega bratca.*
- 4. Prosim Boga, da ti nakloni zdravje, znanje in svetost, da boš lahko vodil svoje ptičke in iz njih naredil same sv. Alojzije in neugnane salezijance.*

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Monateri, in s teboj vred naj blagoslovi vse naše drage sobrate in gojence. Molite tudi zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

duh. Janez BOSKO

Turin, 8. junij 1880

Dvoje naslednjih pisem je namenjenih ravnatelju zavoda Manfredini v Esteju. V prvem blaženi odgovarja na godovna voščila. Prilaga seznam del, ki naj bi jih opravili v cerkvi sv. Janeza Evangelista; rad bi našel ljudi, ki bi prevzeli potrebne stroške.

Predragi don Tamietti!

Prejel sem godovna voščila, ki si mi jih poslal ti in tvoji. Zelo so me razveselila. Vsem se iz srca zahvaljujem. Prilagam tiskan list. Preberi in dobi vsaj enega, ki bi bil pripravljen prevzeti kako delo.

Posebej pozdravi naše prijatelje, sobrate, gojence. Bog naj vas blagoslovi. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1880

P. S.: Če je don Gallo še med živimi, ga pristrčno pozdravi.

Don Bosko je z veseljem pričakoval duhovne vaje med počitnicami, da bi mogel ponovno videti svoje sinove. Salezijanci pa so si jih želeli, da bi se spovedali pri don Bosku in se z njim pogovorili.

Predragi don Tamietti!

Stori, da Berra ne bo delal neumnosti. Naj pride na duhovne vaje, pogovorili se bomo in storili vse, kar je najboljše zanj.

Pismo za gospoda viteza Pelàja. Bog naj vas blagoslovi in na svidenje. Molite zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. avgust 1880

P. S.: Tvoja sestra redovnica v Nizzi Monferrato ti pošilja pozdrave. Piši ji, je zdrava in stori veliko dobrega.

Sveženj pisem nam da vpogled v različne stvari, ki jih je opravil don Bosko.

ZA CERKEV SV. JANEZA EVANGELISTA

Cerkev sv. Janeza Evangelista je že ponosno stala na Corsu Vittorio Emanuele II. v Turinu, toda v notranjosti je bilo treba opraviti še veliko stvari. Uspelo nam je zbrati nekaj dokazov o don Boskovem zanimanju za iskanje sredstev. So pisma, v katerih je mogoče občudovati odkrito preproščino svetnikov pri iskanju sredstev za lastne potrebe pri premožnih osebah. Barona Ceriano, ki je položil temeljni kamen, na lep način spominja na polovično obljubo, ki mu jo je dal leta 1878.¹ Ni bil gluh za prošnjo.

Velezaslužni gospod Giuseppe Ceriana!

Preteklo leto sem pogumno prosil vašo uglednost, da bi smel v vašem imenu opraviti

¹ Pismo je brez datuma. Gotovo pa sodi v leto 1880, ker se nanaša na spisec del, o katerem bomo še govorili. Blaženi je v zadnji vrsti hotel reči »velezaslužna«.

neka del, ki bi spominjala na družino moža, ki je položil temeljni kamen cerkve. Vi ste mi pustili polovično obljubo za prelepi veliki oltar, ki ga obdaja obhajilna miza pred prezbitarijem. Sedaj so ceno precej spremenili, ker so kamnoseki, ki bi se radi pobahali s takimi javnimi deli, spustili ceno od štirinajst tisoč lir na osem tisoč, se pravi na 5.000 lir za dva oltarja in 3.000 za obhajilno mizo.

Če bi bila sedaj vaša dobrodela ljubezen pripravljena prevzeti eno ali obe deli, bi vam bil nadvse hvaležen in bi iz vsega srca molil k Bogu za vas in vašo družino.

Dela je treba naročiti sedaj, izvedba in plačilo pa bi prišla v poštev na začetku leta 1881.

Bog naj vas blagoslovi in ohrani pri dobrem zdravju in imejte me za hvaležnega in najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Don Bosko je sestavil in dal natisniti seznam del, ki bi jih bilo treba opraviti v notranjščini cerkve, dodal ustrezno ceno in napisal naslednji uvod: »Dela, ki jih je treba opraviti v cerkvi sv. Janeza Evangelista. Stroške pa priporočam dobrodelnim katoličanom in zlasti še salezijanskim sotrudnikom in sotrudnicam v spomin na velikega papeža Pija IX.«² Nekaterim dobrotnikom je sam pošiljal sezname s svojim osebnim pismom. Tako je pisal odvetniku Carlu Comaschiju v Milan, čigar spoštovanje Božjega služabnika je znano našim bralcem.³

Predragi gospod odvetnik Comaschi!

Apostol ljubezni, učenec, ki ga je Božji Odrešenik najbolj ljubil, išče pomoč za dograditev stavbe v Božjo čast. V njegovem imenu priporočam dobrodelnosti vaše uglednosti katero izmed del na priloženem seznamu. On bo iz nebes podpiral vas in vašo družino in jaz bom z našimi dečki dvignil vsak dan posebne molitve k Darovalcu vsega dobrega, da ohrani vas, vašo gospo soprogo in sina Alfonza pri dobrem zdravju in v milosti Božji.

Vedno mi je v veliko zadovoljstvo, ko se morem imeti v globokem spoštovanju in prijateljstvu vaše uglednosti najvdanejšega prijatelja v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. junij 1880

Dobrodelni gospod je privolil v don Boskovo željo in on se mu je zahvalil z ljubeznivim pismom.

² Dodatek, št. 65.

³ Njegova hiša je bila vedno odprta za don Boska in za salezijance, ki so potovali skozi lombardsko glavno mesto. Stanoval je na Via Cappuccio, 18. Blaženi mu je 1882 pisal naslednje pismo: »Predragi gospod vitez! Eden naših učiteljev je na poti v Rim, kjer naj bi poučeval. Med potjo se mora za pol dneva ustaviti v Milanu. Če mu morete ponuditi kak kot v vaši hiši, bi mi zelo ustregli. Upam, da so v vaši družini vsi zdravi, in prosimo Boga, da bi vas vse blagoslovil. Imejte me v Gospodu za najvdanejšega služabnika in prijatelja. DUH. JANEZ BOSKO. San Benigno Canavese, 5. september 1882.«

Predragi gospod vitez!

Vse je v najlepšem redu. Zahvaljujem se vam za ljubeznivi dar, za katerega ste se odločili v prid cerkve sv. Janeza Evangelista.

Ko boste prišli v Turin, se oglasite pri nas. Sporočite mi prihod s kakim pismom, da se ne bi ponovilo moje presenečenje ali da ne bi bil ob vašem prihodu doma.

Tudi Alfonza bi rad spet videl.

Bog naj vas blagoslovi, dragi gospod odvetnik, in z vami naj blagoslovi vso vašo družino. Imejte me za vaše drage uglednosti najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. julij 1880

Naj se bralci spomnijo Alfonza Fortisa, ki mu je le malo manjkalo, da bi sledil zgled grofa Caysa,⁴ in ki je, kakor smo videli, aprila izgubil očeta. Tudi njemu je predlagal, da bi prevzel stroške za kako delo.

Dragi moj Alfonso!

Upam, da se je tvoje zdravje v popolnem miru Crabie izboljšalo in da ste vsi iz hiše, Riccardo in mama, pri najboljšem zdravju, kar sem prosil in nenehno prosim Gospoda. Če mi boš dal natančnejše novice, mi boš zelo ustregel.

Cerkev sv. Janeza se je znašla v težavah zaradi pomanjkanja sredstev in želel bi, da bi mi vaša družina pomagala, tako da bi prevzela nekatera glavna dela, ki so zapisana na priloženem listu. Če bo odločitev dobrohotna, bom z veseljem dal vgravirati DRUŽINA FORTIS. Govori torej z gospo mamo in Riccardom, in če jim projekt ugaja, mi sporoči; v nasprotnem se opravičujem za motenje.

Bog naj te blagoslovi, moj dragi Alfonso, in s teboj vso tvojo družino; naj vas Bog ohrani na mnoga leta pri dobrem zdravju in molite zame, da bom vedno z vami vaš v N.G.J.K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. 6. 1880

Ko je bil avgusta v San Benignu, je poslal običajno sporočilo s svojim pripisom dvema osebama iz okolice. Predvsem gospodu Ceni, ki naj bi bil sotrudnik iz Monatare, občine v bližini San Benigna.

Visoko cenjeni gospod Cena,

zmanjkuje mi časa, da bi vas prišel osebno pozdravit, a ne bi želel odpotovati, ne da bi vam zagotovil, kako zelo me je prizadela nesreča, ki se vam je pripetila pred časom. Zagotavljam vam, da sem molil in bom nadaljeval prošnje h Gospodu, da se povrne prvotno zdravje.

Ob tej priložnosti vam priporočam delo ljubezni, ki vam jo bo Bog poplačal. Upoštevajte katero od del, ki so ostala nedokončana pri cerkvi Janeza, iz priloženega lista.

Bog vas blagoslovi, dobrotljivi in zaslužni salezijanski sotrudnik; Bog naj vam nakloni dragoceni dar zdravja in naj vas ohrani v njegovi milosti. Oprostite mi zaupljivost,

⁴ Prim. MB XII, str. 240–241 [BiS XII, str. 156].

s katero pišem in vas prosim tudi zase, da bom vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

S. Benigno, 13. avgust 1880

P. S.: Ponižni izrazi spoštovanja vaši pobožni ženi, z željo dobrega zdravja in z nebeškimi blagoslovi.

Istega dne in iz istega razloga je pisal še gospe Merlini di Volpiano, druga bližnja občina.

Cenjena gospa Merlini,

včeraj zvečer ste me iskali v času, ko sem spovedoval, in mi je žal, zato ker ste želeli govoriti o neki zadevi v večjo Božjo slavo.

Vem, da podpirate veliko dobrodelnih ustanov, in prav zato se vam priporočam za pomoč pri delih za cerkev sv. Janeza Evangelista, kakor je razvidno iz priloženega lista. Četudi ne bi mogli priskočiti na pomoč, bom vseeno molil za vas in za vaše zdravje.

Bog naj vas blagoslovi in vas ohrani v svoji sveti milosti in molite zame, ki ostajam vedno v J. K. ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

San Benigno, 13. avgust 1880

Ker ne bi imeli priložnosti, da bi našli prostor za nekatere novice drugje, bomo sedaj podali šopek različnih pisem.

RAZLIČNA PISMA

Prvo pismo je naslovljeno na don Eugenia Bianchija.

Don Bianchi je postal salezijanec v svojem četrtem letu duhovništva. Bil je kaplan v Verucchiu, zgodovinskem gnezdu Malateste v škofiji Rimini. To pismo naj ne bi odločalo dokončno o njegovem poklicu. Pripoveduje, da si je hotel z železniško vozovnico za krožno vožnjo ogledati glavna italijanska mesta. Dokončen pa je bil pogovor, ki ga je imel z don Boskom, ko je potoval skozi Turin. Kakor hitro je slišal Božjega služabnika, je opustil misel na nadaljnje potovanje in šel v Lanzo na duhovne vaje, na koncu katerih se je dokončno odločil, da bo vstopil v don Boskovo družbo. Potem ko je za kratek čas obiskal svojce, je začel noviciat v San Benignu.

Predragi v N.G.J.K.!

Vedno sem vesel, kadar lahko pridružim svojim ponižnim salezijancem kakega uglednega vojščaka. Pridite k nam, kakor sami pravite, da boste z nami prebili kak teden. V ta namen lahko izrabite tečaj duhovnih vaj, ki jih bomo opravljali v Lanzo od 9. do 16. septembra. Če vam ta čas ne ustreza, vam bom določil drug kraj in drug čas. Pred duhovnimi vajami, med njimi in po njih se bova dogovorila o tem, kar bo v večjo Božjo slavo.

Pričakujem vas z velikim veseljem, in ko se priporočam v vaše svete molitve, se z velikim zadoščenjem imenujem sedaj in vedno najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Ko boste odpotovali iz Riminija, uredite tako, da boste lahko dalj časa odsotni.

Don Bianchi je bil štiri leta glavni pomočnik don Barberisa pri vzgoji novincev, nato pa postal magister in ravnatelj noviciata v Fogliazu, kamor so se preselili novinci kleriki. Po enajstih letih v tej službi so mu morali predstojniki zaradi vedno šibkejšega zdravja dodeliti manj naporne naloge, dokler ni prenesel svojega delovnega mesta v poljedelsko šolo v Beitgemal v Palestini, kjer je deloval devetnajst let, najprej kot ravnatelj in potem kot spovednik. Umrl je leta 1931. Salezijanec z vso dušo, še preden je postal član Družbe, se je popolnoma prepustil rokam don Boska in njegovega vrednega predstavnika don Barberisa. Pod svojo atletsko pojavo je skrival ljubeznivost pravega prijatelja in sveto razpoloženega očeta. Bil je eden izmed tistih, ki so prišli v šolo blaženega že kot odrasli moške in dejansko pokazali, kako je bil njihov duh v svoji preprostosti učinkovit, da je vodil k svetosti vsakogar, ki se mu je vdano izročil.

Naslednje pismo je za klerika Luigija Cartiera. Septembra 1880 se je Luigi Cartier mudil v *Mauriennu* (sv. Janez v Savoji), svojem domačem kraju. Škof msgr. Rosset, ki je vedel, da je že prejel nižje redove, se je čudil, da ga niso prosili za odpustnico za posvečenje. Ni pa vedel, da so stvari uredili po pravilih. Ko je don Bosko vse razložil, ni bilo nikakršnih težav več.

Dragi moj Cartier!

Bodi miren zaradi svojih ordinacij in škofa, ki te je posvetil. Naša Družba, ki je dokončno potrjena, ima pravico predlagati svoje člane za prejem svetih redov in zato ne potrebuje odpustnic

svojega domačega škofa ali kakih drugih kanoničnih dovoljenj. Želim ti lepe počitnice, vendar ne pozabi, da moraš biti vedno pravi salezijanec, se pravi: sol v govorjenju in luč v dejanjih. Pozdravi v mojem imenu svoje starše in svojega gospoda župnika. Priporočam se ti v molitve in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. september 1880

P. S.: Spomni se na konec počitnic in se vrni.

Markiz Landi iz Piacenze, ki mu je namenjeno tretje pismo, je imel za don Boska pripravljeno večjo vsoto denarja in mu jo je želel izročiti osebno ob svoji vrnitvi v Turin. Ker je bil že september in se je blaženi mudil v Lanzu na generalnem kapitlju ali tudi v Sampierdareni na duhovnih vajah sobratov, mu je pisal. Pismo nima datuma, mora pa biti iz meseca oktobra.⁵

⁵ Izvirnik hranijo grofje Nasalli-Rocca v Piacenzi.

Dragi moj gospod markiz!

Bili ste tako dobri, da ste prišli vse do Valdocca, da bi mi izročili denar, pa mi nihče ni nič omenil, da bi prekinil svoje opravke in vas pozdravil, kakor ste si zaslužili in si še zaslužite. Čakal bi vas vse do srede jeseni v Turinu, toda ker imate že pripravljeno miloščino in ker zelo potrebujemo denar, sprejemam bolj koristno plat vašega predloga.

Imenovano vsoto lahko pošljete v priporočenem pismu na moj naslov in prepričan sem, da bo gotovo prišla sem v Lanzo Torinese, kjer bom ostal do šestnajstega tega meseca.

Pravite mi, da naj molim za vas in vašo družino. Da, gospod markiz, vse to delam rade volje že več let vsako jutro pri sveti maši, v spomin na vas in vso vašo družino. Trdno sem prepričan, da tudi vi molite zame in za vso mojo vojsko, ki šteje 60.000 vojakov, ki vsi izvrstno in neustrašno uničujejo hlebce.

Boj naj vas vse blagoslovi in vas potrdi v svoji sveti službi z milostjo lepega življenja in smrti.

Ves vam vdani iz srca v N.G.J.K. najponižnejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Dajmo prostor tudi pismu, ki ga je za viteza Carla Fava don Bosko narekoval svojemu tajniku in je on samo dodal svoj podpis. Pošiljal mu je ljubeznivo darilce za njegov god.

Dobrodelnemu gospodu vitezu Carlu Fava ob njegovem godovnem dnevu.

Naj živi sv. Karel in tisti, ki nosi njegovo ime.

Jutri bom daroval sveto mašo za vas in vašo družino. Naši dečki bodo opravili molitve, darovali sveto obhajilo pri oltarju Marije Pomočnice in prosili milost, da bi v vaši hiši vedno vladalo zdravje, mir in sloga.

Vem, da prejimate veliko pisem, na katera ne morete takoj odgovoriti. Zato sprejmite mapo, da jih boste mogli ohraniti.

Naj živi sv. Karel in tisti, ki nosi njegovo ime. Imejte me v N.G.J.K. za najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. november 1880

Velikodušni gospod mu je odgovoril v istem tonu: »Naj živi don Bosko in njegovi številni prijatelji, med katere imam čast, da štejem tudi sebe, če lahko sklepam po ljubeznivem daru, ki ste mi ga poslali za moj godovni dan. Mapo za pisma hranim kot spomin na vašo ljubeznivo dobroto do mene in mi je drago, da lahko izrazim svojo odkritosrčno hvaležnost. Moja soproga se pridružuje tem čustvom, se vam zahvaljuje za učinkovite molitve v korist naše družine in se vam še znanprej priporoča, da bi se je spominjali pri sveti maši. Sprejmite blagohotno naše pozdrave in najboljše želje!« Omeniti moramo, da don Boskovi najboljši sotrudniki, katerih nikdar ni nehal prositi in nadlegovati bodisi neposredno ali posredno, niso bili nejevoljni, temveč so množili znamenja svoje nak-

lonjenosti do njega. To je bilo gotovo posledica prepričanja, da imajo opravka z velikim Božjim služabnikom.

Oratorij je bil v zelo težkem finančnem položaju. Naslednje povabilo k solidarnosti za pomoč materni hiši je zares ganljivo. Nasvetovana sredstva zares ne bi mogla biti bolj preprosta in praktično izvedljiva. Prav tako je srečno izbran božični čas. Gre za okrožnico ravnateljem.

Predragi don

Če je kaka mati v veliki stiski, se takoj obrne po pomoč k svojim otrokom.

Prav to pa je položaj, v katerem je trenutno naša uboga materna hiša. Veliki izdatki, ki jih moramo poplačati v tem mestu, v Bordigheri, Spezii, Rimu in drugod, skorajšnja odprava misijonarjev, vzdrževanje več novih zavodov v breme matrne hiše (med drugimi San Benigno) so spravili ubogo materno hišo v veliko denarno stisko. Zato smo menili, da bi prosili vsakega ravnatelja, da bi nam s svojo iznajdljivo dobroto priskočil na pomoč.

1. Za nekaj mesecev naj bi preložili vse izdatke in dela, ki niso nujno potrebna.

2. Zahtevati plačilo in pridno zbirati tudi najmanjše vsote v našo korist.

3. Priporočati se ponižno in toplo našim sotrudnikom in drugim dobrotnikom, da bi nam pomagali z darovi ali nabirkami, ki bi jih sami pripravili.

Takoj ko boste imeli na voljo kaj denarja, nam ga pošljite.

Medtem pa prosimo, da bi bil Bog, ki je radodaren do vseh, radodaren tudi do nas.

Duhovniki naj se pri sveti maši spomnijo te zadeve in drugi sobratje naj v ta namen pogosto darujejo sveto obhajilo.

Imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Oratorij-Turin, 21. december 1880

Ravnatelju v Marseillu, ki je prosil za novo osebje, je don Bosko pred kratkim poslal don Emanuela Casarija in ga določil za prefekta. Za druge potrebe naj bi poskrbel ob svojem prihodnjem obisku. Že sedaj se je začel pripravljati na konferenco marsejskih sotrudnikov, zato prosi za potrebne podatke.

Dragi don Bologna!

Prejel sem tvoja pisma, pisma Lassepasa in drugih mojih dragih sinov našega dragega Oratorija sv. Leona. Prosim, zahvali se v mojem imenu vsem in vsakomur. To bom naredil tudi še osebno.

Upam, da je Casari že na svojem mestu. Potrpite do mojega prihoda, takrat bomo vse uredili.

Dne 22. decembra 1880 so naši misijonarji odpotovali iz Genove v Ameriko. Za njimi se bom vkrcal na ladjo železnice in razpel jadra do Marseilla. Sporočil ti bom svoj prihod, ki bo verjetno na začetku februarja.

Potrebujem naslednje podatke o tvojem zavodu:

1. Število notranjih in zunanjih gojencev in njihov uspeh.

2. Opravljena dela in za katere namene so bile uporabljene posamezne stavbe.

3. Dela, ki naj bi jih opravili v desnem krilu hiše in koliko bo to stalo.

4. Naštej mi dolgove in dohodke (jih imaš veliko?), delo odborov, njihove dosežke, vse nianse, ki morajo služiti predstavitvi sodelavcem na konferenci, ki jo nameravam imeti nekaj dni potem, ko bom prišel v Marseille. Pošlji svoje poročilo v francoščini, da mi bo za osnovo.

Če boš imel priložnost, pozdravi v mojem imenu madame Jacques in madame Prat, madame Brouquier itn.

Bog naj blagoslovi tebe, dragi don Bologna, in vse naše drage sinove, za katere prosim od Gospoda trdno zdravje in sveto milost vztrajanja v dobrem.

Prosim vas vse za eno sveto obhajilo po mojem namenu in ostajam za vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. december 1880

P. S.: Je Taulaígo zdrav? Je že začel delati čudeže?

Opozarjamo na ta lakoničen pripis. Če pomislimo, da je bil ta ubogi imenovani vzrok nemajhnih težav v zavodu in don Bosko je vedel za to.

V naslednjem pismu je don Bosko poslal očetovski nasvet don Domenicu Griglia, priorju v Bagnascu v škofiji Mondoviju.

Predragi gospod dekan!

Dobro razumem vaš položaj. Da boste mogli biti mirni sedaj in vedno, se popolnoma izročite ukazom vašega cerkvenega predstojnika. Če vam on svetuje, da bi nadaljevali v dosednji službi, storite to.

Ne bom vas pozabil priporočiti Gospodu in vi molite tudi zame, ki ostajam v J. K. vaš dobri prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. december 1880

P. S.: Prav tako ne bom pozabil moliti za vašo mater.

Zgled previdnosti v pisanju, ker vedno obstaja nevarnost, da pisana beseda pride v roke nepoklicanim. Zato v pismih ni nikdar obravnaval stvari, ki bi, če bi jih poznale tuje osebe, lahko škodovala dobremu imenu tistih, ki jim je bilo pismo namenjeno. Te previdnostne ukrepe, ne da bi o njih govoril, uporablja tukaj zgoraj. Včasih pa to tudi izrecno pove kot v pismu, ki je naslovljeno na Varzo v okraju Domodossola.

Dragi moj Giorgio!

Ne morem zaupati papirju resničnega odgovora na tvoje pismo. Če se spominjaš stvari, ki sem ti jih povedal osebno, boš lahko pravilno ravnal.

Svetoval bi ti, da zaupaš svoje srce spovedniku in se ravnaš po njegovem nasvetu.

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Borello, in moli zame, ki ostajam tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Lanzo Torinese, 7. september 1880

24. POGLAVJE

CERKEV PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V RIMU

NI BILO REDOVNEGA USTANOVITELJA NE ustanoviteljice, ki si ne bi želel postaviti šotor svoje ustanove v Rimu. Nekakšen Božji gon jih je silil, da so vedno težili k središču edinosti in cerkvenega učiteljstva, da bi tam črpali iz čistega studenca živo vodo, ki naj bi jo po toliko potokih razlivali po celem svetu. Tudi don Bosko je že veliko časa, še preden so bila pravila potrjena od svete Cerkve, načrtoval, kako bi ustanovil svojo hišo v mestu papežev. Toda vsi poskusi do 1880 so se izjalovili. Prav tega leta pa se je ta dolgoletni sen nenadoma spremenil v resnico. Res je, da je ta resnica veljala blaženega sedem let skoraj nenehne truda ter telesnih in duševnih naporov, končno pa si je le pridobil Božji blagoslov in priznanje ljudi. V naslednjem poglavju bomo prikazali okoliščine, ki so se začele in spremljale začetek cerkve in priključenega zavetišča v Castru Pretorio,¹ ki sta se imenovala po presvetem Srcu Jezusovem.

Gradbeni načrt msgr. De Mérodeja, ministra Pija IX., je predvidel razvoj mesta Rima proti višjim predelom, zlasti proti Castru Pretorio. Da je bilo predvidevanje pravilno, so pokazala dejstva po 20. septembru 1870, ko se je začelo mesto nezadržno širiti prav v tej smeri, tako da je nastalo skoraj novo mesto. Pri tem hitrem in različnem širjenju pa so mislili na vse drugo, samo na duhovno oskrbo prebivalstva ne, čeprav je bil zgrajen že zelo razsežen predel predmestja. Na to pa je mislil nesrečni papež Pij IX., ki sicer popolnoma obubožan zaradi izgube svojih držav, ni nehal skrbeti za verske potrebe svojega Rima.

Osmega decembra 1870 je počastil sv. Jožefa s tem, da ga je razglasil za varuha vesoljne Cerkve, in je na svoje stroške kupil del zemljišča na Eskvilinu z namenom, da bi tam postavil svetišče v čast velikemu očaku. Toda odločitev je kmalu spremenil. Leta 1871 so italijanski škofje kar tekmovali med seboj, da bi

¹ Mestna četrt pod tem imenom spada pod področje Eskvilina na vzhodni strani železniške postaje Termini. Ime prihaja od utrdbe, ki jih je dal postaviti cesar Tiberij za oddelek pretorijancev [*Castrum Praetorium*].

posvetili svoje škofije presvetemu Srcu Jezusovemu. Tako se je tudi v Rimu porodila misel, da bi v mestu Kristusovega namestnika postavili veliko svetišče v čast Božjemu Srcu, od koder bi kakor iz neugasljivega plamena vrela nova ljubezen mestu in vsemu svetu. Pobudnik načrta je bil barnabit pater Maresca, urednik *Glasnika Srca Jezusovega*. Tako je Pij IX. odločil, da bi na kupljenem zemljišču postavili svetišče ne v čast sv. Jožefu, temveč presvetemu Srcu Jezusovemu, in bil je nadvse srečen, ko je mislil, da bo s tiste najvišje točke večnega mesta presveto Srce Jezusovo kot s svojega prestola blagoslavljal skoraj ves svet.

Toda na žalost so se stvari zelo zavlekle, tako da se je novi mestni okoliš širil na vse strani in bližnje župnije Santa Maria degli Angeli, San Bernardo, Santa Maria Maggiore in San Lorenzo zunaj obzidja niso več zadoščati duhovnim potrebam toliko duš. Stvar je skušal, kolikor je mogel s pomočjo mladih laikov Katoliške akcije reševati sveti mož, frančiškan pater Lodovico da Casoria, ki mu je zlasti pomagal odvetnik Pericoli. Majhna kapelica, ki so jo uredili v stavbi nedaleč od kraja, kjer naj bi stala nova cerkev, je skušala zadostiti potrebam bogoslužja. Tedaj pa je smrt utrnila življenje Pija IX.

Zasedba svetega apostolskega sedeža od Leona XIII. je dala vsej zadevi nove pobude. On, ki je kot škof v Perugi med prvimi posvetil svojo škofijo presvetemu Srcu Jezusovemu, je zvedel za namene Pija IX. in je zelo podpiral gradnjo cerkve. Že 1. avgusta 1878 je po svojem vikarju kardinalu Monacu La Vallete vsem škofom po svetu razen francoskim, ki so gradili svetišče presvetemu Srcu Jezusovemu na Montmartru v Parizu, v latinski okrožnici izrekel željo, da bi vsi pomagali s svojimi darovi za tako veličastno dejanje. Zbiranje prispevkov je bilo zaupano Zvezi katoliških združenj Piana v Rimu. Komisija, sestavljena iz rimskih patricijev, ki ji je predsedoval markiz Giulio Merighi, pa naj bi prevzela vodstvo gradnje.

Takoj so se lotili dela. Začeli so odvažati zemljo, da bi zravnali vzpetino, ki je ovirala dela, in za nekaj metrov dvignili površino nad cesto. Potem so začeli izkopavati zemljo za podzemelske prostore. Tu pa so delavci naleteli na veliko oviro, ki je zelo pogosta v rimskem podzemlju; ko so odstranili preperelo lavo, ki jo v Rimu kot tudi drugje uporabljajo namesto peska in jo mešajo z apnom, so naleteli na podzemske hodnike ali galerije, ki so jih izkopali v davnih časih. Morali so kopati štirinajst metrov globoko, da so utrdili podlago, na katero so potem postavili temelje. Prvi temeljni kamen je lahko blagoslovil kardinal vikar 17. avgusta 1879, na dan, ko se obhaja spomin na papeža Joahima in ki je tudi godovni dan papeža Leona XIII.

Načrt za cerkev v Bramantejevem slogu je naredil grof Francesco Vespignani, arhitekt Svetih palač. Tedaj pa se je zgodil nenavaden zaplet iz Belgije.²

² Nadrobnosti povzemamo iz prepisa pisem, izmenjanih med kardinalom mesta Michelen in kardinalom vikarjem. Ta prepis je 1880 dal don Bosku pater Maresca.

Okrožnica, ki jo je poslal kardinal vikar, je vzbudila pozornost baronice De Monier, ki je bila pripravljena darovati sto tisoč frankov za zidavo bazilike s pogojem, da bi uporabili načrt belgijskega arhitekta barona De Béthuneja. Še več. Dobrotnica ne bi dala ničesar za zgradbo v renesančnem slogu, ker je hotela v Rimu cerkev v gotskem ali romanskem slogu. Kardinal Dechamps, nadškof v Mechelenu, je privolil, da o tem obvestijo kardinala vikarja.

Postavljeni pogoji so ustvarjali resne težave zlasti zato, ker so že postavljali temelje po Vespignanijevem načrtu. Kljub temu je kardinal vikar prosil belgijsko eminenco, da bi mu poslal predloženi načrt, vendar pa je omenil, da v Rimu gotski in romanski slog ne ugajata. Na to je milanski nadškof, ko je poslal načrt, odgovoril: »Rim je središče katolicizma, zato mora imeti spomenik vseh velikih obdobij zgodovine. Gotovo je obžalovanja vredno, da poleg Konstantinove bazilike in poleg klasičnih bazilik renesanse ni nič podobnega katedralam v Kölnu, Amiensu, Yorku, Reimsu in toliko drugim čudovito lepim cerkvam katoliškega sveta, pri čemer ne smemo pozabiti na katedralo v Milanu. Vem, da je ta izjemna posledica zgodovinskih okoliščin, toda sedaj se nudi priložnost, da jo opravi-
mo.«

Kljub temu so Béthunov načrt pozorno preučili. Nato je kardinal vikar pisal: »Brez dvoma bi bil načrt zelo primeren, če bi gradili cerkev v gotskem slogu. Vendar pa je tukaj v Rimu klasični slog bolj priljubljen. Poleg tega pa za izvedbo take gradnje po vseh predpisih in obsegu sto tisoč lir po sedanjih izračunih ne bi zadostovalo.« Vespignani, odličen predstavnik rimskega katolicizma, je pisal kardinalu vikarju: »V Rimu, v središču lepih umetnosti, čisti gotski slog ni bil nikdar priljubljen, ker izhaja iz barbarskih začetkov in danes v njem gradijo samo protestantske cerkve.«

Pater Maresca je mislil drugače in je zato svetoval baronici, naj bi kardinala Dechamps pripravi, da bi govoril s papežem. Toda njegova eminenca se je tega branil in je menil, da nima kaj več dodati k temu, kar je že napisal. In tako je zaradi tega pedantnega vprašanja izginila obilna obljuba. Prepričani smo, da bi don Boskova iznajdljivost našla način, da bi rešila kozo in zelje. Toda njegovo ime takrat še ni stopilo na prizorišče.

Gotovo je, da je bilo na svetu le malo ljudi, ki bi zmogli zbrati sredstva in potrebno pomoč za toliko dobrodelnih dejanj. Tako je na primer rimska pobuda, ki so jo sprožili zviška in priporočili s plemenitimi nazivi, po kratkem začetku popolnoma zastala. Pomanjkanje denarja je prekinilo dela, ko se je stavba komaj dvignila iz tal. Papež, ki je imel v rokah veličastno stavbo apside pri sv. Janezu v Lateranu in monumentalni lazaret svete Marte v Vatikanu, je bil zelo žalosten in se ni mogel vdati v tovrsten neuspeh. Toda Božja previdnost mu je pravočasno poslala dober navdih. Naslednjo zgodbo nam je nekaj let pozneje

sporočil kardinal Alimonda:³ Nekega dne je Leon XIII. v krogu kardinalov izrazil vso žalost svojega srca zaradi te prisilne prekinitve. Rekel je, da pri tem trpi Božja slava, ugled Svetega sedeža in duhovno dobro tako številnega prebivalstva.

»Sveti oče,« je posegel vmes kardinal Alimonda, »jaz poznam zanesljivo sredstvo, da vam bo uspel ta načrt.«

»Kako?« je nemalo začuden vprašal papež.

»Prepustite zadevo don Bosku.«

»Bo don Bosko sprejel?«

»Svetost, poznam don Boska in njegovo neizmerno vdanost papežu. Če mu bo vaša svetost to predlagala, sem prepričan, da bo sprejel.«

Razgovor je potekal meseca marca 1880, se pravi v dneh, ko je bil don Bosko v Rimu. Papež je svojemu vikarju naročil, naj o tem govori z don Boskom. Njegova eminenca mu je o tem govoril 24. marca, ne da bi omenil, da je to želja svetega očeta. Osemindvajsetega je govoril o tem še bolj odločno. Don Bosko ni rekel ne *da* ne *ne*, kajti težav je bilo brez števila, kakor je bilo razbrati iz listin procesa za razglasitev za blaženega.

Najprej so bile tu denarne težave. Od Rimljanov ni pričakoval skoraj nič, ker je vedel iz izkušnje in kot mu je pisal kardinal vikar,⁴ da so malo radodarni. Prav tako je malo pričakoval od Francozov, ki so prav v tistem času usmerili vse sile v gradnjo narodnega svetišča Srca Jezusovega in v vzdrževanje svobodnih šol. Poleg tega je imel prav, ko je menil, da so Francozi vedno velikodušni pri pomoči za njegove uboge dečke, ne da bi pokazali kako posebno navdušenje za novo cerkev v Rimu. Prav tako ni mogel pričakovati kaj velikega od Italije, bodisi zaradi poraznega finančnega stanja dežele bodisi zaradi previsokih javnih dajatev bodisi zaradi nujne podpore krajevnim ustanovam, kar so povzročale nove politične okoliščine v državi. Poleg tega pa so mu bile znane visoke cene gradnje v Rimu, ki so bile najvišje v državi. In ali ni poleg tega imel na hrbtu že cele vrste gradenj? Gradil je cerkev sv. Janeza Evangelista v Turinu in cerkev Marije Pomočnice v Vallecrosii, gradil je v Marseillu, v Nici, gradil je v Spezii. Bi bilo pametno, da bi na ogenj naložil še več drv?

Drugi razlog, da se ne bi spuščal v to zadevo, je bila hladnost, s katero so

³ *Summarium super virtutibus*, št. III. *De operibus et foundationibus*, §§ 65–66 [O delih in ustanovah], (pričevanje don Francesca Cerrutija).

⁴ Prim. MB XIII, str. 653 [BiS XIII, str. 429]. Dejstva so to potrdila. Na kosilu, ki so ga pripravili za dan posvečenja cerkve (14. maja 1887), je župnik in prokurator don Dalmazzo vstal za napitnico in se začel zahvaljevati dobrotnikom. Pri tem je postavil v prvo vrsto Rimljane. Don Bosko je vzel v roke nož, potrkal ob kozarec, zaustavil govornika sredi njegovega govora in ob splošni tišini popolnoma mirno izrekel naslednje besede: »*To ni res. Nadaljuj.*« Verjetno je don Bosko v tistem trenutku pomislil na velikanske napore svojih potovanj, ko je beračil za potrebe gradnje. Eden izmed gostov, ki je bil popolnoma iz sebe zaradi odkritosrčnosti blaženega, je dostikrat ponovil to pripoved. To je bil msgr. Jara, nekdanji škof v Ancudu v Čilu.

ljudje sprejeli načrt gradnje cerkve v Castru Pretorio. Celemu svetu so slovesno razglasili, da naj bi bilo to svetišče spomenik Piju IX., in povabili vse škofe na svetu, da bi zbirali darove. Toda zbrali so sto tisoč lir in ni bilo upanja, da bi mogli dobiti kaj več.

Temu se je pridružila še tretja težava. Če bi don Bosko prevzel to nalogo, bi moral prevzeti tudi pogodbe prejšnje uprave, ki naj bi še imela določen vpogled v vso zadevo. Te obremenitve so bile težke, kot je to vedno pri delih, ki jih prevzamejo v papeževem imenu.⁵

Toda med vsemi temi človeškimi pomisleki se je don Boskova misel ustavila pri dveh dejstvih: pri časti svete Cerkve in časti Svetega sedeža. Bila bi prava sramota, če bi moral katoliški Rim kloniti pred protestanti. Ti so z mednarodnimi denarnimi skladi v kratkem času v Rimu postavili več templjev, medtem ko katoličani niso zmogli niti enega. Bila je prava sramota, da je papežev klic vesoljni Cerkvi naletel na tako skromen odziv. Tako si lahko razložimo, da se je don Bosko na začetku, ko je tehtal razloge za in proti, tako zelo obotavljal, da bi prevzel nase tako težko breme.

Iz vseh teh negotovosti ga je končno rešila papeževa beseda. V toliko zaželeni avdienci 5. aprila mu je Leon XIII. izrazil svojo željo in mu zagotovil, da bi s svojo privolitvijo naredil veliko sveto in papežu nad vse ljubo delo, kajti nemožnost, da bi nadaljevali dela, ga zelo teži.

»Papeževa želja,« je odgovoril don Bosko, »je zame ukaz. Sprejemam naročilo, ki mi ga je vaša svetost naložila v svoji dobroti.«

»Toda jaz vam ne morem nuditi denarja.«

»Jaz od vaše svetosti ne zahtevam denarja, prosim vas samo za vaš blagoslov in vse tiste duhovne darove, za katere boste menili, da jih podelite tistim, ki bodo sodelovali pri gradnji svetišča v čast Srcu Jezusovemu v glavnem mestu katoliškega sveta. Če mi bo vaša svetost dovolila, bom ob cerkvi zgradil še praznični oratorij in veliko zavetišče, kjer bomo zbirali revne fante, ki jih je zlasti v tej mestni četrti toliko, in jim dali priložnost za učenje kake obrti.«

»Rade volje,« mu je odgovoril papež, »blagoslavljam vas in vse, ki bodo so-

⁵ Moramo ponoviti, kar smo že drugje povedali o nezaupanju Rimljanov do tako imenovanih buzurrov, to je Piemontčanov. Ko bi videli, da so izročili Piemontčanom tako pomembna dela, bi vzbudilo zavist. To tudi ni nič čudnega, če pomislimo na dejanski položaj. Kakor hitro se je razširila ta novica, se je zbral Odbor duhovnikov, ki jih je neki prelat predstavil kardinalu vikarju z namenom, da bi protestirali proti ponižanju, ki so ga hoteli zadati rimskemu kleru. Njegova eminenca jih je ljubeznivo poslušal, jim sploh ni ugovarjal, temveč jih je dobrohotno vprašal, ali so pripravljeni prevzeti breme gradnje, ker je bil tedaj še čas. Rekli so, da so pripravljeni. Kardinal jim je obljubil, da bo ustregel njihovi želji. »Z don Boskom bo stvar takoj rešena,« je dodal. »Govoril bom s svetim očetom. Don Bosko vam bo brez težav prepustil gradnjo.« Tedaj so mu vsi zadovoljni povedali, da bodo sestavili odbor. Vprašali so, koliko denarja bi don Bosko dobil od Svetega očeta. »Nič,« je odvrnil kardinal in jim predstavil glavne izdatke in izrazil prepričanje, da bodo v Rimu mogli zbrati kaj malo. To je bil zelo mrzel tuš, ki je ohladil tako visoko razgrete duhove.

delovali pri tako sveti stvari, na katero kličem od sedaj Božji blagoslov. O podrobnostih se pomenite s kardinalom vikarjem.«

Kakor hitro se je po Rimu raznesla novica, da je sveti oče zaupal don Bosku ustanovitev zavoda na Castru Pretorio in gradnjo cerkve Srca Jezusovega, se je nekaj prenapetih članov občinske skupščine odpravilo k ministru varuhu državnega pečata Villi, da bi zvedeli, kako naj se vedejo do novega zavoda, ki bo verjetno zelo velik. Ni še namreč minilo deset let, odkar so s silo prebili Porto Pio. Ob vsakem migu vatikanske hiše so sektaši dvignili glave in glasno nasprotovali. Minister pa, ki je bil to, kar je bil, pa je zadosti poznal don Boska in je kot poslanec zastopal okraj Castelnuevo, jih je tiho poslušal in jim odkritosrčno dejal: »Don Bosko dela veliko dobrega mladim s tem, da jih odvrča od hudega in jim omogoča izobrazbo. On se ne gre politiko. Pustite ga pri miru.«

Markiz Scati, kateremu je proti koncu leta 1880 don Bosko pripovedoval ta dogodek,⁶ ni skrival svoje bojazni, da bodo prostozidarji občinske rimske uprave in vlade storili vse, da bi preprečili ta načrt. Blaženi mu je odgovoril: »Zato moramo biti zelo previdni: preprosti kot golobje in zviti kot kače. Don Bosko se vedno strogo drži zakonitosti: dajte cesarju, kar je cesarjevega, nič več in nič manj. Gorje, če bi don Bosko naredil kako neprevidnost! Zelo veliko fantov bi se znašlo na cesti.«

Ko se je don Bosko vrnil s papeške avdience, je napisal spomenico, ki jo je izročil kardinalu vikarju 18. aprila popoldne, na predvečer svojega odhoda iz Rima.⁷ V kratkem spisu je strnil osnove, ki so potem služile za dokončno besedilo dogovora.

Njegovi eminenci gospodu kardinalu Raffaelu Monacu la Valletta, vikarju njegove svetosti papeža v Rimu

I. Cerkev presvetega Srca Jezusovega, spomenik njegovi svetosti Piju IX. dragega spomina.

Iz edinega razloga, da pospešim večjo Božjo slavo in ugled naše svete vere, se s svojimi redovniki rade volje pridružujem vaši velespoštovani eminenci pri sodelovanju za nadaljevanje začetih del za cerkev v čast Srcu Jezusovemu v spomin slavnega papeža Pija IX. dragega spomina.

Kar se tiče pogojev, bi želel, da bi jih vaša eminenca postavila tako za cerkveno oblast kakor tudi za salezijansko družbo, ki jo vaša eminenca vedno gleda z očetovskim očesom. Ker pa želite, da bi tudi jaz povedal svojo zamisel in bi dal od vsega začetka vaši eminenci vsa pooblastila, da spremenite po vaši oceni in modrosti, kar se vam zdi potrebno, predlagam:

⁶ Dne 22. decembra 1880 je markiz med obiskom dolgo razpravljal z don Boskom. O tem je poročal v enem svojih spominov, ki jih hranimo v našem arhivu.

⁷ Dnevnik don Barta: »8. april, nedelja. Zvečer je don Bosko obiskal kardinala vikarja in mu nesel spomenico o gradnji cerkve presvetega Srca Jezusovega v Rimu, ki naj bi jo predložil svetemu očetu.«

II. Salezijanska družba

1. *Salezijanska družba po svojem rektorju prevzema dolžnost, da se bo trudila, da z vsemi sredstvi, ki jih ima na voljo, izvede dela, poišče denarna sredstva in material za gradnjo, da bi delo končali v dveh in pol ali kvečjemu treh letih.*
2. *Ko bo sveta stavba končana, prevzema ista družba vse stroške za opremo, svete posode in obleke, plačala bo davek, skrbela za vzdrževanje, popravila in podobno.*
3. *Poskrbela bo za potrebno osebje in vzdrževanje bogoslužja, se pravi za zadostno število duhovnikov za opravljanje svetih maš za vernike, za spovedovanje, pridiganje in katekizem za otroke.*
4. *Obenem ali vzporedno z deli v cerkvi se bo gradilo zavetišče za uboge dečke. Poleg zavetišča bo deloval tudi praznični oratorij za otroke tistega okoliša, poučevali jih bodo katekizem, imeli bodo večerne, in če bo treba, tudi dnevne šole, kakor je v podobnih primerih to navada v salezijanski družbi.*
5. *Ko bo cerkev posvečena, bodo salezijanci odvisni od ordinarija, kakor so odvisni od oblasti cerkve, ki jo upravljajo redovniki. Ko bo potem cerkvena oblast cerkev presvetega Srca Jezusovega povzdignila v župnijo, bo župnik imenovan iz vrst salezijanske družbe, kakor ga bo vrhovni predstojnik salezijancev predložil kardinalu vikarju v Rimu in bo tisti, ki ga bo vaša eminenca štela za bolj sposobnega za to službo v korist duš in večjo Božjo slavo.*

III. Cerkevna oblast

1. *Njegova prevzvišena eminenca gospod kardinal vikar bo še nadalje dajal tako gmotno kot moralno podporo, ki jo je že izkazal pri začetku dela, in bo dal don Bosku na voljo zemljišče in zidove stavbe v stanju, v katerem so. Denar, ki ga bo vaša eminenca ali kdo drug zbral za dela, bo uporabljen samo v ta namen.*
2. *Dali boste dovoljenje za nabirke v tistih krajih in pri tistih osebah, ki vam jih bo navdihnili modrost.*
3. *Njegova eminenca kardinal vikar ne bo imel nikakršne odgovornosti za materialno plat izvedbe del in nakup zemljišča, potrebnega za gradnjo.*
4. *Njegovo eminenco kardinala vikarja ponižno prosim, da bi ta načrt predložil svetemu očetu. Da ga spremeni po svoji uvidevnosti. Ta načrt ne bo imel nikakršne veljave, dokler ga ne odobri in blagoslovi njegova svetost.*

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. april 1880

Po naših konstitucijah se don Bosko ni mogel obvezati za tako pomembno nalogo, ne da bi prej vprašal za privolitev vrhovni kapitelj. Ko je prišel v Turin, je zbral svetovalce in jim razložil predlog svetega očeta. Razprava je bila zelo dolga. Vsi so bili prepričani, da je naloga zelo častivredna, obenem pa silno težavna, saj bi bilo dolgov za tristo tisoč lir in zato ni pametno, da bi se v takih okoliščinah lotevali dela, ki bo pogoltnilo milijone. Po razpravi so glasovali. Šest jih je bilo. Proti jih je bilo 5 in eden za. Ta je bil gotovo don Bosko. Ko je videl, da so na tak način zavrnili predlog svetega očeta, je smehljalje se dejal: »Dali ste mi odločen ne. Prav ste storili, ker ste ravnali po človeški previdnosti, ki je pot-

rebna v tako pomembnih primerih, kot je ta. Če mi boste pa namesto *ne* dali *da*, vam lahko zagotovim, da nam bo Srce Jezusovo poslalo sredstva, da bomo zgradili njegovo cerkev, nam plačalo dolgove in dalo povrh še napitnino.« Njegove besede, ki so se opirale na Božjo previdnost, so v trenutku spremenile mnenje kapitarjev in iz šestih »ne« je nastalo šest »da«. Ko so potem pregledali načrt, se jim je zdel preskromen in so še na tej seji sklenili, da bodo predložili svetemu očetu nov, obširnejši načrt, vreden presvetega Srca Jezusovega za Rim. Tako so tudi storili. Napitnina je bilo zavetišče, ki ni bilo vključeno v papeževih name-nih, temveč bi bil dodatek kot dar presvetega Srca. Dolgove družbe so, kakor poroča kardinal Cagliero v procesu,⁸ plačali brez posebnih težav.

Takoj so se začeli dogovarjati. Vendar se je medtem pojavila nova zamisel. Vrhovni svet Italijanske katoliške mladine, ki je imel svoj sedež v Bologni in je bil njegov predsednik grof Acquaderni, se je odločil, da bo postavil spomenik v čas Pija IX., ne da bi določili kako. Tedaj je maja 1880 kardinal vikar predlagal predsedniku, da bi temu načrtu dodali gradnjo cerkve. Predložili so različne načrte, vendar se je zdelo najbolj primerno, da bi ob cerkvi Srca Jezusovega postavili hišo, ki bi nosila ime pokojnega papeža in katere namen bi bila vzgoja dobrih in modrih vzgojiteljev mladine. Počastitev spomina Pija IX. je bil že del načrta za gradnjo cerkve, vendar je z omenjenim načrtom dobival vse bolj jasno obliko. Acquaderni je vprašal don Boska, ali bi bil pripravljen sprejeti predlog.⁹ Blaženi je, kakor beremo v pripisu h grofovemu pismu, odgovoril, da sprejema v smislu, kakor je menil kardinal vikar. V Bologni smo brez uspeha raziskovali, da bi zvedeli za izid zadeve. Vendar mislimo, da je v smislu odgovora, ki ga vsebuje pripis, don Bosko zaradi neizogibnih vmešavanj zunanjih oseb opustil to zamisel.

Medtem ko so v Turinu sestavljali osnutek dogovora, ki naj bi ga poslali v Rim, je don Bosko hitro dokupil zemljišče ob prvotni lastnini, kjer je na nasprotni strani današnjega zavetišča v kotu ob Via Marsala in Via Marghera stala hišica. V celem je izdal za to devetinštirideset tisoč petsto lir. Tista hiša, ki so ji dozidali še eno nadstropje, je bilo prvo bivališče salezijancev v času zidave. Don Bosko je s tem dokupom hotel omogočiti cerkvi podaljšek, zavetišču pa zados-ten prostor. Vedel je, da je s tem onemogočil spletke protestantov, ki so na tem mestu hoteli postaviti svoje svetišče. Za to pa je vedel kardinal vikar in je izrazil zadovoljstvo zaradi nakupa.¹⁰ Njegova eminenca pa ni bil enako navdušen nad

⁸ *Summarium super virtutibus*, št. VI., *De heroica spe*, § 149.

⁹ Grofovo pismo don Bosku, Bologna, 1. junij 1880.

¹⁰ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 14. junija 1880: »Danes sem zvedel od patra Lodovica da Casoria, ki mi naroča, naj vas pozdravim, da je bil pripravljen odkupiti to zemljišče, da protestanti ne bi mogli postaviti svojih šotorov v bližini cerkve.« Don Dalmazzo bi lahko dodal, da je pater Lodovico prejšnji večer potoval iz Neaplja v Rim s patrom Bonaventuro, njegovim naslednikom, da bi kupil to zemljišče; srečal se je z don Dalmazzom, ko je ta v banki Tibertini sklepal pogodbo.

razširitvijo cerkve: mogoče se je še čutil povezanega s celo zadevo in se je bal še enega neuspeha. Treba je bilo močnih razlogov, da so ga prepričali. Končno so odpor premagali in arhitekt je imel proste roke.¹¹

Kaj je čutil don Bosko in kakšnih posegov se je lotil, da bi poplačal neizmerne izdatke, je razvidno iz teh pisem, ki jih je pisal generalnemu prokuratorju. Vedeti moramo, da je zemljišče bilo last Tibertinske banke, katere voditelj je bil komendator Caranti, o katerem je v dopisovanju večkrat govor. Prvo teh pisem ne potrebuje razlage.

Predragi don Dalmazzo!

Takoj po prihodu iz Casaleja sem začel proučevati znani načrt za cerkev Srca Jezusovega v Rimu. Želim, da je v njem naš predlog z opombami kardinala vikarja. Izročam ti vsa pooblastila, da se dogovoriš v smislu in mejah, ki jih bo njegova eminenca štela za najboljše. Vsi smo mu pripravljeni pomagati na vso moč.

Prosil bi ga samo, naj poskrbi, da bo cerkev čim bolj prostorna. V sedanjem načrtu bi imelo ljudstvo samo 400 m, mi pa potrebujem vsaj dvakrat več prostora. Nova župnija bo, še preden bodo dela končana, štela najmanj 6.000 duš. Za to bi bilo potrebno vsaj 900 m, da bi bilo dovolj vsaj za tretjino prebivalstva.

Kar se tiče denarja: nekdo, ki nam ponuja sto tisoč lir po 5,5 % skupaj s premičninami. Če bi nam Tibertinska banka odprla tekoči račun, bi bilo treba naložiti več, saj bi zelo verjetno lahko prodali zemljo in bi tako imeli ogenj iz lastnih drv.

Govori tudi z gospodom Sigismondijem; če more najti kako večjo olajšavo, jo bomo hvaležno sprejeli. Povej našemu zares dobremu očku, da imamo v rokah veliko zadevo, toda Bog je z nami in se zato nimamo ničesar bati.

Pozdravi ponižno gospoda kardinala vikarja in mu zagotovi, da bodo salezijanci vedno njegovi ubogljivi in zvesti sinovi in da ima vso pravico uporabiti bič za vse tiste, ki bi storili kaj narobe.

Bog naj nas vse blagoslovi in nas ohrani v svoji sveti milosti. Pozdravi moja sinova Zucchinija in Giarretta in moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin 7. julij 1880

Da bi spodbudil bogate ljudi za dela krščanske ljubezni, je skušal pobožne osebe navezovati na Cerkev in na papeža tako, da jim je pri svetem sedežu priskrbel častne naslove in duhovne darove.

Ko so se ti ljudje čutili vedno bolj blizu svetemu očetu, namestniku Jezusa Kristusa, so bili veseli, če so mu mogli kakor koli ustreči. Drugo pismo se začenja z dvema prošnjama, od katerih se je nadejal velikih koristi za cerkev Srca Jezusovega. Prosil je za dovoljenje za zasebni oratorij vdove Prat, ki jo že

Sveti Frančiškov sin je, zadovoljen zaradi preprečene nevarnosti, še istega dne odpotoval z vlakom v Neapelj (prim. članek patra CLEMENTA PERNICIARA, vrhovnega predstojnika sivih bratov v *Momentu*, 29. marec 1829).

¹¹ Obdržali so 35 m dolžine, dodali 11 m za nove oboke in 18 m za apsidno.

poznamo, in za njeno mater.¹² Da bi naredil dar privlačnejši, je bil pripravljen on sam prevzeti vse stroške.¹³ Milost je bila dodeljena nepričakovano naglo. Pismo govori tudi o nakupu novega zemljišča in mimogrede omenja notarski prepis starega zemljišča za novo stavbo. Gospod je don Bosku posodil dvajset tisoč lir. Sredi suhoparnih dogovorov nekaj humorja razodeva vedrost.

Predragi don Dalmazzo!

Pošiljam ti dve prošnji, ki jih izroči kardinalu Giannelliju ali še bolje kardinalu Martelu. Gre za dve veliki naši dobrotnici in odlični katoličanki. Gospa Prat je za novčič sv. Petra darovala 65 tisoč (petinšestdeset tisoč) lir. V kratkem bo poslala še novo vsoto. Če bodo izdatki, jih bomo plačevali, vendar želim tudi jaz pokloniti dar. Stvar, ki bo navrgla veliko več.

Gospod Caranti je po komendatorju Fontani dobil odgovor, da za pametno ceno prevzamemo tudi hišico. Privolil je. Dogovor daje dovolj časa, da bomo vse uredili. Jaz bom poskrbel za vse, zlasti za posojilo, in upam, da nam bo dobro uspelo.

Takoj ko bo izdana notarska listina o lastnini cerkve Srca Jezusovega v našo korist, mi sporoči.

Vse stvari, ki smo jih prebrali v kapitlju, so potrdili. Vedi, da če bomo bankrotirali, se bomo vsi zatekli v Patagonijo k don Fagnanu. Zato kar mirno naprej.

Če gospod Sigismondi potrebuje posojeno vsoto, vzemi denar, ki ga že imaš ad hoc, ali mi piši, pa bomo poskrbeli.

Bog naj vse blagoslovi in imej me v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1880

»Privolitev«, o kateri don Bosko pravi, da je veliko razmišljal, se nanaša na člen 3 osnutka dogovora, ki so ga potem spremenili v smislu, kakor je predlagal on.

Podali bomo samo prvo polovico pisma, ker se drugi del nanaša na neko drugo zadevo, o kateri bomo govorili v šestindvajsetem poglavju.

Dragi moj don Dalmazzo!

Veliko sem razmišljal o privolitvi, ki govori o možnosti, da naše družbe ne bi bilo več. Pred zakonom nismo ne moralna ne pravna oseba. Če bi z druge strani prišlo do prevrata, bodo vedno bolj spoštovali cerkev, ki je last cerkvene oblasti, kakor če je naša, ker posedujemo samo kot posamezniki.

Zato menim, če je še čas: cerkev in župnišče pripadata za vedno ordinariju, uporaba pa je za vedno pridržana salezijanski družbi. Drugo prepuščamo Božji previdnosti. Če stvari še niso sklenjene, lahko v tem smislu govoriš s kardinalom vikarjem. Sicer pa pustimo tako, kakor je zapisano.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. julij 1880

¹² Dodatek, št. 66.

¹³ Za tri breve, dva za imenovani gospe in enega za kanonika Molinarija, je plačal 360 lir ob dobrohotnem popustu od 782 lir (Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 22 julij 1880).

Ko je don Dalmazzo govoril z odličnim kardinalom vikarjem o ureditvi lastnine, so mu ušle naslednje besede: »Vsi pravijo, da je salezijanska družba don Bosko in da bo po njegovi smrti razpadla. Dokler živi on, vse dobro, ko bo umrl, bo vsega konec.« Sicer pa je rad poslušal dokazovanje svojega sogovornika o trdnosti družbe. Razgovor je sklenil s trditvijo, da če bi don Bosko in njegova družba imela vedno opraviti z vikarjem kardinalom, kakršen je njegova eminenca, ki je za salezijance pravi oče, don Bosko ne bi toliko poudarjal vprašanja lastnine, temveč bi vse prepustil njemu, ker pa se okoliščine lahko spremenijo, ne bi bilo pametno popuščati. Opomba mu je ugajala in je dejal, da bo v tem smislu poročal svetemu očetu.¹⁴

Dne 14. julija je don Dalmazzo pisal Božjemu služabniku: »Kardinal vikar je o tej zadevi dolgo govoril s papežem, ki je dejal: Govorite z don Dalmazzom in mu recite, naj piše don Bosku, da naj ne dela nikakršnih težav glede te gradnje, ker gre za zveličanje duš.« Don Bosko je z naslednjo pošto takole obnovil svoja navodila prokuratorju: »Lastnina cerkve za vedno cerkveni oblasti, uporaba pa vedno naši družbi. Reci pa kardinalu vikarju, da sem se popolnoma zaupal njemu. On nas ima rad in mi vsi mu popolnoma zaupamo, zato naj, kakor sem mu že pisal, igra obe vlogi, kakor se mu bo zdelo v večjo Božjo slavo. Vse pa je odstranila ljubezen in modrost gospoda kardinala vikarja.«

Sledili so si odgovori med rimskim vikariatom in vrhovnim svetom salezijanske družbe, da bi določili besedilo dogovora, ko bi Božji služabnik uradno predlagal osebo, ki naj bi vodila župnijo, ki so jo ustanovili konec marca.¹⁵ Kanonična ustanovitev pa je veljala od 2. februarja preteklega leta.

Velespoštovana eminenca!

Novice, ki sem jih prejel od raznih strani, pravijo, da se je vaša velespoštovana eminenca odločila izročiti vodstvo nove župnije presvetega Srca Jezusovega kakemu salezijanskemu duhovniku. Če je to volja vaše velespoštovane eminence, bi predlagal našega generalnega prokuratorja don Francesca Dalmazza, doktorja literature, sina Giacomu. Kakor hitro bo imenovan, bom takoj poslal zadostno število duhovnikov z ustreznimi lastnostmi in sposobnostmi za dušno pastirstvo.

Naša ponižna družba ima že veliko razlogov za globoko hvaležnost do vaše eminence in jaz vam v imenu vseh zagotavljam, da bomo skušali z vedno večjo zavzetostjo odgovoriti na vašo dobrohotnost, ki nam jo vsak dan izkazujete. Imam za visoko čast, da se vam smem pokloniti, in izrekam vaši eminenci svojo hvaležnost.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 31. julij 1880

¹⁴ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 10. julij 1880.

¹⁵ Dodatek, št. 67.

Odlok o imenovanju in ustoličenju je bil izdan šele 12. julija 1881 in sporočen novemu župniku don Dalmazzu 3. avgusta.¹⁶

Kljub najboljši volji obeh pogajalcev so se pojavljali vedno novi spori. Nastopila je jesen in še nič ni bilo sklenjenega. Don Bosko je želel odstraniti vse mogoče vzroke prihodnjega nasprotovanja. V prvi polovici oktobra so se še pogajali o *kongrui* [župnikov dohodek]. Predstojniki v Turinu so bili še negotovi, ali naj jo zahtevajo od občinske uprave ali od vlade ali od Svetega sedeža. Končno je don Bosko 18. oktobra pisal prokuratorju: »Kar se tiče kongrue, se prepuščamo sodbi svetega očeta ali svetu kardinala vikarja.« Stvar so uredili v smislu 10. člena dogovora.

Medtem so delavci prav počasi spet začeli delati. Don Sala je že iskal granitne stebre, ki jih je zahteval arhitekt. V imenovanem pismu je don Bosko nadaljeval: »Don Sala hodi okoli in povprašuje po ceni stebrov za cerkev Srca Jezusovega. Poročal ti bom, in če ti kaj zveš, mi takoj sporoči. Vera, molitev in naprej.«

Z novembrom se je iztekel čas za odplačilo dobršnega obroka plačila pri Tibertinski banki za nakup zemljišča, za hišo in gradbeni material, a niso vedeli, kje naj bi dobili denar. Da bi se zatekli k tisku in prosili za darove, se ni zdelo primerno, vse dokler bi se ne iztekle zadnje formalnosti. Don Boskovo stisko je mogoče razbrati iz naslednjega pisma.

Predragi don Dalmazzo!

Treba je urediti zadevo Caranti z osnovo 39.500 lir. Nisem mislil na to obveznost. Zaradi finančne krize vsi kričijo in zapirajo denarnice. Ali lahko v Rimu računamo na koga? Premisli malo in mi potem povej.

Silno nas pritiska, da iščemo denar za Srce Jezusovo, vendar se zdi, da dokler vse možnosti niso do zadnjega izčrpane, ne bi bilo primerno obrniti se na javnost. Pri vsem tem pa smo brez denarja! Sklepaj!

Vale et valedic in Domino.

Najvdanejši v J. K.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. november 1880

Toda končni odgovor še ni prišel, ker je don Bosko odlašal s privolitvijo zaradi 8. člena, ki je predvideval čisto določen čas za konec del, in 13. člena, ki je predvideval možnost, da bi zaradi pomanjkanja primerne salezijanca določili za župnijo vikarja in ekonoma *a vita* [za vse življenje]. »Člen šestih obveznih let,« je pisal don Bosko 9. decembra, »in župnijskega vikarja za celo življenje je treba spremeniti.« V ta namen je priložil opombo, ki jo je sestavil don Rua v imenu vrhovnega kapitlja in podpisal don Bosko. Razgledana previdnost in sve-

¹⁶ Dodatek, št. 68.

ta preproščina, ki jo navdaja, jasno kaže duha našega ljubljenege ustanovnika.

Velespoštovana eminenca!

Vrhovni kapitelj Družbe sv. Frančiška Saleškega po piscu vrhovnem predstojniku prosi vaše prevzvišeno eminenco, da bi vnesli dve spremembi v člene predloga za cerkev Srca Jezusovega.

Če bi imeli za vedno opraviti z vašo velezaslužno eminenco, bi sprejeli ta in kateri koli drug pogoj. Tu pa gre za spore, ki bi mogli nastati med tistimi, ki bodo za nami urejali stvari.

Zato bi k členu 8 dodali: »Če tega ne bo preprečila višja sila, naj bi bila dela z župniščem vred končana v devetih letih.«

Členu 13 bi po besedah »vikar ali ekonom« črtali tudi a vita [za vse življenje], da bi tako cerkvena oblast imela proste roke in bi salezijanska družba mogla vstopiti v normalno upravljanje župnije. Tako bi odpravili nevšečnosti, ki bi bile nujno povezane s tem, da bi fantje iz zavetišča, oratorija ali šol bili vključeni v delo v župnijski cerkvi, če bi bila ta odvisna od zunanjega upravnika, ki ni član salezijanske družbe. Delal bi krivico Božji previdnosti, če bi se uresničili primeri, ki jih obravnavata člena 8 in 13. Zato je prav brezmejno zaupanje, ki nas navaja k tej silni zadevi, tudi zaupanje v naklonjenost vaše eminence.

Ne vem, ali sem se razumljivo izrazil. Toda to, česar nisem povedal, bo razumela vaša razsvetljena modrost ali vam bo razložil naš prokurator, ki sem mu dal v tej zadevi vsa pooblastila družbe.

Z globoko hvaležnostjo imam čast, da se smem imenovati vaše prevzvišene eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. december 1880

Vikariat je privolil v don Boskove spremembe. V prvem primeru višje sile in v drugem primeru tako, da so nadomestili »začasno« in tudi »do konca življenja«. Tako so se končali boji za besedilo dogovora, ki ga je 11. decembra podpisal don Bosko in 18. decembra po predhodnem posvetu s papežem še kardinal vikar.¹⁷ Med obema datumoma je bil don Dalmazzo sprejet pri papežu, da bi mu izrekel svoje spoštovanje, don Boska in salezijancev. Sveti oče ga je vprašal, kako daleč je dogovor. Ko je slišal, da ga bo kmalu podpisal kardinal vikar, je rekel: »Opravite hitro in naredite veliko dobrega.«

Medtem je bilo treba plačati dolgove Tibertinski banki, ki je poslala obračun za dvainštirideset tisoč lir in ni dopuščala odloga plačila čez konec decembra. »Tukaj ne moremo računati, da bomo dobili denar,« je 1. decembra don Dalmazzo pisal blaženemu. »Če bi bil tukaj don Bosko, bi gotovo kje kaj dobil.« In je nadaljeval nadlegovanje, da bi dobil denar.¹⁸ Don Boskovo misel razbere-

¹⁷ Dodatek, št. 69.

¹⁸ Pisma don Dalmazza don Bosku, Rim, 1., 4., 17. in 21. december 1880.

mo iz enega stavka v pismu obupanemu prokuratorju 9. decembra:¹⁹ »Da ure-dimo zadevo s Tibertinsko banko, moramo izhajati iz dejstva, da nismo mogli prodati nepremičnin *ad hoc* in zato nimamo pripravljenega denarja. Zato smo pripravljeni plačati obresti in potem dolg. Sicer pa naredimo izjemo v plačevanju, se pravi, da odplačujemo na obroke. Potrudili se bomo, da bomo celotno vsoto poravnali v kratkem času. Ti pa *in omnibus labora* [delaj, kolikor moreš], da nam nabereš darove, in če ne moreš drugače, izvedi kako obilno tatvino ali kak bančni primanjkljaj. Drugi ti bodo svetovali kaj drugega.«

Ko se je banka prepričala o don Boskovi plačilni sposobnosti, se je odločila za odplačilo na dolge obroke. Še več, don Dalmazzu, ki je bil glavni don Boskov zastopnik, je banka dajala za celih sedem let velike vsote samo na osnovi preproste potrdila, brez hipoteke. Direktor banke mu je celo dal osemdeset tisoč lir z besedami: »Gre za don Boska, ki razpolaga z Božjo previdnostjo, in tukaj ne bomo izgubili.«²⁰

Zares je moglo samo neomajno zaupanje v Božjo previdnost preprečiti, da ni klonil pred tako veliko težo. Kdor je gledal na stvar samo s človeškimi očmi, je moral samo majati z glavo. Ko ga je kdo vprašal, kje misli dobiti denar v teh tako težkih časih, je odvrnil: »Pri Božji previdnosti.« Ta pa je dalje vpraševal, ali ima mogoče kako predpravo, da ima v zakupu Božjo previdnost. In don Bosko: »Hvala Bogu, do sedaj me še nikdar ni pustila na cedilu.«²¹ Dejansko je za cerkev izdal dva milijona in za zavetišče milijon in pol. Številke, za tiste čase več kot visoke.

Reči pa moramo, da ni nikdar skušal Božje previdnosti, temveč se je trudil, kolikor je vedel in znal. Neverjetni napor in trpljenje, ki se jim je podvrgel, da je mogel izpolniti papeževo željo. Don Cerruti, ki je bil priča vsega dogajanja, je rekel, da so mu ti napor skrajšali življenje.²² Iz vseh teh razlogov je Leon XIII., ko je bilo vse končano malo po smrti Božjega služabnika, rekel njegovemu nasledniku: »Oh, to je bila zares srečna misel, da smo gradnjo cerkve Srca Jezusovega zaupali don Bosku!«²³

Toda don Bosko je gledal veliko dalje. Naš msgr. Giovanni Marenco se spominja njegove skrivnostne besede, ki je čas ne sme pokriti s pozabo. Na isti dan, ko je sprejel tako težko ponudbo, ga je blaženi vprašal:

- Veš, zakaj smo sprejeli hišo v Rimu?
- Jaz ne, je odgovoril msgr. Janez Marenco.

¹⁹ »Ali bi mogel plačati ali pa bom moral uiti iz Turina v Ameriko? Svetuj mi in mi pomagaj« (Pismo 6. decembra).

²⁰ *Summarium super virtutibus*, št. X, *De heroica iustitia* § 110 (priča don Dalmazzo).

²¹ *N. m.*, št. VI, *De heroica spe*. § 135 (priča don Dalmazzo).

²² *N. m.*, št. III, *De operibus ac foundationibus* § 67.

²³ *N. m.*, št. VI, *De heroica spe*. § 13 (priča don Rua).

– Dobro me poslušaj. Sprejeli smo jo zato, ker – ko bo papež tisto, kar zdaj ni, pa bi moral biti – bomo v našo hišo postavili glavno središče za evangelizacijo rimskega podeželja.

Ta ustanova ne bo manj pomembna od tiste za evangelizacijo Patagonije.

Tedaj bodo salezijanci znani in bo blestela njihova slava.

So te besede vsebovale kako napoved? Papež danes ni več tisto, kar je bil tedaj, temveč je, kakor mora biti. Vse drugo pa bo pokazal čas. Naj bo že prerokba ali ne, tukaj plameni gorečnost, ki je nenehno plamenela v srcu našega očeta, ko je izvajal ena dela in prerokoval druga.

25. POGLAVJE

SALEZIJANSKE HIŠE V FRANCII V ČASU PREGANJANJA REDOVNIH DRUŽB

NEVIHTA, KI SE JE PRIPRAVLJALA več mesecev po don Boskovem odhodu iz Francije, je izbruhnila proti koncu marca. To je eno najpomembnejših poglavij cerkvene zgodovine.

Načrt zakona, ki ga je izdelal Giulio Ferry in ga zbornicama predložil minister Freycinet, je imel za cilj zadeti pet katoliških univerz, ki so bile pred kratkim ustanovljene v Franciji, zato je v sedmem členu izključeval iz javnega pouka člane redovnih družb, ki niso bile priznane od države. Poslanci so odobrili celoten predlog, senat pa je dvakrat glasoval proti temu členu in ga poslal nazaj v zakonodajno zbornico. Razkačena vlada pa je hotela doseči svoj cilj in še kaj več po najkrajši upravni poti. Na osnovi starih zakonov, ki jih je javno pravo v Franciji že pokopalo, in s pomočjo popačene razlage obstoječih predpisov je 29. marca izdala dva odloka:

S prvim je izganjala vse jezuite iz njihovih hiš in zaprla vse njihove vzgojne zavode, z drugim pa je ukazala vsem nepriznanim redovnim družbam, da morajo v času treh mesecev zaprositi za vladino odobritev, in jim zagrozila, da jih bodo sicer izgnali. Naslednji odlok je prejšnja odloka raztegnil tudi na francoske kolonije. Jasno je bilo, da so s tem hoteli vzgojo mladine v Franciji iztrgati iz rok redovnikov.

Ljudsko štetje leta 1877 je pokazalo, da je na francoski zemlji kakih petsto nepriznanih redovnih družb z dvajset tisoči redovniki in redovnicami. Večina najpomembnejših družb se je postavila na stran jezuitov in se odločila, da ne bo prosila za priznanje. Za to odločitev so imeli tehtne razloge: za priznanje je vlada zahtevala, da morajo njihovi vrhovni predstojniki bivati v Franciji in da morajo predložiti svoja pravila in pravilnike v pregled vladi. Takoj so se vsi francoski škofje s pismi obrnili na predsednika republike Grévyja, na senat ter na ministra za zunanje zadeve in na ministrskega predsednika in pokazali

tri stvari: da sta odloka z dne 29. marca žalitev Cerkev, preračunano uničenje najsvetejših religioznih interesov naroda in napad na svobodo vesti. Pravniki so storili drugo. Vendar je bilo vse skupaj samo glas vpijočega v puščavi; Gambettov despotizem in skrajnost radikalcev sta zadušila krik razžaljene pravice.

Izvajanje nezakonskih odlokov se je začelo 30. junija z jezuiti. Od enega konca Francije do drugega so ob štirih zjutraj policijski komisarji v spremstvu orožnikov in vojakov vdrli v vse njihove hiše, razbili vrata in vse, kar je bilo v hišah, s silo izgnali redovnike in hiše nato zapečatili s pečati republike. Ni naša naloga opisovati prizorov razdraženosti dobrih državljanov, kjer koli so izvedli izgon. Treba pa je tudi reči, da so katoličani celega sveta rade volje in odprtih rok sprejeli izgnance.

Tudi don Bosko je poslušal glas svojega ljubezni polnega srca. Še več, ni čakal, da bi začeli nasilje, temveč je storil, kar mu je narekovalo srce. Ker je bil prepričan, da bodo jezuiti prvi okušali nasilje, je takoj po razglasitvi odlokov pisal generalnemu predstojniku Družbe Jezusove patru Beckxu in mu sporočil, da »v splošni zmedi ponuja jezuitom naše domove z vsem, kar bi jim moglo služiti.«¹ Pater Beckx se je iz srca zahvalil za »spontano velikodušno ponudbo«, kakor je to imenoval, in v zahvalo dodal:² »Oh, kako lepa je Kristusova ljubezen! Kako zelo jo je posnemal sv. Frančišek Saleški! Kako vredno nosijo ime tega svetnika, ki ga posnemajo v tej ljubezni in čigar duha krščanske ljubezni so podedovali. To je eden izmed sadov, ki jih Bog v svoji neizmerni modrosti zna pridobiti iz preganjanj nesrečnežev, ki jih dovoljuje svojim služabnikom: spodbuja dobre, da so udeleženi pri trpljenju drugih, kakor če bi trpeli sami, in jih skušajo za ceno kakršne koli žrtve spodbuditi. Ne vem, ali bo prišlo tako daleč, da bi morali izkoristiti vaše velikodušne ponudbe, obljubljam vam pa, da ne bomo nikdar pozabili vaše velikodušnosti in bomo prosili Gospoda, da vam bo že na tem svetu dodelil blagoslov, da bi mogli izvesti vsa dela gorečnosti, ki jih vaša velespoštovana uglednost s svojo ustanovo opravlja A. M. D. G. [ad maiorem Dei gloriam; za večjo Božjo slavo]. Molite v krščanski ljubezni zame in za vso našo preganjano družbo in me imejte v spoštovanju, časti in globoki hvaležnosti itn.«

Trije ravnatelji v Franciji se niso dali presenetiti dogodkom in so že pred 29. marcem ukrenili vse potrebno za obrambo. Don Ronchail, ki je kot najstarejši bil don Boskov tolmač pri svojih dveh tovariših in ki ga je že vnaprej prosil za navodila, je don Bologni in don Perrotu sporočil don Boskove nasvete.

Predragi don Ronchail!

1. Izhajaj iz stališča, da nismo redovniška družba, temveč družba posameznikov, ki

¹ Don Boskovo pismo don Ronchailu Rim, 9. april 1880.

² Pismo iz Fiesoleja, 5. april 1880.

imajo vse državljanske pravice. Prišli smo v Francijo, da bi pomagali ubogi in zapuščeni mladini. Naša služba je popolnoma zastoj. Poklicali so nas škofje in mi smo jim v pomoč s svojo skrbjo za najbolj zapuščene otroke civilne družbe.

Če zahtevajo naše konstitucije, jim daj latinske. Poudarjaj prvo poglavje, ki govori o namenu Družbe. V poglavju o posameznih hišah poudari, da prihodki ostanejo v hiši, ki ji je dar bil namenjen.

2. Lahko poveš, da je v Nici glavna hiša, v vseh drugih domovih pa smo samo nameščenci družbe Beaujour.

3. Na kneževino Monako ni treba misliti. Ne bomo šli tako daleč, če bi pa kaj bilo, mi takoj piši in bom dal potrebna navodila. Španija, Urugvaj, Republika Argentina in Patagonija čakajo na nas.

4. Kar se tiče postopka za priznanje, dajmo za zdaj, da voda vre v loncu. Dies diei eructat verbum et nox nocti indicat scientiam [Dan izreka dnevu govor, noč razglašča noči znanje].

5. Obvestite me takoj o vseh novostih v tej zadevi.

6. Kar se tiče drugih hiš v Franciji, recite, da smo mi za poljedelstvo in obrtništvo. Če poučujemo kakega obrtnika latinščino, je to z namenom, da bi vzgajili nadzornike, učitelje za šolo, mojstre – zlasti tiskarje, bakrorezce in črkostavce.

7. Kakor hitro bom prejel oporoko dobre mame, jo bom prebral.

8. Kar se tiče dela, skušaj biti povezan z gospodom Levrotom. Pri vsem skrbi, da bo cerkev središče vsega in da bodo vsi drugi deli povezani z njo. Vse mine in vsak dan ima svoj delež dobrega in slabega. Poročaj mi o vsem, kar se tiče drugih hiš v Franciji. Molimo, molimo veliko, da bo Bog obrnil vihar, ki v tem trenutku grozi ladjici sv. Petra. Bog naj vse blagoslovi, pozdravi in spodbudi vse naše sobrate in me imej v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 23. marec 1880

Torre de Specchi 36

Glede don Bologna je blaženi dvakrat pisal kanoniku Guiolu. V prvem pismu 26. marca mu je sporočal: »Mogoče je, da bodo pri povpraševanju ali bolje sestavljanju verskih zavodov v Franciji vprašali tudi Beaujour. V tem primeru bi lahko rekli don Bologni, da naj imenuje za vodjo zavoda Taulaíga. Kar se tiče pouka, naj bodo imenovane samo šole *Maitrise*, ki jih vodimo pod vašim imenom z vsemi potrebnimi diplomami. To je samo predvidevanje, kajti *iacula praevisa minus ferient* [predvidene puščice manj bolijo].« V drugem pismu z dne 6. aprila mu pravi: »Povejte (don Bologni) zaupno, da sveti oče noče, da bi dajali vladi na vpogled naša pravila. Če bi pa le zahtevali, prosite za trenutek odloga in mi takoj pišite.« Prav tako je dvakrat pisal don Ronchailu. Prvič 9. aprila iz Rima: »Ne pozabi povsod poudarjati, da smo dobrodelna družba in ne redovniki in da je vsak član svoboden državljan z vsemi civilnimi pravicami.« Istemu je 26. aprila poročal iz Firenc: »Stori kakor druge redovne družine. V vsem bo prav, če se boš pogovoril s škofom, ki je gotovo dobro poučen o tem, kaj bodo

storile druge redovne družbe.« Don Cartier nam je sporočil, da je don Bosko don Ronchailu, ko se je govorilo o tem, ali naj prosijo za odobritev, pisal, da naj se ne kompromitira s kako prošnjo. Saj vemo, da mu je pisal, naj da, da »voda vre v loncu«.

Mogoče nekateri naši bralci ne mislijo, da so salezijanci »dobrodelna in ne redovna družba«. Taki so bili pred vlado, kateri so morali odgovoriti na vprašanja, ki jih je imela pravico postaviti. Pred vlado salezijanci niso bili drugega kot svobodni državljani, ki so se združili za pošten cilj z namenom ali pod zaščito občega prava. Pod tem naslovom so prosili prefekturo za dovoljenje za odpiranje svojih hiš, se pravi, da bi delali dobra dela v korist uboge in zapuščene mladine. Če bi bili pred Cerkvijo tudi kaj več, tega ne bi bilo treba vedeti vladi, ker vlada ni imela pravice zahtevati od državljanov javne izpovedi svojih verskih načel, da bi jim na osnovi te izpovedi dali živeti v lastni hiši in v tistih življenjskih razmerah, ki jim bolj ustrezajo.³

Z vsemi navodili, ki so jih prejeli od don Boska, so ravnatelji vedeli, kako naj se ravna, če bi od vlade dobili vprašanja o njihovem združenju in nepremičninah, ki so jih dejansko tudi dobili.

Ko listamo po zapisnikih marsejskih gospa, se moramo čuditi, s kako prostodušnostjo so se pod vodstvom župnika pri sv. Jožefu zbirale in skrbele za toliko potreb Oratorija sv. Leona, kakor da se ne bi zunaj nič dogajalo. Pripravile so celo prijeten praznik za blagoslov kapele. Obred je opravil škof z veliko javno slovesnostjo 27. junija. Vendar je moral priti dan, ko je zunanji hrup vdrl tudi v njihove miroljubne sestanke. Toda v zapisnikih ni najti ničesar, kar bi kazalo na vznemirjenost.

Prvi namig dobimo v uvodu zapisnika 1. julija, to je dan, potem ko so divje izganjali jezuite. Don Bosko je vzbudil upanje, da jih bo obiskal meseca avgusta. Ko je župnik povedal novico gospem, jih je prosil, da ne bi javno razglašale tega obiska. Razloga za to sta dva: »Sveti ustanovnik bo le malo časa ostal v Marseillu in bo imel veliko opravkov, ker mora pridigati duhovne vaje salezijancem. Zato je treba preprečiti obiske, ki ne bodo tako številni kakor zadnjo zimo. Poleg tega glavnega razloga je tudi še nasvet previdnosti, da v teh kritičnih časih ne bi vzbujali pozornosti. Don Bosku pripisujejo veliko prerokb. Toda če z njim govoriš o tej izjavi, se samo smeje, kar seveda prav nič ne zmanjšuje njegove svetosti. Značilna lastnost, ki naredi vtis na vsakogar, ki govori z njim, je njegova mirnost, ki ga nikdar ne zapusti in ki kaže na njegovo popolno oblast nad seboj. On sam pravi, da naj zaupamo in gremo naprej, ker nam ne bodo nič storili. Povod za tako govorjenje mu daje zaupanje v Božjo previdnost in prav to je tudi razlog, da lahko njegove besede razumemo kot prerokbe.«

³ V knjižici o redovnih družbah, ki jih je treba izgnati (*Mémoire pour la défense des Congrégations religieuses*), ki je tega leta izšla v Parizu, ne omenja salezijancev.

Pozneje je don Bosko izrazil zaskrbljenost, da bi se v Marseillu zbralo večje število duhovnikov na duhovnih vajah. Vendar so od tam glasno zahtevali, da mora priti, ker gre za zelo pomembne odločitve za hišo, ki zahtevajo njegovo navzočnost. Sicer so pa vedeli, da ni popolnoma zdrav in da so bolezen oči, vročični napadi in izpuščaji resne ovire za tako dolgo potovanje. Resnici na ljubo povedano, on ni gledal nase in je bil pripravljen oditi na pot. Toda zdravniki so se uprli, zato je namesto njega šel don Rua. Njegov zvesti predstavnik, ki je zadnje dni avgusta bil v Marseillu, da bi od blizu videl prostore in splošno razpoloženje, je o vsem poročal blaženemu med generalnim kapitljem, ki so ga odprli v Lanza takoj po njegovi vrnitvi.⁴

Med septembrom in oktobrom je kanonik Guiol šel v Rim, kjer je iz izvšišenih ust Leona XIII. slišal besede občudovanja za don Boska, ki ga je imenoval izrednega človeka. Na tem potovanju je srečal don Boska, vendar ne vemo ne kje ne kdaj. Mogoče je bilo v Sampierdareni, kjer je bil don Bosko za duhovne vaje ob koncu septembra. Rad bi ga popeljal s seboj v Francijo, pa je ugotovil, da v tistem trenutku to ne bi bilo najbolj primerno. Takratni dogodki so narekovali, da naj poteka vse čim manj opazno. Ko sta se dogovorila o vsem, kar bi moglo koristiti hiši v Marseillu, sta se ločila in si zaklicala na čimprejšnje svidenje.⁵

Vse je kazalo, da je bil pregon jezuitov samo začetek izvajanja drugega odloka proti redovnim družbam, ki niso bile priznane od države. Vendar so bili to le opomini, da bi jih prisilili k vložitvi prošnje za odobritev. Vlada se je znašla v zelo nerodnem položaju. Z ene strani so pritiskale nanjo grožnje, ki jih je izrekla, z druge strani pa ji je dajal misliti odpor, ki ga je vzbudil prvi poskus. Tudi pravni odpor je bil dosleden in so ga izvedli najuglednejši francoski pravniki. Poleg tega je sto sedeminšestdeset uradnikov takoj prve dni dalo odpoved.⁶ To je sicer bil dokaz njihove stanovske poštenosti, vendar je don Bosko obžaloval njihovo odločitev in želel, da bi dobri našli način, da bi ostali na svojih mestih in tako preprečili, da bi stopili na njihova mesta sovražniki Cerkve.

Da bi se izmotal iz zadrege, ne da bi s tem dal videz, da je izgubil bitko, je Freycinet začel tajne pogovore s cerkveno oblastjo. Izdelali so *modus agendi* [način ravnanja], ko je radikalno časopisje, ki je zvedelo za te pogovore, besno napadlo ministrskega predsednika, ga opsovalo s strahopetcem in izdajalcem in nahujskalo ljudske množice proti vladi. Stvar je dosegla take razsežnosti, da je povzročilo vladno krizo. Nova vlada pod predsedstvom Giulia Ferryja je poslala javne sile v napad in obleganje samostanov. Stvar se je začela 16. oktobra z izgonom karmeličanov in se nadaljevala proti vsem drugim redovnim družbam

⁴ *Procès verbaux* z dne 5. avgusta in 2. septembra.

⁵ *N. m.*, Séance, 21. oktober.

⁶ Prim. *Unità Cattolica*, 18. julij 1880. Drugih sto petinsedemdeset se je odpovedalo med drugim obdobjem preganjanja (prav tam, 13. november).

do 8. novembra, ko so ponovno odprli poslanske zbornice.

Predvsem je bilo treba zavarovati hišo v Marseillu, katere usoda bi potegnila za seboj vse druge. Pravni položaj pred vlado se je opiral na izjavo župnika pri sv. Jožefu izpred treh let, da je Oratorij sv. Leona *maîtrise* župnije, ki jo je odprl on in ima za to vse akademske naslove. Nato so se domenili s kaplanom opatom Mendrom, ki je prav tako imel akademske naslove in je imel na voljo osem ali deset učiteljev z vsemi potrebnimi izkazi. Don Bologna in drugi salezijanci, ki jim je njihovo državljanstvo prepovedovalo, da bi bivali v hiši, ki pa so kljub temu opravljali svojo nalogo, bi se izognili preiskavam, dokler se vihar ne bi polegel. Da bi prehitel vladni udarec in rešil pravne vidike, je don Bosko predložil župniku osnutek izjave, ki naj bi jo poslal akademskemu, to je šolskemu inšpektorju.

Gospod akademski inšpektor!

Prejel sem vaše pismo z dne n. n. in v želji, da bi izkazal dolžno spoštovanje vaši uglednosti in izrazil pokorščino, ki jo je dolžan vsak državljan predstojnikom, se mi zdi primerno, da vam podam nekaj pojasnil, da bo vaša uglednost mogla pravilno oceniti zavod imenovan Oratorij sv. Leona na Rue Beaujour 9, kjer hodijo v šolo iz maîtrise moje župnije sv. Jožefa.

Namen ustanove je zbirati uboge in zapuščene dečke, jim dati kruh in vzgojo, jih tako odvrniti od pogube in jih s priučitvijo kake obrti pripraviti, da si lahko sami služijo kruh. Učijo se krojaštva, mizarstva, kovaštva, zidarstva, poljedelstva, vrtnarstva in podobnega.

Vsako leto določeno število takih fantov nekako izvlečemo iz predsob ječ in jih vračamo družbi kot poštene ljudi. Nekaj teh fantov in drugi, ki prihajajo kot zunanji gojenci, sestavljajo maîtrise in opravljajo redno službo v moji župniji kot pevci ter ministranti v zasebnih in javnih obredih.

Tem omogočamo osnovnošolsko izobrazbo in nekaterim tudi klasično izobrazbo.

V klasičnem oddelku poučujeta gospod opat Benard in Louis Cartier itn.

V ljudski šoli poučuje gospod opat Lassepas.

Ravnatelj je duhovnik Taulaígo.

Opat Vincent in opat Cavagnac sta nadzornika. Vsi zgoraj imenovani so francoski državljani in delajo popolnoma brezplačno.

Če potrebujete še kako drugo pojasnilo, bom vesel, če vam bom mogel ustreči.

Stavim ta zavod in te uboge dečke pod vašo dobrohotno varstvo in se izražam vašega vdanega ...

Toda žal so najhujši sovražniki gnezdili med domačimi stenami. V temačni zadevi sta se odlikovala neki francoski klerik in neki njegov sonarodnjak, katerih imen nismo mogli odkriti.⁷ Klerik je bil najbolj zagrizen. Prišel je iz neke

⁷ *Procès verbaux*, 21. oktober 1880. »Ustanova je doživela nekaj težkih trenutkov, ki jih je povzročila najbolj črna nevhvaležnost. Dva mlada človeka sta objavila nekaj zastrašujočih člankov, ki so privedli do neprijetnih zapletov in povzročili boleče izkušnje svetemu ustanovitelju in predsedniku, ki ga nespodobno napadeta.«

druge družbe, sprejeli so ga kot brata in je opravljal neko službo, toda znotraj je spletkaril proti Oratoriju. Vzel je en izvod naših pravil, dodal nekaj dokumentov, med temi svoj opis tega, kar je videl v naših zavodih v Italiji in Franciji, in vse skupaj skrivaj poslal na ministrstvo za bogočastje. Naši, ki so se do tedaj imeli za svobodne državljane, so bili sedaj prikazani kot redovna družba, ki jo zadeva zakon. Judež, ki mu je don Bosko izkazal zaupanje in ljubezen, je na njegovo povabilo prišel na praznik Marije Pomočnice in nadaljeval svoje ovadbe, dokler ga niso odkrili, mu pod častno pretvezo odvzeli duhovniško obleko in ga izključili. Po njegovem odhodu se je v časopisih začelo nezaslišano obrekovanje, češ da so salezijanci okrutno ravnali z gojenci in jim podtaknili poskuse upora proti Franciji. Don Bologna so celo obtožili kršitve poštne tajnosti. Salezijanci so bili prikazani kot trop tujcev, ki so prišli učiti francoske otroke. To je v Franciji vedno nadvse nevarno orožje, zlasti v času, ko je med francoskimi in italijanskimi delavci prihajalo do krvavih narodnostnih spopadov.

Naj takoj povemo, da mu je vlada dala učiteljsko mesto v neki javni šoli. Vendar ni trajalo dolgo, da je drago plačal svoje izdajstvo. Ni še preteklo leto dni, ko je v nekem kraju z odra spremljal javno prireditev. Oder se je podrl, njegova pa so bolj mrtvega kot živega s štirimi zlomljenimi rebri potegnili iz ruševin. Pravijo, da je, potem ko se je malo popravil, spet potrkal na vrata Oratorija, da bi ga ponovno sprejeli. Čeprav ga ravnatelj ni mogel sprejeti, mu je vseeno od časa do časa dal denarno podporo.

Temu se je skrivaj pridružil drugi neznanec, ki je našel nekaj sodelavcev med lahkoživimi konviktovc, ki so prenašali v javnost, kar se je dogajalo v zavodu, tako da so si salezijanci z obrekovanjem nakopali veliko sovražnikov, med katerimi se je znašel celo župnik pri sv. Jožefu. Ta se je pravočasno zavedel nesramnih spletk in je na koncu seje 21. oktobra izrekel naslednje: »To so preizkušnje, ki nas ne smejo prestrašiti, saj so dokaz dobrote našega prizadevanja in nam vlivajo zaupanje v prihodnost. Ker prihaja od Boga, jo bo tudi branil. Vendar moramo biti nadvse previdni.«

V takih okoliščinah naši niso videli več nikakršnega izhoda več. Ko so videli, kako se druga za drugo zapirajo redovne ustanove, niso mogli pričakovati kaj boljšega. Dejansko so vladni organi že storili prve korake, obiskali naše ustanove in ugotovili, da pripadajo nepotrjeni redovni družbi. Končno so na dan vernih duš obvestili salezijance, da morajo v štiriindvajsetih urah zapustiti zavode z grožnjo *manu militari* [vojaška sila]. Vseh lažnih utvar so se znebili, ko so iz bližnjega dominikanskega samostana slišali kričanje napadalcev, ki so izganjali redovnike.

Iz oratorija so se italijanski sobratje po dogovoru umaknili v hišo kanonika Guiola. Drugi so v vsem posnemali zgled drugih razgnanih redovnikov. Isto se je zgodilo v Nici in La Navarru. Vse hiše so pripravile protestno pismo proti izva-

jalcem odloka. Nato so se umaknili za zaprta vrata, tako da so morali izganjalci uporabiti silo. Zadnja obramba pravice je tako podlegla samo višji sili.

Na kratko bomo povedali, kaj se je zgodilo glavni hiši, ker smo o tem bolje poučeni in ker se je v drugih hišah zgodilo podobno. Župnik pri sv. Jožefu, celoten odbor združenja Beaujour, izbor plemenitih dobrotnikov, ki so pripadali najboljšim družinam v mestu, so se zbrali v zgodnjih jutranjih urah pri sv. Leonu, da so stali ob strani salezijancem in protestirali proti navzočnosti nasilnežev, ki so hoteli kršiti najsvetejše pravice svobodnih državljanov. Vrata so zaprli z zapahi ter zastavili z mizami in drugim pohištvom. Vsi gospodje so bili zbrani v oratoriju in čakali, kaj se bo zgodilo.

Ob zori so okoli hiše začeli hoditi radovedneži. Prizor je bil znan, vendar je vedno imel kako novost. Med radovedneži so bili odposlanci sekt, ki so prišli tja, da bi razgrajali in tako napravili lažen vtis tako imenovane suverene volje ljudstva.

Ura je udarila odločilno osmo. Vsi v hiši so bili pripravljeni, vendar nikakršnega ropota pri vratih, nikakršnega krika na cesti, nikakršnega znamenja s trobento. Ura je odbila devet, deset, enajst. Ko se ni prikazala trobojnica policijskega komisarja, so se razočarani opazovalci drug za drugim razšli. Proti dvanajsti uri je zadonelo nekaj trdih udarcev v predddverju. Vrtar, dobrosrčen Italijan, ki je imel naročilo, naj takoj sporoči, ko bo prišel komisar, je stopil h ključavnici in zaklical »Kdo ste?« Neznani glas je odgovoril nekaj po francosko, česar pa vrtar ni razumel. Čez nekaj trenutkov je oni odgovoril: »Nisem komisar. Hitro odprite, do kože sem premočen.« Lilo je kot iz škafo. Dobri človek, ki je nanj napravil vtis izraz komisar, je poskočil in bil v trenutku v sobani, kjer so čakali zbrani gospodje. Zaklical je: »Komisar, komisar!« Gospodje so se takoj dvignili, si nadeli rokavice, si uredili obleko, obdali tistega, ki je za trenutek predstavljal ravnatelja, in vsi skupaj šli k vratom, ki jih je od zunaj z vso silo obdeloval tisti, ki je zahteval, da naj jih odprejo. »Kdo ste?« so ponovno vprašali. Odgovora ni bilo. Obiskovalec, ki so se ga vsi bali, je poiskal lestvico in priplezal v hišo skozi okno. Kako veselo so se zakrohotali ti gospodje, ko so zaslišali gromki smeh opata Mendra, ki se je pošalil z njimi! Ker je ostal v župnišću zaradi pozne maše, je takoj, ko je bil prost, prišel v hudem nalivu na svoje obrambno mesto. Treba je bilo prav pripraviti tako presenečenje, da so prebili dolgečas dolgega čakanja.

Kaj naj sedaj storijo? Ko so se vrnili, je kanonik Guiol vzel pismo, ki mu ga je poslal don Bosko, in bral: »Nadlegovali vas bodo, delali vam bodo težave, vendar bodo to samo motnje. Če vas bodo hoteli izgnati, jih prosite za kratek odlog, da bi mogli otroke poslati k staršem, medtem pa bo Bog storil drugo.⁸ Ko so

⁸ *Procès verbaux*, 11. november.

slišali te besede, je predsednik Rostand dejal svojim kolegom: »Nima smisla, da se zadržujemo tukaj. Če je tako pisal don Bosko, se ne bo nič zgodilo. Pojdimo vsak na svoj dom.«

Odšel je in vsi drugi za njim. Kljub temu so salezijanci nekaj dni stražili za barikadami, dokler se niso dokončno opogumili, na široko odprli vrata in začeli svoja redna opravila. Toda *Radical* in *Petit Provençal* sta še hrumela, dokler nista dobila ukaza s prefektуре, naj molčita.⁹

Verjetno bodo bralci želeli vedeti, kako so se med temi zapleti obnašali gojenci. Nimamo nikakršnega znaka, ki bi nam mogel povedati, da niso ves čas trdno stali na strani svojih predstojnikov. Še več, neko pomembno pismo opata Mendra don Bosku s konca novembra vsebuje novice, ki so gotovo razveselile dobrega očeta o teh njegovih sinovih.¹⁰ V majhni beležnici don Cartier, ki je bil priča vsega dogajanja, piše 3. novembra: »*A 9 heures classe comme à l'ordinaire*« [Kakor po navadi se je šola začela ob devetih].¹¹

Da je bil don Bosko zares popolnoma prepričan o pravilnosti svojega stališča, nam potrjuje značilen dogodek. Don Bologna, ki so ga obvestili o skorajšnjem izgonu, je telegrafiral ravnatelju v Alassiu, naj pripravi kakih štirideset postelj za salezijance in pregnane sirote. Sporočilo je končal z besedami: »Danes zvečer vsi pri vas!« Don Cerruti je pisal don Rui, naj novico sporoči don Bosku. Toda prepričan, da bodo ob prihodu pisma že vsi izgnani salezijanci v Alassiu, je napisal, da so bili že izgnani. Don Rua je pohitel k don Bosku, da bi mu sporočil presenetljivo novico. »Kaj praviš,« mu je odgovoril blaženi. »To je nemogoče. Nihče jih ne bo preganjal. Saj sem tako pisal don Bologni.«

⁹ V Dodatku št. 70 navajamo nekaj časnikarskih divjosti iz nekega marsejskega lista. Don Boskovi prijatelji, ki so s salezijanci doživljali marsejske dneve, so pogosto prihajali v Oratorij. Dne 12. novembra je prišel grof Eduardo Mella, ki je med pogovorom o dogajanju v Franciji pripovedoval zanimiv pripetljaj Karla Alberta. Ko so 1848 v Piemontu sramotno divjali proti jezuitom, jih je četrter od njih našlo pribežališče pri gospodu Spezii, njihovem nekdanjem gojencu. Nekega večera se je pojavil pri vratih karabinjerski brigadir, ki je želel govoriti z njim. Inženir je prišel. »Ste vi inženir Spezia?« ga je vprašal. »Na uslugo.« »Ali sem zares lahko prepričan, da ste vi inženir Spezia?« »Ne lažem, govorim resnico. Sicer pa lahko vstopite in vprašate, kogar koli hočete.« Zadovoljen z odgovorom je brigadir poklical noter še nekaj ljudi, potegnil iz žepa ovojnico in mu jo izročil, rekoč: »Njegovo veličanstvo se vam zahvaljuje za gostoljubje, ki ste ga izkazali očetom jezuitom, in vam pošilja teh štiri tisoč lir za stroške.« Treba je povedati, da Karel Albert ne bi nikdar podpisal odloka za izgon jezuitov. Zakona iz leta 1848 ni podpisal on, temveč princ Eugenio di Carignano kot namestnik. Kralj je iz Aleksandrije 10. septembra 1848 pisal Piju IX.: »Vaša svetost je gotovo zvedela, kaj se je zgodilo pri nas proti veri in proti redovnim družbam, ko sem bil daleč iz Turina.«

¹⁰ Dodatek, št. 71.

¹¹ V isti beležnici, v kateri so samo kratke s svinčnikom pisane opombe, je tudi poročilo, ki se nanaša na 2. november: »Preostali del dneva smo preživeli v popolnem miru. Pustili smo otroke kakor tudi učitelje. Vsi so vdano pričakovali, kaj se bo zgodilo jutri, ko naj bi se ločili od naših predstojnikov in naših otrok. Bolela nas je misel na toliko dečkov zunaj zavoda, ki so bili izpostavljeni velikim nevarnostim, da bi za večno izgubili svoje duše.«

»Toda don Cerruti sporoča, da so že v Alassiu.«

»Nikakor ne. To je nemogoče.«

»Oprostite mi, don Bosko, saj pismo vendar jasno govori.«

»Toda če ti pravim, da ne smejo biti izgnani ... Daj mi pismo.«

Vzel je pismo, ga prebral in dejal: »Tu mora biti nesporazum, napaka ... Pusti mi pismo, bom sam pisal Bologni. Videl boš, da je tako, kakor pravim.« Odšel je v sobo in pisal don Bologni, da bi zvedel novice. Kljub temu da je don Rua vztrajal pri trditvi, da je don Bologna v Alassiu, je on naslovil pismo na *Marseille* in ga brez najmanjšega razburjenja oddal na pošto.

Z enakim prepričanjem je govoril tudi don Lemoyne, ki je prišel iz Nizze Monferrato v Turin in se ni mogel vzdržati, da ga ne bi vprašal, zakaj je pisal don Bologni: »Nadlegovali vas bodo, delali vam bodo težave, vendar bodo to samo motnje, izgnali pa vas ne bodo.« Prav tako ni mogel razumeti, zakaj je ta trdovratno ugovarjal Rui. Blaženi je v očetovski zaupljivosti, s katero je imel navado govoriti s svojimi sinovi, pokazal, v čem je bilo utemeljeno njegovo prepričanje.

Don Barberisu je stvar zelo na kratko razložil. Bolj na široko se je razgovoril v San Benignu 1. decembra. Tam je bil nekaj dni skupaj z vrhovnim svetom, da so končali urejanje odlokov zadnjega vrhovnega kapitlja. Kronika pravi, da so dopoldne in popoldne dolgo razpravljali. Tisti večer je kapitularem naznanil, da jim bo pripovedoval neke sanje. Pripovedoval pa jim je takole:

Pij IX. mi je že leta 1858, ko sem bil prvič v Rimu in potem nekajkrat, naročil, naj zapišem vse, kar bi tudi samo malo imelo videz nadnaravnega. Zato nekatere stvari zapisujem, druge pa pripovedujem in sem vesel, da jih poznate, ker so vedno v večjo korist duš in v večjo Božjo slavo.

Te sanje sem imel okoli praznika Marijinega rojstva.¹² Nisem vam jih pripovedoval prej, ker jim nisem pripisoval zadostnega pomena in sem hotel počakati, da vidim, kaj se bo zgodilo. Toda če sem hotel ali ne, stvar je postajala vedno bolj pomembna in zato vam jo pripovedujem.

Bilo je v času, ko smo se tako zelo bali za redovne družbe; ko so izgnali jezuite, smo pričakovali, da bodo prišli na vrsto tudi drugi. Trepetal sem za naše hiše v Franciji, molil sem, vabil druge k molitvi, nakar sem neke noči zagledal pred seboj presveto Devico Marijo. Stala je tako visoko kot mati Božja na kupoli. Imela je velikanski plašč, ki se je širil okoli nje in delal velikansko sobano, in tam pod plaščem sem videl vse naše hiše v Franciji. Mati Božja Marija je s smehljajočim se pogledom opazovala vse te hiše, ko se je ulila tako strašna ploha, bliskalo se je in padala je toča. Pojavile so se pošasti vseh oblik, sledilo je streljanje, pravo topovsko grmenje, ki nas je vse napolnilo s strahom.

¹² Gotovo je 21. septembra na seji vrhovnega kapitlja v Sampierdareni pod vtisom teh sanj ob branju poročil o izgonu redovnikov v Franciji tistim, ki so ga vpraševali, če bodo izgnali tudi salezijance, odgovoril: »Ne, ne!«

Vse te pošasti, strele in krogle so bile naperjene proti našim, ki so bili pod Marijinim plaščem, vendar jim niso mogle škodovati, vsi izstrelki so se ustavljali ob njenem plašču in padali na tla, ne da bi koga zadeli. Blažena Devica, vsa osvetljena od morja luči in z nebeškim nasmehom na ustih, je medtem večkrat ponovila: Ego diligentes me diligo [ljubim tiste, ki me ljubijo]. Polagoma se je vihar umiril in od naših ni bil nobeden žrtev viharja, potresa in nevihte, kakor že hočete to imenovati.

Nisem pripisoval nikakršnega posebnega pomena tem sanjam, vendar sem od takrat že pisal vsem hišam v Franciji, naj bodo mirni. Govorili so mi: »Kako je to, da so vsi prestrašeni in ste samo vi sredi toliko nevarnosti in prerivanja tako mirni?« Odgovarjal sem, da popolnoma zaupam v varstvo preblažene Device Marije. Vendar mi niso verjeli. Pisal sem opatu Guiolu, župniku pri sv. Jožefu, da naj se ne boji, ker se bodo stvari lepo iztekle. Vendar je odgovarjal, kakor da ne bi razumel. Če sedaj, ko je vse to za nami, malo premislimo, moramo reči, da je bilo nekaj izrednega. Izgnali so toliko redovnih družb, ki že toliko časa delujejo v prid Francije, potem pa pogledamo našo – tujo – družbo, ki živi od kruha, ki smo ga naberačili med Francozi ... Ob več kot nesramnem časopisju, ob kričanju proti vladi nas ne izženejo in mi smo lepo mirni. To naj nam bo v spodbudo, da bomo vedno zaupali preblaženi Devici Mariji. Toda nikar se zaradi tega ne prevzemimo, ker bi bilo zadosti samo eno dejanje slavoheleja in mati Božja Marija ne bi bila več pripravljena, da bi nas podpirala in branila, ampak nas prepustila naši usodi.

DON RUA: »Saj so tudi druge redovne družbe pobožno vdane Mariji. Kako je vendar to?«

DON BOSKO: »Mati Božja Marija stori to, kar ona hoče. Sicer pa so se te čudežne stvari začele, ko sem bil star devet ali deset let. Zdi se mi, da vidim na gumnu toliko in toliko dečkov! Tedaj mi je nekdo rekel: »Zakaj ne greš in jih poučiš?«

»Ker ne znam.«

»Pojdi, pojdi, jaz te pošiljam.«

Za tem dogodkom sem bil tako vesel, da so se tega vsi zavedeli.

Zgodovinsko gledano so se stvari razvijale zelo preprosto. Komisar, ki je dobil ukaz za izvedbo odloka, se je moral do desetih zvečer truditi, da je razbil vrata in odstranil barikade v samostanu dominikancev na Via Monteaux. Pozna ura mu je preprečila, da bi napadel sv. Leona, ki naj bi bil zadnja hiša, ki bi jo bilo treba zapreti. Potem je ministrstvo ukazalo prefektu, da se vsi nadaljnji pregoni opustijo. Politika je svetovala malo premora.«

Mogoče bi kdo ugovarjal, da je bil don Bosko premalo človeško previden, da bi preprečil nevarnost. Dejansko se je močno potrudil pri italijanskem konzulu v Marseillu Annibalu Strambiu, nekdanjem svojem sošolcu v Chieriju. Po konzulovem nasvetu in z don Boskovo privolitvijo je opat Mendre sestavil spomenico proti časopisnim obtožbam in jo izročil oblasti. Spis ni ostal brez učinka: obrekljivi časopisi so na ukaz prefektur umolknil.¹³

Blaženi se je ravnal po nareku človeške previdnosti in ni hotel, da bi njegovi

¹³ *Procès verbaux*, 16. december 1880.

pozabili na naravno previdnost in se prepuščali njegovim zagotovilom. Dne 16. novembra je v pismu, ki ga hranimo,¹⁴ izrazil svoje zadovoljstvo zaradi prenehanja nevarnosti in izrekel dobre upe in po petju *tedeuma* priporočal, naj še naprej molijo, ker se je vihar sicer potišal, ni pa še prenehal.

Dejansko so nekaj tednov pozneje predložili francoski zbornici načrt zakona, po katerem bi s težkimi davki uničili tiste redovne hiše, ki so se posvečale dobrotelnosti.¹⁵

V istem pismu je povedal, da je pisal o tem svetemu očetu in da če se razmere ne bodo poslabšale, bo prišel na obisk. Prav tako je na vprašanje, ali naj sestre Marije Pomočnice, ki so določene za Marseille, pridejo v civilu, odgovarjal, da se mu to zdi zelo primerno v teh okoliščinah, vendar naj določi župnik, kdaj bi bil primeren trenutek za njihov prihod.¹⁶

Previdno ravnanje je pokazal tudi pri italijanski vladi. Meseca oktobra se je obrnil na poslanca Cairolia, ministrskega predsednika in zunanjega ministra za pomoč pri dobrotelnosti, ki so jo opravljale salezijanske hiše v Franciji v korist tam živčih otrok italijanskih družin. Don Dalmazzu¹⁷ je pisal: »Pošiljam ti pismo za ministra Carolija in za gospoda poslanca Malvana, ki se je, kljub temu da je žid, izkazal za našega zaščitnika. Dobi si lepo ovojnico, in če moreš, jo čim prej odnesi obema naslovljencema zaradi stvari v Franciji, ki tako hitro potekajo.« Pismo za ministra se je glasilo:

Ekscelenca!

Pred nekaj leti sem imel čast, da sem se predstavil njegovi ekscelenci ministru za zunanje zadeve, da bi mu prikazal zapuščenost, v kateri so mnogi otroci italijanskih družin. Te živijo v južni Franciji in so prepuščene same sebi in dostikrat jih zato, ker so se pregrešili proti zakonom, pošljejo nazaj v Italijo. Predlagal sem nekaj načinov za pomoč, ki jih je gospod minister zelo pohvalil in me spodbudil, da bi jih udeležili. V ta namen sem samo s pomočjo Božje previdnosti odprl dvoje zavetišč, eno v Nici in drugo v Marseillu za obrtničke in poljedelsko kolonijo v Fréjusu blizu Toulona.

Precejšnje število teh dečkov je zasedlo poslopja, ki so zaradi večjega števila prosilcev postala kmalu premajhna. Zato smo se lotili širitev in gradenj. Ker mi je za vsa ta dela in za vzdrževanje že obstoječih stavb zmanjkalo denarja, sem se ob podpori italijanskega konzula v Marseillu mesecu aprila 1879 s ponižno prošnjo obrnil na vašo ekscelenco za dobrohotno pomoč v korist tem revežem, ki se borijo s hudobijo in revščino in katerih število gre v stotine.

¹⁴ *Procès verbaux*, 18. november. Ni rečeno, komu je pismo namenjeno.

¹⁵ *N. m.*, 16. december.

¹⁶ *N. m.*, 18. november. V zapisniku seje 2. decembra je o teh sestrah rečeno: »Čas prihoda sester Marije Pomočnice še ni določen. Pripravljamo jim stanovanje, ki bo zato, da jim bo olajšano delo, blizu oratorija. Vzgojene v don Boskovi šoli, bodo dejavno, preudarno in ustvarjalno prispevale k razvoju ustanove v Marseillu. Razumljivo je, da jih priporočamo dobrohotnemu sprejemu damam odbora.«

¹⁷ Turin, 18. oktober 1880.

Ker do sedaj še nisem dobil nikakršnega odgovora na svojo prošnjo, se prisiljen od razmer ponovno obračam na vašo ekscelenco z isto prošnjo.

V popolnem zaupanju na pomoč pri izboljševanju nevarnega in vedno bolj žgočega stanja najrevnejšega sloja družbe prosim Boga, da bi vas ohranil pri krepkem zdravju, in imam čast, da se imenujem vaše ekscelence ponižni služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 18. oktober 1880

Prošnja je naletela na ministrov odobravanje. Naročil je, da naj v predračun za leto 1881 namenijo tisoč lir ne samo kot enkratno, temveč stalno vsakoletno podporo hiši v Marseillu in drugim od te odvisnim hišam. Da bi se izognil nevšečnostim v parlamentu, je to vsoto vključil v skupni prispevek italijanskega konzulu v Marseillu v korist Italijanom.¹⁸ Tudi to je bilo sredstvo, s katerim je don Bosko opozoril vlado na francoske ustanove v tistih težkih časih.

Končno je na predvečer božiča konzul Strambio v zelo ljubeznivem pismu menil, da lahko sporoči »predragemu Janezu«, da je nevarnost mimo in da celo začenjajo ceniti visoko moralno in koristno delo Sv. Leona za zapuščene sloje.¹⁹ Tedaj je don Bosko spodbudil svoje Marseillčane k hvaležnosti Bogu za milosti, ki so jih prejeli v preteklem letu, in k zaupanju v Božje varstvo tudi v novem letu in jim zaklical: »Pojdimo naprej brez strahu.«²⁰

Zdi se, da don Boska nikdar ni obiskala samo ena žalost. Iz Francije je prišla neprijetnost, ki sicer ni vzbudila hrupa, vendar jo je on močno občutil. Bralci naj se spomnijo na pripombe, ki so mu jih postavili v Rimu glede noviciata v Marseillu in smo govorili o njih v osmem poglavju tega zvezka. Po njegovi drugi prošnji ni od Kongregacije za škofe in redovnike dobil nikakršnega poročila več. Po štirih mesecih pa je prokurator don Dalmazzo odkril, da so don Boskova pojasnila o tej stvari štelili za prazne marnje, če ne že celo za laži. To sporočilo ga je zelo v živo zadelo. Zato je pisal don Dalmazzu pismo, polno grenkobe in žalosti.²¹

Dragi moj don Dalmazzo!

Noviciat v Marseillu je v gradnji, kar pomeni, da je treba veliko postoriti. V njem ni bilo doslej še nobenega novinca. Pri sedanjem stanju stvari se ne zdi primerno, da bi ga skušali odpreti, kot smo to nameravali leta 1879. Zato naj francoski novinci še naprej prihajajo v Turin, dokler dogodki ne bodo pokazali, da lahko to storimo v korist naše svete katoliške vere.

¹⁸ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 27. november 1880.

¹⁹ Dodatek, št. 72.

²⁰ *Procès verbaux*, 30. november. Klic je v zapisniku 13. januarja 1881 naveden v italijanščini: *Andiamo avanti senza timore*. Vendar nimamo pisma, iz katerega je vzet. O tem govori pismo z dne 31. decembra.

²¹ Poročilo je poslal tudi zaščitniku Družbe kardinalu Nini, kakor je to mogoče razbrati iz omembe njegove eminence v pismu blaženemu 13. maja 1880.

Vložil sem že tri prošnje za odprtje tega noviciata, in če bo še prišel ugoden trenutek za odprtje in ne bo drugih ovir, bomo pri sveti Kongregaciji za škofo in redovnike vložili še četrto.

Če bi pred tremi leti ali tudi letos mogel dobiti avdienco pri kardinalu Ferrieriju, bi mu vse razložil, kar bi prihranilo veliko sitnosti in nemajhno škodo naši Družbi. Vendar tega nisem mogel doseči.

Ne morem skriti svoje žalosti, ker me ne razumejo. Delam in želim, da bi vsi salezijanci do zadnjega diha delali za Cerkev. Ne prosim za gmotno pomoč, temveč si želim tisto prizanesljivost in krščansko ljubezen, ki sta v skladu z avtoriteto Cerkve.

Pričakujem nova vprašanja, da bom lahko dal nadaljnja pojasnila. Skušal bom biti kolikor mogoče jasen, da me ne bodo razumeli v nasprotnem smislu, kot hočem povedati.

Imej me vedno v N.G.J.K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Sampierdarena, 7. maj 1880

Tri stvari so zunaj vsakega dvoma. Najprej je don Bosko meseca januarja 1879 ob prihodu novega škofa v Marseille obnovil prošnjo pri Sveti Kongregaciji za škofo in redovnike za kanonično odprtje noviciata. Potem je imenovana Kongregacija 5. februarja prosila krajevnega škofa za potrebne podatke, nakar je msgr. Robert 23. istega meseca poslal v Rim obširno priporočilo in zatrdil, da je mogoče v salezijanskem zavodu v Marseillu *convenientissime Novitiatus immediate aperiri* [na zelo primeren način in takoj odpreti noviciat]. Nato je don Bosko kljub škofovemu zagotovilu, da je mogoče *takoj* odpreti noviciat, počakal do leta 1882, ker ni bilo še neodvisnega prostora za novince.

Tista leta so francoski aspiranti prihajali v Italijo, vendar ne vsi, ker so nekateri opravili noviciat v posameznih hišah v Franciji. In tako smo spet pri stvari, ki smo jo že tolikokrat ponovili in h kateri se ne bi radi več vračali. Ker pa jo sedaj moramo potrditi z dokazi, se bomo vrnili k njej. V procesu, ki je potekal v turinski kuriji, je v moči apostolske avtoritete v letih 1917–18 kardinal Cagliero izpovedal naslednje:²² »Do leta 1884, ko so mu bili podeljeni privilegiji, je imel don Bosko vsa dovoljenja od svetega očeta Pija IX. in pozneje od Leona XIII. *vivae vocis oraculo*. Uporabljal je zelo previdno in modro, kadar se mu je zdelo potrebno za večjo Božjo slavo in korist duš, kakor sem to zvedel od samega častljivega don Boska in od njegovega naslednika Albera.«

Spoštovanje, ljubezen in čaščenje don Boska so dobivali v Franciji zgovorne dokaze, ki so se širili in množili vse do njegove smrti. V Nici je doktor D'Espinay napisal o njem monografijo, o kateri bomo poročali v naslednjem zvezku, da bi tako zadovoljili želje toliko Francozov, ki bi radi spoznali življenje in delo Božjega služabnika. V Marseillu ga v zapisnikih odbora dam kar naprej imenu-

²² *Summarium*, str. 84.

jejo svetnika in njegove besede, molitve in blagoslove imajo za svete. Iz Pariza je slavní opat Moigno, slaven fizik in matematik, ustanovitelj revije *Cosmos* in pisatelj visoko cenjenega dela *BliŹči vere*, pisal ravnatelju v Marseillu, ki ga je vpraŹal za svet za neki sistem ogrevanja: »*Je suis d vou  c er el  me   Don Bosco ci   ses merveilleuses aeuvres*« [S srcem in duŹo sem ves predan don Bosku in njegovim čudovitim delom]. Tako javno izraŹena priznanja naklonjenosti so toliko več vredna,  e pomislimo, da jih izraŹajo v Franciji nekemu Italijanu: Resnično znamenje, da so bili resno prepričani o njegovi svetosti, ki ni bila tujka v nobenem delu Cerkve.

26. POGLAVJE

ZAČETKI PRAVIH MISIJONOV V PATAGONIJI

DANAŠNJA PATAGONIJA NI PATAGONIJA PRED šestdesetimi leti. Okoliščine so se popolnoma spremenile, in če današnji mladi Patagonci slišijo govoriti o divjakih in celo Indijancih v Patagoniji, čutijo odpor, kakor da bi hoteli žaliti njihovo rojstno deželo. Toda njihovi argentinski pradedje, ki so živeli v bližini Buenos Airesa pred vojaškim pohodom generala Roca in doživeli ljubeznivost in junaška dela teh prebivalcev pustinje in gozda, bi bili čisto drugačnega mnenja. Sicer pa je zadosti, da vzamemo v roke De Moussyjevo knjigo o Argentini¹ sedemdesetih let, da se zavemo, kakšno je bilo življenje na neizmernih ozemljih, o katerih beremo na zemljevidu: *Traversias, Pampas, Regiones inexploradas* [neraziskana ozemlja], *Tierras incógnitas, Indios, Desiertos del Sur, que no son recorridos más que Por los salvajes* [Južne pustinje, po kateri ni hodil do sedaj nihče razen divjakov]. Gorje tistim, ki bi si upali iti v tiste kraje, kjer so belce šteli za nasilne osvajalce! Prav tako niso bile varne okoliške, bližnje civilizirane pokrajine, ker so bile nenehno izpostavljene *indiadam* ali barbarskim tolpom, ki so v trumah kradli bogate argentinske črede in jih prodajale Čilencem, ki niso imeli živine, da o majhnih naselbinah, ki so bile posejane v velikih razdaljah, niti ne govorimo: kraje, uboji, požigi, da so se človeku ježili lasje.

Strah pred karabinkami je prvotne prebivalce pognal proti gorovju in na obrežja južnih veletokov in tako odprl pot kolonizaciji v te neizmerne predele, ki so se od tedaj naprej začeli polniti s prebivalci in so se popolnoma spremenili. V tem civilizacijskem procesu so imeli pomembno vlogo salezijanci, ki so se po odhodu vojakov naselili na najpripravnejših krajih, od koder so organizirali versko in civilno pomoč kolonom in navezali stik s preživeli plemeni. Ta so, zbrana okoli svojih kačikov, sčasoma uvidela, da so don Boskovi misijonarji njihovi najboljši prijatelji, ki so razen tega, da so jim prinašali luč evangelija,

¹ MARTIN DE MOUSSY, *Description géographique et statistique de la Congregation Argentine*, Paris, 1862. Carta X.

skrbeli, da so tako premagancem kot zmagovalcem bili v vsestransko korist.

Število Indijancev ni bilo tako veliko, kakor so se oni šopirili, ko naj bi se oboroženi postavili po robu vladi republike Argentine, kot da bi bili sposobni premagati njeno vojsko. V resnici jih ni bilo več kot osemdeset tisoč. Če o civiliziranih ljudeh in o civilizaciji niso hoteli nič slišati, je bilo to le zato, ker so se zaradi preteklih krivic bali za svojo neodvisnost. Popolni gospodarji svojih skrivnih samot, so tudi v veri videli svojega sovražnika, zato ni smel noben misijonar nekaznovan priti v njihove *tolderie* ali naselja koč. Zato so duhovniki in redovniki imeli za nekoristen vsak poskus, da bi stopili na to nevarno ozemlje.

Ponos, ki je rasel v pravo brezumje, je te Indijance tako upijanil, da so se imeli za nedotakljive gospodarje svojih pustinj, ki jih nihče nikdar ne bi mogel prehoditi, ne da bi se jim podvrigel. Da bi odpravili to prepričanje in za vedno odpravili strah pred nenadnimi napadi, so organizirali drzni pohod leta 1879.²

Sedaj, ko smo spoznali prebivalce, skušajmo še spoznati področje, ki naj bi bilo prostor prvih apostolskih naporov don Boskovih misijonarjev. Patagonske dežele v vsej svoji razsežnosti obsegajo *Pampo, Rio Negro, Chubut, Santa Cruz in Ognjeno zemljo*. Patagonija v pravem pomenu besede obsega samo Rio Negro, Chubut in Santa Cruz. Mi se bomo ukvarjali samo s severnim delom, ki se imenuje Rio Negro, ki se izliva v Atlantski ocean in povzema vode Neuquén in Limaya v dolžini 1137 km. Gre za ozemlje, dvakrat večje od Italije.

Ko smo opravili z indijanskimi baharijami, si oglejmo obličje dežele in opišimo skoraj nepremagljive ovire. Danes lahko rečemo z doktorjem Gabrielom Carrascom, da »od obale Atlantika do vrhov Andov srečujemo po vrsti bolj ali manj bogate in cvetoče kolonialne vasi, ki se odpirajo civiliziranemu življenju. Vijaki parnikov razgibavajo strašne vode Rio Negra in nosijo utrip življenja v nekdanja središča Indijancev. Lokomotive s svojimi ostrimi žvižgi odmevajo v zaspanih dolinah. Oddaljeni predeli andskih jezer začudeni gledajo argentinsko zastavo, ki plapolja in se v soncu sveti na ladijskih jamborih.«³ Kaj je pred pol stoletja na teh krajih srečeval misijonar? Ob morski obali peščeno pustinjo, v katero so udarjali vrtinčasti vetrovi in nanašali gore peska, ki jim pravimo *médanos*; v srednjem predelu zapovrstje terasaste planjave skoraj brez rastlinja, ki so jih prekinjale solnate lagune in se izgubljale v brezkončne peščene goljave tako imenovane *traversias* brez vode in z nastavki nekega rastlinja, kjer poleti mori soparica, slepi prah, ki ovira dihanje, ter žeja ubija ljudi in živali. Ostaja še področje Andov, zaprto med argentinsko predgorje in Kraljevo čilsko gorovje, čudovito lepa dežela gozdov in travnikov. Vendar je to področje nedostopno. V taki deželi so salezijanci sooblikovali patagonsko ljudstvo in odločilno prispevali k njegovemu razvoju s cerkvami, v katerih senci so počivali koloni; z

² Prim. zgoraj, 11. poglavje.

³ V *Almanaque de la familia Católica*, 1. julij 1902, Buenos Aires.

obrotnimi in poljedelskimi šolami za otroke belcev in Indijancev, s prvimi poskusi obdelovanja zemlje, s prvimi bolnišnicami in celo prvimi časopisi.

Tak pogled s ptičje perspektive se nam je zdel potreben, da uvedemo zgodovino teh misijonov, ki jih bomo predstavili v posameznih slikah in določenih presledkih. S to kratko zgodovinsko predstavitevijo imamo takoj pred očmi razpored različnih dejavnosti.

Resnična zgodovina patagonskih misijonov se začena z ustanovitvijo hiš v Patagónesu in v Viedmi na obrežju Rio Negra, kakih petnajst km oddaljenega izliva v morje.⁴ Devet let sta ti dve postojanki ostali sami. Ta čas je bil potreben za izdelavo rednega načrta misijonske dejavnosti. Iz teh dveh izhodišč so salezijanci z junaškimi napori ob tokih voda prodrli v doline, prehodili hribe in planine in obiskovali *toldos* ubogih Indijancev in *fazendas* civiliziranih kakor tudi kolonije, ki so nastajale na vseh koncih in krajih. Ko so si ogledali deželo, so si izbrali najbolj pripravne kraje za misijonske hiše, ki so ji omogočile napredovanje, ki jih je najprej pripeljalo v severno in srednjo Patagonijo in v Pampo, kjer so vse Indijance prerodili v vodah svetega krsta.

Najprej misijonska postaja v Patagónesu. Ko je nadškof v Buenos Airesu avgusta 1879 odstopil don Bosku misijon v Patagoniji in zlasti dve župniji v Patagónesu in Viedmi, se je ta začel dogovarjati z inšpektorjem don Bodratom za nujno ureditev in obenem prosil vlado za potrebno pomoč. Dve župniji, kakor če bi delili Italijo v dva dela. En del od Alp do Pada in drugi del od Pada do Kalabrije in bi to ozemlje zaupali dvema župnikoma v pastoralno oskrbo. Novembra je bilo že vse sklenjeno in salezijanci so se odpravljali na odhod, ki pa so ga morali preložiti do 15. januarja naslednjega leta. Ta dan so v malem ponovili obred iz cerkve Marije Pomočnice v Turinu. V cerkvi sv. Karla so opravili obred odhoda, kjer je nadškof ob asistenci kanonikov in mnogih duhovnikov ter pred velikim številom prijateljev in dobrotnikov hiše imel nagovor, ki ga je on imenoval *Itinerarium clericorum* [Potovanje klerikov]. Zatem so se misijonarji v spremstvu odpravili na parnik *Santa Rosa*, ki je odplul naslednje jutro. Vodja misijona je bil don Fagnano, njegovi pomočniki pa dva duhovnika in dva sobrata pomočnika s štirimi hčerami Marije Pomočnice, ki so tudi šele ustanovile svojo prvo hišo v tej deželi. Neki časopis iz glavnega mesta je o teh zadnjih zapisal:⁵ »To je prvič, odkar svet stoji, da se v teh južnih predelih zemeljske oble vidijo nune.«

Don Fagnano, župnik Patagónesa ter vseh kolonij in plemen med Rio Ne-

⁴ Dvoje naseljenih območij, nastalih na nasprotnih bregovih Rio Negra, je do leta 1879 oblikovalo en sam center, imenovan *Carmen de Patagónes*. Od tistega leta naprej se je desna stran reke imenovala po ustanovitelju Francescu Viedmi, drugi pa *Patagónes*. Danes je Viedma glavno mesto *Gubernación del Rio Negro*, pod upravo nadškofa Buenos Airesa (ozemlja, ki niso po zakonu v pokrajini, torej zveznega položaja, so politično in upravno odvisna od zvezne vlade); Patagónes je zdaj mesto v provinci Buenos Aires, škofija La Plata.

⁵ *L'America del Sur*, 13. januar 1880.

grom in Rio Coloradom, ni prav nič odlašal s svojim apostolatom. V Patagónesu sta septembra delovali dve šoli; deška z osemindesetimi učenci in dekleška s štiridesetimi učenkami. Posebno so skrbeli za otroke Indijancev, ki so prihajali v mesto nakupovat in prodajat ali zaradi česar drugega. Samo Bog ve za neizmerne žrtve prvih petih let: pomanjkanje osebja, pomanjkanje sredstev, nasprotovanje oblasti don Fagnanu, ki kljub svoji izredno močni naravi skoraj ne bi vzdržal in bi že skoraj položil orožje, če mu Bog ne bi na poseben način priskočil na pomoč. Ko je 1884 spraval misijon v tek in ga izročil drugim, je sam kot apostolski prefekt odšel v južno Patagonijo in na Ognjeno zemljo, kjer je neuničljiv don Boskov sin delal prave čudeže apostolske dejavnosti.

V župniji v Viedmi je začasno deloval samo eden izmed tovarišev don Fagnana, dokler decembra ni prišel župnik. To je bil don Domenico Milanese, ki smo ga večkrat omenili v teh življenjepisnih spominih. Ne vem, ali se je sploh zavedal obširnosti ozemlja, ki mu je bilo izročeno v upravo, ampak se je takoj navdušeno vrgel na delo z Indijanci, za kar je pokazal posebne sposobnosti, tako da so predstojniki po enem letu na njegovo mesto poslali Giuseppeja Beauvoirja in je ta imel popolnoma proste roke za svoje nadvse ljubljene misijonske izlete. To je bila prava Božja previdnost za vse prebivalce Rio Negra, zlasti še za Indijance, katerih jezik je tekoče govoril. Indijanci so njegovo ime izgovarjali s svetim spoštovanjem in ga imeli za ščit proti slabemu ravnanju belcev. V trintridesetih letih apostolskih naporov je večkrat na konju prepotoval celo Patagonijo in sedemindvajsetkrat prehodil Ande. Izredno veliko je trpel, toda obilni sadovi so kronali njegovo delo. Njegova zasluga je bila, da so se še vedno oboroženi Indijanci pobotali z vladnimi četami. Njemu je treba pripisati prve stike z bojevitim Manuelom Namuncurajem, ki ga je pozneje skupaj s celo družino krstil don Cagliero, ki je pozneje vodil celotno civilizacijsko delo v Patagoniji.

Kakor so don Fagnana imenovali *Padre Grande* [Veliki oče], tako so Indijanci imenovali don Milaneseja *Padre Buono* [Dobri oče]. Oba ta dva velika borca je don Bosko dobil iz zapoznelih poklicev in ju vzgojil, še preden je uvedel Ustanovo Marije Pomočnice.

Ta dva in drugi misijonarji prvih ur so imeli samo eno veliko napako: delali so, se žrtvovali in padli na svojem delovnem področju, ne da bi pisno zapustili naslednikom spomine o svojih bojih in zmagah. Zato so se z leti lahko vzbudili dvomi o resničnosti zares misijonskega dela, ki so ga opravili. Toda nepristranska zgodovina bo morala odpraviti ta hudobna namigovanja, kakor je to rekel neki dobro poučen govornik.⁶

Že dalj časa je Božji služabnik videl potrebo po apostolskem vikariatu za Patagonijo in bralcem so znani prvi poskusi pri apostolskem sedežu. Toda ko-

⁶ Msgr. Duprat v pogrebnem nagovoru za kardinalom Cagliero, ki ga je prebral v stolnici v Buenos Airesu 26. februarja 1926.

likor bolj so stvari napredovale, toliko bolj se je čutila potreba, če so hoteli dati misijonskemu delu nujno potrebno stabilnost. Če bi ustanovili cerkveno jurisdikcijo, ki ne bi bila podrejena krajevnim ordinarijem, temveč bi bila odvisna neposredno od Propagande, bi lahko dosegli dobro povezano organsko enoto osebja, svobodo gibanja pri poslanstvu in možnost neposrednega stika z vlado, od katere je bilo pričakovati veliko podpore. To je bila tudi zadeva, ki je don Boska najbolj zaposlovala med njegovim bivanjem v Rimu v začetku 1880. Ker je bil že uveden v resno poslovanje v zadevah, ki jih je imel v rokah, je o tem zaupno govoril z nekaterimi prelati in nato 5. aprila v avdienci s svetim očetom, ki je na pol uradno naložil msgr. Jakobiniju, tajniku Kongregacije za izredne cerkvene zadeve, in kardinalu Alimondi, ki je bil član Propagande. Blaženi je v družbi z don Dalmazzom imel z obema osebnostma daljše razgovore, katerih sklepe je povzel v posebni spomenici. To listino je z drugimi dokumenti 15. aprila izročil imenovanemu kardinalu, ki jo je še isti večer predložil papežu. Don Boskovem življenjepisju je bilo priloženo naslednje pismo.

Preblaženi oče!

Imam visoko čast, da predložim vaši svetosti kratek prikaz položaja salezijanskih misijonov v Ameriki in ukrepov, ki bi bili potrebni za utrditev le-teh med divjaki Pampe in Patagonije. Po vašem spoštovanem ukazu sem se pogovarjal z njegovo eminenco kardinalom Alimondo in velečastitim msgr. Domenicom Jacobinijem. Na osnovi modrih nasvetov teh dveh učenih gospodov je bilo ugotovljeno, da je treba ustanoviti apostolski vikariat za kolonije, ki so nastale na bregovih Rio Negra, in eno semenišče v Evropi, v katerem bi pripravljali evangelijske delavce.

Za vodilo našega nadaljnjega postopka pri argentinski vladi in pri msgr. Aneyrosu v Buenos Airesu nam bo koristila vsaka želja vaše svetosti.

Ponižno kleče pred vašimi nogami vas prosim za vaš apostolski blagoslov za vse člane naše ponižne Družbe ter še zlasti za vse, ki delujejo v misijonih v Ameriki in si ga tako želijo.

Najponižnejši in najvdanejši

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 13. april 1880

Spomenica je vsebovala urejen in jasen pregled vsega, kar je bilo že storjeno, kar bi nameravali storiti in sploh kar bi radi udejanjili v Južni Ameriki. Iz vsega je bilo razvidno, da je treba ustanoviti apostolski vikariat in da bi v Marseillu odprli semenišče za vzgojo bodočih misijonarjev.

Prikaz, ki ga je duhovnik Janez Bosko predložil svetemu očetu Leonu XIII. o salezijanskih misijonih v Južni Ameriki z namenom, da bi izprosil ustanovitev apostolskega vikariata v Patagoniji.

SALEZIJANSKI MISIJONI IN ODNOSI S SVETIM SEDEŽEM

Zunanji misijoni so bili vedno velika želja salezijanske družbe. Potreba po podpiranju vere v tistih, ki so že krščeni, in njeno širjenje med divjaki in tako pomoč pri odstranje-

vanju teme zmote pri tistih, ki so še v njej, je bil vedno predmet proučevanja, branja in zanimanja vseh članov. Že dolgo se naši gojenci odpravljajo v Ameriko, Avstralijo, Indijo, na Kitajsko in Japonsko. Prvi dogovori, da bi sami poslali misijonarje v tujino, so bili 1872, z njegovo eminenco kardinalom Barnabòjem, prefektom Propagande. Nato nam je papež Pij IX. svetoval, naj bi zbrali salezijanske redovnike, ki želijo iti v misijone, in jih poslali v hiše v misijskih krajih, kjer bi bila potreba največja. Med drugimi je njegova svetost omenil zlasti Južno Ameriko in še zlasti Republiko Argentino. Ker je bil on sam nekaj časa v tistih krajih, je osebno poznal potrebe po misijonarjih, ki bi skrbeli za Italijane, raztresene po raznih mestih, in poskusili misijone med Indijanci Pampe in Patagonije. Dobrodelni Pij IX. je tudi pomagal opremiti prvo odpravo 1. novembra 1875. Vrhovnemu poglavarju vesoljne Cerkve se je predstavilo deset salezijancev, da so dobili od njega blagoslov in od namestnika Jezusa Kristusa prejeli misijsko poslanstvo. Sveti oče jih je nadvse dobrohotno sprejel, jih navduševal z gorečimi besedami in jim izročil pismo kardinala državnega tajnika za nadškofa v Buenos Airesu z datumom istega dne.

Misijonarji so prejeli vsa potrebna pooblastila z odlokom Kongregacije de propaganda fide 14. novembra 1875.

Sveti oče je z brevom 17. novembra izrazil svoje veselje in odobril misijsko odpravo.

Da bi se misijon čim bolj utrdil, je Kongregacija de propaganda fide, potem ko je bila obveščena o veliki evangelijski žetvi in številnih novih poklicih, ki so se začeli pojavljati v tistih krajih, z odlokom 6. julija 1876 odobrila ustanovitev noviciata.

Vladajoči sveti oče, ki naj ga Bog še dolgo ohrani čilega in zdravega, je 18. septembra 1878 blagovolil poslati še en breve, poln očetovske naklonjenosti, s katerim je odobral in potrjeval salezijanske misijone v Ameriki.

Čeprav sam v največji denarni stiski, je isti vladajoči papež Leon XIII., ko je zvedel za pomanjkanje za četrto odpravo misijonarjev, pomagal z velikodušnim darom in s posebnim pismom 23. novembra vse spodbujal k nadaljevanju začetega dela.

NAMEN SALEZIJSKIH MISIJONOV V AMERIKI

Sveti oče Pij IX. je salezijanskim misijonarjem nakazal naslednje cilje:

1. Zavzeli naj bi se za odrasle, zlasti pa za mlade Italijane, ki so v velikem številu raztreseni po Južni Ameriki.
2. Odprli naj bi zavetišča v bližini naselij divjakov, ki naj bi služila za mala semenišča in podporo zapuščenim in ubogim.
3. Na tak način bi si odprli pot oznanjevanju evangelija med Indijanci Pampe in Patagonije. Prva odprava salezijancev je odšla, kakor smo že omenili, 14. novembra 1875 in je prišla v Buenos Aires, glavno mesto Argentine, 14. decembra istega leta.

SEDANJE STANJE SALEZIJSKIH MISIJONOV V AMERIKI

Danes je v Ameriki 120 salezijancev, ki se posvečajo naslednjim dejavnostim:

V škofiji v mestu Buenos Aires je provincial ter središče vodstva in uprave. Inšpektor ali provincial živi v župniji, ki je bila pravkar vzpostavljena z naslovom S. Carlos en Almagro in šteje kakih sedem tisoč duš.

Zavetišče Pij IX., v katerem kakih 150 dečkov dobiva pouk o različnih obrteh.

Javne šole, oratorij, igrišča za zunanje ob prazničnih dnevih.

Noviciat in študentat za člane salezijanske družbe.

Župnija, imenovana Boca, posvečena sv. Janezu Evangelistu, s kakimi 27 tisoči duš, skoraj izključno Italijani.

Javne šole za revne dečke.

Cerkev, imenovana Mater Misericordiae, o de los Italianos [Mati usmiljenja ali Italijanska cerkev], katere glavni namen je duhovna skrb za odrasle in mlade Italijane, ki prihajajo iz raznih delov mesta in s podeželja.

V mestu S. Nicolás de los Arroyos, nedaleč od divjakov, je zavod ali malo semenišče za misijone, iz katerega je prišlo že nekaj poklicev.

V mestu upravljamo cerkev za odrasle.

Prav tako upravljamo župnijo Ramallo, kraj s kakimi 4.000 dušami. Župnija obsega tudi več hiš, raztresenih in oddaljenih druga od druge, prebivalci pa se zbirajo ob prazničnih dnevih na pobožne vaje, za sprejem zakramentov in za krst otrok.

Tudi v republiki Urugvaj smo z Božjo pomočjo ustanovili več postojank;

Zavod Pija IX. v Villa Colónu, ki ga štejejo za škofijsko semenišče za misijone in je priključen državni univerzi.

Tam upravljamo tudi javno cerkev v korist okoliških prebivalcev Ville Colón.

V Montevideu, glavnem mestu republike, smo odprli oratorij s šolami za uboge in nevarnostim izpostavljene dečke.

V mestu Las Piedras upravljamo župnijo z deset tisoč dušami, javne šole in praznični oratorij.

SESTRE MARIJE POMOČNICE

Pred tremi leti so salezijanskim misijonarjem prišle na pomoč sestre Marije Pomočnice, ki skrbijo za uboge deklice, ki jih je zelo veliko in so v veliki nevarnosti za moralo in vero.

V škofiji Montevideo v že imenovani župniji Las Piedras pomagajo sestre misijonarjem v šoli, pri katekizmu in poučevanju deklet, ki prihajajo iz indijanskih družin, in jih pripravljajo na prejem zakramentov spovedi, obhajila in svete birme.

V Villi Colón imajo šole, delavnice med tednom in nedeljske sestanke za odrasla dekleta.

V Montevideu so ustanovile šole in sirotišnice za dekleta, ki so bile v nevarnosti, da bi padle v roke protestantom.

V Buenos Airesu so ustanovile veliko šol in delavnic ter prirejajo nedeljska srečanja za zapuščene deklice.

KOLONIJE RIO NEGRA

Po tej kratki predstavitvi položaja salezijanskih misijonov v Ameriki bo zelo koristno, če podamo nekaj pobud za izboljšanje usode divjakov Pampe in Patagonije v Rio Negru.

Rio Negro izvira v Andih in po tisoč km izlije svoje vode na 40. vzporedniku južne širine v Atlantski ocean. Severni breg te reke zaznamuje mejo obširnih puščav Pampe.

Na južnem bregu se začenjajo brezkončne planjave vzhodne Patagonije.

Cela štiri stoletja so se katoliški misijonarji na vse načine skušali približati tem področjem. Njihovi nezaslišani naporji so bili brez koristi, kajti kolikor nam je znano, se nihče od ljudi, ki so prišli v srce Patagonije, ni vrnil.

Leta 1878 so se skušali prebiti tja tudi salezijanci. Odpluli so proti Rio Negru, toda zaradi hudih viharjev so se morali vrniti v Buenos Aires. Leta 1879 so po drugi poti obnovili poskus in imeli več uspeha. Prehodili so pampaško deželo, govorili s kačiki ali plemenskimi glavarji, bili so lepo sprejeti in so mogli krstiti kakih 400 otrok. Ko so prišli do Rio Negra, so obiskali kolonije, ki jih je nadškof iz Buenos Airesa v pismu 15. avgusta 1879, v katerem je te misijone ponudil salezijancem, takole opisal:

»Končno je prišel trenutek, ko vam lahko ponudim patagonske misijone, ki si jih tako zelo želite, kakor tudi župnijo Patagones, ki lahko postane središče misijona. Kakor ste že mogli razbrati iz pisem don Costamagne, župnija Patagones obsega:

- 1. Carmen de Patagones s približno 3.500 dušami, kjer biva župnik, ki skrbi zanje.*
- 2. La Guardia s kakimi 1.000 dušami, ki je kakih 17 milj oddaljena od Patagonesa.*
- 3. Kolonija Conesa, kakih 34 milj od Patagonesa, v kateri živi kakih 800 Indijancev plemena Catriel.*

- 4. Nova naselbina Choele-Choel, kakih 70 milj od Patagonesa, s približno 2.000 dušami, tako kristjanov kakor Indijancev. Vse te naselbine so na severnem bregu Rio Negra, ki ga je mogoče z lahkoto prebresti, saj ni širši kot dve cuadras (270 m). Nasproti Carmena de Patagones na južnem bregu Rio Negra leži Mercedes de Patagonia, kjer je sedež guvernerja teh pokrajin. Tu je tudi cerkev, ki lahko služi 1.500 prebivalcem kraja.*

Kakih osem milj od Mercedes, prav tako na južnem bregu Rio Negra in nato še del Patagonije je San Saverio. Kolonijo sestavlja 400 Indijancev plemena Linares.

Vse te naselbine imajo samo enega duhovnika, ki ob Gospodovih dneh mašuje v kraju svojega bivališča, potem pa gre čez reko maševat v Mercedes v Patagoniji. Kakor vidite, je en duhovnik premalo, da bi mogel vse te naselbine oskrbovati z rednim bogoslužjem, četudi bi imel pomočnika. Moja velika bolečina je v tem, da do sedaj nisem mogel pomagati zaradi pomanjkanja duhovnikov.

Patri lazaristi so se pred leti zavzeli za ta misijon, vendar se je vse končalo s pripravo hiše za misijonarje. Ker ni bilo več ljudi, so postojanko opustili.

Vsem tem težavam se pridružuje protestantska propaganda, ki deluje v vseh teh krajih.»

Da bi zaježili te vedno večje vplive in utrdili patagonske misijone ter ta ljudstva obvarovali pred sovražniki Cerkve, je goreči nadškof Aneyros, ki je povezan tudi z argentinsko vlado, predlagal, da bi poslali v Patagonijo salezijance. Tako so sestavili skupino dvanajstih salezijancev, ki so 15. decembra šli na pot in v ugodnem vremenu prišli 2. januarja 1880 v Carmen. Po drugi poti je odšla na pomoč naslednja skupina in upamo, da bodo v kratkem odposlali še tretjo, če nam bo Božja previdnost stala ob strani.⁷

⁷ Odprava je bila predvidena za december 1879; vendar je bila, kot smo rekli, odložena. Don Bosko domneva, da so odšli in da so po njegovih izračunih prispeli 2. januarja; predpostavlja tudi, da so

Da bi pospešila civilno in versko ureditev teh kolonij, je argentinska vlada ta področja povzdignila v provinco in sedaj zelo podpira salezijance pri evangelizaciji obeh bregov Rio Negra, kar pomeni nadaljevanje misijona med divjaki Pampas in Patagoni. V ta namen obljublja gmotno pomoč in moralno podporo. Nedolgo tega je predsednik te republike uradno zaprosil za pogodbeno klavzulo, v kateri bi bile izražane razmere med misijonarji, vlado in Indijanci.

Ko so salezijanci prišli v Patagonijo, so po nasvetu nadškofa izbrali za svojo izhodiščno postojanko Carmen. Njihova prva skrb je posvečena gradnji cerkva, stanovanjskim prostorom in šolam za dečke in deklice. Medtem ko nekateri učijo obrt in poljedelstvo, pa drugi prodirajo med divjake z namenom, da bi jih evangelizirali in če mogoče ustanavljali nove kolonije v notranjosti pustinje.

Sestre Marije Pomočnice so že začele delovati v teh kolonijah in ustanavljajo šole in zavetišča za zapuščene deklice.

KAJ JE TREBA STORITI

Da bi vero v Patagoniji za stalno utrdili in učinkovito sodelovali pri napredovanju in razvoju misijonov, je treba storiti tri nadvse pomembne stvari:

- 1. Ustanoviti apostolsko prefekturo, ki bi bila središče za ustanavljanje kolonij in tistih, ki bi jih z Božjo pomočjo še odprli.*
- 2. Ustanoviti semenišče, kjer bi zbirali gojence za šolanje, ki bi bilo prilagojeno nara-vi, jeziku, navadam, zgodovini in zemljepisnim okoliščinam kraja.*
- 3. Ker dogovor z argentinsko vlado zahteva veliko časa in obrazložitev, bi morali to storiti čim prej.*

Brez nadaljnega pa bi lahko udejanjili prva dva koraka, to je ustanovitev apostolskega vikariata in semenišča za misijone v Patagoniji.

APOSTOLSKI VIKARIAT V PATAGONIJI

Ker je argentinska vlada pravkar povzdignila imenovana področja v pokrajino ali provinco Patagonijo, bi lahko isto dali tudi vikariatu ali apostolski prefekturi. Obsegala bi severni in južni del Rio Negra z vsem ozemljem na vzhodu Patagonije, dokler ne bi ustanovili vikariata Santa Cruz, majhne kolonije, ustanovljene v Magellanovem prelivu, kjer se Rio Magellano izliva v Atlantik. Novi vikariat bi ležal med 30. in 36. vzporednikom južne širine.

Treba je omeniti, da Andi delijo Patagonijo med 40. in 50. južne širine do Magellanovega preliva in oblikujejo tako vzhodno razvodje od zadnjega tihomorskega razvodja. To drugo razvodje, ki pripada Čilu, je treba izključiti iz vikariata. Po Magel-

bili takoj poslani vsi salezijanci in vse imenovane sestre. Enako opažanje velja za to pismo grofici Bosco-Riccardi iz Turina.

»Velezaslužna gospa grofica! Ta je pa dobra! Žena, ki bi se ji moral zahvaliti, se zahvaljuje. Nadvse velika ljubeznivost. No, pa naj bo vse v večjo Božjo slavo. Tisočkrat hvala za dar našim misijonarjem. Dne 15. decembra so odpotovali iz Buenos Airesa proti Patagoniji in bodo brez dvoma molili za vas in za vedno visokocenjenega viteza Alerama. Bog naj vaju oba blagoslovi in vaju ohrani zdrava v svoji sveti milosti celo leto, da, mnoga leta. Vsaj sto! Upam, da vaju bom mogel skupaj z don Cagliermom kmalu obiskati. Molite za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. ponižni služabnik. DUH. JANEZ BOSKO. Turin, marec 1880.«

lanovem prelivu se začenja Ognjena zemlja, ki s svojimi otoki sega vse do rtiča Horn med 50 in 63 stopinj. Teh področij, za katere se sedaj pravdata čilska in argentinska vlada, ne bomo vključevali v naš načrt.

Kakor hitro bi ustanovili apostolski vikariat v Carmenu, bi se utrdilo misijonsko delovanje in bi lahko dobili tudi sredstva iz Ustanove za širjenje vere in Svetega Detinstva. Kako pomoč bi mogli dobiti tudi od raznih odborov, ki delujejo v Buenos Airesu pri širjenju vere med Pampanci v Patagoniji.

Gojimo tudi upanje, da bo argentinska vlada naklonila stalno letno podporo vikariatu, ki sodeluje pri utrjevanju političnih in verskih razmer v teh krajih.

SEMENIŠČE ZA MISIJONE V PATAGONIJI

Kakor rečeno, smo ustanovili tri zavode ali semenišča za vzgojo duhovnih poklicev v Južni Ameriki: enega v Villa Colónu, drugega v Buenos Airesu in tretjega v San Nicolásu de los Arroyos v neposredni bližini divjakov v republiki Argentini, ki leži na meji s Pampanci. Nekaj poklicev so že dobili, vendar so za zdaj še zelo redki in nikakor ne zadoščajo za velike potrebe teh škofij, ki jih prizadeva splošno pomanjkanje duhovnikov. Zato je nujno potrebno tudi semenišče v Evropi, kjer bi se pripravljali apostolski delavci za Patagonijo.

Glede na to, kje bi odprli to semenišče v Italiji, Španiji ali Franciji, se nam zdi, da bi bilo iz gmotnih in moralnih razlogov najprimerneje, da bi ga odprli v Marseillu, v Španiji pa bi odprli ustrezen študentat, da bi omogočili učenje in uporabo španskega jezika, ki je jezik argentinske vlade in šolskih ustanov in jezik, ki se ga bodo morali prej ali slej naučiti tudi divjaki.

Ko bi obstajal apostolski vikariat, bi tudi ta noviciat in ta študentat mogla dobiti podporo od Ustanove za širjenje vere in od Svetega Detinstva. Prav tako bi lahko organizirali nabirko darov, če bi bilo to po želji svetega očeta.

Da ne bi vzbudili občutljivosti škofij, ki so na splošno v stiski za cerkvene poklice, bi bilo najbolje, da bi jih pripeljali do filozofije, potem pa bi jim dali na voljo, ali se posvetijo delu v Patagoniji. Samo te bi v pravem pomenu besede vzeli in jih pripravili za misijonsko delo med divjaki Pampanci in Patagonci, in če bi Bog hotel, tudi na Ognjeni zemlji.

O vseh teh zadevah smo se pogovarjali z msgr. Domenicom Jakobinijem, tajnikom kongregacije za izredne cerkvene zadeve, in z njegovo eminenco kardinalom Gaetanom Alimondo, članom Svete kongregacije za širjenje vere, ki ju je njegova svetost Leon XIII. določil v ta namen in kateremu bodo o vsem tem poročali z namenom, da bi blagovolil to blagosloviti, če meni, da je v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

Rim, 13. april 1880

Dva dni pozneje je kot v odgovor na zgoraj omenjene dogovore dal msgr. Federicu Aneyrosu, nadškofu v Buenos Airesu, in inšpektorju salezijancev don Bodratu formalno informacijo o začetku postopka. V prvem pismu moramo občudovati izbrano nežnost in evangelijsko preprostost, s katerima Božji služabnik obravnava zadevo, ki je sama po sebi polna ljubeznivosti, ko gre za cerkveno jurisdikcijo.

Velespoštovana ekscelenca!

Prejel sem pismo vaše ekscelence in pismo vašega tajnika msgr. Espinoza, generalnega vikarja, v katerem ste v svojem imenu in v imenu argentinske vlade ponudili salezijancem misijone Patagones in druge kolonije Rio Negra. Rade volje sem sprejel to ponudbo in sem poslal nekaj redovnikov, da bi videli, ugotovili in pripravili vse potrebno za prihod misijonarjev, ki se odpravljajo na pot. Ker sem hotel stvar dognati do konca, sem vse sporočil svetemu očetu, da bi mi on svetoval in me vodil v tako pomembni stvari. Ker je njegova svetost želela odločati ob popolnem poznanju položaja, je določila odbor uglednih osebnosti, ki naj bi presodili, da gre za večjo Božjo slavo in za zveličanje duš.

1. Pohvaliti je treba nadškofa v Buenos Airesu zaradi gorečnosti, s katero upravlja svojo obširno škofijo in se trudi za evangelizacijo divjakov Pampas in Patagonije.

2. Ko so razmišljali o oddaljenosti kolonij ob Rio Negru od nadškofijskega sedeža (štirinajst dni pota), so predlagali ustanovitev apostolskega vikariata, ki bi obsegal že obstoječe kolonije in tiste, ki bi se s časom ustanovile ob bregovih Rio Negra. Novi vikariat bi se raztezal od 36 do 50 južne zemljepisne širine. Imenoval bi se »apostolski vikariat Patagonije«, ker se tako imenuje pokrajina, ki jo je vlada povzdignila v provinco. Sedež bi imel v Carmen in bi postal središče salezijanskih misijonarjev, kakor je predlagala vaša ekscelenca.

3. Vašo ekscelenco prosijo, da bi se zavzeli pri vladi, da bi z letno denarno pomočjo podprla vikariat, ki se trudi za uvrstitev civilnega in verskega položaja prebivalstva. V ta namen bi poslali tudi pismo predstojniku naših redovnikov, da bi sporazumno z vašo ekscelenco ukrenili vse potrebno, kar bi vodilo k ustaljenosti misijonov.

4. Vsak pomislek, opombo ali pripombo, ki bi jih vaša ekscelenca imela v tej zadevi, prosimo, da bi poslali njegovi eminenci kardinalu Nini, državnemu tajniku njegove svetosti.

Jaz bom storil vse, kar je v moji moči, da bom pošiljal nove misijonarje v pomoč tem, ki že delajo, in pomagaj s sredstvi iz Evrope.

Gorečnost vaše ekscelence je poklicala moje redovnike v Južno Ameriko, vaša naklonjenost jih je vedno ščitila in podpirala in prepričan sem, da nam boste še naprej dober oče, medtem ko vam obljubljam, da vas bomo vedno spoštljivo ubogali in vam služili v vsem, kar nam bo mogoče.

Vesel, da vam morem izreči svoje globoko spoštovanje, se imenujem v J. K. vaše ekscelence najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 15. april 1880

Tudi drugo pismo je zelo skrbno sestavljeno, kot listina, ki bi jo lahko tudi predložili pristojnim oblastem.

Dragi moj don Bodrato!

Blagohotno razpoloženje msgr. nadškofa v Buenos Airesu in argentinske vlade za širjenje civilizacije in vere med Indijanci v kolonijah Rio Negra me je pripravilo, da sem rad sprejel ponudbo za prevzem misijonov, ki so namenjeni civilizaciji in evange-

lizaciji prebivalcev tistih prostranih pokrajin. Kakor veš, smo v ta namen poslali doktorja Fagnana z nekaj spremljevalci, da bi pripravili bivališče drugim salezijancem, ki naj bi kmalu za njimi šli v Patagonijo in okrepili vrsto tistih, ki tam že delujejo.

Da bi podkrepil to civilizatorsko prizadevanje za napredek tistih ljudstev in bi omogočili Indijancem priučitev obrti in poljedelstva, sem se odpravil v Rim, da bi sporočil svetemu očetu, kako argentinska vlada pomaga salezijancem pri prevozu in v vsem, kar bi omogočilo naše bivanje in delovanje v tistih krajih. Sveti oče je bil nadvse zadovoljen, kajti v tem so bili združeni upi, da bi razširili Božje kraljestvo na zemlji. Da bi pa bilo delovanje na trajnih osnovah, je določil poseben odbor, da bi proučil, kaj je bilo storjenega v preteklosti in kaj bi bilo primerno za sodelovanje z vlado pri civiliziranju in evangeliziranju tistih ljudstev, ki so tudi otroci nebeškega Očeta, poklicani v naročje katoliške vere, ki je tudi vera argentinske države. Poverjeniki njegove svetosti so točno proučili zgodovinske, zemljepisne, civilne in verske okoliščine Pampasov in Patagoncev, upoštevajoč velikanske razdalje kolonij od nadškofijskega sedeža v Buenos Airesu, število prebivalcev, ki jih je že več kot deset tisoč in katerih število vedno bolj narašča, prepričani, da bi apostolski vikariat lahko služil za moralno in versko povezavo med ljudstvi, obenem pa bi bil središče, okoli katerega bi se lahko zbirali Indijanci, ki bi sprejeli vero in bi ob velikodušnosti argentinske vlade za civilizacijo v najbolj potrebnem predelu njenega ozemlja prejeli naslednje odločitve:

- 1. Zahvala argentinski vladi za pomoč, ki jo daje pri širjenju vere med Indijanci.*
 - 2. Utrditev civilnega in verskega položaja kolonij ob Rio Negru z ustanovitvijo apostolskega vikariata, ki bi se imenoval z istim imenom Patagonija in bi obsegal že obstoječe in v prihodnje zgrajene kolonije v bližini divjakov. Tako bi se novi vikariat raztezal od 36 do 50 južne širine.*
 - 3. Prošnja argentinski vladi, da bi z letnim prispevkom podprla vikariat, da bi se mogel razviti in delovati v oddaljenih področjih.*
 - 4. Prošnje, ki bi jih naslavljali na argentinsko vlado, naj bi pošiljali njegovi eminenci kardinalu Lorenzu Nini, državnemu tajniku njegove svetosti. Zaradi točnosti dogovorov in da bi odloke vlade lahko natančno izvajali, naj bodo odgovori pisni.*
- Potem ko boš podal vladi sporočila in zahtevana pojasnila, mi poročaj, da bom mogel naprej ukrepati v dobro naše dejavnosti.*

Želim tudi, da bi bilo to pismo tudi zahvala vladi Republike Argentine za zaščito, dobrohotnost in pomoč, ki jo je ob več priložnostih dala salezijanskim redovnikom in sestram Marije Pomočnice.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 15. april 1880

Temu pismu je priložil intimen dopis, poln očetovske zavzetosti, ki jo je imel navado kazati salezijancem in hčeram Marije Pomočnice.

Predragi don Bodratto!

Pošiljam ti pismo, ki ga izroči argentinski vladi. Prav bo, če oskrbiš prepis, ki ga boš, če bo treba, lahko predložil komur koli. Zelo podobno pismo smo poslali nadškofu, s

katerim se domeni in odloči, kakor bodo zahtevale okoliščine. O vsem me natančno pouči. Zadeva traja že dolgo. Na čelu je papež, ki se zanima za stvar in osebno določa. Na pripravljalnih pogovorih smo sodelovali jaz, don Dalmazzo, msgr. Jacobini, tajnik Kongregacije za izredne cerkvene zadeve in kardinal Alimonda kot predstavnik Propagande.

Če nam bo uspela ustanovitev vikariata, bodo naše ustanove deležne podpore Ustanove za širjenje vere. Z njeno pomočjo bi ustanovili v Evropi semenišče, ki bi pripravljalo misijonarje za delo v Pampasu in Patagoniji.

Prejel sem več poročil o salezijancih in hčerah Marije Pomočnice in se zahvaljujem Bogu, da nam je tako očitno pomagal.

Sporoči vsem moje veliko zadovoljstvo. Sveti oče je ves navdušen nad našimi misijoni. Pošilja vam poseben blagoslov. Veliko govori o vas in nam hoče tudi gmotno pomagati.

Našim sobratom priporoča:

1. Vsak naj dela, kolikor mu dopušča zdravje, ne več, vendar naj se vsak izogiba brezdelja.

2. Izpolnjevanje pravil. Gorje nam, če bi jih samo poznali, ne pa tudi izpolnjevali.

3. Sporoči mi, ali bi vsaj eden mogel priti na generalni kapitelj meseca septembra. Zdi se mi, da bi bilo to mogoče. Nimamo poročil o don Fagnanu in njegovih tovariših. Trudimo se, da bi vam pripravil bodoče sodelavce.

Bog naj te blagoslovi, moj vedno dragi don Bodratto, in s teboj naj blagoslovi vse naše drage salezijance in sestre Marije Pomočnice. Lepo pozdravi doktorja Carranzo in msgr. Espinoza.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami v presvetih srcih Jezusa in Marije.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 17. april 1880

Medtem so šli dogovori svojo pot, kar je brez dvoma zahtevalo veliko časa. Bližal se je čas duhovnih vaj in don Bosko je mislil na prejem redov za kakih dvajset salezijancev. Pri tem so mu pa pretile sitnosti, ki so izhajale iz dejstva, da še ni imel potrebnih privilegijev.⁸ Zato je tako kakor že večkrat prej, da bi dosegel dvakrat *extra tempus*, prikazal potrebo po osebju za misijone, ki so bili Leonu XIII. tako zelo pri srcu. V ta namen je svetemu očetu poslal naslednjo prošnjo.

⁸ To je izkusil, ko je bil blaženi v Rimu. Msgr. Gastaldi je 8. aprila pisal don Cagliero, ki je kot vrhovni katehet skrbel za bogoslovce, ki naj bi prejeli redove: »Opozarjam vas, da če krajevni škof privoli, da kak redovnik gre prejemati redove zunaj njegove škofije, ostane *dolžnost*, da se v smislu tridentinskega cerkvenega zbora in Pontifikala podvrže izpitu. Naredil sem napako, ko sem dal ustno dovoljenje, da ste vi v škofijski pisarni lahko dvignili potrdila za dovoljenje prejetja redov *extra*, čeprav prej niso naredili izpitov.« Tedaj bi, kakor tudi sedaj (*Cod. Jur. Can.*, 997,1) ordinarij prejemnika reda lahko prepustil izpit škofu posvečevalcu. Zato je bilo odveč govoriti o *obveznosti* prvega. Neverjetno je, da bi nadškofu, ki je bil tak strokovnjak v kanonskem pravu, moglo uiti kaj podobnega. Je pa zelo verjetno, da je kdo manj naklonjen predlagal, da bi don Boskove pripravniške podvrgli izpitu v Turinu, kakor če bi imeli za to pravico, ne pa tudi dolžnost.

Preblaženi oče!

Misijoni v Urugvaju in Patagoniji, ki jih je vaša blaženost blagoslovila in jih izročila ponižni Družbi sv. Frančiška Saleškega, zavzemajo vedno večje razsežnosti in budi-jo upanje na obilne sadove. Večje število duhovnikov katehetov, obrtnih mojstrov in sester je z Božjo pomočjo postavilo cerkve, hiše, šole in zavetišča v korist dečkov in deklic – otrok divjakov, od katerih jih je več kot tisoč prejelo milost svetega krsta. Toda število sedanjih delavcev ne zadošča za vedno večje potrebe teh ljudstev in tako se z vašo privolitvijo pripravlja nova odprava v mesecu novembru. Da bi pa mogel to nalogo izvesti, nujno potrebujem od vaše svetosti dejanje vzvišene naklonjenosti, da bi predstojniku Družbe sv. Frančiška Saleškega v prihodnjih mesecih avgustu, septembru in oktobru podelil dva extra tempus, da bi tako mogel prijaviti za svete redove tiste salezijance v Italiji in Franciji, ki bi imeli zadosti let in znanja in vse druge lastnosti, ki jih predpisuje sveta Cerkev.

Ponižno kleče pred vašimi nogami prosim za uslugo, za katero menim, da bo v večjo Božjo slavo in zveličanje duš Indijancev, ki nepotrpežljivo pričakujejo ljudi, ki bi jim prinesli luč evangelija in omogočili večno zveličanje.

Ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. julij 1880

Prokurator, ki naj bi posredoval prošnjo, je dobil od don Boska naslednja navodila:⁹ »Preberi priloženo prošnjo svetemu očetu in pismo msgr. Agnozziju, potem oboje vtakni v ovojnico in odnesi v palačo Cancelleria in skušaj z njim govoriti.¹⁰ Tebi v vednost povem, da sem pred dvema letoma prosil za isto uslugo, ki pa so mi jo naredili dva meseca po odhodu misijonarjev.¹¹ Če boš predvidel težave, prosi istega msgr. Agnozzija, da naj oprostí, da se boš obrnil na kardinala zaščitnika ali našel kako drugo možnost, ki se ti bo zdela primerna v teh okoliščinah. Vedi, da nam je msgr. Agnozzi vedno pomagal; pravice misijonarjev in dovoljenje, da bi odprli noviciat v Ameriki, so njegovo delo.«

Blaženi je veliko pričakoval od uslug msgr. Agnozzija. Vendar so se okoliščine spremenile. Msgr. je iz tajništva Propagande prešel v tajništvo Kongregacije za škofe in redovnike, kjer se je srečal s stališčem kardinala prefekta Ferriera do Božjega služabnika. To je izkusil don Dalmazzo, ko se je po don Boskovih navodilih obrnil na kardinala Nina v zadevi *extra tempus*.¹² Ko je don Bosko za to zvedel, mu je bilo zelo hudo. Ko je potem pisal prokuratorju o vseh nasprotova-

⁹ Pismo Dalmazzu, Turin, 14. julij.

¹⁰ Meni msgr. Agnozzija, ki je postal tajnik Kongregacije za škofe in redovnike.

¹¹ Prim. MB XIII, str. 778–779 [BiS XIII, str. 509].

¹² Pismo don Dalmazza don Bosko brez datuma, vendar se nanaša na don Boskovo pismo z dne 21. julija, ki ga prinašamo tukaj zgoraj v besedilu: »Od njegove eminence (Nina) sem zvedel, da sta Agnozzi in Ferrieri postala dve telesi v eni duši. Od tukaj jeza msgr. Agnozzija proti odvetniku Leonoriju, kajti ti buzzurri so tako trdoglavi, svojeglavi in mislijo, da bodo spremenili stvari tukaj v Rimu.«

njih, ki jih je moral prestati, je pismo začel in končal s šalo in se nekako norčeval iz vročine tistega letnega časa, kar kaže na njegovo velikodušnost.

Dragi moj don Dalmazzo!

Tukaj smo napol zmrznjeni od vročine. Veliko varčevanje pri ogrevanju z drvmi v peči, grelcih itn. Tako bomo spravili več denarja.

Ne razumem, kako ste zadevo don Bonettija, ki smo jo vložili pri Kongregaciji za koncil, sedaj prenesli na Kongregacijo za škofo in redovnike. Tukaj izgublja celih 90 %. Če moreš, mi razloži.¹³

Zdi se mi, da bi bilo prav, če bi ti sam ali z odvetnikom Leonorijem obiskal našega zaščitnika kardinala Nino. Izroči mu tudi prošnjo za extra tempus. Če sveti oče želi, da vzdržujemo misijone, ki nam jih priporoča, nam mora pomagati zlasti v tem, kar imajo že vsi drugi redovi, in to za neomejen čas. Prositi extra tempus za nekaj imen, nič ne reši. To sem že večkrat storil, pa so mi določili take škofo, ki mi niso bili v pomoč. Poleg tega je za vsako ordinacijo potrebna taksa. Boš videl, kaj ti bo rekel kardinal Nina, ko mu boš prebral mojo prošnjo. Če bi že hoteli začeti pravdo z našim nadškofom, bi bilo najbolje, da bi vsa vprašanja združili, ker jih je precej. V tvojo vednost naj ti povem, da je nadškof vložil pritožbo, ki nam jo je sporočil državni tajnik. Po tem poročilu smo nespravljivi in nismo sprejeli njegove ponudbe.¹⁴ Don Berto ti bo poslal zadevno listino ali bolje rečeno odgovor temu našemu kardinalu.

Vsakokrat, ko nam delajo težave, odgovarjam z odprtjem nove hiše. Sedaj samo čakam, katera bo.

Če ugotavljaš, da tvoji kolegi pri mizi zaradi vročine postajajo hladni, mi jih pošlji v Piemont in pridi za njimi ali pa stvar kako drugače reši. Če bi šlo za kak teden, sem prepričan, da bi ti naš dragi Sigismond rade volje dal jesti. Kako si z denarjem?

Znoj mi moči papir in ne morem več pisati.

Bog naj vas vse blagoslovi in nas vse ohrani v svoji sveti milosti. Moli zame, ki vedno ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. julij 1880

Zaradi uspešnega zavzemanja kardinala Nine je bil *extra tempus* podeljen.¹⁵

Don Boskovo dopisovanje z Argentino je zastalo, ker nadškof in vlada nista imela časa. Bili so na pragu državljanske vojne. Med septembrom in oktobrom naj bi bile predsedniške volitve, ker je predsedniku Avellanedi potekel mandat. Dva kandidata sta se potegovala za to najvišje mesto v državi, general Roca, v Argentini rojen Italijan, in pravnik Theodor. Roca je imel za seboj vlado, vojsko

¹³ Razlaga se glasi: »Don Bonettijeva zadeva je še vedno na Koncilu. Zmotil sem se v izrazu, ker jezik vedno udarja na zob, kar povzroča bolečine.« Pismo z dne 15. julija 1880.

¹⁴ Predlog hiše v župniji presvetega Srca.

¹⁵ Don Dalmazzovo pismo don Bosku, Rim, 11. avgust 1880 (to pismo je sledilo pismu z dne 5. avgusta iz Rima).

in enajst provinc. Theodor pa provinco Buenos Aires, kjer je bil tudi guverner, še dve drugi provinci in aristokracijo. Vojaški odredi so bili na strani prvega, drugi pa je v naglici zbral neke vrste vojsko in jo opremil, kakor je mogel in znal. Predstavniki obeh strank so začeli boj, ki je dosegel višek meseca junija.¹⁶

Državna vojska je oblegala glavno mesto in zavod San Carne se je znašel sredi bojnega meteža. Don Bodrato je to predvideval in oskrbel zavod s prepečencem, moko, suhim sadjem, polenovko in drugimi najnujnejšimi živili. Fante, ki so imeli starše, je poslal domov, ostalo pa je kakih štirideset obrtnikov in dijakov. Naši duhovniki bi šli radi takoj, ko bi se začel boj, na bojišče, da bi pomagali ranjencem. Toda inšpektor je prebral don Boskovo pismo, v katerem je bilo rečeno, da je naša glavna naloga skrbeti za mladino in naj se zato nihče ne izpostavlja nevarnosti brez prave potrebe, to je, če druge redovne ustanove ne bi mogle zadostiti vsem potrebam ali bi boji potekali blizu naših hiš in v naših župnijah; v tem primeru bi morali biti salezijanci prvi.

Prav tistega dne 21. junija je prišlo do silnega spopada na področju med našima župnijama San Carlom in Boca, v katerem je bilo več kot tisoč mrtvih. Tega dne je don Bodrato sicer močno bolan na zahtevo svojih sobratov izsilil dovoljenje, da je šel v oblegano mesto k zdravniku. Toda kaj vse je moral videti! Vozove, polne trupel, iz katerih je curljala kri in rdečila ceste, za njimi pa ženske in otroke, ki so iskali svoje drage. Ni mogel prenesti take groze. Takoj se je vrnil. Med svoje sobrate je prišel popolnoma prepaden.

V tistih strašnih dneh so izkusili vse gorje: glad,¹⁷ zapor zaradi vohunjenja, nasilno vključevanje večjih fantov v vojsko, poskusi kraje, streljanje. Naše sobrate pa je ob vsem tem mučilo vsak dan slabše zdravje njihovega predstojnika, saj je pomanjkanje zdravniške pomoči imelo težke posledice. Ko so se boji končali, je bil v obupnem stanju.

Bolezen je trajala že dolgo, toda krepostni bolnik jo je prikrival s svojim mirnim obnašanjem in nenehnim delom, toda zadnje nevšečnosti in pomanjkanje pa so povzročili končni zlom. Ko je spet zavladal mir, so zdravniki ugotovili

¹⁶ Za boljšo predstavo tega boja naj povemo, da sta nasprotnima stranema poveljevala dva brata in da sta v Riu del Plata dvema nasprotnima fregatama poveljevala oče in sin.

¹⁷ Ker je don Bosko prejel od nekega duhovnika po imenu Valzacchi sto lir za misijonarje, mu je v zahvali omenil to trpljenje:

»Predragi v N.G.J.K.! *Centuplum accipietis et vitam aeternam possidebitis* [Stokratno nam bo povrnjeno in podarjeno večno življenje]. V svojem in v imenu svojih sinov v Patagoniji, ki so v veliki stiski, se vam iz srca zahvaljujem. Zaradi vojne jim vlada ni mogla dajati nikakršne pomoči, tako da so en teden živeli ob surovem oslovskem mesu, brez soli in kruha. Bil je pravi čudež, kako so deveti dan, ko so skoraj umirali od lakote, prejeli pomoč. Zahvaljujem se vaši uglednosti. Pridite nas obiskat. Molite zame in za evangelijske delavce med divjaki. Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. *Amen. Najvdanejši prijatelj* DUH. JANEZ BOSKO. Turin, 24. oktober 1880.«

Še krvav *asado con cuero* [pečenka s skorjo] na argentinski način je bil za Italijane surovo meso. Ne vemo, od kod je pobral vest o »oslovskem mesu«.

raka na želodcu. Od tistega nesrečnega 21. junija do 4. avgusta, ko je poletel v nebesa, je bilo vse eno samo neizmerno trpljenje. Prejšnji bolezni se je pridružila še pljučnica, a zdravljenje mu je muke še podvojilo. Ni tožil, nič ni govoril o svojem stanju. Ko je prišel nadškof, mu je govoril o splošni stiski in mu priporočil obrtne šole. Za delovanje zavoda se je zanimal od prvega julija, potem pa je rekel don Costamagni: »Nimam več kaj početi. Darujem svoje življenje za naše ustanove. Sedaj se bom pripravil na smrt.« Od tega trenutka ni več govoril o posvetnih zadevah, razen če ga je kdo kaj vprašal. Nekega dne je pred svetim obhajilom ves skesan prosil vse navzoče in odsotne za odpuščanje, priporočil vsem bratsko ljubezen, natančnost pri pobožnih vajah in ljubezen do čistosti. Malo pozneje je v navzočnosti don Vespignanija, don Bourlota in tedaj še pomočnika Caprioglia takole govoril: »Glejte, sedaj imam pred očmi vsa leta svojega življenja. Nekatera me žalostijo, ker nisem zadosti mislil na Boga in svojo dušo. Šestnajst pa jih je, ki me napolnjujejo z veseljem. To so leta, ki sem jih preživel v Družbi.« Star 41 je prišel z don Boskom iz Morneseja, kjer je bil učitelj v ljudski šoli. S 46 leti je postal duhovnik.

Med slovesno popotnico je med sobrati, ki so se kleče in jokaje zbrali okoli njegove postelje, takole govoril: »Edinost v ljubezni, edinost v čistosti. Priporočam povezanost v ljubezni in povezanost v čistosti!« Ko je izdihnil, je jok napolnil hišo. Zunaj se je zaslišal glas v počastitev njegovih kreposti in del tega odličnega don Boskovega učenca. Don Vespignani poroča, da so takoj občutili njegovo pomoč iz nebes.¹⁸

Don Bosko, ki so ga telegramske obvestili o žalostni izgubi, je 7. avgusta prav tako telegramske sporočil nadškofijski pisarni in po njej salezijancem, da naj bi začasno vodil inšpektorijo don Costamagna. Msgr. nadškof, ki zaradi javnih neredov ni mogel ukreniti ničesar glede tega, kar je naročil don Bosko, in ni imel kaj poročati, mu je ob tej žalostni priložnosti pisal naslednje pismo.

Velečastiti don Bosko!

Vaša velečastita uglednost je z apostolsko vdanostjo sprejela žalostno sporočilo o smrti velečastitega gospod don Bodratta, vašega preljubega sina v J. K. in mojega predragega prijatelja.

Njegova smrt je velika izguba za nas, saj je bil na čelu nove salezijanske navzočnosti v Ameriki. Prav sedaj najbolj občutimo njegovo odsotnost.

Zares veliko breme je nosil z apostolskim pogumom. Gospod je že sedaj hotel poplačati njegove velike žrtve in trpljenje, kar je vse junaško prenašal za Družbo. Upamo, da iz višine svoje slave v nebesih posreduje milosti za svoje sobrate in za svoje uboge sirote, ki jih je s tako ljubeznijo in skrbjo zbiral po cestah in jih vodil v salezijanske hiše.

¹⁸ O tem piše v poročilu o hiši San Carlo, v katerem navaja osem razlogov, zakaj je Bog to ustanovo na poseben način blagoslovil. Poročilo podajamo v Dodatku, št. 73.

Ti zadnji meseci so bili zaradi državljanske vojne strašni za Buenos Aires. Zavod obrtnih šol v San Carlo v Almagru, ki se je znašel sredi ognja narodne in pokrajinske armade, je veliko trpel. Morali so poslati domov vse gojence razen tistih, ki niso imeli kam iti. Vsi smo trpeli, toda najbolj je trpel don Bodratto! Bog je že poplačal njegovo trpljenje in njegovo ljubezen.

Kljub težkemu položaju, v katerem se je znašla država, pa zavod obrtnih šol in druge salezijanske hiše lepo delujejo.

Gotovo se je vaša uglednost razveselila ob novicah, ki sem vam jih pisal o misijonu v Patagoniji. Žal mi je, da nismo mogli še prejeti podpore, ki nam jo je obljubila vlada za ta misijon. Znova bom podrezal in upam, da ne brez uspeha, saj so ti izdatki že predvideni v državnem proračunu. Ne bom miren, dokler ta podpora ne bo v mojih rokah in bom mogel pomagati misijonom, ki so v takih težavah. Gospod hoče na tak način narediti naše zasluge večje in bolj čiste.

Prejel sem telegram, v katerem sporočate, da ste na čelo misijonov v Ameriki postavili don Costamagna. Izbira ne bi mogla biti boljša.

Sporočite, prosim, velečastiti gospod don Bosko, moje pozdrave vsem znanim salezijancem in ukazujte vedno in v vsem.

Vaš najvdanejši

+ FEDERICO nadškof

Buenos Aires, 10. avgust 1880

Očetova beseda užaloščenim sinovom je prišla iz Nizze Monferrato, kjer je pridigal duhovne vaje gopsem. Ni pisal, dokler ni prejel don Costamagnovega sporočila o smrti don Bodratta.¹⁹ Ta bi moral maja priti v Turin, da bi se udeležil drugega generalnega kapitlja. Don Bosko ga je oprostil zaradi slabega zdravlja. Istočasno je pooblastil Costamagno, da ga je nadomeščal. Po don Bodrattovi smrti pa tudi ta ni mogel zapustiti mesta. Blaženi mu je pisal naslednje pismo in priložil dopisa za don Vespignanija in don Fassia.

Vedno dragi don Costmagna!

Ne moreš priti na kapitelj niti na volitve svetovalcev družbe. Potrpljenje zate in bridka žalost zame.

Sedaj te moramo spodbuditi k delu. Vzemi v roke pravila in stori, kar moreš, da jih bodo vsi izpolnjevali. Naše molitve in pomoč od zgoraj ti ne bodo manjkale. Zberi pogosto svoj kapitelj, stori, da bo govoril don Vespignani, in posvetuj se z nadškofom. Ko bom imel poročila iz naših postojank, bomo končno imenovali inšpektorja. Toda za zdaj je vsa oblast združena v tebi.

Poskrbi, da nihče ne bo izgubil listin don Bodratta. Med njimi je tudi postopek za ustanovitev vikariata v Patagoniji, stvar, ki je zelo pri srcu svetemu očetu.

Ko se bo vlada umirila, stopi z njo v stik in skušaj delati v soglasju z nadškofom. Tako on kakor vlada morata odgovoriti na vprašanja Svetega sedeža.

Ne varčuj s prizadevanjem, da bi zbral tudi najmanjše podatke o delovanju našega

¹⁹ Prim. *Bollettino Salesiano*, oktober 1880.

*pokojnega don Bodratta. Ni nujno, da so stvari urejene in izdelane. Pošlji vse sem in bomo vse skupaj povezali s pismi in vsem, kar imamo že zbrano.*²⁰

Bog naj te blagoslovi, vedno dragi don Costamagna, in s teboj naj blagoslovi vse naše sobrate in gojence. Moli zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 22. avgust 1880

P. s.: Samo po sebi se razume, da boš v mojem imenu vse pozdravil, zlasti še nadškofa, Carranza in msgr. Ceccarellija, kateremu povej, da je sveti oče potrdil prelatski naslov, o čemer mu bom pisal, kolikor mogoče kmalu.

Don Giuseppeja Vespignanija je po štirih letih nagovoril s ti. Blaženi je imel nedvoumne dokaze o njegovih krepostih in sposobnostih. 'Vi' iz prejšnjih časov je nakazoval neke vrste zadržanost z namenom, da bi ga natančneje opazoval. Trenutek, ko mu je pokazal svoje zaupanje, ne bi mogel biti bolj izbran. Da bomo razumeli gornje pismo, moramo povedati, da je don Vespignani omenil nekaj nepravilnosti, ki so se dogajale v zavodu San Carlo. Don Bosko, ki je bil o stvari poučen, mu je v nekaj vrsticah nakazal, kako naj se ravna.

Dragi moj don Vespignani!

Z velikim zadovoljstvom sem prejel tvoje pismo. Vse je prav. Toda sedaj bodi pogumen. Potrpjenje, molitev, pogum, to je program v tem trenutku. Stori, kar moreš, da boš spodbujal in odстранjeval nezadovoljnost.

Sporoči našim dijakom in novincem, da pričakujem od njih veliko stvari: moralnost, učenje, ponižnost, stvari iz njihovega programa.

Bog naj vas vse blagoslovi in imej me v N.G.J.K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 22. avgust 1880

Tudi pismo don Micheleju Fassiu se zdi, da namiguje na stvari v sedanjem zavodu.

Predragi don Fassio!

Prav je, da si mi pisal. Še naprej tako. V tem trenutku praebe te ipsum exemplum bonorum operum [bodi ti zgled dobrih del].

Nihče naj v tem trenutku ne izgubi poguma, nobeden naj se ne pritožuje, nobeden naj ne naredi koraka nazaj. Pogum! Bog je z nami. Jaz priporočam tebe in tvoje težave pri sveti maši Gospodu. To, kar pišem tebi, povej tudi don Rabagliatiju, don Remottiju, don Milaniesiu in Bettinettiju, ki mu bom, upam, kmalu pisal.

Bog naj vas vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti. Amen.

Najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Nizza Monferrato, 22. avgust 1880

²⁰ Žal don Bodrattijevega življenjepisa niso niti napisali. Nekaj stvari lahko preberemo v don Barberisovem *priročniku*. Rodil se je 1823 v Morneseju, prišel v Oratorij 1864 in 1865 naredil večne zaobljube. Leta 1869 je bil posvečen v duhovnika (prim. LEMOYNE, MB VII, str. 761 in 787 [BiS VII, str. 530 in 457]). V priimku ohranjamo pisavo iz naših letopisov.

V času državljanske vojne so argentinske pošte delovale, kakor so pač mogle. Zato so pisma don Fagnana in don Boska končala bogve kje. Šele oktobra je blaženi prejel eno, na katero je takoj odgovoril. Pismo smo našli med zapuščino umrlega misijonarja.

Predragi don Fagnano!

Končno sem prejel tvoje pismo z dne 6. septembra. To je tvoje prvo pismo, odkar si odšel v Patagonijo. Bil sem zelo v skrbeh, ker nisem dobil od tebe nobenega poročila, čeprav sem ti trikrat pisal in ti na široko dajal smernice za tvoje delovanje. Potrpljenje. Glejmo, da bo to pismo imelo več sreče.

Iz tega še lahko povzameš odgovor na tvoje prvo vprašanje: da sem ti pisal, vendar te ta pisma niso dobila, niti jaz nisem prejel ničesar.

Na drugo vprašanje odgovarjam, da je tvoj odhod v Patagonijo bil v skladu z mojimi željami. Na željo svetega očeta bi moral iti v Paragvaj, ker pa je bilo treba poslati koga, ki je vreden popolnega zaupanja in za odpravo poslov tu popolnoma trden v moralnosti, je vrhovni kapitelj izbral tvojo spoštovano in obenem ljubljeno osebo. Tu ni bilo niti kakega dvoma, kaj še nezaupanja.

Rekel boš: in don Costamagna? Don Costamagna iz razlogov, ki ti jih nima smisla pripovedovati, ni mogel biti poslan.

V tem trenutku z don Cagliermom pripravljava odpravo salezijancev in sester, ki naj bi ti prišli na pomoč. Kaj pač hočeš?! Stojimo pred zelo temačnim obzorjem, čeprav naša družba napreduje z velikanskimi koraki.

Prav razveselil sem se tvojega pisma in pisma sestre Vallesejeve. Če boš to pismo prejel, mi takoj piši in jaz ti bom pri priči odgovoril.

Pozdravi vse sestre in vse salezijance. Reci gojenkam in gojencem, da jih vse blagoslovam in jih imam rad v J. K.

Se bomo videli še na tem svetu? Da.

Obliviscere domum et parentes tuos, iacta super eos curam Domini.²¹

Bog naj te blagoslovi, dragi moj Fagnano, moli in stori, da bodo molili zame, ki ostajam vedno tvoj v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. oktober 1880

Gospodu don Giuseppeju Fagnanu, župniku v Carmen.

Patagonija, Republika Argentina.

Don Costamagna, ki je bil sedaj odgovoren za vzpostavitev apostolskega vikariata, je začasno prevzel mesto predstojnika. Prejšnji predsednik republike, pobudnik zakonskega osnutka, ki je pooblastil vojaški pohod 1879, je dovolil salezijancem, da so spremljali vojaško odposlanstvo, in jim je bil naklonjen. Vse je kazalo, da ne bo posebnih težav. Toda politična zmešnjava ni omogočila don Bodrattu, da bi nadaljeval dogovarjanje. Zato se je bilo treba začeti pogovarjati

²¹ Pozabi na svoj dom in starše in prepusti vso skrb zanje Gospodu.

z novim predsednikom Giuliom Rocom, ki je bil vedno naklonjen našim sobratom. Don Bosko je novembra spodbudil don Costamagno, da bi začel dogovarjanje. V pismu, v katerem govori o tej zadevi, omenja gospoda Antonia Oneta, ki je 1876 prosil za kakega salezijanca za Chubut.²²

Predragi don Costamagna!

Prejel sem tvoja sporočila. Prav, tebi v vednost pošiljam prepis pisma, ki sem ga poslal generalu Rocu. Ko boš šel k njemu na obisk, nesi s seboj osnutek predloga za apostolski vikariat v Patagoniji.

Sveti oče si ga goreče želi in brez tega od Kongregacije za širjenje vere ne bomo dobili nič, poleg tega pa sta v negotovosti tudi uprava province Patagonije in naš misijon. Vsi krepko delamo za skorajšnjo misijonsko odpravo v Ameriko. Don Cagliero je na Siciliji. Takoj ko se bo vrnil, bomo odločali o vsem.

Prav tako sem na splošno pisal tudi gospodu Onetu, ki ima velike načrte. Jaz bom o njih razmislil, ti jih boš preudaril in skupaj bomo skušali stvar razjasniti. Vsem tistim, ki prihajajo k nam iz Amerike, govorim o naših tamkajšnjih dolgovih. Če meniš, da bi kako pismo komu moglo kaj doseči, mi takoj sporoči.

Drugi ti bodo poročali o drugih stvareh. Srčno pozdravi vse drage sinove v Ameriki. Naj vedo, da jih imam iz vsega srca rad in da jih vsak dan priporočam pri sveti maši. Bog naj vas blagoslovi in molite zame, ki ostajam vaš v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 12. november 1880

Argentinska ustava določa v 67. členu, da je spreobrnjenje Indijancev h katoliški veri zadeva, ki jo mora obravnavati in o njej odločiti parlament. To, kar je bilo za zakonodajalca dolgo samo lepa želja za južna področja države, je začelo postajati resnica v neizmerno korist Božjega kraljestva in za argentinski narod. Tako so se začele uresničevati v Patagoniji besede velikanskega pomena, ki jih je blaženi don Bosko zapisal na pergament Marije Pomočnice v svojem nagovoru 1875 ob prvi misijonski odpravi: »Začenjamo veliko, nadvse pomembno delo.«

²² Prim. MB XII, str. 261 [BiS XII, str. 169].

27. POGLAVJE

DRUGI GENERALNI KAPITELJ, USTANOVE IN SPOMINI HČERA MARIJE POMOČNICE

LETA 1880 SE JE VRHOVNI predstojnici hčera Marije Pomočnice in predstojnicam vrhovnega kapitlja iztekla šestletna službena doba, kot to določajo pravila. Zato so za volitve sklicale drugi generalni kapitelj.¹ Osemnajst mater je imelo pravico glasovanja, se pravi matere vrhovnega sveta in ravnateljice posameznih domov. Ko so se dogovorile z don Boskom, so se 20. avgusta zbrale v Nizzi Monferratto, opravile duhovne vaje in izvedle volitve. Kot don Boskov delegat je bil določen vodja ustanove don Cagliero ob spremstvu don Lemoyna, krajevnega ravnatelja. Z vsemi glasovi je bila ponovno izvoljena za vrhovno predstojnico sestra Marija Mazzarello in z večino glasov sestra Caterina Daghero za *vikarko*, sestra Giovanna Forettino za *ekonomko*, sestra Emilia Mosca za prvo *asistentko* in sestra Enrichetta Sorbone za drugo *asistentko*.

Da bi volitve dobile popolno veljavo in bi izvoljene sestre mogle začeti opravljati vsaka svojo službo, je bila potrebna odobritev vrhovnega predstojnika, ki je k zapisniku seje 1. septembra zapisal prošnjo k Bogu, da bi vsem vlil duha ljubezni in gorečnosti, da bi skromna družba rasla po številu in se razširila v mnoge dežele, kjer bi hčere Marije Pomočnice, medtem ko bi skušale rešiti svojo dušo, pridobile čim več duš.² Mati Mazzarello, ki je želela, da bi jo oprostili te službe, je don Bosku navedla več razlogov za to. On jo je na tiho poslušal, ko pa je rekla, da postaja vse bolj gluha na levo uho, je odgovoril: »Toliko bolje. Tako ne boste slišali nepotrebnih besed.«

Tega leta so sestre dosegle število 167. Ko so končno zaprle hišo v Morne-seju in je bila naprodaj, so odprle osem novih postojank. Januarja so odpotovale v Patagónes v Argentini, kakor smo povedali v prejšnjem poglavju. Februarja

¹ Prvi generalni kapitelj so opravile 14. junija 1874 z izvolitvijo prvega vrhovnega kapitlja. Glasovale so vse sestre z zaobljubami pod vodstvom blaženega don Boska.

² Dodatek, št. 74.

so iz Nizze Monferrato odpotovale prve tri sestre na Sicilijo. V Catanio jih je poklicala kneginja Cárcaci, za vodstvo zavetišča, ki ga je ona tam ustanovila.³ Spremljal jih je don Dalmazzo, ki je že mesec dni bival v Torre de Specchi kot generalni prokurator salezijancev. Tam so ostale sedem let, potem pa so se morale umakniti iz hiše zaradi vmešavanja v njihove notranje zadeve, ki so motile njihovo delo. Toda v istem mestu so jih čakala veliko pomembnejša opravila.

Tri druge sestre so pod vodstvom Caterine Daghero odpotovale v nasprotno smer, v Saint-Cyr, kjer so prevzele vodstvo sirotišnice. Tu je vladala zmešnjava. Opat Vincent, ki mu je don Bosko dovolil, da je ostal tam ravnatelj, je hčeram Marije Pomočnice pridružil devet sester, ki jih je on ustanovil. Narodnostni predsodki so grozili, da bodo za vselej pokvarili slogo. Poleg tega je zaradi opatovega značaja pogosto prišlo do nasilnih izbruhov očitkov nasproti novim prišlekom. Prav zato je don Bosko poslal tja sestro Daghero, redovnico izredno prefinjenega občutja, polno modrosti in krščanske ljubezni, ki je bila določena, da bo kmalu postala vrhovna predstojnica.

Septembra so v Borgomasino v škofiji Ivrea prevzele vrtec s prazničnim oratorijem in kmalu tudi občinsko osnovno šolo.

Meseca oktobra so odprle kar štiri hiše, tri od teh na praznik sv. Terezije v Este in Penangu, kjer so sestre vodile gospodinjstvo in skrbele za perilo tamkajšnji salezijanskih zavodov, obenem pa imele praznični oratorij in postojanko v Melazzu, v škofiji Acqui. V tem kraju je bogati župnik don Chiabrera izročil hčeram Marije Pomočnice otroški vrtec, delavnico in sirotišnico. Pri tem dobrem delu ga je krepko podpiral markiz Scati. Ta plemeniti gospod je za božič obiskal don Boska, da bi se mu zahvalil za sestre, ki jih je poslal v Melazzo. Poročal mu je, da njegove hčerke delajo veliko dobrega, zlasti še kažejo veliko navdušenja za praznični oratorij.

»Nedeljski zbori,« je dejal don Bosko,⁴ »dodajo veliko dobrega, kakor sem govoril že zadnjikrat. Tudi delavnica in otroški vrtec sta zelo koristna, vendar samo deloma. Nedeljski zbori so veliko bolj učinkoviti, imajo velik vpliv in preprečujejo veliko zla s tem, da večja dekleta odvrčajo od praznih laskavih besed fantov, ki skušajo zlasti ob prazničnih dneh dekletom dvoriti in jih zapeljevati. Glejte, pred leti je bilo ob prazničnih dneh pri nas nekaj hudega: fantje in dekleta so se trli okoli lajn, se nespodobno obnašali in grdo govorili. Sestre so začele vabiti fante in jih zadrževale v oratoriju. Za njimi so prišla dekleta, ki se gnetejo v cerkvi, se zadržujejo pri vratih in čakajo včasih tudi cele ure na dežju, da bi

³ Prim. zgoraj, 22. poglavje. Po zapisih tamkajšnje sirotišnice naj bi sestre prišle tja 1878, kar je pomota. 1878 so prosili za prevzem sirotišnice, 1879 pa sta zavod obiskala don Cagliero in don Durando, kakor smo še povedali. Prav tako don Bosko v okrožnici sodelavcem 1880. Ne bi mogel pisati: »Te dni bo skupina sester šla v Catanio, kjer bodo prevzele vodstvo zavetišča.«

⁴ Rokopisno poročilo markiza z dne 24. aprila 1891.

slišale kako besedico pridige.«

»To je gotovo posledica,« seže v besedo markiz, »vidne Božje pomoči, ker sicer to ne bi bilo mogoče.«

»Da, z Božjo pomočjo, toda ta ne manjka, če se zares dela z zaupanjem.« In tu je omenil epizodo ob obisku oratorija nekega angleškega ministra.⁵

Končno so v drugi polovici oktobra odprle zavod Santa Maria v Bronteju, velikem kraju ob obronkih Etne, nedaleč od Randazza. Prevzele so dekleško osnovno šolo in vodstvo bolnišnice. Ne brez začudenja vidimo hčere Marije Pomočnice, ki so se rodile in rasle v zelo skromnih razmerah in bile navajene na kmečko življenje, kako navdušeno odhajajo v daljne kraje z drugačnimi jeziki, in to v času, ko dolga potovanja niso bila niti pogosta niti udobna kot dandanes. Don Boskov vpliv na njihove duše je bil tolikšen, da so bile pripravljene na kakršno koli žrtev, da bi šle in delale dobro. Vendar jih don Bosko ni pošiljal v svet samih: tako jih je v Bronte spremljal don Cagliero, ki jih je skozi Rim, Messino in Catanio popeljal v njihovo novo ustanovo.

V Bronte so prispele 22. po osmih dneh potovanja. Prebivalci so prišli na ceste, da bi jih navdušeno pozdravili. Cerkvene in civilne oblasti so jim pripravile primeren sprejem. Naslednje jutro so v nabito polni cerkvi prosili don Cagliera, da jim je spregovoril. Razložil je, kdo so usmiljene sestre, kaj so sestre Marije Pomočnice in katera je njihova naloga pri vzgoji deklet. V naslednjih dveh dneh se je dogovarjal z občinsko upravo in s Kongregacijo krščanske ljubezni o stvarih, ki se tičejo dobrega in stalnega delovanja dekleškega konvikta, ki naj bi ga čim prej odprli.

Na poti nazaj se je ustavil v Randazzu, kjer je ugotovil, da se je zavod hitro razvijal. Nato je obiskal znova Catanio, Caltanissetto, Sirakuze, Noto, Acireale in Messino. Goreči dušni pastirji so ga navdušeno sprejemali, neučakani v želji, da bi tudi oni mogli dobiti don Boskove sinove.⁶

Med učiteljicami, ki so jih poslali v Bronte, je bila tudi sestra Carolina Sorbone, sestra Enrichette.⁷ Tej je don Bosko pred odhodom na Sicilijo napovedal dve stvari. Dve stvari sta ji stiskali srce: želja, da bi šla v Ameriko namesto na Sicilijo, in bojazen, da eden njenih bratov, ki je postal salezijanec, ne bo vztrajal v poklicu. Imela je srečo, da je mogla govoriti skoraj eno uro s »tem dobrim in sladkim očetom,« kakor pravi.⁸ Don Bosko ji je dejal, naj bo mirna, ker ji bere v duši kakor v odprti knjigi, in dodal: »Za zdaj žrtvujte Ameriko in se pripravite, da boste šli na Sicilijo. Tam boste veliko trpeli in naleteli na veliko ovir,

⁵ Prim. MB XIII, str. 921, v opombi [BiS XIII, str. 600].

⁶ Don Caglierovo pismo don Bosku, Randazzo, 27. oktober 1880. Drugo pomembno pismo don Rui iz Noto je mogoče brati v Dodatku, št. 75.

⁷ Prim. MB XIII, str. 200–203 [BiS XIII, str. 133–136].

⁸ Njeno poročilo na povabilo don Rue (Borgomasino, 8. april 1888).

tako zunanjih kakor notranjih, toda blagoslov, ki vam ga bom dal, vas bo naredil močno proti temu.« Res se je vse uresničilo. Sestra zagotavlja, da jo je samo moč tistega blagoslova usposobila, da je zmagala v tistih hudih duševnih bojih. Za brata Carla, ki je bil celih devet let navajen vojaškega življenja in je pred kratkim vstopil v salezijansko družbo, se je bala, da ne bo vztrajal. Zato je o tem vprašala Božjega služabnika. Njen brat, ki je prihajal iz Randazza, je bil tedaj tako rekoč že na pragu, da bi zapustil redovniško življenje. Vendar ga pa je kmalu po prihodu napadla težka bolezen, ki bi bila skoraj usodna. Ker se mu je bližala zadnja ura, se je vrnil k nekdanjim dobrim sklepom in je kot dober sin salezijanske družbe spodbudno umrl.

V arhivu matrne hiše sester Marije Pomočnice so zbrali kratka poročila sester, ki so poznale don Boska in imele z njim stike. Iz te zbirke bomo vzeli nekaj dogodkov, ki se nanašajo na leto 1880. Gre za izreke, gesla, dogodke, videnja prihodnosti, ki nam osvetlujejo kako značilno plat Božjega služabnika.

Mati Petronilla Mazzarello je bila navzoča, ko je blaženi na hodniku hiše v Nizzi naletel na neko sestro, ki se ni odlikovala po redovni gorečnosti; z običajno ljubeznivostjo jo je vprašal, kako ji gre. »Kar se tiče zdravja je vse dobro, kar pa duše, pa ...« Don Bosko ji je rekel: »Glejte, telesno zdravje je v Božjih rokah, zdravje vaše duše pa v vaših.«

Sestro Vincenzo Bessone je don Bosko sprejel za postulantko. Ob tej priložnosti ji je nežno položil roko na glavo in vprašal: »Zlati lasje. Pa je srce tudi zlato?« Nato je dodal: »Počakaj še eno leto in boš videla.« Dekle je zvesto ohranilo naročilo.

Sestra Angiolina Demartini se spominja, da je videla don Boska 1880 v Lujju, ko je kot dveletna deklica hodila v šolo k sestram. Blaženi je vstopil v razred in očetovsko pobožal učenke po glavi. Ko so odrasle in jih je več stopilo v Družbo hčera Marije Pomočnice, se niso mogle znebiti misli, da je bil njihov poklic sad obiska in blagoslova blaženega.

Sestra Sofia Miotti piše, da so ona in nekatere njene sestre, ki še niso nikdar videle in slišale don Boska, prosile svojega ravnatelja, da bi jih popeljal v Turin in da mu je don Bosko odgovoril: »Reci sestram, da nam ni namenjeno, da bi se videli in se pogovarjali na tem svetu, temveč da bomo za vedno stali skupaj tam zgoraj v nebesih.«

Sestri Teresina Germano in Giacinta Morzoni poročata o dveh dogodkih, ki nam prikazujeta don Boska kot moža krščanske ljubezni. Prva pripoveduje, kaj se je pripetilo 1880 v Nizzi. Ko je bila še postulantka, se je po naključju znašla v skupini mater pod stebriščem, ki je vodilo k nekdanji obednici skupnosti. Tistikrat naj bi mizo blagoslovil don Bosko, ki je prišel z don Caglietom. Sestre, novinke in postulante so bile že v obednici. Don Bosko je stopil naprej in blagoslovil mizo, potem pa pogledal okoli in smehljal se rekel: »Lepo število jih

je že. Prišel bo čas, ko predstojnice ne bodo več med sestrami v Nizzi, temveč v Turinu, bliže predstojnikom.« Postulantki so se te besede globoko vtisnile v spomin in pogosto se je vpraševala, ali se bo to res zgodilo. Tako njej kakor drugim se je to zdelo preveč daleč in nemogoče. Toda danes je ta preselitev že dejstvo. Nato je Božji služabnik vprašal mater asistentko: »Bi lahko videl en obrok vaše mineštre in prikuhe?« Vprašana se je trudila, da bi našla kak boljše obložen krožnik, on pa je dejal: »Mati, kaj počnete? Te sestre morajo veliko delati. Dobro jih hranite. Storite kakor mi, ki imamo dve prikuhi.« Mati mu je s pomočjo drugih mater skušala dopovedati, da se zadovoljijo z manj hrane in da ne potrebujejo toliko kot moški in da je bilo dela s pomivanjem krožnikov že zadosti ... »To pa res ni taka reč,« ji je segel v besedo don Bosko. »Pa dajte skupaj meso in ribo s čim drugim in zelenjavo na isti krožnik. Vendar bolj obilno, bolj obilno! Saj morate toliko delati.«

Druga od omenjenih sester pripoveduje naslednji dogodek. Kot postulantka je dostikrat slišala govoriti, da mora tista, ki ni zdrava, oditi domov. Ona pa, ki je bila zelo slabotne postave in se je bala, da bi tudi njo doletela taka žalostna usoda, je to bojazen zaupala don Bosku in ga prosila za svet. Prepričana, da je svetnik, kot so vsi zatrjevali, je vedela, da bo njegov odgovor nezmotljiv. Zato je avgusta 1880 iskala priložnosti, da bi mogla z njim govoriti. Naravna plašnost pa ji je vedno preprečevala, da bi se mu približala. Ko je potem slišala, da name-rava oditi, je zbrala ves pogum, se napotila proti hiši, kjer so bivali duhovniki, in se kar nenadoma znašla pred sobo, kjer je don Bosko sprejemal obiske. Nekatere sestre, ki so tam čakale, so ji rekle, naj odide, ker don Bosko nima časa in mora oditi. Tedaj je prišel don Bosko s klobukom na glavi in s popotno torbo v rokah. Bilo je le še malo časa do vlaka, ki naj bi ga odpeljal v Turin. Ko ga je postulantka zagledala, se je vzpela na prste zadaj za sestrami in glasno spregovorila: »Oče, rada bi vam nekaj povedala.« Don Bosko je napravil prostor, da je lahko stopila naprej. Nato se je mirno obrnil, vstopil v sprejemnico, sedel, povabil njo, da je sedla, in s počasnim in mirnim glasom vprašal, kaj želi. »Oče, mi bo Gospod dal zadostno zdravje, da bom mogla ostati v Družbi?« In don Bosko: »Gospod vam bo dal zdravje in svetost.« In ker ni imela vprašati kaj drugega, se je blaženi dvignil, jo pozdravil in se napotil na postajo. Leta 1919 je ta sestra pisala: »Preteklo je že devetinštirideset let od tistega srečnega srečanja, in četudi sem zelo slabotnega telesa, sem vedno rada poučevala. Tedaj pa so mi napovedovali kaki dve leti in pol življenja. Kar pa se tiče drugega dela napovedi, je čisto drugačna pesem.«

Sestra Orsolina Rinaldi se ni mogla odločiti, ali naj vstopi med hčere Marije Pomočnice ali ne. Na desni nogi je imela bolezen, ki je niso mogli pozdraviti. Kako bi mogla živahno in gibčno opravljati dela, kot je videla sestra? Ko so ji svetovali, naj vpraša za svet don Boska, je nekega jutra šla v cerkev Marije

Pomočnice in vstopila v zakristijo, kjer je spovedoval fante. Počakala je, da je končal, nato pa vstopila k njemu, mu razložila svoj položaj in povedala svoje bojazni. Pogledal jo je in ji dejal, da mora biti odločna in imeti trdno voljo, da njena bolezen ni omembe vredna in da on išče dobre sestre, ki bi jih poslal daleč, daleč. Nato ji je dejal, da naj poklekne, zmolil z njo *zdravamarijo* in ji podelil blagoslov Marije Pomočnice. Na koncu ji je rekel, naj vstopi k materi Mazzarello in ji v njegovem imenu pove, da naj jo sprejme med postulantke. Sprejeta je bila novembra 1880 in kljub dolгим potovanjem in velikim naporom ni nikdar več imela bolečin v nogi.

Tudi sestri Giacinti Laureri se je kot novinki pripetilo nekaj podobnega zaradi bolezní oči, ki ji je kar nenadoma vzela vid, in to skoraj na predvečer zaobljub. Ko je prišel don Bosko junija 1880 v Nizzo, ji je mati Mazzarello rekla, naj gre k njemu in ga prosi za blagoslov in da bi jo ozdravil, da bi lahko naredila zaobljube. Novinka je ubogala. Blaženi jo je, kakor da ne bi razumel prošnje, presenečen vprašal: »Ko vas bo mati Božja Marija hotela vzeti v nebesa, ne boste hoteli iti?«

»Oh, seveda oče,« je odvrnila, vsekakor hočem iti v nebesa. Toda za sedaj se bojim, da me bodo poslali zaradi bolezní oči iz družbe. Celo življenje bi bila nesrečna.«

»Ne, ne, bodite brez skrbi,« je povzel don Bosko. »Mati Božja Marija vas je poklicala sem, ona hoče, da ste tukaj. Mati Božja Marija hoče, da storite veliko dobrega in da postanete sveti. Sedaj vam bom podelil blagoslov Marije Pomočnice, jutri bom za vas molil pri sveti maši. Vzemite to svetinjico Marije Pomočnice, opravite devetdnevnicó in bodite brez skrbi. Pojdite in naredite prošnjo za zaobljube. Prosite to takoj, prosite vedno.«

Veliko je molila. Končno se je nekega dne čutila zdravo, njen vid je bil čist in jasen, kakor da ji nikdar ne bi nič bilo, in tako je bila po duhovnih vajah brez težav sprejeta k zaobljubam.

Sestra Luigia Boccalatte se spominja dveh nič kaj veselih don Boskovih napovedí, ko je prišel v Nizzo za duhovne vaje gospa. Ob prihodu so mu pripravile majhno slovesnost s petjem, govori in glasbo. Na koncu predstave so pevke stopile z odra in mu šle poljubiti roko. Ljubeznivo jih je pogledal in dobrohotno dejal: »Pripravite se, da boste lepše pele v nebesih. Štiri od vas bodo šle letos.« Zares so umrle sestre Luigina Arecco, Maria Mazzarello, Clotilde Turco in Tersilla Ginepro, ki so bile tam navzoče. Matere so vedele povedati, da je Božji služabnik, medtem ko so mu poljubljale roko, vsako izmed njih na poseben način pogledal. Zvečer je gospem, ki so opravljale duhovne vaje, ponovil: »Tudi štiri izmed vas se bodo morale predstaviti pred Božjim sodnim prestolom.« Zgrožene zaradi teh besed, gospe niso hotele iti spat. Tedaj je mati asistentka stopila k don Bosku in dejala: »Za Božjo voljo. Oče, ne govorite več o tej stvari, ker jih

ne moremo več pomiriti!« In don Bosko: »Jaz moram izpolniti Božjo voljo. Če mi Gospod pošilja te navdihe, jih moram izpolniti in povedati.«

Iz tega leta imamo še drug dogodek, za katerega smo zvedeli na drugačen način. Sestra Celestina Torretta je šla don Boska prosit za blagoslov, preden bi odšla v Nizzo kot postulantka. Don Bosko ji je rekel: »Le pojdite, ker bo od tega dne vaša družina na poseben način blagoslovljena. Imate še kako sestro?«

»Še dve.«

»Tudi mlajša bo prišla za vami.«

Mlajši sestri je bilo ime Felicina. Celestina ji ni nič povedala, ker je hotela videti, ali se bo napoved uresničila.

Tedaj je zbolela mati, trpela je že dve leti, ko ji je hčerka Felicina svetovala, da bi šla z njo v Turin in tam prejela don Boskov blagoslov. Uboga ženska ni imela miru ne podnevi ne ponoči, ni mogla slišati pogovorov, ni hotela nikogar v sobi, zunaj sobe pa se je po nekaj minutah dolgočasila. Dostikrat je omedlela. Nikogar drugega ni mogla prenašati kot samo svojo hčerko Felicino.

Dne 24. maja 1878 je Felicina, ki ji je bilo takrat 16 let, spremljala svojo mater v Oratorij (prihajali sta iz Buttigliere d'Asti in sta prenočili v Chieriju, ker bolnica ne bi prenesla tako dolgega potovanja). Pustila jo je v vratarnici in šla naravnost v don Boskovo predsobo, ki je bila prepolna ljudi. Za božjo voljo jih je prosila, da bi pustili njeno mater naprej. Privolili so in tako so jo povedli k don Bosku. Ta jo je vprašal, od kod prihaja, kako se piše, jo spraševal o njeni družini in o hčerki, ki je postala redovnica. Mati mu je pripovedovala o žalosti, ki jo je občutila, ko je odšla njena prvorojenka, in o žalosti, ki jo občuti sedaj, ko je nuna v svetu in ne – kakor si je želela ona – v klavzuri, daleč od vseh nevarnosti, ki bi ji mogle pretiti. Don Bosko se je smehljaj in ni nič rekel.

Tedaj ga je mati vprašala, ali lahko upa na milost ozdravljenja. Blaženi je trikrat zaporedoma pogledal najprej mater in potem hčerko. Ta, ki je poznala don Boskovo svetost, se je zbala, da bi ji v srcu videl kaj, kar ne bi bilo na mestu, kakor se je ona sama izrazila, ko je pripovedovala o tem, se je skrila za ramena svoje matere. Don Bosko je torej rekel materi: »Ozdraveli boste, ko boste pustili, da ta vaša hči postane redovnica.« Ko je to slišala, sta ji iz oči padli dve solzi, vendar ni ničesar odgovorila.

Hkrati se je don Bosko obrnil k Felicini in ji rekel: »Je res? Ste srečni?« Mlada dekle, ki je od otroštva čutila to nagnjenost, vendar je nikomur ni razkrila, še manj pa njeni materi, ker je vedela, koliko je trpela ob odhodu druge, ko je slišala te besede in prepričana, da jih je don Bosko prebral v njenem srcu stoječi za materjo, je v tišini sklenila roke in dvignila oči. Blaženi je videl in razumel. Kmalu zatem je blagoslovil mater in ji ponovil: »Ozdraveli boste, ko boste dali, da ta druga odide in postane redovnica.«

Minili sta še dve leti. Ubogi ženi je šlo vse slabše, vendar celo doma ni nikoli

govorila o tem obisku pri don Bosku. Končno ji je Felicina, polna vere v besede blaženega in ko se je neprenehoma mučila, neki večer rekla: »Se spomniš don Boskovih besed, da boš ozdravela, ko bom šla, da bi postala sestra? Torej bom jutri zjutraj odšla in Marija Pomočnica te bo ozdravila.« Tako je rekla, ker je napisala in se je s tem strinjala z vrhovna predstojnica.

Dejansko je odšla. Tri dni pozneje se je mati začela počutiti bolje, dokler si ni popolnoma opomogla. Don Lemoyne, ki je to slišal od sestre in pripoved zapisal, je dodal: »V letu 1907 še vedno živi in je stara 78 let.« Šele ko je videla sestro v Nizzi, ji je Celestina razkrila prerokbo, ki jo je don Bosko napovedal štiri leta predtem.

28. POGLAVJE

USTANOVE, KI SO JIH ZAVRNILI, ODLOŽILI ALI ZAČELI LETA 1880

PRAVIH NOVIH POSTOJANK, RAZEN TISTIH v Patagones in Viedmi na bregovih Rio Negra, v Argentini v letu 1880 ni bilo. Druge pa, če odmislimo preproste ustne ponudbe ali tiste, o katerih nimamo nikakršnih pisnih dokazov, so to leto takoj ali odklonili ali jih odložili za nedoločen čas ali pa so komaj začeli delati.

Dva predloga sploh nista bila vzeta v pretres. Prvi je prišel iz Rima. Princeza Odescalchi je želela odpreti šole v Braccianu, svoji fevdni posesti v Laziu, kjer se je umestil neki frater, ki je ušel iz samostana in je s prižnice in zunaj nje delil ne prav moralne nauke. Princeza je želela od don Boska dobiti tri duhovnike, od katerih naj bi bil eden gimnazijski profesor in druga dva ljudskošolska učitelja. Ona bi dajala stanovanje, perilo, opremo in šesto lir za vsakega. Če to ne bi bilo mogoče takoj, bi počakala še eno leto in bi, če bi bilo treba, tudi spremenila pogoje, ki bi jih postavil blaženi.¹ Don Bosko je odgovoril, da ne more ustreči njeni željam.² Potem se o tem ni več govorilo. Če ni bilo možnosti za razširitev in nadaljnji razvoj ustanove, ni razmetaval osebja za manj pomembna dela.

Drugi predlog, ki so ga takoj zavrnilo iz popolnoma drugega razloga, je prišel iz Splita v Dalmaciji. Dalmatinski škofje so nameravali v Splitu ustanoviti skupno zasebno gimnazijo, mi bi temu rekli gimnazijo-licej za vse dalmatinske škofije razen Zadra, ki je imel že tako šolo. Vse je bilo že eno leto pripravljeno, imeli so prostore in potreben denar. Toda vsi naporji so se izjalovili, ker ni bilo učnega osebja zlasti za filozofijo, latinski, grški in italijanski jezik in za prirodoslovne vede. Tedaj se je splitski škof v imenu svojih sobratov v škofovstvu obrnil na papeža, da bi mu priskočil na pomoč in bi za novo šolsko leto 1880–81 mogli odpreti šolo. Papež je po državnem tajništvu sporočil željo don Bosku in

¹ Pismo don Dalmazza don Bosku, Rim, 28. maj 1880.

² Don Boskovo pismo don Dalmazzu, Turin, 8. junij 1880.

povedal, da bi mu naredil veliko uslugo, če bi mogel najti potrebne profesorje za to srednjo šolo, če bi mu bilo mogoče.³ Neki dalmatinski duhovnik, ki so ga pooblastili, da bi vodil razgovore, poskrbel za potrebno osebje in se dogovoril za stroške, je govoril z Božjim služabnikom. Ker je papež dal don Bosku, da ukrepa po svojih možnostih, je to olajšalo njegovo odločitev in je ponudbo zavrnil. Brez dvoma bi ob brezpogojni želji Svetega sedeža našel način, da bi ustregel prošnji. Sedaj pa ga ni nič oviralo, da je izjavil, da mu je nemogoče zbrati tolikšno in tako visoko usposobljeno osebje.

V Lugu je rasla nepotrpežljivost;⁴ pritiskali so na don Boska, vendar ni bilo nikjer nič oprijemljivega in stalnega, kar bi pospešilo prihod. Obiski, ki so jih opravili najprej don Lazzero in don Barberis in pozneje don Bretto, so budili upe Lužanom. Za njimi sta prišla še don Cagliero in don Durando. Po svojem obisku je don Bretto pisal:⁵ »Zagotovim vam lahko dve stvari: najprej to, da je v Romagni velika potreba po vzgojiteljih uboge mladine, ki živi v okoliščinah, ki jo nujno kvarijo, in da je tam veliko ljudi, zlasti v Lugu, ki nas imajo zelo radi.« Lugaški cerkveni dostojanstvenik msgr. Giuseppe Emaldi je ponujal dvoje nepremičnin, ki bi jih lahko spremenili v zavode. Toda priletni prelat je 1879 umrl, ne da bi v oporoko zapisal besedico o tej nameri. Samo po zaupnem sporočilu bi lahko dobili 20 tisoč lir, ko bi odprli zavod, kar pa je bilo zelo malo. Zdi se, da so bili grofje Emaldi pripravljeni kaj narediti, vendar do končnega dogovora ni prišlo. V mestu vse do 1877 družina Vespignani ni nehala spodbujati. Zlasti je silil gospod Carlo Vespignani, starejši brat don Giuseppeja, ki je v Turinu spoznal don Boska.⁶ Don Bosko pa je pri svojih ustanovitvah ravnal zelo preudarno: dokler ni bilo vse razjasnjeno, ni dajal svojih sinov. Svojo dobro voljo glede Luga je pokazal v pismu imenovanemu gospodu, za katerega smo zvedeli komaj sedaj. Treba je poudariti vsako izključitev kakršnega koli političnega delovanja v obeh ustanovah. V Romagni, zlasti v Lugu, se je bil silen boj z republikanci, pod imenom katerih so bili razumljeni vsi antiklerikalci v deželi. Jasno je, da je dopisovanje gospoda Carla preveč politično razpoloženje kraja.

Predragi moj gospod Carlo!

V stvareh, ki se tičejo koristi ogrožene mladine ali služijo za pridobivanje duše za Boga, se jaz pogumno zavzemam. Zato rad sodelujem pri načrtu, da bi začeli kaj v prid ubogih in nevarnosti izpostavljenih dečkov, da bi jih obvarovali nevarnosti, da bi jih iztrgali ječam in naredili iz njih dobre kristjane.

Zato pripravite polje in žetev in jaz bom rade volje naredil izlet, da se bom osebno

³ Pismo msgr. Cretonija don Bosku, Rim, 27. avgust 1880. Že dalj časa ni več pisal kardinal Nina, ker je bil bolan v Grottaferrati. Septembra ga je v državnem tajništvu nadomestil kardinal Jacobini.

⁴ Prim. MB XIII, str. 644 [BiS XIII, str. 423].

⁵ Pismo don Rui, Alasio, 20. oktober 1878.

⁶ G. VESPIGNANI, *Un anno alla scuola di Don Bosco*, str. 98–100. Ben. Can., 1930.

zahvalil toliko sobratom, ki so mi, preden so me osebno spoznali, izkazali toliko ljubeznivosti.

Ravnal sem se po danem nasvetu in sem prosil gospoda don Carla Cavino, da bi kot salezijanski dekurion [poverjenik]⁷ ustvaril središče za nadaljnje delo. Zato se povežite z njim v vsem, kar se tiče naše stvari.

Don Giuseppe pošilja 25 diplom salezijanskih sotrudnikov in poslali jih bomo še več, če bo potrebno.⁸

Povabili ste me na ples, sprejel sem vaše povabilo in sedaj se moramo z vsemi sredstvi in odpovedmi potruditi, da ga bomo speljali do konca.

Vedeti moramo, da ne smemo govoriti o politiki, ne za in ne proti, če hočemo iti naprej. Naš program naj bo delati dobro mladini.

Bog naj blagoslovi vašo malo in veliko družino,⁹ pozdravite iz vsega srca naše sodelavce, povejte vsem, da se jih vsak dan spominjam pri sveti maši in da se priporočam vsem v molitev.

Milost N.G.J.K. naj bo vedno z nami. Amen.

Najvdanejši služabnik in prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 11. april 1877

Tudi iz malega mesteca Teano v Kampanji so prihajale nujne prošnje. Toda don Bosko ni mogel poslati salezijancev, pač pa je našel začasno rešitev. Ta občinska uprava je imela gimnazijo in konvikt, ki pa je imel zelo slabe učne in moralne uspehe. Odločili so se, da bodo stvari predrugačili. Odpustili so ravnatelja in profesorje in hoteli zavod izročiti don Bosku.

Da bi izprosil pri don Dalmazzu prevzem zavoda, je nalašč za to prišel iz Neaplja s priporočilom kardinala D'Avanza, škofa Calvija in Teana, markiz Dal Pezzo Teančan, pokrajinski svetovalec in predsednik vseh katoliških ustanov. Skušal je pridobiti generalnega prokuratorja, da bi don Bosko sprejel ponudbo. Pogoji, kakor so bili izraženi, so se zdeli dobri. Blaženi je odgovoril prokuratorju:¹⁰ »Za zavod v Teanu smo v stiski z osebjem. Vendar bomo danes in jutri vzeli v pretres *caecos et claudos* [slepe in kruljave] v kapitlju in skušali ustreči ljudem, ki polagajo v salezijance tolike upe.«

Kapitelj je razpravljal o tej zadevi, toda vsa dobra volja ni nič pomagala ob tolikem pomanjkanju osebja. Tedaj so se odločili predlagati občinski upravi, da bi za dobo treh let izročila vodstvo profesorju don Giuseppeju Manfrediju,

⁷ Dekan v Lugu, ki je umrl septembra 1880. V pismu don Bosku 11. maja 1877, ki ga je podpisalo devet drugih gospodov iz Luga in ga lepo napisal Carlo Vespignani, se je podpisal »dekurion«.

⁸ Don Bretto je po svojem krožnem potovanju po Markah in Romanji oktobra 1878 poslal v Fermo 24 teh diplom. Don Bosko in njegovi so izrabili vsako priložnost, da so pridobili nove sotrudnike.

⁹ Ta izraz uporablja don Bosko pogosto: »mala družina« je tistega, kateremu ali kateri piše, »velika« pa je salezijanska družina, katere član postane vsak, ki prejme od nje pismo ali želi postati njen član.

¹⁰ Pismo, Turin, 15. julij 1880.

kanoniku pri sv. Ambrožu v Milanu, medtem pa bi priskrbeli potrebno osebje. Predlog so sprejeli in tako so 15. oktobra 1880 sklenili pogodbo za dvanajst let, to je do 15. oktobra 1892. Občinska uprava se je obvezala, da bo dala stavbo za dvanajst let na voljo, jo popravila in vzdrževala, da bo služila svojemu namenu. Če bi število konviktovcv presegalo petdeset, bi občinska uprava poskrbela za razširitev. Prav tako bi občinska uprava dodeljevala letno podporo dvanajst tisoč lir in tisoč petsto lir za stroške preselitve.

Don Dalmazzo se je dvakrat odpravil v Teano, kjer so ga najprijazneje sprejeli. Kanonik Manfredi si je poiskal profesorjev in prevzel vodstvo v pričakovanju, da bo don Bosko poslal svoje salezijance. Vendar do tega ni prišlo, ker so se okoliščine spremenile.

Preidimo sedaj k dvema drugima zavodoma, ki sta bila odprta leta 1880, vendar je prvi začel delovati naslednje leto, drugega pa so začeli graditi 1881. To sta zavoda v Penangu in Moglianu Veneto.

Penango je majhna občina v škofiji Casale Monferrato. Ker je bila tam na prodaj stavba na prelepem hribčku, je župnik don Giuseppe Garavelli toliko govoril in delal, da se je don Bosko odločil, da jo bo kupil, in za hišo in zemljišče plačal šestdeset tisoč lir gospodoma Ghironu in Fizu, židoma iz Casaleja, upravnikoma barona Leonina Sabina, ki je bil lastnik. Eden izmed razlogov je bila tudi želja, da bi dobil v posest cerkev Žalostne Matere Božje, ki je kakor tista v Nizzi Monferrato postala vinska klet in je mati Božja Marija stala med sodi, čistilnimi napravami, steklenicami, čebri in škafi in je bila tako dvakrat žalostna.

Dne 1. junija so nadvse slovesno prevzeli imetje. Slovesnosti se je udeležilo vseh 225 gojencev iz zavoda Borgo San Martino. Msgr. Manacorda, škof v Fossanu in domačin Penanga, je maševal, pridigal in blagoslovil hišo. Dobri prebivalci iz Moncalva, Cagliana, Casorza, Vignaleja in drugih bližnjih krajev so prišli v Penango, kakor hitro so zvedeli za slovesnost, tako da ta kraj še nikoli ni videl zbranega toliko ljudstva. Po teh blagoslovljenih krajih je bilo poznano don Boskovo ime in odprtje njegovega vzgojnega zavoda je bilo za vse velik dogodek. Ustanova naj bi bila namenjena za konvikt za dečke osnovne šole in naj bi bila neke vrste podružnica zavoda v Borgu San Martino, kjer so morali zaradi pomanjkanja prostora vsako leto zavriniti veliko prošenj. Don Bosko je ustanovo prvič obiskal oktobra 1881.

Začetki zavoda v Moglianu Venetu segajo v leto 1879, vendar je hiša začela delovati šele leta 1882. Na začetku se pojavlja ime odvetnika Paganuzzija, odločnega zastavonoša Italijanske katoliške akcije v času delovanja kongresov. Ob njem dobimo inženirja Pietra Saccarda, drugega uglednega katoliškega borca na Beneškem. Žalostno presunjena ob pogledu na dečke, ki so se potepali brezdelni po cestah in trgih lagunskega mesta, rasli v preklinjevalce Boga in postajali predani vsaki grdobiji brez vsakega poznanja Božjega in verskega, sovraž-

nike vsakega napora, uničene telesno zaradi vseh vrst pomanjkanja in uničene v razumu, sta oba goreča laika iskala sredstva, da bi odpravila tako žalostno stanje. Res so obstajale dobrodelne ustanove, vendar jih je bilo dosti premalo. Bila so sicer tudi večerna zavetišča, vendar zelo revna in zapuščena in so imela le omejen vpliv. Kako bi mogli rešiti vso to zapuščeno mladino?

Pustimo za zdaj ob strani prizadevanje za pospešeno odpiranje dobrodelnih mestnih zavodov in se osredinimo na zamisel pokojnega patriarha Ramazzottija, ki je razmišljal o ustanovitvi poljedelske šole, ki se je njemu zdela rešilna barka za toliko ubogih in popolnoma zapuščenih dečkov. Menili so, da na deželi ne manjka dela zlasti v času, ko so začeli izsuševati velike predele močvirnate neobdelane zemlje. Tukaj bi bilo delo moralno in bi veliko bolj pomagalo zdravju človeške narave kot kakršna koli delavnica, kjer ljudje postajajo stroji. Tukaj bi pouk, vzdrževanje in stanovanje stali veliko manj kakor v kakršnem koli zavodu v mestu, ne da bi pustil vnemar, da je vsako delo, naj bo še tako majhno in opravljeno od neizkušenih rok, vedno učinkovito. Od tega bi imeli korist ne samo fantje, temveč vsa družba, kajti prevratne ideje, sovraštvo revnih slojev do bogatih in druga načela, ki obvladujejo ljudske močice, bi se pomirila in ublažila pred pogledom na naravo, ki nudi blagodejne učinke pod dobrohotnim vodstvom Božje previdnosti.¹¹ Zato so prosili don Boska, da bi svojo krščansko ljubezen usmeril k temu težkemu problemu in še veliko bolj k temu, kako bi ga mogli rešiti. Patriarh Agostini, ki so ga obvestili o načrtu, je velikodušno blagoslavljal vse prizadevanje.

Zdi se, da je Božja previdnost takoj priskočila na pomoč tako dobrodelnemu prizadevanju. Pobožna beneška gospa Elisabetta Bellavite Astori je nameravala v kraju Mogliano, kjer je imela svoja posestva, ustanoviti poljedelsko šolo, in to ne po oporoki, temveč že za časa svojega življenja in takoj. Ko se je posvetovala s senatorjem Rossijem di Schio, ji je ta izdelal predračun, ki je gospo žalostno presenetil. Zavrgla je misel na poljedelsko šolo in se omejila na zavetišče za dvanajst ubogih starčkov. Toda inženir Saccardo, ki so mu zaupali izvedbo načrta, je gospo prepričal, da se je povrnila k prvotni zamisli, in ji predlagal, da bi poklicala don Boska. Ko je slišala za ime don Bosko, ki ga je poznala iz toliko slavospevov njegovemu delu, se je močno razveselila. Premislila je, se odločila, da mu bo ponudila v Moglianu Veneto zemljišče in vsoto sto petdeset tisoč lir za izgradnjo poslopja po načrtih inženirja Saccarda. Ker se je bližal praznik Marije Pomočnice, je don Bosko povabil gospo v Turin, kjer se je z njim osebno dogovorila. Dobila je najboljše vtise in bila nadvse zadovoljna, kakor je mogoče razbrati iz njenega dopisovanja.

Ustanovitev poljedelske šole je bil njen življenjski cilj kakor misijon, ki naj bi ga izpolnila in potem mirno zapela svoj *Nunc dimittis*, zato si ni dala miru,

¹¹ Pismo inženirja Pietra Saccarda don Bosku, Benetke, 12. junij 1879.

dokler don Bosko ni prevzel vsega kot svojo ustanovo, saj je tako zelo zaupa v njegovo svetost in Božjo pomoč, ki je spremljala vsa njegova dejanja.¹² Don Bosko je dal najprej načrt v obravnavo vrhovnemu svetu in nato prevzel ustanovo.¹³ Nato je gospa dala na voljo obljubljeno vsoto.¹⁴ Nadvse rada bi videla, da bi don Bosko sam prišel, vendar se je potem tej želji odpovedala. »Zelo mi je žal,« je pisala,¹⁵ »da mi tudi tokrat ni dodeljena sreča in čast, da bi sprejela med svoje zidove velespoštovanega don Boska. Upam pa, da se bo to nekoč zgodilo, kajti vem, da Gospod za zelo zaželeno stvarjo da dolgo čakati, a jih potem le podari.« Tako bo tudi sedaj šel don Sala, kateremu je po službeni dolžnosti pripadal nadzor nad gradnjami, in je prinesel s seboj podpisan dogovor, ki naj bi ga podpisala tudi ona.¹⁶ Delo so začeli na pomlad 1881 in kljub zapletom in težavam, ki vedno spremljajo taka dela, so ustanovo v kratkem času končali.

Prva stvar, ki so jo opravili, pa je bilo dovoljenje oblasti. Mogliano Veneto je v cerkvenem pogledu podrejen Trevisu. Namesto umrlega škofa msgr. Zinellija je škofijo vodil kot kapitularni vikar kanonik Giuseppe Sarto. Takoj je dal dovoljenje in ga celo lastnoročno napisal.¹⁷ Nadvse je pohvalil don Boska, ki ga je osebno spoznal v Oratoriju leta 1875.¹⁸ Zavod je odprl 8. novembra 1882 don Moise Veronesi, ravnatelj. Ker pa v tem kraju niso mogli ustanoviti poljedelske šole, so bili prisiljeni spremeniti namen zavoda, ki še danes lepo uspeva.

Leta 1880 se je začelo dolgotrajno dopisovanje z Oportom. V tem drugem največjem mestu na Portugalskem je cerkvenim ljudem krvavelo srce zaradi žalostnega verskega stanja prebivalstva. Protestanti, ki so izkoriščali versko neznanje, so delali ogromno škodo. Da bi se branili proti rastočemu zlu, je nekaj duhovnikov zbralo miloščino in odprlo katoliške šole, katerih sadovi so se kmalu pokazali. Vendar je vse skupaj trajalo le malo časa. Fantje, ki so končali tamkajšnjo šolo, so šli v delavnice, kjer je bilo ozračje polno brezboštva in nemoralnosti, in tam kmalu izgubili, kar so si dobrega pridobili. Eden tistih duhovnikov, ki ni bil plemenit samo po krvi, temveč tudi znan po svoji duhovniški gorečnosti, po imenu Sebastiano Leite De Vasconcellos, poznejši škof v Beji, je razmišljal, kako bi ustanovil zavod, v katerem bi se otroci iz katoliških šol mogli izučiti kake obrti in postati dobri kristjani. Skušal je svoj načrt udejanjiti z ustanovitvijo *Delavnice sv. Jožefa*. Ko pa je slišal za don Boska in njegove obrtne šole, mu je takoj pisal in ga v imenu presvetega Srca Jezusovega prosil, da bi poslal

¹² Pismo inženirja Saccarda don Durandu, Benetke, 1. oktober 1880.

¹³ Pismo don Rue z don Boskovim podpisom, Lanzo, 8. oktober 1880.

¹⁴ Dodatek, št. 76.

¹⁵ Pismo, Benetke, 28. oktober 1880.

¹⁶ Dodatek, št. 77.

¹⁷ Dodatek, št. 78.

¹⁸ Prim. MB XI, str. 323 [BiS XI, str. 201].

vsaj tri duhovnike, ki bi odprli delavnice za krojače, čevljarje in mizarje. In koliko drugih pisem mu je potem še pisal. Odgovarjal mu je don Durando, vedno bolj ali manj isto, da je to za zdaj zaradi pomanjkanja osebja nemogoče, da pa je upanje, da bo mogoče želji ustreči kdaj pozneje. Zares so ganljiva pisma, ki jih je pisal ta duhovnik, če je le zaslugil kako možnost upanja.

Ker je menil, da bi imel več uspeha pri predstojnikih v Turinu, se je obrnil na zelo ugledno priporočilo patra Ficarellija, predstojnika jezuitov na Portugal-skem. Don Bosko je odločil, da naj don Cagliero, ki je 1881 šel v Seviljo zaradi neke ustanove, obišče Oporto ter pogleda in posluša, kaj bi se dalo narediti. Ta obisk je vlil pogum gorečemu duhovniku. Odpravil se je v Turin, spoznal don Boska, od blizu videl njegove ustanove, se z njim pogovoril in prejel njegov blagoslov. Blaženi ga je naklonjeno poslušal, mu dal nekaj koristnih nasvetov in mu na koncu dejal: »Prepričan sem, da ste pred Bogom dolžni, da odprete zavod za mladino. Pozneje vam bom poslal salezijance.« Duhovnik se je vrnil domov in po nasvetu don Boska in na osnovi vsega, kar je videl v Turinu, Sampi-erdareni in Marseillu, ustanovil združenje najuglednejših mestnih osebnosti in odprl *Delavnico sv. Jožefa* z izrecnim določilom, da bo vse prešlo v last salezijan-cem, kakor hitro bi prišli. Vendar je moral čakati. Obljubo don Boska je izpolnil njegov naslednik po don Boskovi smrti.

Če salezijanci leta 1880 niso na stari celini odprli novih ustanov, pa je bilo storjenega veliko za razvoj tistih, ki so že delovale. Don Bosko je poročal o tem v letnem vezilu sotrudnikom za leto 1881. V Franciji je poljedelska šola v Navarru razširila svoje zmogljivosti. Zelo so povečali sirotišnico v Nici in v Marseillu so k oratoriju dozidali novo poslopje, s katerim so potrojili število gojencev. V Italiji so v Vallecrosii končali gradnjo deških in dekliških osnovnih šol in stanovanj-skih prostorov za učitelje in učiteljice ter nadaljevali dela v tamkajšnji cerkvi. V Turinu so nadaljevali zidavo cerkve sv. Janeza Evangelista in zavetišča, v Spazii je silen orkan podrli del stavbe v gradnji, vendar so škodo kmalu odpravili in nadaljevali delo na šolskem poslopju in cerkvi. V Rimu so se lotili velikanskega dela gradnje cerkve presvetega Srca Jezusovega.

Da pa kljub vsemu prizadevanju sovražnika vsega dobrega, ki je na vse mo-goče načine skušal ovirati don Boskovo delo, blaženemu ne bi zmanjkala pod-pora vrhovne oblasti Cerkve, ki je omogočala toliko njegovih del, je kardinalu protektorju, ki je po svoji službi in veliki naklonjenosti do Družbe mogel bolj kot kdo drug pomagati don Bosku, poslal avgusta 1880 poročilo o stanju salezi-janskih ustanov v Ameriki in Evropi.

Velespoštovana eminenca!

Menim, da vaši eminenca kot zaščitniku naše ponižne družbe ne bo neljubo, če vam podam poročilo o stanju naših ustanov v Ameriki in Evropi, ki zaslužijo posebno po-zornost.

Naši misijoni v Urugvaju in Patagoniji lepo napredujejo. Toda vlada, ki je pri ustanavljanju kolonij obljubila krepko podporo za gradnjo cerkva, šol, zavetišč in bi tako omogočila prodor proti divjakom, zaradi političnih nesoglasij ne more držati dane besede in nas prepušča samim sebi, da poravnamo velike dolgove. Vendar sem dal že potrebna navodila, da bi plačali vsaj najbolj nujne dolgove.

Bolj zamotane so stvari v Buenos Airesu, glavnem mestu Republike Argentine. Šole, zavetišča, vzgojne hiše – tako moške kakor ženske – so morali razpustiti in razseliti, da so ohranili življenje in čast gojencev, redovnikov in redovnic. Žal so ti zavodi v krajih, kjer so divjali boji. Škoda je zelo velika, toda najbolj nas žalosti smrt duhovnika Francesca Bodratta, predstojnika naših misijonov v Ameriki. Utrujen od neznosnih težav je moral pri izbruhu sovražnosti leči. Žalost, da ni mogel več priskrbeti vsega potrebnega za gojence, je večala njegovo bolezen. Topovsko bobnenje okoli mesta, ropotanje strelnega orožja noč in dan okoli njegovega bivališča so pospešili njegovo smrt, o kateri so nas telegramske obvestili 4. tega meseca. Z novim telegramom njegovi ekscelenci msgr. nadškofu v Buenos Airesu sem določil za začasnega predstojnika don Costamagna, ki je cenjen zaradi svojega pridiganja in je bil prvi, ki je prehodil Pampas vse do Rio Negra in začel misijone v Patagoniji. Kakor hitro bom prejel pisma, ki jih pričakujem vsak dan, bom natančno poročal tudi vaši eminenci in prosil za dokončno potrditev novega predstojnika. Zaradi tega in še nekaterih drugih razlogov je že na poti eden naših duhovnikov v Evropo, da nam bo o vsem osebno poročal. Ko sedaj prehajam k poročilu o naših ustanovah v Evropi, mi je v veselje, da vam lahko povem, da našim zavodom v Franciji ne preti nikakršna neposredna nevarnost. V Marseillu pridno gradijo hišo za noviciat in semenišče za Patagonijo. Upam, da bo vse do konca oktobra dograjeno in tudi že zasedeno. V starem poslopju je že osem študentov, ki se posvečajo klasičnim študijem. Veliko jih je že zaprosilo za sprejem. Cerkev v Nici dokončujejo in upamo, da jo bomo izročili bogoslužju prihodnjega novembra.

Odločno napredujejo dela pri gradnji cerkve in šolskih prostorov v Vallecrosii pri Ventimigli. Upamo, da bomo lahko prihodnjega februarja zasedli vse prostore. Protestantske šole in cerkev so prazne, ker učenci hodijo izključno v naše šole in našo cerkev. Reči moramo, da smo skromna četica, ki se loteva velikih nalog.

Z enakim navdušenjem nadaljujemo gradnjo cerkve sv. Janeza Evangelista in ob njej obrtne šole tukaj v Turinu. Prihodnjega meseca novembra se bo vselil deški oratorij in junija 1881 bo nared cel cerkev.

Kako daleč pa so že dela v mali Ženevi, to je v Spezii? Nismo izgubljali časa in smo premagovali težave, ki so se kopičile. Kljub vsemu smo premagali moralne nesramnosti, ki so jih sposobni samo protestanti. Na dan sv. Lovrenca smo podpisali listino o prevzemu zemljišča, na katerem naj bi zrasla cerkev, šole in stanovanja za učitelje. Želeli smo, da bi se to zgodilo malo prej, da bi tako to delo povezali v šopek, ki bi vam ga poklonili za vaš god, pa se je spet pojavila nova ovira, ki je pretila ustaviti vse delo. Kljub vsemu nam je istega dne uspelo v Turinu podpisati notarsko pogodbo, s katero smo postali lastniki 1.500 kvadratnih metrov zazidalne površine, in plačali v gotovini. Načrti so odobreni in 17. tekočega meseca bo ekonom družbe začel zadevna dela,

tako da bomo prihodnjega marca lahko prenesli tja naša bivališča. Ne vem, ali bo mogoče v tako kratkem času opraviti toliko dela, toda sila ne pozna zakonov, zato upamo, da se nam bo z Božjo pomočjo posrečilo.

Za tekoče potrebe v Marseillu, Nici in Vallecrosii upam, da bomo brez velikih težav dobili na voljo potrebna sredstva. To pa ne velja za Spezzio, kjer ni zagotovljena nikakršna gmotna podpora. Do sedaj je bil glavni vir dohodkov za to mesto neizčrpna radodarnost svetega očeta. V posebnem pismu izražam svoje mnenje. Prosim, preberite ga njegovi svetosti, če bo njegova razsvetljena modrost privolila v moj nasvet. Končno vas prosim, da bi njegovi svetosti papežu poklonili napore naših salezijancev v korist svete Cerkve in ga prosili za njegov apostolski blagoslov za vse, zlasti še za naše misijonarje.

Medtem ko se vsi priporočamo svetim molitvam vaše eminence, imam visoko čast, da se v globoki hvaležnosti imenujem vaše velečastite eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Iz hiše v Nizzi Monferrato, 20. avgust 1880

Pred toliko kopico del pod pokroviteljstvom ene same osebe je bilo naravno, da se je don Bosko vprašal: »Pri izvajanju velikih del v večjo Božjo slavo in za zveličanje duš je prva težava, ki jo je treba premagati, pomanjkanje gmotnih sredstev. Kako naj dobimo vse potrebno za toliko ubogih dečkov, kako naj nadaljujemo že toliko začelih del? Kje naj vzamemo hrano in obleko za toliko gojencev in učiteljev?« Na tako težka in resna vprašanja je odgovarjal: »Božja previdnost ima neizčrpne zaklade. V preteklosti nas nikdar ni zapustila, ali naj potem dvomimo še za prihodnost? Nikakor ne. Naj stori vsak tisto malo, česar je sposoben, in Bog bo dodal, kar manjka. Medtem ko neomajno zaupamo v Božjo dobroto, ne zavračajmo našega sodelovanja. Vsak izmed nas naj premišljuje besede Božjega Odrešenika: *Dajte in povrnjeno vam bo obilno*. In drugje: *Kar je odveč, dajte v miloščino*.¹⁹ Vsi imajo vsega odveč in mnogi izmed njih imajo zelo veliko.«

To so pozivi, ki jih je don Bosko ponavljal vedno pogosteje in z vedno bolj rotečim glasom, sorazmerno z napredovanjem njegovih del. Temu pa naj bi zadoščala velikodušnost njegovih sodelavcev.

¹⁹ Pismo sodelavcev, *Bollettino Salesiano*, januar 1881.

29. POGLAVJE

NAPOVEDI, BRANJE VESTI, OZDRAVLJENJA, PRIMER BILOKACIJE

LE MALO JE SVETIH USTANOVITELJEV, v življenju katerih bi bilo toliko nadnaravnih darov, kot je bilo to pri don Bosku, zlasti v zadnjih letih življenja, ko se je nadnaravno vedno bolj uveljavljalo. Od že povedanega, kar smo priložnostno obravnavali v tem zvezku, nam ostane še nekaj dogodkov, ki jih bomo podali v tem zadnjem poglavju.

Kolikokrat je blaženi don Bosko napovedal prihodnost, tako da je nakazal bližnjo smrt ali dolgo življenje, ki jih ni bilo mogoče predvideti po človeških računih. Tri napovedi datuma smrti sodijo verjetno v leto 1880. Gospod Tommaso Buffa, železniški inšpektor in odličen družinski oče, čigar sin je postal salezijanec in je kot klerik umrl v duhu svetosti, se je nekega dne pogovarjal z don Boskom o letih življenja, ki jima še ostanejo, in mu rekel: »Jaz bom odšel prej kot vi.« Don Bosko mu je odvrnil: »Računajte tako, da boste umrli osem let po moji smrti.« In res je odšel s tega sveta leta 1896 in med svojimi papirji zapustil list, na katerem je bil zapisan ta pogovor in napoved.¹

Komaj štiriindvajsetletni filipinski pater Giovanni Maria Gazza je težko bolan ležal v postelji. Njegova družina je želela, da bi ga obiskal don Bosko, ki je rade volje naredil to dejanje krščanske ljubezni. Ko ga je blagoslovil in potolažil domače, jim je brez obotavljanja povedal, da bo umrl 27. novembra. Sestra, ki je bila navzoča in je vse slišala, je don Filipu Rinaldiju pripovedovala o napovedi in njeni uresničitvi.²

Neka druga napoved smrti, vendar povedana tako, da je v tistem trenutku zakrivala resnico, je veljala baronici Jocteau. Ta gospa je poslala enega svojih sinov v zavod v Valsalice, ko je bil ravnatelj don Francesia, sedaj pa je pripeljala s

¹ Apostolski proces *Summ. Positio super virtutibus*, št. 17, § 7 (priča don Rua).

² Rokopisni zapis don Rinaldija, Turin, 26. februar 1918.

seboj mlajšega sina z željo, da bi ga blagoslovil. Revček je bil hrom in pohabljen, da ga je bilo žalost pogledati. Mati je kleče na kolenih prosila Božjega služabnika za pomoč, on pa je, nekaj zanj zelo nenavadnega, vzel dečka v roke, ga posadil na koleno in mu ljubeznivo rekel: »Seveda, seveda, prav rad te blagoslovim.« Še prej pa je dečku postavil nekaj vprašanj o večnem življenju in nebesih in nato ljubeznivo dodal: »Tega leta, na ta mesec ob tej uri ti bo odleglo in boš srečen.« Nato ga je blagoslovil. Tistega leta, tisti mesec in ob isti uri je sin umrl. Baronica, razočarana v svojih upih, je bila zelo potrta in dolgo ni hotela nič slišati o don Bosku. Šele pozneje je kanonik Anfossi, ki je pogosto pripovedoval ta dogodek, stvari postavil na pravo mesto. Ko mu je razodela vso svojo žalost in si nekako olajšala dušo, ji je lepo razložil, da don Boskov »ti bo odleglo in boš srečen« pomeni nebesa in da je sinček po don Boskovi priprošnji že v Božjem naročju. To jo je močno potolažilo in baronica je, kakor da bi ji padla obveza z oči, začela hvaliti Boga.

In sedaj napoved dolgega življenja. V samostanu zakramentink v Bassanu del Grappa je 20. junija 1931 umrla redovnica mati Marija Pomočnica od svetega Jožefa, ki so jo četudi telesno zelo slabotno pripustili 1880 v noviciat le zato, ker je vprašala don Boska in ji je zagotovil, da je zadosti močna, da bo izpolnjevala vsa redovna pravila. Don Bosko ji je izročil svetinjico, ki je imela na eni strani podobo Marije Pomočnice, na drugi strani pa sv. Jožefa. Bilo je nadvse čudno, da so ji predstojnice, ki niso o tem nič vedele, nadele prav ti imeni. In še več. Blaženi ji je napovedal še naslednje: »Minilo bo veliko let in neka opatinja in nekaj benečanskih redovnic se bo združilo z zakramentinkami. Vas bodo poslali tja, izbrali vas bodo za predstojnico in to bo mesto vašega posvečenja, da boste šli v nebesa v starosti, ki jo bom dosegel jaz ob svoji smrti.« Dejansko so to redovnico leta 1901 poslali ustanovit samostan v Bassano del Grappa na Beneškem, ne da bi ona komu izdala don Boskovo prerokbo. Tam so jo 1916 in potem ponovno izvolili za predstojnico. Dolga leta je s svojim zgledom spodbujala tisto skupnost, nakar je težko zbolela. Opomogla si je toliko, da je celo upala, da bo mogla obhajati zlati jubilej svojih redovnih zaobljub. Ko pa je vprašala, pri kakšni starosti je umrl don Bosko, se je zamislila; vse, kar ji je bilo napovedano, se je izpolnilo do zadnjega. Umrla je kakor don Bosko, stara dvainsedemdeset let.³

Neki drugi sestre je prav tako napovedal prihodnost in ji razodel stanje nje-ne duše. Sestra Brambilla, hčerka Božje ljubezni, je 4. septembra 1880 v Turinu oblekla redovno obleko in bila namenjena za dekliško sirotišnico v Sassariju. Odpotovala je na Sardinijo v spremstvu dveh starejših sester. V pismu, v katerem nam je opisala svoj odhod, je povedala: »Odpotovale smo 11. septembra 1880. Na vlaku smo zasedle odkazane nam prostore. Jaz svoje prtljage (ki je nosila moje ime) nisem odložila na prtljažnik kot drugi dve sestri, temveč pod

³ Iz kronike samostana zakramentink v Turinu, 20. junij 1931.

sedež, tako da je ni bilo mogoče videti. Nekaj pozneje sta stopila na vlak neki gospod in neki duhovnik in sedla prav nasproti nas. Dolgo smo vsi molčali. Na prvi postaji – Asti – se je veliko ljudi približalo k oknu in pozdravljalo duhovnika: *Cereia*, *Don Bosco* [živio, don Bosko]. Podajali so mu roke in se poslavljali od njega. Opogumila sem se, ga natančno premerila in ugotovila, da je bil prav don Bosko, ki je delal toliko dobrega mladini, tisti gospodje pa so bili gotovo njegovi gojenci. Bila sem vsa srečna, ker se mi je ponudila priložnost, da sem ga videla, saj sem bila prepričana, da je svetnik. Ker pa je imel tako velik vpliv na mladino, sem si ga predstavljala velike postave, krepkega silnega ... Toda bil je čisto navaden duhovnik (vse sama pri sebi), ki je imel malo prevelika ušesa.«

Ko so nadaljevali potovanje, se je don Bosko nenadoma obrnil k svojemu spremljevalcu in mu dejal: »Nekoč mi je padlo v glavo, da bi se dal fotografirati. Ko mi je fotograf izročil šest majhnih slik, sem ves začuden vzkliknil: Oh! Mislim sem, da sem ...« In je ponovil dobesedno vse, kar si je mislila sestra redovnica, vštevši tudi velika ušesa. Revica je zardela. On pa jo je mogoče zato, da bi jo razvedril, smehljaje se vprašal: Sestrica, kam greste?«

»Na Sardinijo.«

»In kaj boste delali na Sardiniji?«

Določili so me za dekliško sirotišnico.«

Kaj pa če boste morali skrbeti za dečke?«

» Oh!«

»Vam ne bi bilo všeč?«

»Ne.«

»Toda prav z nagajivčki je mogoče narediti veliko dobrega.«

Ena izmed spremljevalk je prekinila pogovor in rekla: »Don Bosko, pošljite tja svoje duhovnike. Bi imeli zares kaj opraviti.«

»Za zdaj,« je odvrnil in malo odkimal z glavo, »se mi zdi, da Sardinija ni za nas. Bomo videli ...«

Medtem so prispeli v Sampierdarena. Don Bosko je izstopil in s svojim *ce-reia* pozdravil sopotnike. Obrnil se je k sestrici in dejal: »Sestra Brambilla, glejte, da boste storili čim več dobrega dečkom.«

Ko so sestre prispele v Livorno, jih je tam čakalo pismo. Naslovnica je dobila nalogo, da naj sporoči sestri Brambilli, da ne bo šla v sirotišnico za deklice, temveč v sirotišnico za dečke. Takoj je razumela, zakaj ji je don Bosko ob slovesu dal tisto naročilo. Sirotišnica je bila izjemno revna hiša s petdesetimi dečki – sirotami, ki jih je bilo treba učiti in zanje skrbeti. Od petih sester, ki so bile namenjene za njihovo vzdrževanje, sta v šestih mesecih dve odšli po večno plačilo, za svoje žrtve. Zato je morala ona s preostalima dvema prevzeti vse delo. Petdeset let pozneje je v čast novemu blaženemu pripovedovala o tem dragocenem srečanju.

Napovedi, ki jih je don Bosko izrekel 1880, so se sobratje v Marseillu spomnili leta 1932. Okoli Oratorija sv. Leona so bila zemljišča, za katere nihče razen don Boska ni mogel predvideti, kdaj bodo postala last salezijancev ali bolje rečeno družbe Beaujour. Nasproti hiše severovzhodno od št. 60 v Rue des Prices, se pravi precej daleč od prvotne stavbe, je tekla bistra voda iz živega studenca. Nekega dne je don Bosko z ravnateljem don Bologna in pomočnikom Nasijem šel tod mimo, se za trenutek ustavil in opazoval studenec, nato pa dejal: »S časom se bo oratorij razširil vse do tega studenca.« To, kar sta slišala, sta povedala naprej, vendar je z leti stvar šla v pozabo in nihče več ni mislil na to. S postopnimi nakupi so v letih od 1891 do 1923 te nepremičnine prešle v last oratorija, vendar še ne do napovedanega studenca. Končno so 24. maja 1932 dosegli tudi to mejo. Don Bologna in Nasi sta bila že lep čas pokojna, toda živeli so še sobratje, ki so od njiju slišali don Boskovo napoved. Zlasti sobrat pomočnik Carlo Fleuret se je dobro spominjal, kar mu je pripovedoval sobrat Nasi.

O daru odkrivanja skrivnosti vesti bomo opustili splošno znane stvari in navedli samo enega najbolj značilnih primerov. Leta 1880 so nekega fanta vzeli iz zavoda *Garibaldi*, kjer so dečke vzgajali v vse kaj drugega kot v krščanskem duhu, in ga proti njegovi volji poslali v Oratorij. Odločil se je, da bo šel k spovedi k don Bosku, vendar z zakrknjenim namenom, da ne bo povedal bistveno pomembnih stvari. Ne da bi mu dal odpreti usta, mu je blaženi drugega za drugim naštel vse grehe, ki jih je storil. Presenečen zaradi tega je deček zbežal iz spovednice. Ko se je malo pomiril, se je pokesal, naredil sklep in se vrnil, da je dobil odvezo. Kmalu je popolnoma spremenil življenje in že nekaj let pozneje so ga sprejeli v noviciat v San Benignu, kje je ves ta dogodek natančno pripovedoval velikemu moralistu don Luigiju Piscetti. Ko ga je vprašal, ali je šlo zares za skrite stvari, ki jih ni nikdar nikomur povedal, je odgovoril, da so bili grehi, ki jih je storil sam s seboj in daleč od Oratorija, in da tega ni nikdar povedal živi duši.

V ta čas sodita tudi dve ozdravljenji, ki imata v sebi nekaj izrednega. Gospod Giovanni Bisio, uspešen trgovec v Turinu in dobro poznana osebnost v Oratoriju, ki je po vrnitvi iz vojaške službe 1864 preživel v zavodu sedem let, je o tem govoril na apostolskih procesih. Leta 1895 je pričal, da je pred petnajstimi leti svoji ženi, ki je bila težek srčni bolnik in so jo zdravniki odpisali kot neozdravljivo, svetoval, da bi prejela don Boskov blagoslov. Privolila je. Don Bosko jo je videl, opogumil in ji zagotovil, da ne bo umrla. Res je v veliko začudenje zdravnikov, ki so jo nekoč zdravili, živela še petnajst let.

Neki drug don Boskov blagoslov je ustavil delno atrofijo pomočnika Luigija Tabassa, ko je bil še mlad rokodelec. Že ves bolehen je prišel v Oratorij v Turinu. Njegova bolezen se je kazala v tem, da je telo raslo po desni strani, leva stran pa je v rasti zaostajala, tako da sta bili leva roka in leva noga krajši in slabotnejši. Ista pomanjkljivost se je kazala po vsem telesu. Pri vsem pa je trpelo zlasti srce,

tako da mu je zmanjkovalo sape. Druge nevšečnosti so se kazale na obrazu. Več uglednih turinskih zdravnikov je preučevalo njegov primer. Univerzitetni profesor doktor Concato je vzel fanta meseca junija v bolnišnico in ga dal v obdelavo svojim slušateljem. Diagnoza je bila jasna, niso pa vedeli, kako bi bolezen zdravili. Na pomoč je prišla vera. Ubogi revček, ki ga je bolezen silno mučila, je šel neke nedelje k don Bosku, mu povedal svoje težave in ga prosil za blagoslov. Blaženi mu je ukazal, naj poklekne in moli. Nato ga je blagoslovil. Nenadoma je fant začutil, da se mu je odvalilo breme od srca. Vstal je, na levem licu ni čutil več nikakršne bolečine. V nekaj dnevih so se mu vrnila moči, leva roka je zrasla tako kot desna, na levem licu mu je ostala brazda, kakor če bi mu odstranili kost, jezik mu je delno splahnel in udarjal v levo stran. Izginila je vsa bolečina. Kakor hitro je don Bosko videl učinek blagoslova, je fantu naročil, naj se zahvali preblaženi Devici, nikomur pa ne sme o tem nič povedati. Ko si je tisti fant dve leti pozneje poškodoval nogo, je spet prosil don Boska za blagoslov. Blaženi ga je blagoslovil, vendar s pogojem, da mu bo ozdravljenje pomagalo za rešenje njegove duše, če ne, naj poškodba ostane. Poškodba ga je spremljala do konca življenja.⁴

Gospod Agostino Calcagno iz Arenzana je bil med prvimi salezijanskimi sotrudniki, in kakšen sotrudnik! Vedno ko je slišal, da bo don Bosko imel konferenco v Turinu ali v katerem koli mestu v Liguriji, se je odpravil tja in nesel s seboj darove, ki jih je nabral, ter vodil s seboj bolne osebe. Leta 1881 je šel na konferenco, ki jo je imel don Bosko v devetdnevni Marije Pomočnice, in prinesel s seboj pet darov. Blaženi je darove razporedil po mizi, ne da bi vedel, od kod so, in dejal: »Ti trije bodo prejeli milost, ta dva pa ne. Ni se še končala devetdnevica, ko so tri osebe že ozdravele. Ena od teh še živi, ko to pišemo (1933), in je dosegla lepo starost devetdesetih let. Drugi dve sta že umrli.⁵

Primer bilokacije, o katerem bi morali poročati že v prejšnjem zvezku, smo takrat opustili, ker se nam ni zdel zadosti dokazan glede na pomen dogodka. Neka gospa je pisala don Rui leta 1891 o stvari, o kateri mu je že prej natančno poročala. Sedaj je zadevo omenila povzemajoč, kot se dogaja, ko govorimo o že znani stvari. Danes nam je o tem natančno poročala najstarejša hčerka imenovane gospe. Ker se nam je posrečilo najti kraj, kjer živi, smo od nje lahko dobili natančno poročilo o njeni materi. Sedaj, ko je don Boskova svetost dokazana, se nam ne zdi primerno, da bi zamolčali čudovit dogodek, ki sicer v življenjih svetnikov ni nov ali ki ni, kakor bomo videli iz neizpodbitnih dokazov, edini v življenju našega blaženega.

⁴ Poročilo pomočnika Tabasseja don Lemoyneu, Nica, 14. februar 1888. Prim. *Proc. l. c.* št. 17, § 51 (priča Lemoyne).

⁵ Poročilo, ki ga je napisala nečakinja gospa Anselmo, babica, in nečak don Domenico Anselmo, salezijanski misijonar (Arenzano, 1933).

Dne 14. oktobra 1878 je don Bosko gotovo bil v Turinu. Tega dne je v stanovanje gospe Adele Clément v Saint-Rambert d'Albon v departmaju Drôme vstopil neznan duhovnik, ki je govoril francosko. Ni hotel povedati svojega imena, je pa na ponovno vprašanje odgovoril: Čez nekaj let bo moje ime natisnjeno v knjigah, ki bodo prišle vam v roke. Tedaj boste zvedeli, kdo sem.

V hišo ga je pripeljal mož gospe, trgovec z oljem in ogljem. Vračal se je iz Chanasa, kraja pol kilometra oddaljenega od Saint-Ramberta. Tam je odložil naročeno blago, ko je kar nenadoma zagledal duhovnika, ki je le s težavo hodil. Zasmilil se mu je, stopil k njemu in mu rekel: »Gospod župnik, zdi se, da ste zelo utrujeni.«

»Oh, da, dragi človek,« je odvrnil duhovnik. »Imam že dolgo pot za seboj.«

»Gospod župnik, ponudil bi vam, da bi sedli sem gor, če bi bil voz, kot se spodobi. Vendar pa si vas na tako borno vozilo ne upam povabiti.«

»Naredili bi mi veliko uslugo. Sprejemam vašo ponudbo, saj res ne morem več hoditi.« Ob pomoči voznika je zlezel na vozilo. Moral je biti star trideset do štirideset let in lepega videza. Možakar se je spomnil posebnosti, ki se je takrat ni dobro zavedal, vendar mu je pozneje vzbudila pozornost: duhovnik je sedel zadaj na vozilo, tako da se je njegova postava s trirogljnikom dobro videla ven, vendar ga nihče od mimoidočih tudi iz neposredne bližine ni opazil.

Ko so se pripeljali do hiše, je gospod Clément ponudil don Bosku roko in mu pomagal, da je stopil z vozila. Nato je stekel k ženi in jo obvestil, da je pripeljal s seboj zelo utrujenega duhovnika, ki je potreben okrepčila. Gospa, pobožna in krščanska žena, mu je takoj pripravila prostor in ga povabila na skupno kosilo. Sprejel je ponudbo in med jedjo poslušal ljubeznivo pripoved o vseh njenih nesrečah, med njimi tudi z njenim sinom, ki je v trenutku oslepel in postal nem in gluhi. Ubožica si ni dala miru in je prosila vse svetnike, da bi ji pomagali, pa vse zaman. Duhovnik je rekel:

»Molite, draga gospa, in boste uslišani.«

»Kaj hočete s tem povedati? Pridite in ga pogledajte!«

Mož je duhovniku med kosilom nalival vino. Kot je bila takrat navada, je na mizi poleg steklenice z vinom stal porcelanast vrč. Duhovnik je dejal: »Ohranite ta vrč v moj spomin.« Tako so tudi storili, kot priča hčerka, ki je bila takrat majhna deklica. Rekla je: »Moj oče mi je eno leto pred smrtjo dejal: 'Ta vrč ne sme priti v roke tvojih bratov. Dal ga bom tebi in ti shrani. To je relikvija tistega svetega duhovnika'«.«

Proti koncu kosila je gospod Clément odšel napajat konje, ker je moral takoj naprej. Medtem se je duhovnik dvignil od mize in rekel gospodarici: »Glas me kliče in moram oditi.«

»Počakajte malo, gospod župnik,« je odgovorila žena. »Moj mož se bo kmalu vrnil in vas bo popeljal, da boste videli mojega otroka.«

»Glas me kliče,« je ponovil, »in moram iti.«

In odšel je.

Gospa je tekla k možu, takoj sta napregla in se urno popeljala za njim, prepričana, da ga bosta ujela. Pa ga nista več dobila. Mislila sta, da je zašel. Toda kako sta se začudila, ko je prišla odpret dovilja in je rekla, da je prišel neki duhovnik in ozdravil njunega sina! Dovilja je bila doma v Coinaudu, ki je bilo od Saint-Ramberta oddaljeno tri kilometre. Po razmisleku so ugotovili, da čas, ko je duhovnik stopil k otroku, sovpada s trenutkom njegovega odhoda iz Clementove hiše.

Ti dobri ljudje so sedem let tuhtali in iskali, od kod bi bil to skrivnostno bitje, ko je ena izmed oseb, ki je videla duhovnika, ko je ozdravil dečka, prišla k zakoncema Clement s knjigo, ki je pisala o don Bosku in v kateri je bila tudi njegova slika. »Glejte, to je duhovnik, ki vam je ozdravil otroka!« Ni bilo dvoma, bil je on. Oba sta ga takoj prepoznala.

Dne 10. aprila 1888 je gospa, ki je, kakor je bila prepričana, čudežno ozdravela od neke bolezni po priprošnji blaženega don Boska, poslala pisno poročilo don Rui. Vendar ne vemo, kje je to pismo končalo. Tudi žena ni nič vedela za to, ker je 13. aprila 1891 spet pisala. Grizla jo je vest, da ni storila zadosti za to, da bi ljudje spoznali veliko in izredno don Boskovo dejanje. Med drugim je pisala: »Priče, ki jih lahko vprašate, še živijo in o tem vam pričajo. Vendar ne vprašujte župnika pri Saint-Rambertu, ker on ne verjame v don Boskovo svetost. Jaz storim vse, da bi pomagala don Boskovim ustanovam, on pa pravi, da naj ne uvajamo izrednih del, ker da je vse prazna domišljija, in da imamo v Franciji zadosti svojih dobrih ustanov ... Če bi hotela napisati vse sitnosti, ki sem jih imela s tem duhovnikom v Saint-Rambertu, in pripovedovati o vseh čudovitih dokazih pomoči, ki sem jih na priprošnjo don Boska izkusila od Marije Pomočnice, ne bi bila zadosti cela knjiga. Naročite kakemu dobremu duhovniku, da razišče te dogodke in vpraša priče, kot je na primer župnik v Breuilu, župnik v Bois-d'Oingt pri Lyonu ali župniku Diemazu pri Viennu.«

So na to pismo odgovorili? Naši arhivi molčijo. Hčerka gospoda Clémenta, od katere smo prejeli dolgo pismo z dne 18. aprila 1932, živi v Lyonu (136 Avenue de Saxe), ki je žena gospoda Duranda. Njena mati je umrla leta 1914. In njen oče 1925. Njen brat, ki je bil čudežno ozdravljen, je živel do 1928. Imel je tumor na možganih. Zdravniki so napovedovali težko smrt. Vendar je umrl zelo mirno, kar so spet pripisali don Bosku.⁶

Mirabilis Deus in Sanctis suis! [Čudovit je Bog v svojih svetnikih!] Toda Božji

⁶ Medtem ko so šle te strani v tisk (1. junij 1933), smo zvedeli, da je gospa Durand 23. januarja 1933 umrla. Njena hči je pripovedovala našemu sobratu don Siméoniju (pismo iz Mulatière, 30. maj 1933), da je njena mati zadnje trenutke življenja doživljala brez vse bolečine in da je to pripisovala blaženemu.

svetniki so take dogodke jemali za razlog, da so se še bolj poniževali. Don Bosko je bil prepričan, da če bi Bog našel za svoja dela kako manj uporabno orodje, kot je bil on, bi si izbral. Ko je govoril tem, in to je storil pogosto, so poslušalci brali z njegovega obraza iz načina izražanja, da govori resnico iz globokega notranjega prepričanja. Nič manj pristno ni priznanje na koncu njegovega življenja, ko je dejal: »Koliko čudežev je storil Bog med nami. Toda koliko več bi jih lahko bilo, če bi don Bosko imel več vere!« Zato je rotil svoje sinove, naj ne bodo nikdar nehvaležni in bi kaj dobrega pripisali sebi in ne Bogu, ki po svoji preudarnosti skrbi zanje na svetu.

DODATEK – DOKUMENTI

1. DOGOVOR ZA ŽUPNIJSKO SLUŽBO V MARSEILLU

Med opatom Boskom, ustanoviteljem in vrhovnim predstojnikom Družbe sv. Frančiška Saleškega v Turinu, ter Delniško družbo (Société anonyme) hiše Beaujour v Marseillu je bil sklenjen naslednji dogovor:

I. ČLEN

V želji, da bi opat don Bosko pokazal svojo hvaležnost za velikodušno pomoč, ki mu jo je Družba Beaujour izkazala s tem, da mu je omogočila v Marseillu odpreti zavod njegove Družbe, se obvezuje, da bo dajal župnijski cerkvi svetega Jožefa (intra muros) [znotraj zidovja] toliko duhovnikov, kolikor jih bo želel gospod župnik, če bo to združivlo z delom v oratoriju. Vsak duhovnik bo prejel sto frankov na mesec.

II. ČLEN

Opat Bosko želi, da bi njegovi duhovniki opravljali vse župnijske posle, ki jim jih bo zaupal gospod župnik in ki so v navadi v Marseillu za zakristijske ali pomožne duhovnike.

III. ČLEN

Opat Bosko bo naročil članom svoje Družbe v Marseillu, da bodo dali na razpolago dečke, ki so potrebni za službo pri oltarju in za izvajanje cerkvene glasbe v župnijski cerkvi sv. Jožefa. Gospod župnik bo sam določil število dečkov, ki jih bo potreboval, glede na število teh, ki bodo sestavljali maîtres [otroški cerkveni zbor].

IV. ČLEN

Dečke, ki sestavljajo maîtres sv. Jožefa, bodo poučili o ceremonijah očetje Oratorija in se ne bodo udeležili nobenega cerkvenega obreda brez nadzora duhovnikov Oratorija.

V. ČLEN

Obleko, v katero bodo oblečeni dečki pri službi oltarju ali pri kakem obredu v cerkvi, in vse, kar je potrebno za pevsko šolo kakor tudi za vzdrževanje in stanovanje, bo plačala cerkev sv. Jožefa.

VI. ČLEN

Pevovodjo, ki ga bo izbral opat Bosko v soglasju z gospodom župnikom, bo plačevala ustanova sv. Jožefa. Dečke bo poučeval glasbeno teorijo in petje maîtresa. Ta glasbeni pouk in petje se bosta opravljala vsak dan pod vodstvom kakega patra Oratorija.

VII. ČLEN

Dečki, ki bodo sestavljali maîtres, se bodo odpravili k sv. Jožefu na vsako zahtevo gospoda župnika.

VIII. ČLEN

Dečki maîtresa se bodo udeleževali katekizma v župniji in bodo vedno pod nadzorom kakega patra iz Oratorija.

IX. ČLEN

Prvo obhajilo bodo dečki maîtresa prejeli pri sv. Jožefu.

2. DOGOVOR ZA ST.-CYR IN NAVARRE

Dogovor sta sklenila gospod Pierre Ernest Dominique Biver in v imenu delniške družbe Beaujour s sedežem v Marseillu, Rue Beaujour št. 9, po odloku, ki mu ga daje odbor družbe z dne 27. januarja 1879, na eni strani in duhovnik don Bosko, prebivajoč v Turinu (Italija) v lastnem imenu kakor tudi v imenu gospoda opata Jacquesa Incenta, ravnatelja Sirotišnice St.-Isidore, stanujočega v St.-Cyr (Var). Dogovor mora biti potrjen v teku enega tedna, začnši z današnjim dnem.

I. ČLEN

Delniška družba Beaujour z dvanajst tisoč franki v štiriindvajsetih delnicah po petsto frankov, vsaka pa bo v soglasju z dogovorom z gospodom Siffrein Blancom in njegovim kolegijem v Marseillu 13. januarja 1877 dvignila to glavnico na sto dvajset tisoč frankov z izdajo dvesto šestnajst novih delnic po petsto frankov vsaka.

II. ČLEN

Kot garancijo teh novih delnic bo Družba prevzela hipoteko na nepremičnine, ki jih opat Vincent poseduje v departmaju Var tako v Craud'Hyères kakor v občini St.-Cyr, in to z vsemi pripadnostmi in pritiklinami nepremičnin.

III. ČLEN

Nepremičnine, o katerih je govor v prejšnjem členu, so po zagotovilu gospoda Vincenta brez dolgov, izvzemši osemindvajset tisoč frankov za različne hipotekarske in pisarniške stroške, ki jih bo prevzela Družba in bo plačala osem tisoč frankov takoj po dogovoru, kakor je predpisano v členu 4 in 30 zakona z dne 25. julija 1867, drugo pa v času izplačevanja, vendar ne pozneje kot v šestih mesecih.

IV. ČLEN

Sto šestnajst delnic z dvesto šestnajstimi novimi delnicami bo izdano v njihovi imenski vrednosti po petsto frankov; eno četrtno bo treba izplačati ob vpisu, preostalo pa v skladu s predpisi, ki jih bo izdal upravni odbor v smislu predpisov člena V.

Po nakupu novih delnic bodo imeli prednost lastniki starih delnic, in sicer v sorazmerju z že kupljenimi delnicami, vendar morajo to sporočiti v enem tednu po prepisu delnic.

V. ČLEN

Ko bo Družba postala dokončna lastnica nepremičnin gospoda opata Vincenta, jih bo posodila don Bosku na način, kakor že poseduje v Marseillu posest v Beaujourju št. 9, to je za dobo petnajst let. Letna najemnina bo znašala dva tisoč frankov, ki jih bo plačal ob vsakem koncu vsakega leta z možnostjo, da podaljša ta dogovor za nadaljnjih petnajst let tako, da bo svojo ponudbo dal Družbi Beaujour tri leta pred iztekom pogodbe. Pogoji, ki jih je don Bosko že sprejel, so naslednji:

1. Nepremičnine bodo namenjene ciljem, nakazanim v 1. členu Pravilnika Družbe in v noben drug namen in zlasti, da bodo dobili brezplačni pouk v šoli in delavnici dečki

iz doma Beaujour. Ta pogoj bo izplačan s prispevkom štiri tisoč (4000) frankov na leto.

2. Prevzel bo vse potrebne dajatve, tako delovne kakor prostorske.

3. Prevzel bo stroške za vsa popravila za čas pogodbe, razen za tista, ki jih zakon nalaga lastnikom.

4. Dovoljeno mu bo na lastne stroške spremeniti in obnoviti vse, kar bo imel za potrebno, da le ne bo v nevarnosti trdnost dosedanjih zgradb.

Ta dogovor daje pravico do prejema dva tisoč frankov (2000) na leto.

VI. ČLEN

Po podpisu gospoda opata Vincenta mora don Bosko dodati naslove lastništva, ki jih bo pregledala za to določena komisija. Gospod opat Vincent bo dobil pravice, ko bo izpolnil zahteve hipoteke.

VII. ČLEN

Generalni zbor Družbe si pridružuje pravico, da vnese tiste popravke, ki se mu bodo zdeli primerni. Delničarjem se bodo izplačevale 4,5-odstotne obresti na vloženo glavnico, vsi presežki pa bodo šli v skupni sklad, ki se bo v primeru razpustitve delil med vse člane Družbe.

VIII. ČLEN

Obe strani se strinjata s sedežem v Marseillu pri gospodu Biveru v hiši Beaujour, medtem ko bo don Bosko posloval po gospodu opatu Vincentu v hiši Beaujour v Rue Beaujour št. 9.

Napisano in podpisano v dveh izvirnikih v Marseillu dne 28. januar 1879, prebrano in potrjeno.

3. PET DON BOSKOVIH PISEM IZ MARSEILLA DON RUI

A

Predragi don Rua!

1. V rokah imamo zelo velika dejanja in potrebno je veliko molitev, da bo vse dobro uspelo.

2. Pošlji v San Benigno pregledno komisijo in uredi tako, da bo mogoče maja že zasedsti stavbo.

3. Skrbi za zdravje učitelja Marchisia in dragega Ramondina.¹ Vsak dan prosim zanj pri sveti maši. Molil bom za vse, ki mi jih boš priporočil, in za vse, ki jih je Bog pravkar poklical k sebi.

4. Tukaj v Marseillu nujno potrebujemo krojaškega mojstra in koga, ki bi skrbel za majhen vrt in druga podobna dela. Če ni mogoče, takoj sporoči, da bomo poskrbeli drugače, čeprav z velikimi žrtvami.

5. Glede 2000 frankov sem pisal nujno pismo ekonomatu. Pojdi h gospodu komendantu Alasii in ga vprašaj v mojem imenu, kaj je treba storiti, da bi dobili, kar nam je nujno potrebno.²

¹ Prvi je klerik z zaobljubami in drugi duhovnik.

² Minister za pravosodje je z ministrskim odlokom 17. marca 1875 dodelil don Bosku 2000 lir iz glavnice Kraljevega ekonomata v Turinu. Leta 1879 je tisti ekonomat na predlog komendantorja Alasia in po naročilu ministrstva izplačal enako vsoto. Sporočilo pa je prejel komaj 21. avgusta.

6. Moje zdravje je na splošno zadovoljivo. Levo oko se ni poslabšalo, desno se je malo izboljšalo. Sedaj že berem *Le Citoyena*, kar mi je bilo pred dvema mesecema nemogoče.

7. Za vse naj bo zahvaljen Gospod. Pozdravi naše drage fante in se jim zahvali za molitve. Bog naj jih vse blagoslovi in ohrani v svoji sveti milosti.

8. Zadevo don Picchiottina prepusti popolnoma grofu Caysu, ki jo dobro pozna, tako kot voljo gospoda, ki je napravil oporoko.

9. Zavzel se bom za don Mella, vendar ne vem, kako bi mogli urediti celo zadevo.

10. Za praznik sv. Frančiška Saleškega ne bom mogel biti v Turinu. Obhajajte ga čim bolj slovesno. Zahvalite se vitezu Catlinettiju,³ kateremu bom ob prihodu izročil darilce, ki bo ugajalo njemu in njegovi soprogi.

11. Pripraviti moramo zborovanje za praznik sv. Frančiška Saleškega;⁴ predlagam Alassio ali Sampierdareno. Mogoče bi se zbrali 3. februarja. Lahko bi prišel tudi z don Durandom in s kom drugim, ki ga imaš za primerneга *ad hoc*. Povej mi svoje mnenje o primernosti časa in kraja. Šel bi v Turin, vendar bi to prekinilo moje načrte. Don Ronchail ti bo sporočil druge novice. Pozdravi v mojem imenu vse sobrate in fante in imej me za svojega najvdanejšega v J. K.

duh. Janez Bosko

Marseille, 11. januar 1879

B

Predragi don Rua!

1. Če srečaš gospoda Scanagattija,⁵ se mu lepo zahvali v mojem imenu in mu povej, da se ga vsak dan spominjam pri sveti maši.

2. Postavitve spomenika dragemu don Bardessonu⁶ se bom rade volje udeležil, vendar ne kot član odbora. Ti nimaš časa, poleg tega je še veliko drugih razlogov.⁷ Bilo bi želeti, da bi vzeli življenjepis *Ateneja*,⁸ ga oblikovali v našem duhu in priobčili v *Bollettinu*.⁹ Menim, da si zasluži tako pozornost.

3. Če moreš, obišči ali pošlji koga, da obišče mojega dragega Tonella¹⁰ in starega prijatelja Ferrera, če sta še pri življenju.¹¹ Rade volje jima pošiljam poseben blagoslov in

³ Prejel je povabilo, da bi prevzel vlogo vodje pri prazniku sv. Frančiška Saleškega.

⁴ Se pravi zborovanja ravnateljev ob tem prazniku.

⁵ Michele Scanagatti, star prijatelj Oratorija. Prim. LEMOYNE, MB III, str. 50; MB IV, str. 430 [BiS III, str. 39; BiS IV, str. 267].

⁶ Opat don Massimiliano Bardessono, Turinčan iz plemenite rodbine, velik govornik, ki so ga ljubili reveži in je bil goreč sotrudnik.

⁷ Ker je bil pokojnik eden izmed duhovnikov, ki so padli v nemilost pri ordinariju, bi bilo vsako čaščenje lahko izraz nasprotovanja njegovi ekscelenci. *Unità Cattolica* je v članku 19. januarja 1879 navedla med darovalci za dosmrtno slovesnosti in spomenik opatu Bardessonu »tudi Mihaela Ruo, generalnega prokuratorja salezijanske družbe«. S tem naslovom ga je imenovala tudi *Gerarchia Cattolica* leta 1879 (str. 411).

⁸ Turinski časopis rosinijanske smeri, ki ga je ustanovil in urejal teolog Biginelli.

⁹ *Bollettino Salesiano*, februar 1879, str. 8. Prim. tudi marec, str. 11.

¹⁰ Senator Michelangelo Tonello je umrl v Turinu 2. decembra 1879. Prim. LEMOYNE, MB VIII, str. 531 [BiS VIII, str. 373].

¹¹ Eden izmed tistih, ki jih je don Bosko v lastnoročnem spisu imenoval za prve učitelje Oratorija.

se ju spominjam pri sveti maši.

4. Svojemu vedno dragemu don Remondinu pošiljam iz vsega srca blagoslov Marije Pomočnice. Spodbudi ga in poskrbi, da mu ne bo nič manjkalo.

5. Pripravi torej stvari za Alasio 3. februarja. Hišam v Franciji in Bordigheri ni treba sporočati. To bom storil sam med potjo.

6. Iz pisem grofu Caysu in don Chivarellu boš dobil nekaj novic.

7. Od denarja gospoda Sigismondija smo dali 200 frankov gospodu don Emiliu Rugieriju¹² za maše, ki jih je daroval po našem namenu; 50 frankov (petdeset) odvetniku Leonoriju za izdatke na račun pri Kongregaciji za škofo in redovnike. O vsem sem se domenil z don Roccom.¹³

8. Kar se tiče profesorja Nuca (?): *omnia probate, quod bonum est tenete* [vse preizkušajte, in kar je dobro, obdržite].

9. Če odvetnik Carlo Rossi želi zapustiti Družbo, ga prosite, naj vsaj poplača stroške, ki jih je Družba imela z njim.

10. Moje zdravje se je malo izboljšalo. Bodi zahvala Gospodu in našim fantom, ki so toliko zame molili.

11. Naše zadeve tukaj dobro potekajo. Ko boš prejel to pismo, bo verjetno že vse sklenjeno. Takoj ti bom poročal. So zelo pomembne za moralni, gmotni in religiozni razvoj.

Močno potrebujem molitev. Če mi fantje želijo zelo ustreči, naj opravijo tridnevno obhajil in molitev po mojem namenu za dober izid zadev, ki jih imamo v rokah. Zagotovi jim, da bom ob vrnitvi poleg molitev poskrbel tudi za njihovo veselje. Pripravili bomo slovesen praznik, ki se bo raztegnil tudi v obednico in kuhinjo.

12. Župnik pri sv. Jožefu je vedno naš velik prijatelj in zaščitnik. Zelo je bil vesel vaših pozdravov in vam jih iz vsega srca vrača. Milost našega Gospoda J. K. naj bo vedno z vami, da boste mogli vztrajati v njegovi sveti službi vse do konca našega smrtnega življenja. *Ainsi soit-il* [tako bodi].

Imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

duh. Janez Bosko

Marseille, 21. januar 1878

P. S.: Zadnjo nedeljo so fantje iz Navarra pripravili v Sollies-Pont, vasici nedaleč od zavoda, mašo Svetega Detinstva in *Tantum ergo* skladatelja Doglianija in se dobro odrezali. Nabirka je navrgla 110 frankov. Tako se slava Oratorija širi po Franciji. Don Bosko posebej pozdravlja vratarja Valentinija Geddo iz pete gimnazije in njegovega prijatelja Cottinija.¹⁴

Kmalu bom pisal.

Najvdanejši v J. K.

DUH. G. RONCHAIL

¹² Kaplan hiše Grazioli pri cerkvi Del Gesù v Rimu.

¹³ Odvetnik Leonori je od Tajništva za breve prejemal vsote, ki naj bi jih pošiljal v Alassio za fanta Fraschettijs, konviktovc v zavodu. Tokrat je dobil vsoto, ki mu jo je bil dolžan don Bosko.

¹⁴ Familijant, ki je bil odgovoren za obednico. Don Ronchail je lahko dodal ta pripis, ker je pisal druge dele pisma po don Boskovem nareku, prvi del pa je pisal nekdo drug.

C

Predragi don Rua!

1. Zaradi cele vrste dogodkov moramo naše zborovanje prenesti s 3. na 6. februar. To ti sporočam, da boš mogel dati podrobne napotke.

2. Prišel je Nasi in upam, da mu bo uspelo na njegovem mestu.

3. Prihodnji torek bomo, tako upam, šli v St.-Cyr; tukaj bomo položili tudi 60.000 frankov, ki so jih zbrali naši dobrotniki.

4. Tukaj kupujemo za nas, ne da bi imeli izdatke, in delamo dolgove na račun Družbe.¹⁵

5. Po St.-Cyru bomo šli v Toulon, Sollies-Pont, Navarre in potem v Nico.

Bog naj nas vse blagoslovi in moli zame, ki ostajam v J. K. najvdanejši prijatelj.

duh. Janez Bosko

Marseille, 24. januar 1879

D

Predragi don Rua!

Prilagam pismo, ki ga izroči gospodoma Catlinettijema. Poskrbi, da bo kdo namesto mene naredil prijeten vtis v korist našega Oratorija.

Danes ob dveh bodo sklenjene za nas vse zelo pomembne pogodbe. Vse je pripravljeno v našo korist. Upam, da se bo vse sklenilo po svetih Božjih načrtih. Jutri se moram z gospodom župnikom odpraviti v Aix zaradi zelo pomembne zadeve. Pojutrišnjem bom, če ne bo prišlo vmes kaj zelo pomembnega, odpotoval v Saint-Cyr in Navarre. Naše zadeve tukaj čudovito napredujejo, bi rekli svetni ljudje, mi pa pravimo, da napredujejo na čudežen način. Naj bo vedno hvaljena in češčena sveta Božja volja. Pozdravi don Laga Macckierna in Buzzettija. Pristrčno pozdravi vse naše drage prebivalce v hiši. Molite zame, ki ostajam vedno v J. K. najvdanejši prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 27. januar 1879

P. S.: Že šest dni nisem prejel nikakršnega poročila iz Turina.

F

Predragi don Rua!

1. Če gre bolezen don Remondinija na slabše, ga pripustite k večnim zaobljubam. Pozdravi ga in mu zagotovi moje molitve.

2. Hudo mi je zaradi smrti Tonellija, vendar se zahvalimo, da je bila ta smrt Bogu po volji.

3. Nikakršne težave, da Anzini gre, vendar naj skuša povrniti stroške, ki jih je Družba imela z njim.¹⁶

4. Vse, kar je treba storiti in odločiti, bomo določili 6. februarja v Alassiu.

5. Kar piši don Picchiottinu za P. Mello, če še nisi (*Nadaljujem v Nici*).

2. februar

¹⁵ Don Bosko je na svojo pest z denarjem dobrotnikov kupil stavbo blizu hiše Beaujour.

¹⁶ To je velikodušno storil (prim. MB XI, str. 346 [BiS XI, str. 217]).

6. Poizvedi ali pošlji koga v mojem imenu k don Vallauriju, da poizve o njem in njegovi sestri Teresi. Pozdravi ju, in če imata kaj za Rim, zapiši in mi boš povedal, ko boš v Alassiu. Zagotovi jima moje molitve. Vprašaj ga tudi, kako daleč je že s prevodom (2. izdaja) *Preskrbljenega mladeniča*. V Franciji ga zelo radi berejo in zelo povprašujejo po njem.¹⁷ Naj ti da tudi osnutek za naslovno stran *Osnov katoliške vere*.

7. Ponovno prosi markiza Giovannija Scarampija glede prevoda knjižice *Ustanova Marija Pomočnica za poklice* itn.

8. V Marseillu smo vse sklenili v največjo korist naše Družbe. Obiskal sem St.-Cyr in Navarre. O vsem bomo govorili 6. februarja. Lahko sporočiš vsem prijateljem, da imamo na voljo tisoč johov za gojenje artičok.¹⁸

9. Privedi iz Turina tiste, ki se ti zdijo najbolj primerni. Prav bo, če bosta med temi grof Cays in don Barberis, razen če sta zadržana. Prinesi s seboj nekaj izvodov *Ustanove Marije Pomočnice*. Prav bo tudi, če priporočimo branje hišnega pravilnika in odlokov generalnega kapitlja. Daj ustrezna opozorila za dan zborovanja. Jaz in don Ronchail z don Cagliom se bomo našli *à notre place* [na našem mestu] v sredo zvečer.

10. Glede del, ki jih moramo opraviti v šoli, se bomo dogovorili prihodnji četrtek. Tukaj je čudovito vreme, kakor naš april v Turinu. Bogu hvala za zdravje v vseh naših domovih; samo ena sestra v Navarru in druga v Nici sta kar zelo bolni.

11. Povej don Lazzeru, da sem z veseljem prebral njegovo pismo in pričakujem njegovih čudežev.

12. Prinesi mi novice o Ghioneju in Ghiglioneju.¹⁹ Pozdravi ju v mojem imenu.

Reci don Saviu, da je obširno polje zanj: naj pripravi koruzo in deteljo.

Lepo pozdravi vse naše gojence skupaj z novinci in Giuliom Augustom. Bog naj vas blagoslovi in imej me v J. K. za največjega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 27. januar 1879

P. S.: Reci don Bertu, da sem popolnoma brez njegovih novic.

En očenaš in zdravamarijo za rokopisce.²⁰

4. ZDRAVNIŠKO POTRDILO O ČUDEŽNEM OZDRAVLJENJU

Podpisani D'Espiney, doktor zdravilstva v Hyèresu (Var), potrjujem, kar sledi:

Gospo vikonteso Villeneuve Flayore je po 27. avgustu 1870 v presledkih napadala vročica, ki je nisem mogel popolnoma ozdraviti. Najrazličnejša zdravila, zdravilišča in sprejemba podnebja so sicer delno omilili napade, niso pa jih mogli popolnoma odpraviti.

Nekega oktobra 1876 se je gospa ranila in smo jo zdravili, toda pozneje se ji je vnela trebušna mrena, kar je še povečalo vročične napade. Njeno življenje je bilo v resni nevarnosti, in četudi bi ozdravela, bi ostala slabotna. Organska poškodba je povzročila nove zaplete: povečanje jeter in vranice z vedno večjo malokrvnostjo.

¹⁷ Francoska izdaja je bila 1876 (prim. MB XII, str. 107 [BiS XII, str. 73]).

¹⁸ Piemontski dovtip.

¹⁹ Prvi duhovnik, drugi brat.

²⁰ Drugi del pisma je don Cagliova pisava.

Ta obolenja so me skrbela in zato sem svetoval spremembo zraka za daljšo dobo in tako je gospa Villeneuve 21. januarja 1879 odšla v Nico. Vendar ji to ni pomagalo in jo je spet napadla močna vročica.

To stanje je trajalo, dokler je 3. februarja 1879 ni obiskal velečastiti oče don Bosko, nakar mi je gospa Villeneuve pisala, da je popolnoma ozdravela, da lahko sama, brez tuje pomoči hodi na dolge sprehode, da je dobila dober tek, da nima več vročičnih napadov in da so povečana jetra in vranica spet normalni. Telo pa je spet kot nekoč.

Dne 5. maja 1877 sem se prepričal, da so bile trditve gospe Villeneuve popolnoma osnovane, da ne kaže sledov preteklih obolenj in je popolnoma zdrava.

Čutim se srečnega, da lahko podam to potrdilo

DESPINEY

zdravnik

Hyères, 15. maj 1879

5. PISMO GOSPODA ROSTANDA DON BOSKU

... Radi bi me pohvalili za vse, kar sem storil v korist vaših ustanov, in to na način, ki ga jaz ne sprejemam. Bil sem le zelo skromno in nezavedno orodje v rokah Božje previdnosti, katerih navdihovalec je bil naš velečastiti župnik pri Sv. Jožefu, ki so mu pomagale osebe, ki ga obdajajo.

Toda vi, dragi moj oče, ste tisti človek, ki je prišel kot pravi odposlanec Božje previdnosti. Z vašo izredno izkušnjo Božjih reči ste rešitev vprašanja, ki so o njih toliko razmišljali dobri ljudje. Ti so se ob zmešnjavah in težavah, v katerih smo, vpraševali, na kak način bi mogli rešiti našo družbo, ki je v skrajni nevarnosti.

Toda kaj naj bi bilo bolj učinkovito za zagotavljanja Božjega kraljestva na zemlji, kot je širjenje evangeljske luči?

V Marseillu ste hoteli ustanoviti skupnost vašega reda, za kar vas ne bomo mogli nikdar zadosti pohvaliti. Če boste dali ustanovi Rue Beaujour kakor tudi Oratoriju sv. Leona ves razmah, ki sta ga zmožna, nihče ne dvomi, da bo prišlo iz vaših rodovitnih rok na stotine mladih ljudi, ki bodo pomnožili Gospodovo vojsko.

Vaši vojaki, dragi moj oče, bodo vsi ti mladi delavci, ki ste jim omogočili prvo znanje in ki bi, kakor so to hoteli, šli v prihodnost iz šol brez Boga in tako okrepili vrste najhujših sovražnikov družbe.

Ker pa so deležni krščanske vzgoje, poučeni o pravi znanosti, zadovoljeni v svojih strokovnih težnjah, bodo nekega dne velika vojska dobrega proti zlu.

Lahko ste prepričani, da bomo sledili velikodušnim navdihom vaše gorečnosti in vam pomagali udejanjiti trojno dobro:

1. Ustanovitev salezijanskega noviciata, ki naj bi v Franciji pospeševal mladinske ustanove: noviciat, v katerem bi se vzgajali duhovniki, kleriki, laiki, ki bodo sejali v zemljo naše nesrečne domovine rodovitne ideje dobrega, katerih apostol ste postali.

2. Domove za študente, kjer boste gojili cerkvene poklice. To delo je danes toliko bolj potrebno, ker se duhovi navdušujejo za zemeljske stvari in nič ne razumejo o velikih stvareh večnosti. Tako dobimo od časa do časa kak redek poklic za duhovništvo.

3. Končno ustanove za delavsko mladino, ki bo tako dobila strokovno izobrazbo in obenem pomnožila vrste krščanskih delavcev. To bo miren protest proti navadam da-

našnjega časa, v katerem oznanjajo samo pravice ljudstva, ne poučujejo pa ga o njihovih dolžnostih.

V tako velikodušni deželi, kot je Francija, se bodo vaše ideje hitro razvijale in oblikovalo se bo prepričanje, to vam lahko zagotovim, dragi moj oče, da vam bodo v mejah svojih možnosti pomagali pri izvedbi vaših načrtov.

Sprejmite zagotovilo mojega spoštovanja in vdanega sodelovanja.

JULES ROSTAND

Marseille, 12. februar 1879

6. NENADNI NADŠKOFOV OBISK V ORATORIJU

Predragi oče, velečastiti don Bosko!

Včeraj je naš Oratorij počastil velik obisk, ki je dal priložnost za vrsto različnih domnev. Ker so pripravili igro o svetem Pankraciju, so med drugimi povabili tudi tajnika monsinjorja nadškofa kanonika Chiusa. Včeraj zjutraj je prišel v vratarnico služabnik njegove vzvišene uglednosti, vprašal za točno uro začetka predstave in najavil, da se bo predstave udeležil tudi gospod nadškof. Ne morem vam naštetih vseh razlag, ki so se pojavile ob tem naznanilu. Ob četrta dve je bila oratorijska godba pripravljena, da bi počastila njegov prihod. Ker pa je prišlo že veliko gostov in je bila ura že zdavnaj čez dve, se je morala godba odpraviti v gledališko dvorano, da je tam zabavala navzoče. Ob pol treh je prišel msgr. nadškof in sprejeli so ga don Lazzero, don Branda, msgr. Belasio in nekateri drugi duhovniki Oratorija, med njimi tudi vaš najponižnejši sin. Ko so ga spremljali v dvorano, so mu razložili, da ga godba ob tem njegovem prvem obisku ni mogla sprejeti in pozdraviti, ker je morala igrati zbranim gostom v gledališču. Njegovo ekscelenco so nato navdušeno pozdravili s ploskanjem in himno, ki so jo zapeli njemu v čast. Po himni je eden izmed fantov zelo ljubeznivo pozdravil gospoda monsinjorja, se mu zahvalil za obisk in na kratko podal spored večera. Njegova ekscelenca je bil zelo zadovoljen in okoli stoječim izrazil svoje občudovanje fanta, ki je tako mojstrsko izrekel pozdrav.

Na monsinjorjevi desnici je sedel msgr. Scotton in na levici msgr. Bellasio. Na eni in drugi strani je bilo več duhovnikov, med njimi nadškofov tajnik, don Lazzero, don Sala in tudi jaz, ki sem sedel ob msgr. Belasiu. Njegova ekscelenca je bil, kakor je bilo mogoče videti, zelo zadovoljen z vsem, kar je tudi pokazal svojim sosedom tako s ploskanjem kot tudi z besedami. Večer smo prebili v splošnem zadovoljstvu in njegova ekscelenca je to izrazil tudi don Lazzeru in nam, ki smo ga pospremili do kočije. V tem me potrjuje tudi pripetljaj, ki se je zgodil. Po prvem dejanju je moral msgr. Belasio oditi, da je uredil vse za svoj odhod (odšel je danes zjutraj) v južno Italijo. Imel sem čast, da sem zasedel prostor na levici njegove ekscelence. Ko smo v odmoru čakali na začetek drugega dejanja, sem lahko slišal velespoštovanega msgr. Scottona, kako je govoril o prednostih in pomanjkljivostih takih predstavitev svetnikov. Dejal je, da v njegovih krajih takih predstav ne dovoljujejo, ker zaradi človeških pomanjkljivosti igralcev zmanjšujejo njeno verodostojnost. Jaz se pogovora nisem udeležil, vendar sem se bal, da Scottonove besede (*scottare* – opeči) ne bi preveč opeklo in da monsinjorju predstava ne bi bila kaj prida všeč. Bilo mi je v zadoščenje, da njegova ekscelenca ni odgovoril na posredno kritiko, spremenil pa je pogovor, ker ni odobral sklepa.

V mojem razmišljanju me je še zlasti spodbudilo, da je v določenih trenutkih sam nagrajeval igralce s tem, da je začel ploskati in so potem za njim ploskali tudi drugi.

To je kratko poročilo o današnjem dnevu, ko so v Oratorij prišli mnogi povabljeni in videli monsinjorja v naši hiši, čemur so se na začetku močno čudili, na koncu pa je bilo to povod za zadovoljstvo in odobravanje.

Spominjajte se, dragi oče, sinov, molite za nas in nam pošljite svoj sveti blagoslov; zlasti še tistemu, ki ga najbolj potrebuje. To je vaš najponižnejši in najvdanejši sin.

DON CARLO CAYS

Turin, 21. februar 1879

7. TURINSKI PREFEKT PRIPOROČA NEKEGA DEČKA SIROTO

KRALJEVA PREFEKTURA

POKRAJINA TURIN

Oddelek 5–št. 688

Prosim vašo uglednost, da bi vzeli v pretres žalostno stanje družine, ki je ostala brez staršev in brez sredstev za preživljanje. Najstarejši je star 22 let, pa jih zaradi zaostalega razvoja kaže samo 14. Gre za družino umrlega Giuseppeja, ki je stanoval na Via Santa Clara št. 30. V družini je deset oseb obojih spolov in nujno potrebno je, da jih nekaj sprejmejo dobrodelne ustanove našega mesta. Zelo bi bil vesel, če bi vaša uglednost mogla sprejeti katerega izmed njih, kakor menim, da bodo storile tudi druge dobrodelne ustanove, ki sem jih prosil za to uslugo.

Toplo priporočam to nesrečno družino vaši uglednosti in vam bom zelo hvaležen za odgovor na to mojo prošnjo.

Za prefekta

T. DE AMICIS

Turin, januar 1879

8. PISMO DON BOSKU O ZADEVI ŠOL

Velespoštovani in velecenjeni gospod don Bosko!

Ko sem zapuščal Via di Tor dei Specchi in so še bile *uradne* ure, sem se napotil naravnost na prosvetno ministrstvo, kjer sem izvedel, da sta 3. in 4. pisarna za srednje šole dne 4. februarja pisali šolskemu inšpektorju v Turin, da naj poskrbi za izvajanje zakona v zadevi gimnazije Oratorija sv. Frančiška Saleškega, vendar brez kakih odločilnih ukrepov.

Prav tako sem zvedel, da celotna zadeva ne prihaja od prosvetnega ministrstva, temveč od krajevnih oblasti, od šolskega inšpektorja, se pravi Pokrajinske uprave, ki zahtevata poseg ministrstva.

Tisti, ki je na Piazzii Minerva v podrejeni stopnji odgovoren za to zadevo, je strupeni komendator Barberis.

Če vaša uglednost meni in želi, da bi v vašem imenu šel k imenovanemu, ne bom pomišljal niti trenutek in takoj izpolnil vašo željo. Če pa pomislimo na trdovratnost tega človeka, bi se moja ničnost ob njej gotovo zlomila; nikakor pa ne iz moje nepripravljenosti, da bi vam naredil uslugo, temveč edino le zato, da se stvar ne bi slabo končala, se

mi zdi primerno, da bi ga vi kot njegov nekdanji součenec *pozdravili* in ga prosili, da me sprejme v svoji pisarni.

Potem ko sem okušal veter, ki piha na Piazzzi Minerva, bom vam mogoče lahko koristil v Palači Braschi, kjer je vodja kabineta Depetris, komendator Celesia di Vegliasco, bratranec Tommasa Celesia, državnega svetnika, s katerim se dobro razumeva.

Danes bom začel osnutek, ki sem vam ga obljubil. S svojo molitvijo mi pošljite tudi navdih, ki ga tako zelo potrebujem.

Ne pozabite don Mazza di San Venanzio in me imejte vaši uglednosti vdanega in na vsak vaš migljaj pripravljenega, da bi vam služil, v čemer morem.

Najvdanejši

FERNANDO FIORE

Rim, 10. marec 1879 (*Hotel Senato*)

9. DVOJE SPOROČIL KARDINALU NINI

A. NAPORI PROTI NAMENOM PROTESTANTOV

Prevzvišena eminenca!

Ko so protestanti po zakonski odločbi 1848 dobili pravico, da so lahko svobodno širili svoje zmote, se je po vseh mestih pojavilo polno evangeljskih odposlancev, ki so s ponarejenimi svetimi pismi, s strupenimi knjigami, brezplačnimi šolami in zavodi skušali iz src katoliških vernikov iztrgati vero v Jezusa Kristusa. Veliko se jih je postavilo v bran tej povodnji zmote, med njimi tudi salezijanska družba, ki je komaj zagledala luč sveta in se je s tiskom, širjenjem dobrih knjig, katekizmom, pridiganjem, prazničnimi oratoriji in dobrodelnimi zavetišči s svojo majhnostjo vključila v ta boj. Čeprav je glavni cilj družbe širjenje krščanskih načel med krščanskim ljudstvom, se je vendar takoj začela truditi za obrambo vernikov pred protestantskim zalezovanjem najpreprostejšega ljudstva in zlasti mladine. V ta namen je odprla veliko ustanov v krajih, kjer je bila potreba največja.

V mestu Turin so v Oratoriju sv. Alojzija odprli dnevne in večerne šole za zapuščene dečke, praznični oratorij s katekizmom, pridigami in igrišči. To smo storili zato, da bi dečke odvrnili od protestantov, ki so v neposredni bližini odprli cerkev, zavetišče in bolnišnico.

Podobno smo v škofiji Sarzana in v mestu Spezia odprli zavetišče San Paolo, ki ga je omogočil papež Pij IX. in ga vzdržuje velikodušnost sedanjega papeža Leona XIII., ki daje 500 lir podpore na mesec. Ta zavod, katerega namen je odtrgati mladino iz protestantskih šol, je v kratkem času zbral 200 otrok, ki so zapustili učitelje in šole zmote in sedaj obiskujejo šolo resnice. Poleg tega tisoč vernikov istega mesta prihaja v cerkev, ki smo jo odprli v najeti hiši.

V kraju Vallecrosia v škofiji Ventimiglia je hiša Marije Pomočnice. Tukaj smo v najeti hiši odprli javno cerkev, osnovno šolo s štirimi sestrami za deklice in štirimi salezijanci za dečke, ki živijo od miloščine, ki jo vsak dan naprosijo. Protestanti imajo odprto lepo cerkev, razkošno šolo in zavetišče, vendar so vse te ustanove zapuščene, ker nimajo učencev. Za odrasle smo poskrbeli tako, da smo neko poslopje spremenili v cerkev.

Z istim namenom, da bi rešili mladino pred nevero, smo odprli zavod v Leona v Mar-seillu, začeli šolo v St.-Cyru in v Navarru pri Toulonu, zavetišče Saint Pierre v Nici, siro-

tišnico Sv. Vincenza v Sampierdareni in Oratorij sv. Križa v Lucci.

Z istim namenom delujemo v Južni Ameriki, zlasti v zavetiščih v Montevideu in Buenos Airesu.

Bog je blagoslovil napore ubogih salezijancev: tisoče otrok pa tudi odraslih smo iztrgali iz nevarnosti zmote, nekatere pa rešili iz mreže sektašev in jih spet pripeljali v naročje svete Cerkve. Za vzdrževanja teh ustanov nimamo nikakršnih rednih dohodkov in živimo od dnevne miloščine. Vendar pa danes v Turinu, Spezii in Ventimiglii gradimo cerkve in zavetišča. Zato prosimo vašo eminenco, da bi nam pomagala tako moralno kakor gmotno in z nasvetom, kako bi mogli v teh težkih časih nadaljevati delo.

Poleg zaupanja v zaščito vaše prevzvišene eminence in v neizčrpno dobroto svetega očeta imam visoko čast, da se imenujem vaše prevzvišene eminence ponižnega prosilca.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 12. marec 1879

B. POTREBE MISIJONOV

Prevzvišena eminenca!

Sedanje stanje naših misijonov nam dovoljuje, da se bomo lahko kmalu odpravili med Indijance in tako uresničili veliko zamisel Pija IX., da bi po otrocih evangelizirali divjake. Bogat vir misijonskih poklicev je Ustanova Marije Pomočnice, ki jo je toplo priporočil Pij IX. in ima sedež v Sampierdareni v Liguriji.

Njegova svetost Leon XIII., ki naj ga Bog dolgo ohrani pri življenju, je blagovolil prositi našo ponižno družbo za misijonarje, ki naj bi jih poslali msgr. Angelu di Pietro z naročilom, da bi uskladili katoliško hierarhijo v prostranih pokrajinah Paragvaja. Obljubili smo deset duhovnikov in deset redovnic Hčera Marije Pomočnice, ki naj bi odpotovali ob koncu tega leta.

Za vzdrževanje zavodov v Turinu in tudi v Sampierdareni, ki pripravljata delavce za misijone in ki naj bi dali misijonarje za Paragvaj, kakor tudi za vzdrževanje zavodov v Villi Colón in San Nicolásu, prosim pomoč Svetega sedeža.

Ponižno prosimo za:

1. Cerkveno opremo in druge predmete, kot so mašne knjige, lekcionarji, gradualni, antifonarji itn.

2. Francoske, španske, latinske, italijanske knjige, ki bi mogle služiti misijonarjem.

3. Denarno pomoč, da bi plačali učitelje jezika in pripravili osebno opremo za misijonarje in vse, kar je potrebno za potovanje po kopnem in morju do krajev, kamor Božja previdnost pošilja misijonske delavce.

Predložil sem vaši eminenci potrebe misijonov v Ameriki, sedaj pa vam prepuščam odločitev o sredstvih za omenjene potrebe.

Dovolite mi visoko čast, da vam poljubim sveti purpur in se imam v največjem spoštovanju za vaše eminence najvdanejšega služabnika

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 12. marec 1879

10. PROŠNJA SVETEMU OČETU

Don Bosko je svetemu očetu predložil prošnjo za naslednje duhovne darove in odlikovanja za zunanje misijone.

A. ZA MISIJONE

Preblaženi oče!

Kleče pred vašimi nogami ponižno sporočam vaši svetosti, da je bilo pred leti pod naslovom Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu ustanovljeno zavetišče ali semenišče, kjer se pripravljajo delavci za zunanje misijone. Veliko število naših gojencev je sedaj na Kitajskem, v Avstraliji, v Afriki in več kot sto jih je v Južni Ameriki.

Ta zavod, ki ima več kot 500 gojencev, se je do sedaj vzdrževal z darovi vernikov in v nekaj primerih tudi s pomočjo Svetega sedeža.

Sedaj pa veliko gmotno pomanjkanje povzroča velike težave in ovira pošiljanje ljudi v zunanje misijone. Zato si upam prositi vašo svetost, da bi pri Zavodu za širjenje vere v Lyonu in pri ustanovi, imenovani Detinstvo, rekli besedico v korist naši ustanovi, da bi nam priskočili na pomoč s kako podporo. Na ta način bi mogli nadaljevati svoj študij, iskati nove poklice in podpirati tudi druge podobne ustanove, ki delajo za zunanje misijone. Podružnične ustanove semenišča v Turinu so: Zavetišče sv. Vincencija Pavelskega v Sampierdareni, Zavetišče sv. Petra v St.-Cyrus blizu Toulona, Zavod sv. Jožefa v Fréjusu in končno Oratorij sv. Leona v Marseillu. Imena teh zavodov ne povedo njihovega namena, toda vsak lahko ve, zakaj smo te zavode tako poimenovali.

Z največjim spoštovanjem in z globoko sinovsko vdanostjo se imam za vaše svetosti najponižnejšega in najvdanejšega sina.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. marec 1879

B. ZA SALEZIJANSKE SPOVEDNIKE

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, vrhovni predstojnik Družbe sv. Frančiška Saleškega, kleče pri nogah vaše svetosti spoštljivo prosi za nekatere duhovne darove, ki jih na splošno imajo cerkvene družbe. Ti darovi so:

1. Da bi salezijanski duhovniki, ki so v kaki škofiji dobili dovoljenje za spovedovanje vernikov, smeli s pooblastilom svojega predstojnika spovedovati gojence in druge prebivalce v hiši, v kateri so.

2. Da bi duhovniki na potovanju po kopnem kakor po morju v misijonskih krajih, zlasti če so v napol barbarskem okolju, smeli spovedovati vernike, ki bi bili zadosti pripravljeni, da bi sprejeli zakrament svete spovedi.

(Sv. Pij V., bula *Ad immarcescibilem*. Benedikt XIV. za krščanske delavce, breve 24. maja 1751. Klement XIV. breve *Supremi Apostolatus* za pasijoniste).

Ta dovoljenja bi prišla zelo prav salezijanskim duhovnikom, ki se morajo pogosto odpravljati iz ene hiše v drugo zaradi majhnega števila duhovnikov in velikega števila gojencev, katerim bi radi dajali duhovno pomoč. Prav tako resni razlogi svetujejo, da lahko spovedujejo na poti v misijone, za kar jih je že večkrat pooblastil sveti oče Pij IX. blagega spomina.

DUH. JANEZ BOSKO

ponižni prosilec

Rim, 7. marec 1879

C. ZA RAZŠIRITEV ODPUSTKOV

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, vrhovni predstojnik salezijanske družbe, ponižno kleče pred nogami vaše svetosti poroča, kako je papež Pij IX. blagega spomina 9. maja 1876 podelil salezijanskim sotrudnikom razne odpustke in duhovne darove. Sedaj zaradi veliko dobrega, ki so ga salezijanski sotrudniki dobili iz tega daru zlasti glede sprejemanja svetih zakramentov spovedi in obhajila, prosi z največjim spoštovanjem vašo svetost, da bi v svoji naklonjenosti razširili te duhovne zaklade na vse osebe in gojence naših zavetišč, zavodov, oratorijev in konviktov. To bi bila velika blagodat, ki bi jo radi prejeli od vaše svetosti v večjo Božjo slavo in duhovno korist fantov, ki jih je Božja previdnost poslala salezijancem, da bi jih s krščansko vzgojo rešila moralnega propada.

DUH. JANEZ BOSKO

ponižni prosilec

Rim, 7. marec 1879

D. OBNOVITEV PRIVILEGIJEV

Beatissime Pater,

Ioannes Bosco sacerdos salesianae congregationis Rector Maior ad Pedes Sanctitatis Tuae provolutus humillime exposuit:

Sub die 21 Aprilis 1876 Summus Pontifex Pius Papa IX f. r. concedere dignabatur sequentes favores et privilegia, quibus congregationum ecclesiasticarum socii generatim gaudent:

1) Superiores alicuius domus Congregationis omnia munia parochialia exercere possint erga omnes habitatores domus. Hinc omnes Salesiani presbyteri ad audiendas sacraméntales confessiones jam in aliqua dioecesi approbati, sola superioris deputati-one huiusmodi habitatores aliosque de familia audire valeant. Iidem confessarii socios secum iter habentes absolvere possint etiam extra dioecesim, in qua extat domus, praecipue cum ad exterarum missiones proficiscuntur.

2) Habita ratione temporum; et magnae penuriae sacerdotum, praecipue eorum qui ad exterarum missiones mittendi essent, clerici salesiani dummodo necessariis praediti sint requisitis, extra tempora a sacris canonibus statuta, ordines tum minores tum maiores accipere possint, servatis servandis etiam quoad interstitia quorum dispensatio semper ad episcopum ordinantem spectabit.

Haec privilegia cum concessa sint ad tempus, quod lapsurum est die vigesima prima proximi Aprilis anni currentis, humiliter et enixe pro utilitate eiusdem salesianae congregationis et praecipue domorum quae extra Italiam et in americanis regionibus adaptatae sunt, expostulat ut hi favores et haec privilegia confirmantur et extendantur in perpetuum etc.

JOANNES BOSCO Sacerdos.

Romae, die septima Martii 1879²¹

²¹ OBNOVITEV PRIVILEGIJEV

Presveti Oče!

Duhovnik Janez Bosko, vrhovni predstojnik salezijanske družbe, je na kolenih pred nogami Vaše svetosti nadvse ponižno poudaril:

E. PROŠNJA ZA ODLIKOVANJE

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, ponižno kleče pred Vami ima visoko čast, da navedem vaši vzvišeni blagosrčnosti nekatere bogate osebe, goreče katoličane, ki so odločilno pomagali pri odprtju raznih salezijanskih zavodov in jih še sedaj pomagajo vzdrževati.

Ker ponižni prosilec ne ve, kako bi se oddolžil tem pomembnim dobrotnikom, prosi vašo blaženost, da bi jim podelili odlikovanja, ki bi se vaši uglednosti zdela primerna.

Navajam njihova imena:

1) Plemeniti gospod Giulio Rostand, predsednik mnogih dobrodelnih ustanov, dobrotnik Oratorija sv. Leona v Marseillu, in nekateri njegovi prijatelji so darovali osemdeset tisoč frankov, da bi mogli salezijanci odpreti dve poljedelski koloniji za ubogo mladino v bližini Toulona. Ponižno bi prosil za odlikovanje komendatorja sv. Gregorja Velikega.

2) Gospod teolog Clemente Guiol, župnik pri Sv. Jožefu v Marseillu, je visoko cenjen zaradi svoje gorečnosti v pridiganju, spovedovanju in ustanavljanju dobrodelnih zavodov. Z njegovo pomočjo smo v Franciji ustanovili več zavodov in poklonil je sto osemdeset tisoč frankov hiši Beaujour za Zavetišče sv. Jožefa, namenjeno revnim otrokom. Prosil bi za odlikovanje tajnega kaplana ali hišnika vaše svetosti.

3) Grof baron Amato Héraud iz Nice je že veliko let pospeševalec in blagajnik novčiča sv. Petra v tem mestu. Je bogat katoliški mož in ga lahko imenujemo ustanovitelja in podpornega člana Zavetišča St-Pierre, kjer je sedaj zbranih sto dvajset ubogih dečkov. Zanj bi prosil naslov viteza sulice in plašča.

4) Gospod Benedetto Pella, plemenit in bogat katoličan iz Este Veneto, je podaril salezijancem zavod, ki ga je kupil v tem mestu. Zaradi svojih dobrih del v korist revežem ga imenujejo očeta ubogih. Zanj bi prosil viteški križec katerega koli reda.

ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

10. marec 1879

Dne 21. aprila 1876 je najvišji duhovnik papež Pij IX. s(rečno) v(vladajoč) blagovolil podeliti naslednje milosti in posebne ugodnosti, ki jih člani cerkvenih kongregacij na splošno uživajo:

1) Predstojniki katere koli hiše Družbe lahko opravljajo vsa župnijska opravila do vseh prebivalcev hiše. Zato morejo vsi salezijanski duhovnik, ki so že bili v kakšni škofiji potrjeni za poslušanje zakramentalne spovedi, po sami predstojnikovi presoji poslušati tovrstne prebivalce in druge člane iz (njihove) družine. Isti spovedniki lahko odvezujejo (od grehov) člane, ki so z njimi na potovanju tudi zunaj škofije, v kateri stoji hiša, še zlasti kadar se odpravijo v misijone na tuje.

2) Glede na časovne razloge in na veliko pomanjkanje duhovnikov, še zlasti tistih, ki so bili poslani v misijone na tuje, lahko salezijanski kleriki, da so le bili preskrbljeni s potrebnimi zahtevanimi rečmi, prejmejo tako nižje kot višje redove zunaj časov, ki so bili določeni od svetih kanonov, da se le ohranijo reči, ki jih je treba ohraniti; tudi vmesni čas njihovega spregleda bo vedno v pristojnosti škofa posvečevalca.

Te posebne ugodnosti, čeprav so bile podeljene za določen čas, ki se bo iztekel enaindvajsetega dne prihodnjega aprila v tem letu, ponižno in zagotovo v korist iste Salezijanske družbe in še zlasti hiš, ki so bile odprte zunaj Italije in v ameriških pokrajinah, prosi, da bi se te milosti in te posebne ugodnosti potrdile in podaljšale za vedno itn.

JANEZ BOSKO, DUHOVNIK

V Rimu, sedmega marca 1879

11. PODELITEV ODPUSTKOV

LEO PP. XIII.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Quae ad religionem fidelium augendam, animarumque salutem procurandam maxime faciunt, ea cum a Nobis expostulantur libenti animo concedimus. Iam vero cum supplicatum Nobis fuerit ut Christifideles Piarum Domorum Congregationis Oratorii S. Francisci Salesii sacris indulgentiarum muneribus ditare dignemur, Nos hisce supplicationibus in Domino benigne obsecundare volumus. Quare de Omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri et Pauli Apostolorum ius auctoritate confisi omnibus, et singulis Christifidelibus Hospitiis, et Collegiis, Oratoriisque dictae Congregationis quoquo inodo addictis in cuiuslibet eorum mortis articulo, si vere poenitentes, et confessi, ac S. Communione refecti, vel quatenus id facere nequiverint, saltem contriti nomen Iesu ore si potuerint, sin minus corde devote invocaverint, et mortem tamquam peccati stipendium de manu Domini patienti animo susceperint, Plenariam; eisdemque vere etiam poenitentibus, et confessis, ac S. Communione-refectis, qui Ecclesiam, vel Oratorium respectivae Piae Domus in festivitatibus Nativitatis D. N. I Ch. et Conceptionis B. M. V., I., diebus festis S. Iosephi eiusdem Deiparae Immaculae Sponsi, Sanctorum Apostolorum Petri, et Paoli, et S. Francisci Salesii, et in Dominica Resurrectionis a primis vesperis usque ad occasum solis dierum huiusmodi singulis annis devote visitaverint, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, peccatorum conversione, ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Dei preces effuderint, quo die praedictorum id egerint, Plenariam similiter omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino concedimos. Insuper memoratis Christifidelibus, qui cum Exercitia Spiritualia in sois Congregationis Domibus habebuntur, Sacris Concionibus saltem ultra medietatem temporis quo perduraverint, interfuerint, et postremo eorundem Exercitiorum die vere similiter poenitentes, et confessi, ac S. Communione refecti respectivae Dómus, Ecclesiam, seu Oratorium devote visitaverint, ibique, ut supra dictum est, oraverint, Plenariam etiam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, et remissionem misericorditer in Domino elargimur. Denique Christifidelibus quoque supradictis corde saltem contritis quoties piam precationem Maria; Auxilium Christianorum, ora pro nobis devote recitaverint, tercentos dies: quoties vero Sacrae Meditationi corde pariter contriti vacaverint, centum dies de iniunctis eis, seu alias quomodolibet debitis poenitentiis in forma Ecclesiae consueta, relaxamus. Quas omnes, ac singulas Indulgentias, peccatorum remissiones, ac poenitentiarum relaxationes etiam Animabus Fidelium in Purgatorio detentis per modum suffragii applicari posse elargimur. In contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque. Praesentibus perpetuis futuris temporibus valituris. Volumus autem ut praesentium Litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo Personae in Ecclesiastica Dignitate eonstitutae praemunitis, eadem prorsus adhibeatur fides, quae adhiberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae, vel ostensae.²²

²² PODELITEV ODPUSTKOV*LEONU XIII., PAPEŽU, V VEČEN SPOMIN*

Reči, ki najbolj pripomorejo, da se pomnoži vera vernikov in da se poskrbi za rešitev duš, te

*Datum Roma apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris,
die XXII Aprilis MDCCCLXXIX, Pontificatus
Nostri Anno secundo.
Pro Domino Card. CARATA DE TRAETTO
D. IACOBINI Substitutus.*

12. DON BOSKOVO PISMO VRHOVNEMU PREDSTOJNIKU VELIKE KARTUZIJE V GRENOBLU

Velespoštovani oče!

Današnji čas je za Cerkev čas preganjanj in preizkušenj. Toda gotovo ste opazili, da je to trenutak, ki je vseč Bogu in še bolj velikodušno deli dragocene milosti svoji nevesti.

Kristjani niso bili nikdar bolj goreči kot v dobi katakomb, kjer se je pripravljala velika prihodnost Cerkvi.

reči, kadar se od nas zaprosijo, rade volje podelimo. Nemudoma pa, ko smo bili zaprošeni, da bi blagovolili obogatiti vernike v domovih Kongregacije oratorija sv. Frančiška Saleškega s svetimi darovi odpustkov, smo tem prošnjam hoteli v Gospodu dobrohotno ugoditi. Zato zaupajoč v usmiljenje vsemogočnega Boga in pomoč njegovih svetih apostolov Petra in Pavla podeljujemo popolni odpustek vsem in posameznim vernikom, hospicijem, kolegijem in oratorijem omenjene kongregacije, ki so na kakršen koli način bili z njimi povezani, v trenutku kakršne koli njihove smrti, če so se resnično pokesali in bili spovedani in okrepljeni s svetim obhajilom oziroma da tega ne bodo mogli storiti, pa so bili vsaj pokesani, če bodo lahko izgovorili Jezusovo ime, če pa ne, da ga bodo vsaj v srcu pobožno priklicali in sprejeli smrt kot plačilo za greh iz Gospodove roke s potrpežljivo držo. Istim, potem ko so se pokesali, in tudi tistim, ki so se spovedali in so bili okrepljeni s svetim obhajilom in bodo v teku posameznega leta pobožno obiskali cerkev ali kapelo določene redovne hiše ob praznikih rojstva našega Gospoda Jezusa Kristusa in spočetja blažene Device Marije, ob praznikih sv. Jožefa, ženina iste brezmadežne Božje Matere, svetih apostolov Petra in Pavla, sv. Frančiška Saleškega in na nedeljo vstajenja od prvih večernic do sončnega zahoda dnevov te vrste in bodo tam povzdignili k Bogu vneto molitev za slogo krščanskih vladarjev, za iztrebitev krivih ver, za spreobrnjenje grešnikov in povišanje svete matere Cerkve in bodo to storili na dan prej omenjenih praznikov, prav tako podeljujemo popolni odpustek za vse njihove grehe in odpuščanje usmiljeno v Gospodu. Vrh tega omenjenim krščanskim vernikom, kadar se bodo udeležili duhovnih vaj v svojih hišah kongregacije in se bodo udeležili svetih duhovnih obnov vsaj za več kot polovico časa in bodo na zadnji dan istih duhovnih obnov zares prav tako pokesani in spovedani in okrepljeni s svetim obhajilom v dotični hiši, bodo pobožno obiskali cerkev oziroma hišno kapelo in tam, kot je bilo rečeno zgoraj, molili, podeljujemo prav tako popolni odpustek za vse njihove grehe in usmiljeno podarjamo v Gospodu odpuščanje. Končno razširimo odpustek tudi na krščanske vernike, ki smo jih zgoraj omenili, kadar koli bodo pokesani vsaj v srcu pobožno izrekli sveti vzdihljaj Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas, tristo dni; kadar koli pa bodo prav tako pokesani opravili sveto premišljevanje, sto dni poleg prejšnjih, ali bodo opravili še druga raznovrstna dolžna spokorna dejanja v obliki, ki so v navadi v Cerkvi. Vse te in posamezne odpustke, odpuščanja grehov in razširitev spokornih dejanj je mogoče nameniti tudi dušam vernikov, ki so v vica, in jih je mogoče nanesti na način nadomeščanja. Kar koli nasprotnega nima veljave. To naj ima veljavo za sedaj, za vedno, za prihodnje čase! Hočemo pa, da se z izvodi tega pisma oziroma z njegovimi primerki, tudi natisnjenim, ročno podpisanimi od kakšnega javnega notarja in opremljeni z žigom osebe, ki je bila postavljena v cerkveno dostojanstveno službo, izkaže ista verodostojnost, ki bi se imela, če bi bili ponujeni in pokazani prav ti izvirni izvodi. *Dano v Rimu, pri sv. Petru pod ribičevim prstanom, 22. aprila 1879, v drugem letu našega papeževanja.*

*Za gospoda kard. CARATA DE TRAETTO
G. IACOBINI, namestnik*

To razmišljanje me napolnjuje z velikim zaupanjem sredi težav sedanosti in upam, da bo Božja previdnost zaradi preizkušenj navdihnila dušam večjo velikodušno vdanost sveti Cerkvi, da bodo živele bolj krščansko.

Prav zato ne bomo izgubili poguma v naši gorečnosti in se bomo še bolj trudili, da bomo sledili Božjemu delovanju v dušah in jih skušali rešiti za večno življenje.

Bogu je bilo prav, da nas je poklical v Francijo, da bi tukaj postavili mladinske ustanove; naši naporji so bili z njegovo milostjo kronani z uspehi.

V Marseillu bo prvi noviciat v Franciji.

Sveti oče želi, da bi tej pomembni ustanovi pridružili še semenišče za misijone v Južni Ameriki, ki jih je njegova svetost zaupala naši družbi.

Njegova svetost mi je posebej naročila, naj s to ustanovo seznanim pobožne osebe, da bi jo po svojih močeh podprle.

Ali ne bi mogli, velespoštovani oče, te ustanove pridružiti tistim, ki jih vaša krščanska ljubezen vzdržuje s svojimi miloščinami v Katoliški cerkvi?

Vzvišeni cilj, želja, ki jo je izrazil sveti oče, bi mogla biti, tako se mi zdi, najboljše opravičilo, da sem si drznil prositi vašo dobrohotnost v upanju, da bom uslišan.

V tem upanju imam čast, da se imenujem v globokem spoštovanju vaše častitljivosti ponižni služabnik v J. K.

opat JANEZ BOSKO

13. PAPEŠKA ODLIKOVANJA

Velečastiti gospod!

Živo prizadevanje, s katerimi ste se obrnili na papeški prestol v korist gospodov Hérauda, Rostanda in Pelàja, je bilo kronano z uspehom. Sveti oče je milostno imenoval prvega za tajnega služabnika sulice in plašča, drugega za komendatorja sv. Gregorja Velikega in tretjega za viteza sv. Silvestra. Medtem ko me veseli, da vam morem priložiti zadevne breve in diplome o imenovanju, pa vam moram žal sporočiti, da ni bil iste naklonjenosti deležen teolog Clemente Guiol, do katerega sveti oče iz pametnih razlogov noče sprejeti stališča.

Ko boste imenovanim izročali dokaz njegove vzvišene milosrčnosti, ne pozabite omeniti še nadaljnega znamenja njegove očetovske dobrosrčnosti, da jih njegova svetost oprošča vsake uradne takse.

Prepričan sem, da vam bo imenovanje v veliko veselje. Zahvaljujem se vam za novice, ki ste mi jih sporočili v pismu dne 22. tekočega meseca o skorajšnji odpravi misijonarjev v Paragvaj. Upam, da jo bo Bog blagoslovil. Obnavljam svoje globoko spoštovanje.

najvdanejši služabnik

L. kardinal NINA

Rim, 25. julij 1879

14. PISMO KARDINALA ALIMONDE DON BOSKU

Velecenjeni don Janez!

Zahvaljujem se vam za pozdrave, ki ste mi jih poslali po velecenjenem msgr. Scottonu.

Zares čutim potrebo, da bi mi vaša uglednost z molitvami k Mariji Pomočnici pomagala v novem dostojanstvu, ki sem ga prejel, da zaradi mene ne bo trpelo delo Cerkve J. K.

Zahvalite se v mojem imenu tudi msgr. Scottonu in mu sporočite, da se ne bom mogel udeležiti romanja italijanskih pridigarjev.

Sprejmite, velečastiti gospod don Janez, zagotovilo mojega globokega spoštovanja in me imejte za vsega vašega v J. K.

+ GASTANO, škof

Albenga, 15. april 1879

15. DON BOSKOVI NASVETI PRI SPOVEDI

Don Boskovi nasveti v spovednici 4. junija 1879, tretji dan duhovnih vaj v Turinu. – Dobro opravljaj vse dolžnosti asistence, učenja in šole. Kar se tiče denarja, ne razumem, da je mogoče s tako nepokorščino še hoditi k obhajilu. Če boš imel neprijetnosti, jih potrpežljivo prenašaj v pokoro za svoje grehe in iz ljubezni do Jezusa Kristusa. Za pokoro zmoli sedem radosti blažene Device Marije.

12. junij, Telovo. Prosi Marijo, da ti bo od svojega Božjega Sina izprosila, da boš s potrebno zbranostjo opravljal molitve. Sicer pa se pogosto spominjaj Jezusa v najsve-tejšem, katerega spomin opravljamo danes. Bodi miren. Za pokoro *Pange lingua*.

21. junij 1879. Vigilija praznika sv. Alojzija. – Obnovi izpoved vseh grehov preteklega življenja in moli kesanje. Za pokoro *en očenaš, zdravamarijo in slavaočetu*. Moli tudi zame.

17. julij. Zadnji dan štiridesetdnevne pobožnosti. – Če se tudi po desetih ali štiri-najstih dnevih čutiš v stanju milosti Božje, prejmi sveto obhajilo. Ko boš danes šel k obhajilu, prosi Jezusa v zakramentu za trdno zdravje, vendar obljubi, da boš to zdravje uporabljal vedno le v večjo Božjo slavo in da boš v vsem izpolnjeval njegovo sveto voljo. Za pokoro trikrat *Pozdravljena kraljica*. Pojdi v miru.

9. avgust. Zavedaj se, da smo v devetdnevnici k Marijinemu vnebovzetju. Pogosto misli na Marijo in izroči se njenemu varstvu, zavedaj se, da nisi samo pod varstvom neke matere umiljenja, temveč pod varstvom in zaščito nadvse usmiljene kraljice. Marija je bila s svojim vnebovzetjem kronana od svojega Božjega Sina za kraljico nebes in zemlje, povzdignjena je nad vse svetnike. Pomisli, kako more pomagati. Zaupaj vanjo in videl boš, kako te bo gorečnost in pobožnost vsega prešinila pri pobožnih vajah. Za pokoro trikrat *Pozdravljena kraljica*, z vzdihljajem *Kraljica angelov, prosi za nas*. Pojdi in bodi dobre volje.

September 1879. Pri duhovnih vajah v Lanzu mi je don Bosko dal naslednje nasvete: – Misli na preteklost, skušaj dobro poslušati Božjo besedo in napravi dobre sklepe, ki naj bodo vodilo za prihodnost.

8. november 1879. Danes se začenja mesec Brezmadežne. Smo na začetku šolskega leta; začenjaj ga z dobro voljo in izroči vsa svoja dejanja pod varstvo Marije Brezmadežne in videl boš, da ti bo ona v oporo in v pomoč v vseh tvojih potrebah. Za pokoro zmoli samo enkrat *Iz globočine* za uboge mrtve. Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

30. november 1879. Smo v devetdnevnici k Brezmadežni. Glej, da jo boš goreče opravljal. Opravi vsak dan sveto obhajilo in prosi Marijo Brezmadežno, da naj ti pomaga v vseh tvojih dejanjih. Za pokoro zmoli trikrat *Marija, brez madeža izvirnega greha spočeta, prosi za nas*. Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

14. maj 1880. Prav, da si se spomnil vseh grehov iz preteklega življenja. Misli, da se bližamo devetdnevnici Marije Pomočnice. Postavi se pod njeno varstvo, skušaj jo v tej devetdnevnici častiti, da jo bodo čistili tvoji gojenci. Za pokoro zmoli enkrat zdravamarijo in trikrat *Mati prečista, prosi za nas*. Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

22. julij 1880. Obhajamo praznik sv. Marije Magdalene. Bila je velika grešnica, potem pa se je spreobrnila in izpolnjevala svoje sklepe. Prosi sveto Marijo Magdaleno, da ti izprosi milost takih sklepov. Za pokoro en *očenaš* in eno *zdravamarijo* tej svetnici. Obudi kesanje, ponovi obtožbo grehov iz prejšnjega življenja, zlasti tistih ... Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

8. avgust 1880. Blížal se je čas duhovnih vaj. Don Bosko je poklical moje ime in mi dejal: Pojdi, saj se poznamo. Veliko bom molil zate, da boš dobro opravil te duhovne vaje. Storil bom, kolikor morem in znam, da ti bom pomagal v dobrem. Ti moli in poskrbi, da boš dobro opravil letno spoved. Zapomni si, da ne prihajaj s posamičnostmi, temveč samo s splošnimi. Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

13. avgust 1880. Zadnji dan duhovnih vaj v Benignu. – Obnovi spoved vseh grehov prejšnjega življenja in bodi miren. Glej, da boš bolj točno izpolnjeval svoje sklepe. Pojdi v miru in Bog naj te blagoslovi.

3. september 1880. Tri dni po duhovnih vajah v San Benignu je don Bosko rekel neke-mu duhovniku: – Pomisli, da duhovnik ne gre nikdar sam v nebesa pa tudi ne v pekel.

27. avgust 1881. Začele so se duhovne vaje v San Benignu. Don Bosko mi je dejal: Bodi miren in od sedaj naprej skušaj natančno izpolnjevati vse tudi najmanjše predpise pravil, ker nas ta vodijo v nebesa.

11. september 1882. Na duhovnih vajah v San Benignu mi je don Bosko dejal: Sedaj se znova spovej svojih že spovedanih in nespovedanih grehov, ki si jih pozabil; naredi trden sklep glede tega, in če boš ugotovil pomanjkljivosti ali neizpolnjene dolžnosti, priznaj svojo krivdo in naredi trden sklep, da se boš na vse načine trudil, da se popraviš glede svojih običajnih pomanjkljivosti.

11. november 1883. Po duhovniškem posvečenju: Glej, sedaj ko si dosegel svoj cilj, misli samo na eno. Misli na edini cilj, to je dobra smrt. Začni to izvajati že sedaj in ne daj, da bi te smrt našla nepripravljenega.

16. PRIČEVANJE O SANJAH O OČESNI BOLEZNI

Dragi gospod!

V *Salezijanskem vestniku* sem bral, da naprošate tiste, ki so imeli kake zveze s častitim don Boskom, naj sporočijo, če so z njim doživeli kaj posebnega.

Imel sem priložnost, da sem spoznal vašega prečastitega ustanovitelja, ko je bil še z don Cafassom pri Sv. Frančišku Asiškem. Vsakič, ko sem prišel v Turin, sem ga šel obiskat na stanovanje, kjer bivate sedaj.

Pripovedoval mi je, da je bil nekaj časa skoraj čisto slep in ni mogel več brati. Neke noči se mu je sanjalo, da je bil pri mizi, na kateri je stala steklenica, obdana z vencem in zelenjem, in da je bilo v steklenici za dva prsta neke zelene tekočine. Vprašal je moškega, ki je bil tam zraven, čemu služi tista tekočina. Odgovoril mu je: »To je zdravilo proti očesnim boleznim.« Don Bosko ga je prosil, da bi mu povedal, kaj naj stori. Ta mu je rekel: »Trebja je vzeti cikorijo in iz nje iztisniti sok, ki zdravi.« Med redovniki je bil tudi

nekdo, ki je delal v neki lekarni. Naročil mu je, da naj priskrbi tak sok, da bo ozdravel.

Pripovedoval sem vam dogodek, kakor mi ga je povedal častiti don Bosko. Imam tudi njegovo lastnoročno pismo. Poslal vam bom točen prepis, ko se bom vrnil v Aosto.

Sprejmite, gospod, moje najgloblje spoštovanje in me imejte vedno za
Vašega vdanega služabnika.

*J. B. GAL*²³

17. FRANCOSKI ROMARJI V ORATORIJU

A

Gospod Bouillon je 23. junija 1880 iz Bordeauxa pisal don Bosku:

Dovolite mi, moj velečastiti oče, da vam izrazim svojo živo in globoko hvaležnost, da ste me dobrohotno sprejeli v število vaših sotrudnikov in mi tako dali možnost, da z lahkoto dobivam številne odpustke, ki bodo, trdno upam, močno pripomogli k zveličanju moje duše.

Imel sem srečo, velečastiti oče, da sem vas videl meseca maja v skupini francoskih romarjev, ki so se pod vodstvom velečastitega očeta Picarda vračali iz Rima. Nikakor ne morem pozabiti na nadvse prisrčen sprejem, ki ste nam ga pripravili v vaši blagoslovljeni hiši v Turinu, in imam najlepši spomin na večer, ki smo ga preživel v družbi vaših dragih dečkov in njihovih ljubeznivih vzgojiteljev.

Nikdar se ne bom mogel zadosti zahvaliti Bogu, ki mi je dal okušati tako veliko veselje ob njegovem velikem služabniku, ki dela toliko lepega za njegovo slavo in ki hodi po stopinjah našega velikega Vincencija Pavelskega.

Čeprav sem bil deležen sreče obiskovalcev, sem vam ostal nepoznan kakor večina izmed njih in vam nisem zapustil svojega imena niti naslova. Zato domnevam, da svojo srečo, da sem bil izbran za salezijanskega sotrudnika, dolgujem kaki prijateljski osebi, katere ime bi rad poznal, da bi se ji zahvalil za to ljubeznivost.

Posiljam vam, moj velečastiti oče, vsoto 12 frankov. Rad bi vam poslal več, toda težki časi, ki jih preživljamo, silijo francoske katoličane k neizmernim žrtvam za toliko dobrodelnih ustanov, ki jih imamo v naši domovini.

B

Moj velečastiti oče!

Bili ste tako dobri, da ste me vpisali med število vaših sotrudnikov in ste mi 11. junija poslali zadevno diplomo. Rad bi vam izrekel svojo globoko zahvalo.

Kot francoski romar sem občudoval Vaša velika dela v čast dobremu Bogu. Zelo sem srečen, da sem bil sprejet med salezijanske sotrudnike. Skušal bom ustreči vaši želji, da bi molil za vas in daroval majhen prispevek za vaše ustanove in za vse, kar se nanaša na oznanjevanje vere pri naši mladini, ki jo imam tako zelo rad.

²³ Odvetnik Battista Gal iz Torghona v dolini Aosta, izobražen mož in dober katoličan, je bil tajnik najprej ministra Giobertija in potem Camilla Cavourja. Pozneje je bil dodeljen zunanemu ministrstvu. Leta 1870 je bil upokojen. Pogosto je obiskoval don Boska. Leta 1841 je obiskoval Cerkevni konvikt in tam spoznal don Boska, na katerega je bil zelo navezan vse do svoje smrti. Zimo je imel navado preživeti v San Remu.

Bodite tako dobri in mi sporočite, ali bi lahko poslal dar kaki vaši hiši v Franciji in kateri. Ali naj po pošti pošljem v Turin? V Franciji bi bilo cenejše itn. itn.

opat CORDONNIER, duhovnik

župnik pri St. Catherine

Lille, 9. julij 1880

C

Dragi moj oče!

Ne vem, ali se spominjate francoskih romarjev v Rim leta 1879. Ustavili smo se v Turinu. Tam sem vas videl in vam priporočil v molitev zavetišče za majhne otroke, ki mi je zelo pri srcu. Po tem obisku se mi zdi, da nas je začel Bog oblagodarjati s svojo dobroto. Mladi duhovnik opat Lespars je prevzel vodstvo in tudi se močno priporoča vašim molitvam. Ustanova lepo napreduje ...

DE LAFRÉGEOLIERE

iz Beauregarda

St-Florent-St-Hilaire près Saumur (Maine-et-Loire), 28. maja 1883

18. PISMO GOSPE SUSANNE DON RUI

Velespoštovani gospod don Mihael Rua!

Prejela sem 20 srečk loterije in dva izvoda *Vestnika* za ta mesec. Zato sem prepričana, da ste prejeli moje pismo in izročili prilogo don Bosku za veliko uslugo in darilo.

Prilagam potrdilo o vplačanih 20 frankih za prvih 20 srečk, ki ste mi jih poslali.

Menim, da sem naredila napako, ko sem vam poslala tisto odejo na dnu košare s pomarančami. Če vam ne koristi in bi vam bila v napoto, mi jo pošljite lepo zavito po pošti. Poravnala bom stroške. Oprostite mi zaradi nadlegovanja.

Bodite tako ljubeznivi in se v mojem imenu zahvalite imenovanemu don Bosku in lepo pozdravite spoštovanega gospoda Lazzera. Bodite tako dobri in molite zame, ker sem molitve zelo potrebna. Imejte me za vaše uglednosti

najvdanejšo in hvaležno služabnico.

Susanna Prato V. Saettone

19A. NEKI GOJENEC S SLIKO IZRAŽA SVOJO HVALEŽNOST DON BOSKU

Lettera al giorno Di S. Giovanni Evangelista.

Oratorio il 23 Giugno 1.879

Il 6 mesi data io sottoscritto

All' onomastico del molto

Reverendo Signor D. Giovanni Bosco, prometto

6 Mesi Di Buoni Comunità

per avermi concesso di fare il lustrato, da scontarsi al mio Domingo

Gloria Sabazia in Torino Buono per 6 mesi. Con

Buona per 6 Mesi Di Buoni Sacramentali. Semonetti Salvatore

Il che per questo io ricevette stamattina e che mi diede la speranza.

1.879

Somonetti = Salvatore

19B. ŠE DRUG GOJENEC ORATORIJA IZRAŽA SVOJO HVALEŽNOST DON BOSKU



20. OKROŽNICA O LOTERIJ, NAMENJENI FRANCOZOM

Spoštovani gospod!

Podpisani imam čast sporočiti vam, da smo za začetek prihodnjega leta pripravili majhno predmetno loterijo v korist Oratorija sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Zgodilo se je pa, da je veliko dobrotnikov srečke plačalo, poslalo denar, vrnilo srečke in tako dvakrat obdarovalo našo ustanovo. Sedaj se je nabralo še več dobitkov in podpisani meni, da bi zato lahko poslali še dodatne srečke v korist revnim dečkom, ki so zbrani v oratorijih in domovih v Nici, Marseillu, Navarru pri Toulonu in St.-Cyr, ki spadajo v isto salezijansko družino salezijanskih duhovnikov. Izkupiček od razprodanih srečk bo šel izključno v korist francoskih otrok, zbranih v omenjenih zavodih.

Upamo, da bo ta loterija v Franciji naletela na odziv, kot se je to zgodilo v Italiji. V tem upanju vam pošiljam srečk, ki jih lahko sprejmete vi ali pa razpošljete med vaše znance in prijatelje, ki si prizadevajo za dobro revne mladine. Če vam jih bo kaj ostalo, jih lahko vrnete na naslov

Turin, 12. junij 1879

21. ITALIJANSKA KRALJEVA HIŠA IN PARIŠKI GROFJE ZA LOTERIJO

A

Ker sta njuni kraljevski veličanstvi kralj in kraljica blagovolili sprejeti 500 srečk loterije za oskrbo ubogih dečkov v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ima podpisani čast sporočiti vam, da pošljete na velespoštovano vodstvo kraljeve dobrodelnosti osebo, ki bo prevzela 300 srečk imenovane loterije in dvignila petsto lir za srečke, ki sta jih kupili njuni kraljevski veličanstvi.

Ravnatelj

C. CRODARA VISCONTI. B

Turin, 15. marec 1879

B

Velečastiti oče!

Gospod grof Chambord se zelo zanima za ustanovo sv. Frančiška Saleškega in nič, kar se tiče vas, ni zanj brez pomena.

Toda vi, velečastiti oče, gotovo veste, da je takih potreb tudi v Franciji silno veliko in da gospod grof prejema vsak dan veliko prošenj.

Gospodu grofu Chambordu je zelo hudo, da ne more pomagati vaši ustanovi v Turinu, ker bi za to moral imeti na voljo veliko večje vire, kot jih ima, in da kar ima, vse da za francoske potrebe.

Naročeno mi je bilo, da naj izrazim obžalovanje gospoda grofa in vam vrnem sto srečk loterije obenem s pismom in vas prosim, da sprejmete zagotovila našega visokega spoštovanja.

Grof C. CHEVIGAZ

Goritz, 5. april 1879

C

Velečastiti gospod!

Pismu, ki sem ga pisal včeraj v imenu gospoda grofa Chamborda, prilagam še sto srečk, ki ste jih poslali gospe grofici de Chambord.

Izražam obžalovanje naše vzvišene princeze, ki je tako znana po dobrih delih za krščanske ustanove. Tudi ona bi rada pomagala vaši ustanovi v Turinu, vendar mora skupaj s svojim soprogom skrbeti predvsem za Francijo, kar je tudi razlog za vračilo srečk.

Sprejmite, dragi moj velečastiti oče, zagotovilo mojih čustev visokega spoštovanja.

Grof A. DE CHEVIGAZ

Goritz, 6. april 1879

D

Velečastiti gospod!

Njegovo kraljevsko veličanstvo grof Chambord mi je zaupal častno nalogo, da vam izročim 500 frankov v podporo vašim ustanovam, ki ste v njih goreč pobudnik. Ker lanske jesen ni mogel prevzeti srečk, ki ste mu jih poslali, vam s tem darom želi dokazati svoje spoštovanje in se vam priporoča v molitev.

Z največjim spoštovanjem Vaše uglednosti

COSTANZO FRIGERIO S. J.

Gorizia, 17. december 1879, Piazza Grande 275

22. IZROČITEV ODLOKA ZA ZAPRTJE GIMNAZIJE

Skupaj s tem pismom vam pošiljam prepis ministrskega odloka za zaprtje zasebne gimnazije, priključene Oratoriju sv. Frančiška Saleškega.

Po ukazu ministrstva za prosveto vam moram sporočiti, da se mora zaprtje gimnazije izvesti najpozneje do 30. junija. Medtem boste lahko pripravili končne izpite.

Vaša uglednost naj bo tako dobra in dá nosilcu tega pisma potrdilo o prejemu sporočila.

Prefekt predsednik

MINGHELLI VAINI

Turin, 20. junij 1879

23. junij 1879. Podpisani sem izročil pismo in priloženi odlok don Janezu Bosku danes 23. tega meseca ob 10. uri dopoldne.

Alessandro Potenza

uslužbenec na prefekturi

Podpisani izjavljam, da sem od gospoda Alessandra Potenza, uslužbenca na prosvetnem oddelku prefektуре, sprejel sporočilo z dne 20. tekočega meseca št. 156 s priloženim odlokom, ki razglša za zaprto zasebno gimnazijo ali srednjo šolo v Zavetišču sv. Frančiška Saleškega v tem mestu.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 23. junij 1879

23. PISMO ZA MINISTRA COPPINA

Ekscelenca!

Gospod prefekt te pokrajine mi je 23. tekočega meseca poslal odlok o zaprtju gimnazijskih šol za uboge dečke našega zavetišča z dne 30. istega meseca.

V kratkem času, ki je skrajšan na štiri delovne dni, ni mogoče izvesti vseh nalog, če upoštevamo položaj, okoliščine in oddaljenost gojencev od njihovih domov.

Prosim vas, da mi dovolite, da se postavim v bran teh revežev in vam povem, da so razlogi, na katere se opira ta odlok, popolnoma neutemeljeni. Naveden je člen 246, medtem ko so naši učitelji vsi diplomirani, kot smo 15. novembra 1878 sporočili šolskemu inšpektorju. Ta odlok ne omenja nobene točke člena 247, ki navaja težke razloge, zaradi katerih naj bi zaprli kak zavod, se pravi zaradi velikih neredov, v katerih se krši moralni red, načela, ki ogrožajo javni red ali zdravje gojencev.

Kar se tiče Šolskega sveta naše pokrajine, ki navaja kot razlog za zaprtje odsotnost nekaterih profesorjev iz šole, naj povem, da ni nikakršnega zakona, ki bi prepovedoval, da kakega profesorja začasno nadomesti drug učitelj. To toliko bolj, kot je to v našem primeru, ko imajo nadomestni učitelji zahtevane diplome in so njihovi učenci večkrat opravljali javne izpite, in to z zelo laskavim uspehom. To natančneje razlagam v priloženi listini. Na osnovi teh dejstev prosimo vašo ekscelenco, da razveljavi imenovani odlok oziroma mi da vsaj čas za odgovor, da bom mogel urediti vse potrebno v korist otrok preprostega ljudstva, ki mi jih je izročila Božja previdnost.

Imam čast, da se imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

duh. Janez Bosko

24. »UNITÀ CATTOLICA« V DON BOSKOVO OBRAMBO

ZADNJE VELIČASTNO DEJANJE MINISTRA

ALI DON BOSKOVE ŠOLE IN MINISTER COPPINO

Pred odhodom s svojega položaja je Michele Coppino, vrhovni minister za prosveto, izvedel zares *veličastno* dejanje, vredno njegovega konca! Od meseca maja je podpisan odlok o zaprtju šol, ki jih velezaslužni don Bosko vodi v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu v korist zlasti najrevnejših dečkov. Potem je Coppino, ko je slutil svoj konec, zapretil z odlokom samemu don Bosku in ga na njegovo veliko žalost silil, da naj odpusti in vrže na cesto nič manj kot tristo ubogih dečkov, od katerih mu jih je precejšen del zaupala vlada.

Pretveza za odlok je dejstvo, da ob nekem nenadnem obisku šol v Oratoriju niso bili na mestu vsi strokovni učitelji, katerih seznam je bil sporočen ministrstvu za prosveto. Toda ta naključna odsotnost ni mogla dati nikakršne zakonske osnove za zaprtje šole. Kajti v zasebnih šolah se ni treba držati uradnega šolskega urnika in dejstvo, da v don Boskovih šolah tisti strokovni učitelji niso bili na mestu ob določeni uri, še ne pomeni, da niso bili na svojem delovnem mestu prej ali pozneje. Torej je Coppinov odlok tudi pred zakonom samovoljen in despotski.

Don Bosko, ki opravlja svoj apostolat krščanske ljubezni, je kljub temu pripravljen pokoravati se mu in se noče upirati vladi, vendar si pridržuje pravico, ki mu gre po zakonu, da pove svoje razloge proti taki zlorabi oblasti. Sedaj ubogi duhovnik išče način, da bi se pokoraval ministrskemu odloku, obenem pa ne bi prizadel toliko mladih ljudi: če jih že več ne smemo poučevati, jim bo skušal dajati vsaj kos kruha. Ali naj ga zato vržejo v ječo? In to v teh časih svobode?

Tukaj si oglejte *demokracijo liberalcev*, ki nam vladajo! Don Bosko ima v Turinu dve vrsti šol: oratorij za revne fante in slavni zavod-konvikt za premožne v prijetni dolini Salici [breze]. Tako v zavodu-konviktu kakor v oratoriju so dobile šole nenaden obisk.

V zavodu-konviktu je bilo vse v najlepšem redu tako glede pouka kakor discipline in učitelji, ki sodijo med najbolj usposobljene v našem mestu, so bili vsi na svojem mestu. Tako se je zgodilo, da premožnim osebam od ministrstva ni bilo kaj očitati in so vse strele ministra Coppina zadele uboge fante Oratorija!

Toda don Bosko bo v svoji iznajdljivi krščanski ljubezni poskrbel tudi za potrebe in kulturno vzgojo teh zadnjih, kajti njegova največja želja je, da bi podpiral znanje, za kar je dal odličen dokaz preteklega 5. julija, ko so v zavodu-konviktu Valsalice odprli čudovit ornitološki muzej, ki je verjetno najbogatejši izmed vseh, ki obstajajo v javnih in zasebnih zavodih v Italiji. Kraljevi senator poslanec Giovanni Siotto-Pintòr je bil povabljen, da bi predsedoval odprtju tega muzeja. Tudi mi smo bili navzoči. V dvorani so se zbrali vsi gojenci in njihov ravnatelj. Odličen salezijanec Francesco Dalmazzo, doktor literature, je v kratkih in jasnih besedah prikazal namen zborovanja in rekel, da vsaka vrsta znanosti pomaga dvigati duha k Bogu. Kot primer je navedel, da je Carl Linnaeus nad vrati svoje delovne sobe dal zapisati: *Innocui vivite, numen adest!* [Poštenjaki, živite, tukaj je božanstvo].

Za njim je govoril ugledni senator Giovanni Siotto-Pintòr, ki mu je glavobol onemogočil, da bi se obširneje razgovoril. Z besedami, ki so prihajale bolj iz srca kot iz ust, je med navdušenim pritrjevanjem rekel: »Kdor koli na splošno obtožuje duhovnike, da se upirajo svobodi in znanosti, laže in ve, da laže.« Lahko dobimo kako izjemo, toda »plemeniti del klera hoče svobodo v dobrem in se bori proti hudobiji, ki zanika moralnost in preklinja Boga«. V nadaljevanju je pokazal, kako je »krščanstvo spremenilo svet, ga kot odličen vzgojitelj učilo in vzgajalo, tako da je Tertulijan zapisal, da je vsak človek *po naravi* kristjan. Če ga bodo izgnali iz družbe, bomo videli, je zaklical veleugledni senator, kaj bo iz te najodličnejše Božje stvari.«

Slovesnost je pokazala, da se kler ne bori proti znanosti, temveč jo goji in pospešuje. »Od kdaj je, tako je vprašal, odprtje tako bogatega muzeja namenjeno širjenju nevednosti?« Nato je omenil don Boska in dejal: »Kje in kako bodo naši nasprotniki našli takega dobrodelnega človeka, ki ga nosimo vsi v naših srcih, ki je duhovno rodil štirideset tisoč sinov in ki ga *pleno ore* [z vso pravico] lahko imenujemo človeka dveh svetov?«

Ko je potem ugledni senator izrekel obžalovanje, da ne more še naprej govoriti zaradi svojega slabega zdravja, je končal v upanju, da nam bo Bog naklonil boljše čase, ko se bodo spravili med seboj svetni vladarji in vrhovni poglavar Cerkve ter bodo skupaj prepevali tiste tolažilne besede: »*Veritas de terra orta est, iustitia de coelo prospexit, iustitia et pax osculatae sunt*« [Resnica se je razodela na zemlji, pravičnost je gledala z neba, pravica in mir sta se poljubila].

Tako se je don Bosko plemenito maščeval za žalitev, ki mu jo je povzročil minister kraljestva Italije, ki je bil poleg vsega še Piemontčan! In ko ga je ta, ki bi moral pospeševati javno izobrazbo, prisilil, da je zaprl šolo, s *pretvezo*, da ni zadosti izpolnjeval zakona, je don Bosko storil veliko več, kot je zahteval zakon: odprl je v svojem zavodu-konviktu muzej, o katerem smo govorili. Muzej, ki se je vedno bolj izpopolnjeval in bogatel zlasti s sodelovanjem salezijanskih misijonarjev, ki nadaljujejo slavna izročila katoliških misijonarjev, ki medtem ko se izpostavljajo vsaki nevarnosti in naporu, da bi pridobili duše za Jezusa Kristusa, bogatijo tudi znanost ter veliko koristijo obrti in poljedelstvu.

25. DON BERTELLO ŠOLSKEMU NADZORNIKU RHOJU

(UNITÀ CATTOLICA, 27. JULIJ 1879)

Veleugledni gospod urednik!

Rad bi dal še nekaj pripomb k članku gospoda šolskega nadzornika. Menim, da je iz mojih prejšnjih pisem jasno razvidno: 1. Don Boskov zavod ne spada v vrsto *zasebnih* institutov, kakor bi to rad pokazal šolski nadzornik, in zato ni podvržen zadevnim zakonom. 2. Tudi če bi ga hoteli imenovati *zasebni* institut, dokazi šolskega nadzornika ne dokazujejo, da ta ustanova nima učiteljev s strokovnim izpitom, kot to navaja ministrski odlok, in so jo zato zaprli.

Sedaj prehajam k obtožbam, ki jih gospod šolski nadzornik navaja proti don Bosku. Na nekem mestu pravi: *Duhovnik Janez Bosko ni hotel ubogati tistega, katerega dolžnost je, da ga opozorijo na izpolnjevanje zakona*. Nato je članek sklenil s trditvijo, da je šolska oblast v duhovniku Bosku naletela na *neverjetno trdoglavost in popolno pomanjkanje spoštovanja zakona in tistega, ki skrbi za njegovo izvajanje*.

Te besede, ki jih je v imenu zakona izrekel neki šolski nadzornik in so natisnjene v enem izmed najbolj razširjenih turinskih časopisov, bi, če bi veljale za kakega zakonitega šolnika v kakem hribovskem kraju, dale misliti na žalostno podobo, najbolj zavrženega človeškega bitja, ki se v Italiji ukvarja z znanjem. Toda kaj pomeni, če so izgovorjene za kakega duhovnika, vodjo številnih ustanov in se ta vodja imenuje don Bosko? Menim, da je večina tistih, ki prebirajo *l'Unità Cattolica*, zgrožena odložila časopis.

Pa tudi tisti, ki jim je prijetno, če slišijo kaj slabega o duhovnikih, in celo najbolj zagriženi sovražniki klera bi ob branju teh stvari rekli, da je to vse preneumno in da šolski nadzornik strelja mimo cilja. In to je tisto, kar želim na kratko dokazati. Kar bomo povedali, ni nič drugega kot sklepi, ki smo jih dobili iz besed in trditev šolskega nadzornika. Poglejmo, kako teče to sklepanje.

Gospod Rho trdi: *Treba je vedeti, da je ta Šolski svet že leta 1876–77 izdal in razposlal vsem direktorjem zasebnih institutov in zato tudi zgoraj omenjenemu duhovniku Bosku natisnjeno sporočilo, v katerem jih vabi, da naj se prilagodijo predpisom zakona, zlasti v vsem, kar se tiče profesorjev in učiteljev, potrebnih za pouk. Ker je duhovnik Bosko na ta poziv odgovoril tako, da je poslal seznam šestih klerikov brez ustreznih diplom, za katere je bilo rečeno, da poučujejo v gimnaziji, je bilo rečeno, da mora za začetek šolskega 1877–78 dobiti diplomirane učitelje, če želi, da bo njegova šola še smela delovati.* – Duhovnik Bosko se ni potrudil, da bi se pokoraval tistim, ki so po zakonu dolžni skrbeti za izvajanje predpisov. Dal je, da je preteklo šolsko leto 1876–1877, ne da bi kaj storil ... Ustavimo se tukaj. Don Bosko je dobil tiskano opozorilo s povabilom, da naj upošteva obstoječo zakonodajo glede diplomiranih profesorjev; na poziv se odziva tako, da pošlje seznam šestih mladih klerikov. Ali s tem ni pokazal, da se odziva na poziv šolskega nadzornika in se zato pokorava? Ali ni poslal seznama svojih učiteljev? Da. – Ali je mogoče lagal in povedal, da imajo diplome? Ne. Kje je potem krivda in nespoštovanje zakonov? – Moral bi dati seznam diplomiranih profesorjev, kakor je zahteval zakon. Počasi. V skladu z zakoni je menil, da je njegov institut dobrodelna ustanova. Potem pa je poslal seznam učiteljev iz preteklih let, a natisnjeno sporočilo ni bilo zadosten razlog za mnenje, da so se višje odločitve spremenile. Poleg tega je svoj seznam dal na vpogled pristojni oblasti.

Je mogoče bolj spoštljivo izvajanje zakonov in tistih, ki naj skrbijo za njihovo izvajanje?

Zatem je bilo rečeno, da mora za naslednje leto 1877–78 poskrbeti za diplomirane učitelje. Minilo je celo leto 1876–1877, ne da bi kaj storil. – Kaj naj bi storil in čemu? Če mu je pristojna oblast dala, da je lahko v miru preživel tisto leto in bi moral poskrbeti šele za naslednje, ali bi moral zato kaj storiti? Zato je trditev šolskega nadzornika, ki trdi, da don Bosko ni storil ničesar, da bi se pokoraval tistemu, ki ga je opozoril na izpolnitev zakona, preveč preprosto. Gospod Rho nadaljuje: *Malo pred začetkom šolskega leta 1877–78 je don Bosko prosil ministrstvo za prosveto, da bi imel še vsaj za tri leta nediplomirane učitelje. Ta prošnja ... kaže, kako se hoče odtegniti splošnemu zakonu in doseči privilegije, kar gotovo ni v skladu z našimi liberalnimi ustanovami, da bi jih komu karkoli podeljevali.* – In s tem? Ali gospod Rho meni, da je kaznivo dejanje ali pomanjkanje spoštovanja do zakona, če se kdo, ki je pripravljen spoštovati zakon, pa za vsak primer vpraša pristojno oblast, se pravi tistega, ki mora razlagati in izvajati zakone, ali naj se zakon razlaga na ta ali drug način, in to ne za lastno korist, temveč na obči blagor in za dobro stotine zapuščenih dečkov? In kaj naj storimo, če so zakon razumeli in razlagali prav v tem smislu leta in leta? Ali v tem primeru ne bo upravičeno meniti, da gre za samovoljo in ne za zakon? Se je mogoče gospod don Bosko pregrešil zoper zakone, ko se je ne s prevarami in zvijačami, temveč z zakonitimi vprašanji in prošnjami hotel izogniti samovoljnim in tveganim razlagam?

Zato so (don Bosku) odgovorili, da vlada ni mogla delati izjem od zakona in da je samo to vzrok, zakaj mu niso ugodili. Kljub temu je don Bosko še naprej imel nediplomirane učitelje. Krajevna šolska oblast, ki bi verjetno smela ali celo morala odrediti zaprtje instituta, se je zaradi že začetega šolskega leta zadovoljila s tem, da je drugič opozorila ravnatelja, da naj se podredi zakonu v naslednjem letu 1878–79.

Če je v vsej tej zadevi nekaj, kar lahko zbode vsaj malo izvedenega človeka, je to, kar pravi zadnji stavek. Ko je don Bosko prejel odgovor od ministrstva, je še naprej imel iste nediplomirane učitelje. Zakaj? Odgovor je preprost: ker ni imel drugih. – Pa bi si jih poiskal. – Ni mogel. In nemogočih stvari nihče ni dolžan delati. – Naj bi zaprl šole. – Počasi. Šole so bile pravnomočno odprte 30 let in v tem času ni bilo nikakršnega odloka za zaprtje. In kje boste dobili moralista, ki bi mogel don Bosku naložiti, da bi storil ta korak? – In s tem se konča zgodovina prekrškov, ki jih je gospod šolski nadzornik naprtil don Bosku. To, kar sledi, pa je rečeno že v prejšnjem pismu in nima nikakršne zveze z našo zadevo. – Kje so torej dejstva, s katerimi je don Bosko pokazal *neverjetno trdoglavost in pomanjkanje spoštovanja zakona tistih, ki so dolžni, da skrbijo za njegovo izvajanje?*

Tukaj bi pravzaprav lahko končal svojo nalogo. Bom pa malo prekoračil meje, ki sem si jih postavil, in bom poročal o dogodku, ki kaže obenem, kolikšna je bila don Boskova trdoglavost pri pokoravanju zakonom in velikodušnost šolskih oblasti do njega. Po obisku šolskega nadzornika šol Oratorija sv. Frančiška Saleškega so po naročilu šolskega sveta don Bosku poslali pismo, v katerem so mu izrekli težke grožnje, če ne bo poskrbel za pouk z diplomiranimi učitelji. Don Bosko je odgovoril s prošnjo predsedniku Šolskega sveta, v kateri je opozoril na nemožnost, da bi učitelji poučevali v času, ki ga je postavljaj šolski nadzornik, in ga prosil, da bi jim dal poučevati v času, ki bi bil zanje bolj ugoden. Če mu že hočejo vsiliti urnik, naj mu dajo dve leti delati z nediplomiranimi

učitelji. Prošnjo je sklenil z naslednjimi besedami: »Zato prosim vašo velespoštovano uglednost kot očeta ubogih sinov najnižjega sloja našega ljudstva, da bi se zavzeli pri Pokrajinskem šolskem svetu ali tudi pri ministrstvu za prosveto, da ne bi meni, temveč tem ubogim dečkom dali na voljo ta zaprošeni čas. Upam, da bom dosegel, kar prosim, če pa to ne bi bilo mogoče, bom zato, da ne bom vrgel ubogih fantov na cesto, žrtvoval in preuredil celotno upravo zavoda, tako da bo lahko vsak profesor ob določeni uri na svojem mestu, kakor to predpisuje urnik.« Edini odgovor na to prošnjo je bilo zaprtje šole.

Zdelo se mi je potrebno, da sem napisal to obrambo svojega dobrotnika in vzgojitelja v korist zavoda, kjer sem bil vzgojen. Če me je ljubezen do mojega dobrotnika in njegovega zavoda napeljala, da sem uporabil malo bolj ostre izraze, ne mislim s tem dati svojemu spisu drugega pomena, kot imajo navedeni razlogi.

Vaš vdani služabnik

DUH. GIUSEPPE BERTELLO

doktor filozofije in teologije

26. ODGOVOR DON BERTELLA ŠOLSKEMU NADZORNIKU RHOJU

(UNITÀ CATTOLICA, 3. AVGUST 1879)

Velespoštovani gospod urednik!

Kraljevi šolski nadzornik si v dolgem članku, objavljenem v številki 178 časopisa *Unità Cattolica*, prizadeva odgovoriti na moja opaženja glede opravičila ministrskega odloka, s katerim so bile zaprte don Boskove šole. Čeprav vsak pozoren bralec jasno vidi, da je šolski nadzornik napačno razumel moje besede ali jih popačil ali sploh ni odgovoril na bistvene zadeve, se mi zdi primerno, da napišem nekaj pojasnil, da dopolnim, kar sem povedal že v drugih pismih, in odgovorim na nekatere nesmisle, ki jih je zaradi pomanjkanja pametnih razlogov navedel gospod šolski nadzornik. Upam, da bo ta vaša naklonjenost, ki je sprejela in dala natisniti v *Unità Cattolica* že druga moja pisma, dala tudi to pismo v branje našim naročnikom.

Šolski nadzornik pravi, da je bil *prisiljen v drugo braniti ministrski odlok o zaprtju don Boskovih šol proti tistemu, ki ga je napadel*. O kom je tukaj govor? Ker vidim, da gospod šolski nadzornik v svojih odgovorih ne govori o drugem kot o mojih pismih, imam pravico trditi, da sem jaz tisti, ki je napadel ministrski odlok. Reči pa moram, da se bojim, da mi bo gospod šolski nadzornik zmešal karte v roki.

V prvem pismu sem izjavil, da moj namen ni »zavrniti celoten odlok o zaprtju iz razlogov, na katere se opira«, temveč se hočem »omejiti na nekatere pripombe k obrambi gospoda šolskega ministra Rhoja. Menim, da se nisem oddaljil od tega cilja. Če sedaj gospod Rho spreminja ta moj namen, dela to zato, ker 1) moji razlogi niso zadosti prepričljivi in 2) je moja obramba don Boskove zadeve zgrešena.

Pravi, da jaz priznavam, *da sem uporabljal ostre besede zaradi velike ljubezni do svojega dobrotnika, kakor da bi ljubezen do kake osebe določala neprimerno izražanje na račun koga drugega*. Treba je vedeti, da sem uporabljal pogojni stavek, ker sem dvomil in še dvomim, da so bile moje besede trde, pač glede na osebo, kateri so bile namenjene in ob kaki priložnosti. Toda gospod šolski nadzornik me je preprosto prisilil k priznanju. Poleg tega sem rekel: *Če bi me ljubezen kdaj zavedla, da bi uporabil trde besede*. S

tem ko je gospod šolski nadzornik postavil te besede v kurzivni tisk, kot da bi bile moje, in bi tako bolj gotovo izsilil priznanje, zamolči besedi: *kdaj in nekaj*, ki imata po mojem prepričanju svoj namen.

Menim, da prava in pametna ljubezen lahko brez nadaljnega opraviči nekatere trde izraze, če le niso žalitev in obrekovanje. Če gospod šolski nadzornik ne misli tako, je to njegova stvar. Če sem se *neprimerno izražal*, naj presodijo drugi ali pa naj drugače dokaže. Uradnik javne uprave, ki težko obtoži od vseh spoštovanega in velezaslužnega človeka in se pri tem opira na napačne razloge in smešne trditve, se slabo počuti, potem ko sem mu pokazal njegove žalitve, malo pokazal posledice, ki bi jih bilo treba storiti. – Gospod Rho pravi, da *pušča ob strani nekatere presoje, ki ne prepričajo itn.* In potem mene obtožuje zamolčanja. Na dan z njimi, da jih bomo slišali in se o njih pomenili.

Gospod šolski nadzornik pravi, da je pripravljen *pripraviti trditve in dejstva, ki se tičejo njega in ki si jih je duhovnik Bertello dovolil prikazati zelo netočno, da ne rečem kaj drugega.* Trditve je mogoče zavrnil z zanikanji; kar se tiče dejstev, sem pripravljen sprejeti popravke, če le niso ponaredki. Toda v mojih pismih je še nekaj drugega, česar gospod Rho noče videti, in prav na to hočem priklicati pozornost. *Prvo pismo don Bertella ne vsebuje nič pomembnega ...* In tako naprej. Menim, da se nisem tako nekoristno trudil. Nekaj razsodnih ljudi, ki so brali dopis, je menilo, da je v njem več zelo pomembnih stvari, medtem ko gospod šolski nadzornik zavrne vse, češ da *ne vsebuje nič pomembnega.* Vrnimo se k primeru. Zdi se mi, da sem obrambo gospoda Rhoja strnil na tri točke: don Boskov zavod je zasebni institut in ne hiša očetnega pouka (to so Rhojeve besede); ta institut preteklo leto ni imel uradno odobrenih učiteljev; don Bosko si je zaslužil ukor itn. – Vsebina prvega pisma je prav prva točka. Če hočemo reči, da to pismo ne vsebuje nič pomembnega, potem ta trditev v članku gospoda šolskega nadzornika nima nikakršnega pomena, ali pa nimajo nikakršnega pomena opombe, ki sem jih dal jaz o tem.

Poglejmo drugo točko. Nasproti šolskemu nadzorniku izhajam iz dveh njegovih izjav: 1) don Boskov institut ni očetna šola in 2) je zasebni institut. Proti prvi trditvi sem navedel naslednje: najprej, če stvari dobro premislimo, lahko don Boskov institut uvrstimo med očetne šole [*scuola paterna*], in tisti, ki vodijo šolstvo v Piemontu, so don Boskovi ustanovi trideset let pripisovali položaj očetne šole in uporabljali zadevne zakone. Proti drugi trditvi sem pripomnil: da razlog, ki ga je navajal gospod šolski nadzornik, ni imel nikakršne osnove, in da je po Casatijevem zakonu treba za zasebni institut izpolniti določene pogoje, ki jih gospod don Bosko ni nikdar izpolnil glede Oratorija sv. Frančiška Saleškega. Ali razlogi nimajo nikakršne teže in ne zaslužijo nikakršnega odgovora, prepuščam v presojo človeku zdrave pameti. Verjetno bo res to, da ta razlog v članku gospoda šolskega nadzornika nič ne pomeni? Zakaj potem to toliko ponavlja in se muči, da bi to dokazal? Sicer pa, če to ni pomembno zanj, je toliko pomembnejše zame.

Na osnovi zgornjih razlogov menim, da je ta don Boskova hiša očetna šola in to takole razlagam: *ta hiša je po zakonu oproščena vsakega državnega nadzora* (člen 251), zato 1) je gospod Rho prekršil zakon, ko je vdrl v don Boskovo hišo in se predstavil kot šolski nadzornik; 2) ko so on in njegovi pomagači mučili don Boska zaradi šole, so se težko

pregrešili proti zakonu; 3) don Boskovim šolam ne moreš zapreti vrat z zakonom, ki velja za zasebne gimnazije; 4) don Bosko, ki ga gospod šolski nadzornik prikazuje kot upornika, je bil žrtev nepravilnega nadlegovanja.

Izzivam gospoda šolskega nadzornika, da pokaže eno samo nepravilnost teh sklepov. In kako more gospod Rho pismo, v katerem so vsebovani in razloženi ti razlogi, imenovati nepomembno in brez vsebine? Pač zato, ker nima orožja, da bi vse to zavrnil. Zato se mu je zdelo najprimerneje in najbolj preprosto, da je stvar prezrl in jo imenoval nepomembno. Poleg tega je mogoče iz vsega mojega dokazovanja videti, da je to osrednji razlog moje obrambe, in sem potem na več mestih ponovil, da bom prešel na drugo točko *dato non concesso* [predpostavljeno pa ne priznано], da je don Boskova ustanova zasebni institut. In kakšna logika je to, da začne svoje sklepanje z nepriznано predpostavko, ne da bi pogledal, kaj nasprotna stran stavi za svojo izhodiščno trditev? Naj še povemo, da sklepanje gospod šolskega nadzornika poteka takole: »Zasebni instituti morajo imeti diplomirane učitelje; don Boskov je zasebni institut, zato itn.; ker jih nima itn.« Jasno je, da je vrednost sklepa odvisna od tega, ali v drugem stavku zares obstaja tisto, kar zahteva prvi stavek. Sedaj pa v posmeh nasprotnika in bralcev preskoči oboje in že je tukaj njegov sklep.

In kako naj si razložimo, da si gospod šolski nadzornik v prvem članku tako silno prizadeva, da bi dokazal, da je don Boskov institut zasebni, potem pa v drugem trdi, da v tem pismu ni nič posebnega in sploh nima nikakršne vsebine? Ni res, da prvo pismo ne vsebuje nič pomembnega. *Treba je izvzeti neko zelo čudno razdelitev srednješolskih ustanov (po duhovniku Bertellu), ki razglša don Boskov institut za ničn, čeprav spada zraven. Naša šolska zakonodaja deli institute v javne, zasebne in očetne šole. Nični instituti pa so izmišljotina duhovnika Bertella.* Zdi se, da je gospod šolski nadzornik napačno razumel moje besede.

Nični instituti niso stvaritev duhovnika Bertella, temveč, kakor pravimo, je *ničn* kak dopis, ki nima zakonske osnove, *nična* je pogodba, ki ni sklenjena po zakonih; tako je *ničn* tudi institut, ki zaradi formalnih pomanjkljivosti ne more biti v skupini institutov, o katerih govori zakon. Ničen je zato, ker nima osnove v zakonu in ga zakon sploh ne obravnava. – Ko sem to razložil, je moja misel naslednja: – Gospod šolski nadzornik noče, da bi bil don Boskov institut *očetna šola*. Jaz ne morem dopustiti, da bi bil *zasebni*, kake druge oblike zakonitih šolskih institutov pa ni. To pomeni, da je institut ničn in je zato *podtalna šola, odprta brez vladnega dovoljenja*. Je mogoče stvar povedati bolj jasno?

Gospod urednik, to pismo je postalo že dolgo. Dovolite mi, da končam in da odgovorim prihodnjič na obtožbo gospoda šolskega nadzornika, da sem netočno (ali še kaj hujšega) prikazal nekatera dejstva o njem.

DUHOVNIK GIUSEPPE BERTELLO

doktor filozofije in teologije

27. DON RUOVO PISMO GAZZETTI PIEMONTESE O ZAPRTJU ŠOL

Gospod urednik!

Gazzetta Piemontese prinaša v svoji izdaji 3. avgusta članek z naslovom *Zaprtje don Boskovih šol*, ki mu moram oporekati.

Vaša uglednost je postavila celo zadevo pod preprost vidik: *Obstaja zakon, ki uteme-*

ljuje zaprtje? In če ta zakon obstaja, je šolska oblast z izvedbo zakona prekoračila svoja pooblastila? In se je zato pregrešila?

Dovolite mi, da odgovorim na vaša vprašanja.

Obstoječi zakon predpisuje kot pogoj obstoja zasebne šole druge stopnje, da je pouk zaupan profesorjem, ki so pravno habilitirani.

V Salezijanskem zavetišču imamo pravno habilitirane profesorje in oni so poučevali. Zakaj so ga potem zaprli? Ker niso mogli vedno osebno poučevati, prisiljeni zaradi drugih obveznosti, in so jih nadomeščali drugi učitelji njihovega zaupanja, brez diplom, kakor to delajo v vseh institutih kraljestva. Tu je šolska oblast prekoračila svoje pristojnosti, ker zakon ne določa, kako dolgo mora pouk trajati, niti ne določa šolskega urnika.

Zato ni res, da don Bosko zahteva zase *zunajzakonsko* obravnavanje in da se je pregrešil proti zakonu. Črka zahteva (uporabljam vaše besede) *dokazano sposobnost za poučevanje tistega, kar je komu bilo zaupano*.

Predpostavljaj sem najbolj neprijeten primer za ta zavod, da namreč sodi med one zasebne institute, za katera velja zakon 246, toda v 30 letih njegovega obstoja so ga šteli za dobrodelno ustanovo za revne in zapuščene otroke in očetno šolo, ki v moči členov 251 in 252 obstoječega zakona nimajo kaj opraviti s šolsko oblastjo. Toda ko je postal šolski nadzornik v Turinu gospod vitez Rho, je bil don Bosko ogrožen, sojen in obsojen, ne da bi ga zaslišali, kakor zahteva zakon.

Ljubeznivost vaše uglednosti mi budi upanje, da boste objavili ta odgovor, ne da bi se moral zateči k zakonu. Istočasno vnaprej izrekam globoko spoštovanje vaši visokovredni uglednosti.

Najvdanejši služabnik

DUH. MIHAEL RUA

vicerektor istituta

Turin, 4. avgust 1879

28. NARAVA DON BOSKOVEGA ZAVETIŠČA

(IL RISSOGIMENTO, 10. AVGUST 1878)

Že več dni je v časopisih govor o zaprtju don Boskovega zavetišča zaradi pomanjkanja diplomiranih učiteljev. Razprava teče o pravilnosti take odločitve na osnovi zakona, ki loči v srednjem šolstvu javne, očetne, zasebne in dobrodelne šole in za prvi dve vrsti predpisuje diplomirane učitelje z možnostjo, da jih nadomestijo nediplomirani, medtem ko za zadnji dve to ni obvezno. Toda v nobenem časopisu do sedaj ni nihče prikazal resnične narave tega zavetišča, o katerem je govor, da bi si tako lahko ustvarili ustrezno sodbo o zakonitosti zaprtja in vseh težkih posledicah tega dejanja. Prvotni namen don Boskovega zavetišča je bil dajati ubogim in zapuščenim dečkom možnost moralne vzgoje, osnovnošolske izobrazbe in priučitev obrti, da bi si kot odrasli mogli sami služiti kruh, bili poštene državljani in koristni člani družbe.

Zaradi svojih zaslug je zavetišče postalo izredno priljubljeno pri prebivalstvu, tako da so mnogi starši, občinske uprave, vlada in železnice pošiljali don Bosku veliko število otrok, ki niso bili popolnoma zapuščeni, temveč so mogli zanje plačevati prispevke glede na njihove dohodke, da bi se mogli izučiti obrti in se izobraziti.

Pri tako silnem razmahu svoje ustanove je bil don Bosko prisiljen razdeliti gojence v dve vrsti: v uboge rokodelce in pa dijake, ki so mogli plačevati mesečnino. Za te zadnje so ustanovili zavod v Lanzu, Varazzeju, Alassiu in drugod, ki so jih uvrstili med zasebne šole in imajo diplomirane učitelje. Rokodelci in revni dijaki, po številu 860, pa so ostali v prvotnem zavetišču v Valdoccu v Turinu, ki je ohranilo prvotni značaj očetne dobrodelne ustanove. In ker se med toliko revnimi dečki dobi veliko takih, ki imajo izredne sposobnosti za šolanje in bi se radi šolali, je don Bosko čutil očetovsko dolžnost, da bi mogel gojiti tako njihovo sposobnost in jim dati priložnost za gimnazijsko šolanje – zlasti gojencem tiskarjem in stavcem, ki je že dolga leta mogoče v tem zavodu. Toda s tem niti don Bosko niti šolska oblast nista nameravala spremeniti narave zavetišča.

Dejansko so vsi ministri vlade, tako desne kakor leve, vedno imele zavetišče za ustanovo očetne šole in sta ga tako kraljeva hiša kakor vlada podpirali na vse mogoče načine.

Samo pod prosvetnim ministrom Coppinom in šolskim nadzornikom Rhojem so hoteli don Boskovo zavetišče razumeti kot zasebni institut in zato podvrženo zakonu o diplomiranih učiteljih.

Don Bosko je hotel takoj pokazati na zmoto. Toda ko je videl vztrajnost šolske oblasti, ki je hotela za vsako ceno uveljaviti zakon tudi v očetni šoli, je v svoji želji, da bi se čim manj upiral vladnim odredbam, zlasti ker je v preteklosti od nje prejel veliko uslug, iz golega spoštovanja vlade, čeprav ga zakon k temu ni obvezoval, privolil v uvedbo diplomiranih učiteljev.

Toda če je lahko dobiti diplomirane učitelje in profesorje, da za dobro plačo poučujejo v državnih in občinskih zavodih, je pa težko dobiti diplomirane profesorje, ki bi zastonj poučevali in vzgajali v očetni šoli; zaradi pomanjkanja sredstev in da ne bi otrokom od ust trgali kruha, ki smo ga naberačili z miloščino, je treba tam delati vse zastonj.

Kljub vsemu temu je don Bosku uspelo najti pet takih dobrotnikov, ki so prevzeli skrb in odgovornost za te gimnazijske šole v času, ko bi jim urnik ob toliko drugih zaposlitvah dovoljeval pouk, v drugih urah pa bi našli namestnike, kar je tudi sporočil šolski oblasti.

Don Bosko je menil, da se bo šolska oblast s tem sprijaznila zaradi pokorščine, ki jo je kazal do njenih zahtev, potem zaradi dvopomenskosti pravičnega izvajanja zakona, ki so ga podali prejšnji prosvetni ministri, in zaradi dobrega sprejema očetnih šol pri javnosti ne samo v Italiji, temveč tudi v Franciji in Ameriki, da zato ni bilo razloga, da bi vlada kar naprej skrbela za to šolo. Zato je bil don Bosko v tem pogledu miren.

Toda vsi ti razlogi pri sedanji šolski upravi v Turinu niso imeli nikakršne veljave. Menila je, da bo drakonsko zaprtje zavetišča ob svojevoljni razlagi in izvedbi prineslo večjo socialno korist.

V ta namen je poslala komisijo, ki naj bi preverila, ali teh petero diplomiranih profesorjev osebno poučuje. Ko je ugotovila, da se to dogaja samo za kratka obdobja in da v večini primerov poučujejo namestniki, se ji ni več zdelo primerno, da bi don Boskovemu zavetišču izkazovali dosedanje ugodnosti, kot je v navadi za mnoge druge šole. Ukazala je zapreti zavetišče in izgnati učence, ne da bi jo najmanj skrbele težke posledice, ne da bi jo najmanj pekla vest, ker je poslala v pogubo 300 revnih dečkov, v nesrečo toliko družin in mogoče tisoče drugih, ki bi v prihodnje potrebovali usluge zavetišča.

Ta odločitev šolske oblasti je zelo podobna Herodovemu pokolu nedolžnih otrok, ki je zato, da bi prizadel Kristusa, dal pobiti tisoče njegovih vrstnikov. Razlika je le v tem, da je tedaj dal do smrti pobiti otroke, sedaj pa so tem otrokom samo onemogočili prihodnost.

Če je to dejanje znamenje preudarne vlade, ki jo vodi samo spoštovanje zakona in javna blaginja zakona, naj bralec sam presodi.

Kljub takim grobim posegom upamo, da bo ta institut še naprej deloval. Upajmo, da bodo novo ministrstvo vodila bolj človeška načela in da bodo svoboda, spoštovanje zakona, javna korist in skrb za obči blagor dobili svoj izraz v dejanju in ne v besedah, in da se ne bo dala voditi od strankarskih koristi, pa bodisi od katere koli strani. Zato naj tisti, ki lahko stori dobro, popravi tisto, kar je prejšnji zagrešil.

Sledi podpis

29. »FIGARO« O ZAPRTJU DON BOSKOVIH ŠOL

PISMO IZ TURINA

Gospod Jules Ferry, ki bi rad postal slaven z odvratnim zatiranjem redovnih šol, je dobil zvestega posnemovalca. To sta gospod Coppino, prosvetni minister, in gospod Rho, nadzornik v Turinu, doktor teologije in literature.

Preden bomo povedali o nesramnostih, ki sta j jih naredila ta dva človeka, naj najprej povemo, kdo pravzaprav sta.

Gospod Coppino je sin ubogega krpača iz Albe v Piemontu. To mu ni v nečast. Pridno je delal ob svojem očetu čevljarju, dokler se ni neki častivredni duhovnik, danes škof, zanimal za malega dečka, ga vzel pod svoje varstvo, ga začel poučevati in ga poslal pozneje v semenišče. Ko je končal srednjo šolo, ker ni čutil nikakršnega nagnjenja za cerkveni poklic, se je Coppino vrgel v vrvež italijanske revolucije, ki se je takrat začela. Pozneje mu je slavni latinist Vallauri priskrbel mesto profesorja v nekem podeželskem mestu. Vendar ni ostal dolgo na tem mestu in je prišel v Turin, kjer si je korak za korakom utrl svojo pot. Naj povem, da ta mladi Coppino brez dejanja krščanske ljubezni njegovega domačega župnika ne bi nikdar prišel od krpanja raztrganih čevljev in ne bi nikdar sanjal, da bi mogel preganjati duhovnike.

Kar se tiče gospoda Rhoja, moramo reči, da je tudi on zgrešen duhovniški poklic. Kot sin notarja se je vzdajal v nekem semenišču turinske škofije. To je častihlepen in seveda nadvse demokratični človek. Pod vplivom tega človeka je gospod Coppino dal zapreti srednjo šolo, ki jo je ustanovil don Bosko in jo posvetil vzgoji sirot, ubogih zapuščenih dečkov.

Za vas, dragi bralci, ki poznate opata Roussela in ki podpirate njegovo ustanovo krščanske ljubezni, naj navedem nekaj podatkov o don Bosku.

Pred kakimi štiridesetimi leti je neki mlad duhovnik, ganjen v svojem srcu od neizmerne ljubezni, zbral v svojem majhnem stanovanju, v svoji dedni hiši, v predmestju Valdocco, nekaj sirot, nekaj zapuščenih otrok, ki so jih njihovi starši zavrgli. Hotel jih je rešiti bede, lakote, razbrzdanosti, prestopništva.

Ker ni imel svojih sredstev, je don Bosko garal in beračil, da je mogel hraniti, dati streho in oblačiti te uboge otroke brez družine.

Število teh otrok je raslo iz dneva v dan. Javna dobrodelnost se je odprla, nove ideje še niso zmagoslavno prodrle in veliko ljudi je priskočilo na pomoč novemu svetemu Vincenciju Pavelskem. Toda don Bosko se ni ustavil tu. Kot apostol krščanske ljubezni je prehodil celo Italijo. Njegova beseda je odpirala srca. Dobil je posnemovalce in danes ima ta ubogi duhovnik kot zadoščenje svojega življenja čast, da je ravnatelj štiridesetih domov krščanske ljubezni. Več kot štirideset tisoč ubogih dečkov se uči verouka, znanja in obrti. Njegove ustanove porabijo na dan 30.000 frankov, ki jih dobiva od katoliške dobrodelnosti tako don Bosko kakor njegovi predstavniki. Toda darovi so še veliko večji, kajti don Bosko gradi za milijonske vsote cerkve, zavode in ustanove, ki jih posveča presveti Devici Mariji. Tako cerkev Mariji Pomočnici je zgradil v Turinu in je nekaj edinstvenega.

Razlogi, ki so vodili k zaprtju šol, so več kot otročji in v svoji naivnosti prehajajo v neumnost.

Gospod Coppino in njegov navdihovalec doktor Rho sta najprej zahtevala, da naj don Bosko dobi za vzgojo svojih otrok diplomirane učitelje, kot to zahteva država. Don Bosko je takoj dobil štiri profesorje s končano fakulteto.

Ta vdana pokorščina pa don Boskovih sovražnikov ni pomirila. Doktor Rho je zahteval inšpekcijo, ki je ugotovila, da so poučevali nediplomirani namestniki.

Po prepričanju tega gospoda ni dovoljeno, da bi kdo koga nadomeščal pri poučevanju. To je tisto, čemur mi v Franciji pravimo višek neumnosti in hudobije.

Tako glejte tukaj nekega gospoda Coppina, ki je v svojem otroštvu okusil stisko in bedo in ki je vse, kar je, dolžan nekemu duhovniku, in nekega gospod Rhoja, ki so mu duhovniki omogočili učenje in vse, kar danes je; kako ta dva človeka ne poznata drugega cilja kot uničenje dobrodelne ustanove, ki jo je s pomočjo krščanske ljubezni ustanovil don Bosko.

Ta brezsrdneža sta hotela, da bi ta častiti duhovnik vrgel na cesto več kot tristo otrok brez vsake zaščite. In med temi dečki je vsaj šestdeset takih, ki jih je don Bosku poslala vlada.

Don Bosko se je obrnil na kralja Umberta in ga spomnil na izročila stare katoliške savojske kraljevske družine. Kralj je poslal prošnjo s priporočilom prosvetnemu ministru.

Ko je gospod Coppino zaslutil, da bo moral s prosvetnega ministrstva, je sicer rekel, da sprejema kraljevo posredovanje, da pa mora izpolniti to, kar zahteva zakon.

V italijanskem katoliškem časopisu se je razvnela silna, zavzeta in resna polemika o tej zadevi. Ne smemo pozabiti, da je po Casattijevem šolskem zakonu zasebno šolo mogoče zapreti samo zaradi težkih moralnih prekrškov. Odkar je gospod don Bosko ustanovil svoje zavetišče, njegovega zavoda nihče ni imel za drugo kot dobrodelno ustanovo. Ta šola je popolnoma brezplačna.

Sedaj vsi upajo, da bodo Coppinov odlok preklicali. Don Bosko je miren. Vera v dobro ga ni zapustila. Apostol ljubezni zaupa v Božjo previdnost, ki mu je vedno prihitela na pomoč pri vzgoji uboge zapuščene mladine.

E. PRINCIPI

30. ALLIEVOVA PISMA DON DURANDU

A

*PROSVETNO MINISTRSTVO**Predragi prijatelj!*

Prejel sem pismo našega Pelazza in tvoj ljubeznivi dopis. Menim, da bo najbolje, če vi svojo zadevo predstavite Državnemu svetu. Tudi gospod Viale mi je danes govoril v tem smislu. Jaz menim, da naj naš don Bosko Državnemu svetu predloži stvar pod dvema vidikoma.

Prosi naj za: 1.) preklic Coppinovega odloka kot protizakonitega; 2.) priznanje salezijanskega instituta kot dobrodelne ustanove. Za utemeljitev prve prošnje bi lahko navedel razloge, ki so jih časopisi na široko obravnavali v njegovo obrambo.

Kot priprava naj bi služila moja knjižica, ki bi jo poslali vsem članom Državnega sveta, ki so navedeni v seznamu. Meni ga je izročil gospod Viale pa ti ga prilagam. Prosim te, da tudi meni pošlješ pol ducata izvodov. Prejel sem že veliko zahval in spodbud od šolskih nadzornikov, prefektov, nadškofov in škofov (med njimi tudi kardinala di Pietro), ki so jo dobili. Glede poslancev in senatorjev je bolje počakati do odprtja obeh zbornic.

Ko sem se vrnil iz Turina, so mi izročili tvoje pismo, ki si mi ga takrat pisal, niso mi pa izročili tvojega slovarja, ker pismonoša oziroma odpravnik ni hotel izročiti zavoja vratarju, ko je slišal, da sem odsoten. Odsesel ga je nazaj.

Borim se z Daneom in temi osrednjimi nadzorniki, všteti očka Barberisa (kot ga imenuje Perez). Pretekli petek jih je minister povabil na slovesno sejo, da bi slišal njihovo oceno našega pravilnika za veliko maturo [*Licenza Liceale*]. Popustil je zahtevam Barberisa in Denicottija, izpustil dva najbolj odločilna člena, se pravi člen 7, ki določa, da se smejo zasebni učenci prijaviti k izpitu za veliko maturo na katerem koli javnem liceju, člen 9, ki odvezuje od male mature na koncu nižje gimnazije. Takoj sem pisal ministru pismo in mu ponudil svoj odstop, ker glavnih členov, ki sem jih jaz predlagal, ni odločno podprl. Poslal je pome, da bi prišel v njegovo pisarno. Nisem šel. Nato je preteklo soboto 18. oktobra prišel sam k meni v mojo sobo v Torre de Specchi in izjavil, da bo ohranil tista dva člena. Dejansko ju je v dokončnem besedilu ohranil v končni izdelavi Pravilnika pri sebi doma. Časopisi (ubogi zaslepljenci) še naprej tiskajo, da so osrednji nadzorniki vnesli v Pravilnik bistvene spremembe!

Pozdravi mi vse in imej me za svojega

GIUSEPPEJA ALLIEVA.

Rim, 25. oktober 1879

B

*PROSVETNO MINISTRSTVO**Dragi Durando!*

Upam, da si prejel moje pismo od predvčerajšnjega dne. Ko sem brskal v množici pravilnikov in odlokov za pripravo reforme vrhovnega sveta, ki mi ga je izročil minister, sem odkril, da pokrajinski šolski svet, ki so ga ustanovili in še danes deluje, ni zakonit v smislu pravilnika z dne 21. novembra 1867, potrjenega 22. septembra 1867 in vpisanega 3. novembra 1877. Je namreč v nasprotju z 39. členom obstoječega Cassatijevega

zakona, ki iz Sveta izključuje prefekta in druge sedanje člane in daje predsedstvo šolskemu nadzorniku. Ko je minister Coppino razglasil pravilnik iz leta 1867, se je zavedal, da je nasproten Cassatijevemu zakonu. Kraljevski ukaz z dne 22. septembra 1867, ki ga je on potrdil, se končuje s pripombo: *Ta odlok naj se da v potrditev parlamentu, da bo dobil veljavo zakona*. Dejansko pa ni postal nikdar zakon in je do danes ostal preprost kraljevski odlok. Pa vendar ga izvajajo in ga ukazujejo izvajati še danes!

To pripombo lahko uporabi naš don Bosko v svojem primeru, ko bo predložil zadevo Državnemu svetu. Lahko se sklicuje na zakon proti šolskemu svetu v Turinu in doseže ukinitve odloka kot protizakonitega, zlasti še zato, ker se prefekt ne sme vmešavati v zadeve šolskega sveta.

Zbogom in pozdrave vsem. Prosim te, da izročiš naprej priloženo pismo, in se ponovno izrekam za vdanega.

Ves tvoj

G. ALLIEVO

Rim, 27. oktober 1879

31. ORATORIJ JE DOBRODELNA USTANOVA

ORATORIJ SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA NI ZASEBNA GIMNAZIJA

Poimenovanje zavetišča sv. Frančiška Saleškega za *zasebno gimnazijo* je napačno in je povzročilo težke motnje njegovim gojencem.

Da si bo šolska oblast in sploh državna oblast mogla ustvariti resnično podobo o tej ustanovi, bo brez dvoma pomagal kratek zgodovinski pregled, iz katerega bo razvidno, v kakšnem razmerju do javne oblasti je Oratorij deloval in kaj so od vsega začetka videli v njem.

ZAČETKI IN NAMEN TEGA ORATORIJA

Ko je pisec tega poročila obiskoval mestne ječe, je lahko ugotovil, da je večina otrok, ki so prestajali kazen, prišla tja zaradi zapuščenosti in nepremišljenosti in ne zaradi hudobije. Prav tako je lahko ugotovil, da ti fantje, če jih po prestani kazni kdo dobrohotno sprejme in jim pomaga, ne padejo več v stare pregreške. Veliko ogroženih fantov, zlasti takih, ki so prišli s podeželja, je bilo mogoče držati daleč od slabega življenja, če jih je kdo očetovsko vzel pod svoje varstvo.

S tem namenom sem 1841 začel delo oratorijev, se pravi krajev za razvedrilo, kjer so se zlasti ob prazničnih dnevih zbirali ubogi zapuščeni fantje. Zaposlili smo jih s telovadbo, glasbo, gledališčem, nastopanjem, krščanskim naukom in učenjem lepega vedenja.

Leta 1846 smo začeli večerne šole, ki jih je obiskovala skupina občinskih nadzornikov. Bili so nadvse zadovoljni in so pred celotnim občinskim svetom poročali o svojih ugotovitvah. Občinski svet mi je naklonil 1.000 frankov podpore in 300 frankov letnega prispevka, ki sem ga prejemal vse do leta 1876.

Prišla je tudi komisija združenja, imenovanega Poučeno beraštvo, ki mi je v znak priznanja naklonila 1.000 frankov podpore.

Med dečki, ki so prihajali v Oratorij, je bilo nekaj takih, za katere bi bil nekoristen vsak trud, če jih ne bi sprejeli v kako zavetišče, kjer bi jim poskrbeli za hrano, stanovanje in obleko in jih uvedli v kako obrt. Tako se je leta 1847 začel Oratorij ali Zavetišče sv. Frančiška Saleškega. V njem dobivajo gojenci vsak dan osnovnošolski in glasbeni pouk,

se učijo risanja, merskega sistema, aritmetike in drugih za obrt potrebnih predmetov.

Ves dan so pri mojstrih, kjer se učijo mizarstva, čevljarstva, krojaštva, knjigoveštva, tiskarstva, črkostavstva, slikarstva, fotografiranja itn.

Nekateri izmed njih, ki so bistrega uma ali so sinovi obubožanih družin, hodijo v tehniške šole, se učijo francosko in nekateri celo klasične predmete. Na tak način smo si ustvarili osebje za hišno tiskarno in asistente pri vzgoji, medtem ko so drugi stopili v vojaški stan ali se posvetili klasičnemu študiju, pač tisti stroki, s katero so lahko čim prej prišli do kruha. Na tak način smo mogli zadostiti težnjam naših fantov, organizirati primernejši vzgojni sistem in smo v kratkem času zbrali kakih 900 fantov, ki so danes gojenci našega zavetišča.

Do sedaj so Oratorij sv. Frančiška Saleškega šteli za dobrodelno zavetišče v korist zapuščenih otrok. Šolska oblast nas je moralno in gmotno podpirala.

SENAT IN MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

Nov način zbiranja in vzgajanja lahko rečemo najbolj potrebnega in ogroženega družbenega sloja je privabil ljudi od vseh vetrov in krajev.

Turinski župan, vitez Bellono, prefekt, mnogi poslanci in senatorji so radi prihajali na obisk in so se ure in ure zadrževali v delavnicah, razredih in celo na odmoru gojencev.

Nekega dne je prišel grof Sclopis v spremstvu markiza Ignazia Pallavicinija in grofa Luigija Collegna; vsi kraljevi senatorji. Ogleдали so si zavetišče, šole, prostore za razvedrilo in praznična zbirališča. Občudovali so zlasti prizadevanje, da bi našli delovno mesto pri kakem poštenem mojstru in da bi tisti, ki še niso bili zadosti stari, dobili možnost za priučitev kake obrti.

Ko so odhajali, so obljubili, da bodo o vsem poročali v senatu in priporočili vladi, da bi podprli to ustanovo, ki ima za cilj, kot so oni rekli, zmanjšati število pobalinov in bodočih prestopnikov. Med zasedanjem senata 1. marca 1850 so omenjeni senatorji poročali o zaslugah oratorijev. Priporočili so jih s prošnjo, da bi jih podprli, jim pomagali ter dajali moralna in gmotna sredstva kot globoko humanitarni in krščanski ustanovi.

O tem obisku govorijo zapiski senata kakor tudi Priloga št. 1.

Vlada je po ministru za notranje zadeve resno preučila priporočila senatorjev in tako moralno kot gmotno podprla Oratorij.

Ministri Rattazzi, Cavour, Farini, Lanza, Peruzzi, Ricasoli, Nicotera so to ustanovo imeli skoraj za svoje delo in pošiljali vseh vrst zapuščene otroke. Ob prireditvah, kot so telovadni nastopi, razdelitev nagrad, gledališče ali glasbeni koncerti, so ti gospodje radi prihajali kot očetje med svoje sinove. Velikokrat se je zgodilo, da je prefekt turinske pokrajine ali turinski župan spremljal ministra za notranje zadeve ali tudi prince kraljevske hiše, ko so se udeležili kake naše družinske prireditve. Nekaj pisem iz Priloge pod št. 2 nam priča o povedanem in poroča, kaj so te osebnosti menile o tem zavodu.

TURINSKA OBČINA

Občinska uprava v Turinu je Oratorij vedno štela za dobrodelno ustanovo. Spodbujala ga je z nagradami, ga gmotno podpirala in nam pošiljala ogrožene dečke.

Ko je 1854 naše kraje napadla kolera, je turinski župan vse sirote, ki so v bolezni izgubili svoje starše, zbral na enem kraju in jih izročil skrbi podpisanega. Kakih petdeset jih je župan poslal v naše zavetišče, kjer smo zanje skrbeli, jih vzgojili, naučili kake obrti

in jih tako usposobili za samostojno življenje. Glej Priloga št. 3.

Dvajset otrok, ki jih je prizadela ista nesreča, je poslal k nam prefekt iz Ancone. Prav tako so prišle sirote iz Sassaria, Neaplja, devet iz Tortorigija na Siciliji in iz drugih krajev Italije.

ŠOLE V ORATORIJU SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA IN ŠOLSKE OBLASTI

Celih 35 let so bile naše osnovne, tehniške in srednje šole tako za notranje kakor tudi za zunanje gojence predmet dobrohotne naklonjenosti šolske oblasti.

Buoncompagnijev zakon iz leta 1848 je štel ta zavod za zavetišče ubogih dečkov ter obrtno šolo in nas podredil ministrstvu za notranje zadeve (glej *Buoncompagnijev zakon* št. 3).

Isto je odredil Lazzov zakon 1875. Ta minister nam ni dal samo prostih rok pri izbiri učiteljev, temveč nam je večkrat naklonil tudi podporo. Tako nam je s pismom dne 29. aprila 1857 podaril 1.000 lir *in nam zagotovil podporo z vsemi sredstvi, ki jih ima na voljo, da bi se mogel zavod še bolj razvijati.*

Casatijev šolski zakon iz leta 1859 je našim šolam pustil popolno samostojnost. Šolska oblast je z osebnimi stiki in z denarjem podpirala naš zavod in nam puščala proste roke pri izbiri učiteljev.

Leta 1865 jih je kraljevi šolski nadzornik, ki ni poznal značaja in narave našega zavoda, hotel imeti za zasebno gimnazijo in je zahteval diplomirane profesorje. Toda pismo ministra za notranje zadeve in dopis turinskega župana prosvetnemu ministru sta potrdila, da je naš zavod dobrodelna ustanova v popolnem smislu besede. Če bi zahtevali diplomirane in s tem plačane profesorje, bi to pomenilo uničenje zavetišča, ki v ta namen nima na voljo nikakršnega denarja. Zadovoljna s tem pojasnilom, sta gospod minister in kraljevi šolski nadzornik pustila pri miru naše šole in naše učitelje. To osvetljuje pismo v Prilogi pod št. 4.

V vsem tem času 1841–1877 nam je ministrstvo za vzgojo in prosveto pošiljalo uboge dečke. Šolski nadzorniki so radi prihajali v zavod in dajali učiteljem praktične nasvete za uspešen pouk. Vsi ti šolski predstojniki so vedno podpirali naš način poučevanja in ga niso nikdar hoteli podvreči splošnemu zakonu, kajti:

1. Oratorij je javno dobrodelno zavetišče in ne povzroča nikomur nikakršnih zasebnih in javnih motenj. Koristi celo sami državi, ki ne more zadostiti potrebam toliko otrok, ki niso slabi, temveč zapuščeni in na poti, da postanejo taki.

2. Ti dečki so v zavodu zastonj, če izvezamo miloščino, ki jo darujejo zanje tisti, ki so jih poslali. Tako so delali naši dobrotniki in sami ministri (Priloga št. 5).

3. Gojenci prejemajo pouk popolnoma zastonj. Prav tako dobivajo zastonj knjige, papir in druge šolske potrebščine.

4. Učitelji z izredno gorečnostjo in odpovedjo opravljajo svoje dolžnosti in najdejo čas, da zastonj poučujejo gojence.

5. Lepi uspehi gojencev na javnih izpitih, odlični uspehi pri nadaljnjem študiju klasične literature, filozofije, raznih univerzitetnih predmetov, vojaške znanosti in v trgovini dokazujejo, da pouk, ki ga dajejo ti učitelji, zadovoljuje splošno pričakovanje.

ZMOTA PRI OCENJEVANJU DOLOČENEGA PRIMERA

Iz vsega, kar smo do sedaj povedali, je jasno, da je Oratorij sv. Frančiška Saleškega ustanova krščanske ljubezni, kjer med vzgajanjem poteka srednješolski in tehnič-

ni pouk in se učijo obrti. Tako so presojali in ravnali vsi prosvetni ministri in kraljevi šolski nadzorniki celih 35 let. Šele 1878 jo je hotel turinski šolski nadzornik, ki ni bil dobro poučen o namenu in naravi tega zavoda, preimenovati v *zasebno gimnazijo, priključeno Oratoriju sv. Frančiška Saleškega*, in jo podrediti zakonom, ki urejajo delovanje zasebnih gimnazij. Od tod prihaja njegova zahteva po diplomiranih in zahteva, da morajo biti v razredu ob določenem času, in končno zaprtje zavoda in odpustitev učencev.

To je zmota v ocenjevanju določenega primera, ker zasebne gimnazije, ki bi bila priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, nikdar ni bilo in nihče ne ve, kje naj bi bila. Vsi pa poznajo ta zavod kot dobrodelno ustanovo, ki so ji priključeni drugi oratoriji, kjer notranji in zunanji gojenci med tednom in ob prazničnih dnevih obiskujejo dnevne in večerne šole in kamor prihaja tisoče otrok z namenom, da bi se učili, vzgajali in se z delom pripravljali na življenje.

PROŠNJA

Po tej predstavitvi položaja zavetišča sv. Frančiška Saleškega nimam namena koga obtoževati in se komu pritoževati, želim le braniti prihodnost svojih gojencev. Zato prošim prosvetno ministrstvo, da bi še naprej imeli moj zavod za dobrodelno ustanovo, v kateri ravnatelj opravlja zares očetno vlogo, kot pravi Casatijev šolski zakon v členih 251 in 252.

Da bi mogel prosilec s svojo odgovornostjo in nadzorom zastoj poučevati v osnovni in tehniški šoli, kot to predvideva člen 356.

Da bi smel imeti odprto srednjo šolo za pouk učencev, ki se posvečajo tiskarstvu, trgovini, vojaščini ali kakemu drugemu poklicu, ki bi mogel koristiti revnim dečkom našega naroda.

Da bi se mogli znova svobodno zbrati, se obvarovati nevarnosti in dokončati vzgojo, ki bi fantom omogočila, da bi si sami pošteno služili kruh.

32. DON BOSKOVA PROŠNJA KRALJU UMBERTU I.

Veličanstvo!

V zaupanju v očetovsko dobroto, s katero skrbite za koristi vaših podložnikov, v posebno naklonjenost, ki ste jo ob raznih priložnostih pokazali do gojencev Zavetišča sv. Frančiška Saleškega, in v moči pravice, ki mi jo podeljuje člen 9 št. 4 Zakona o državnem svetu z dne 20. marca 1865, se duhovnik Bosko ponižno obrača na vaše veličanstvo v zadevi, od katere je odvisna usoda tisočev zapuščenih otrok in je v nemajhno korist veri, moralnosti in domovini.

Vašemu veličanstvu je znano, da je odlok prosvetnega ministra z dne 16. maja 1879 (glej *prilogo A*) ukazal zapreti srednjo šolo, ki je že petintrideset let delovala v korist ubogih dečkov, ki so bili zbrani v Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu. V moči tega ukaza je bilo treba končati šolo pred koncem šolskega leta in razpustiti gojence v njihovo veliko škodo in žalost, kar si vaše veličanstvo lahko predstavlja.

Toda ta odlok nima osnove niti v resničnem stanju niti v pravilnem izvajanju zakonov.

Vaše veličanstvo naj mi dovoli, da kot ravnatelj te ustanove in iz dolžnosti krščanske ljubezni uporabim vsa zakonita sredstva, da rešim iz skrajne nesreče te uboge fante. Dovolite, da duhovnik Janez Bosko navede nekaj dejstev o tej zadevi in vas obenem prosi za tisto pravičnost, ki jo bo narekovala kraljevska modrost in vaše očetovsko srce.

PRVI DEL

Da bi podal vašemu kraljevskemu veličanstvu popolno podobo o naravi in namenu te ustanove, bo prav, da predstavim zgodovinski potek, iz katerega bo razvidno razmerje te ustanove do državne oblasti in kako je iz tega razmerja od vsega začetka pa do tega trenutka bil priznan njen dobrodelni značaj.

Vse od leta 1841 je duhovnik Bosko s pomočjo krščanske ljubezni zasebnikov in podporo vlade zbiral zapuščene dečke in jih nameščal v svoji hiši, da bi jih obvaroval pred nevarnostjo revščine in pokvarjenosti ulice. Skrbel je za njihovo obleko in jim kot skrben družinski oče dajal krščansko vzgojo. Ker sam ni zmozel celotnega bremena, je iskal enako misleče sodelavce, da so mu pomagali pri tem delu. Fante je izučil ene ali druge obrti. In ker je v našem času nujno potrebno, da vsakdo zna brati in pisati ter računati, jih je v času, ki jim je ostajal na voljo, kot svoje posinovljence učil teh veščin. Nekateri bolj nadarjeni ali otroke obubožanih družin je napotil k učenju tehničnih veščin, francoskega jezika pa tudi klasičnemu šolanju. Na tak način si je pridobil gojence tiskarjev in stavcev za zavodsko tiskarno in asistente za zavetišče, medtem ko jih je veliko stopilo v vojaški stan, nadaljevalo literarne študije ali šlo v druge poklice, ki so zagotavljali zadosten zaslužek za pošteno samostojno življenje. Na tak način smo lahko ustregli željam naših gojencev in vzpostavili določen sistem vzgoje, primeren za naše razmere, ki je v kratkem času zbral devetsto fantov, ki so danes v zavodu.

Vse doslej so Oratorij sv. Frančiška Saleškega šteli za dobrodelno ustanovo za revne in zapuščene otroke. Šolska oblast nam je gmotno in moralno pomagala.

Nov način zbiranja in vzgoje otrok, najbolj potrebne in lahko rečemo najbolj izpostavljene družbene plasti, je priklical otroke od vseh strani.

Turinski župan vitez Bellono, prefekt, ter več poslancev in senatorjev je rade volje prihajalo na obisk in z našimi fanti ure prebilo v naših delavnicah, šolah in celo na odmorih.

Nekega dne je prišel grof Sclopis z markizom Ignaziem Pallavicinijem in grofom Luigiem Colegnom, sami kraljevi senatorji. Obiskali so zavetišče, šole, prostore za razvedrilo in praznična zbirališča.

Pri svojem odhodu so rekli, da bodo o vsem poročali senatu, ki naj bi vladi toplo priporočil in jo obvezal, da naj močno podpre to ustanovo, da bi, kot so rekli, zmanjšali število potepuhov in mladih ljudi, ki polnijo ječe.

Kot je razvidno iz Dodatka št. 1 knjižice *Oratorij sv. Frančiška Saleškega, Priloga F*, so 1. marca 1850 poročali svojim kolegom v senatu o vsem, kar so doživeli.

Vlada in zlasti notranje ministrstvo sta si vzela k srcu priporočilo senatorjev in sta tudi gmotno pomagala pri razvoju zavetišča.

Ministri Rattazzi, Cavour, Ferini, Lanza, Peruzzi, Ricasoli, Nicotera so šteli ta zavod kot svoje delo in nam pošiljali vse vrste zapuščenih otrok. Ko smo potem priredili kak telovadni nastop, razdelitev nagrad, gledališko predstavo ali glasbene koncerte, so ti gospodje rade volje prihajali na te prireditve in se čutili kot očetje med svojimi sinovi. Več kot enkrat se je pripetilo, da sta turinski prefekt in domači župan spremljala minisra za notranje zadeve na prireditve v zavod. Pa tudi člani kraljevske družine so se radi udeleževali družinskih praznikov v zavetišču. Nekaj pisem, ki jih navajamo v dodatku

št. 2 imenovane knjižice, priča o tem in nakazuje sodbo, ki so jo imeli ti gospodje o našem zavodu.

Turinska občinska uprava je Oratorij vedno štela za dobrodelno ustanovo. Spodbujala ga je z nagradami, mu gmotno pomagala in mu pošiljala ogrožene dečke.

Leta 1854 je naše kraje napadla kolera [*Cholera morbus*]. Turinski župan je na enem kraju zbral vse otroke sirote in jih izročil skrbi pisca tega poročila. Kakih petdeset otrok je bilo poslanih v ta zavod, kjer smo jih z vsem oskrbeli, jih vzgajali in usposobili za življenje. O tem poroča Dodatek št. 3 imenovane knjižice.

Tudi druge je otroke zadela ista usoda in tako jih je 20 poslal k nam prefekt iz Ancone, več jih je prišlo iz Sassarija, Neaplja, iz Tortorigija in iz drugih krajev Italije.

Kraljevska družina je vedno kazala veliko naklonjenost do tega zavoda. Ko sta naša ljubljena vladarja Karel Albert in Viktor Emanuel II. zvedela, da je naš zavod v veliki stiski, sta priskočila na pomoč z darovi, vrednimi njune velikodušnosti. Zadnji je večkrat z darovi svojih lovskih pohodov zares očetovsko razveselil naše dečke. Kraljevski principi pa so poleg obilo denarja darovali tudi svoje telovadno orodje, ki so ga uporabljali v kraljevem gradu Moncalieriju, in s svojo navzočnostjo večkrat počastili naše gledališke predstave, ki so jih naši gojenci pripravljali njim v zabavo.

Vedno se s hvaležnostjo spominjamo pomoči, ki nam jo je pošiljalo vaše kraljevsko veličanstvo in se zato vpisalo v seznam najvelikodušnejših dobrotnikov tega zavoda.

Nič manj ugodni niso bili naši odnosi s šolskimi oblastmi.

Buoncompagnijev zakon iz leta 1848 je štel ta zavod za zavetišče ubogih dečkov in ga je postavil popolnoma pod vodstvo notranjega ministrstva (glej *Buoncompagnijev zakon* člen 3).

Isto velja za Lanzov zakon iz leta 1857. Ta minister nam ni pustil samo svobode pri izbiri učiteljev, temveč nas je večkrat denarno podprl. Tako je 29. aprila 1857 daroval 1.000 lir in obljubil, da bo naš zavod podpiral z vsemi sredstvi, ki so mu na voljo, da bi se čim bolj razvijal.

Tudi Casatijev zakon iz leta 1869 je pustil našim šolam popolno samostojnost. Šolska oblast je še naprej z osebno zavzetostjo in denarnimi podporami pomagala temu zavodu, ki mu je bila dana samostojnost glede izbire učiteljev.

Leta 1865 je kraljevi šolski nadzornik, ki ni poznal značaja našega zavoda, hotel zavod imenovati za zasebno gimnazijo in ga s tem obvestil, da bi morali nastaviti diplomirane profesorje. Toda pismi notranjega ministra in turinskega župana ministru za prosveto sta proglasili naš zavod za javno dobrodelno ustanovo v popolnem pomenu te besede in trdili, da bi preimenovanje v zasebno gimnazijo in obveznost diplomiranih plačanih profesorjev pomenili smrt za zavod, ki ne bi mogel plačevati teh nameščenec. Zadovoljna s tem pojasnilom niti prosvetni minister niti šolski nadzornik nista več raziskovala zakonitosti naših učiteljev. O tem govori v Dodatku pismo št. 4 omenjene knjižice.

V vsem tem času (1841–1877) so nam prosvetni ministri še naprej pošiljali revne otroke. Šolski nadzorniki so rade volje prihajali v naše šole in dajali didaktične napotke učiteljem. Vsi ti predstojniki so vedno podpirali naš pouk in ga niso hoteli vključiti v splošni zakon. Šele leta 1877–78 je šolski nadzornik ukazal, da morajo učitelji imeti

priznano diplomo, sicer da bo šolo zaprl. Ta odredba je povzročila veliko zmedo in še večje stroške.

Ker pa sem menil, da bi bila to velika nesreča za toliko otrok najnižjih družbenih slojev, in v želji, da bi se pokoraval – ne zakonu, ki tega ne zahteva – temveč oblasti, ki ukazuje, smo dobili pet diplomiranih profesorjev, katerim smo izročili pouk, kakor zahteva oblast. Gospod šolski nadzornik pa s tem ni bil zadovoljen in je poslal dve ne-napovedani inšpekciji, ki sta izjavili, da glede *snage, higiene, discipline in moralnosti ni bilo nikakršnih pomanjkljivosti*, sta pa ugotovili, da v času njihovega obiska ni bilo v razredih naslovnih profesorjev, temveč samo njihovi namestniki. Na osnovi tega poročila šolskega nadzornika je Pokrajinski šolski svet predložil zaprtje salezijanskih šol. Ministrstvo je odredbo potrdilo in 16. maja 1879 izdal odlok, ki ga je zadržal do 23. junija, in sporočil odločbo don Bosku (glej *Prilogo A2*).

Ko je don Bosko prejel ta odlok, je skušal pokazati prosvetnemu ministru, da ta odločitev nima zakonske osnove, bodisi zato, ker je zavod ustanova javne dobrodelnosti, zato profesorjem, kot je to v obvezno v zasebnih šolah, ni treba, da bi sami poučevali, če so bili zadržani, so jih nadomeščali drugi učitelji; pa tudi zato ne, ker ni bilo nikakršnega težkega razloga, ki jih navaja člen 242 za zaprtje kake šole.

Na pismo ni dobil nikakršnega odgovora. Nato smo se obrnili na vaše veličanstvo, ki ste z očetovsko skrbjo in zavzetostjo poslali priziv na prosvetno ministrstvo (glej *Prilogo B*). Minister je potrdil odlok za zaprtje, kakor je razvidno iz pisma, ki ga je poslal kraljevski hiši v Turinu, katerega prepisa pa duhovnik Bosko ni mogel dobiti.

Ko je nastopil službo novi minister, je don Bosko večkrat ponovil svojo prošnjo za preklic omenjenega odloka. Pa je bilo vse zaman (glej *Prilogo C1 in C2*).

Iz povedanega lahko razberemo:

1. Salezijanski Oratorij je dobrodelno zavetišče.
2. Za takega so ga imele vse kraljevske oblasti.
3. Da so šole kot tisti del, ki je namenjen vzgoji sprejetih gojencev, *bistveni del celotne ustanove*.

4. Da je don Bosko smel celih trideset let in več pred očmi oblasti ter z njenim odobranjem in podporo poučevati, ne da bi od njega zahtevali diplomirane profesorje.

5. Da je šolska oblast šele leta 1877 zahtevala od salezijanskih šol, da morajo nastavi-ti diplomirane profesorje, in ker jih niso mogli najti takoj preteklega leta, so šole zaprli.

Naj mi bo dovoljeno, da po tem zadnjem dejstvu podam nekaj pripomb. Res je, da so salezijanske šole dobrodelna ustanova, je potem pravično in pametno, da zahtevajo zanje diplomirane profesorje? Ne! In to iz naslednjih razlogov:

1. Denar za plačilo profesorjev se jemlje dobrodelnosti in vlada, ki to zahteva, obtežuje z davki najbolj revne in zapuščene mladostnike.

2. V zasebnih šolah zahtevajo diplomirane profesorje, da s tem zagotovijo dober uspeh učencev, ki bi, če ne bi bilo zasebnih šol, šli v javne šole in bi prav tako imeli dober uspeh. To pa ne velja za don Boskove šole, ker njegovi učenci, če ne bi bilo teh, ne bi mogli v druge šole. Vlada, ki ima dolžnost poskrbeti za izobrazbo, tukaj ne more izbirati med veliko in malo, temveč samo med malo (če bi nediplomirani profesorji slabo opravljali svojo nalogo) in nič, in zdi se mi, da izbira ni dvomljiva (glej ALLIEVO, str. 21–22, spisa *Casatijev šolski zakon (Priloga G)*).

3. Še druga velika razlika je med dobrodelnimi ustanovami in zasebnimi šolami. Zasebne šole zahtevajo od učencev redno mesečnino in zato morajo dajati poroštvo za uspeh, kar mora vlada zagotoviti. Kaj takega pa od dobrodelne ustanove ni mogoče zahtevati, saj je tukaj vse zastonj. Tukaj vladi ni treba ničesar zagotavljati – niti koliko-sti niti načina izobrazbe – temveč samo to, kar se tiče moralne in domovinske vzgoje (glej ALLIEVO, str. 27), za kar niso potrebni državni izpiti in dovoljenje za pouk.

4. Profesor Allievo na str. 23 omenjenega dela v zvezi s tem navaja člen 356 zakona, ki se glasi:

Osebe, ki zastonj poučujejo v prazničnih šolah otroke ali odrasle osebe v osnovnih šolah ali v *tehniških šolah za obrtnike*, lahko poučujejo brez dokazila o svoji usposobljenosti.

Besede, ki sem jih jaz napisal v kurzivni pisavi, govorijo o srednjetehtniškem pouku, čeprav se poglavja, na katera se nanašajo, tičejo osnovne izobrazbe. Ker pa so pod tem naslovom zajeti tudi členi, ki se tičejo učiteljišča, ki gotovo ne sodijo k osnovni izobrazbi, in če ne zahtevajo uradnih naslovov od tistih, ki poučujejo zastonj v tehniških šolah, ki so prva stopnja tehniškega pouka, potem iz istega razloga ne morejo zahtevati diplomiranih učiteljev v gimnazijah, ki so prva stopnja srednje klasične izobrazbe.

5. Salezijanske šole, ki so s privolitvijo vseh oblasti trideset let obstajale in odlično delovale brez diplomiranih profesorjev, so si pridobile zastarano pravico, ki jim je nihče nima pravice vzeti, razen če se same izneverijo cilju, ki so ga imele ob ustanovitvi, in duhu, ki jih je preveval ob začetku, kar je v naših časih, ko očetne navade in domovinski čut spodrivajo vse vrste nepoštenih svoboščin, toliko bolj pomembno.

6. Odlok prosvetnega ministra, katerega prepis je priložen (*Priloga A*), pravi: *Zasebna gimnazija, priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, ki jo vodi duhovnik Bosko, je zaprta*. Iz teh besed je razvidno, da je šolska oblast našla v salezijanskem oratoriju zasebno gimnazijo, ki je priključena tej ustanovi in jo ima za ustanovo, ki jo zakon imenuje po imenu, ki zahteva podreditev istim pogojem. Ker niso bili uresničeni, je šolo zaprla.

Toda to je težka napaka pri presojanju določenega dejstva. Salezijanskemu oratoriju ni bila nikdar priključena gimnazija, temveč je imel Oratorij šole, ki so bile namenjene vzgoji ubogih dečkov in so sestavljale celoto; kakor ne bi oče, ki bi v svoji hiši poučeval svoje otroke gimnazijske predmete, priključil sebi gimnazije.

To postane bolj jasno iz naslednjih dejstev:

A. V členu 247 so navedeni pogoji, ki jih mora izpolniti tisti, ki hoče odpreti gimnazijo. Toda salezijanske šole so obstajale že pred tem zakonom, ki o tem ni ničesar določil, in zato obstaja vse pri starem. Poleg tega šolske oblasti niso nikdar nameravale don Bosku postavljati kakih pogojev, ker gre za ustanovo popolnoma drugačne narave.

B. Člen 246 imenovanega zakona pravi: *pouk (v zasebnih gimnazijah) se mora opravljati v skladu s programom, ki je določen ob nastanku ustanove*. Iz tega je razvidno, da mora vodstvo šole ob odprtju predložiti staršem program pouka za njihove otroke. Don Bosko pa ni nikdar razglašal javnega programa šole v svoji ustanovi. Dečke je sprejemal s pogojem, da kot dober oče to določa on, ki bolje ve, kaj je primerneje za naravo in sposobnosti vsakega posameznega gojenca, in ga zato lažje pripravi za prihodnost. To kaže, da je njegova ustanova za zapuščene otroke, kjer je poskrbljeno za vsakega

glede na možnosti in sposobnosti, in ne zasebna šola, s katero starši naredijo pogodbo o izobrazbi svojih otrok po določenem programu.

Ker je šolska oblast postavila don Boskove šole v vrsto zasebnih gimnazij, kot je to razvidno iz odloka, in uporabilo zanjo zakone, ki se tičejo zasebnih šol, se je krepko zmotila v naravi teh šol. Ker je odlok o zaprtju posledica te zmote, nima zakonske veljave.

Iz povedanega je razvidno, da je salezijanski Oratorij v Turinu po svoji naravi, po svoji preteklosti in svojih odnosih do raznih državnih ustanov krščansko dobrodelno zavetišče. Celih trideset let so ga imeli za takega in niso zahtevali od njega diplomiranih profesorjev.

DRUGI DEL

Tudi če bi tako bilo, česar pa ne priznavamo, da bi bil salezijanski Oratorij zasebna gimnazija, kot je omenjeno v zakonu, je odlok o zaprtju protizakonit.

1. Casatijev šolski zakon za zagotovitev zasebne izobrazbe določa, da je zasebno šolo, v kateri je pouk posameznih predmetov zaupan diplomiranim profesorjem, mogoče zapreti samo iz treh težkih razlogov: če se žali moralnost, domovinsko izročilo ali higiena. Šolska oblast ni navedla niti enega izmed omenjenih razlogov. Ni bilo morda diplomiranih profesorjev? Ni tako. Saj je ministrski odlok navedel, da je don Bosko poslal seznam diplomiranih profesorjev, v resnici pa so poučevali nediplomirani učitelji. Jasno znamenje, da je zavetišče imelo svoje zakonito izprašane učitelje. Zakaj so ga potem zaprli? Ker niso vedno poučevali, ker so jih okoliščine prisilile, da so pouk zaupali nediplomiranim učiteljem, kakor vedno delajo v državnih šolah. Zakon ne določa, koliko časa mora trajati pouk v zasebnih ustanovah, koliko ur je treba na teden izpolniti s poukom in koliko ur na dan naj se poučuje. Zakon ne veže na noben urnik vodje zasebne šole in členi 258–259, ki določajo trajanje šolskega leta, število učnih dni, število učnih ur na teden, se tičejo javnih gimnazij in licejev. Zato beremo: »Če se od profesorjev zahteva večje število ur, je to razlog za odškodnino.« Te besede pa se gotovo ne nanašajo na učitelje zasebnih šol. Tako svobodo je treba toliko bolj dati učiteljem salezijanskega oratorija, kjer šolsko leto traja dva meseca dalj kot v drugih ustanovah. Zato šolski nadzornik ni imel nikakršne pravice zahtevati, da bi v času njegovega obiska morali profesorji Oratorija biti v razredu in poučevati. Tako je v resnici *prevaran* zakon, ki v njihovi odsotnosti iz razreda ne vidi razloga za zaprtje šole. Don Bosko tudi *ni nikogar prevaral*, kajti pravnomočno diplomirani profesorji, katerih *seznam je poslal*, so dejansko sami poučevali, vendar ne toliko in tako, kakor je to zahtevala šolska oblast, temveč toliko in tako, kakor jim je bilo mogoče in v skladu z zakonom. Svojo nalogo pa so dobro opravili, kakor dokazujejo izidi izpitov (glej *Priloga D*).

2. Treba je tudi omeniti, da zakon prepušča pouk v zasebnih šolah *diplomiranim zaupanja vrednim profesorjem*, ki na lastno odgovornost in s privolitvijo javnosti smejo dovoliti, da jih nadomeščajo osebe, ki jim zaupajo.²⁴

3. V smislu zakona z dne 22. junija 1857, ki ga Casatijev zakon ni odpravil, mora šolska oblast, preden zapre kako šolo, poklicati na razgovor ravnatelja šole (glej ALLIEVO,

²⁴ Glej razlago, ki jo daje ugledni profesor Allievo v svoji knjižici, str. 24.

str. 24). Salezijansko šolo pa so obtožili, obsodili in zaprli, ne da bi dali don Bosku priložnost, da bi povedal svoje razloge.

4. Ministrstvo je odredilo *zaprtje zasebne gimnazije*. Ker je gimnazija kraj, kjer se poučuje, je zakonito zaprta, ko je končan pouk, kot se je dejansko končal 30. junija. Toda prefekt je hotel prizadeti to gimnazijo tudi s prekinjenim poukom v škodo ubogih otrok najnižjega sloja ljudstva, ki so se tam v miru učili (glej *Priloga E 1, E 2*). Noben zakon in nobena oblast ne sme iz javnega zavetišča, ki se vzdržuje s pomočjo krščanske ljubezni, iztrgati ubogih otrok in jih vreči na cesto.

5. Zadnji razlog, ki bi že sam zadostoval, da bi izpodbil vsako osnovo odloka o zaprtju, ki ga je predložil pokrajinski šolski svet, pa je naslednji:

1. Pokrajinski šolski sveti, ki delujejo danes in so bili ustanovljeni s kraljevim ukazom 22. septembra 1867, nimajo nikakršne zakonske osnove, ker so v nasprotju s členom 39 sedaj veljavnega Casatijevega zakona, ki izključuje iz Sveta prefekta in druge člane, ki sedaj sestavljajo Svet. Imenovani kraljevski ukaz se je končeval z besedami: »Ta ukaz je predložen parlamentu z namenom, da se spremeni zakon.« To pomeni, da je avtor zakona sam spoznal, da je protizakonit, in če bi hoteli zadostiti zakonu, bi ga morali odpraviti. Tega ukaza niso nikdar spremenili v zakon, a kljub temu so ga začeli izvajati in ga še sedaj izvajajo. Zato noben odlok šolskega sveta in zato tudi odlok o zaprtju salezijanskega zavetišča nima zakonske podlage, ker ga je izdala oblast, ki je zakon ne priznava. Iz vsega, kar smo povedali, je jasno razvidno:

1. Oratorij sv. Frančiška je dobrodelno zavetišče.

2. Šola nikakor ni *gimnazija*, ki je priključena nanj, kakor pravi odlok o zaprtju, temveč šola, ki dopolnjuje vzgojo ubogih fantov, ki so v ustanovi. Zato je sodba, ki sta jo izrekla turinski šolski svet in prosvetni minister, napačna, kakor je napačno tudi izhodišče, na katero se opira.

3. Imenovani Oratorij ne sodi pod zakone, ki vodijo zasebne šole, ker je dobrodelna ustanova in zato ni mogoče zahtevati, da morajo njegove šole imeti diplomirane profesorje.

4. Tako je pred tridesetimi in več leti mislila šolska oblast kraljestva, ki ni nikdar nameravala Oratoriju naložiti tako težko breme.

5. Sedanji šolski nadzornik v Turinu, ki je zahteval od Oratorija diplomirane profesorje, kaže, da ne pozna narave in duha naših svobodnih ustanov, in je zato razžalil te ustanove, ki so trideset let in več pred njim opravljale dolžnost ljudske izobrazbe.

6. *Dano in ne priznано*, da bi bile don Boskove šole *zasebna gimnazija*, kot to predvideva zakon, torej je odlok o zaprtju protizakonit, ker mu manjkajo osnove za zakonito zaprtje zasebne gimnazije.

7. Sodba, ki jo je izrekel ministrstvo z odlokom o zaprtju, nima predpisane oblike in razlogi, na katere se opira, so popolnoma zmotni.

8. Pokrajinski šolski svet je popolnoma brezpraven in so zato njegove odločitve nične.

Zaradi vsega tega je duhovnik don Bosko prisiljen, da z vsemi sredstvi brani pravice svojih varovancev, ki mu jih je izročila Božja previdnost. Zato prosi vaše veličanstvo, ki vam je zaupana skrb za dobro države in zlasti še za najrevnejše pripadnike ljudstva, da v moči svoje vladarske oblasti:

1) Opreделите imenovani odlok za protizakonit in rešite prizadeto ustanovo nezaslužene nesreče tako, da odlok razglasite za neveljaven.

2) Razglasite Oratorij sv. Frančiška Saleškega v Turinu za dobrodelno zavetišče in njegovemu ravnatelju podelite pravico, da pod svojim nadzorom in na svojo odgovornost vodi osnovnošolsko, tehniško in književno izobrazbo, kot bo to imel za primerno za dečke, ki jih je sprejel v vzgojo brez diplomiranih učiteljev.

Pravičnost zaprošenih uslug in velika korist, ki bi jo imeli zasebniki in civilna družba, nam vlivata upanje, da bo vaše veličanstvo v svoji srčni dobroti potolažilo družino ubogih dečkov, ki že pet mesecev živijo v neznosni negotovosti za svojo prihodnost.

Vašega veličanstva ponižni prosilec

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 13. november 1879

33. MINISTROV DOPIS, KI JE SPREMLJAL DON BOSOV PRIZIV NA DRŽAVNI SVET

Njegovi vzvišenosti predsedniku Državnega sveta!

Duhovnik Janez Bosko je vložil priziv na njegovo veličanstvo kralja proti odloku ministrstva za prosveto z dne 16. maja 1879, ki je ukazalo zaprtje gimnazije, ki je priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v Turinu. Gimnazijo so zaprli zato, ker je v nasprotju s šolskim zakonom, ki zasebnim šolam nalaga obveznost diplomiranih profesorjev.

Vlagatelj priziva trdi, da je gimnazija dobrodelna ustanova in da je bila nezakonito zaprta, saj razlog, ki ga odlok navaja, češ da so učitelji nediplomirani profesorji, ne velja.

Ni točno, da je gimnazija dobrodelna ustanova, temveč je res, da jo vzdržuje dobrodelna ustanova, kar pa seveda ne jemlje njenega zasebnega značaja. Kar se tiče trditve, da imajo učitelji zahtevane diplome, gre za dvomje, kakor je mogoče videti iz poročila turinskega nadzornika.

Vlogi za priziv in omenjenim dokumentom sta priložena dva zapisnika šolskega sveta in dve poročili šolskega nadzornika v Turinu in mnenje Višjega sveta za izobrazbo. Sledila bo odločitev Vrhovnega državnega sveta.

Za ministra

FRUMELLI

Rim, 24. december 1879

34. POROČILO ŠOLSKEGA NADZORNIKA RHOJA MINISTRSTVU

Gimnazija, ki je priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega v tem mestu in šteje več kot tristo učencev, je kakor državne gimnazije razdeljena v pet razredov, v katerih se poučuje po programih in z učbeniki, ki jih priporočajo zakoni ministrske odredbe.

V to gimnazijo se ne sprejemajo zunanji učenci. Fantje, ki obiskujejo to šolo, so zvečine iz revnih družin in plačujejo skromno mesečnino 24 lir. Če družina sama ne more plačati mesečnine, lahko to stori kak sorodnik, ali dobrotnik. Po zagotovitvi pristojnih oseb je le malo fantov, ki bi bili v zavodu zastonj.

Dvajset do trideset najboljših učencev petega razreda gimnazije vsako leto opravlja malo maturo v kaki državni gimnaziji v mestu in ga navadno opravi z dobrim uspehom. Ti skupaj s kakim drugim sošolcem oblečejo duhovniško obleko, vstopijo v triletni tečaj filozofije (ki ga niso nikdar podvrgli javnemu nadzoru), nato v teologijo, ki jo opravljajo

v istem Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, in nato v Družbo duhovnikov sv. Frančiška Saleškega, ki jo je ustanovil don Bosko in je priznana od Svetega sedeža.

Ti salezijanski duhovniki se potem, če so zadosti nadarjeni, vpišejo na univerzo, končajo študij z doktoratom ali pa dobijo diplomu za pouk v nižji gimnaziji. Drugi se zadovoljijo z izpitom za diplomu ljudskošolskega učitelja. Na tak način si don Bosko pridobi lepo število zakonito usposobljenih profesorjev in učiteljev, ki jih potem pošilja v svoje zavode po Italiji in tujini.

Ker pa je zavodov veliko, se don Bosko pogosto znajde brez zakonito pooblaščenih učiteljev in zato nastavlja neizprašane pomočnike, ki jim šolska oblast nasprotuje. V teh primerih don Bosko uporablja pretveze in prevare, ki žalijo osebe, katerih prva dolžnost je izvajanje državnih zakonov pri tistih, ki vzgajajo mladino.

Zaradi vsega tega se mi zdi, da je gimnazija, ki je priključena Oratoriju sv. Frančiška Saleškega, bolj kot kaj drugega vzgajališče, iz katerega duhovnik Bosko, ustanovitelj redovne družbe, dobiva svoje privržence, ki jih potem pošilja za učitelje mladine v svoje številne ustanove.

Zato ni nikakršnega dvoma, da ta gimnazija nima namena koristiti določenemu številu fantov, ki bi jih potegnili iz globine njihovega družbenega položaja, temveč želi iz njih narediti redovne duhovnike, ki se potem posvetijo pouku pod njegovim neposrednim vodstvom. Nič manj pa tudi ni res, da dve tretjini gojencev omenjenega zavoda prekineta študij sredi leta in ne vstopijo v salezijanski red, temveč se brez vseh sredstev izgubijo v družbi, ne da bi bili sposobni za ročna dela, od katerih so jih odvadili kot otroke, obenem pa nesposobni za kako odgovorno mesto v družbi. Zato se mi zdi, da je don Boskova ustanova vse kaj drugega kot dobrodelni zavod.

Zdi se mi, da sem s tem pismom postregel vaši ekscelenci z vsemi podatki, za katere ste me prosili, tako da bi Državni svet mogel spoznati naravo in značaj te ustanove, ki bi rada bila neodvisna od šolske oblasti ali vsaj oproščena podrejanja zakonom, ki se tičejo učiteljev in uslužbencev.

Šolski nadzornik

G. RHO

Turin, 7. april 1880

35. GMOTNI POLOŽAJ SALEZIJANSKE DRUŽBE MARCA 1879

PIEMONTSKA INŠPEKTORIJA

Materna hiša, imenovana Oratorij sv. Frančiška Saleškega. Sem spadajo:

1. Cerkev Marije Pomočnice, ki jo obiskuje več tisoč oseb, ki se udeležujejo krščanskega nauka, svetih maš, poslušajo pridige, prejemajo svete zakramente in opravljajo pobožne vaje.

2. Gimnazija s petimi razredi.

3. Študentat za klerike.

4. Noviciatska hiša.

5. Dom in delavnice za rokodelčke, v katerih se učijo najpomembnejših sodobnih obrti.

6. Cerkev, posvečena sv. Frančišku Saleškemu, igrišča, namenjena zunanjim fantov iz Turina.

7. Dnevne in večerne šole za najbolj revne in zapuščene dečke mesta Turina.

8. Na drugi strani mesta so igrišča in cerkev sv. Alojzija, kjer se otroci zbirajo k bogoslužnim prireditvam in verskemu pouku. Tu je v gradnji veličastna cerkev v spomin Pija IX. s priključenim zavetiščem.

9. Temu oratoriju so priključene dnevne in večerne šole za najbolj revne in zapuščene dečke. Namen tega oratorija in te šole je oddaljiti otroke od protestantov, ki imajo tam blizu svoje svetišče, šole in bolnišnico.

10. Oratorij, cerkev in igrišča pod naslovom sv. Jožef v župniji svetega Petra in Pavla.

11. Oratoriju sv. Jožefa je priključena tudi delavnica sv. Jožefa za neporočena dekleta, ki potrebujejo zaposlitev in posebno nego.

12. Prav tako skrbijo salezijanci za ustanovo, imenovano Družina sv. Petra za izgubljena dekleta, ki so prišle iz ječ in bi se rade vključile v delo in v redno krščansko življenje.

13. Tudi duhovno skrbijo za zavod, imenovan Dobrega pastirja, katerega namen je zavarovati pred zablodami ogrožena dekleta in sprejemati spokornice, ki iščejo varno zavetišče moralnosti.

14. Nedaleč od Turina je zavod Valsalice, namenjen fantom premožnejših družin. Zavod ima osnovne, gimnazijske in licejske šole.

15. Poleg zavoda je kaplanska postojanka za odslužene šolske brate.

16. Zunaj Turina je v bližini mesta Caselle oratorij ter kaplansko mesto za vernike in šola za otroke. Sem prihajajo na počitnice novinci salezijanske družbe.

17. Nedaleč od Lanza, blizu kraja Mathi, je papirnica, kjer zaposleni fantje izdelujejo papir za naše tiskarne v Turinu, Sampierdareni, Nizzi, Montevideu in Buenos Airesu.

18. V Lanza je zavod sv. Filipa Nerija z 250 notranjimi in prav toliko zunanji gojenci. Tu je celotna osnovna šola in gimnazija.

19. Blizu tega kraja je salezijancem zaupano kaplansko mesto z naslovom Svetega križa.

20. V škofiji Ivrea, kraju San Benigno, je veliko poslopje, namenjeno študentatu za klerike in duhovnike Družbe. Upravljamo javno cerkev in imamo osnovnošolski pouk za otroke tega kraja.

21. V škofiji Casale v Borgu San Martino je malo semenišče in zavod sv. Karla, kjer dobiva osnovnošolsko in gimnazijsko izobrazbo več kot 200 gojencev.

22. Prav tako so vsi otroci tega kraja deležni osnovne in srednje izobrazbe.

23. V kraju Mornese v škofiji Acqui vodimo javno šolo za tamkajšnjo mladino.

24. V škofiji Mondovì, v kraju Trinità, je zavod, imenovan Marije Brezmadežne, z javno cerkvijo, oratorijem, igrišči za praznične dni ter z dnevnimi in večernimi šolami.

LIGURIJSKA INŠPEKTORIJA

Inšpektorialna hiša te province je v mestu Alassio v škofiji Albenga.

Tukaj imamo:

25. Javno cerkev z naslovom Svete Marije Angelske in je v službi mladine in odraslih tega mesta.

26. Zavod z več kot 200 notranjimi in več kot 400 zunanji gojenci z osnovno, srednjo in tehniško šolo.

27. Zavodu v Alassiu pripada tudi uprava javnih šol v kraju Laigueglia.

Naj povemo, da je ravnatelj tega zavoda doktor Francesko Cerruti, od škofa pooblaščen za glavnega duhovnega voditelja vseh ženskih redovnih ustanov v škofiji.

28. V škofiji Ventimiglia, v Valle Crosi je cerkev Marije Pomočnice z javno cerkvijo in osnovnimi šolami, ustanovljenimi, da bi odvrnili mladino od obiska protestantske cerkve, šol in zavetišča.

29. V škofiji Savona v mestu Varazze je zavod sv. Janeza Krstnika, kjer skrbimo za osnovne, tehniške in gimnazijske šole s približno 150 konviktovci.

30. Isti pouk dobiva kakih 500 zunanjih gojencev.

31. V javni cerkvi tega mesta zbiramo čim večje število otrok za krščanski pouk in za prejem svetih zakramentov.

32. V mestu Sampidarena v škofiji Genova je zavetišče sv. Vincencija Pavelskega z javno cerkvijo, kamor hodi tisoče vernikov k sveti maši, spovedi, pridiganju in krščanskemu nauku.

33. Tu je zavod, namenjen Sinovom Marije Pomočnice za odrasle, ki želijo postati duhovniki. V zavodu je kakih 200.

34. Tukaj so tisoči rokodelčkov s primernimi delavnicami.

35. Obstajajo večerne in dnevne šole tako za notranje kot zunanje dečke.

36. Nadškof je salezijancem izročil župnijsko podružnično cerkev, imenovano Naša ljuba Gospa milosti.

37. V škofiji Sarzana v mestu Spezia je zavetišče sv. Pavla z javno cerkvijo za vernike ter dnevne in večerne šole s konviktom. Namen teh šol je odtegniti gojence protestantom, ki delujejo nedaleč od zavetišča.

Zavetišče smo ustanovili na željo in s pomočjo papeža Pija IX. srečnega spomina in deluje s podporo njegove svetosti Leona XIII., ki srečno vlada Cerkev.

38. V škofiji in mestu Lucca imamo zavetišče, javno cerkev, praznični oratorij in igrišča za otroke tega mesta.

RIMSKA INŠPEKTORIJA

39. V Maglianu, glavnem mestu Sabine, salezijanci vodijo in upravljajo malo in veliko semenišče in poučujejo osnovne nauke kakor tudi filozofijo in teologijo. Tukaj je tudi konvikt za meščanske otroke. V šolo prihajajo otroci iz celega mesta.

40. V škofiji in mestu Albano imamo javno občinsko gimnazijo in malo semenišče.

41. Oskrbujemo javno cerkev za službo vernikom.

42. V mestu Aricci vodimo mestno osnovno šolo in upravljamo javno cerkev za mladino in odrasle.

43. En profesor literature poučuje v semenišču v Montefiasconeju.

DODATEK K PIEMONTSKI INŠPEKTORIJI

44. V padovski škofiji v mestu Este je zavod-konvikt, imenovan zavod Manfredini, z osnovno šolo in gimnazijo.

DODATEK LIGURIJSKE INŠPEKTORIJE ZA HIŠE V FRANCIJI

45. Družba se je začela širiti v Franciji leta 1875. Prvo hišo smo odprli v škofiji in mestu Nica z naslovom Zavetišče de S. Pierre, kjer je 120 dečkov, ki se učijo raznih obrti in se pripravljajo na duhovniški poklic.

46. V drugem delu istega mesta je oratorij in igrišča, kjer se zbira kakih sto revnih dečkov za pobožne vaje in nedeljsko zabavo.

47. V škofiji Fréjus v pokrajini Navarre je poljedelska kolonija, kjer se nekaj fantov posveča poljedelstvu, drugi pa učenju kot pripravniki na duhovniški poklic.

48. V Saint-Cyru nedaleč od Toulona je poljedelska šola, kjer se gojenci učijo poljedelstva.

49. V škofiji in mestu Marseille je *oratorij sv. Leona*, kjer se zapuščeni dečki učijo različnih obrti.

50. Tukaj deluje tudi tako imenovana *Maîtrise* župnije sv. Jožefa z osnovno in glasbeno šolo in cerkvenimi obredi. Glavni namen je pripravljati poklice za cerkvene službe.

AMERIŠKA INŠPEKTORIJA

Po nasvetu in z gmotno pomočjo Pija IX. je odšla odprava salezijancev v Ameriko. Sveti oče je predlagal tri namene: 1. Pomagati starejšim, zlasti pa mladim Italijanom, ki jih je tam veliko. 2. V bližini divjakov odpreti domove, ki bi bili namenjeni za semenišča in zavetišča za ubogo in zapuščeno mladino. 3. Na tak način pripraviti pot za evangelizacijo Indijancev Pampas in Patagoncev.

Prva odprava je odšla 1875. Ker so salezijanci želeli sodelovati pri uresničevanju želj svetega očeta, se je deset salezijancev odpravilo v Rim, kjer so prejeli blagoslov in apostolsko poslanstvo namestnika Jezusa Kristusa. Dne 14. novembra istega leta so odpluli iz Genove in 14. decembra prispeli v glavno mesto Republike Argentine Buenos Aires. Sedaj je v Ameriki več kot sto salezijancev; njihovo delo zajema naslednje ustanove:

51. V škofiji in mestu Buenos Aires je inšpektorialna hiša v pravkar ustanovljeni župniji *San Carlos en Almagro*, ki šteje kakih šest tisoč duš.

52. V Zavetišču Pij IX. se kakih 150 dečkov uči različnih obrti.

53. Javne šole, oratorij s prazničnimi igrišči za zunanje.

54. Noviciat in študentat salezijanske družbe.

55. Župnija *Boca*, poimenovana po sv. Janezu Evangelistu, s kakimi 27 tisoč prebivalci, zvečine Italijani.

56. Javne šole za revne otroke.

57. Upravljajo cerkev, imenovano *Mater Misericordiae o de los Italianos* [Mati usmiljenja ali Italijanska cerkev]. Ta cerkev je posebej namenjena Italijanom, ki v velikem številu prihajajo opravljat svoje pobožne vaje ne samo iz župnije, temveč iz celega mesta Buenos Airesa in okolice.

58. Javna cerkev za odrasle prebivalce mesta.

59. V mestu San Nicolás de los Arroyos, nedaleč od divjaških naselij, je zavod ali malo semenišče za misijone, o koder je prišlo že več poklicev.

60. Upravljamo tudi župnijo Ramallo, ki šteje kakih 4.000 duš. Tu se zbirajo prebivalci več bivališč iz številnih naselbin ob prazničnih dnevih in zlasti za podeljevanje krsta in praznovanja zakramenta zakona.

REPUBLIKA URUGVAJ

61. Zavod Pija IX. v Villa Colónu in misijonsko semenišče. Ta zavod štejejo tudi za malo škofijsko semenišče in je priključen univerzi v Montevideu.

62. Tu je tudi javna cerkev v korist prebivalstva.

63. V Montevideu, glavnem mestu republike, je oratorij in šole za ubogo in ogroženo mladino.

64. V mestu *Las Piedras* je župnija s šest tisoč dušami z javnimi šolami in prazničnim oratorijem.

USTANOVE, KI JIH BODO V KRATKEM PREVZELI SALEZIJANCI:

Zavod v škofiji Milan v župniji Incoronata [*Kronana*].

Zavetišče in oratorij z igrišči za praznike v škofiji v mestu Cremona.

Zavetišče in oratorij v mestu Lugo v škofiji Faenza.

Podobno v mestih Brindisi, Catania in Randazzo na Siciliji.

V Chalongeu pri Annecyju, v Parizu-Auteuilu, v S. Domingu, v Braziliji, Paragvaju itn.

OPOMBE

Na splošno je treba reči: 1. Domovi družbe so last njenih članov. Imamo nekaj dolgov, vendar razpolagamo s posestjo, ki bi prodana lahko poravnala dolgove.

2. Fantov, ki dobivajo krščansko vzgojo, šolsko in leposlovno izobrazbo v salezijanskih ustanovah, je kakih 40 tisoč. Od teh jih kakih 300 vsako leto stopi v cerkvene poklice. Večina teh se vrne v svoje škofije, nekateri stopijo v kako redovno družbo in nekateri se posvetijo zunanjim misijonom. Po dokončni odobritvi Družbe poklici stalno naraščajo. Ko je Sveti sedež 3. aprila 1874 dokončno potrdil Družbo, je štela 250 salezijancev, danes pa jih je že več kot 700; takrat so upravljali 17 ustanov, danes pa jih 54.

USTANOVA HČERA MARIJE POMOČNICE

V Katalogu salezijanske družbe so bili objavljeni tudi podatki o ustanovi Hčera Marije Pomočnice, ki je bila 1873 ustanovljena v Morneseju. Njihov namen je skrbeti za vzgojo revnih deklic, kakor je namen salezijancev skrbeti za vzgojo revnih dečkov. Ta ustanova, ki je takrat štela samo eno hišo, je z Božjo pomočjo močno napredovala, kakor je razvidno iz naslednjega poročila:

1. V Morneseju je dom za redovnice in za postulantke.

2. Prav tako je v Morneseju vzgajališče za uboge deklice, javna šola in nedeljsko zbiranje za odrasla dekleta.

3. V Nizzi Monferrato, v domu, imenovanem Madonna delle Grazie, imajo vzgajališče za notranje gojenke, šole in delavnice za zunanje ter študentat za sestre.

4. V škofiji v mestu Turin je Institut sv. Karla z večernimi šolami za revna dekleta, z oratorijem, prazničnimi šolami in s srečanjem za odrasla dekleta.

5. Tej hiši je priključen študentat za sestre, ki se pripravljajo na državni učiteljski izpit.

6. V Chieriju imajo vzgajališče in dekliško šolo za zunanje pod varstvom sv. Terezije.

7. V istem mestu vodijo oratorij in praznične šole za odrasla dekleta, ki jih je kakih 400.

8. V Lanzu Torinese vodijo kuhinjo in skrbijo za perilo v salezijanskem zavodu sv. Filipa Nerija.

9. V škofiji in mestu Bielli skrbijo za kuhinjo in perilo v škofijskem semenišču.

10. V škofiji Casale v Borgu San Martino pomagajo v kuhinji, skrbijo za perilo in obleko in vodijo nedeljsko srečanje za odrasla dekleta.

11. V Luju imajo otroški vrtec, šolo in delavnice za uboga dekleta ter šolo in praznično srečanje za večja dekleta.

12. V Quargnentu v škofiji Alessandria vodijo otroški vrtec in nedeljsko srečanje za večja dekleta.

13. V Sampierdareni v škofiji Genova skrbijo za perilo, obleko, kuhinjo v zavetišču sv. Vincencija Pavelskega in vodijo praznično srečanje za večja dekleta.

14. Isto delo opravljajo v zavodu Alassio v škofiji Alberga.

15. V škofiji Ventimiglia v Valle Crosii imajo šole in delavnice s prazničnim srečanjem za odrasle, da bi jih odvrnile od protestantov, ki so v tem kraju odprli svoje šole in jih skušali privabiti z obljubami in nagradami.

16. V škofiji v mestu Nica skrbijo za perilo v Zavetišču sv. Petra.

17. V škofiji Fréjus na področju Navarre skrbijo za perilo in obleko, vodijo kuhinjo v tamkajšnji poljedelski koloniji.

18. V Saint-Cyru isto delo kot v Navarru.

DOMOVI V AMERIKI

19. V župniji Las Piedras v škofiji Montevideo so sestre pravkar odprle šolo za revna dekleta.

20. V Villa Colónu vodijo šolo, delavnice med tednom in praznična srečanja za revna dekleta.

21. V škofiji in mestu Buenos Aires so pred kratkim odprle šolo, delavnice s prazničnim srečanjem za uboga in zapuščena dekleta.

OPOMBE

Domovi, kjer bivajo sestre, so last Družbe, vodi pa jih kak salezijanec. Kar se tiče morale, duha pobožnosti in izpolnjevanja pravil, so zgledne. Zato imamo razlog, da se Bogu zahvalimo za tako veliko milost. Imajo nekaj dolgov, vendar tudi zadosti sredstev, da jih pravočasno poravnajo. Kakor smo že zgoraj povedali, ima ustanova Hčera Marije Pomočnice, ki je 1874 imela samo eno hišo, jih danes ima 21. Od približno petnajstih jih je danes več kot tristo; prošelj za sprejem je veliko. Od vseh strani tudi prihajajo prošnje za nove ustanove ali za prevzem že obstoječih, ki ne delujejo zadovoljivo.

36. PRIČEVANJE V OPORO DON BONETTIJU

Veleugledni in velečastiti moj preljubljeni!

Naj mi vaša nadvse ljubezniva in velespoštovana uglednost dovoli, da vam s srcem na dlani napišem naslednje vrstice. Rad bi vam izrazil veselje, ki ga čutimo z mnogimi drugimi dobrimi in pobožnimi osebami in se zahvaljujemo Bogu, ki je končno uslišal naše prošnje ter navdihnil in pripravil vašo uglednost, da ste poslali svoje velezaslužne učence – delavce, ki delujejo v tem Gospodovem vinogradu. Oh, kako zelo smo jih potrebovali! Čeprav je preteklo le nekaj mesecev, so že vidni sadovi njihovega dela, za katere s popolno upravičenostjo menimo, da prihajajo iz oratorija, ki je bil ustanovljen v našem mestu za versko vzgojo naših deklet. Drugi so kljub najboljši volji dosegali zelo skromne uspehe ali celo ne. Njihov način dela ni bil pravi. Niso mogli premagati ovir, ki jim jih je postavil hudič, to je posvetni ljudje. Bila so potrebna izredna sredstva, ki jih je sposoben samo red, ki ga je Bog blagovolil ustanoviti med nami po vašem prizadevanju. Zahvaliti se moramo za to milost.

Toda kaj! Vi sami dobro veste, da kolikor bolj se trudimo za Božjo slavo in za zveli-

čanje duš, toliko večji boj in nasprotovanje moramo pričakovati od sovražnika vsega dobrega kakor tudi od oseb, od katerih bi pričakovali vse kaj drugega. Jaz nisem imel sreče, da bi poznal tistega dobrega salezijanca don Bonettija, ki ga pošljete vsak teden vodit oratorij, toda gorečnost, jasnost in preproščina njegovih nasvetov, o katerih sem slišal govoriti, dobro, ki sem ga videl, kako je raslo v teh nesrečnih dekletih, ki so hodile v oratorij, so v meni vzbudili željo, da bi ga spoznal, z njim govoril. Ko mi je to uspelo, sem bil zelo zadovoljen in poln prepričanja, da prav ustrezen način ravnanja lahko popravi vedenje toliko nevednih deklet.

Nikar nam ne odvzemite tega odličnega človeka in ga pošljite za apostola v Chieri. Upajmo, da bo Bog z nami, da nam bo pomagal, da bomo delali v večjo slavo njegovega Božjega veličastva in v korist duš.

Teh malo vrstic sem vam napisal, da sem si olajšal srce. Prosil bi vas, da bi nadaljevali začeto delo in sprejeli ta mali dar. Kot salezijanski sotrudnik čutim dolžnost, da ga pošljem, medtem ko vas najvljudneje pozdravljam in prosim, da se v svojih molitvah spominjate svojega najvdanejšega služabnika in prijatelja.

Kanonik FRANCESCO M. CALOSSO

Chieri, 12. februar 1879

P. S.: Majhno vsoto 50 frankov sem izročil ge. Carlotti Braja v Chieriju.

37. PISMO PATRA MORTARE DON BOSKU

Velečastiti oče!

Mogoče se še spominjate ubogega Mortareja. Ta nikdar ni pozabil presrečnega dne, ko je imel priložnost, da bi vas spoznal pri svetem Petru v Verigah v Rimu in vam ministriral. Ne spominjam se leta, vendar sem bil že posvečen Bogu v redovnem stanu, v katerem sem srečen. Če vam do sedaj še nisem pisal, je bilo zato, ker se mi ni ponudila nobena ustrezna priložnost. Sedaj si vam upam pisati, da vas prosim za uslugo, ki se je nadejam od vaše krščanske ljubezni.

Pred šestimi leti se je moje zdravje zaradi teološkega študija, ki sem ga imel vedno nadvse rad, zelo poslabšalo. Potem ko nisem zamen uporabil vseh mogočih sredstev, so se moji predstojniki odločili, da naj grem za nekaj časa v Italijo, da bi tam popolnoma ozdravel. Moje moči so namreč tako zelo opešale, da sem se mogel hraniti samo še z mlekom in sem moral stalno ležati v postelji. Brez smisla je poudarjati, da v takem stanju ne morem več pridigati, kar sem s tako gorečnostjo delal. Še več, neuporaben sem za vsako delo.

Toda vojaški nabor pomeni veliko oviro za moj prihod v Italijo. Ker sem bil leta 1870 prisiljen zapustiti Rim zaradi vdora osvajalcev, da bi tako obvaroval svobodo vesti in vere, nisem mogel biti navzoč pri naboru za vojaško službo. Posledica tega je dejstvo, da me štejejo za ubežnika, in če bi prišel v Italijo, bi me zelo verjetno vtaknili v ječo in potem prisilno v vojaško službo. Lahko si predstavljate, kaj to pomeni za redovnika in duhovnika. Imam dve možnosti: da prosim kralja za pomilostitev ali pa pridem v Italijo pod drugim imenom. Toda to je zelo nevarno. Tako mi ostaja prva možnost. Znano mi je, da vam italijanski kralj in kraljica zelo zaupata zaradi vaših izrednih sposobnosti in kreposti. Milo bi vas prosil, da bi se zavzeli zame pri kralju, ki gotovo ne bo odrekel ničesar, kar je v njegovi moči. Moji predstojniki mi priporočajo, naj se obrnem na njegovo kraljevsko veličanstvo, zato vas prosim za to uslugo, za katero vam bom vedno

neskončno hvaležen. Kaj menite vi o možnosti, da bi, če prošnja ne bi bila uslišana, prišel v Italijo *incognito*; se vam zdi to pametno in mogoče in bi mi v tem primeru mogli dati kak nasvet? Upam, da me vaša krščanska ljubezen ne bo zapustila v tako težkem trenutku in silni potrebi. Če želim priti v Italijo, je to predvsem zaradi moje družine, katere spreobrnjenje mi je zelo pri srcu, kakor sami veste. Z druge strani pa sam Bog ve, koliko trpim, ker se zaradi svoje bolezni ne morem posvečati sveti duhovniški službi za korist duš, česar si tako želim.

Sedaj sem v Marseillu, kjer mi morska kopel zelo dobro dene. Povedati vam moram, da sem tukaj *incognito*, in če mi boste odgovorili, kar si srčno želim, vas prosim, da mi pišite na naslov: Monsieur l'Abbé Pie, chez les Frères de Saint-Jean-de-Dieu, *Saint-Louis*, près *Marseille* (Banlieue).

Gotovo vam je znano, da je politični položaj v Franciji zelo težek. Hudič se zaganja proti redovnikom in red, katerega član sem, bo verjetno kmalu izgubil dve ustanovi. Upajmo v Božjo previdnost.

Ne vem, ali je naslov točen. Ker ste v Turinu zelo dobro poznani, upam, da vas bo pismo dobilo.

Ne morem vam zadosti dopovedati, kako rad bi vas zopet videl. Rad bi vam povedal veliko stvari in vas v marsičem vprašal za svet glede moje vesti. Nikdar ne bom pozabil videnja na današnje dogajanje, ki sta mi jih nakazali pred časom. Nad mojo glavo ste videli oblak in nad njim dva angela, ki sta držala venec iz vrtnic. Sredi mnogih in težkih preizkušenj, ki so jim sledila duhovna tolažila, in zlasti še, če pomislim, kako zelo mi je potrebna ponižnost, se moj pogled obrača na to videnje, v katerem odkrivam Božjo besedo. Oh, koliko stvari bi vam lahko povedal o tem. Upam, da bom mogel, ko bom prišel v Italijo, govoriti z vami in se o vsem podrobno pomeniti.

Ker vam ne morem *osebno* izreči svoje vdanosti, vam pošiljam svoje globoko spoštovanje po fotografiji. Ob moji strani boste videli mojo mater, za katero prosim spreobrnjenje s pomočjo vaših molitev.

Oprostite mi, prosim, dolgoveznost. Naj vam dokazuje zaupanje, ki ga imam do vas. Popolnoma se prepuščam vaši velespoštovani uglednosti in vašim modrim nasvetom. Toplo se priporočam vašim molitvam in s čustvi globokega spoštovanja in spoštljive vdanosti imam čast, da sem v N.G.J.K. najponižnejši in najpokornejši služabnik.

P. D. PIO M.A MORTARA

Regularni lateranski kanonik

Marseille, 10. oktober 1880

P. S.: Prosim, da v prošnji kralju nakažete moje slabo zdravje, zaradi katerega bi bil nesposoben za vojaško službo, in da sem zapustil Italijo pred razpisom vojaškega nabora. Oprostite mi zaradi *postskriptuma*.

38. DVOJE PISEM MISIJONARJEV PAPEŽU

A

Preblaženi oče!

Ob vzvišeni priložnosti vašega godu, ko vsi katoličani tekmujejo med seboj, da bi vaši svetosti izkazali vdanost v veri, sinovsko navezanost in moralno podvrženost Petro-

vemu sedežu, dovolite, da mi vaši salezijanski misijonarji iz teh daljnih planjav brezkončne Amerike, z bregov La Plate, iz središča puščave pridemo k nogam vaše svetosti, da počastimo v vas vrhovnega poglavarja Cerkve z enako ljubeznijo, spoštovanjem in občudovanjem, kot je kraljica iz Sabe prišla k nogam velikega Salomona.

Da, v vas vidimo isto modrost, občudujemo isto veličino in priznavamo isto mogočnost. In veliki očak sveti Joahim, čigar slavno ime nosite, naj vas iz visokih nebes, kjer je postavljen skoraj za *Pater Regis*, ohrani *ad multos annos* nespremenjenega v vaši častiti osivelosti v korist Cerkve in tolažbo dobrih, za zmago pravice in za širjenje vere, ki jo je predobri Bog izročil vaši gorečnosti in zaupal vaši ljubezni.

Občutili smo že učinke vašega blagoslova, ki ste nam ga iz polnega srca poslali za premagovanje naših težav, za obrambo pred nevarnostmi in za doseganje bogatih sadov milosti.

Da, tudi vi, presveti oče, se lahko veselite, ker so naši skromni napor, podprti z Vašim apostolskim blagoslovom, bili sprejeti pred Božjim prestolom, tako da mnogi prihajajo v cerkve, v spovednice, k pouku krščanskega nauka, v naše šole in naše oratorije.

V mestu in na podežlju, v kolonijah in v sami puščavi, tako civilna ljudstva kakor divjaki s pravo lakoto poslušajo misijonarjevo besedo.

V teh zadnjih mesecih je v neizmerno veselje naših src uspelo trem našim sobratom prodreti med divjake v Pampasu in se domeniti s kačikoma Manuelom Grandejem in Eripaylajem, da bi poučili njihova plemena o resnicah naše svete vere. Popolnoma zdravi so se skozi puščavo prebili do bregov Rio Negra in prvih pokrajin Patagonije.

Tukaj jim je uspelo poučiti in krstiti veliko število odraslih, družinskih očetov in še večje število otrok. V tem našem prvem poskusu prodora proti Patagoniji smo krstili kakih petsto Indijancev, ki se z nami klanjajo pred nogami vaše blaženosti, da prejmejo prvič blagoslov njihovega duhovnega očeta namestnika Jezusa Kristusa.

Da bi ustregli želji naših novih vernikov in da bi jim olajšali večno zveličanje, smo jim obljubili, da bomo prosili vašo blaženost, da bi nam priskočili na pomoč in bi nam omogočili ustanoviti osrednjo hišo v Patagoniji ob bregovih Rio Negra.

Da bi izpolnili željo vaše blaženosti, ki je za nas ukaz, so nekateri naši že odšli v Paragvaj, drugi pa se pripravljajo na odhod. Toda vedno in povsod ugotavljamo veliko pomanjkanje evangeljskih delavcev in občutimo veliko in skrajno potrebo po pomoči iz Evrope, ne toliko, da bi olajšali naše delo, temveč da bi širili kraljestvo Jezusa Kristusa.

S tem namenom še posebno prosimo za vaš apostolski blagoslov ob prazniku vašega godu.

Prepričani smo, da nas bo ta blagoslov kot jutranja rosa duhovno poživil in nam vлил nove moči in gorečnosti za naša apostolska potovanja in bo učinkovit za misijonske poklice, ki se nam bodo pridružili za oznanjevanje Kristusove vere v teh južnih področjih in za njeno širjenje med tisoči in tisoči divjakov, ki nenehno kličejo evangeljske delavce.

Preblaženi oče, salezijanski misijonarji hočejo biti ponižno in slepo orodje v vaših presvetih rokah. Želimo, da bi vsa naša Družba bila posvečena vašim svetim ciljem. Zato v svoji modrosti, previdnosti in dobroti svetujte, ukazujte, zapovedujte in mi, okrepečani z vašim očetovskim blagoslovom in ohrabreni z vašimi dobrohotnimi beseda-

mi, smo pripravljeni dati življenje, da izpolnimo vaše svete ukaze, ki so ukazi Božji in naše svete vere, katere ste vi temeljni kamen, vrhovni, nezmotljiv učitelj.

V imenu vseh salezijancev Južne Amerike imam neizmerno in neizrekljivo zadovoljstvo, da morem poklekniti pred noge vaše svetosti.

Najponižnejši in najvdanejši sin

DUH. FRANCESCO BODRATO, predstojnik

Buenos Aires, 6. julij 1879

B

Preblaženi oče!

V teh dneh splošnih in pristrčnih novoletnih voščil mi salezijanski misijonarji v Južni Ameriki čutimo nujno potrebo, da izrazimo vaši svetosti nujno željo naših src. To so čustva globokega spoštovanja, ki ga imamo ubogi delavci Jezusa Kristusa do vzvišenega poglavarja katoliške vere, katere zadnji in najskromnejši oznanjevalci smo. To so čustva vdanih sinov do skupnega očeta in pastirja celotne katoliške črede; to so čustva hvaležnosti, ki je položena v naša srca zaradi dobrohotnosti in velikodušnosti, ki ju je vaša svetost do sedaj izkazovala naši ponižni Družbi. Oh, naj nebo usliši naše prošnje in vas Gospod ohrani *ad multos annos* v spoštovani in dragoceni starosti v korist Cerkve, za zmago pravice in širjenja naše vere, kar vse je dobri Bog zaupal vaši gorečnosti in ljubezni.

Ta čustva in želje vam moramo izraziti predvsem mi salezijanski misijonarji, ki smo občutili in nenehno čutimo bogate in blage sadove vašega apostolskega blagoslova. Večkrat smo ga prejeli iz velikodušnosti vašega srca in zlasti ob priložnosti vašega godu, ko ste nas blagoslavljali v prid napredka in rasti misijonov v teh južnih predelih zemlje. Ah, ne morete si misliti, s kakšnim veseljem in s kakšno spodbudo smo brali pismo, polno očetovske skrbi, ki nam ga je vaša svetost poslala po državnem tajniku in zaščitniku naše Družbe. Vaše besede, presvetli oče, so bile za nas sladka spodbuda, da delamo z večjo zavzetostjo v Gospodovem vinogradu in obvladujemo ovire, ki onemogočajo večjo Božjo slavo in zveličanje duš, ki prosijo za našo pomoč v pustinjah Patagonije in Pampasa. Končno lahko rečemo, da so vaše želje izpolnjene. Našemu prizadevanju se je odprlo obširno in novo področje apostolskega delovanja. Bregovom La Plate so se pridružili bregovi Rio Negra, ki so meja med Patagonijo in Pampasom.

V Patagoniji je končno ustanovljena osrednja hiša. Kljub prostorski stiski in pomanjkanju sredstev in osebja skušamo storiti vse, kar moremo za rešitev toliko duš, ki bi sicer ostale brez blagra vere. Pri tem ne gledamo na žrtve in odpovedi. Odšlo je že osem naših misijonarjev in za njimi so potem odšle še sestre Hčere Marije Pomočnice. Šli so, da bi odprli dve sirotišnici s šolami in delavnicami, eno za dečke in drugo za deklice v tistih divjih krajih ob bregovih Rio Negra in da bi potrdili v veri Indijance, ki smo jih poučili o veri in krstili v našem prvem izvidniškem potovanju. Sedaj bomo katehizirali in poučili o veri še druga plemena nevernikov, raztresena po tistih pustinjah, in vsejali prva semena med tistimi ubogimi divjaki.

V ta namen, presveti oče, prosimo za vaš apostolski blagoslov, da bo srečno kronano to drzno dejanje. Upamo, da bo ta blagoslov vaše svetosti nebeška rosa in bo kakor že predhodni prinesel veliko bogatih sadov in dal Cerkvi, katere ste vi temeljni kamen,

novih sinov in pripeljal v Jezusov ovčjak toliko ubogih duš, ki še ne poznajo glasu Božjega pastirja.

V veliko zadovoljnost nam je bila tudi vaša čudovita okrožnica *Aeterni Patris* [Večnega Očeta], ki smo jo prejeli od naših predstojnikov. Mi smo v moči enega člana pravil, ki vodijo naše delovanje, že imeli za našega učitelja velikega sv. Tomaža. Sedaj pa, ko smo v tem čudovitem dokumentu spoznali globoke razloge za tako izbiro, bomo skušali z večjo močjo oblikovati naš filozofski in teološki študij po zgledu tega velikega vzornika in učitelja.

Presveti oče, kakor že ob drugih priložnostih tudi tokrat salezijanski misijonarji Južne Amerike klečimo pred nogami Vaše svetosti v sinovski vdanosti in neomajni zvestobi Petrovemu sedežu. Naša skromna beseda, naša volja, naša življenja naj bodo podrejena izpolnjevanju vaših svetih ukazov, ki so ukazi Božji in naše svete vere, katere vrhovni vodja, pastir in gospodar za rešenje vsega sveta ste vi.

V imenu vseh svojih sobratov salezijanskih misijonarjev imam neizmerno srečo, da se smem imenovati vaše svetosti najponižnejšega in najvdanejšega sina.

DUH. FRANCESCO BODRATO, predstojnik

Buenos Aires, 27. november 1879

39. ODGOVORA SV. DETINSTVA IN ŠIRJENJA VERE

A

OEUVRE DE LA S.TE-ENFANCE

CONSEIL CENTRAL ET BUREAU

Rue du Bac, 97

Moj velečastiti oče!

Pismo z dne 17. septembra 1879, ki sem ga imel čast prejeti, in pismo nadškofa Buenos Airesa, o katerem ste mi poročali, podajata poročilo o silnem misijonskem delu, za katero ste se odločili, da ga sprejmete v Patagoniji. Verjemite, da bo Delo Svetega Detinstva srečno, če bo moglo nekega dne sodelovati pri uresničevanju naloge, ki ste jo prevzeli. Dovolite mi, da povem še to, da mi je vaš misijon še tako zelo pri srcu, ker sem videl, s kako ljubeznijo ste sprejeli zapuščeno mladino v severni Italiji. Zato lahko računate na moje najbolj zavzeto naklonjenost. Vendar mora osrednji odbor Svetega Detinstva pri razdeljevanju sredstev upoštevati določena pravila, ki jim mora ostati do potankosti zvest. Mi ne sodelujemo pri ustanavljanju novih misijonov, to je ena izmed nalog, ki pripada Širjenju vere. Naša podpora je izključno namenjena krstom in vzgoji otrok nevernikov in ne sprejemamo v seznam naših podpirancev nastajajoče misijone, dokler niso izpolnili naslednjih treh namenov.

Mi redno podpiramo že prevzete misijone in ne novih, dokler nam niso zagotovljena za to potrebna sredstva. Bomo z omejitvami letošnjega leta, ki nam jih nalaga državna uprava, mogli povečati ali zmanjšati naše dohodke? To je skrivnost Božje previdnosti.

Končno se podpore delijo na seji odbora, ki je vsako leto proti koncu maja.

Potem ko smo vam predstavili pravila, po katerih se ravnamo, vam predragi oče, v naše obžalovanje ne moremo dajati nikakršne pomoči vašemu nadvse pomembnemu misijonu v Patagoniji.

Če vam je mogoče, da nam do polovice aprila prihodnjega leta pošljete pregled vaših treh ustanov na osnovi priloženega obrazca za vaše prizadevne misijonarjev v smislu treh nalog, ki smo jih navedli, se bom zavzel za vas in predložil odboru vašo prošnjo za podelitev podpore.

Prosim vas, predragi gospod oče, da si še naprej prizadevajte za misijonsko navdušenje in apostolsko zavzetost za Sveto Detinstvo v severni Italiji. Italija je zelo velikodušna, vendar od nje pričakujemo še več. Zelo bi bil srečen, če bi lahko namenil misijonom na Japonskem, v Mongoliji, Ekvatorialni Afriki in Patagoniji nekaj sto tisoč frankov! To so učinki vaše zavzetosti za Sveto Detinstvo, ki bi omogočilo ta čudež! Srečen sem, da vam lahko povem, da vsak vodja dvanajstih nabirk po 12 sujev zagotavlja krst malega nevernika v trenutku smrti in tako pošlje angela v nebesa. Z velikim zadovoljstvom sem poslušal na kongresu v Angersu branje poročila msgr. Ernesta Harmela o vaših čudovitih delih.

Sprejmite, predragi oče, zagotovilo mojega globokega spoštovanja do vaše uglednosti.

Glavni direktor

H. DU FOUGERAIS

Pariz, 30. september 1879

B

Velečastiti oče!

Pismo, ki ste mi ga pisali 17. decembra, je bilo predmet resnega razmišljanja dveh osrednjih odborov Širjenja vere tako tukaj kakor v Parizu.

Veselimo se, kakor pravite, dragi oče, da se kraljestvo našega Gospoda Jezusa Kristusa širi in misijonarji tako goreče Družbe, kot je vaša, nosijo luč evangelija ljudstvom vse do Patagonije, ki tavajo še v noči teme in nevere.

Kar se tiče udeležbe naše ustanove pri poravnavanju nujnih stroškov tega svetega delovanja, vam moramo, dragi oče, povedati, da smo dolžni dati negativen odgovor, dokler tega misijona, na katerega nas opozarjate, ne bo čisto jasno potrdil sveti oče, dokler nam njegova eminenca prefekt Kongregacije za širjenje vere ne bo poslal izjave o uradni ustanovitvi misijona in dokler ne zvemo, koga je sveti oče postavil za njegovega predstojnika.

Doslej ima v danih okoliščinah duhovno jurisdikcijo nad tem ozemljen nadškof mesta Buenos Aires; to je del njegove nadškofije in je zato področje v oblasti katoliške države, se pravi zunaj naših pooblastil.

Zato se ne čudimo, da nismo od kardinala prefekta Propagande prejeli nikakršnega pisma, ki bi nam dalo kaka naročila glede tega.

Ne preostaja nam drugo, kot da izrazimo željo, da bi katoliška vlada v Buenos Airesu velikodušno izpolnila obljube, ki jih je dala za misijon v Patagoniji, in da vam izrazim naše spoštovanje, ko imam čast, da se imenujem vaše uglednosti ponižnega in pokornega služabnika.

Za odbor v Lyonu predsednik

B. DESGARIEL

Tajnik odbora

J. QUE MEYNIL

Lyon, 7. oktober 1879

40. DON BOSKOVO PISMO ŠKOFU V ACIREALEJU

Velespoštovana ekscelenca!

Naš dragi don Bosko je že ustno odgovoril vaši spoštovani ekscelenci po dveh poslanicah, ki ste ju poslali v zadevi semenišča. Vendar se mu zdi, da bi bil nepošten, če vam tudi pisno ne bi odgovoril na telegram.²⁵ Zato je naročil meni, da naj opravim to častno nalogo.

Imenovani gospod don Bosko je bil zelo žalosten, da že letos ni mogel sprejeti odprtja semenišča v Acirealeju. Vendar pravi pregovor *quod differtur non auferur* [kar se preloži, se ne odloži], se pravi, da to, kar ni bilo mogoče leta 1881, bo mogoče 1882. Ne izgublajmo poguma.

V tem upanju mi naroča, naj vam povem, da bi, če bi zares prišlo do prevzema uprave in vodstva semenišča, služila za podlago pogodba, ki je bila sklenjena s semeniščem v Maglianu. Toda prispevki bodo morali biti višji zaradi oddaljenosti semenišča in zaradi večjega števila osebja v smislu, kakor je bilo nakazano v navzočnosti obeh gospodov odposlancev. Na tej osnovi in s takimi honorarji bo mogoče skleniti stalen dogovor, nespremenljiv tudi, če bi bilo treba povečati salezijansko osebje drugo ali tretje leto po odprtju semenišča.

Sicer pa kljub neprijetnosti, ki smo jo čutili zaradi nemožnosti, da bi privolili v toplo priporočanje, moramo povedati, da nam je bila v veliko uteho sklenitev poznanstva z dvema uglednima osebnostma, kanonikom Mendolo in don La Spino.

Poznali smo se že prej, vendar je bilo to le površno poznanstvo. Ko pa smo se več dni pogovarjali o pomembnih stvareh, smo ju spoznali v vsakem pogledu, tako v pobožnosti, razgledanosti in učenosti kot neprisiljenem medsebojnem odnosu. Vsi smo si bili enotni, da bi bila lahko odlična ravnateljica zavoda in semenišča. Znano nam je, da vodi gospod kanonik zelo pomemben urad v škofiji in bi si zato le s težavo naložil tako breme. Ostaja pa don La Spina, ki bi lahko odlično vodil kako semenišče. Če bi mogel don Bosko vaši ekscelenci dati resnično prijateljski nasvet, bi vas spodbudil, da bi ga postavili na to mesto in mu dali v pomoč nekaj pametnih klerikov, ki bi že sedaj lahko začeli pripravljati pravilnik za semenišče in bi napovedali odprtje za prihodnji oktober ali november. Prepričani smo, da bi lahko stvar odlično uspela in ne bi bili več odvisni od bolj ali manj dolgega čakanja na salezijanca.

To bo zelo lahko, če boste začeli s prvimi razredi osnovne šole in gimnazije. Ker gre za semenišče, ne potrebujete diplomiranih profesorjev, kar tudi olajšuje vso zadevo.

Sprejmite, ekscelenca, naše vdane pozdrave, s katerimi don Bosko prosi nase in na svoje sinove apostolski blagoslov vaše ekscelence in si podpisani šteje v čast, da se more imenovati v globokem spoštovanju najponižnejšega in pokornega služabnika.

DUH. MIHEL RUA

Turin, 20. julij 1881

P. S.: Blagovolite prositi Gospoda žetve, da nam ohrani že zbrano osebje in nam pošlje nove moči, da se ne bo zgodilo kot letos, ko smo izgubili štiri dobre duhovnike, ki so

²⁵ Prosil je zagotovilo za leto 1882 in medtem za ekonomsko upravo don Giovannija Rinaldija iz Randazza.

veliko pomenili za naše ustanove. V nasprotnem primeru bomo prisiljeni, da bomo, namesto da bi odpirali nove hiše, zaprli še te, ki jih že imamo.

41. ZADNJA DOPISOVANJA ZA HIŠO V CREMONI

A. PISMO DON DURANDA MSGR. BONOMELLIJU

Velespoštovana ekscelenca!

Zdi se, da se naše zadeve niso izboljšale in da je naš prihod iz dneva v dan težji. Da se ne bi izpostavili nevarnosti, da bi mogli škoditi drugim katoliškim ustanovam v tem mestu, da bi hoteli za vsako ceno odpreti šole sv. Lovrenca, smo pripravljeni se popolnoma umakniti in vrniti celotno zadevo v roke imenovanega odbora. Res je neprijetno, da se moramo umakniti iz mesta, kjer smo upali, da bomo storili kaj dobrega za ubogo mladino, vendar je jasna Božja volja, ki noče, da bi za zdaj tukaj nadaljevali. Hudobni slavijo zmago, dobri se preplašeni umikajo in tako bi mi ostali brez vsakršne opore. Poleg tega nam zelo manjka osebja. Zato bodo učitelji iz sv. Lovrenca priskočili na pomoč drugim našim ustanovam. Zahvaljujemo se vaši ekscelenci za vso naklonjenost, ki ste nam jo vedno izkazovali, in upamo, da neprijetni pripetljaj ne bo zmotil naših odnosov, kakor se ni zmanjšalo naše spoštovanje in ugled vaše ekscelence. Sprejmite don Boskovo spoštovanje, molite za nas in me imejte za vaše spoštovane ekscelence najvdanejšega služabnika.

L. DURANDO

Turin, 27. junij 1882

B. PISMO DON BRUNA MSGR. BONOMELLIJU

Velespoštovana ekscelenca!

Nad vse nam je žal, da se, potem ko so nas naši predstojniki odpoklicali, nismo mogli osebno posloviti od vas in se vam iskreno zahvaliti za vse dokaze naklonjenosti v tem kratkem času našega bivanja v tem mestu. Gotovo je zaščita, ki ste jo dajali našemu delu, zaslužila zadovoljivejše sadove. Ker pa nismo mogli ustreči vašim svetim namenom, se iz naših src ne bo nikdar izbrisala hvaležnost za toliko dokazov velike dobrote. V naših slabotnih molitvah se vas bomo vsak dan spominjali kot skrbnega očeta, ki nas je blagoslavljal s toliko dobroto.

Sprejmite našo sinovsko vdanost, medtem ko kleče pred vašimi nogami prosimo za vaš blagoslov.

Vaši salezijanci.

DUH. DOMENICO BRUNA, ravnatelj

Cremona, 1. julij 1882

C. PISMO MSGR. BONOMELLIJA DON DURANDU

Velečastiti gospod!

Prejel sem vaše pismo z dne 27. junija in se vam znova zahvaljujem. Imeli smo nesrečo. Pravzaprav bom natančnejši: Bog je v svoji dobroti in pravičnosti dopustil nekaj, za kar nam je vsem žal in kar tudi meni prebada srce, ko mislim na to. Toliko izdatkov, toliko upov, pa vse izgubljeno in – kar je najhuje – presekana je pot, da bi mogli iti naprej in popraviti, kar se je po nesreči zgodilo. Dobri so izbili pogum, nesrečni nasprotniki so opogumljeni, vsi pa po ponesrečenem poskusu nezaupljivi. Naj se v tej kakor tudi v vseh drugih stvareh zgodi Božja volja.

Zahvaljujem se vaši uglednosti in tudi don Bosku za vse, kar ste storili za to mesto, in naj Bog upošteva dobro voljo vseh. Z globokim spoštovanjem ostajam vaše uglednosti vdani
GEREMIA, škof
Cremona, 8. julij 1882

42. PISMO GROFA CAYSA KOMENDATORJU DUPRAZU

Velespoštovani gospod komendantor!

Preden je don Bosko naročil odgovor na vaše cenjeno pismo z dne 4. tekočega meseca, je imel za potrebno, da je sklical kapitelj in mu predložil zamotano zadevo. Gre za dve bistveno pomembni zadevi: 1. Težava tistih, ki bi bili odgovorni za hišo, v kateri je vodil šolo nekdo, ki je odvisen od njih. 2. Omejena denarna sredstva, ki bi prisilila materno hišo k težkim žrtvam.

Zaradi občutljivosti, ki so se pojavile, je ravnatelj hiše postavljen za preprosto pričo dogajanja, ki mogoče ne bi smel niti stopiti v razrede, niti se približati gojencem v času odmora in bi se moral omejiti, da bi jim govoril samo v kapeli, kakor bi to mogel storiti katerikoli duhovnik, ki bi ga povabili, da bi jim govoril o veri, jim maševal, jih spovedoval in nič več. Odprtje prazničnega oratorija, zaradi katerega je bil don Bosko pripravljen sprejeti zavod, je postavljeno pod vprašaj, pač v luči zadnjih odločitev,²⁶ ki so potrdile prefektovo nasprotovanje neodvisni šoli, ki jo je opat Vincent nameraval odpreti. Nova neodvisna šola, ki bi delovala kakor ta, ki je vzbudila toliko zavisti, bi te zavisti spet prebudila, onemogočila oratorij in pouk katekizma ter celo obstoj bodočega internata in cele hiše. Zato si je treba zagotoviti zahteve in ne širiti preveč našega področja, se omejiti na nujno ter poskrbeti, da ne bi dali niti najmanjše možnosti pretveze šolski oblasti. Tudi za praznični urnik je treba predvideti vse ovire in ustvariti *modus vivendi* tako glede novega vzgojitelja kakor glede javnosti in državnih oblasti.

Preidimo k drugemu vprašanju. Jasno, da novi vzgojitelj, tudi če bi zahteval najmanj, ne bi stal manj kot 3.000 lir na leto, kar pomeni za Družbo letni prispevek 1.500 do 2.000 lir. Predvidevanje za bodoči penzionat je tudi zelo dvomljivo. Kakor kažejo, sedaj ne bo lahko dobiti dovoljenja. Vsaj za to leto ne. Če bi se to podaljšalo še za kako leto, bi to pomenilo izdatke, ki jih materna hiša ne bi mogla nositi, zlasti če pomislimo na drugih petero hiš v Franciji, ki so tudi pasivne.

Kljub vsem tem težavam je bil kapitelj, zlasti glede na vaše velike žrtve in v želji, da bi ugodili namenom našega gorečega dobrotnika, pripravljen poskusiti še eno leto, v katerem bi bil pripravljen na finančni deficit 1.500 lir, če ne bi zahtevali večjega števila osebja kot učitelja – vzgojitelja, drugega učitelja, duhovnika in kuharja. Medtem bi razmišljali o sredstvih, ki bi prihodnje leto spravila v red denarne zadeve.

Ko smo tako uredili finančno stran za to leto, je treba najti *modus bivanja* naših članov vsaj za tekoče leto. Izbira vzgojitelja ni tako lahka, ker za zdaj (tukaj) ni za to usposobljenega človeka. Mogoče bi ga s časom mogli najti, toda za zdaj ga ni. Niso mi odgovorili na pismo, ki sem ga poslal v Pariz.²⁷ Če bi propadel ta načrt, bi bilo treba

²⁶ »Obstoj neodvisne šole v Challongesu, če bi jo dovolili na francoskem ozemlju, bi bil v javno škodo glede morale ...«

²⁷ Don Cays je predlagal, da bi povabili opata Lepingla, ki ga je don Bosko spoznal v Auteuilu. »Goto-

iskati drugega. Vsekakor morajo biti pogoji, ki bi mu jih postavili, jasni in natančni in ne preobremenjujoči za hišo. Treba je prej poudariti zahteve, ki bi mogle preseči predračun. Lahko se vključi tudi prehrana, vendar v mejah naših navad. Tudi glede obleke ne prevzemamo obveznosti, ker bi lahko prišlo do nesoglasij. Treba je predvideti tudi možnost, da bi predčasno zapustili svoje delovno mesto, kar bi nas postavilo v zelo neprijeten položaj, ki ga ne bi mogli zlahka rešiti.

Ko bom prejel pismo iz Pariza, vam bom poročal, vi se medtem lahko lotite iskanja, ki se vam zdi umestno. Če boste našli človeka, poskrbite za vsa dovoljenja, ki so povezana z njegovo službo. Kakor sem vam že povedal, bom ostal tukaj do 20. tekočega meseca, tako da se bom vrnil v Chalonge 23. ali 24. Če me boste pa potrebovali prej, mi prosim, pišite v Turin Via Cottolengo 32 ali v Casalette na poštni urad Alpignano. Prosim vas, da pozdravite posebno milostljivo gospodo Dupraz, opata Vincenta in Taulaiga. Imejte me za najvdanejšega služabnika.

D. CARLO CAYS DI GILLET

Turin, 10. januar 1880

43. DON BOSKOVO PISMO GROFU CAYSU

Predragi gospod grof!

Ni mi lahko odgovoriti na vaše pismo, ker bi po eni strani rad ustregel dobrohotnosti gospoda komendatorja Dupraza, po drugi strani pa se pojavljajo ne lahko premagljive težave. V tem trenutku političnih zdrah v Franciji se ves srd obrača na redovne družbe in v našem primeru bi se vaša uglednost morala pokazati nedelavno v šolskem in verskem pouku, kakor tudi v tem, da ne bi nadzorovali in vodili učencev. Treba je vedeti, da bo vlada vedno našla kako pretvezo, da bi nam nagajala. To je misel, ki pa jo podrejam vaši in gospoda komendatorja presoji. Ali ne bi bilo bolje, če bi popustili oblasti in izročili šolski pouk samo profesorju Ronchailu? Pustili bi ga svobodno živeti in imel bi plačo, ki bi bila v korist salezijancem. Upajmo, da se bodo prihodnje leto pomirile stvari in mi, ki bi ustanovili šolo, bi našli osebje in pripravili vse potrebno, da bi izpolnili zahteve zakona in bi se obenem otnesli javnega nadlegovanja.

Poslali bi Hoffa, vendar akademski inšpektor v Marseillu pravi, da bi le težko dobil kopijo svoje diplome, ker je nekaj časa poučeval v Alzaciji pod Prusi.

Prosim vas, da bi to razmišljanje predstavili gospodu komendatorju in mu zagotovili, da bom privolil v vse, kar bo odločil. Želim samo, da poiščemo vse možnosti, da se ne bodo ponovili neredi iz Challongesa, ki bi lahko škodovali drugim našim ustanovam v Franciji, ki do sedaj niso imele težav. Toda en sam nesrečen dogodek bi lahko imel težke posledice v vseh hišah, ki jih sedaj vzdržujemo s toliko žrtvami, tako v osebju kakor denarnimi, z namenom, da bi storili vsaj malo dobrega.

Milost N.G.J.K. in M. najvdanejši prijatelj

DUH. JANEZ BOSKO

Marseille, 4. februar 1880

vo, »je pisal don Rua grofu v pismu 4. decembra, »da bi bilo to zelo ugodno. Vendar tisto, da bi se nam pridružil, če bi šli v Pariz, je treba obravnavati drugje. Prav tako ne vem, kako bi opat Roussel vedel, če bi ga povabili, da bi zapustil svoj zavod in šel kam drugam. Vsekakor pa premislite ter *in Domino* storite, kakor se vam bo zdelo najbolje.«

44. GOVOR G. GIUSEPPEJA VAGLIASINDIJA PRED OBČINSKIM SVETOM V RANDAZZU

Gospodje! Kakor je vsakemu izmed vas znano, se ta občina vse od začetka aprila preteklega leta dogovarja z gospodom don Janezom Boskom, da bi v njej ustanovili tehniške šole, gimnazije in nič manj pomemben zavod-konvikt v poslopju očetov bazilijancev, ki so ga v ta namen kupili in temu cilju namenili že pred več kot desetimi leti. Danes je ta posel končan in vsak dan pričakujemo predstavnika imenovanega don Boska, da se dogovorimo o pogojih sodelovanja in določimo *modus vivendi* med njim in občinsko upravo.

Na začetku so se nakazale težave v javnem mnenju naše občine o možnosti državnega priznanja te šole. Toda ko smo bili prepričani, da je zadosti poskrbljeno za osnovnošolsko izobrazbo tako dečkov kakor deklic, in dobili zagotovilo o diplomiranih profesorjih za srednjo šolo ter tako imeli poročstvo, da bo država dala svoje priznanje, so se naši dvomi spremenili v gorečo željo, da bi ta velika ustanova začela čim prej delovati.

Danes je ta goreča želja mogoča v srcih vseh naših meščanov, ki vidijo v dopolnitvi tega našega načrta zagotovljeno izobrazbo svojih otrok in izboljšanje njihovega moralnega stanja.

Zelo nam je hudo, ko vidimo našo mladino, ki je končala osnovno šolo, kako se žalostno izgublja, ker nam pomanjkanje denarja ne dovoljuje, da bi jih poslali v šolo v glavno mesto ali kam drugam, kjer imajo srednjo šolo.

Gospodje, dejstvo, da si občinska uprava prizadeva izpeljati ta načrt, je izrednega pomena za naš kraj, saj bo močno izboljšal raven splošne ljudske izobrazbe.

O tem nihče ne dvomi in bila bi izguba časa, če bi vam kdo hotel dokazovati kaj, o čemer ste že trdno prepričani.

Vendar se je zgodilo nekaj, kar ogroža izvedbo našega načrta.

Zaradi velikih prednosti, ki jih daje zamisel in ker moramo prihodnjega septembra imenovati učitelje osnovne šole za naslednje leto, smo omejili (o tem so se učitelji sporazumeli z županom) čas imenovanja na eno leto, ker je ekonomski razlog celega načrta tak, da bo z začetkom šolskega leta 1879–1880 gospod don Bosko poleg tehniških šol in gimnazije prevzel celoten pouk v osnovni šoli.

Prihranek, ki bo na ta način dosežen z učnim osebjem, ki ne bo niti proti šolskim zakonom niti ne bo nižal ravni pouka, bo omogočal občinski upravi nositi stroške, ki jih sicer ne bi zmogla in bi se morala odpovedati celotni zamisli.

To je bil glavni razlog, zakaj smo dogovor z učitelji omejili na eno samo leto. Spoštovani Pokrajinski šolski svet, ki mu nismo pojasnili razlogov take omejitve, pa zahteva, da se dogovor podaljša na šest nadaljnjih let.

Taka odredba bi popolnoma onemogočila izvedbo zasnovanega načrta zaradi finančnih nezmožnosti občine, zadušila bi upe naših meščanov in bi onemogočila boljšo javno izobrazbo v naši občini.

Zato vas, gospodje, pozivam, da pustimo ob strani zakonitost odločitve Pokrajinskega šolskega sveta, o kateri bo občinski svet še razpravljal, in zaprosimo to spoštovano uradno telo, da odstrani to oviro, ki onemogoča udejanjenje veličastnega načrta o višji ljudski izobrazbi.

Našo odločitev, ki jo je sprejela občinska uprava, so učitelji sprejeli, saj smo poskrbeli za njihov položaj, v katerem bodo mogli še naprej opravljati svoj poklic. Župan je navedel, da so se dogovorili samo za šolsko leto 1878–1879. Razlogi, zakaj se je občinski svet odločil za podaljšanje samo za eno leto, so bili zelo tehtni. Pokrajinski šolski svet, ki mu je toliko za dvig ravni šolske izobrazbe, bo gotovo ustregel prošnji našega občinskega sveta in našega prebivalstva in v korist ljudske izobrazbe potrdil sklep občinskega sveta z dne 16. septembra 1878.²⁸

45. IZVLEČEK DOGOVORA ZA ZAVOD V RANDAZZU

2. Gospod don Janez Bosko bo poiskal zadostno število učiteljev, ki jih bo odobrila šolska oblast v smislu sedanje šolske zakonodaje.

3. Pouk bo potekal v smislu predpisov za javne šole. Tehniški pouk bo potekal v smislu povezave tehniškega in klasičnega pouka, se pravi: aritmetika, merski sistem, zemljepis, italijanski jezik, zgodovina kakor v gimnaziji, s čimer bo izpolnjen program tako tehniške šole kakor gimnazije.

4. Kot dopolnitev tehniškemu pouku bo poleg še francoski jezik in tehniško risanje, tako da bo v petih letih zadoščeno tudi zahtevam tehniškega pouka in bodo učenci tako tehniške šole kakor gimnazije pripuščeni k izpitom za višje šole.

5. Vse stroške za opremo konvikta bo prevzel duhovnik Bosko. Občinska uprava pa v smislu člena 1604 italijanskega zakonika prevzame dolžnost: 1. vsa popravila, ki so potrebna za rabo in ohranjanje poslopja in povezanih prostorov; 2. vzdrževanje opreme tako v osnovni šoli kakor v gimnaziji, kot tudi predmetov, do katerih si je obdržala lastninsko pravico.

6. Občinska uprava se obvezuje, da bo duhovniku Bosku izplačala devet tisoč lir na leto za njegove storitve.

7. Občinska uprava se obvezuje, da bo istemu duhovniku Bosku izplačala nagrade dva tisoč lir za dobo petih let za izdatke prve opreme in vzdrževanje konvikta.

46. PISMO MSGR. GUARINA, NADŠKOFA V MESSINI, DON RUI

Velespoštovani in velečastiti gospod!

Dolžan sem vam zahvalo, ker sem imel veselje, da sem objel vaše drage sinove. Bog me je uslišal. Prosil bom Gospoda, da vam povrne. Srečno so prispeli včeraj jutraj. Potovanje je bilo kar srečno, in čeprav niso navajeni na morje, niso niti bruhal. Bil sem srečen, da sem jim ponudil stanovanje v svojem razdejanem semenišču in oni so ponudbo radi sprejeli.

Kako zelo blagoslovjam vaše delo, spoštovani oče! Naj Bog blagoslovi in širi tako lepo ustanovo, ki je tako v skladu z današnjimi časi!

Zvedel sem, da bom imel srečo, da nas boste obiskali, ko boste iz Brindisija prišli tudi v naše kraje. Ne odrecite mi ene usluge: takoj po prihodu se napotite v škofijsko palačo

²⁸ Kljub dogovoru so se učitelji odločili za tožbo pred šolskim svetom, pri čemer sta jim bila v pomoč šolski nadzornik in kraljevi namestnik, oba Francoza. Spor je šel na ministrstvo, ki si je umilo roke in dejalo, naj se obrnejo na sodišče. Vendar so se morali zadovoljiti z odškodnino, ki jim jo je občinska uprava že ponudila. V vsej zadevi je Vagliasindi odločno branil salezijance.

in me počastite z vašim obiskom. Od tu se boste lahko z vlakom odpeljali do Piedimonta Etne in nato s kočijo v Randazzo. To je vse. Vendar naj bo dogovorjeno, da boste v Messini prenočili pri meni.

Bil bi nadvse zadovoljen, če bi mi sporočili dan prihoda v Reggio, da bi vas tam osebno sprejel in odpeljal v Messino.

Svoje pismo z dne 17. tekočega meseca ste sklenili z besedo, ki je nisem dobro razumel: »Jaz ne bom odlašal, da izpolnim vse svoje obveznosti.« Za božjo voljo, velečastiti oče, kake obveznosti?

Sprejmite, prosim, mojo globoko hvaležnost za dobro, ki ste mi ga naklonili: bodite tako dobri in se spominjajte tega ubogega revčka v svojih molitvah in mi dovolite, da vam poljubim roko, medtem ko se izrekam za vaše vzvišene uglednosti najponižnejšega in najvdanejšega služabnika.

+ GIUSEPPE GUARINO

nadškof v Messini

Messina, 24. oktober 1879

47. DON BOSKOVA OKROŽNICA O KATOLIŠKEM BRANJU

Velečastiti gospod!

Zaradi velikega zla, ki ga povzroča slabo branje med krščanskim ljudstvom, sem se podpisani trudil, da bi ga zajezil z dobrim tiskom, ki ga izdajamo v Turinu z naslovom *Katoliško branje*.

Da pa moji napor ne bi bili neuspešni, iz vsega srca prosim vse, ki jim je pri srcu naša sveta vera in zveličanje duš, kar je v prid tudi civilni družbi, da bi me podprli.

V ta namen vam pošiljam *Načrt* za imenovano *Branje* in vas prosim, da bi ga dali čim bolj razširiti in tako pomnožili število naših naročnikov in bralcev. Da so te knjižice zares koristne krščanskemu ljudstvu, lahko razberete iz pisma, ki ga je o Branju napisal papež Pij IX. svetega spomina, in iz pričevanja skoraj celotnega italijanskega episkopata.

Tudi izkušnja več kot sedemindvajsetih let priča o tem.

Prepričan, da boste dobrohotno sprejeli to mojo prošnjo, izrekam globoko hvaležnost in prosim Gospoda, da vse obdari z vsemi svojimi blagoslovi, medtem ko se imam za vaše uglednosti

najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

48. OKROŽNICA ZA PRIDOBIVANJE SODELAVCEV

Velečastiti gospod!

Kljub slabim časom je mogoče dobiti med mladino od Boga obdarjene duše, ki želijo zapustiti svet, da bi si lažje zagotovili zveličanje lastne duše.

Obračam se na vašo uglednost, da bi, če kateri izmed vaših obdarjenih sinov kaže nagnjenost in pripravljenost za odpoved, ki je lastna vsakemu redovniku, ga usmerili v *salezijansko družbo*, ki jo je ustanovil gospod don Janez Bosko.

Taki fantje naj bi bili zelo lepega obnašanja, duševno in telesno zdravi in pripravljeni sprejeti vsako delo, kot na primer na polju, na vrtu, v kuhinji, v pekarni, v obednici, pri

čiščenju hiše, če pa bi bili zadosti izobraženi, bi lahko bili zaposleni po pisarnah. Če bi se potem odločili za katero izmed obrti, ki jih gojimo v naših zavodih, bi se lahko izpopolnjevali v naših delavnicah. Bili naj bi stari med 20 in 35 leti.

V prošnji za sprejem priložite potrdilo o lepem vedenju ter krstni in samski list.

Če boste našli koga v navedenem smislu in ga napotili k nam, boste pomagali pri rešitvi njegove duše, sodelovali pri izgradnji naše *Družbe* in imeli veliko zaslugo pred Bogom.

Podpisani se vam vnaprej zahvaljuje za sodelovanje in ima čast, da se v globokem spoštovanju imenuje vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

49. OKROŽNICA ZA DEVETDNEVNICO K MARIJI POMOČNICI

ORATORIJ

SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA

Turin, Cottolengo 32

Gospod

Kot odgovor na vaše pismo vam zagotavljam, da s svojimi sirotami molim za vašo uglednost in da bomo po vseh vaših namenih začeli opravljati devetdnevnicu molitev in obhajil.

Pridružite se nam v pobožnih vajah in 1. opravite vsak dan tri *očenaše*, *zdravamarije* in *slavaočetu* z eno *Pozdravljena Kraljico*, z vzdihljaji *Presveto Srce Jezusovo*, *usmili se nas*, *Marija Pomoč kristjanov*, *prosi za nas* [*Cor Jesu Sacratissimum*, *miserere nobis*. *Maria Auxilium Christianorum*, *ora pro nobis*]. 2. prejmite sveto obhajilo, vir vseh milosti; 3. naredite kako dobro delo krščanske ljubezni.

Vaši velikodušni krščanski ljubezni priporočam naše uboge dečke v imenu N.G.J.K., ki je dejal: *Dajajte in se vam bo dalo*. Prosil bom Boga, da vam bogato povrne vse, kar boste storili zanje, ki so v veliki potrebi.

Prepričani smo, da bodo vse naše molitve uslišane na način, ki bo najbolj koristil zveličanju duše.

Bog naj nas blagoslovi in presveta Devica Marija naj nas potolaži s svojim mogočnim varstvom.

Z največjim spoštovanjem vaše uglednosti vas pozdravlja najponižnejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

P. S.: Prosimo, da bi na vsako pismo jasno napisali svoje ime, priimek in naslov.

50. ODBOR MARSEJSKIH GOSPA: ZAPISNIK PRVE SEJE

Odbor Oratorija sv. Leona se je zbral v župnišču pod predsedstvom župnika pri sv. Jožefu. [...]

Potem ko smo prosile za razsvetljenje Svetega Duha in pomoč presvete Device Marije, je gospod župnik na kratko opisal začetek don Boskovega dela in njegov hitri razvoj, ki smo mu priče in ki jasno kaže Božji poseg, v službi Božje previdnosti. To je ustanova, ki zajema mladino v vseh položajih, ki ne pušča praznine in skrbi za razvoj vseh sposobnosti. Predstavlja se nam s priporočilom svetega očeta, ki je dovolil ustanovitev noviciata v Marseillu. Blagoslovil ga je monsinjor škof, da bi pomnožil simpatije in zav-

zetost. Vse je osnovano na molitvi, kar nam zagotavlja, da prihaja od svetnika in da je zares Božje delo.

Gospod župnik je čestital damam, da so se odzvale njegovemu povabilu, in izrazil upanje, da je njihova navzočnost zagotovilo za boljšo organizacijo dela. Zahvalil se jim je tudi za njihovo naklonjenost.

Don Boskova moč in vir uspeha je v njegovem zaupanju v Božjo previdnost. Molitev za uspeh je prvo in najbolj priporočljivo sredstvo, toda za molitvijo je treba videti potrebe Oratorija sv. Leona in mu skušati zadostiti. Nič še ni določeno in ta uradni zbor naj bi bil namenjen ugotovitvi najuspešnejših sredstev za sodelovanje. Menimo, da bi mogli don Boskovo ustanovo vključiti med drugo dobrodelno prizadevanje med letom. Zdelo se je primerno, da bi določili vsoto, vendar je bolj pametno, če ničesar ne določamo, da se ne bomo same omejevale, temveč počakamo na prispevke Katoliškega komiteja. Vendar pa pustimo vsaki svobodo, da stori, kar se ji zdi prav. Seznam članov Dobrodelnega združenja obsega tisoč dvesto imen in na lahko daje koristne podatke.

Gospod župnik meni, da bi, kot je bilo storjeno za Sv. Janeza od Boga, lahko prevzeli sistem postelj, za katere bi dobili dobrotnike. Mogoče bi bilo dati spoznati to ustanovo z deseticami, vendar drugačnimi, kot jih ima Širjenja vere, da se ne bi motili, pa bi vseeno mogli sodelovati. Govorili so tudi, ne da bi kaj odločili, o prispevku treh frankov na leto. Tudi to je don Boskova zamisel, ki bi v to zadevo rad vnesel desetarje in stotnike. Ta različna sredstva bi vsaka na svoj način imela posebne prednosti, vendar bi bilo treba poiskati izvajalce. Odbor gospodov je zaradi zakonskih določil omejen, medtem ko odbor gospa ni podvržen takim omejitvam; zato gospod župnik priporoča, da bi ga čim bolj razširili. Vsaka gospa naj govori s kako znanko in jo pridobi za pristop. Gospod župnik priporoča odboru, da bi si izbral tajnico. Imenovali so gospo Roccajevo in končali sejo, potem ko so zmolili *Pod tvoje varstvo*. Prihodnji sestanek je določen za četrtek 2. marca ob 11. uri.

51. ODVEZA OD ZAOLJUB

Ad maiorem Dei gloriam lucrumque animarum testamur admodum Reverendum Matthaenum Grochowski quatuor circiter annos in Salesiano Asceterio Taurini commorasse. Hoc tempore nostrani humilem Congregationem votis perpetuis simplicibus professus est, studio operaram dedit, et ad presbyteratum promotus fuit.

Nunc vero genitricis suae egestatem sublevandi gratia, emissorum votorum relaxationem instantanter postulanti eius votis obsecundare violentes, atque auctoritate a nostris constitutionibus concessa utentes, petitam dispensationem per demissionem in Domino concedimus.

Quapropter eumdem Sacerdotem Matthaenum Grochowski Episcopo Lublinensi, Ordinario originis, remittimus, adnotantes, iuxta Ecclesiae praescriptiones, eum suspensum esse, donec episcopum acceptatorem invenerit, qui eidem titulum ecclesiasticum constituerit. Adnotamus insuper postulatorem Theologiam dogmaticam, nondum complevisse et de casibus moralibus nullum examen dedisse.

Hisce positis deelaramus D. Matthaenum Grochowski toto tempore quo remansit apud nos, semper se gessisse, quoad mores, pietatem atque ad spiritum ecclesiasticum, quemadmodum decet cos qui in sortem Domini sunt vocati. Propterea humillime eumdem

Sacerdotera Ordinario suo in Domino commendamus, ut ei benevolentiam et adiutorium praebeat, rogantes Deum, ut omnibus eius benefactoribus reddat mercedem magnam nimis.

SAC. JOANNES BOSCO.

Superior Generalis Societatis S. Francisci Salesii.

Datum Romae, die XV martii MDCCCLXXX.

52. DON BOSKOVA PROŠNJA LEONU XIII. ZA PODELITEV ODPUSTKOV

Preblaženi oče!

Duhovnik Janez Bosko, predstojnik salezijanske družbe, kleče pred vašimi nogami ponižno prosi za nekatere duhovne darove, ki se mu zdijo nadvse koristni za rast vere in pobožnosti med krščanskim ljudstvom. Ti bi bili: da bi vsi krščanski verniki, ki bi na praznik našega Gospod Jezusa Kristusa, praznik Matere Božje Marije pod naslovom *Marije Pomočnice* in na druge praznike prevzvišene Božje matere, svetih apostolov, vseh svetih, na praznik sv. Jožefa in njegovega varstva, sv. Joahima in sv. Ane ter sv. Alojzija Gonzage prejeli zakrament svetega obhajila in spovedi in obiskali kako cerkev ali oratorij salezijanske družbe, bili deležni popolnega odpustka, če bi pri tem molili za potrebe Cerkve po namenu svetega očeta. Drugi odpustek pa bi bil za fante, ki so zbrani v hišah, zavodih, zavetiščih pri opravljanju vaje za srečno smrt in dobro pripravljeni prejmejo zakrament obhajila in spovedi ter z drugimi pobožnimi vajami prosijo za potrebe Cerkve in za duše v vicah.

Vse te duhovne darove je vaša blaženost dodelila *ad tempus* za vse verne kristjane in dokončno salezijanske sotrudnike. Sedaj prosim, da bi jih raztegnili na vse vernike za vse večne čase.

DUH. JANEZ BOSKO

53. DVE PROŠNJI ZA PAPEŠKA ODLIKOVANJA

A. ZA DUHOVNIKA CECCARELLIJA

Teolog odvetnik Pietro Ceccarelli, apostolski misijonar v republiki Argentini, goreč župnik v mestu S. Nicolás de los Arroyos, si je z veliko zavzetostjo, z velikimi osebnimi in denarnimi žrtvami skupaj s predsednikom tamkajšnje republike in z nadškofom msgr. Aneyrosom prizadeval, da bi salezijanci prišli v Južno Ameriko. Njegova svetost Pij IX. je priznal njegovo velikodušno prizadevanje s tem, da ga je imenoval za častnega kaplana njegove svetosti. Njegova svetost Leon XIII., ki naj ga Bog dolgo ohrani, naj potrdi to znamenje papeške dobrohotnosti in ga imenuje za častnega tajnika.

Dne 5. aprila 1880 je bila prošnja izročena kardinalu Alimondi v nadaljnji postopek. Kardinal Alimonda je prejel prepis 10. aprila 1880.

Rim, 10. april 1880

B. ZA DON MIGONEJA

Duhovnik don Paolo Francesco Migone, sin umrlega Bartolomea, doktor obojega prava, se je rodil 1844 v Genovi. Letos obiskuje drugi letnik cerkvenega prava v bogoslovju S. Apollinare.

Je član bogate in verne katoliške genovske družine, opravlja veliko del krščanske ljubezni. Ker salezijanci niso mogli kupiti zemljišča za zidavo cerkve in zavoda v Valle Cro-

sii, s čimer bi zajezili protestantsko prodiranje, je don Francesco podaril 2.500 kvadratnih metrov zemlje, kjer so že v teku gradbena dela. Zemljišče je vredno 15.000 frankov,

Prav danes (10. april) mi je cela družina zagotovila denarno pomoč, da bodo dela lahko napredovala brez zastoja.

Vaša svetost je 5. tekočega meseca blagovolila obljubiti, da ga bo imenovala za častnega tajnika in izročila postopek v roke gospoda kardinala Gaetana Alimonde, da o vsem poroča vaši svetosti.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 10. april 1880

54. OKROŽNICA ZA KONFERENCO SOTRUDNIKOV V LUCCI

ORATORIJ SV. KRIŽA

LUCCA

Gospodom sotrudnikom

in gospem sotrudnicam v Lucci

Z velikim zadovoljstvom lahko sporočim vaši uglednosti, da bo 29. aprila ob petih popoldne v cerkvi sv. Križa s privolitvijo njegove ekscelence monsinjorja nadškofa naša konferenca v soglasju s členom 4. poglavja našega Pravilnika.

Njegova ekscelenca prevzvišeni monsinjor naš nadškof je na pastoralnem obisku in zato ne bo mogel osebno predsedovati zboru. Pošilja pa iz vsega srca svoj blagoslov vsem salezijanskim sotrudnikom in delom, ki jih oni podpirajo.

Ponižno prosim vašo uglednost, da bi nas počastila s svojo navzočnostjo. Prepričan o naklonjenosti skupaj z našimi dečki prosim Boga za pravo veselje.

S čustvi visokega spoštovanja imam čast, da se imenujem vaše zglednosti najvdanejšega služabnika.

duh. Janez Bosko

Lucca, 25. april 1880

PROGRAM PRIREDITVE

1. Konferenca se bo začela z branjem enega poglavja iz življenjepisa sv. Frančiška Saleškega. Nato bo zbor zapel pesem.

2. Duhovnik Janez Bosko, predstojnik našega združenja, bo podal pregled del, ki so bila priporočena salezijanskim sotrudnikom.

3. Molitve za pokojne sotrudnike in sotrudnice.

4. Zbor zapoje *Tantum ergo* in vsi prejmejo blagoslov z Najsvetejšim.

N. B.: *Vsi navzoči bodo lahko prejeli popolni odpustek, kakor določa pravilnik.*

Nabirka bo v korist našega oratorija.

Vsak lahko privede s seboj osebe, ki bi se želele vpisati v Združenje salezijanskih sotrudnikov.

55. DON BOSKOVA OKROŽNICA ZA HIŠO V LA SPEZII

Ljubiteljem vere in civilne družbe!

Potrebo po verski vzgoji čutijo vsi pošteni ljudje. Toda posebno pozornost zaslužijo tisti ubogi otroci, ki zanje starši ne skrbijo. Brez zadostne izobrazbe in brez znanja kake

obrbi so ti dečki velika nevarnost za človeško družbo in bodo verjetno končali v ječi.

Ta potreba je povsod zelo aktualna, zlasti še v Spezii. To mesto, ki je v nekaj letih naraslo od štiri tisoč prebivalcev na trideset tisoč, nima niti cerkva niti zavetišč. Z moralno in gmotno pomočjo Pija IX., s privolitvijo krajevnega škofa in z dovoljenjem tukajšnjega župnika smo 1877 najeli hišo v središču mesta. Takoj se je zbralo 300 otrok, ki še danes dobivajo brezplačen verski in šolski pouk; v sobani, ki smo jo spremenili v cerkev, je pa pri sveti maši na stotine odraslih vernikov. Toda ti prostori, za katere plačujemo 2.000 frankov, so iz vsem poznanih vzrokov postali neuporabni. Zato smo s pomočjo dobrohotnega meščana na drugem koncu mesta kupili zemljišče, naredili načrte in takoj začeli gradnjo cerkve, ki naj bi služila otrokom in odraslim. Poleg tega nameravamo odpreti igrišča in stavbo, kjer bi bili prostori za učitelje in asistente, za dnevne in večerne brezplačne šole z zavetiščem, kjer bi lahko sprejeli najbolj zapuščene in ogrožene otroke.

Dela hitro napredujejo, zidovi so že pet metrov visoki in upamo, da se bomo 1. marca 1881 že vselili. Z darovi svetega očeta Leona XIII. in s prispevki nekaterih meščanov smo plačevali tekoče stroške za zidavo, toda prav sedaj, ko so se zvišale cene, nam zmanjkuje sredstev. Da ne bi poslopje, od katerega je odvisno srečno ali nesrečno življenje toliko mladih ljudi, ostalo nedokončano, prosimo vse tiste, ki jim je pri srcu dobro mladine in družbe, da bi nam pomagali z denarjem in gradbenim materialom ali z darovi, ki jih je vsak izmed vas lahko da.

Sveti oče blagoslavlja vse darovalce in daje sam najlepši zgled sodelovanja. Krajevni škof hvali namen in vabi k sodelovanju. Upamo, da se jima bodo še drugi pridružili s svojimi darovi.

Določeno je, da se bodo, potem ko bo cerkev narejena, vsak dan opravljale molitve za dobrotnike, tako da bodo nebeški blagoslovi v nebesih še obilnejši od teh tukaj na zemlji.

DON BOSKO

56. PRVA SALEZIJANSKA KONFERENCA V S. PIER D'ARENI

Konferenca se je začela z branjem XIV. poglavja salezijanskega življenjepisa sv. Frančiška, kjer je govor o krščanski ljubezni do bližnjega. Po končanem branju so gojenci zavetišča zapeli pesem *Tota pulchra es Maria* [Vsa si lepa, o Marija], ki je v vseh navzočih vzbudila globoko pobožnost do vzvišene Kraljice nebes.

Ko so odpeli pesem, je don Bosko povzel besedo in govoril približno eno uro. Vsi so ga pozorno poslušali. Potem ko je posređoval pastoralni blagoslov monsinjorja nadškofa, ki ga je iz vsega srca podelil vzvišeni nadpastir vsemu zboru, je govoril o nastanku salezijanskih sotrudnikov in sotrudnic, o načinu, kako so od vsega začetka požrtvovalno sodelovali, o velikih uspehih, ki jih je prineslo delo prazničnih oratorijev in Zavetišče sv. Vincencija Pavelskega, kjer je danes sprejetih in k poštenemu delu usmerjenih 1.200 ubogih dečkov. Nato je prešel na salezijansko družbo, potrjeno od Svetega sedeža, na različne njene ustanove, zavode, zavetišča, delavnice, poljedelske šole in cerkve, ki jih vzdržuje. Pokazal je, kako je za dobro vzgojo deklic ustanovil Družbo hčera Marije Pomočnice, v kateri bi sestre delale za deklice isto, kar delajo salezijanci za dečke. Omenil je Ustanovo Marije Pomočnice za gojitev cerkvenih poklicev med odraslimi fanti. Na-

kazal je delo misijonov med divjaki v Patagoniji, kamor so za salezijanci pred kratkim prišle tudi imenovane sestre, prve redovnice, ki so položile nogo na to zemljo, odkar obstaja svet. Nato se je dotaknil nekaterih drugih stvari, ki so bile že objavljene v *Salezijanskem vestniku* in ki jih bomo zaradi nepotrebne ponavljanja opustili.

Ko je tako nakazal veliko dobro, ki so ga naredili salezijanci z Božjo pomočjo in sodelovanjem sotrudnikov in sotrudnic, ko je prikazal veliko začelih del in veliko darov, ki jih prejema od vseh strani, je don Bosko spregovoril o tem, kako nujno potreben je prispevek sotrudnikov in sotrudnic prav danes. Nikakor se ne morejo pridružiti salezijancem, da bi jih posnemali v vseh njihovih dejanjih, vendar pa tudi tako, da ostanejo v svojih družinah in z izpolnjevanjem svoje vsakdanje dolžnosti, s svojo molitvijo in materialnimi prispevki lahko veliko naredijo.

Naprej je pokazal, kako silna pomoč je molitev. Pravilnik predpisuje enkrat dnevno molitev enega očenaša in *zdravamarije* po namenu svetega očeta, v čast sv. Frančišku Saleškemu. Vsak naj to moli in doda prošnjo, da bi Bog nad salezijance razlil vse tiste milosti, ki jih potrebujejo za izpolnjevanje svojega duhovnega poslanstva.

Toda molitev ni zadosti, treba je pomagati tudi z rokami, se pravi z miloščino, vsak po svojih močeh. Salezijanska družba šteje danes več kot sto hiš, med katerimi je več dobrodelnih zavetišč, kjer je zbranih na tisoče ubogih zapuščenih otrok, ki jim je treba priskrbeti hrano, obleko in stanovanje, dokler se ne izučijo kake obrti ali drugega poklica, ki jim omogoča, da si pošteno služijo vsakdanji kruh. Družba vzdržuje na tisoče dečkov, ki se pripravljajo na duhovniški poklic, in pripravlja duhovnike za škofije, ki so brez naraščaja, in za zunanje misijone, ki jokaje prosijo za pomoč. Tem fantom, ki so zvečine revni, so potrebne knjige, denar za oprostitev vojaške službe; potrebna so sredstva za cerkveno premoženje. Salezijanska družba ima šole, gradi cerkve, s katerimi bi protestantom iztrgali iz krempljev otroke in odrasle, ki so jih zapeljale prazne in lažne obljube. Družba skuša širiti med ljudstvom knjige, s katerimi bi zmanjšala versko neznanje in ga obvarovala pred zmotami, pokvarjenostjo in brezboštvom. Vsakdo lahko vidi, da vsa ta dela, ki so cilj salezijanske družbe, zahtevajo gmotno pomoč, da se ohranijo, razvijajo in napredujejo.

Tukaj je don Bosko pokazal, da kakršna koli pomoč bližnjemu v njegovih časnih in duhovnih potrebah ni samo nasvet, temveč ukaz in zapoved Gospodova, ko pravi: *Quod superest, date eleemosynam* [Kar je odveč, dajte ubogim]. Nihče naj ne pravi: ne morem dajati miloščine, ker nimam ničesar preveč. Dober kristjan in dobra kristjanka bosta vedno našla kaj odvečnega v pohištvu, v oblekah, posameznih, nakupih, potovanjih za zabavo in tako naprej. Tisti pa, ki zares nima ničesar, da bi mogel darovati bodisi v denarju ali čem drugem, lahko prosi dobrodelne osebe, da jih Bog blagoslovi in da milost, da bi lahko nadaljevali dobra dela. Lahko moli za tiste, ki bi lahko dali miloščino pa je ne dajejo; prosijo Gospoda, da jih razsvetli, saj ne bodo nič nesli s seboj na drugi svet; pokaže naj jim, da jim je tukaj na zemlji izročil bogastvo zato, da bi mogli dajati potrebnim in bi si tako zaslužili resnično bogastvo za nebesa. Prosijo ga lahko, da se dotakne njihovih src, da jih gane sočutje do toliko revežev, ki umirajo na duši in na telesu, in se vnamejo v želji, da bi jim pomagali rešiti se večnega pogubljenja. Lahko se tudi pogovarjajo z drugimi o salezijanskih ustanovah, ki že obstajajo ali jih nameravajo odpreti,

in tako navdušijo sorodnike, prijatelje, znance in premožne, da jih podprejo. Na tak način lahko kdor koli postane dober salezijanski sodelavec in si pridobi veliko zaslug za vero in družbo.

Don Boskove besede so po delovanju Božje milosti padle kakor blag dež v duše poslušalcev, ki so tisti večer dokazali svojo radodarnost v obilni nabirki.

Na koncu govora so dečki iz zavetišča zapeli *Sit nomen Domini benedictum* [Bodi slavljen imen Gospodovo] in *Tantum ergo*, nakar je don Bosko podelil evharistični blagoslov.

Zatem so sodelavci in sodelavke zapustili cerkev in odšli v zavod na glasbeno prirediteljevo gojenje rokodelcev. Ko so proti večeru zapuščali zavod, so si priznavali, da so preživeli trenutke resničnega veselja in zadovoljstva.

SALEZIJSKI VESTNIK, junij 1880

57. DON BOSKOVE BESEDE FRANCOSKIM ROMARJEM V ORATORIJU

... Don Bosko je vstal, da bi govoril. Dejal je, da naj ne bodo preveč pozorni na njegove izraze, ker mora govoriti v jeziku, ki ni njegov materni, temveč na čustva, se pravi na srce, ki jim govori. Najprej je pohvalil romarje, da so zapustili svojo domovino, svoje družine in svoje posle ter šli pred celim svetom z dejanjem vere pričati o svoji veri in zvestobi svojemu poglavarju. »Prihajajo Francozi,« je bilo rečeno. Zares so nedosegljivi v vsem, kar se tiče pričevanje njihove vere in vdanosti, kjer presežejo celo sami sebe. V tem jim ni para. Vesel sem, da sem med vami, kajti tudi jaz sem Francoz, ne samo zato, ker vas spremljam na vaših romanjih, temveč tudi zato, ker so v vaši deželi salezijanske ustanove, ki so iz dneva v dan močnejše. Zanje vas prosim pomoči. Podprite me z vašimi molitvami in vašo krščansko ljubeznijo, dajte, da vas vpišem v združenje salezijanskih sodelavcev, katerega namen je, kakor veste, varovati mlade ljudi pred nevarnostmi, katerim so izpostavljeni zapuščeni otroci brez vse vzgoje, ki bi prej ali slej končali v ječah in popravilnicah. V domovih, ki smo jih ustanovili za te mlade ljudi, se privajajo na delo, ki je primerno njihovi starosti in njihovem spolu, poleg tega pa so deležni vzgoje, ki dela iz njih dobre kristjane in koristne državljane. Kakor vidite, potrebujemo podporo za izvedbo vseh teh del, ki so za mlade ljudi nadvse koristna. Če nam boste pomagali, boste deležni izrednih duhovnih koristi, ki jih je za vas pripravil sveti oče, naslova salezijanskega sodelavca. Tu ne gre samo za duhovne prednosti, temveč tudi za časne ugodnosti, ki ste jih deležni zaradi vašega sodelovanja, ki vas na neki način dela solastnike teh ustanov. Na naš naslov je prišlo veliko prošenj iz Španije, Portugalske, Afrike in Amerike, vendar smo se odločili za Francijo, ki nam je prav posebno pri srcu.

»Zelo rad bi imel na voljo veliko palačo, da bi vas mogel primerno sprejeti, toda vi znate odpustiti in se boste zadovoljili z našo dobro voljo. Upam, da se bomo še videli na tej zemlji, ker je naše življenje samo dolgotrajno romanje. Če nam bo pa to zadovoljstvo vzeto, se bomo srečali tam zgoraj, v nebesih, v naši resnični domovini, kjer se nam ne bo treba nikdar več ločevati.«

BULLETIN SALÉSIEN, junij 1880

58. RAVNATELJEM IN DRUGIM PREDSTOJNIKOM

Cujusque domus Salesianae in D. S. P.

Mense Septembris imper elapso Generale Cap Capitulum in Nostro Collegio apud Lanceum habitum fuit, in quo plura ad Nostrae Congregationis utilitatem statuta fuerunt. Sed antequam hujusmodi Decreta typis mandari sociisque nostris communicari queant, cum tempus et labor non levis adhuc requiratur, bonum visum est nonnulla hic in antecessum adnotare, quae magis magisque ad praxim necessaria censentur et quorum observantiam summopere in Domino commendamus. Sunt nempe:

1. Deliberationes, quae jam in priori Capitulo Generali ratae fuerunt, legantur, et praecipue quae ad mores atque ad oeconomiam spectant, ad mentem revocentur.

2. Directores maximam impendant diligentiam ut quisque Socius animum suum libere et commode singulis mensibus aperiat. Itidem Exercitium Bonae Mortis statuto die omnes una simul colletti vel etiam separatim, quisque peragere studeat, eodemque die legatur unum ex Capitulis Nostrarum Constitutionum, vel Epistola sancti Vincentii a Paulo, quae easdem Constitutiones praecedit.

3. Multae et graves rationes suadent, ut nemo nisi ex medici praecepto ad aquas balnearias accedat.

4. Obedientia inter nos sit de facto erga Superiores, quoad Constitutiones, quoad officia unicuique commissa. Clare explicentur Sancti Pauli Apostoli verba: Obedite praepositis vestris etc. Hinc nemo ex ea domo, ubi a suis superioribus positus est, ne paulisper quidem discedat absque Superioris consensu, et rationabili causa intercedente.

Itidem nemo apud se pecuniam retineat, neque eroget, nisi ex causa et mensura quas el Superior constituit.

5. Satagant Superiores ut omnino claudatur omnium malorum officina, qualis est feriarum tempus apud parentes aut amicos transigere.

6. Unusquisque seipsum praebeat exemplum bonorum operum, et ab omni specie scandali peraccurate fugam apprehendat.

7. Patientia, caritas et mansuetudo nostra resplendeant in opere et sermone, adeo ut adimpleantur in nobis verba Christi: Vos estis sal terrae, vos estis lux mundi.

8. Mensé Februario et Martio Cuusque anni unusquisque Socius ad Rectorem Majorem Epistolam scribat, in qua valetudinis et vocationis suae statum fidenter exponat, ut animi sui quieti et utilitati consulere possit. Hujusmodi Epistolam cum sit ad Superiorem inscripta, nemo neque legere, neque adaperire audeat.

Filii mei in Christo carissimi, maneamus in vocatione qua vocavit nos Dominus, et satagamus, ut per bona opera vocationem et electio-nera nostram certiore faciamus.

Nani, quod Deus avertat, si nos posuerimus manum ad aratrum et respexerimus retro apti non erimus regno Dei.

Singuli Directores omnibus, suae domus socii hanc Nostrani Epistolam legant, explicent et de singulis articulis supra adnotatis saepius ad cos breviter sermonem habeant.

Gratia Domini Nostri Jesu Christi sit semper nobiscum. Amen.

JOANNES BOSCO Sacerdos.

Datum Augustae Taurinorum, Prima die novendialis Solemn. Immaculatae B. V. Conceptionis 1880.

59. PISMO MSGR. GASTALDIJA KARDINALU BARTOLINIJU

Prevzvišena eminenca!

Vaši eminenци pošiljam knjige, v katerih so poročila o čudežnih delih, ki naj bi se po priprošnji presvete Device Marije zgodila v cerkvi Marije Pomočnice in druge, o čemer sem že pisal svetemu očetu in potem tudi vaši eminenци. V pismu ste ljubeznivo zagotovili, da ste jih prejeli in jih boste natančno preučili, ker gre za zadevo največje pomembnosti.

Prva od teh knjig s številko 269, ki je natisnjena v Turinu leta 1877, ima na koncu napisano: *Z dovoljenjem cerkvene oblasti*. To dovoljenje je v tem, da je pater Saraceno iz Družbe filipincev pregledal knjigo in izjavil, da ni nikakršne ovire za natis. Vendar pa ni niti nadškof niti generalni vikar iz škofijske pisarne dal tega dovoljenja.

Druga knjiga št. 293 naj je bila natisnjena v Sampierdareni in nosi na koncu pripis: *Z dovoljenjem cerkvene oblasti*.

Tretja knjiga, št. 317, naj je tudi bila natisnjena v Sampierdareni leta 1879 z dovoljenjem generalnega vikarja v Genovi.

Vse tri knjige nosijo izjavo Urbana VIII.

Te knjige se v tisočih izvodih širijo po Piemontu.

Večkrat sem prosil don Boska, da bi predložil dokaze, ki naj potrdijo resnico povedanega, odgovoril je samo enkrat in še takrat zelo nedoločno. Moja škofijska pisarna je pripravljena raziskati ta dejstva v smislu kanoničnih predpisov, kakor se je to delalo v preteklosti. Danes pa pripovedovalci teh čudežnih dogodkov bežijo pred tovrstnimi preveritvami.

Pripovedovanje takih dogodkov v času, ko je vse tako naperjeno proti Cerkvi, in to brez dovoljenja svetega sedeža in nadškofovske oblasti od strani duhovnikov, ki nimajo zato nikakršnega pooblastila, je kršenje predpisov Tridentinskega cerkvenega zbora, izpostavljanje Cerkve zasmehovanju sovražnikov in kršenje nadškofovske oblasti.

Glede tega zadnjega je nadškof sporočil salezijancem, da ne bo dal dovoljenja za objavljanje čudežnih dogodkov, ki se v *našem času* dogajajo v njegovi škofiji, ne da bi jih najprej raziskal in ugotovil, da so resnični. Isti nadškof je v liturgičnem koledarju priobčil v tem smislu odloke Tridentinskega koncila in predpise Benedikta XIV., ne glede na to pa so škofijski duhovniki kot tudi salezijanci v cerkvi Marije Pomočnice v Turinu dali take pripovedi natisniti drugje in jih širijo v turinski nadškofiji. To je javno *nasprotovanje* nadškofu in slab zgled, ki ga dajejo škofljanom, duhovnikom in laikom, in to v težki zadevi, ki jo je priporočil Tridentinski koncil in jo je objavila nadškofijska oblast. Kaj bodo o tem rekli neverni, ki jih je vedno več, ko se kar tako pripoveduje o milostnih uslišanjih, ki jih preprosti ljudje zlahka verujejo, derejo v cerkev Marije Pomočnice in prinašajo denar in dragocena darila? Pripovedujejo pač stvari, ki jih tiskajo časopisih, in se napajajo ob njih. Če Cerkev ob vsem napredku dá brez najmanjšega preverjanja širiti vesti o toliko čudežnih uslišanjih vsakemu, ki se za to zanima, je to še hujše kot v nekdanih časih. Zato ni nikakršnega razloga, da bi verjeli resničnim čudežem.

Končno pa so ta čudežna uslišanja resnična ali neresnična. Če niso resnična, gre za slovesno varanje in so sramota za vero. Če pa so resnična, pa naj se raziščejo in razglasijo kot resnična po izvedeni preiskavi. Če zavračajo preverjanje, kakor so to salezijanci

delali do sedaj s svojim nadškofom, ima nadškof strogo dolžnost, da v korist vere bedi nad tem dogajanjem in svoje škofljane, zlasti še duhovnike, opozarja pred prevaro.

Pri tem se sklicujem na pismo, ki sem ga poslal svetemu očetu in ga je on oddal sveti Kongregaciji za obrede, ki ji vi častno predsedujete; prosim vas, da bi v tej zadevi ukrepali po svoji uvidevnosti.

Medtem ko poljubljam sveti purpur, sem v popolni pokorščini vaši velečastiti eminenци najpokornejši in najvdanejši služabnik.

+ LORENZO, turinski nadškof

Turin, 26. junij 1880

60. ODGOVOR SVETE KONGREGACIJE ZA OBREDE GLEDE KNJIŽIC, KI POPISUJEJO USLIŠANJA PRIPROŠNJI MARIJE POMOČNICE

R.me Domine,

A R.mo Archiepiscopo Taurinensi huic Sacrae Rituum Congregationi exhibita nuper fuerunt quaedam opuscula, per typos cura Congregationis, cui praees, evulgata citra ecclesiasticae auctoritatis approbationem, in quibus varia enarrantur prodigia intercessionis attributa Deiparae sub titulo *Auxilium Christianorum*, quae in Ecclesia tuae Congregationis in ista Civitate Taurinensi magna populi pietate colitur.

Porro infrascriptus Cardinalis eidem Sacrae Rituum Congregationi Praefectus quo in evulgatione similitun prodigiorum tuta habeatur norma ad tramitem ecclesiasticarum legum expressa, opportunum censuit R. P. D. Sanctae fidei promotori committere ut *votum Pro veritate*, seu Instructionem in re exaret, quam hisce litteris adnexam reperies.

Quapropter ad mentem huiusmodi Instructionis curabis ut nova editio fiat praedictorum opusculorum prorsus subjicienda sanctioni R.mi tui Archiepiscopi, quemadmodum in similibus negociis tibi in posterum agendum erit.

Et ut diu bene valeas ex animo adprecor

Tui studiosus

D. Cardinalis BARTOLINIUS

S. R. C. Praefectus

Praeposito Generali Plac. Ralli S. R. C. Secre.

Romae, die 16 Iulii 1880.

Congregationis Salesianae. R.mo Domino

61. PISMO DON CAGLIERA KARDINALU NINI

Prezvišena eminenca!

Dejstvo, ki je bilo vzrok pisma vaše eminence z dne 23. junija, se je pripetilo v času večmesečne odsotnosti gospoda don Boska iz Turina. In ker je turinski nadškof naslovil ponudbo za hišo name, vam jaz bolj kot kdor koli drug lahko razjasnim star.

Preteklega 22. marca mi je velespoštovani gospod nadškof poslal pismo, v katerem zame in za salezijansko družbo ponuja v uporabo hišo in 6.000 lir s pogojem, da bi tam odprli praznični oratorij in dva brezplačna osnovnošolska razreda za otroke župnije presvetega Srca Jezusovega.

Ko sem poslal prepis ponudbe njegove ekscelence monsinjorja don Bosku, ki je bil takrat v Rimu, in sem pričakoval njegov odgovor, sem osebno odpisal monsinjorju, se

mu zahvalil za ponudbo in želel zvedeti nadrobnosti o celotnem načrtu. Obenem sem si sam hotel ogledati omenjeno hišo.

Potem ko smo natančno pretehtali vse okoliščine in ko smo zvedeli, da so hišo ponujali še drugim redovnim družinam, ki je niso hotele sprejeti, smo zaradi pomanjkanja osebja, zaradi katerega nismo mogli odpirati nove hiše, in zaradi letnih 300 lir podpore, kolikor bi jih mogli dobiti iz 6.000 obljubljenih, kar v vsakem primeru ni dovolj, sva z don Ruom, ki je bil prav tako zelo pripravljen ustreči monsinjorju, odgovorila, da si Družba ne more naložiti tovrstnega bremena, kot ga navaja načrt.

Medtem je prišel odgovor od gospoda don Boska, ki je odobral načrt njegove ekscele nce nadškofa, vendar pa je mislil, da bolj pristaja očetom kapucinom, ki jim je bila zaupana župnija presvetega Srca Jezusovega.

Tedaj sem drugič obiskal monsinjorja nadškofa, da bi mu povedal svoje pripombe in ga obvestil o odgovoru gospoda don Boska. Ker sem želel ustreči željam njegove ekscele nce, sem mu rekel:

1. Salezijanci bi bili pripravljeni prevzeti praznični oratorij, čeprav bi si morali naložiti breme razdalje petih kilometrov od naše hiše v Valdoccu do cerkve presvetega Srca. Vsako nedeljo bi poslali tja potrebno osebje, kot ga pošiljajo v Oratorij sv. Alojzija, ki je blizu Valdocca, in v Oratorij sv. Jožefa, ki je približno toliko oddaljen kot župnija presvetega Srca Jezusovega.

2. Šole bi prevzeli, ko bi odprli cerkev sv. Janeza Evangelista, ki je blizu župnije presvetega Srca, in bi tako učitelji brez težave hodili tja poučevat, kakor želi monsinjor nadškof. Msgr. nadškof je tudi priznal, da s 300 lirami na leto ni mogoče vzdrževati šol. Zato bi zadevo odložili do odprtja cerkve sv. Janeza Evangelista, kjer se dela bližajo koncu.

Medtem se je vrnil don Bosko z obiska naših zavodov v Liguriji. Msgr. nadškof ga je povabil k sebi na razgovor. Naš predstojnik je moral te dni zaradi bolezni ostati v svoji sobi in je zato poslal don Rua, da bi se mu opravičil in ga zastopal v vsem, kar bi bilo potrebno. Treba je vedeti, da je don Rua za don Boskom prva avtoriteta. Ko je slišal, da je predmet razgovora predlog o prevzemu šol pri presvetem Srcu Jezusovem, je odgovoril, da sta don Bosko in njegov kapitelj istega mnenja, kot je bilo že dogovorjeno na prejšnjih dveh obiskih.

Toda jaz, don Bosko, don Rua in vsi, ki so poznali projekt msgr. nadškofa, smo bili tisoče milj oddaljeni od tega, da bi samo slutili težo te ponudbe, toliko manj še da bi napovedali neprijetne posledice, ki bi jih bilo mogoče sklepati za nas, zlasti po odločni odklonitvi drugih redovnih družin, kot sem že povedal zgoraj, medtem ko smo mi samo prosili za odlog prevzema.

Vaša ekscele nca bo iz preprostega poročila lahko razbrala celotno podobo pogajanja in sprejela svoje stališče.

Bodite tako dobri in mi podelite svoj sveti blagoslov, medtem ko imam čast, da se imenujem vaše velespoštovane eminence najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ CAGLIERO

Turin, 10. julij 1880

62. PISMO MSGR. GASTALDIJA DON BOSKU

Velečastiti gospod!

Dne 12. oktobra približno ob štirih popoldne sem v spremstvu svojega ceremoniarja, enega svojih tajnikov, z dekanom iz Volpiana in gospodom Enricom Gedda obiskal zavod, ki ga vaša uglednost vodi v San Benignu Canavese. Prefekt nas je prijazno sprejel in prav tako rektor, ki nas je ljubeznivo spremljal po hiši in nam razkazoval vse, kar smo želeli videti. Bil je ob naši strani, vse dokler nismo posedli v kočije. Hiše nismo zapustili, preden nam niso postregli z izdatnim prigrizkom. Bili smo v delavnicah. In tu je moja dolžnost da omenim kakšno pripombo. V mizarnici so vsi vstali in izkazali dolžno spoštovanje, kot je to navada pri krščanskih vernikih, ki v škofu, kdor koli bi že bil, vidijo polnost duhovništva, ki pripada škofu. Dva fanta v kovačnici sta bila manj spoštljiva, vendar mi je eden izmed njiju poljubil roko, oba pa sta ugodila naši želji in pred našimi očmi prebila s strojem debelo železno ploščo, kar je name naredilo močan vtis. V *krojašnici*, v knjigovoznici in čevljarnici pa nas razen fanta, ki je bil oblečen za klerika in jih je nadzoroval, nihče ni pozdravil niti se ganil z mesta. Klerik je sicer prišel in mi poljubil roko, vsi drugi pa so ostali kot pribiti na svojih mestih. Prav tako niso pokazali znakov verske vdanosti, ko smo odhajali iz delavnic in sem jim jaz podelil svoj blagoslov.

Ne dvomim, da je bila ta nepozornost pomanjkanje premisleka rektorja ali klerika, ki je nadzoroval prostore. Prav tako je bilo pomanjkanje premisleka raznih klerikov, ki so bili na dvorišču in so, medtem ko smo mi šli mimo, *bežali*. Zdi se mi, da je moja dolžnost opozoriti vašo uglednost, da opomni vse, ki so odvisni od vas, na Božjo odličnost škofovske službe in strogo dolžnost vseh vernikov, da mu izkažejo dolžno čast, ker je zaznamovan z znamenjem Odrešenika Jezusa Kristusa, ki se ohranja vidnega na tej zemlji tako v osebah škofov kot tistih, ki predstavljajo polnost duhovništva.

Ko vam želim *toto corde* [iz vsega srca] vse najboljše od odličnega in največjega Boga, sem z vsem spoštovanjem vaše uglednosti najvdanejši in najuslužnejši in Gospodu.

+ LORENZO, nadškof

Turin, 22. oktober 1880

63. PISMO MSGR. GASTALDIJA MSGR. BELASIU

Veleugledni in velečenjeni monsinjor!

Ko razmišljam o tem, kar ste mi povedali včeraj, vam lahko zagotovim, da bi mi bilo nadvse ljubo, če bi videl don Boska in njegove salezijance vdane tej nadškofovski oblasti, ki mi je bila dodeljena, kakor so uslužno vdane druge redovne družbe. Na žalost pa ni tako, kajti duh neodvisnosti in samostojnosti, čemur smo bili pred kratkim žalostne priče v Chieriju, se vmešava v dobro razumevanje, ki sicer vlada med škofom in duhovniki v škofiji, ki morajo biti tako kakor redovni duhovniki v pomoč škofu in ne motilci miru. Pomagati pa mu morajo ne po svojih muhah in samovolji proti njegovim odredbam, temveč v popolni podrejenosti njegovi oblasti. V nasprotnem primeru sicer z eno roko gradijo, z drugo pa razdirajo, vodijo na eni strani duše k Bogu, na drugi pa sejejo razdor in neslogo. Danes zjutraj sem posvetil dva salezijanska duhovnika z besedami: *Filii dilectissimi quos ad nostrum auditorium fratrum nostrorum arbitrium consecrandos elegit... sint providi cooperatores ordinis nostri* [Predraga sinova, ki sem vaju

v našo pomoč in pomoč bratom posvetil, bodita goreča sodelavca našega reda]. Skoraj bi se razjokal, ko sem mislil na velike motnje, ki so mi jih prizadejali Bosko in njegovi in mi jih še prizadevajo s svojimi besedami in obrekovalnimi spisi, ki so razsejani po vsej Italiji in jih bosta povzročala tudi ta dva, na katera sem danes položil roke in ju posvetil. Naj vedo, da solz in tožb škofa ne gre zanemarjati.

Zato vaša uglednost in vsi drugi, ki se zanimajo za to zadevo, lahko naredijo veliko uslugo don Bosku in njegovim salezijancem, če jih pripravijo do tega, da bodo turinskemu škofu, v čigar škofiji imajo svojo osrednjo ustanovo in zibelko in ki je s svojim denarjem, peresom in delom sodeloval pri njegovi ustanovitvi, da se bodo pokoravali Božjemu zakonu, katerega izpolnjevanje je tako zelo potrebno za večjo Božjo slavo in korist Cerkve. S tem mi boste storili veliko uslugo, za katero vam bom hvaležen. Zlasti monsintor iz Casaleja bi mogel vplivati na don Boska, da bi spremenil sistem in se drugače vedel do turinskega nadškofa, ki je toliko pomagal njegovi Družbi. Tako bi svojim in celi turinski nadškofiji dal dober zgled, ki ga je dolžan dajati.

Pripravljen sem pozabiti vse, kar je bilo, in ne zahtevati drugega kot spoštovanje škofijske avtoritete, ki jo zahtevajo cerkveni predpisi.

Iz vsega srca, glasu, pljuč in trebuha želim vaši ekscelenci, da bi mogli nadaljevati delo v Gospodovem vinogradu. V najglobljem spoštovanju vaš v J. K. najvdanejši

+ *LORENZO, nadškof*

64. DOBRI SADOVI ZDRUŽENJA SALEZIJANSKIH SOTRUDNIKOV

Veleugledni in velečastiti gospod!

Pred kratkim sem pisal vaši dobroti, da bi med sotrudnike vpisali nekatere hčerke iz našega kraja. Moji želji je bilo ustreženo in sem prejel ustrezne diplome.

Pred nekaj dnevi smo že okusili sadove tega združenja, katerega temelj je vez krščanske ljubezni. Zdelo se je, da je pri nas vera zamrla, sedaj pa se po Božji volji in prizadevanju sotrudnikov naglo prebuja.

To trditev potrjuje naslednji dogodek. Dne 7. avgusta smo se odpravili v naše svetišče v Oropi na običajno vsakoletno procesijo. Toda če je v preteklih letih vladala neprizadevnost in pomanjkanje spoštovanja glede prejema svetih zakramentov in reda pri svetih obredih, je bilo letos vse drugače. Bogu bodi hvala za to. Ko sem na lastne oči vse to videl, nisem mogel zadržati solz. Bilo je zares nekaj čudovitega. Zjutraj so sotrudnice, članice Marijine družbe, s svojimi sosestrami prejele svete zakramente in njim je sledila velika množica naših vernikov. Nato smo v največjem redu in globoki pobožnosti izvedli našo procesijo.

Zahvaljujem se Božji previdnosti, ki je navdihnila vašo uglednost za ustanovitev salezijanskih sotrudnikov, ki prinaša družbi in družinam tako izredne sadove Božje milosti.

V preteklosti nismo mogli zbrati niti stotinke za vašo dobrodelno ustanovo. Toda jutri, na dan ki je posvečen Mariji Vnebovzeti, bomo z našimi salezijanskimi sotrudnicami začeli s kako nabirko.

Pošiljam tisoč pozdravov od sotrudnic, ki obljublajo, da bodo ostale zveste in prosile Gospoda, da vam nakloni še dolga leta življenja.

MATTEI D. VIRGINIO

učitelj in kaplan

Cerrione, 14. avgust 1880

65. DELA, KI JIH JE TREBA OPRAVITI V CERKVI SV. JANEZA EVANGELISTA

1. Dva beneška mozaika, od katerih eden predstavlja Božjega Odrešenika in drugi zmagoslavje sv. Janeza Evangelista, po 1.550 lir za vsakega.
Skupaj 3.100 lir
2. Petnajst notranjih vrat za cerkev in zakristijo v romanskem slogu
po 150 lir 2.250 lir
3. Troje zunanjih vrat, dvoje za zakristijo in ena za cerkev na strani
Via Pij V. po 300 lir 900 lir
4. Pet spovednic po 350 lir in ena prižnica v obliki prestola po 500 lir,
izdelano v slogu 2.250 lir
5. Tlak iz črnega in belega marmorja s črtami in križi in vpletenim mozaikom
za 8.500 lir in mozaik v prezbiteriju za 1500 lir 10.000 lir
6. Dvojni veliki oltar iz inozemskih marmorjev in iz kararskega marmorja
po znižani ceni 5.000 lir
7. Obhajilna miza, ki se razteza v prezbiterij proti apsidi 3.000 lir
8. Dva stranska oltarja iz marmorja, vsak po 2.500 lir 5.000 lir
9. Dve ikoni za imenovana oltarja: ena Marije Brezmadežne in druga sv. Jožefa,
zaščitnika Cerkve, po 800 lir 1.600 lir
10. Vitez Bertini iz Milana je naslikal 5 oken, ki vsako predstavlja enega
apostola: sv. Janeza Evangelista, sv. Jakoba, sv. Andreja, sv. Petra in sv. Pavla
za znižano ceno 500 lir 2.500 lir
11. Dve veličastni freski v prezbiteriju, ki predstavljata dogodke iz življenja
sv. Janeza Evangelista, za 2500 lir 5.000 lir
12. Sedem okroglih slik, ki predstavljajo sedem angelov iz Razodetja,
po 350 lir 2.450 lir
13. Splošna okrasitev cerkve, kakor si jo je zamislil gospod grof Mella in izvedel
v olju profesor Costa di Vercelli za 15.000 lir
14. Pet zvonov iz brona in železa. Največji s premerom 151,5 cm za 2.500 lir,
drugi s premerom 103 cm za 2000 lir, tretji s premerom 92 cm za 1.500 lir
četrti s premerom 86cm za 1200 lir in peti s premerom 76,5 cm za 800 lir
..... 8.000 lir
15. Petindvajset oken z barvastimi stekli po načrtu Mella, po 130 lir 3.250 lir
16. Veličasten kip Pija IX. iz marmorja, visok 2,35 m in s podstavkom; delo
uglednega kiparja iz Milana 8.000 lir
- Skupaj 76.200 lir

DUH. JANEZ BOSKO

Ipse edificavit domum nomini meo... Misericordiam meam non auferam ab eo et stabiliam thronum regni eius in sempiternum [Ne bom odvzel, pravi Bog, mojega usmiljenja tistemu, ki bo zgradil hišo mojemu imenu. Dal mu bom prestol v večnem kraljestvu].

66. PROŠNJA ZA PODELITEV ZASEBNEGA ORATORIJA

Preblaženi oče!

Ponižna hčerka svete Cerkve Maddalena Adelaide Nicolle Noilly v največjem spoštovanju kleči pred nogami vaše svetosti in prosi.

Stara je 79. let. Že več let je hroma in boleha še za drugimi boleznimi, ki ji onemogočajo, da bi hodila v javno cerkev. Zato prosi vašo svetost, da bi v njeno veliko tolažbo, v korist hčerke vdove Prat-Noilly in drugih članov njene družine dovolili zasebni oratorij v gradu Fleurie v škofiji Lyon. Vse bo narejeno točno po predpisih svetih kanonov in pod nadzorom krajevnega ordinarija nadškofa te škofije, ki daje popolno soglasje k tej prošnji.

Za milost se ...

Podpisani dodaja svojo skromno prošnjo v prid prosilke, ki je odlična katoliška vernica, goreča sotrudnica salezijanskih hiš v Franciji in velikodušna darovalka novčiča sv. Petra.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. julij 1880

67. DRŽAVNO DOVOLJENJE ŽUPNIJE PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA

UMBERTO I.

PO BOŽJI MILOSTI IN VOLJI NARODA

KRALJ ITALIJE

Prejeli smo odlok njegove eminence kardinala vikarja z dne 2. februarja 1879, s katerim je z razdelitvijo dosedanje župnije sv. Bernarda v Termah v novem mestnem predelu Castro Pretorio ustanovljena nova župnija s sedežem v cerkvi, ki naj bi se zgradila;

prejeli smo pogodbo Ciccolini z dne 14. maja istega leta, s katero se za ceno že izplačanih 37.500 lir kupuje zemljišče, na katerem naj bi stala imenovana cerkev;

prebrali smo prošnjo duhovnika Francesca Manfra, ki ga je škofijska kurija imenovala za novega dušnega pastirja v župniji, ki po privolitvi dosedanjega župnika župnije sv. Bernarda v Termah, od katerega je odvisno dosedanje ozemlje bodoče župnije, prosi za kraljevo privolitev za župnijo;

videli smo 16. člen zakona z dne 13. maja 1871 in zakon z dne 5. junija 1850;

slišali smo mnenje državnega sveta; zato smo na podlagi pravosodnega ministra, pristojnega za pravno ministrstvo, odločili:

I. ČLEN

Z našo kraljevsko privolitvijo je dovoljena ustanovitev nove župnije v Castru Pretorio v Rimu z naslovom presvetega Srca Jezusovega z razdelitvijo stare župnije sv. Bernarda v Termah v smislu odloka za kanonično ustanovitev, izdanega v škofijski pisarni 2. februarja 1879.

II. ČLEN

Zgoraj imenovana nova župnija ima dovoljenje, da prevzame v last zemljišče, na katerem se bo na osnovi omenjene pogodbe, podpisane od Ciccolinija 14. maja istega leta, zgradila nova cerkev.

Naloga imenovanega pravosodnega ministra je uresničiti ta odlok.

podpis: UMBERTO

tajnik VILLA

Dano v Rimu 28. marca 1880

68. ODLOK O IMENOVANJU PRVEGA ŽUPNIKA PRESVETEGA SRCA

S. R. ECCLESIAE PRESB. CARDINALIS

MONACO LA VALLETTA

SS.mi D.ni N.ri PAPAE VICARIUS GENFRALIS

ROMANAEQUE CURIAE EIUSQUE DISTRICTUS IUDEX ORDINARIUS.

Dilecto nobis in Christo fil. D. Francisco Dalmazzo Taurinensis Dioecesis, Presbytero Piae Societatis a S. Francisco Salesio nuncuPatae, salutem in Domino, qui est vera salus. Vitae ac morum honestas, aliaque quibus commendaris probitatis argumenta efficiunt ut te favoribus prosequamur. Cum itaque in Essquiliis ac praecipue in ea Collis parte, quae Castrum Praetorium dicitur, templum in SSmi Cordis Jesu honorem exsurgat, illud, ne populus fréquentissimus ibidem constitutus spiritualibus careret auxiliis, probante Summo Pontifice Leone XIII, dnobus Decretis a Nobis editis die 2 Februarii 1879, et die 15 Martii curr. ann. 1881, rite et canonice in novam Paioeciam iurisdictioni Nostrae immediate subiectam ereximus et constituimus, quam ab altera Paroecia S. Bernardi ad Tbermas omnino distinctum declaravimus, prout en Confinium utriusque Paroeciae descriptione, quae in Nostri Vicariatus Secretariae tabulario-asservatur, videre est. Ea propter cum per Conventionem mense Decembri an. 1880 cum Supremo Moderatore praedictae Salesianae Societatis a Nobis initam et a SS.mo D. D. PP. approbatam, distinctis articulis de Parochi electione provisum sit et in praesentiarum idem Moderator Te R.dum D.num Franciscum Dalmazzo Taurinensis Dioecesis, eiusdem Societatis Presbyterum, ad id muneris elegerit, Nobisque rite praesentarit, Nos electione hanc et praesentatione ratam habentes et confirmantes, tē ad Sacrorum Canonum praescriptiones peracto examine idoneum habitum quoad scientiam ad animarum Curam exercendam in nova Ecclesia Parochiali ut praefertur adprobamus et deputamus tibi facultatem Sacramenta ibidem administrandi aliaque Parochialia munia obeundi ad annum hisce Nostri Literis in Domino concedimos et impertimur, mandantes omnibus qui tibi in eadem Paroecia subiiciuntur, ut te uti pastorem habeant et reverentur.

R. Card. Vicario

I. Can. FAVSTI Secretarius

Dat, Romae ea Aedibus Vicariatus, die 12 Julii 1881.

69. DOGOVOR O CERKVI PRESVETEGA SRCA V RIMU

Iz edinega razloga, da bi širil vedno večjo Božjo slavo in slavo naše svete Katoliške cerkve, podpisani v imenu salezijanske družbe, ki jo kot predstojnik predstavljam, prevzamem nalogo, da bom nadaljeval in na lastne stroške končal stavbo župnijske cerkve v Castru Pretorio, posvečene presvetemu Srcu Jezusovemu v čast slavnemu Piju IX. vedno dragega spomina, z naslednjimi pogoji:

1. Salezijanska družba bo dokončala gradnjo cerkve in priključene župnijske hiše (župnišča) po načrtu, ki se že izvaja, s pravico, da stavbo razširi in prilagodi v soglasju

s pristojno cerkveno oblastjo, ki jo predstavlja njegova eminenca kardinal vikar, in pod tehničnim vodstvom gospoda arhitekta grofa Francesca Vespignanija z vsemi pravno-veljavnimi pogodbami.

2. Kakor hitro bodo stekla gradbena dela na cerkvi in župnijski hiši (župnišča), bo začela gradnjo zavetišča za ubogo mladino in oratorija za dečke te župnije.

3. Zemljišče zavetišča, oratorija in katero koli drugo poslopje, ki bi jih družba želela dograditi ali dokupiti na svoj račun, bodo pridobljeni na ime duhovnika don Boska ali njegovega predstavnika. Vsako drugo širjenja zemljišča in kakršno koli povečanje cerkve in župnijske hiše (župnišča) bo z vsemi potrebnimi formalnostmi narejeno v korist pravne osebe župnije tako, da cerkev in župnijsko poslopje pripadata pravni osebi župniji.

4. Župnijska hiša (župnišče) bo zgrajena tako, da bo stala samostojno, ločena od drugih poslopij.

5. Zgoraj imenovana cerkvena oblast bo še naprej ščitila in podpirala to sveto pobudo in bo dala na razpolago zemljišče z začetimi zidovi v stanju, v katerem so. Denar, ki ga je v ta namen zbral kardinal, bo uporabljen izključno za zidavo cerkve in župnijske hiše.

6. Družbi in zanj podpisane mu je dovoljeno, da v svojem imenu nadaljuje nabiranje sredstev v krajih in pri osebah, ki jih mu bo navdihnili previdnost.

7. Niti njegova eminenca kot cerkvena oblast niti druga cerkvena oblast ne bosta obvezani za kar koli pri nakupu zemljišča ali gradnjo niti za plačilo davkov, ki ostane izključno stvar Družbe.

8. Če bi se zgodilo, da Družbi iz katere koli razlogov razen kake višje sile v teku šestih let ne bi uspelo zgraditi cerkve, da bi bila uporabna za Božjo službo *quod Deus avertat* [kar Bog obvaruj], bo v stanju, v katerem bo, prešla v oskrbo cerkvene oblasti, ne da bi ona niti oseba, ki jo predstavlja, bila dolžna karkoli povrniti Družbi. Isto velja tudi za župnijsko hišo, če ne bo končana v devetih letih. Vendar z zaupanjem v Božjo previdnost verjamemo, da bo vse narejeno v treh letih. In bo cerkev odprta za bogoslužje.

9. Ko bosta svetišče in župnišče dograjeni, bo Družba poskrbela za bogoslužje in vse izdatke kakor tudi za vzdrževanje poslopja, popravila ter izredne izboljšave oziroma kateri koli izdatek, ki bi bil vreden omembe.

10. Družba bo poskrbela tudi za vzdrževanje, izbor in zaposlitev duhovnikov, tako da bodo od vsega začetka župniji dodeljeni nič manj kot trije duhovniki in pozneje toliko, kolikor jih bo potrebnih za primerno vzdrževanje bogoslužja. Župniji in imenovanemu župniku pripadajo po 12. členu dohodki, ki jih določa Pravilnik za rimsko duhovščino in zakonite krajevne navade. Župnik si bo z dovoljenimi sredstvi zagotovil svoj dohodek in dohodke nove župnije. Če v tem ne bi uspeli, se bo salezijanska družba obrnila na dobrohotnost svetega očeta.

11. Samo po sebi se razume, da bo Družba nosila vse izdatke za dobrotne ustanove, ki jih bo prevzela, kot so praznični oratorij za mladino župnije, katekizem, večerne šole, in če bodo na voljo učitelji, tudi dnevne, kakor je to navada v vseh drugih hišah Družbe, zlasti pa še sirotišnice, oratoriji in šole, ki so posebne ustanove Družbe, popolnoma različne od župnije, z vsemi poslopiji, ki ostajajo osebna lastnina duhovnika don Janeza Boska ali tistega, ki ga predstavlja, z vsemi državnopravnimi posledicami.

12. Župnik bo izbran izmed članov Družbe in kot predstavnik vrhovnega predstojnika Družbe. Podvržen bo običajnemu izpitu, če bo preizkušnjo prestal, ga bo cerkvena oblast potrdila. Predstavitev, ki bo sledila vsemu povedanemu, naj opravi eden izmed duhovnikov, ki je že določen čas opravljal pastoralno službo in so mu zato znane rimske navade.

13. Če za župnijsko službo Družba ne bi imela na voljo primernega redovnika, izgubi vse pravice za izpolnjevanja župnijske službe in bo župnika imenovala cerkvena oblast na način, ki se ji bo zdel najbolj primeren. Družba pa bo vedno ohranila pravico, da uporablja cerkev za opravljanje molitev gojencev in priključenega zavetišča. O tem se bo vodstvo zavetišča dogovorilo z župnijskim vodstvom. Salezijanska družba bo imela za izbiro primernega človeka za župnijsko službo na voljo šest mesecev, ki pa se lahko podaljša za nadaljnje tri mesece. Če bi se ta čas iztekel neizkoriščen, bo cerkvena oblast določila začasnega župnika, njegovega namestnika in ekonoma, dokler salezijanska družba ne bo imela ustreznega človeka za župnijsko službo. Nato bo spet dobila vse pravice, kakor če imenovanja tujega duhovnika sploh ne bi bilo.

14. Salezijanska družba in izbrani župnik bosta tako kakor drugi instituti redov podrejena Cerkvi v Rimu; in župniki njim zaupanih cerkva. Soodvisno bo salezijanska družba glede župnije deležna pravic, privilegijev in dovoljenj, ki so jih deležni drugi redovi, ko je bila ustanovljena kaka župnija in jim izročena v upravo, razen posebnih določil, ki jih vsebuje ta dogovor.

15. Vrhovni predstojnik salezijanske družbe z enoglasno odobritvijo svojega kapitlja rade volje da pečat Družbe na tri liste, ki vsebujejo navedene člene in jih s svojim podpisom vse sprejema. Njegovo eminenco kardinala vikarja pa prosi, da bi o vsem obvestil svetega očeta, da ta odobri in blagoslovi vse, kar je v njih zapisano in bo postalo obvezno šele po podpisu njegove svetosti.

(Podpis izvirnika) DUH. JANEZ BOSKO,
vrhovni predstojnik Družbe sv. Frančiška Saleškega
Turin, 11. december 1880
Ex Audentia SS.mi, Die 18 Decembris 1880, SS.mus
D. N.

D. Leo divina Providentia PP. XIII omnia, quae suprascriptis quindecim articulis Continentur rata habuit et confirmavit, atque executioni mandari jussit, demptis verbis 'se non sarà compiuta nel nono anno' quae leguntur sub n. 8. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

R. Card. VICARTUS.

Testor Ego Subscriptus almae Urbis Tribunalis Vicariatus Secretarius hoc testimonium Authographo suo in hac Secreteria adservato in omnibus esse conforme. Dat ex Secreteria Vicariatus die 29 decembris 1880.

I. Can. FAUSTI.

70. NAPADI »PETIT PROVENÇAL« NA ORATORIJ SV. LEONA

16. november: »Očete salezijance iz Via Beaujour so popolnoma utemeljeno razgnali, to pa je razlog za začudenje javnosti. Mi smo že večkrat nakazali posebno obnašanje teh patrov, ki so vsi tujci, katerih hvaležnost deželi, ki jih sprejema kot goste, je v tem,

da v kako stotino dečkov, ki jih vzgajajo, nenehno vcepljajo sovraštvo proti ustanovam v naši deželi. Kdaj bodo torej prišli na vrsto salezijanski patri? Zakaj se obotavljamo in jim ne ukažemo, da izginejo z odlokom izгона, ki ga njihovo obnašanje zasluži? Tega se gotovo ne bi bali storiti proti tujcem laikom, če bi tako nesramno žalili francoske zakone. Gre za sramotno prenašanje, ki ga mora biti čim prej konec.»

18. november: »*Salezijanci*. – Vsak dan dobivamo pritožbe proti salezijanskim patrom v Via Beaujour. Kakor je znano, so v tej bratovščini sami tujci, pa je še ni doletel odlok o izgonu. Ti dobri očetje, ki jih je sedem, so popolnoma mirni in ob svoji hiši gradijo dvorano, prepričani, da jih izgon ne bo doletel in da jih bodo pustili pri miru.

Mogoče z njimi zato tako velikodušno ravnaajo, ker je škof Robert njihov predstojnik?

Le Petit Marseillais je 18. poročal v *Krajevni kroniki*: »Vprašanje razpusta nepooblaščenih skupnosti patrov salezijancev iz Via Beaujour je dolgo trajalo. Prefektura je ukazala neformalno raziskavo te redovne družbe, katere člani so vsi italijanskega porekla. Raziskava je danes končana in videti je, da je uprava zavrnila razpust ogrožene skupnosti, ker ti redovniki vzdržujejo in vzgajajo veliko število sirot in revnih otrok, ki pripadajo italijanski koloniji.«

Salezijanci dne 19.: »Nismo se zmotili, ko smo včeraj povedali, da salezijancev iz Via Beaujour zelo verjetno ne bomo nadlegovali. Uradna raziskava je pokazala, da ti patri vzdržujejo in vzgajajo določeno število otrok, zaradi česar ne morejo biti izgnani. Kaj vendar počnemo? Prav zato, ker ti tuji klerikali poučujejo mladino, in ve se na kak način, bi jih bilo treba takoj izgnati. Hočemo, da se ta prva odločitev tako zoprna meščanom nujno spremeni.«

Dne 21.: »*Spet salezijanci*. – Po prvem obvestilu enega naših sobratov so nasploh mislili, da salezijanska družba ne bo izgnana. Vendar se mi zdi, da ne bo tako in da bo zakon veljal zanje tako kakor za vse druge. Pri prebivalstvu so skušali vzbuditi sočutje za te dobre patre, ki zastonj vzgajajo uboge italijanske otroke, ki so tako zelo bedni itn. Deloma je to res. Uradno poizvedovanje pa je pokazalo naslednje: Redovnikov je dvajset, od teh je enajst duhovnikov in devet sobratov laikov. Otroci niso sprejeti zastonj, temveč plačujejo sorazmerno visoko mesečnino in so vzgojeni v najbolj trdem klerikalizmu. Dodajmo še, da gojenci ne pripadajo iz italijanski koloniji, temveč so vsi Francozi. Zato je jasno: pravda je končana, zakon mora biti odločno izveden in tudi bo.«

Dne 24. novembra: *Vedno znova salezijanci*. – Zvedeli smo, da salezijanci iz Via Beaujour izrabljajo nedotakljivost, ki so je trenutno deležni, in zbirajo po klerikalnih družinah v Marseillu podpise proti svojemu izgonu. Tukaj v mestu so kljub prepovedi začeli beračiti in nič jih ne ovira, da izganjajo francoske otroke, katerih starši ne morejo plačati mesečnine. Ustanovitelj Družbe, ki naj bi v prihodnje prišel v naše mesto, slavni don Bosko, nas bo gotovo razveselil z novo izdajo tistih čudežev, ki so nas navduševali preteklo leto. Še enkrat: kdaj se bo končala ta komedija?»

Dne 26.: »*Glede salezijancev*. – Znano je, da se vpletamo v zadeve klerikalnih ljudi, toda v eni naših cerkva se dogajajo stvari, ki se tako tesno tičejo slavnih salezijanskih patrov, da ne moremo mimo tega. Zato vprašujemo, zakaj pevski zbor Sv. Jožefa vodi Italijan, nekdanji klarist, sedaj salezijanski pater, in zakaj je neki drug salezijanec – seveda Italijan – organist v isti cerkvi? Če je to način, da bi izgnali nepooblaščen družbe,

da jim damo, da si pridobivajo vedno večji vpliv, je treba reči, da ljudem to preseda in da se je treba znebiti teh ljudi v črnem.«

71. PISMO OPATA MENDREJA DON BOSKU

Velečastiti in zelo ljubljeni oče don Bosko!

Izrabljam priložnost, ki mi jo daje Božja previdnost, da vam pišem. Po naročilu gospoda kanonika Guiola vam pošiljam pismo, ki naj bi ga don Bologna danes popoldne izročil gospodu generalnemu italijanskemu konzulu v Marseillu. Gospod župnik želi, da ta poročila dobite čim prej v roke, ker se zdi, da so zelo pomembna. Po avdienci, ki jo je gospod konzul naklonil don Bologni, in da bi ustregli želji samega gospoda konzula, smo zapisali to opravičilo. Hudič, ki nam zavida naše uspehe, skuša nenehno po časopisju buditi sovražnike. Zdelo se nam je primerno, da predložimo oblastem spomenico, da bi nas branila proti glavnim obrekovalcem. Uspeh tega dela, ki so ga naložili meni, prepuščam Božji previdnosti, kakor se tudi zahvaljujem našemu velikemu prijatelju mladine za vse, kar sem smel storiti v korist našega dragega oratorija pri sv. Leonu.

Potem ko sem vam večkrat poročal o težavah našega porajajočega se dela, sem sedaj srečen, da vam lahko poročam, moj dragi oče, da se je položaj trenutno izboljšal. Naši dečki pridno delajo in učitelji tekmujejo med seboj, kateri bi naredil več dobrega. Naše mesečne vaje za srečno smrt prinašajo dobre sadove in zdi se mi, da bo moja letošnja naloga izrednega spovednika v zavodu uspešna. Z don Bologno delamo v največji slogi in povezanosti in upam, da bo Bog blagoslovil našo dobro voljo. Naj še dodam, da se ljudje v župniji vedno bolj zavedajo strokovnosti don Grossa. Otroci so dobro izurjeni v petju in prepričan sem, da bomo kmalu dosegli uspehe in se lahko kosali z najboljšimi.

Dovolili ste mi, moj dobri oče, da se vam smem priporočiti v molitve, in vi me prosite za isto uslugo. Dovolite mi, da vam povem, da čutim učinke vaših prošenj, ki jih izrekate zame.

Blagoslovite me in blagoslovite vse, ki so mi dragi, kot tudi trud mojega duhovniškega prizadevanja. Imejte me vedno, moj dragi oče, za vašega sina v našem Gospodu.

L. MENDRE, duhovnik

Marseille, Rue des Princes 26, 23. november 1880

72. PISMO KONZULA STRAMBIA DON BOSKU

Predragi don Janez!

Zdi se mi, da je izginila vsa nevarnost za tvoj Oratorij sv. Leona in da začenjajo pravilno ocenjevati to visoko moralno in koristno ustanovo za reveže.

Tudi moja uboga italijanska kapela je začasno rešena. Zapojmo torej *Aleluja!*

Z veseljem sem sprejel v vednost, da boš za novo leto prišel v Marseille. Upam, da se bova pogosto videla.²⁹

Ko boš šel skozi Nico, skušaj pripeljati s seboj barona Hérauda, da bomo obnovili naše poznanstvo. On je nečak neke moje tete in je zato prav, da se spoprijateljimo. Gotovo mu bo ljubo, da bo obiskal tvojo ustanovo *Beaujour*. Želim ti, da bi mogel izpolniti svoje poslanstvo na tem svetu in da greš čim pozneje po plačilo, ki te čaka na drugem svetu.

²⁹ Oba prijatelja se nista več videla, ker je konzul sredi januarja 1881 nenadoma umrl.

Moja žena in hčerka te lepo pozdravljata.

Potrujem prijateljske odnose.

Tvoj stari in dobri prijatelj

A. STRAMBIO

Marseille, 26. december 1880

73. OPOMBE DON GIUSEPPEJA VESPIGNANIJA O VZROKIH NAPREDKA ZAVODA SAN CARLO

O ustanovi San Carlo je treba povedati, da jo je Gospod blagoslovil z nadvse prevdnostnim dejanjem, iz katerega se lahko sklepa, da je bila posebej blagoslovljena od Božjega veličastva. Četudi ne moremo spoznati Božjih načrtov, lahko trdimo, da sta se Gospod in presveta Mati Marija veselila te ustanove iz naslednjih razlogov: 1. ker se je pri ustanavljanju vedno iskala le večja Božja slava in zveličanje duš; 2. ker se je glede gmotnih in moralnih sredstev zaupalo predvsem v Boga in ne v ljudi; 3. ker se je storilo vse v največji poslušnosti vrhovnemu predstojniku in njegovemu kapitlju; 4. ker niso nikdar skušali Gospoda z nekoristnimi praznimi dejanji, tako da lahko rečemo, da nas je z ene strani vodila potreba, z druge pa uboštvo in smo ga čutili na vsakem koraku; 5. ker smo se izognili veliki nevarnosti, da bi zgradili najprej hišo in potem iskali, kdo naj bi v njej prebival; ni bilo niti kotička hiše, kjer ne bi že kdo čakal, da bi se vanj vselil; 6. ker človeški napredek in prazna človeška znanost nista nikdar prestopila praga delavnic in šolskih razredov in se je vedno štel kot sredstvo, s katerim naj bi globlje vtisnili *vero in krščansko moralo* v srca mladih; 7. ker so sveti zakramenti in Božja beseda (to je Božje kraljestvo) imeli prvo mesto pri ustanovitvi in je zato Gospod vse drugo navrgel. Tukaj bi lahko postavili primerjavo z enim izmed zavodov v Buenos Airesu, ki naj bi imel iste cilje kot naš dom, pa je, komaj je zaživel, že tudi umrl, ker ni zrasel iz istih razmer (ne da bi zato morali kriviti ustanovitelja); to je bil zavod San Martin. Treba je še povedati, da je pri ustanavljanju zavoda San Carlos imel svoj delež *praznični oratorij* (kar je najboljše priporočilo za vse ustanove, ki začenjajo s takimi začetki, kar je naš *prvi namen*). Fantje Cappella Italiana so bili deloma sad tega oratorija. Ta se je potem nadaljeval z zunanjimi gojenci v isti župniji San Carlos (*Iz nekih s strojem pisanih spominov*).

74. KONČNI ZAPISNIK GENERALNEGA KAPITLJA SESTER

V Gospodovem letu 1880, dne 29. avgusta, na škofijski praznik presvetega Srca Marijinega, se je v salezijanski cerkvi N. G. Milostne v Nizzi Monferrato zbral vrhovni kapitelj hčera Marije Pomočnice skupaj z ravnateljicami zavodov te ustanove z namenom, da bi izbrale nov vrhovni kapitelj in vrhovno predstojnico, kajti dosedanjim je potekel rok, predpisan s pravilnikom za opravljanje nalog. S privolitvijo vrhovnega predstojnika duhovnika Janeza Boska in s prošnjo Svetemu Duhu za razsvetljenje je velečastiti don Janez Cagliari, ravnatelj ustanove in vrhovni katehet salezijanske družbe, v navzočnosti velečastitega gospoda don Giovannija Lemoyna, ravnatelja zavoda, v Božjem imenu in s privolitvijo vrhovnega predstojnika odprl zasedanje. Za pregled volilnih listkov sta bili odgovorni sestra Rosalia Pestarino, ravnateljica konvikta v Chieriju, in sestra Catterina Daghero, ravnateljica doma v St.-Cyr pri Toulonu v Franciji. Sester, ki

so imele pravico glasovanja, je bilo osemnajst. Po pravilniku so izvedle dvojne volitve: prve za izbor vrhovne predstojnice in druge za imenovanje članic vrhovnega sveta.

Enoglasno je bila izvoljena in zato ponovno imenovana vrhovna predstojnica sestra MARIA MAZZARELLO

Z večino glasov so bile izvoljene naslednje sestre:

Vikarka sestra CATTERINA DAGHERO

Ekonomka sestra GIOVANNA FERRETINO

Prva asistentka sestra EMILIA MOSCA

Druga asistentka sestra ENRICHETTA SORBONE

Ko so pred zbranim zborom razglasili izid volitev in so sežgali volilne listke, so zapeli *Te Deum* in razpustili zbor.

Da bodo te volitve učinkovite in bodo izbrane predstojnice mogle začeti opravljati njim dodeljene službe, prosijo ponižno vrhovnega predstojnika duhovnika Janeza Boska, da, potem ko bo povedal svoje pripombe, s svojim podpisom potrdi, kar so sestre Marije Pomočnice izvolile.

Ko sem pregledal, kar je zapisano v zapisniku, in potrdil izvolitev matere vrhovne predstojnice in sester, ki sestavljajo vrhovni svet Družbe Marije presvete Pomočnice, prosim Boga, da bi vsem vlil duha krščanske ljubezni in gorečnosti, da bi ta Družba rasla po številu in se širila vse do konca sveta, kjer hčere Marije Pomočnice pridobivajo duše za Boga in rešujejo same sebe, da bodo nekoč z dušami, ki so jih one rešile, prišle v nebesa, kjer bodo vso večnost hvalile Boga.

Lastnoročni podpis:

DUHOVNIK JANEZ BOSKO, rektor

Turin, 1. september 1880

75. PISMO DON CAGLIERA DON RUI S SICILIJE

Dragi don Rua!

Končno sem zapustil planjave Etne in sem na planotah Catanie, Siracuse in Nota.

Bronte in Randazzo sta bila deležna mojega pozdrava in od tukaj ju vidim obdana od dima Etne in vulkanskih hlapov Mongibella. Tako prva kakor druga ustanova imata prelepo prihodnost, če nam bo Bog pomagal.

V tem trenutku se pogajamo za Acireale, Catanio, Siracuso in Noto. Vsa ta mesta si želijo salezijancev bolj kot Izraelci mane.

Pridobili smo si tako veliko zaupanje in toliko pričakovanja, da me navdaja s strahom. Za vse te prelate smo prekrasen *ideal* in zaželeni kot odrešitelji Sicilije. Zato prihajajo prošnje, zahteve in obljube od vseh strani, da pridemo ali naj pridemo, da bi, kakor tukaj pravijo, storili kaj dobrega tej zanemarjeni in slabo vodeni mladini. Povsod naletim na izreden sprejem, ker gredo pred menoj *Vestnik*, naše knjige in neki določen sloves, ki se spreminja v željo, da bi nas videli in, kar je še bolj pomembno, da bi nas imeli tukaj, na svoji sicilijanski zemlji.

Vsem kažem našo najboljšo voljo in željo, da bi jim ustregel. Obenem pa ponavljam *čas in slama*,³⁰ da bodo mogle salezijanske nešplje dozoreti, kajti veliko jih je ne le zelenih, temveč so tudi trpeke in celo rezke.

³⁰ *Tempo e paglia* – čas in slama, v katero dajo nešplje, da dozorijo (Op. prevajalca).

Skušam hitro iti naprej in od tod nagla potovanja in kratki postanki. Toda od 2. novembra, ko sem zapustil hladna pobočja Etne in prišel v toplo Pachino, je preteklo šest dni in sedaj sem gost pri msgr. Blandiniju v Notu, ki ima tisoč lepih in vabljivih načrtov.

Jutri, to je 8. tega meseca, bom potem, če se mi bo posrečilo zavzeti srce tega prelata, odpotoval v Siracuso, kjer me, kot mi je obljubil, vsaj za en dan pričakuje gospod nadškof.

V Acirealeju se bom ponovno srečal z don Guidazijem. Skočil bom v Caltanissetto in tekkel v Messino. Potem se bom poslovil *breviter* [na kratko] in odpotoval v Neapelj – Rim – Firence, kjer se bom pogovoril z nekim markizom iz Nota. Obiskal bom sobrate v Lucci, Esteju in Maglianu, ki so na moji poti, za to pa mi služi krožna vozovnica. Toda za vse te poti je potreben čas in jaz bi bil rad že doma ... Oh, jaz revček, kaj naj storim? Ali je res, da sem v Krišpinovih stiskah?

Sredi meseca bom v Rimu. Sporoči mi don Boskove ukaze, če je kaj nujnega. Tukaj igram vlogo Janeza Krstnika in pripravljam pot don Bosku, ki so ga prej pričakovali, sedaj pa so že nepotrpežljivi. Vsem zagotavljam, da jih bo obiskal prihodnjo zimo 1881–1882.

Zdravje je v redu, četudi je *lakoto* nadomestila *žeja* zaradi močnega široka, ki veje od juga po celi Siciliji. *Vale!*

Poljubi roko očku in pozdravi don Duranda, na račun teh prelatov.

Tvoj najvdanejši

DON CAGLIERO

Noto, 7. november 1880

76. PISMO GOSPE ASTORI DON BOSKU O USTANOVITVI ZAVODA V MOGLIANU VENETO

Velečastiti gospod!

Nedolžni nesporazum z mojim bratrancem Ebenkoflerjem in velečastitim profesorjem Durandom, ki sem ga prosila, da bi se opravičil v mojem imenu, je pustil zapečaten pismo vaše uglednosti, ki je prišlo v mojo hišo že 11. tega meseca, ko sem bila tisoče milj od doma. Tako mi ni bilo dano veselje, da bi ga takoj prebrala v samoti svoje vile, ob grobu moža. Oprostite mi z dobrohotnostjo, ki vam je posebno lastna, da nisem prej odgovorila in vam izrazila hvaležnosti, katere sem polna zaradi pričakovanja uspeha naše tako pomembne naloge, ki sem jo prevzela in jo položila v vaše blagoslovljene roke, da bi bilo vse v večjo slavo Bogu, od katerega prihaja vse dobro tako v nas kakor zunaj nas. Sprejemam brez nadaljnega vse pogoje, s katerimi sprejmete odgovornost za postavitev nove ustanove v Moglianu Veneto in s tem *ustanovitev vaše poljedelske kolonije* s pogoji, ki jih zaradi jasnosti ponavljam:

1. Z notarskim potrdilom vam bom podarila zemljišče, ki sem ga kupila od gospoda Dorèja, nalašč na trevirskih poljanah in sem jih s popustom plačala enajst tisoč petsto lir.

2. Obvezujem se, da bom izplačala sto petdeset tisoč italijanskih lir postopoma, kakor bodo to od mene zahtevali.

Vi velečastiti gospod don Bosko pa se boste zavezali, da boste zgradili poslopje po načrtih inženirja Saccarda. To pomeni, gre za *ustanovitev poljedelske kolonije, ki bi jo vodili vi in si jo jaz želim.*

Če nimate nič dodati, bom v najkrajšem času sporočila datum, ko bi podpisali pogodbo o podaritvi zemljišča, in ob tej priložnosti bi bila zelo srečna, če bi mogla dobiti don Boska med stene svoje hiše, pri čemer me boli samo to, da kljub svoji najboljši volji ne bom mogla povrniti ljubeznivosti, ki sem je bila deležna ob mojem obisku. Zelo me veseli, da ste pri dobrem zdravju. Gospoda prosim, da bi nas vse ohranil zdrave. Tudi jaz se glede tega ne morem pritoževati. Sprejmite moje srčne želje. Priporočam se vam v molitve. Spomnite se nas vseh pri sveti maši. Medtem ko vam vdano poljubljam roko, imam čast, da se podpišem vaši uglednosti najponižnejša služabnica.

ELISABETTA BELLAVITE vdova ASTORI

Mogliano Veneto, 19. oktober 1880

77. POGODBA ZA MOGLIANO VENETO

Pogodba med velespoštovano gospo Elisabetto Astori – Bellavite in duhovnikom Janezom Boskom o ustanovitvi poljedelske kolonije.

Gospa Elisabetta Astori – Bellavite

1. daje z notarsko pogodbo duhovniku Janezu Bosku ali njegovemu zastopniku za to potrebno zemljišče, to je površino, ki jo je s tem namenom kupila od gospoda Dorèja na trevirskih poljanah in plačala s 7,5 popusta enajst tisoč petsto lir;

2. se obvezuje, da bo izplačala sto petdeset tisoč lir v roke duhovniku Bosku ali njegovemu namestniku v obrokih, kakor bodo zahtevani.

Duhovnik Janez Bosko se obvezuje,

1. da bo postavil poslopje po načrtu inženirja gospoda Saccarda;

2. da bo ustanovil poljedelsko šolo, za katero bo priskrbel potrebno upravno in vodstveno osebje.

Podpisano s popolnim odobravanjem.

(sledijo podpisi)

78. GIUSEPPE SARTO

PRVI KANONIK KATEDRALNE CERKVE V TREVISU

ZARADI IZPRAZNJENEGA ŠKOFOVEGA SEDEŽA GENERALNI KAPITURALNI VIKAR

Potem ko sem videl prošnjo plemenite gospe Elisabette Bellavite vdove Astori, ki izjavlja, da se je odločila v občini Mogliano Veneto v tej škofiji Treviso na svoje stroške ustanoviti enega tistih oratorijev, katerih ustanovitelj in voditelj je velezaslužni turinski duhovnik don Janez Bosko, ko razmišljam o tako plemenitem namenu, zaradi katerega so ustanovljeni taki oratoriji, to je da bi vzgajali sinove preprostega ljudstva v veri in krščanskem delu, štejem za poseben blagor župnije, v katere območju bo ta ustanova delovala, in ko razmišljam o bogatih sadovih, ki jih bo imela ta škofija, ko bodo mnogi dobili zgled dobrodelne ustanoviteljice, tako kot tudi otroci, ki se bodo tam vzgajali, dajem s pogojem, da se ohranijo vse pravice župnije, zlasti kar se tiče duhovnikov škofije, kolikor je to v moji moči, dovoljenje za to ustanovo z vsemi najširšimi pooblastili in polno privolitvijo, pri čemer se znova zahvaljujem dobroti plemenite ustanoviteljice in prosim Gospoda, da ji povrne velikodušni dar.

Mnogi itn.

Kanonik GIUSEPPE SARTO, gen. kapit. vikar

DON ANTONIO BIASETTO, tajnik

Iz kapitularne pisarne v Trevisu, 24. marec 1880

79. NEKAJ DON BOSKOVIH PISEM, KI JIH JE NAPISAL LETA 1879

1. PRIČEVANJE MINISTRSTVU V KORIST BARONA NASIJA

V večjo Božjo slavo in v čast resnici podpisani rade volje izjavljam, da plemeniti gospod baron Antonio Nasi velja za dobrega kristjana in poštenega državljana, spada med najuglednejše patricijske družine v Turinu in je član več dobrodelnih ustanov.

Tako v moralnem kot v državljanskem oziru si je prizadeval in si sedaj prizadeva podpirati moške oratorije tega mesta, kjer se zbirajo revni in zapuščeni dečki, da bi se poučili o veri. Je stalni tajnik dobrodelnega odbora za zbiranje gmotnih sredstev za pomoč ubogim dečkom našega zavoda. Da bi jim omogočil boljši pouk, je na svoje stroške oskrbel kabineta za fiziko in kemijo.

Za te in mnoge druge usluge mu izražam globoko hvaležnost in sem poln zadovoljstva, da morem to storiti javno, z namenom, da to izjavo uporabi povsod, kjer bi to imel za primerno.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 5. julij 1879

2. DON BIAGIU RUMIANU, KANONIKU V SUZI

Predragi don Rumiano!

Ti si vedno velik don Boskov prijatelj. Bog naj te blagoslovi in ti povrne dobre, ki mi jih daješ. Ali se ne bi mogla kdaj videti? Kako zelo bi me razveselil tvoj obisk!

Še naprej moli za tega revčka. Vse najboljše tebi in tvoji sestri in imej me vedno v J. K. za najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 27. julij 1879

3. NEKEMU DUHOVNIKU

Predragi don Briata!

Področje tvojega evangeljskega delovanje je določeno. To je zavod Valsalice. Pridi takoj, ko moreš, ravnatelj te pričakuje, soba je pripravljena. Če boš prišel v Oratorij, se bova pogovorila. Če to ni mogoče, pojdi naravnost v Valsalice, kjer se bova dobila in se pogovorila, kakor nama bo ljubo in drago.

Prosim te, da nadvse vroče pozdraviš gospoda Carolija in moliš tudi zame, ki mi je drago, da se lahko imenujem v J. K. najvdanejši prijatelj in sobrat.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 17. oktober 1879

4. ODVETNIKU GOLVANU³¹

Predragi gospod odvetnik!

Nikakor nočem trkati na vaše dobrohotno srce, temveč pišem samo zato, da se vam

³¹ Prim. MB XI, str. 129 [BiS XI, str. 82].

zahvalim. Medtem ko vam voščim srečne in blagoslovljene božične praznike in uspeha polno novo leto, vam sporočam, da bom daroval sveto mašo na božični večer in bodo naši dečki prejeli sveto obhajilo po vašem namenu. Vse v čast Detetu Jezusu.

Prosili bomo Božje Dete, da ohrani vas, vašo gospo soprogo in naraščajočo družino pri trdnem zdravju. Naj vam Bog nakloni dolgo in srečno življenje, obdano s krono številnih otrok, vendar tako, da se bomo mogli nekoč vsi zbrati v večni blaženi domovini. *Amen.*

Bog naj vas blagoslovi in molite za tega vašega revčka, ki vam bo v J. K. najvdanejši služabnik in prijatelj.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1879

NEOBJAVLJENI DOKUMENTI IZ PREJŠNJEGA OBDOBJA

I. DON BOSKOVO PISMO KARDINALU VIALEJU

Kardinal Viale je bil nadškof v Bologni. Junija 1859 je dal don Bosko pri Paravii natisniti svojo Zgodovino Italije z nekaterimi dodatki, med njimi tudi življenjepis kardinala Mezzofantija, ki je 1849 umrl v Bologni. Don Bosko je za podatke prosil kardinala Vialeja (Lemoyne, MB VI, str. 151 [BiS VI, str. 101]). V tem še neobjavljenem pismu se mu Božji služabnik zahvaljuje. Pomemben je pripis, v katerem omenja prihod Viktorja Emanuela II. in Napoleona III. po miru v Villafranci v Turin. Oba vladarja sta prišla iz Milana, izstopila na železniški postaji Porta Susa in se napotila v kraljevo palačo po Via Cernaia in Contrada Nuova, danes imenovani Via Roma. Verjetno je, da se je don Bosko mudil v palači grofa Provana di Collegno, prvi stavbi, ki stoji ob cesti za cerkvijo sv. Jožefa v smeri Piazza S. Carlo.

Velespoštovana eminenca!

Izrabljam navzočnost markiza Fassatija, odličnega katoličana,³² da se vam zahvalim za ljubeznivost, ko ste mi poslali potrebne podatke o kardinalu Mezzofantiju. Ker so ti podatki del knjige, imenovane Zgodovina Italije, ponižno prosim vašo eminenco, da sprejmete v dar en izvod. Naj Gospod v teh težkih časih da zdravje, razsvetljenje in moč vaši eminenci, da boste mogli delati za Božjo slavo in zveličanje duš. To vam želim združen z molitvami mojih revnih dečkov. Medtem ko poljubljam rob vašega purpurja, prosim za vaš blagoslov in se imam z vsem spoštovanjem za vaše eminence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 15. julij 1859

P. S.: Sredi tega pisma, ob 5,30 popoldne nas glušijo navdušeni »živio klici v čast Napoleonu in našemu kralju, ki se peljeta pod mojim oknom v kraljevo palačo.

II. TRI PISMA GROFU CIBRARIU

Grof Luigi Cibrario, kraljevi senator, prvi tajnik njegovega veličanstva kot veliki mojster reda svetega Mavricija in Lazarja, je imel z don Boskom petindvajset let prijateljske stike. Umrl je 1870. Njegovo najpomembnejše zgodovinsko delo je Izvor in razvoj savojske monarhije. Izvirniki teh pisem so ohranjeni v družini.

A

Ekscelenca!

Da vas ne bi preveč motil, vam pisno sporočam, kar sem vam nameraval povedati ustno.

Že dolgo vaša blagost podpira uboge dečke naše hiše, pa nismo imeli nikdar prilož-

³² Manjka glagol, verjetno »ki prihaja iz Bologne«.

nosti in časti, da bi bili med nami. Zato vas spoštljivo vabim, da bi nam izkazali to uslugo jutri dopoldne med deveto in enajsto uro, kakor vam bolj ustreza, in bi bili navzoči pri razdelitvi nagrad našim ubogim dečkom. Za vsak primer bom danes za trenutek prišel k vam, da dobim končni odgovor, ki bo, kakor upam, pritrdilen.

Vedno mi je ljubo, da vam morem izreči najboljše želje za Božji blagoslov za vas in za vso vašo cenjeno družino, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 29. julij 1863

B

Ekscelenca!

Včeraj sem bil deležen ene najbolj dobrohotnih avdienc pri svetem očetu in nisem pozabil izpolniti obljube, da sem govoril o vas in prosil za vas in za vašo družino njegov sveti blagoslov. Rade volje mi je ustregel. Ko bom potoval skozi Firence, vam bom, tako upam, mogel dobesedno posredovati njegove misli.

Gospod škof Joannini mi je dejal, da vaša uglednost pripravlja lepo vsoto denarja, da bom plačal kruh našim ubogim dečkom. Iz srca se vam za to zahvaljujem in prosim Boga, da bi vam povrnil vaše delo krščanske ljubezni. Menil sem, da bi mogel to vsoto osebno sprejeti iz vaših rok, toda neko pismo, ki sem ga prejel iz Turina, mi pravi, da so moji predstavniki v zavodu v Valdoccu v veliki stiski, ker morajo plačati nujne račune. Če bi vi izročili to vsoto tajniku nadškofa tega mesta, bi k prejšnji dodali še eno uslugo. To je duhovnik don Giustino Campolmi, ki bi mogel vse hitro poslati v Turin. Bog naj vas blagoslovi, gospod grof, vas dolga leta ohrani srečnega v življenju in vam podari slavo v nebesih, medtem ko si štejem v največjo čast, da se smem imenovati vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 20. januar 1869

P. S.: Iz Rima bom verjetno odpotoval 8. februarja.

C

Ekscelenca!

Čast mi je, da smem prišteti med dobrotnike te hiše, imenovane Oratorij sv. Frančiška Saleskega, gospoda Giuseppeja Cima, starega 42 let, zavzetega državnega uradnika in sedaj pobiralca davkov v Novi Liguriji. Ta velikodušni gospod je uporabil veliko svojega imetja in se vneto navduševal za ustanovitev in vzdrževanje otroških vrtcev, večernih šol in ustanov za reveže. Svoje dolžnosti je vedno opravljal zvesto, delavno in se ni branil naporov in nevarnosti, kjer je bilo to v korist državi ali človeštvu. O tem imamo veliko dokazov, od katerih prilagam v to pismo dva. Že večkrat bi lahko napredoval v službi, vendar je vedno zavrnil ponudbe zaradi posebnih razlogov, ki so ga silili, da je ostal v domovini. Že večkrat je obilno obdaroval fante, ki jih je sedemdeset v imenovanem zavetišču. Ko je sedaj videl veliko stisko, v kateri so ti dečki, je daroval veliko vsoto šest tisoč frankov, ki naj bi jih uporabili za nakup obleke pred bližajočo se zimo in za poravnavo dolga pri peku, ki nas oskrbuje s kruhom.

Iz teh in še mnogih drugih razlogov, ki so vladi gotovo dobro znani, bi si upal prositi

vašo ekscelenco, da bi predložili omenjenega gospoda njegovemu veličanstvu za odlikovanje reda sv. Mavricija. To javno odlikovanje bi imenovanega gospoda ne le spodbudilo k nadaljevanju njegove dobrodelnosti, temveč bi mu bilo v tem trenutku tudi mogočna pomoč in osrčenje v njegovi javni dobrodelnosti, da bi podprl dečke, ki bi jih vaša ekscelenca hotela poslati v ta zavod.

Bog naj blagoslovi njegovo veličanstvo, vašo ekscelenco in vse, ki se na kakršen koli način trudijo za dobro mladine.

Nazadnje mi dovolite, da se v najgloblji in trajni hvaležnosti izrečem za vaše eksce-lence ponižnega in hvaležnega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

(brez datuma)

III. ŠEST PISEM GROFICI BARBÒ

Izvirniki teh šestih pisem so shranjeni v Milanu v arhivu grofa Muzia Luigija Albertonija, sina grofice Sofie Albertoni, rojene grofica Bartò, hčere grofice Luigie Barbò, ki so ji pisma naslovljena.

A

Velespoštovana gospa!

Božja previdnost nam pošilja zdaj vrtnice in zdaj trnje kot spremljevalke našega življenja in mi jih moramo sprejeti iz rok dobrotnega očeta, kadar nam jih pošlje. Vendar nas mora tolažiti pomembna misel: kolikor bolj nas bo v času bodlo trnje, toliko bolj bodo laskave, lepe in dehteče vrtnice večne slave. V vsakem primeru molimo in upajmo.

Določimo si kako duhovno dobro delo: ves mesec junij zmolimo vsak dan tri *očenaše*, *zdravamarije* in *slavaočetu* presvetemu Srcu Jezusovemu v čast presvetemu zakramentu in tri *Pozdravljena Kraljica* v čast presveti Devici Mariji z vzklikom *Marija, pomoč Kristjanov, prosi za nas*.

Jaz bom vsak dan pri sveti maši blagoslovil bolnico in moji ubogi dečki bodo vsak dan darovali sveto obhajilo in molili posebne molitve. Verujmo v Boga prepričani, da nas bo uslišal, da bo zaprosena milost v korist duši in telesu.

Rekli ste mi, da ste pripravljeni storiti v našo korist vse, kar vam bom rekel. Najlepša hvala. Molite k nebeškemu Očetu, da bi mi pomagal rešiti mojo dušo, da ne bi, medtem ko pridigam drugim, pozabil nase. Če bi v vašem položaju mogli storiti kako dobro delo, bi vam priporočil zidavo cerkve, ki smo jo začeli v čast velike Božje matere z naslovom Marije Pomočnice.

Zelo rad bi dobil novice o bolni mladenki po dveh tednih, da bi jo, ko bom prišel v Milano, lahko obiskal.

Milost N.G.J. naj bo vedno z nami in sveta Devica naj pošlje obilne milosti na vas in vso vašo družino. Amen.

Vaše spoštovane uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. maj 1866

Velečastiti gospe

Luigia Barbò, Milan

B

Velespoštovana gospa!

Naj bo vedno češčena ljubezniva volja našega Gospoda! Bog je dal ljudem zdravnike in mi storimo prav, če jih poslušamo. Prosil bom Boga, da bi vaši hčerki povrnil zdravje oči, jo varoval na potovanju in jo spet zdravo privedel v očetno hišo. V ta namen bom tudi povabil naše dečke, da bodo molili.

Sedaj, ko so vzpostavili redne železniške zveze, vam obljubljam, da bom prišel v Milan. Bodite tako dobri in mi sporočite, kdaj bo kneginja Melzi v Milanu, ker močno želim pozdraviti to sveto in zaslužno osebo.

Sveta Devica naj nas blagoslavlja iz nebes in pomaga, da bomo vsi šli po poti, ki vodi tja. Amen.

Hvaležno se imam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 26. avgust 1866

Velespoštovani gospe

Luigia Barbò

Via Senato št. 12. Milan

C

Velečastita gospa grofica!

Bil sem v Milanu, pa vaše spoštovane uglednosti nisem našel doma. Iz Vapria je bilo predaleč do vašega posestva. Prihodnji teden ali v tednu po vseh svetih bom moral spet priti v Milan. Če boste doma, vas bom obiskal na naslovu, ki mi ga boste sporočili, sicer bom prišel v vaše letovišče.

Medtem pa ne izgublajmo zaupanja; Bog je vsemogočen. Bog je dober, zato nam more in hoče pomagati v naših prošnjah, razen če naše želje niso v skladu z njegovimi načrti. Mi v tej sveti hiši še naprej opravljamo molitve za vas in zlasti za gospo Sofio. Recite ji: upanje v Boga nas nikdar ne bo osramotilo, vsak trn v tem življenju je zaklad za večnost.

Prosile zame in za te naše dečke. Želim vse najboljše iz nebes za vas in vašo družino in se imam za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

duh. Janez Bosko

Turin, 9. oktober 1866

Velespoštovani gospe

grofici Luigia Barbò

Via del Senato 12, Milan

D

Velezaslužna gospa grofica!

Pred časom sem prejel vaše pismo in denar, ki ste mi ga poslali. Za oboje se vam iz srca zahvaljujem. Zamudil sem z odgovorom, ker mi zdravje ne služi več dobro in ker sem bil prezaaposlen.

Vedno sem molil za vas, za vašo hčerko in za vašo družino. To bom delal tudi v prihodnje. Ko bom prišel v Milan, vas bom gotovo obiskal.

Povejte vsem tistim, ki so dali darove za našo cerkev, da naj se ne bojijo kolere. Tudi

če bi šli streč v bolnice, se jim ne bo zgodilo nič hudega, če bodo le zaupali v Marijo Pomočnico.

Bog naj blagoslovi vas, vaše napore in težave in molite zame, ki ostajam vaše uglednosti najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. avgust 1867

Plemeniti gospe

grofici Luigia Barbò, roj. plemenita De Carli

E

Velezaslužna gospa grofica!

Kljub moji najboljši želji, da bi obiskal vašo ugledno družino v Rovelli, se bojim, bom zaradi pomanjkanja časa zadržan. Okoli petnajstega tega meseca vas bom obiskal v Milanu, če se boste že vrnili, če ne, vas bom pozdravil pozneje.

Bodite prepričani, gospa grofica, da nisem v svoji majhnosti nikoli pozabil moliti za vas in za vso vašo družino in sedaj bom opravil poseben *memento* pri sveti maši za vas in za vašega gospoda soproga.

Naredili bi mi veliko uslugo, če bi ob priložnosti v mojem imenu pozdravili velečastnega gospoda župnika, ki je bil tako zelo ljubezniv, ko sem ga obiskal v njegovi župniji.

Bog naj vas obdari s trdnim zdravjem in vsej družini da dolga leta srečnega življenja. Priporočam se dobroti vaših molitev. Vaše uglednosti najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 3. oktober 1868

F

Velespoštovana gospa grofica!

Zelo me je razveselilo vaše cenjeno pismo, ki sem ga prejel iz rok barnabita patra Canfarija. Carate, Rovella, grofica in grof Barbò in njuna hčerka Sofia mi kličejo v spomin zelo srečne čase. Zahvaljujem se vam, gospe Cusani in don Enricu Colombu za ljubeznivosti, ki mi jo izkazujete. Bog naj vam vsem poplača s svojimi blagoslovi.

Bog pa naj v svojem neizmernem usmiljenju blagoslovi vas in vašega gospoda soproga.

Jaz sem vedno molil za vas, za vašo družino. In vi se spominjajte, da bi molili za tega revčka? Domenjeno je, da boste, ko boste prišli v Turin, obiskali tudi nas.

V globokem spoštovanju najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 14. januar 1881

Plemeniti gospe

grofici Sofii Albertoni Barbò

IV. ŠTIRI DON BOSKOVA PISMA MARKIZU IGNAZIU PALLAVICINIJU

Izvirniki teh pisem, ki smo jih odkrili med papirji don Gerolama Campanelle, priorja cerkve naše Gospe Karmelske v Genovi, so ohranjeni pri njegovem nečaku inženirju Emanuelu Campanelli v Alassiu. Markiz je imenovanega priorja prosil za nasvet, ki ga je prejel pred tem pismom, katerega vsebina mu je povzročila kup pomislekov.

Ugledni genovski patricij je globoko spoštoval Božjega služabnika. Leta 1850 je bil član komisije, ki je po naročilu senata obiskala Oratorij (LEMOYNE, MB IV, str. 17 [BiS IV, str. 17]). Malo pozneje je v senatu predložil prošnjo za podporo don Bosku (prav tam, str. 42 [str. 31]). Na jesenskem izletu oktobra 1864 po Piemontu in Liguriji je don Bosko popeljal skupino fantov na obisk veličastne vile Pallavicini blizu Peglija. Grof in vsa njegova družina sta jih sprejela z največjo ljubeznivostjo (MB VII, str. 755 [BiS VII, str. 526]).

A

Ekscelenca!

Že trikrat bi vam moral poslati dopis, ki vam ga prilagam. To delam z določenim odporom, ker ne bi rad nastavljal srpa v žetev, ki je nisem jaz sejal. Toda bilo mi je ponovno naročeno in zato se pokoravam. Dajte stvari pomen, kakor se vam zdi. Jaz prosim Boga, da bi se vedno zgodila njegova sveta volja.

Zdi se, da se je kolera pojavila tudi v Genovi. Vi in vaša družina bodite mirni, presveta Devica vas bo varovala. Imejte zaupanje vanjo.

Obnavljam izraze globoke hvaležnosti za ljubezen, ki ste jo izkazali našim ubogim dečkom.³³ Želim dolga leta srečnega življenja in imam v globokem spoštovanju čast, da se imenujem vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. avgust 1867³⁴

Velika noč. – Obiskanje presvete Device Marije
Praznik Oznanjenja.

Povej mojemu služabniku Ignaziu, da naj se ne boji umreti neprevidene smrti. Naj bo miren ponoči in podnevi.

Naj se pogosteje hrani s presvetim telesom Božjega Sina, naj skrbi, kolikor mu je mogoče, za mir v hiši, da po njegovi smrti ne bi prišlo do preprirov.

Naj uredi časne zadeve tako, da bo preprečil strah ob prihodu smrti, ki se mu hitrih korakov približuje.

Vse svoje podložnike naj spodbuja k izpolnjevanju vere.

B

Ekscelenca!

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z vami. Amen.

Želim govoriti z vami kakor z bratom. Ker sem vam pisal meseca avgusta, ni niti pretnja niti kaj neposrednega, je pa ljubeznivo in zahvalno. Po teh besedah morate biti pozorni na tri stvari: nase, na svoje in svoje stvari.

Nase. Pomislite na sklepe, ki ste jih naredili pri spovedi in jih niste izpolnili, nasvete, ki ste jih prejeli, da bi se izogibali slabega in delali dobro, pa ste jih pozabili. Pa tudi na pomanjkanje obžalovanja pri spovedi. Vse to lahko napravite s premišljevanjem in izpraševanjem vesti zvečer ali ob kateri drugi primerni uri.

Za sedaj pričakuje Bog več vaše potrpežljivosti, zlasti v družini, več zaupanja v Bož-

³³ Markiz je v teku leta izročil don Bosku dar 1.000 lir, kakor je razvidno iz njegovega pisma priorju Karmela (10. september 1867).

³⁴ Pismo nosi pečat pošte Montemagno (Alessandria).

jo dobroto, večji mir duha. Nikar se ne bojte, da bi vas smrt presenetila ponoči ali ob drugem nepričakovanem času. Potrudite se, da boste izpolnjevali krepost ponižnosti in zaupanja v Gospoda, in se ničesar ne bojte.

V prihodnje prejemajte zakrament spovedi in obhajila, da boste zgled vsem, ki vas poznajo.

Za svoje. Poskrbite, da bodo vam podrejeni izpolnjevali in imeli čas za izpolnjevanje verskih dolžnosti. Uredite stvari, ki se jih tičejo, tako da bodo ob smrti in po smrti imeli razlog, da bodo hvalili svojega gospodarja.

V družini veliko ljubezni in dobrote z vsemi; vendar ne opustite nobene priložnosti za dajanje nasvetov, ki morejo koristiti kot pravilo življenja in dober zgled.

Za svoje stvari. Tukaj bi moral naštetih veliko stvari. V ponedeljek moram v Alessandrio in mogoče od tam na izlet v Mombaruzzo. Upam, da bom tam lahko v miru molil in se pogovarjal.

Stvari, ki jih Bog pričakuje od vas, so češčenje presvetega Jezusa Kristusa v svetem zakramentu in pobožnosti do prebležene Device Marije.

Bog naj nam pomaga hoditi po poti, ki vodi v nebese. V hvaležnosti se izrekam za vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, september 1867

C

Ekscelenca!

Zaupne stvari, o katerih sem vam pisal v zadnjem pismu, me silijo, da bom čim krajši. Sedaj, ko vidim, da je stvar v vašem srcu zavzela razsežnosti pravega krščanskega mišljenja, bi rade volje govoril bolj na dolgo in v čisto praktičnem smislu.

Bodite tako dobri in mi sporočite, ali pisma, ki jih pošiljam na vaš naslov, prihajajo naravnost na vas ali jih kdo drug prej prebira. Če jih dobivate naravnost, bi vam razložil stvari pisno in vas prosil, da bi pismo takoj sežgali, da ne bi prišlo v druge roke.

Če pa menite, da bi bilo ustrežnejše, če bi vas obiskal v Mombaruzzu, ko boste tam, ali v Genovi, potem bi prišel tja prihodnji teden. Za pretvezo bi lahko služila prošnja gospe markize, da bi vas z gospodom župnikom obiskala na vašem domu. Ker sem to že obljubil preteklo zimo, bi sedaj obljubo izpolnil, če bi vam to bolj ustrezalo.

Zagotavljam vam, da nisem niti eno jutro pozabil moliti za vas in da bom to delal tudi v prihodnje, da vam Gospod nakloni *multos annos* srečnega življenja, polnega Božjega blagoslova. Naj pride na vas in na vašo družino vse dobro. Amen.

Molite za mojo ubogo dušo in me imejte za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. oktober 1867

D

Ekscelenca!

Pisma s čestitkami vam ne pišem le iz navade, temveč zato, da vam zagotovim, da se vedno spominjamo vaše krščanske dobrotelnosti in prosimo na vas od Boga nebeški blagoslov in dolga leta srečnega življenja.

Zato nameravam novo leto začeti z bogoslužjem, kar pomeni, da bomo novo leto, to

je čez dva dni, darovali sveto mašo in bodo naši dečki prejeli sveto obhajilo in opravili posebne molitve po vašem namenu.

Priporočam vam, kolikor vem in zmorem, da bi z zgledom in besedami pospeševali pogosto sveto obhajilo, vir vseh blagoslovov, potem pa živite mirno in ne skrbite za prihodnost. Res je, vaša starost je iz dneva v dan višja in se pojavljajo pomanjkljivosti v zdravju, vendar bodite potrpežljivi, ne dajte se vznemirjati, ker ne bo nič hudega. Lahko se mirno zanesete na te moje zadnje besede.

Blažena Devica Marija naj vam od svojega Božjega Sina izprosi milost, da boste to celo novo leto preživeli v miru in zdravju, in nakloni blagoslov tako vam kakor vsej vaši družini. Amen.

Končno priporočam sebe in vse svoje uboge delčke dobroti vaših molitev, medtem ko imam v globoki ponižnosti čast, da se lahko imenujem vaše ekscelence najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 30. december 1867

P. S.: Za nas je to leto težavno in poleg tega imamo polovico naših fantov letno oblečenih. Če bi vaša dobrodelnost mogla seči tudi do nas, bi se vam najtopleje priporočil.

V. DEVET PISEM MARKIZI NINI DURAZZO-PALLAVICINI

Izvirniki teh pisem so pri markizi Teresi Pallavicini–Durazzo. Peto je namenjeno markizinemu sinu.

A

Velezaslužna gospa!

Ker sta dečka Tasso premajhna za naš zavod, smo ju dali v hišo enega naših poštenih in vernih učiteljev, tu v bližini. Ugotovili bomo njune učne sposobnosti. S klerikom Bulchettijem je vse v redu. Včeraj je bil na izpitu v semenišču in je prejel *optime et cum laude* [odlično s pohvalo]. Je eden najboljših. Jutri bom o tem obvestil škofa v Vercelliju.

Drugi je malo slabši pri učenju in pobožnosti, vendar upamo, da ga bomo sčasoma pripeljali do srečnega konca.

Zahvaljujem se vam tudi za vašo naklonjenost do naše loterije. Bog naj vam obilno poplača.

Upam, da bom mogel spomladi sprejeti vašo ljubeznivo in dobrohotno ponudbo gostoljubja, ki mi ga v svoji ljubeznivosti ponujate.

Gospod naj vam in vsej vaši spoštovani družini podeli milost katoliškega poguma. Vaši krščanski ljubezni dodajte še molitev zame in za moje dečke, medtem ko se poln spoštovanja izrekam za vaše dobrodelne uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 2. marec 1862

B

Velezaslužna gospa!

Gospod naj bo vedno naša pomoč.

Posiljam vam številke srečk, ki so zadele dobitke na naši loteriji, ki ste jo vi tako velikodušno podprli. Poslali vam bomo tudi celoten seznam izžrebanih števil in dobitkov.

Gospod naj nakloni vam in vašim častitim in pobožnim staršem dober pridelek,

zdravje in veliko milosti, da boste mogli storiti veliko dobrega v korist naše svete kato-liške vere. Isto želim dragemu gospodu Giacominu, ki bi ga zelo rad sprejel pri nas, ko bi prišel v Turin.

Sebe in svoje dečke priporočam dobroti vaših molitev, in medtem ko vam želim iz nebes vse najboljše, imam čast, da se poln spoštovanja imenujem dobrotne uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. oktober 1862

P. S.: Bulcchettijeva še nista prišla s počitnic.

C

Velezaslužna gospa markiza!

Milost našega Gospoda Jezusa Kristusa naj bo vedno z nami. *Amen.*

Rade volje odprem to hišo dečkom Bruno, ki ste mi jih v svoji dobroti hoteli priporo-čiti. Toda preden jih dokončno sprejmemo, moramo dobiti od očeta: 1. potrdilo o mo-ralnosti, 2. rojstni in krstni list, 3. in spričevala o opravljenih šolah. To zato, da vidimo, ali lahko vstopijo v naše razrede, ki obsegajo samo gimnazijo.

Če bi bili sirote in reveži, bi jih sprejeli zastonj. Ker ni tako, bi bilo prav, če bi oče pove-dal, ali bi mu bilo mogoče plačati po dvajset frankov mesečne šolnine za vsakega otroka.

Gospa markiza, jaz sem se vas spominjal v svojih molitvah in ne bom nehal prositi bogate milosti za vas, za vaše spoštovane starše, vašega dragega Giacomina, ki bi ga tako zelo rad spoznal, in za vašega velikodušnega soproga.

Presveta Devica Marija naj vas za vedno sprejme za svoje. *Amen.*

V svoji krščanski ljubezni vključite v vaše molitve tudi mene in moje dečke in sprej-mite izraze mojega globokega spoštovanja.

Najvdanejši služabnik

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 24. september 1863

D

Veleugledna gospa markiza!

Zelo bi mi bilo ljubo, če bi mogli med promotorje loterije, ki se je lotevamo za do-končanje gradnje cerkve v čast Mariji Pomočnici, vpisati tudi vaše ime. Znano mi je, da se vi radi udeležujete vseh prireditev v čast naše vzvišene matere Marije, a se vseeno obračam na vas s tem pismom.

Če mi torej ne boste sporočili nič nasprotnega, vas bom štel za promotorko imeno-vane pobude. Bodite tako dobri, gospa markiza, in izrazite moje globoko spoštovanje gospodu markizu Ignaziu, markizu in markizi Durazzo in zlasti še gospodu Giacominu. Bog naj vam podari, predraga gospa markiza, mir srca in naj vam mati Božja Marija izprosi veliko milost vztrajanja v dobrem do konca.

Medtem ko priporočam sebe in svoje uboge dečke v dobroto vaših molitev, imam čast, da se imenujem poln spoštovanja vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Marija Pomoč kristjanov, prosi za nas!

Turin, 24. maj 1865

E

Veleugledni gospod!

Prejel sem sporočilo o težki bolezni *mamice* in sem takoj namenil poseben namen pri včerajšnjih pobožnih vajah. Celih devet dni bomo darovali mašo pri oltarju Marije Pomočnice in molili v ta namen. Pridružite se nam v duhu v molitvi in upajmo v dobroto Marije Pomočnice.

Če je mama zadosti mirna, ji, prosim, omenite obljubo, ki jo je naredila v Retorbidu, ko je bila bolna, obljubo, ki bi jo bilo treba izpolniti, če bi se ponovno dvignila iz postelje. Če pa se počuti zelo slabo, ji, prosim, tega ne omenjajte.

Dajte pogum gospodu markizu Ignaziu in mu recite, da molimo za njegovo popolno ozdravitev in da presveta Devica Marija pričakuje, da bo naredil še veliko dobrih del njej v čast in Božjo slavo.

V nedeljo zvečer ali v ponedeljek zjutraj bom potoval v Genovo in Alassio in upam, da se bom tja grede ali ob vrnitvi ustavil v Pegliju.

Bog naj blagoslovi vas in vašo družino in me imejte za vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 9. december 1870

F

Velezaslužna gospa markiza!

Preteklo jesen sem upal, da se bom mogel oglasiti v vaši veleugledni hiši, da bi se pogovoril o načinu, kako je vaš cenjeni oče nameraval sodelovati pri ustanovitvi zavetišča za uboge dečke.

Bog ni hotel in me je z boleznijo zadržal v Varazzeju, a sem se z njegovo pomočjo rešil.

Ker vam ne morem osebno poročati o želji objokovanega gospoda, vam pošiljam pismo, v katerem izražam željo, da bi z vsoto 1.000 lir sodelovali pri postavitvi hiše. Hišo smo odprli preteklega oktobra. Upam, da boste v svoji dobroti ustregli željam, ki so izražene v tem pismu. Pismo vam prinaša duhovnik Paolo Albera, ravnatelj zavetišča v Marazziju. Če mu morete pomagati, boste storili veliko uslugo njemu in dečkom v njegovem zavodu.

Ker je to zadnje pismo, ki sem ga prejel od tega spoštovanega gospoda, bi vas zelo lepo prosil, da bi mi ga vrnil.

Upam, da so vsi člani vaše družine zdravi, kar vsem skupaj iz vsega srca želim in prosim, da bi Mati usmiljenja revežev na zemlji mogla vse popolnoma osrečiti v nebesih.

Priporočam se svetosti vaših molitev in se imenujem globoko hvaležen vaše uglednosti najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 21. 3. 1872

G

Velespoštovana gospa markiza!

Čeprav iz vašega pisma sklepam, da niste pripravljeni prodati vaše hiše, ki sem jo omenil v Sampierdareni, sem vendar prepričan, da vaše zahteve ne bodo previsoke in vam zato predlagam naslednje.

Če bi se vendar odločili za prodajo te hiše, ki je blizu San Gaetana, koliko bi zahtevali zanj vključno s kakimi petdesetimi ari zemljišča, ki bi omogočalo povezavo z javno cesto?

Če vsota ne bi presejala mojih možnosti, bi jo bil pripravljen kupiti. Z nakupom pa bi morali prekiniti najemniške dogovore ali pa bi ti morali biti čim krajši. Vsoto, ki bi jo pogodbeno določili, bi plačal ob podpisu pogodbe.

Bog naj podeli vam in vsej družini vse dobro in imejte me v globokem spoštovanju za vaše uglednosti najponižnejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 4. maj 1873

H

Velespoštovana gospa markiza!

Vaše pismo, gospa markiza, žal potrjuje novice, ki jih prinašajo časopisi in ki postajajo vsak dan bolj žalostne in krute. Naredili ste nadvse pomembno dejanje, ko ste priskočili na pomoč žrtvam v Španiji. Do sedaj naša zavetišča in zavodi v Španiji niso trpela škode. Marija Božja mati naj nas še naprej varuje in brani.

Pisal sem ravnatelju hiše v Sampierdareni don Belmonteju. Govoril bo s svojim oziroma vašim predstavnikom v Sampierdareni. Potem bomo videli, ali je mogoče kaj storiti za razširitev sedanje stavbe v korist hiše za razvedrilo.

Zelo me veseli, da ste vi, draga markiza, vaš soprog gospod markiz, vaš gospod sin in gospa snaha zdravi. Bog naj vas vse blagoslovi, vas varuje in vodi po poti v nebesa. Tako bodi.

Molite tudi zame in za mojo številno družino, medtem ko imam visoko čast, da se imenujem v J. K. najvdanejšega služabnika.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, julij 1883

I.

Velespoštovana markiza Nina Durazzo Palavicino!

Pred časom smo prekinili naše prijateljsko dopisovanje, vendar nisem nikdar nehal moliti pri sveti maši za vas in za vso vašo družino.

Neka posebna zadeva me sedaj nagiba, da bi obnovili naše dobre prijateljske odnose. Gre za naslednje: Mladina v Sampierdareni je v zelo slabem položaju, ki se iz dneva v dan še slabša, zato moramo skušati preprečiti, da bi se še bolj poslabšal.

Nekaj je narejenega z našim zavetiščem sv. Vincencija Pavelskega, toda to je tako malo v primerjavi z vsemi potrebami. Potrebovali bi prostor, kjer bi mogli preprečiti moralni in gmotni propad mladine. V ta namen bi bilo potrebno, da bi mi vi, gospa markiza, prodali zemljišče, kjer bi pripravili igrišča za zapuščeno mladino.

Jaz bom storil vse, kar je v moji moči, toda vi mi morate priskočiti na pomoč. Bog naj vas blagoslovi, gospa markiza, in z vami vso vašo družino. Molite tudi za tega revčka, ki ostaja vedno v J. K. najvdanejši služabnik.

DUH. JANEZ BOSKO

Turin, 22. december 1884

VI. DON BOSKOVO PISMO DON LUIGIJU ROCCI³⁵

Predragi gospod Luigi Rocca !

Menim, da si včeraj prejel tonzuro s štirimi nižjimi redovi in da bo zate v prihodnje tvoj delež samo Gospod. *Faxit Deus* [Bog je storil]. Za to bom jutri pri sveti maši še naprej molil.

Dragi moj Rocca, žetev je velika, pripravi se, da boš obilo delal, toda še prej moraš na vsak način postati svetnik.

Moli za svojega v J. K. najvdanejšega prijatelja.

DUH. JANEZ BOSKO

Rim, 14. marec 1875

P. S.: Pozdravi Trionaja. Če bo mogoče, mu bom pisal.

VIII. NAPOTKI IN PRAVILA

Don Lemoyne je iz virov, ki jih danes ni več, zbral lepo število Napotkov in Pravil, kot da bi prihajali od don Boska. Mnogi so zapisovali, kar je don Bosko govoril, in to ljubosumno hranili v svojih beležnicah in zvezkih, ko je še polno sodeloval pri življenju Oratorija in pridigal duhove vaje sobratom. Ne glede na nepopolnosti, ki jih je treba pripisati zbiralcem, so ti napotki polni don Boskovega duha. Določena priporočila pomagajo bolj spoznavati okoliščine Oratorija, ko so skupaj s fanti živeli tudi kleriki semenišniki iz Piemonta in pozneje aspiranti za Družbo, ko ta še ni imela lastne oblike, razen v zamisli njenega ustanovitelja. To so dragoceni drobci, ki nam pomagajo k popolnejšemu razumevanju preventivnega sistema.

A. NAPOTKI, KI JIH JE DON BOSKO VEČKRAT DAL ZA VODENJE FANTOV IN SOBRATOV PRED LETOM 1870

SPREHODI

1. Če prostor na cesti dovoljuje, naj fantje hodijo po trije ali štirje v vrsti.
2. Če je mogoče, ne skreniti s poti in ceste.
3. Asistent ni pooblaščen, da bi dovoljeval fantom kupovati sadje. Nikdar ne pošiljajte fantov k ravnatelju, da bi jim to dovolil. V posebno izjemnih okoliščinah naj asistenti sami prosijo ravnatelja za dovoljenje.
4. Asistenti naj pazijo na fante. Naj se ne zadržujejo v skupini in zanemarjajo druge. Naj ne pripovedujejo nekaterim zanimivih in smešnih zgodb, medtem ko drugi odhajajo. Ne berite knjig. Vi študirate, študira pa tudi hudič. – Bodite tako blizu fantom, da boste slišali njihove pogovore.
5. Ne hodite nikdar v zasebne hiše, ne sprejemajte sadja in vina. Bodimo neodvisni in ne silimo predstojnikov, da bi morali dajati dovoljenja, ki so v škodo splošnemu redu in ki naj bi reševala ugled asistenta pred starši, ki so jih povabili.

PRAVILA ZA NEDELJSKE KATEHEZE

1. Razlagati Mali katekizem.
2. Ne izgublajte se v razlagah in zgledih. – Skušajmo fante poučevati v poznanju od-

³⁵ Tedaj je bil v zavodu Alassiu. Zadnja leta svojega življenja je bil generalni ekonom Družbe.

rešenja. – Čas za katekizem je zelo kratek, zato ga uporabimo tako, da besedo za besedo razložimo vprašanja in odgovore. – Vplivati na čustva se tiče pridigarja. – Ne dovolimo si, da bi nas prevzela majhna nečimrnost, da bi nas hvalil, ker smo govorili dobre stvari. Gospod nas bo vprašal, ali smo poučili mlade in ne, ali smo jih navdušili.

3. Nikoli se ne oddaljimo od katekizma, da bi se bahali s teološko znanostjo. Pojasnite ga zvesto besedi. Otroci ne razumejo nekaterih razlogov in jih ne dojemajo ali se pohujšujejo. Mali katekizem ne daje samo vsebine verovanja, temveč je tudi vodilo za delovanje. Zato ga vzemimo takšnega, kakršen je, ne da bi dodajali svoje teorije in krčili vsebino. Za mlade mora biti Mali katekizem isto kot sta Sveto pismo in sv. Tomaž za teologe. Je povzetek znanosti, prilagojen njihovi starosti, ne delajmo se bolj pametni in modri, kot so bili sveti škofje, ki so ga sestavili. Na primer: Katekizem pravi, da se je treba dvomljivih grehov spovedati kot dvomljive in očitnih kot očitne. Teologi pravijo, da se dvomljivih grehov ni treba spovedati, toda ali bodo dečki vedeli, kaj je dvomljiv greh? Ne, nasprotno, med dvomljive grehe bodo postavili nekatere take, ki se jih sramujejo spovedati, kar pomeni, da so Božji ropi. In tako naprej.
4. Če je katehet na vzvišenem mestu, tako da lahko vidi vse fante, naj sedi, če pa je v isti višini z učenci, naj stoji.

PRAVILA ZA UČENJE

1. Bodite pozorni na knjige, ki jih fantje berejo, preglejte pogosto prostore in prelistajte zvezke. Pazite, če kdo na koncu učilnice morda zapre knjigo in jo vtakne v žep.
2. Če so gojenci, ki so skupaj, zelo povezani med seboj, opozorite šolskega svetnika, da jim zamenja prostor.
3. Zahtevajte, da imajo učenci roke na klopi, in navedite razloge za oliko, spodobno vedenje, prepoved igranja. Ko dajemo te napotke, bodimo zelo previdni in preprosti.
4. Ne dovolite, da bi jih več hkrati šlo na potrebo. Dovoljenje za to daje samo glavni asistent.
5. Na vsak način je treba preprečiti pisanje in pošiljanje lističev. Ne sprejemajte pretvez, da prosite za knjige, zvezke, razlago snovi. Vsak mora imeti vse potrebno za učenje. Pozor na osladne lističe, ki jih skoraj vedno pišejo v učilnici. Če dobite kak listič, ga izročite šolskemu svetniku, ki bo krivca kaznoval zaradi prekrška pri učenju. Pozor na določena znamenja, določene kretnje, določena sporočila pa tudi na navadno abecedo.
6. Ugotovilo se je, da se nekateri moralni prestopki začenjajo z branjem določenih besed v slovarjih. To je način, kako kak pokvarjen učenec skuša razpoznavati srce svojega tovariša in ugotoviti njegove težnje. Če kdo pošlje komu drugemu slovar, v katerem je kak izraz brez posebnega pomena podčrtan in je nad drugo besedo, ki označuje kaj hudobnega, pogledjte, kako knjigo sprejme tisti, ki mu je bila namenjena. Če moremo preprečiti to, smo dosegli veliko zmago.
7. Vsi asistenti naj imajo za svojo dolžnost, da povedo predstojnikom vsak tovrsten sum.
8. Bodite pozorni na tiste, ki zapuščajo učilnico v času spovedovanja.

NAPOTKI ZA GLEDALIŠČE

1. Don Bosko noče, da bi kleriki nastopali na gledališkem odru bodisi v oratoriju bodisi v zavodih.
2. Fantje, ki začnejo nastopati na odru, postajajo prevzetni in nespoštljivi do pravil. Zato jih nikdar ne hvalimo, kakor da bi naredili kaj izrednega; niti za šalo ne. Zados-tuje *ni bilo slabo*.
3. Bodite pozorni, da s pretvezo gledališča igralci ne hodijo iz učilnice in iz cerkve. Uči-telj naj v določenih okoliščinah potrpi, če kdo ni naredil naloge, vendar naj ugotovi, ali je bil zares zadržan.
4. Vodja gledališča igralcem ne bo dovolil, da bi se ti brez nadzora učili vlogo na vrtu ali v spalnici.
5. Po končani igri ali vaji naj se ne družijo v skupine. Nikakor se naj ne dovoljujejo kake pojedine in naj se ne nudi vino. Kdor bi povzročal take nereda, bo dajal odgovor Bogu.

ODMOR

1. Vsi kleriki in duhovniki morajo biti med odmorom pri fantih. Naj vodijo igro. Gos-pod jim bo trud bogato poplačal
2. V vsako skupino naj se spretno vključi kak klerik. Če ne bomo delali tako, bodo slabi pogovori pokvarili srca, ali bodo vsaj negodovali proti učiteljem, tovarišem, asisten-tom. Premagujmo te odpore, ki nam jih vceplja v srce hudič, in preprečimo to zlo.
3. Najnevarnejši čas je *demonium meridianum* [opoldanski hudič] in zvečer, če dvorišče ni razsvetljeno. Najnevarnejši prostori so oddaljeni kotiči na dvorišču in stranišča. Pazimo na skupine, ki se zbirajo tam. Don Bosko za nobeno ceno noče klopi na dvo-rišču. Kljub vsemu pa velika previdnost pri nadzorovanju!

DISPENZA

1. Vsak učenec brez razlike naj razsodno dobi šolske potrebščine. Tudi *Katoliško bra-nje* naj dobijo vsi, tudi tisti, ki nimajo pologa. Prav tako tudi *Preskrbljenega mladeni-ča*.
2. Kdor ne odda denarja, naj ne dobi knjig, igračk, podobic. Naj se mu ne dajo vezat druge knjige razen šolskih in tistih, ki so tega najbolj potrebne. Nikakršne naročni-ne na *Knjižice za mladino* brez dovoljenja staršev. Nikakršnih znamk, nikakršnega sadja. Vse to je treba plačati z denarjem, ki ga je fant založil.
3. Katehet naj podpiše *Preskrbljenega mladeniča* na prvi strani in naj zahteva, da ga bodo ohranili nepočečkanega in urejenega. Od časa do časa naj preveri, v kakšnem stanju je. Razdeljevalec bo dal drugega *Preskrbljenega mladeniča* samo z dovolje-njem kateheta.

UČITELJI

1. Učitelji so odgovorni za vse, kar se dogaja v šoli.
2. Z budnim nadzorovanjem naj preprečijo kakršno koli kupčevanja med zunanjimi in notranjimi. Zelo naj bodo previdni pri podeljevanju prostorov, skušajo naj odkriti skrivnosti gojencev in tako v kali zadušiti vsako nemoralnost.
3. Ukrenejo naj vse potrebne korake, da bodo učenci čisti in da bo iz razreda pregnana vsa nesnaga.

4. Od učencev naj zahtevajo natančno izdelane domače naloge in naj poskrbijo, da bodo stalno zaposleni.
5. Učitelj naj se potruži, da se nikdar ne bo jezil in v jezi kaznoval ali dajal opomine. Stori naj tako, da bo gojenec uvidel, da kaznuje samo prekršek.
6. Zahteva naj, da bodo učenci imeli roke na klopeh.
7. Nikakršnih prednosti niti najboljšim. Zlasti zunaj šole naj ravna z vsemi enako.
8. Kadar kak fant, ki je bil malomaren in len, skuša postati dober, a mu ne uspe narediti vseh nalog ali se naučiti vse snovi, naj se potrpi z njim, se ga spodbuja in se mu pomaga.

NEKAJ SPLOŠNIH PRAVIL ZA OHRANJANJE MORALNOSTI MED FANTI

1. Ravnatelj je treba obvestiti o vsem, kar se odkrije. Ni skrivnosti, ki bi se prikrivala, razen iz spovedi, kajti ravnatelj, ki je družinski oče, ima pravico biti o vsem obveščen, da tako opravlja svojo dolžnost do svojih sinov. Molčati o tem, kar bi moglo škoditi skupnosti, pomeni sodelovati z zlim in biti odgovoren.
Ravnatelj bo previden in ne bo osramotil nikogar. Nihče naj se ne boji odkriti stvari iz bojazni, da bi ga užalil ali mu povzročil neprijetnosti, če mu zaupa določene stvari. Včasih se molči cele mesece in negoduje, ker ravnatelj nič ne ukrene.
Ne bojmo se odločnih potez glede obtoženih. Naš glavni cilj sta Božja slava in zveličanje duš.
Predstojniku je treba povedati tudi sumnje. Predstojnik sme svobodno sumiti ne o grehu, temveč o slabih težnjah kakega gojenca. Zato je sumnja znamenje ljubezni. Ravnatelj naj pogosto vprašuje učitelje, asistente, načelnike spalnic, spremljevalce na sprehodu in asistente v cerkvi o vedenju posameznih gojencev.
2. Med sprehodom naj se nikomur ne dovoli, da bi se oddaljil od tovarišev. Če je kdaj dovoljeno kupiti sadje, naj gre v nakup asistent sam v spremstvu vseh. Prav na sprehodih se začenjajo grdi pogovori. Nikdar ne puščajmo fantov samih v razredu, zlasti ne takrat, ko učitelj naroči, da naj se učijo.
3. Kleriki naj v stvareh moralnosti nikdar ne vprašujejo gojencev, temveč to prepustijo ravnatelju, saj je njihovo pomanjkanje izkušnje lahko vzrok pohujšanja.

DUHOVNIŠKA SLUŽBA

1. Nikdar naj se ne dovoli, da duhovniki, ki prihajajo v zavod, ali taki, ki niso člani Družbe, pridigajo, spovedujejo, pobirajo naročnine ali uvajajo nove pobožne vaje. Ta pooblastila pripadajo izključno don Bosku. Če bi duhovniki želeli kaj takega, se jim odgovori, da don Bosko tega noče. Don Bosko prevzema nase odgovornost za take odgovore. Kar se tiče spovedovanja, taki prehodni duhovniki, ki nimajo dovoljenja od predstojnika, vedno povzročijo nered, ker ne poznajo duha hiše.
2. Skrbimo zlasti za fante, ki naj bi prejeli prvo sveto obhajilo. Zato:
 - a) kot prvo naj jih kak klerik nauči mali katekizem;
 - b) ravnatelj naj jim v nekaj tednih, vsak dan pol ure, mogoče med pevskimi vajami, razloži pomen tega pomembnega dogodka;
 - c) dan prvega obhajila naj bo slovesen praznik.
 Vsi, ki so bili dobro pripravljeni na prvo obhajilo, so popravili svoje obnašanje.

RAZLIČNE ZADEVE

1. Don Bosko predpisuje: poljub roke kot znamenje spoštovanja velja samo ravnatelju.
2. Pri sprejemu naj se zahteva, da gojenci oddajo denar, ki so ga prejeli od staršev za svoje majhne izdatke. Naj se jasno pove, da če bodo gojenci imeli denar, mi nismo več odgovorni zanje.
3. Ko pride nov gojenec, naj mu ravnatelj pove, zakaj ga je Gospod poslal v ta zavod.
4. Na začetku šolskega leta naj učitelji dajo učencem osnutek pisma, ki naj ga pišejo staršem. V njem izražajo svojo ljubezen, prosijo za odpuščanje in obljubijo, da bodo pridni in se zavzeto učili. To je prvo znamenje lepe vzgoje, ki jo začenjajo prejemati.
5. Ko fantje kakega zavoda odhajajo domov na počitnice, naj vsak dobi pravilnik zavoda s prošnjo, da ga pokažejo kakemu znancu. Vsak mesec naj gojenci pišejo domov.
6. Prve tedne šolskega leta naj se pred vsemi predstojniki in gojenci prebere hišni pravilnik.

NEKAJ NAPOTKOV ZA SOBRATE

1. Prefektu naj se izroči denar, ki ga pravila puščajo za osebno uporabo, kot so darovi staršev gojencev ali izkupiček od prodaje obrazcev. To ostaja nam na razpolago z don Boskovim dovoljenjem, vendar se ne sme brez razloga uporabljati za sladkarije.
2. Ne kupujmo knjig, če nismo ravnatelju prej povedali naslova. Ne imejmo se preveč za pametne in preudarne pri uporabi denarja. Bodimo ubogi, kajti tudi ti predmeti pripadajo skupnosti, čeprav nam don Bosko pušča, da jih uporabljamo.
3. Don Boskove besede: Naj ne bo prepovedano, da si kdaj v sadovnjaku vzamemo kako jabolko ali breskev, vendar ne kar naprej. To je nered, ki ga don Bosko noče. Prava sramota je videti nekatere, ki jedo sadje, kakor da bi umirali od gladu. Želim, da je sadje iz sadovnjaka na voljo v obednici. Iz tega razloga sem dal ograditi vrt v Trofarellu. Prav tako se moramo vzdržati te zlorabe zaradi zgleda služabnikov. Vsak pregrešek v tej zadevi se strogo kaznuje, celo z odpustom iz službe. Vsak večer naj prefekt razloži ta pravila in kleriki morajo dajati dober zgled.
4. Če kakemu kleriku, ki ima že določeno nalogo, dodajo še drugo, ki je s prvo nezdružljiva, naj o tem opozori odgovornega in z bratskim razumevanjem sprejme nepazljivost.
5. Ne sprejemajte nikdar povabil na kosilo, zlasti ne pri starših gojencev. Izkušnja nas uči, da s tem izgubljammo spoštovanje in ugled, ker hišni gospodar pozorno opazuje vsak naš gib in ugotovi, ali se znamo obnašati v družbi. In tudi če se ne spravimo v druge nerodnosti, so vedno kaki neprimerni pogovori, izjeme od pravilnika, prošnje za znižanje mesečnine itn. Dostikrat pride do nasprotij, ki izvirajo iz prejšnjih popustljivosti. Don Bosko je v času okrevanja v Trofarellu po tisoč vabilih sprejel povabilo na dvoje kosil, kar ga je stalo dvoje znižanj mesečnin.
6. Noben klerik naj ne laže. Kdor predstojniku ne pove resnice, naredi velik pogrešek in neki ravnatelj je imel velike težave, ker je verjel nekemu kleriku, ki je lagal.
7. Ljudje naše hiše so naši bratje in ne služabniki, zlasti še, če so naredili zaobljube. Nihče razen ravnatelja ali za to pooblaščenega nima pravice, da bi ukazoval. Kakor izkazujemo spoštovanje učitelju v šoli, tako ga moramo izkazovati kuharju v kuhinji, vrtnarju na vrtu. Če je kdo nespoštljiv do klerikov, naj se to pove predstojniku, vendar naj sam nič ne ukrepa. Nihče naj brez dovoljenja z njihovo pomočjo ne kupuje zunaj hiše. To bi bilo pohujšanje in bi odprlo vrata neredom.

**B. SPLOŠNA PRAVILA ZA VSE Z NAMENOM, DA BI FANTJE RADI BILI V ZAVODU
IN BI OHRANILI ZAVOD V LEPEM SPOMINU**

IN OMNIBUS TE VOLO CHARITATEM HABERE

[Želim, da te v vsem vodi ljubezen]

1. O Oratoriju naj ne bi govorili drugače kot dobro. Nikdar ne govorimo o kakih neredih ali tudi samo o neprimernostih v zvezi s hrano, prostori, asistenti itn.
Če bi fantje zvedeli za take stvari, odgovarjamo, da o vsem tem nič ne vemo. – Oratorij moramo spoštovati in ljubiti kot mater in vedno skrivati njegove napake. – *Naše učitelje so tam vzgojili* – bodo rekli naši gojenci in nas prezirali, če bomo o tem lahko komiselno govorili. Naš sloves je vezan na sloves Oratorija. – Naši gojenci potem pripovedujejo doma, kar so slišali. – Če govorimo slabo o Oratoriju, si gojenci posameznih hiš ustvarijo temno in neprimerno predstavo, in če hočejo potem starši koga poslati v Turin, ima ta to za kazen. – Tako pridejo v Oratorij s predsodki in to je tudi lahko vzrok za neuspeh mnogih.
Isto velja za vse zavode naše Družbe.
2. Nikdar ne govorimo s fanti zaupno o naših zadevah, zlasti če se zgodi kaj neprimernega. – Ne govorimo o napakah kakega našega sobrata, saj imamo napake vsi. – Vedno skušajmo braniti, kar se da, skušajmo opravičiti, kar se da opravičiti, in ne opustimo nobene priložnosti, da bi pohvalili kreposti naših sobratov. Če gre za naše dobro ime, potem smo takoj zgovorni. – Nikdar se ne pridružujmo njihovemu negodovanju proti predstojnikom. – Ne smejmo se javno zaradi robotosti koga drugega, ne izzivajmo ali dopuščajmo obtožbe kakega fanta proti kakemu kleriku, zlasti če gre za žalitev na naš račun. – Še manj pa, da bi vpraševali in naravnost hoteli, da se govori o tem, obljubljali tajnost ali pretili s kaznijo. – Ne izrabljajmo fantov za kake majhne razprtije ali za opazovanje kakega tovariša, od katerega pričakujemo kako neprimerno šalo. Ne karajmo svojih tovarišev javno, še manj pa svetujmo kakemu fantu, naj se izogiba kakega klerika, ker je ta do njega preveč ljubezniv; zlasti ne iz ljubosumnosti.
Če se kak brat pregreši, ga zasebno opozorite, in če se bojite, da bi ga užalili, povejte ravnatelju, ki bo to storil v moči svoje naloge. – Bodimo eno samo srce. – Govorimo vedno samo dobro o naših tovariših, kajti graja enega je graja vseh.
3. Ne uporabljajmo grdih izrazov in trdih besed, to pohujšuje dečke in je proti ljubezni. Prezir bo padel vedno na tistega, ki žali tovariše. Še sedaj, ko so že iz zavoda, pripovedujejo fantje o izrazih, ki jih je kdo uporabljal ob določenih priložnostih. Mene je zadela nerodna naloga, da sem odgovarjal na vprašanja, da je ta in ta uporabljal take izraze. Fantje so take besede pripovedovali doma in tako starši vedo za ime, priimek in domovino tega neprevidnega sobrata. Skušal sem stvar zakriti z nejasnimi besedami, ker bi zanikanje bilo laž.
Neki fant se je navadil uporabljati sicer ne slab vzklik, ki pa ne pristoji vzgojenemu človeku: *Presneto!* Mati ga je pokarala, fant pa se je izgovoril, da je slišal to besedo od klerikov, in mati se je zaradi tega pritožila. Vidite, kako tudi še tako majhne stvari pridejo v javnost.
4. Ne polagajte rok na drugega, ne tolcite za šalo sobratov po ramenih. Kretnje, ki bi jih

pri fantih karali, gotovo ne pristajajo nam vzgojiteljem, kadar smo sami zase. Prizor dveh predstojnikov, ki se borita med seboj in eden pade po tleh in se ves umazan dvigne, gotovo ni za gojence. Še huje pa je, če bi to storili v razdraženosti. Fantje vse vidijo. In potem ne bodo rekli: ta in ta je storil tako, temveč v zavodu predstojniki delajo tako.

5. Navdihujte zaupanje do ravnatelja. Ko kak fant razdražen zaradi kazni reče »Grem k ravnatelju«, ne podvojite kazni in ga ne oklofutajte, temveč mu recite: »Kar pojdi.« Fant gotovo ne bo šel, ker bi moral priznati svojo krivdo. Prav tako nikdar ne recite: »Želim, da tega nikomur ne poveste, *niti ravnatelju*, kar se je zgodilo v šoli ali na sprehodu.«

Nikdar ne tožimo s fanti zaradi odlokov predstojnikov, temveč povejte ravnatelju, ki bo skušal vsem ustreči. Tako ravnanje zaostreje položaj in fantje se tega zavedo iz pozdravov brez odziva, iz skomiganja z rameni in iz trdih odgovorov predstojniku. Več kot enkrat sem zardel in utihnil. – Ko so nekoč govorili o tem, kar je rekel ravnatelj, je neki klerik dejal pred kakimi dvajsetimi fanti: »*Kaj mi mar, kaj govori ravnatelj.*« – Ko kak sobrat pokara kakega fanta, naj nikdar ne reče: »Tudi če te drugi predstojniki ne kaznujejo, ti bom jaz pokazal!« Rajši pojdemo vstran.

Nikdar ne vzemite kakega dečka izpred ravnatelja, da bi ga kaznovali, četudi bi se nalašč tja zatekel, niti ne dodajajte žal besede, četudi samo po tiho, češ, kaj mi mar ravnatelj.

Taki izrazi fantom jasno povedo: ali je ravnatelj norec, ki ne ve, kaj je njegova dolžnost, ali pa klerik nesramnež. D drugega ni.

Tako učitelji kakor asistenti naj pustijo ravnatelju pravico, da spremeni kazen ali jo celo odpusti. Vedeti moramo, da je ravnatelj vsaj toliko pameten kot kdo drug in gotovo ne bo naredil ničesar proti avtoriteti kakega učitelja. Ravnatelju je v korist, če ohranja ugled pred svojimi podrejenimi. Četudi na zunaj kaže, da je užaljen, v resnici ni tako. Odpuščena kazen je vedno znamenje, da je krivec priznal svojo krivdo in obljubil, da se bo poboljšal; bolje da so mu naložili pokoro, kot npr. da prosi za odpuščanje itn. V določenih primerih pa, da to razumete, tudi ni mogoče ravnati drugače, če pomislimo na mnoge trne, težave, ki jih ni mogoče zlahka premagati drugače kot tako, da se držimo Gospodovega navdiha in velikega načela zveličanja duš.

In če bi morali temu velikemu načelu tudi žrtvovati malo vaše časti, malo vašega ugleda, bi se vam to zdelo zares tako veliko?

In če bi dali svoje življenje, bi tudi bilo nekaj več, kot če bi izpolnili svojo dolžnost? Zato dajte ravnatelju svobodo, da vodi, da ne bo odvisen od ničevih občutljivosti in bi se morda moral umakniti nazaj, če bi s kako odpuščeno kaznijo mogel rešiti kako dušo.

6. Ne govorimo slabo in se ne šalimo iz stvari, ki so fantom drage, kot so domovina, obleka, prijatelji, ki niso hudobni. Ne se norčevati iz njihovega plemenitega rodu, če so plemiči, ne iz njihove revščine, če so ubogi, iz njihove skromne nadarjenosti, če so počasni za učenje, iz njihovega zunanjšega videza ali telesnih hib; ne dati, da bi se tovariši norčevali iz koga. Varujmo se vsega tega. Ne pripovedujmo kaj, kar bi bilo v

nečast kakemu kraju ali družini katerega izmed gojencev, niti se ne šalimo na račun priimka, če bi bil smešen ali dvoumen. – Nihče si ne more misliti, kako se dečki užalijo zaradi kakih besed in jih nikdar več ne pozabijo in čakajo samo na priložnost, da se maščujejo. – Tudi starši so užaljeni, če jim otroci povedo, kaj se je govorilo na njihov račun. Revež ni nič manj ponosen kot bogataš; prej bolj nasilen.

Skratka, ravnajmo z dečki, kakor bi ravnali z Jezusom Kristusom, če bi ga imeli za gojenca v našem zavodu. – Ravnajmo z njimi ljubeznivo in oni nas bodo ljubili; ravnajmo z njimi spoštljivo in oni nas bodo spoštovali. – Oni sami nas morajo imeti za *superiorne* [zgornje, se pravi predstojnike]. Če bi jih hoteli ugnati, ker smo superiorni, bi se osmešili.

7. Nikdar posebej ne hvalimo nobenega fanta. Hvala uničuje še tako dobre narave. – Eden lepo poje, drugi lepo igra v gledališču in takoj ga vsi hvalijo, se mu dobrikajo, mu izkazujejo prednosti. To bi pomenilo propad našega zavoda. In ta prihaja iz gledališča. Oratorij je nenehna priča te resnice. – Nekoč mi je eden najboljših gojencev povedal: »Začel sem biti poreden in začel opuščati zakramente, potem ko so mi ploskali ob odprtem odru v gledališču.« Nekateri tukaj navzoči kleriki, med najbolj zglednimi v Družbi, so mi zagotovili, da bi izgubili poklic, če jim don Bosko ne bi za eno leto prepovedal nastopati na odru. Ko jih nihče ni več hvalil, so našli pot k sebi. Eden izmed njih mi je rekel: »Najnesrečnejši čas mojega življenja je bilo obdobje, ko sem nastopal v Oratoriju. Kajti igralci, ki so jih objemali in celo poljubljali, če so lepo igrali, so bili tako zmedeni, da niso videli, kje se jim drži glava.« Tukaj tudi izvi-
ra veliko posebnih prijateljstev. Varujmo se in ne hvalimo gojencev zaradi njihovih telesnih prednosti.

Najboljši učenci v razredu se kaj lahko prevzamejo in nekatere majhne glave so zato, ker ne morejo doseči najboljših, zagrenjene in sovražijo učitelja, ker se pre-ma-
lo zanima zanje. Treba bi bilo usmerjeno hvaliti. – Ko kak klerik sliši, da kak učitelj hvali kakega gojenca, naj te pohvale ne ponavlja in mu zaradi tega ne kaže večje naklonjenosti.

8. Zaupnosti, ki si jih predstojniki izmenjajo na konferencah med seboj, naj gojenci ne zvedo, zlasti če gre za težke ukrepe in sodbo o kakem gojencu. Kak klerik bo ravnatelj predlagal pameten in primeren ukrep. Drugemu bo to zaupno povedal. In že govorijo gojenci med seboj, da se bo to in to ukrenilo. Če se to potem ne zgodi, bodo gojenci rekli: »Ravnatelj dela to, kar mu povedo in k čemur ga oni prisilijo.« Zato so nezadovoljni s predstojnikom, ki ni sposoben pravično ravnati.

Gojenci naj nikdar ne zvedo ocen, preden se ne razglasijo javno. To je pravilo, ki ga skoraj nikdar ne upoštevamo in ki spravlja ravnatelja v neroden položaj.

Ne govorimo nikdar z gojenci in drugimi v zavodu o tem, kar se dogaja v šoli in učilnici. Če je nered, bo zanj poskrbel ravnatelj. Sicer pa naj imajo gojenci enega razreda učence drugih razredov vedno za dobre.

Nikdar ne govorimo s fanti o naših gmotnih potrebah, šolskih ali naših notranjih zadevah.

Smešno je, če kak klerik pripoveduje fantom svoje zadeve: imeli ga bodo za sebi enakega in ga ne bodo več spoštovali.

9. Nikdar ne govorimo slabo o drugih zavodih, kakor da bi bil naš najboljši, in ne hvalimo se z našimi napori in našo zavzetostjo v delu za mladino.

Fantje lahko gredo iz enega zavoda v drugega in poročajo, kaj se je tam govorilo, in tako si nakopljejo sovražnike. Pa tudi fantje, ki prihajajo iz drugih zavodov, nam ne bodo verjeli in bodo govorili, da si domišljamo, da smo edino mi sposobni vzgajati mladino.

Zelo veliko izgubimo, če pripovedujemo o naših naporih in trudu. Zadosti je, da kateri izmed fantov začne godrnjati, in že smo izpostavljeni zaničevanju.

Ali veste, kaj so govorili prejšnja leta? Da delajo zastoj! Na naš račun postajajo učitelji. Ostajajo pri nas, ker nimajo iti kam drugam. Če bi imeli malo premoženja, ne bi ostali pri nas. Bomo videli, kaj bo z njimi, ko si bodo pridobili diplome! Lahko bodo besede samo enega hudobneža, toda ena kazen danes, en besen izbruh jutri, pa se že vse razve in čez nekaj časa smo na slabem glasu. To toliko bolj, če mi sami pripovedujemo, kaj so naredili nekateri kleriki. Sami si s svojimi besedami tešemo križ. Molčimo: fantje imajo oči, da vidijo, pamet, da umejo, in bodo videli, ali smo najemniki ali delamo iz ljubezni do njih. Ali bomo mi hvalili in povzdigovali tistega, ki si želi pohvalo?

10. Pravična strogost: zlasti pri večjih ne dopuščajmo drznih odgovorov in kršitev pravil. Zakon mora biti enak za vse, zato je treba določene prekrške kaznovati.

Posebne uvidevnosti z retoriki so pretekla leta prinesle zelo slabe sadove. Prizanašanje jim je dalo krila in postali so predrzni. Javno so godrnjali pred asistenti, in ker so že veliki, ni tega nihče javil naprej. Žalili so tiste, ki jim niso bili po volji, in drugi so sklonili glave. – Zasačili so jih pri slabem dejanju in so jim obljubili, da bodo o tem molčali. Govorili so, da so veliki, in so jih s tem izgovarjali. – In če bi kak majhen fant storil kaj takega, bi ga pustili pri miru? Ali ni to krivica? Če smo preveč popustljivi, pridemo kdaj tako daleč, da ni mogoče več naprej. Tedaj se govori in se hoče, da ravnatelj naredi red. – Toda kaj naj storimo med dvema možnostma: da jih pošljemo stran ali še počakamo nekaj mesecev, da se odločimo? Naj jih odpošljemo? Toda ali ne nosijo mogoče v sebi skrivnosti, ki so jim jih zaupali prav ti popustljivci? Ali naj dopustimo, da gredo stvari naprej? Sedaj bodo začeli tudi majhni delati kakor veliki: ne bodo hoteli k zakramentom, ker tudi veliki ne hodijo. – V cerkvi se grdo obnašajo, ker nočejo nič vedeti o poklicu. – Postanejo neznosni, ker so taki tudi veliki. – Kaj storiti?

Učitelj retorike naj na začetku leta pokaže, koliko dobrega lahko naredi kdo z dobrim zgledom v celem zavodu.

11. Ne braniti nepremišljenosti fantov, ne skrivati njihovih prestopkov zaradi slabosti pojmovanega samoljubja ali zato, da ne bi izgubili zaupanja.

Pazimo, da se ne bomo postavili na njihovo stran v prekrških proti pravilom in jim dajali dovoljenja za malice, kopanje, sprejemanje denarja, ki bi ga morali izročiti prefektu, ali za nakupe brez ravnateljevega dovoljenja. V tem primeru vsa odgovornost, poleg jasne nepokorščine, pade na klerika, ki hoče delati po svoje in bo zato on dajal odgovor pred Božjim sodnim stolom, ne pa ravnatelj. Klerik, duhovnik mora spoštovati pravila. Dejstvo, da je predstojnik, ga ne odvezuje od dolžnosti, da se pokorava predpisom ne le Družbe, temveč tudi zavoda. Teologi pravijo, da je zakonodajalec dol-

žan izpolnjevati zakon, ki ga je on razglasil, zato da daje drugim dober zgled.

Mi smo zavezani z zaobljubo pokorščine, kakor je to don Bosko tolikokrat pokazal. Biti moramo poosebljeno pravilo in tudi sto lepih govorov brez zgleda nič ne pomaga. Ko fant vidi, da se pokorava pravilu kdo, ki je več kot on, bo radi volje ubogal in ne bomo slišali izgovorov: »Ker so predstojniki, delajo, kar se jim zljubi.« To, kar delamo mi predstojniki, ni naša volja, temveč ukaz pravila. Pravilo je nad vsemi, je Božji glas!

12. Spoštovati dobro ime gojencev. – Ne smemo jih poniževati v javnosti z neprimernimi izrazi in nelepimi besedami. – Ne smemo jim pokazati, da jih sumimo, temveč jih iz previdnosti nadzorujemo, ne da bi se tega zavedali. – Ne smemo jih karati, če nismo prepričani, da so naredili prekrške, zato ne smemo verjeti poročilom, ne ukrepati v naglici, temveč vse hladno pretehtati.

Nikakor, iz nobenega razloga ne smemo fantom pripovedovati nečastne stvari o njihovih tovariših. – Tudi če so se kdaj nemoralno obnašali, se tega ne smemo spominjati, zlasti če so se poboljšali. – Če kdo ne more plačati mesečnine ali je še kaj dolžan, naj se o tem ne govori. – Videl sem dečke, ki so zaradi tega bridko jokali.

Nadzorujemo, kakor če bi bili vsi slabi, toda ravnajmo z njimi, kakor če bi imeli o vseh najboljše mnenje.

Če je kak fant zapustil zavod zaradi slabega obnašanja, ne govorimo več o njem. Za nas je mrtev. Kajti preko groba sovražna jeza ne obstaja.

Če nam ne prepoveduje pravilo in če ni nevarnosti za pohujšanje, branimo pred fanti obtoženega gojenca.

Tudi če je kaznovan, skušajmo z njim sodelovati in ga spodbujati, vendar mu pri tem ne bomo zakrivali njegove krivde. V tem primeru nas bodo gojenci imeli radi. – Preprečimo, da bi ga tovariši zasramovali. Tisti, iz katerih se norčujejo, ostajajo zagrizeni v svojo hudobijo.

13. Kaznujmo pravično in z ljubeznijo. Nikdar ne pokažimo jeze, ker bodo sicer rekli, da ne branimo pravila, temveč svoje samoljubje. Za nobeno ceno nikogar ne pretepajmo. Zakon kaznuje z ječo in denarno kaznuje učitelja ali asistenta, ki samo enkrat udari svojega učenca. – En slab gojenec lahko s svojo besedo osramoti cel zavod. Ena zaušnica pa je stala M. 100 lir kazni.

Nikdar ne pretimo kakemu učencu, da ga bomo na koncu leta vrgli. Taka grožnja jemlje pogum, in če na koncu leta fant res ne bo izdelal, bo dejal, da je to maščevanje. S samico, molkom in odvzemom hrane lahko kaznuje samo prefekt, ki bo prestoppek temeljito preudaril.

Prestopki nepokorščine v spalnici, na odru in v cerkvi so v pristojnosti prefekta. Prefekt mora skrbeti za disciplino. To ima dve prednosti: klerik, ki poroča o prestopku prefektu, se izogne nevarnosti, da bi kaznoval po krivici ali da bi bila kazen previsoka, poleg tega pa ne bi imel nikakršnih sitnosti, saj bo poročal o prestopku mirno in uravnoteženo tudi samo kako minuto po dogodku. Bodite prepričani, da vaš ugled zaradi tega ne bo nikdar trpel in da bo ravnatelj vedno spoštoval vašo odločitve. – Asistenti naj o prestopkih poročajo učitelju, vendar naj nikdar ne kaznujejo.

KAZALO

PREDGOVOR.....	7
1. POGLAVJE.....	10
<i>BLAŽENI OBISKUJE HIŠE V FRANCJI</i>	
2. POGLAVJE.....	28
<i>IZ ALASSIA V LUCCO. LETNE KONFERENCE ZA SV. FRANČIŠKA SALEŠKEGA.</i>	
3. POGLAVJE.....	45
<i>ŠTIRJE TEDNI V RIMU</i>	
4. POGLAVJE.....	59
<i>PRVI UKREPI ŠOLSKE OBLASTI ZA ZAPRTJE GIMNAZIJE V ORATORIJU</i>	
5. POGLAVJE.....	66
<i>DON BOSKOVA VRNITEV V ORATORIJ</i>	
6. POGLAVJE.....	79
<i>BLAŽENI DON BOSKO SREDI SVOJEGA KRALJESTVA</i>	
7. POGLAVJE.....	98
<i>ZAPRTJE ŠOL V ORATORIJU</i>	
8. POGLAVJE.....	141
<i>PRVO TRILETNO POROČILO SVETEMU SEDEŽU O STANJU DRUŽBE</i>	
9. POGLAVJE.....	151
<i>VPRASHANJE ŽENSKEGA ORATORIJA V CHIERIJU</i>	
10. POGLAVJE.....	166
<i>SESTRE IN ŽIDINJA BEDARÍDA</i>	
11. POGLAVJE.....	180
<i>MISIJONI IN ZGODOVINA NEKE OVADBE</i>	
12. POGLAVJE.....	198
<i>ZAVODI, KI JIH NISO ODPRLI, IN ZAVODI, KI SO JIH ZAPRLI LETA 1879</i>	
13. POGLAVJE.....	213
<i>V LETU 1879 ODPRTI ZAVODI</i>	
14. POGLAVJE.....	230
<i>PABERKI OD TU IN TAM IN IZ RAZNIH OBDOBIJ LETA 1879</i>	

15. POGLAVJE	252
<i>ZAČETEK NOVEGA LETA</i>	
16. POGLAVJE	259
<i>BLAŽENI DON BOSKO OBISKUJE DOMOVE V FRANCII</i>	
17. POGLAVJE	282
<i>Iz Ligurije v Rim in v Neapelj</i>	
18. POGLAVJE	309
<i>IZ RIMA V TURIN SKOZI MAGLIANO, FIRENCE, LUCCO, LA SPEZIO, SAMPIERDARENO</i>	
19. POGLAVJE	321
<i>BLAŽENI V ORATORIJU OD MAJA DO DECEMBRA 1880</i>	
20. POGLAVJE	336
<i>DVE OVADBI, PREISKAVA, NESPORAZUM IN ZNAČILNE SANJE</i>	
21. POGLAVJE	348
<i>PRVA SALEZIJANSKA KONFERENCA V SAN BENIGNU CANAVESE IN V BORGU SAN MARTINO</i>	
22. POGLAVJE	354
<i>DRAGOCENI DOKUMENTI DUHOVNEGA ŽIVLJENJA</i>	
23. POGLAVJE	360
<i>IZ DOPISOVANJA</i>	
24. POGLAVJE	369
<i>CERKEV PRESVETEGA SRCA JEZUSOVEGA V RIMU</i>	
25. POGLAVJE	384
<i>SALEZIJANSKE HIŠE V FRANCII V ČASU PREGANJANJA REDOVNIH DRUŽB</i>	
26. POGLAVJE	399
<i>ZAČETKI PRAVIH MISIJONOV V PATAGONII</i>	
27. POGLAVJE	420
<i>DRUGI GENERALNI KAPITELJ, USTANOVE IN SPOMINI HČERA MARIJE POMOČNICE</i>	
28. POGLAVJE	428
<i>USTANOVE, KI SO JIH ZAVRNILI, ODLOŽILI ALI ZAČELI LETA 1880</i>	
29. POGLAVJE	437
<i>NAPOVEDI, BRANJE VESTI, OZDRAVLJENJA, PRIMER BILOKACIJE</i>	
DODATEK – DOKUMENTI	445
<i>NEOBJAVLJENI DOKUMENTI IZ PREJŠNJEGA OBDOBJA</i>	539

BIOGRAFSKI SPOMINI
SV. JANEZA BOSKA
14. ZVEZEK



salve